

IHS	
BIBLIOTECA DE LOYOLA.	
Sala	1
Estante	47
Plúteo	1

46
3
49.1

~~26-1-18~~

D. THOMAE DE
AQVINO DOCTORIS
ANGELICI SERMONES

VALDE PII ET DOCTI PRO DO-
minicis & festiuis diebus ex bibliotheca Vati-
cana nunc primum in lucem editi.

ADDITIONVM EST EXIMIVM OPVS CVLVM
de Venerabili Sacramento Altaris,

Cum eorum Indicibus.

CVM PRIVILEGIO

Edidit *Carolus de Sylvestris*
ROMAE,

Apud Iulium Accoltum. 1571.

AD LECTOREM.

SICUT profluens amnis, qui suo cursu, intra proprios conclusus terminos, terras irrigat: sensim quandoq; à latere utroq; rumpens, ex limpida aqua, perlucidoque liquore, riuulos quosdam facit suis alueolis, secundum terræ eorum descensum, & concauitates, ornatos; quibus nec commodius aliquid, nec certe gratius, iter agentibus, uiarum fastidio, æstu, ac siti lassis, occurrere solet: ne in profundi fluminis fidem (cuius altæ ripæ haud facile creditur) sic se, sæssi, debilesq; committant: ita copiosus, ac doctrinarum abundans flumini, Angelicus Diuus Thomas de Aquino, ab altissimis quandoque contemplationibus, quasi a materno alueo abducens animum: nitidiora quædã æstuantibus animis, mira suauitate, perlucidum suæ doctrinæ liquorẽ fundebat, opuscula edebat, sermones annuos conficiebat: ut lassus animo, mentisq; aciem fusiis, atq; ita latius figere nõ ualentibus, spiritualem, ac dulcem liquorem offerret; unde laxarentur animi, atq; his studijs, pijs iocundarentur affectibus. Inter quos suos plerosq; labores, hos tibi, candide lector, Vaticana bibliotheca, nuperrime in ea repertos Sermones nunc primum en tradit: antiquitus tamẽ summa diligentia cõseruatos: quippe quos sanctissimi ipsius Doctoris propria plurimis in locis notatos manu, animaduertenter. Breues ij inquam sunt: at quàm certe facillimi: unde nec obscuritate despes: nec inanum uerborum flumine cõturberis. His gratissima quædã eiusdem gloriosi Doctoris Opuscula addidimus: ut & quoq; uarietate delesteris. Vale igitur: & te attentum passim præbe lectorem: qualem se omnibus, auctor ipse & utilem, & præclarum.

PIVS PAPA. V.

MOTV proprio &c. Cum dilecti filij Vincentius tunc in minoribus existens ordinis predicatorum sancti Dominici Magister, nunc uero S. R. E. Cardinalis Iustinianus nuncupatus, dicti ordinis ex dispensatione nostra usq; ad futuri Magistri generalis electionem Vicegeneralis, & Thomas Manriq; sacri nostri Palatii Apostolici magister, omnia opera in sacra Theologia, & Philosophia commetaria beati Thomæ Aquinatenfis dicti ordinis professoris in unum collecta, & maximis diligentia, & studio accurate reuisa, atq; erroribus expurgata, & emendata, eorum & dicti ordinis propria impensa in cõmune commodum, & Christianæ religionis augmentum, & utilitatẽ, nec sine maximo eorũdem labore nuper in alma Vrbe imprimi fecerint & curauerint: Nos attendentes qd dicta opera & commentaria, in sacra Theologia præsertim, ita accurate & tanto labore erroribus expurgata, si in futurum ab alijs & alibi imprimerentur, posse pluribus erroribus, & apostillis etiã ab orthodoxa fide deuantibus, denigrari, pro ut præteritis temporibus, cum impressorũ incuria, tum etiã ab orthodoxa fide deuantium malitia, in imprimendis aliorũ sanctorũ patrũ Sacræ Theologiæ operibus, & cõmentarijs accidisse cõperimus, quæ in hisce operibus beati Thomæ ne contingant providere uolentes, ac etiã labori doctorũ Vincentij & Thomæ dictiq; ordinis honori in præmissis opportune consulere cupientes, Motu simili ex certis nostris scientia & uoluntate, ne opera, seu commentaria ipsa, a quoquam cuiusq; dignitatis gradus, ordinis, uel conditionis, seu præminentia existente, quocũq; tempore sine ipsius Thomæ Manrique de præsentij, & pro tẽpore dicti sacri nostri Palatii Apostolici magistri existentis, expressa licentia imprimi aut uen. li, seu uenalia teneri possit, decernimus, prohibemus & mandamus. Inhibentes propterea oĩbus, & singulis Christi fidelibus tam in Italia, quã, extra Italiam, & in quacũq; mundi parte existentibus, præsertim Bibliopolijs, seu librarijs librorum Impressoribus, & mercatoribus in Virtute sanctæ obediẽtiæ, ac sub excommunicationis lata sententiæ, in terris uero S. R. E. mediate uel immediate subiectis amissionis librorum, ac mille ducatorum auri de Camera, pro dimidia Camera Apostolicæ & pro alia dimidia dicto ordini applicandorum pœnis, per eos, & alios quoscũque cuiuscũq; status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis & præminentia existentes, eũq; auxilium, consilium, & fauorem præstantes & talia facientes, tacentes, & non reuelantes, quoties id fecerint, ipsi, acti, & absq; alia declaratione in currendis dicta opera, seu commentaria in quacũq; forma alicubi (per decennium a data præsentium computando) imprimere, nec per quosuis impressa uendere, seu uenalia habere, proponere, uel retinere sine dicti Thomæ Manrique seu pro tẽpore existentis, dicti sacri Palatii Apostolici magistri, ut præsertur, expressa licentia, audeant uel præsumant decernentes insuper, & mandantes qd si aliquo tempore in futurum, opera, & commentaria ipsa ex quacũq; dispensatione siue licentia præmissa a quoquã imprimi cõtulerit, non nisi secundum exemplar impressionis prædictæ, ut præ-

ent, per dictos Vincentium Cardinalem & Thomam magistrum factæ, imprimi possint, & alter impressa per fratres dicti ordinis. prædicatorum haberi, retineri, legi, nec uti sub eisdem pœnis, etiam eo ipso incurrendis, nequeant quouis prætextu, siq; per quoscunq; Iudices & sanctæ Rom. Eccl. Cardinales & dicti Palatii nostri causarum Auditores &c. iudicari & sublata & irritum quoq; &c. uolumus, & decernimus. Mandantes propterea uniuersis Venerabilibus fratribus nostris Patriarchis Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorū Ordinarijs, eorumq; Vicarijs in spiritualibus, ac officialibus, generalibus, & in statu temporali S. R. E. legatis, Vicelegatis nostris, & pro tēpore Rom. Pontificis, siue dictæ sedis, ac ipsius status Gubernatoribus, & Locatē nētibus, ceterisq; officialibus, & iustitiæ ministris, ut quoties pro præsentium obseruatione, & adimplemēto, siue executione fuerint requisiti, in eisdem efficacia defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra Decretum, Inhibitionem & mandatum nostrum huiusmodi inuiolabiliter obseruari, necnon omnes, & singulos in præmissis, seu aliquo eorundem contraueniētes dictas excommunicationis, & alias pœnas prædictas incurrissē declarēt, & pro talibus, & ut tales excommunicates nuntiari in eorūdem Ecclesijs, & locis publicis respectiue mandent & faciant. Contradictores quoslibet, & rebelles per censuras Ecclesiasticas etiam sæpius aggrauando, & reaggrauando, interdicens, & alijs iuris, & facti remedijs &c. compescendo, inuocato etiam (si opus fuerit) ad hoc auxilio brachij secularis, nō obstantibus Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, statutis, legibus, & consuetudinibus, etiam si alicui q̄ excommunicari seu interdici non possit, nisi per literas de eorūdem indulto ad verbum plenam mentionem facientes, per sedem Apostolicam cōcessum fuisset, necnon Bonifacij Papæ VII. prædecessoris nostri, de una, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo non ultra tres, necnon Cancellariæ nostræ Apostolicæ Regulis, & alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscunq; & quia difficile foret huiusmodi nostri Motus proprii Originale ad quælibet loca deferri, Volumus, & eadem auctoritate decernimus q̄ trāsumptis, uel exemplis ipsius, etiam in ipsis operibus impressis, plena, & eadem prorsus fides adhibeatur & ubique in iudicio, & extra illud, fidem faciat, ac se præfens originale exhiberet, & q̄ præfentis nostri Motus proprii sola signatura sufficiat, & sine registratura & Cancellariæ regulis contrarijs, in aliquo non obstantibus.

Placet, Motu proprio.M.

Datum Romæ Apud sanctum Petrum, decimo octauo Kalendas Decembris. Anno Quinto.

INDEX SERMONVM DOMINICALIUM.

De Dominica prima Aduentus ex epistola. sermo nes. 3. ex euangelio. 1. fo. 1. & sequentibus.

De Dominica 2. ex epist. ser. 2. ex euang. 2. f. 4. pag. 2. seq.

De Dominica 3. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. f. 7. & seq.

De Dominica 4. ex epist. ser. 2. ex euang. 1. f. 9. & seq.

De uigilia & festo Natiuitatis Domini. serm. 3. Quare iaster festiuos fo. 99. & seq.

De Dominica infra oct. Natiuit. Domini, ex epist. ser. 1. ex euang. 1. f. 10. pag. 2. & seq.

De Dominica intra oct. Epiph. ex epist. ser. 2. ex euangelio. 1. f. 12. & seq.

De Dominica prima post Epiph. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 14. & seq.

De Dominica 2. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. f. 16. & seq.

De Dominica 3. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. f. 17. pag. 2. & seq.

De Dominica 4. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. f. 19. pag. 2. & seq.

De Dominica in L. X. ex epist. serm. 1. ex euang. 1. fo. 21. & seq.

De Dominica in L. X. ex epist. serm. 3. ex euang. 1. fo. 22. pag. 2. & seq.

De Dominica in L. ex epist. serm. 1. ex euang. 1. fo. 25. pag. 2. & seq.

De Dominica prima in XL. ex epist. serm. 1. ex euang. 1. fo. 27. & seq.

De Dominica 2. ex epist. serm. 1. ex euang. 1. fol. 28. 1. f. 2. & seq.

De Dominica 3. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 30. pag. 2. & seq.

De Dominica 4. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 31. pag. 2. & seq.

Item, de duplici manu Dei ser. 1. f. 37.

De Dominica de Passione, ex epist. ser. 1. ex euang. 2. f. 3.

I N D E X.

- pag. 2. & seq.
 De Dominica in ramis palmarum, ex epist. ser. 1. ex euang.
 1. f. 36. & seq.
 De fest. Resurrectionis Dominica, ex epist. ser. 1. ex euang.
 1. f. 40. pag. 2. & seq.
 Item alius sermo inter festiuos habetur. fo. 120.
 De feria 2. post Pasch. ex euang. ser. 1. f. 41.
 De Dominica in oct. Pasch. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 43.
 & seq.
 De Dominica prima post oct. Pasch. ex epist. ser. 1. ex euang.
 1. fo. 44. & seq.
 De Dominica 2. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 45. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 3. ex epist. serm. 1. ex euang. nihil. fol. 47. pa
 gina. 2.
 De Dominica 4. ex epist. ser. 1. ex euang. 3. fo. 48. & seq.
 In Rogationibus, ex epist. ser. 3. fo. 50. pag. 2. & seq.
 In die Ascensionis ser. 1. quare inter festiuos. fo. 124. pag. 2.
 In uigilia Pentecostes ser. 1. quare inter festiuos. fo. 125.
 In ipso die sermones tres. Primus & secundus. fol. 52. &
 seq.
 Tertius inter festiuos. fol. 125. pag. 2.
 In festo S. Trinitatis, ex epist. ser. 2. quare inter festiuos fo.
 126. pag. 2. & seq.
 De Dominica prima post Pentecost. ex epist. ser. 1. ex euang.
 1. fo. 53. pag. 2.
 De festo corporis Christi, seu de Venerabili Sacramento Al
 taris opusculum integrum continens. 32. capitula. fo.
 148. & seq.
 De Dominica 2. post Pentecost. ex epist. ser. 1. ex euang. 1.
 55. & seq.
 De Dominica 3. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 56. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 4. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 58. & seq.
 De Dominica 5. ex epist. ser. 3. ex euang. 2. fo. 59. pag. 2.
 seq.
 De Dominica 6. ex epist. ser. 1. ex euang. 3. fo. 61. & seq.
 De Dominica 7. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 63. & seq.

De

I N D E X.

- De Dominica 8. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 64. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 9. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 66. & seq.
 De Dominica 10. ex epist. ser. 2. ex euang. 1. fo. 67. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 11. ex epist. ser. 2. ex euang. 2. fol. 69. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 12. ex epist. ser. 2. ex euang. 1. fol. 71. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 14. ex epist. ser. 3. ex euang. 1. fol. 75. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 13. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 73. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 15. ex epist. ser. 2. ex euang. 1. fo. 78. & seq.
 De Dominica 16. ex epist. ser. 2. ex euang. nihil. fo. 79. pa. 2.
 & seq.
 De Dominica 17. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 80. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 18. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 82. pag. 2.
 seq.
 De Dominica 19. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 85. & seq.
 De Dominica 20. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 87. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 21. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 89. & seq.
 De Dominica 22. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 91. & seq.
 De Dominica 23. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 92. pag. 2. &
 seq.
 De Dominica 24. ex epist. ser. 1. ex euang. 1. fo. 94. & seq.
 De Dominica 25. ex epist. ser. 1. ex euang. 2. fo. 95. pag. 2. &
 seq.

Index Sermonum de Sanctis iuxta eundem Ecclesie usum.

- De S. Andrea ser. 2. fo. 145. pag. 2. & seq.
 De S. Nicolao ser. 1. fol. 146.
 De S. Ambrosio ser. 2. quare infra, post festum Annunciat.
 B. Maria. fo. 119. pag. 2.

a 4 De

INDEX

- De S. Lucia ser. 1. fo. 146. pag. 2.
De S. Thoma Apostolo ser. 1. fo. 147.
De Vigilia Natiuitatis Domini ser. 1. fo. 98.
De Natiuitate Domini, ex epist. serm. 1. ex euag. 1. fo. 99. & seq.
De S. Stephano ser. 1. fo. 100. pag. 2.
De S. Ioanne Euangelista ser. 2. fo. 101. & seq.
De SS. Innocentibus serm. 1. fo. 102. pag. 2.
De S. Thoma Archiepiscopo Cantuarien. serm. 2. fol. 103. pag. 2. & seq.
De S. Syluestro serm. 2. fo. 105.
De Circumcisione Domini, ex epist. serm. 1. ex euang. 1. Ibidem pag. 2. & seq.
De Epiphania Domini, ex epist. serm. 1. ex euang. 1. fo. 107. & seq.
De Dominica infra oct. Epiph. ser. 3. quare supra inter Dominicas. fo. 12. & seq.
De SS. Fabiani & Sebastiani serm. 2. ex epist. & euang. fol. 109. & seq.
De S. Agnete serm. 2. ex epist. & euang. fo. 110. & seq.
De S. Vincentio serm. 2. fo. 111. & seq.
De conuersione S. Pauli. serm. 1. fo. 112.
De Purificatione Beatæ Mariæ serm. 2. ex epist. & euang. fol. 113. & seq.
De S. Agatha serm. 2. ex epist. & euang. fo. 114.
De Cathedra S. Petri serm. 1. fol. 115.
De S. Matthia Apostolo ser. 1. Ibidem. pag. 2.
De S. Gregorio ser. 1. fo. 116. pag. 2.
De S. Benedicto ex epistol. & euangel. serm. 2. fol. 117. & seq.
De Annuntiatione B. Mariæ ser. 2. fo. 118. & seq.
De S. Ambrosio ser. 2. fo. 119. pag. 2.
De S. Georgio ser. 1. fo. 121.
De S. Marco ser. 2. Ibid. pag. 2. & seq.
De inuentione S. Crucis. fo. 123.
De S. Ioanne ante portam latinam. Ibid. pag. 2.
De S. Barnaba Apost. fo. 124.
De Ascensione fo. 124. pag. 2. & seq.

INDEX

- De Vigilia Pentecostes, fol. 125.
De Die Pentecostes, fo. 52. & seq. inter Dominicas.
De Santissima Trinitate, fo. 126.
De S. Ioa. Baptista ser. 1. fo. 127. pag. 2.
De SS. Ioa. & Paulo ser. 1. fo. 128.
De SS. Petro. & Paulo ser. Ibid. pag. 2.
De commemoratione S. Pauli ser. 1. fo. 129.
De S. Margarita ser. 1. fo. 130.
De S. Maria Magdalena ser. 1. Ibid. pag. 2.
De S. Iacobo Apostolo ser. 1. fo. 131.
De S. Petro ad vincula ser. 1. Ibid. pag. 2.
De S. Dominico ser. 1. fo. 132. pag. 2.
De S. Laurentio ser. 1. fo. 133.
De Assumptione B. Mariæ Virginis. Ibid. pag. 2.
De S. Bernardo ser. 1. fo. 134. p. 82.
De S. Bartholomæo ser. 1. fo. 135.
De S. Augustino ser. 1. fo. 136.
De decollatione S. Ioan. Baptiste ser. 1. Ibid. pag. 2.
De Natiuitate Bea. Mariæ, quare in Annuntiatione eius. fo. 118.
De exaltatione S. Crucis ser. 1. fo. 137.
De S. Mattheo Apostolo. ser. 1. fo. 138.
De S. Michael ser. 2. fo. 139.
De S. Francisco ser. 1. fo. 140.
De S. Dionysio ser. 2. fo. 141.
De S. Luca Euangelista ser. 2. Ibid. pag. 2.
De SS. Simone & Iuda ser. 1. fo. 142.
In festo omnium Sanctorum ser. 1. fo. 143.
De mortuis serm. 6. quare post Dominicam 4. Quadragesime. fo. 33. pag. 2. & seq.
De S. Martino serm. 1. fo. 143. pag. 2.
De S. Cæcilia serm. 1. fo. 144.
De S. Clemente serm. 1. Ibidem pag. 2.
De S. Catharina ser. 1. Ibidem.

INDEX RERVM ET VERBORVM.

A

- A**
BRAHAM imitari debet Christianus. folio.
73. pagina 2.
Abyssus quid. fol. 147.
Acceptio personarum. fol. 94.
Aduentus Domini in templum materiale. fol. 113.
Aduentus utilitas septuplex. fol. 3. p. 2.
Aduentus duplex. fol. 5. p. 2.
Aduentus Christi ad iudicium mod^o quadruplex. fol. 125.
Ad audiendum, & ad loquendum quæ mouere debeant fol.
47. p. 2.
Aduocatos tres dedit nobis Deus. fol. 52.
Aduersitates sanctorum in quibus consistant. fol. 54. p. 2.
Adorare debemus natiuitatē Domini quinq; modis. fol. 69.
Admirabilis, Amabilis Deus. fol. 99. p. 2.
Admirari debemus & amare. fol. 100.
Affectus purgandus. fol. 114. p. 2.
Affectus purgati quæ præmia. Ibidem.
Agri mystici quatuor. fol. 120. p. 2.
Ambulandi quos modos docuit Apostolus. fol. 30. pag. 2.
Ambulare debemus caute. fol. 87. pag. 2.
Ambulatio hominis multiplex. fol. 30. p. 2.
Ambulare debemus in nouitate vitæ. Ibidem.
Ambulant mali septem modis. Ibidem.
Ambrosius comparatur Leoni. fol. 119. p. 2.
Anima compulatur Deo per charitatem. fol. 14. p. 2.
Anima peccatrix possidetur a septem dæmonibus. fol. 29.
pag. 2.
Anima per quæ a dæmonibus liberetur. fol. 30.
Animam & spiritum emisit Christus ad tria. fol. 43. p. 2.
Angeli duplicem uirtutem habent. fol. 57.
Angeli gaudent de conuersione peccatorum. Ibidem.
Angeli assistunt Deo tripliciter. Ibidem.
Angeli ministrant nobis tripliciter. Ibidem.

Angeli

INDEX.

- Angeli seruiunt nobis. fol. 139. pag. 2.
Angelorum benignitas, iucunditas, & æternitas. Ibidem.
Apparuit benignitas Christi in multis. fol. 106.
Aquam triplicem dedit nobis Deus. fol. 43.
Aquila dicitur Ioannes propter tria. fol. 101. pag. 2.
Arborum tria genera. fol. 65.
Arboris bonæ & malæ fructus. fol. 66.
Arborum sex proprietates. fol. 133. pag. 2.
Arbitrii liberi debilitas. fol. 70.
Arcus cælestis sex proprietates. fol. 130. pag. 2.
Arguit Dominus peccatores in præsentī & in futuro. fol. 49.
Arma quinque debemus accipere. fol. 89.
Ascendit Christus ad Patrem propter tria. fol. 50.
Assumptus Christus quatuor modis. fol. 125.
Ascendit Iesus in montem triplicem. fol. 143. pag. 2.
Ascensionem circa tria faciunt angeli. fol. 124. p. 2.
Attractio naturaliter fit sex modis. fol. 137. pag. 2.
Auaritiam quæ dissuadeant. fol. 16. pag. 2.
Audiendi & parum loquendi triplex utilitas. fol. 47. pag. 2.
Auri proprietates. fol. 107. pag. 2.
Augustinus scribituratus est profunda quatuor. fol. 136.
- B**
Benignitas Christi in tribus. fol. 57. pag. 2.
Benignitas Christi in quibus apparuit. fol. 106.
Benignitas bonitas, largitas Christi. fol. 115. pag. 2.
Benignitas, & beneficia Spiritus sancti. fol. 126.
Beatitudo duplex. fol. 103. pag. 2.
Beatitudines ad præstantur sanctis omnibus. fol. 143.
Beneficia Dei erga nos nouem. fol. 97. pag. 2.
Benedictum præfigurauit Moyses. fol. 117.
Bellum hostile, civile, intestinum. fol. 111. pag. 2.
Bonitas Christi patientis pater ex tribus. fol. 40. pag. 2.
Bonitatis Christi actus tres. fol. 45.
Bonitas Dei magna in tribus. fol. 71.
Bonitas sanctorum in tribus. fol. 127. pag. 2.
Bonum eligendum. fol. 63. pag. 2.
Bonum facere debemus propter tria. fol. 78. pag. 2.
Bona quæ consequetur homo in die iudicii. fol. 58. pag. 2.

Bona

INDEX

Bona Domini diuiduntur in tria. fol. 117.

Canticum nouum cantatur quatuor modis. fol. 103.

Cantores bonos faciunt tria. Ibidem.

Cantare debemus ante sedem Dei. Ibidem.

Cantare quid debeat anima conuersa. Ibidem.

Candelabrum uir iustus. fol. 117. pag. 2.

Calix triplex. fol. 131. pag. 2.

Cæcum corporaliter & spiritualiter faciunt septem. fol. 126.

Cæcum illuminant septem. Ibidem.

Cæcitas Phariseorum in quinque. fol. 138. pag. 2.

Cælorum nomine intelliguntur Apostoli. fol. 125.

Cælus, idest, Apostolos quomodo ornauit Spiritus Domini. Ibidem. pag. 2.

Cælum cur dicuntur sancti. fol. 127.

Cena beatitudo cælestis cur magna. fol. 56.

Charitas commendatur multipliciter. fol. 25. pag. 2.

Charitas chara res dicitur propter quatuor. Ibidem.

Charitatis absentia damnum triplex. fol. 126.

Charitas Christi magna. fol. 44. pag. 2.

Charitas Trinitatis ad homines apparet tripliciter. fol. 52.

Charitatis actus quatuor. fol. 144. pag. 2.

Charitas habet mirabiles uirtutes. fol. 76.

Christus dicitur lux propter sex effectus lucis. fol. 5.

Christus tripliciter clamanit. fol. 10.

Christus quot modis egreditur in iudicio. fol. 22.

Christi deitas. fol. 39. pag. 2.

Christi humilitas, & humilitatis utilitas. Ibidem.

Christus per mortem suam quid sibi subiecit. Ibidem.

Christus dabit nobis tria. fol. 45. pag. 2.

Christi dignitas & commendatio. fol. 96.

Christus fol. lux fol. 98.

Christus apparuit admirabilis. fol. 99. pag. 2.

Christus quæ fecit nascendo. fol. 95.

Christus uerbum, lux, & uita. fol. 100.

Christus Iesus ubi est in parte. fol. 104. pag. 2.

Christus cur peregre profectus est. fol. 105.

Christi humanitas, diuinitas, & æternitas. fol. 115.

Christus

INDEX

Christus intelligitur per Margaritam propter quinque. fol. 130.

Ciuitas cælestis Hierusalem commendatur. fol. 31. pag. 2.

Ciuitas cælestis ex petenda. fol. 86. pag. 2.

Ciuitatis securitas, amenitas, copiositas. Ibidem.

Clamor quadruplex præcedet aduentum iudicis. fol. 111.

Clamat creatura tripliciter. fol. 10.

Cogitatio quomodo reueletur. fol. 11. pag. 2.

Contemplationis modi quatuor. fol. 24. pag. 2.

Conuersatio bona in quibus consistat. fol. 46.

Conuersationis bonæ utilitates. Ibidem.

Consolatur nos Deus tripliciter. fol. 52.

Conuersantur sancti in cælis propter tria. fol. 92. pag. 2.

Conscientia bona necessaria. fol. 107. pag. 2.

Corporis suum Dominus dari uoluit fidelibus ad manducandum propter tria. fol. 35. pag. 2.

Corpus Christi digne sumpti utilitates. Ibidem.

Corporis glorificati gloria in quibus consistat. fol. 6. pag. 2.

Corona promittitur quatuor. fol. 36. pag. 2.

Corona quadruplex. Ibidem.

Coronantur sancti & mali. Ibidem.

Coronantur sancti quadruplici corona. fol. 101.

Coronare debet Dominus electos propter plura. Ibidem.

Coronantur mali coronis malis. Ibidem.

Cordis sanctitas. fol. 135.

Creatura dat seipsam & quicquid habet. fol. 133.

Creaturæ omnes excandescunt contra malos. fol. 6.

Creaturæ docent nos quatuor. fol. 4. pag. 2.

Creatura quadruplex desiderat aduentum sanctorum. fol. 58.

Creationis potentia in tribus apparuit. fol. 108. pag. 2.

Creationis opus triplex, in quo apparuit eius potentia. fol. 41.

Crucis mortem subire uoluit Christus propter tria. fol. 41. pag. 2.

Crucem Domini debemus tollere. fol. 121.

Crucis beneficia in quibus imitanda. fol. 123.

Cursus hominis triplex. fol. 21. pag. 2.

Deum

I N D E X

D

- D**eum habere propitium faciunt tria. fol. 71.
Denarius pretium est laborantium in vinea. fol. 22. pag. 2.
Deitas Christi ostenditur. fol. 38.
Desideriorum tria genera. fol. 46.
Desideria carnalia nocent tripliciter. Ibidem.
Delicias triplices dat Dominus seruis suis in via. fol. 102.
Descendit Christus in infernum propter tria. fol. 115. pag. 2.
Dæmones cur volacribus cæli comparentur. fol. 25.
Diligendus proximus propter tria. fol. 18.
Diligere debet homo tria. Ibidem.
Diligere proximum tenetur quilibet corde, ore, & opere. fol. 51. pag. 2.
Diligere Deum debemus tribus modis. fol. 53. pag. 2.
Diligere debemus inimicos propter tria. fol. 80.
Dilectum Deo & hominibus tria faciunt. fol. 117.
Diligentia in quinque adhibenda. fol. 144.
Diuitiæ dispergendæ. fol. 133.
Diuitiæ spirituales, temporales, & æternales. fol. 83.
Diuitiæ temporales cur contemnendæ. Ibidem.
Diuitiæ spirituales cur appetendæ. Ibidem. pag. 2.
Diuitiæ æternales cur appetendæ. fol. 84.
Diuitiarum copia ponitur in tribus. fol. 102. pag. 2.
Diabolo non debemus dare locum. fol. 85. pag. 2.
Diabolo quæ faciant locum, & quæ eum fugiant. fol. 86.
Dierum septem applicatio. fol. 146. pag. 2.
Dies quinque spirituales. fol. 96.
Dies mali sunt quinque. fol. 89. pag. 2.
Dies resurrectionis admirabilis & desiderabilis. fol. 120.
Discere debemus nouem ex sacra scriptura. fol. 122. pag. 2.
Diuinitas, vnitas, & trinitas. fol. 126. pag. 2.
Dominicus comparatur Soli. fol. 132. pag. 2.
Doctrina ex Apostolorum exemplo capiēda. fol. 145. pag. 2.
Docet nos Sanctus spiritus tria valde vtilia. fol. 53. pag. 2.
Docuit Christus tria. fol. 100. pag. 2.
Donum Dei in nobis triplici iure. fol. 79.
Dotes viæ & patriæ septem. fol. 103. pag. 2.

Domus

I N D E X.

Domus patris cælestis mansiones. fol. 122. pag.
Domus cælestis conditiones. Ibidem.

E

- E**cclésiæ soliditas, dignitas, & insuperabilitas. fol. 115. pag. 2.
Egreditur Christus quinque modis. fol. 22.
Egredietur in iudicio tripliciter. Ibidem.
Eiecit Dominus dæmonem frequenter. fol. 31.
Eleemosynam faciens tria bona acquirit. fol. 55.
Eleuatus fuit Ioannes in morte. fol. 100. pag. 2.
Eleuari debemus sicut aquila. Ibidem.
Eripuit nos Dominus de potestate diaboli tripliciter. f. 94.
Errores circa diuinitatem. fol. 126. pag. 2.
Esse triplex, terrenum, animale, & diabolicum. fol. 12.
Æterna nobis promittit Dominus. fol. 102. pag. 2.
Exaltatio Christi triplex. fol. 36. pag. 2.
Exaltatio Virginis quibus comparatur. fol. 134.
Exaltant se peruersi superbi. fol. 82.
Exiuit Christus a patre propter tria. fol. 50.
Exercitus Domini ante diem iudicii. fol. 88. pag. 2.
Exultare intus & extra debemus tripliciter. fol. 120. pag. 2.

F

- F**ama bona necessaria. fol. 107. pag. 2.
Fauus mellis in ore. fol. 119. pag. 2.
Facies Dei admirabilis. fol. 140.
Felicitas sanctorum in tribus. fol. 54. pag. 2.
Febribus septem laborant peccatores. fol. 90.
Fiducia duplex. fol. 72.
Fiducia datur sanctis. fol. 141. pag. 2.
Fidelitas ministri Christi. fol. 104. pag. 2.
Florum tria genera. fol. 41. pag. 2.
Flos dicitur Christus. fol. 118. pag. 2.
Formidabilis Christus propter tria. fol. 99. pag. 2.
Forma sæculi deponenda. fol. 12.
Fouea triplex. fol. 88.
Fructus duodecim debet producere iustus. fol. 95. pag. 2.
Fructus malæ arboris. Ibidem.
Fructus dicuntur uirtutes, dona beatitudines. fol. 76.

Fur

I N D E X.

Fur quadruplex cauendus. fol. 116. pag. 2.

G

Gaudium mundi cur malum. fol. 9.

Gaudium mundaſorum ſtultum. fol. 47.

Gaudium ſanctorum futurum in tribus. Ibidem. & fol. 54. p. 2.

Gaudia in vita æterna de tribus. fol. 56.

Gaudium ſpiritus tres mirabiles virtutes. fol. 76.

Gemma nouem. fol. 134. p. 2.

Gladius acutus ſplendens gloriæ crux Chriſti. fol. 111. p. 2.

Gladii percutientur mali. Ibidem.

Gloria bonorum in via in tribus. fol. 102. p. 2.

Gloria quoruplex. fol. 146. pag. 2.

Gratiæ Dei vtilitas multiplex. fol. 70.

Gratias egit Chriſtus & docuit agendas. fol. 97. p. 2.

Gubernat res Deus tripliciter. fol. 108. p. 2.

H

Homini duo neceſſaria. fol. 124.

Horreum ſanctorum gloriā ſignificat. fol. 21.

Hospitalitatem hortantur tria. fol. 13.

Hospitalitas triplici lege præcipitur. Ibidem.

Hospitalitatē docent exempla ſanctorum. Ibidem.

Hospitalitas cur ſectanda. fol. 14. p. 2.

Humilitas Chriſti in tribus apparuit. fol. 39. pag. 2. & fol. 56. pag. 2.

Humilitatis Chriſti vtilitas. Ibidem.

Humilitas Publicani in tribus. fol. 70. p. 2.

Humilitas conſeruat hominē in bono tribus modis. fol. 8.

Humiliari debemus tripliciter. fol. 82. pag. 2.

Humiliantem ſe, Deus exaltat. Ibidem.

Hydropiſis ſignificat tria vitia. fol. 81. pag. 2.

Hypochriſis fugienda propter multa. fol. 59. pag. 2.

I

Idolatria corporalis triplex. fol. 66. pag. 2.

Idola ſeptem quæ adorabant Gentiles quid ſignificent. fol. 67. pag. 2.

Ignis pœnæ magnitudo in quinque. fol. 20. pag. 2.

Ieiunium præcipit Dominus quadrupliciter. fol. 28.

Ieiunare debemus propter quatuor Ibidem.

SERMONES DOMINICAE
DIVI
THOMAE AQUINATIS,
DOCTORIS ANGELICI,
SERMONES

Pro Dominicis diebus, & pro Sanctorum ſolēnitatibus, qui ex Bibliotheca Vaticana nunc primum in lucē prodeunt.

Dominica prima in aduentu Domini
ex epistola.

Dies autē appropinquant, Rom. 13. Potest intelligi hoc verbū de quadruplici die. Quadruplex enim dies appropinquant, dies misericordiæ, dies gratiæ, dies iustitiæ, & dies gloriæ. Hos quatuor dies facit sol iste, cuius aduentum sancta modo colit Ecclesia. Dies misericordiæ est dies natalis Domini, in quo ortus est nobis sol iustitiæ: vel verius qui fecit tā gloriosum diem: dies gratiæ, est tempus gratiæ: dies iustitiæ, est dies iudicii: dies gloriæ, est dies æternitatis. De primo dicitur Ioel. 3. In illa die stillabunt mōtes dulcedinem. De secundo. 2. Cor. 6. Ecce nūc dies salutis. De tertio, Sophoniz. 1. Dies iræ, dies illa, dies tribulationis. De quarto, Zacharia. 14. Erit dies vna, quæ nota est Domino. psalm. 73. Melior est dies vna in atriis tuis super milia. Dies natalis appropinquant, vt deuote celebretur, vel colatur: dies gratiæ, vt suscipiatur: dies iudicii, vt timeatur: dies gloriæ, vt ad eum curratur. Propter primum frequentat Ecclesia, Dominus prope est, Phil. 4. Isa. 56. Iuxta est salus mea vt veniat. De secundo, 2. Cor. 6. Ecce nunc tempus acceptabile. De tertio, Iaco. 5. Ecce iudex ante ianuā assistit. De quarto, S. Tho. Aquin. A to,

SERMONES DOMINICALES.

to, Apoc. ultimo. Ecce venio cito, & merces mea mecum est &c. Diei natalis Domini debemus occurrere cum misericordia & veritate. His duobus viis venit Christus ad nos, & nos debemus ire ad eum: psalm. 24. Vniuersa via Domini misericordia & veritas. Diei gratia cum puritate & humilitate: hæc enim duo maxime faciunt susceptibilem gratia. De primo, Prou. 22. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem. De secundo, Iac. 4. Humilibus autem dat gratiam. Diei iudicii cum cogitatione & timore. Hieron. Siue comedam, siue bibam, illa vox in auribus meis semper videtur resonare. Surgite mortui, venite ad iudicium. Dicitur peccata de malis. Viri mali non cogitant iudicium, Prouer. 28. Diei glorie debemus occurrere cum iustitia & festinatione. Heb. 4. Festinemus ingredi in illam requiem. Ad ista quatuor hortatur nos Apostolus in epistola ista. Ad misericordiam & veritatem, ibi. Induamur arma lucis. Arma lucis sunt misericordia & veritas. Misericordia enim & scutum, quo ab hostibus defendimur. Veritas est virtus, qua omnia vincimus. De primo, Ecclesiasti. 29. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso, & gratia hominis quasi pupillam conseruabit, & postea resurget, & retribuet illis retributionem vnicuique in caput illorum. Super scutum potentis, & super lanceam pugnabit aduersus inimicum tuum. De secundo, 3. Esdra. 4. Magna est veritas, & preualet: magna est, & fortior præ omnibus. Omnis terra veritatem inuocat, & etiam ipsam bene dicit, & omnia opera mouentur & tremunt propter eam, & non est cum ea quicquam iniquum. Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ mulieres, iniqui omnes filii hominum, & iniqua omnia illorum opera, & non est in ipsis veritas, & in sua iniquitate peribunt, & veritas manet. Ad puritatem & humilitatem, ibi. Non in enibilibus & impudenciis, non in contentione & emulatione. Cobilia & impudencie sunt actus luxurie, qui immundum faciunt. Contentio & emulatio procedunt a superbia, prohibedo impudenciam, suadet puritatem: prohibedo superbiam, suadet humilitatem. Ad cogitationem & timorem iudicii, ibi. Sicut in die honeste ambulemus, hoc est, ita utiamus sicut condecet in die iudicii. Iac. 1. Ecce iudex ante uultum eius.

DE ADVENTU.

die iudicii. Est homo in iudicio cogitando iudicium, honeste uiuit iudicium formidando. Ad iustitiam & festinationem, ibi. Hora est iam nos de somno surgere: & ideo festinandum a somno peccati surgere ad iustitiam faciendam: & reddit ibi rationem. Nunc enim propior est nostra salus. Ad quam nos conducatur &c.

Sermo de eadem de quadruplex die

Dies autem appropinquauit, Rom. 13. Est enim quadruplex dies, scilicet dies misericordie, dies gratie, dies iudicii, & dies glorie. Primus dies admirabilis, secundus acceptabilis, tertius formidabilis, quartus desiderabilis. Dies misericordie, id est, dies natalis Domini admirabilis est, quia Deus humanatur, homo deificatur, uirgo prole fecundatur. De primo, phil. 2. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inueniens ut homo. De secundo, Rom. 9. Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. &c. De quibus duobus August. Hodie Deus factus est homo, ut homo fieret Deus. De tertio, Isa. 7. Ecce uirgo concipiet, & pariet filium. Dies gratie est acceptabilis, quia ab unde Dei gratia diffunditur, potestas diaboli tollitur, & uirtus peccati extinguitur: & ideo patet quod homo facile & sine impedimento potest seruire Deo. De primo, Tit. 2. Apparuit gratia Saluatoris nostri Dei. De secundo, Heb. 2. Ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolum. De tertio, Rom. 6. Vetus homo noster crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati. Dies iudicii est formidabilis malis, quia districte a iusto iudice iudicabuntur, quia ab omni creatura impugnabuntur, & quia aeterno supplicio damnabuntur. De primo, Prou. 6. Zelus, & furor iræ non parceret in die uindictæ. De secundo, Sap. 5. Armabit creaturam ad ultionem inimicorum &c. De tertio, Iudith. 6. Visitabit eos, & dabit ignes & uermes in carnes eorum. Mat. 25. Et dicet his, qui a sinistris

SERMONES DOMINICALES.

eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum, &c. Dies glorie est desiderabilis, quia celum restauratur, homo beatificatur, & omnis creatura præter impios renouabitur. De primo, Eph. 1. In quo proposuit restaurare uniuersa siue quæ in celis, & quæ in terra sunt, in ipso, idest, in Christo. psal. 109. Iudicabit in nationibus, implebit rinas &c. De secundo, Phil. 3. Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. De tertio, Apoc. 21. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce noua facio omnia. Est ergo dies ille desiderabilis angelis, & hominibus, & omnibus creaturis. Ad quam diem nos perducat qui uiuit in sæcula sæculorum, Amen.

De eadem epistola

NON V. A. M. Y. R. arma lucis. Ro. 13. Dominus noster Iesus Christus assumpsit arma sua, & uenit in mundum pugnaturus pro nobis contra aereas potestates. Isa. 59. Indutus est iustitia ut lorica: & quia indecorum est rege armato milites remanere inermes, Apostolus monet ut armemur. Induamur, inquit, arma lucis. Facit autem tria in his uerbis Apostolus. Primo, ut induamur præcipit: secundo, quid debeamus induere ostendit: tertio, mortuum subiungit. Primum ibi. Induamur: secundum, ibi. Armati: tertium, ibi. Lucis. Circa primum sciendum est quod debemus nos induere propter quinque. Primo, ne perpetuo frigore affligamur: secundo, ne turpitudinis ostensione confundamur: tertio, ne ab æternis nuptiis excludamur: quarto, ut ab ictibus diaboli protegamur: quinto, ut a domini exercitu cognoscamur. Istæ rationes redduntur in textu. De primo, & secundo Apoc. 16. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet, quo ad primum: & uideant turpitudinem eius, quo ad secundum. De tertio, Matth. 22. Amice, quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem? De quarto, Eph. 6. Accipite armaturam Dei ut possitis resistere in die malo, & I omnibus perfecti stare. Stare ergo succinti lumbos ue-

stros

DE ADVENTU OMNIBUS

stros in ueritate induti lorica iustitiæ, & calciati pedes in præparationem euangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est uerbum Dei. De quinto, Col. 3. Induite uos sicut electi Dei sancti & dilecti, uiscera misericordiæ benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam &c. Circa secundum sciendum est, quod plura scriptura docet nos induere. Primo, uelimentum innocentie. Apoc. 3. Vestimentis albis induemur, idest, innocentia. Secundo, uiscera misericordiæ. Col. 3. Induite uiscera misericordiæ, benignitatem &c. Tertio, Christi conformitatem. Ro. 13. Induimini Dominum Iesum Christum. Quarto, conuersationis nouitatem. Eph. 4. Induite nouum hominem, idest, nouam conuersationem. Quinto, cilicium asperitatem quo ad carnis macerationem. psal. 34. Induebar cilicio. Sexto, debemus indui subtilibus per humilitatem. Eze. 16. Induite subtilibus. 1. Reg. 18. Ego sum uir pauper & tenuis. Septimo, saccum per habitus utilitatem. Isa. 1. Induam celos tenebris, & ponam saccum eorum. Octauo, armorum speciositatem, de quo hic induamur arma lucis. Circa arma ista sciendum, quod sicut dicit Scriptura, debemus indui lorica charitatis, scutum fidei, galeam spei, thoracem iustitiæ. Fide debemus indui ad munimentum rationalis, spe ad munimentum irascibilis, charitate ad protectionem concupiscibilis, iustitia ad protectionem totius animæ. De primis tribus armis. 1. Tim. 4. Induti lorica iustitiæ. 1. Mac. 3. Induit se lorica sicut gigas, & succinxit se arma bellica. Sap. 5. Induit pro thorace iustitiam. Ostendit ergo hic quid induere debeamus. Mortuum ad hoc quod ponit, ibi. Lucis. i. Christi. Quis non libenter indueret arma domini sui? quanto magis debemus induere arma celestis & æterni regis? Dicitur autem Christus lux propter sex effectus lucis, quorum primum est illuminatio, secundus secundatio, tertius conseruatio (est enim lux conseruatiua) quartus ornatio, quintus ordinatio. De his duobus, Dionysius, Corpus inordinatum ordinat & ornat, sexus sui effusio. Lux enim est sui diffusio per radios, hæc omnia fecit nobis Christus. *Quere in processu de lumine in Natiuitate.* Induamur ergo arma

A 3 lucis

SERMONES DOMINICALES.

Lucis, ut bene triumphantes æternaliter tandem a rege nostro coronemur.

De eadem ex euangelio.

COR rex tuus uenit tibi mansuetus, Matth. 21. Prophetia est de aduentu Domini nostri Iesu Christi. Et nota hic circa aduentum tria. Primo, est dignitas aduenientis: secundo, utilitas aduentus: tertio, modus adueniendi. Primum, ibi. Rex tuus, rex clemens, rex iustus, rex sapiens, rex terribilis, rex omnipotens, rex æternus. Rex clemens in parcendo, iustus in iudicando, bonus in retribuendo, sapiens in gubernando, omnipotens in bonos protegendo, terribilis in malos puniendo, æternus æternaliter regnando, & regnum æternum conferendo. De primo, Isa. 16. Et præparabitur in misericordia solium eius. De secundo, Isa. 34. Ecce in iustitia regnabit rex. Idem 16. Sedebit super solium excelsum Dauid in ueritate. De tertio, psal. 72. Quam bonus Israel Deus iis qui recti sunt corde. Diony. Optimi est optima adducere, unde optimitas eius apparet, quia optima adduxit. De quarto, Hier. 23. Suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit rex, & sapiens erit. De quinto, Hebr. 13. Domine Deus, rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita. De sexto, Sap. 11. Illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti. De septimo, Hier. 10. Dominus autem Deus ipse est, Deus uiuens & rex sempiternus. Luc. 1. Et regni eius non erit finis: ideo optimum est subesse tali regi. De his septem. 2. Mach. 1. Domine Deus omnium creator, terribilis & misericors, solus bonus, rex iustus, omnipotens & æternus. In creatore sapientia, in misericorde clementia, in bono bonitas, in iusto iustitia, in terribili seueritas, in potente potentia, in æterno æternitas. Hic rex est qui uenit tibi, id est ad utilitatem tuam. Utilitas ergo aduentus notatur hic, Venit tibi. Fuit autem utilitas aduentus septuplex ad præsens. Prima, mundi illuminatio: secunda, inferni expoliatio: tertia, cæli reparatio: quarta, peccati destructio: quinta, diaboli superatio: sexta, hominis cum Deo reconciliatio: septima, ho-

minis

DE ADVENTU MARII 4

minis beatificatio. De primo, Io. 8. Ego sum lux mundi. Idem. Erat lux uera quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. De secundo, Osee. 13. Ero morsus tuus, o inferne. Zach. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti uinctos tuos de lacu, in quo non erat aqua. De tertio, Eph. 1. In quo proposuit restaurare uniuersa, siue quæ in cælis sunt, siue quæ in terra. De quarto, Heb. 1. Ut destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum, & liberaret eos qui timore mortis per totam uitam obnoxii erant seruituti. De quinto, Rom. 10. Vetus homo noster crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati ut ultra non feruiamus peccato &c. De sexto, Rom. 5. Si cum adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii eius: multo magis reconciliati salui erimus in uita per ipsum &c. De septimo, Io. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat uitam æternam. Propter hæc bona, quæ futura in eius aduentu uidebant sancti patres, cum tanto desiderio clamabant: Utinam disrumperes cælos, & descenderes. De his septem, Isa. 61. Spiritus Domini super me, ad annuntiandum misit me, ecce mundi illuminatio: prædicatio enim mundum pro nobis illuminauit. Ut mederetur contritis corde, peccata destruendo: sic enim medetur contritis peccata destruendo. Prædicare captiuis indulgentiam, ecce inferni expoliatio: expoliando, enim infernum captiuam duxit captiuitatem. Clausis a pertionem, ecce cæli restauratio, prædicare. Si a pertionem cæli. Ut prædicaret annum placabile, ecce hominum cum Deo reconciliatio. Diem ultionis, diaboli destructio: sic enim fecit ultionem de omnibus iniuriis quas fecerat diabolus sanctis. Dare coronam, ecce hominum beatificatio. Modus ueniendi notatur ibi. Mansuetus, in mansuetudine, enim uoluit uenire Dominus Iesus Christus. Voluit autem uenire mansuetus propter quatuor. Primo, ut malos facilius corrigeret. psal. 89. Quoniam superuenit mansuetudo, & corripiemur. Secundo, ut omnibus se amabilem exhiberet. Eccl. 3. Eili, in mansuetudine opera tua perface, & super hominum gloriam diligeris. Tertio, ut omnes ad se traheret, & populum sibi multiplicaret. 2. Re. 20. Man-

A 4 fuerudo

SERMONES DOMINICALES.

Suetudo tua multiplicabit te. &c. Ber. Omnino currimus post te, bone Iesu propter mansuetudinem tuam. Quarto ut mansuetudinem doceret. Matth. 11. Discite a me, quia mihi est sum & humilis corde. Et sunt quatuor quæ maxime debent suadere mansuetudinem, primum est, quia a malo liberat: secundum, quia gratiam impetrat: tertium, quia animam servat: quartum, quia meretur terram uiuentium. De primo, Sapiens mansuetus est, qui nullam animi amaritudinem sentit. De secundo, prou. 1. Mansuetis dabit gratiã. De tertio, Eccl. 1. In mansuetudine serua animam tuam. De quarto, Matth. 5. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Rogemus ergo Dominum &c.

Dominica secunda ex epistola.

VAE CVM QVE Scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Rom. 15. In præcedenti dominica docuit nos Apost. ad surgendum, in ista docet ad quid surgendum, quia ad studendum, & ad legendum scripta quæ fecit nobis magister noster cælestis. Dominus. n. tanquam bonus magister fuit sollicitus facere nobis optima Scripta, ut nos perfecte erudiret. Quæ cunque, inquit, scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Consistunt autem ista scripta in duplici libro. S. in libro creaturæ, & in libro scripturæ. Primus liber quot habet creaturas, tot habet scripta optima, quæ sine mendacio docent ueritatem. Vnde Arist. interrogatus a quo tot & tanta didicisset, respondit, a rebus quæ mentiri nõ nouerunt. Docent autem duo cognoscenda. Circa cognoscenda docet nos quatuor. Primo Deum esse, secundo vnum Deum esse, tertio trinum Deum esse, quarto summum bonum esse. Quia mundus est, docet eum esse sicut opus opificem. Sap. 13. A magnitudine speciei & creaturæ potest cognosci eorum creator. Quia unum sunt, & uno modo seruantur, docent unum Deum esse: si enim plures dii essent, iam mundus destructus esset, cum diuisio sit causa destructionis. Matth. 12. Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur: quia omnia consistunt in numero, pondere, & mensura.

PHIA DE ADVENT V. 383

ra, siue secundum Aug. de trinitate, modo, specie, & ordine, docent trinum esse Dominum. Sap. 11. Omnia fecisti in pondere, numero, & mensura. Quia omnia bona sunt, docent summum bonum esse illud, a quo tot bona procedunt. Aug. Magnum inditium bonitatis est, quod quælibet creatura cogitur dare se ipsam. Ideo quia Deus bonus est, nos sumus.

Circa agenda, docent nos similiter quatuor. Primo, Domino obedire, secundo eum timere, tertio eum amare, quarto eum laudare. Domino obedire docent nos, quia sibi omnia obediunt. psal. 138. Præceptum posuit, & non præteribit. Nihil inuenit in creaturis inobediens creatori, nisi peccatorem & diabolum. Deum amare docent nos beneficiis & donis, quæ nobis exhibent quotidie August. Cælum, & terra, & omnia quæ in eis sunt undique mihi dicunt, ut amem te, nec cessant dicere omnib. ita ut sim inexcusabilis. Deum timere docent nos pœnis & suppliciis. Videmus enim quod omnis creatura parata est punire rebelles suo creatori. Sapient. 16. Creatura tibi factori deseruiens exardescet aduersus iniustos, & leuior sit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt. Deum laudare docent nos, quia omnia laudant eum, & inuitant ad laudandũ. Aug. Mirum est quod homo non semper laudat Deum, cum omnis creatura inuitet ad laudandum eum, & sic patet quomodo omnes creaturæ, quæ sunt quasi quædam scripta Dei, docent nos quatuor circa cognoscenda, & quatuor circa agenda. De scriptura, secundum illud uidelicet scripturæ, quare insequenti processu.

De eadem epistola.

VAE CVM QVE Scripta sunt &c. Ro. 15. Sicut tactum est superius, duo sunt libri qui scripti sunt ad nostram doctrinam, & de libro creaturæ dictum est supra: nunc dicendum est de libro scripturæ, qui duo docet, bona & mala. Bona ut fiant, mala ut non fiant. Circa bona docet tria, s. præcepta, consilia, promissiones, sicut triplex bonum est. Est. n. bonum honestum iucundum

SERMONES DOMINICALES.

Iucundum, & utile. Præcepta docent bonum honestū, quia docent cultum unius Dei, & pulchritudinem morum, & virtutum, quæ honestum faciunt hominem. In consiliis est bonum utile. Matth. 19. Si uis perfectus esse, uade & uende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo. In promissionibus est bonum delectabile, siue iucundum. Ioan. 16. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrum. Deute. 4. Audi Israel uerba uitæ: & postea. Et dabo tibi terram fluentem lac & mel. Circa mala ponit similiter tria. Prohibitiones, dissuasiones, & comminationes, & hoc secundum triplex malum. Est. n. triplex malum mortalis culpæ, & malum uenialis culpæ, & malum æternæ pœnæ. Prohibitiones respiciunt malum mortalis culpæ. Exo. 20. Non fornicaberis, & sic de aliis prohibitionibus. Dissuasiones malū uenialis culpæ. Eccl. 19. Qui spernit modica, paulatim decidet: & alibi. Vitaſti grandia, caue ne obruaris arena. Comminationes respiciunt malum æternæ pœnæ. Isa. ultimo. Vermis eorum nō morietur. Bene ergo dicit. Quæcumque scripta sunt. sin libro scripturæ, ad nostram doctrinam scripta sunt. Rogemus ergo &c.

De eadem ex euangelio.

ERUNT signa in sole, & luna, & stellis, Luc. 21. In precedenti euangelio dictum est de aduētu misericordiæ: in isto uero agitur de aduētu iustitiæ. Ad iustitiam. n. pertinet malos punire, & bonos remunerare: ideo de utroque agitur. hic. primum in prima parte euangelii, ibi. Erunt signa: secundum, in secunda parte, ibi. Leuate capita uestra. Circa pœnam malorum ostendit quod creator & creatura conuenient ad punitionem malorum. Circa creaturam ostendit quod triplex creatura conuenient ad punitionem malorum. s. spiritualis, corporalis, & composita. Spiritualis angelus, composita hominibus. Corporalis uero duplex, superior & inferior: superior corpora celestia, inferior elementa. Ostendit ergo Dominus in euangelio hoc, quod mali recipient pœnam a Domino, ab angelis, a corporibus celestibus, ab elementis, & a se ipsis

2. A. D. E. A. D. V. E. N. T. V.

6

sis. primum, ibi. Tunc uidebunt filium hominis. Secundū, ibi. Nam uirtutes celorum mouebuntur. Tertium, ibi. Erunt signa in sole, & luna, & stellis. Quartum, ibi. præ confusio ne sonitus maris & fluctuum. Quintum, ibi. Arescentibus hominibus præ timore. Circa primum sciendum est, quod Dominus tripliciter affliget malos in iudicio. Primo, discipulando: secundo, conuincendo: tertio, condemnando. De primo, Nudus fui: de secundo, Quandiu non fecistis uni ex minimis &c. de tertio, Discedite a me maledicti, Matth. 25. Angelus similiter tripliciter affliget malos. primo, ad iudicium trahendo: secundo, a bonis separando: tertio, in ignem æternum mittendo. De his tribus, Matth. 13. Exibunt angeli, ut disponant malos ante iudicem. Non. n. possent per se tam cito uenire, cum sint corpora eorū grauius, ecce primum: & separabunt malos de medio iustorum, ecce secundum: & mittent eos in caminum ignis, ecce tertium. Corpora celestia similiter affligent tripliciter malos. Primo, signis terrendo: secundo, tenebris affligendo: tertio, scelera eorum referendo. De primo, ibi. Erunt signa in sole, luna, & stellis. loc. 2. Dabo prodigia in celo. De secundo, Matth. 24. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumē suū. De tertio, Job. 20. Cali reuelabunt iniquitatem eius &c. Rogemus &c.

De eodem.

IN terris pressura gentium præ confusione sonitus maris, & fluctuum &c. Luc. 21. Dictum est superius quomodo superiores creaturæ puniunt malos, modo dicendum est quomodo inferiores creaturæ: & ostenditur quomodo punientur ab igne, ab aere, ab aqua, a terra, & a se ipsis. Primum ibi. Arescentibus hominibus. Ariditas autem contingit ex siccatione humorū, quod facit ignis. Secundum ibi. Fluctuum. Fluctus contingunt ex inclusione aeris in mare. Tertium, ibi. Maris. Quartum, ibi. In terris pressura gentium. Quintum, ibi. Præ timore & expectatione. Ignis tripliciter puniet malos. Primo, lucem abscondendo: secundo, incendendo: tertio, non consu-

SERMONES DOMINICALES.

consumendo. Si. n. ignis consumeret eos, aliquod bonum præstaret eis: sed combureret, & non consumeret. De primo, psal. 28. Vox domini intercedentis flammam ignis. In flammam duo sunt, ardor & splendor: ita intercedit Dominus flammam ignis, quia separabit splendorem a calore, ut comburat malos, & non illuminet. De secundo, psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammat. De tertio, Sap. 15. Ignis suæ naturæ oblitus est. Aer similiter tripliciter affliget, hinc punit malos, fulguris emissionem, grandinum pluitione, & ventorum commotione. De primo, Sap. 5. Ibunt directe emissiones fulgurum, & tanquam a bene incuruato arcu nubium exterminabuntur. De secundo, ibidem. 5. A petro sa ira plena mittentur grandines. De tertio ibidem. 5. Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo uenti. A qua similiter tripliciter affliget malos. Primo, creaturam, quæ ad usum erat, occidendo: secundo, fluctibus terrendo: tertio, contra peccatores exardescendo. De primo, Apoc. 8. Omnis creatura quæ erat in mari, mortua est. De secundo, hic. Præ confusione sonitus maris, & fluctuum. De tertio, Sap. 5. exardescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. Terra similiter tripliciter affliget malos. Primo, beneficia subrahendo, ut impii affligantur fame: secundo, terræ motibus terrendo: tertio, deuorando. De primo, Matth. 24. Erunt pestilentie & fumes. De secundo ibidem. 24. Et terræ motus magni erunt per loca. De tertio, psal. 105. Aperita est terra, & deglutitit Darâ. A semetipsis patientur mali triplicia mala. Primo, ex defectu omnium bonorum: secundo timore ex recordatione præteritorum: tertio, ex expectatione instantium omnium malorum. De primo, Apoc. 1. plāgeant se super eum omnes tribus terre &c. De aliis duobus hic Luc. 21. Arescentibus hominibus præ timore, quo ad secundum: & expectatione, quo ad tertium. Hic tria notantur. primum, ibi. Arescentibus hominibus, secundum, ibi. præ timore: tertium, ibi. Et expectatione. Sunt autem tres rationes, propter quas omnes creaturæ sic exardescunt contra malos. primo, quia male usi sunt eorum beneficiis: secundo, quia pulchritudinem earum deuastauerunt malitiis & immunditiis suis: tertio, quia naturaliter

est

DE ADVENTU.

7

est iustus cuilibet creaturæ appetitus uindicandi iniuriam Creatoris. De primo, Gregorius. Omnia quæ ad usum uitæ accepimus, conuertimus ad culpam &c. & post. Iure igitur nos omnia feriunt. De secundo, psal. 96. Commota est terra in operibus eorum. De tertio Sap. 16. Creatura creatori deseruiens exardescet in tormentis aduersus iniustos &c. hæc malis: bonis autem appropinquabit redemptio æterna, Ad quam nos &c.

Dominica tertia ex epistola.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi, 1. Cor. 4. In præcedenti epistola docuit nos Apo. Christum fuisse ministrum pro nobis. Dico autem Christum ministrum fuisse circumcisionis & cideo in ista epistola docet nos debere esse ministros Christi, & dicuntur in hac epist. sex. Primo, quod debemus nos Christi ministros facere: secundo, temerarium iudicium fugere: tertio, humanum iudicium contemnere: quarto in propria conscientia non considerare: quinto, omne iudiciū Christi ut iudici tribuere: sexto, laudes a solo Deo querere. Primum ibi. Sic nos existimet homo ut ministros Christi: secundum, ibi. Nolite ante tempus iudicare: tertium ibi. Mihi autem pro minimo est ut a uobis iudicem: quartum ibi. Nihil mihi conscius sum. quintum, ibi. Quousque ueniat Dominus: sextum, ibi. Tunc laus erit unicuique a Deo. Circa primum sciendum, quod propter tria maxime debemus esse ministri Christi, & ei seruire. Primo, quia quicquid sumus & possumus, ipse dedit creando: secundo, quia seruiuit nobis nos redimendo: tertio, quia iterum seruiet in glorificatione. De primo, Bernardus. Cui iustius seruire debeo, quam illi qui si uoluisset, omnino non essem? psal. 99 Ipse fecit nos. De secundo, Luc. 22. Ego in medio uestri sum tamquam qui ministrat. Seruiuit autem temporaliter pedes abluendo, sordes peccatorum sanguine suo mundaudo, & carnem suam ministrando. De primo, Ioan. 13. Cœpit lauare pedes discipulis suis &c. De secundo, Apoc. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine

ne

SERMONES DOMINICALES.

ne suo. Isa. 24. Seruite me fecistis in iniquitatibus uestris. De tertio, Matth. 26. Accepit panem, benedixit, & fregit, & dedit discipulis suis &c. Ber. Bonus minister qui carne suam dedit in cibum, sanguinem in potum, & animam in pretium. Seruiet iterum in glorificatione. Lu. 12. Amen dico uobis, quod praeinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Iuste ergo ministri eius esse debemus. Sunt autem tria quae ipse maxime odit in ministris suis. scilicet misericordia, inobedientia, & inutilitas. De primo, Matth. 17. Serue nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ergo tui miserus sum? Matth. 24. Si autem dixerit seruus ille malus in corde suo, Moram facit dominus meus uenire, & ceperit percutere seruos suos, maleducet autem & bibat cum ebrios: ueniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum, partemque eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & stridor dentium &c. De secundo, Luc. 12. Seruus sciens uoluntatem domini sui, & non facit secundum uoluntatem eius, plagis uapulabit multis &c. De tertio, Mar. 25. Seruum inutilem proicite in tenebras exteriores &c. Sunt iterum tria quae requirit Dominus in seruis. Primo, ut sint ab omni sordide peccati mundati. secundum, ut sint omnibus uirtutibus ornati. tertium, ut sint morum honestate decorati. De. 1. psal. 100. Ambulaus in uia immaculata, hic mihi ministrat. & 1. Tim. 4. Et sic ministrat nullum esimen habentes. De secundo. 2. Cor. 6. In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros. De tertio. 1. Petri. 2. Conuersationem uestram inter gentes habentes bonam &c. De his tribus Exod. 40. Applica Aaron, & filios eius ut ministrent mihi, & lotos aqua indues sacris uestibus, ut unctio eorum proficiat. In lorione uero puritas, in sacris uestibus eorum uirtutum uarietas, in unctione eorum honestas, quia ex ea egreditur odor bonae famae. 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus &c. Requirit autem Deus quod sibi tribus modis ministremus. Primo, eum imitando: secundo, in eius seruitio exultando: tertio, eum timendo. De. 1. Io. 12. Siquis mihi ministrauerit, me sequatur. De secundo, psal. 99. Ser-

DE ADVENTU.

uite Domino in leticia. De tertio, psal. 2. Seruite Domino in timore. Primum, facit Domino seruitium acceptum: secundum, facit nos expeditos in seruitium: tertium, in seruitio nos conseruat. Promittit autem tria Dominus seruis suis. scilicet felicitatem, dignitatem, & aeternitatem. De primo. 1. Tim. 3. Qui n. bene ministrat, gradum bonum sibi acquirat. De secundo, Matth. 25. Euge serue bone, & fidelis, quia super modico fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. De tertio, Apo. 7. Seruiet ei die ac nocte in templo eius: & post. 7. Ad fontes aquarum uisus deducet illos. Fons uitae est eternitas. Dion. Aeternitas est uitae interminabilis: tota simul & perfecta possessio. De his tribus Io. 12. Vbi ego sum, illuc & minister meus erit. Vbi est, est incunda sublimitas, & aeterna iucunditas, & incunda aeternitas, Ad quam nos perducatur dominus Deus.

De eadem ex euangelio.

Cum audisset Ioannes in uinculis opera Christi, &c. Matth. 11. In praecedenti euangelio assum est de aduentu iustitiae: in isto de aduentu gratiae. Vnde de agitur hic de Ioanne, qui interpretatur gratia Dei, uel in quo est gratia Dei. Dicuntur autem hic quatuor. Primo, Ioannis incarnatio: secundo, de Christi aduentu per missos discipulos interrogatio: tertio, Domini responsio: quarto, multiplex Ioannis commendatio. Commendatur autem a quatuor. Primo, a constantiae firmitate: secundo, a uestitus austeritate: tertio, ab officii dignitate: quarto, a uitae sanctitate. Primum, ibi. cum audisset secundum, ibi. Tu es. Tertium, ibi. Ite renuntiate Ioanni, quae &c. Quartum, ibi. Coepit illis dicere de Ioanne. Et iterum. Primum de commendatione, ibi. Quid existis in desertum uidere? arundinem uento agitatam? secundum, ibi. Hominem mollioribus uestitum? tertium, ibi. Etiam plusquam prophetam. Quartum, ibi. Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit uiam tuam ante te. Mox autem de uinculis sciendum est, quod tres dicuntur esse in uinculis, iustus, impius, & damnatus.

SERMONES DOMINICALES.

Iustus ponitur in uinculis preceptorum: impius in uinculis peccatorum: damnatus in uinculis tormentorum. De primo, Eze. 4. Ecce circumdedit te uinculis. Osee. 1. Traha uos in uinculis charitatis. De secundo, pro. 5. Iniquitates sue capiunt impium, & super peccatorum suorum confringitur. Isa. 10. Ne incurramini sub uinculo. De tertio, Sap. 17. Vinculis tenbrarum compediti. Matth. 22. Ligatis manibus & pedibus projicite eum in tenebras exteriores. Prima uincula sunt appetenda, secunda dissoluenda, tertia cauenda. Vincula preceptorum sunt amplectenda propter tria. Primo, quia per ipsa salus omni malo acquiritur: secundo, quia ligatus eis a Dei sapientia protegatur: tertio, quia de ipsis ad regimen egreditur. De primo, Eccl. 6. Vincula illius alligatura salutaris. De secundo, Sap. 5. Et in uinculis non dereliquit illum. De tertio, Eccl. 4. De carcere catenisque interdum quis egreditur ad regnum. Sunt ergo uincula preceptorum amplectenda, sed peccatorum dissoluenda. Ligatur autem peccator uinculis superbie, uinculis auaritie, uinculis luxurie, uinculis male lingue. De primo, Job. 39. Quis dimisit onagrum liberum, & uincula illius quis soluit? Per onagrum intelligitur superbus. Job. 1. Vir uanus in superbiam erigitur & c. Vnde uincula onagri sunt uincula superbi. De secundo, Isa. 5. Vae qui trahitis iniquitatem in uinculis uanitatis. Vanitates diuitie sunt. De tertio, prou. 8. Statimque sequitur eam quasi bos ductus ad uictimam, & ignorat stultus quod ad uincula trahatur. Vincula trahentia sunt manus mulieris. Eccl. 7. In ueniam maiorem morte mulierem. & post Eccl. 7. Vincula sunt manus illius. Ista uincula sunt soluenda. Isa. 58. Solue uincula colli tui. Soluitur autem quatuor modis. Primo, per gratiam iustificationis: secundo, per gratiam contritionis: tertio, per uerecundiam confessionis: quarto per penam satisfactionis. De primo, psal. 115. Dirupisti uincula mea Domine. scilicet gratiam infundendo. De secundo, Dan. 4. ubi dicitur, quod ignis consumpsit uincula puerorum. per ignem contritio intelligitur. psal. 38. In meditatione mea exarscit ignis. De tertio, Osee. 5. Vidit Iudas uinculum suum. Iudas interpretatur confitens: unde Iudas uinculum suum uidet, quando penitens uidet se uinculis peccatorum constrictum,

strictum, clamat in confessione ut soluatur. De quarto, Nau. 1. Affixi te, & post. Vincula tua dissipam, sic soluenda sunt uincula peccatorum. Vincula uero tormentorum sunt uitanda propter tria. Primo, quia tenebrosa: secundo, quia crudelia: tertio, quia eterna. De primo, Sap. 17. Vinculis tenbrarum, & longae noctis compediti, inclusi subiectis, fugitui perpetue prouidentie iacuerunt. De secundo, Eccl. 13. Et non parcat de malitia, & de uinculis. De uinculis istis Isa. 38. Ne forte constringantur uincula nostra. De tertio Iud. 1. In iudicium magni dicit uinculis eternis sub caligine reseruauit. Loquitur de demonibus. A uinculis istis eripiat nos Deus, quod & c.

De dominica quarta. ex epistola.

AUDETE in Domino semper, iterum dico gaude: modestia uestra nota sit omnibus hominibus. Phil. 4. In fine precedentis epistolae monuit Apostolus ut omnia Christo uero iudici reseruemus:

sed ne conqueramur de longa mora, dicit eum in proximo uenturum. Dominus, inquit, prope est. Facit autem Apostolus in praemissis uerbis tria. Primo, monet ad interiorem sanctificationem: secundo, ad honestam conuersationem: tertio, subiungit rationem. Interior sanctitas consistit in duobus. Primo, ut mala affectio remoueat: secundo, ut bona affectio habeatur. Bonum facit affectio sancta: mala affectio est gaudere in mundo. Est autem gaudium mundi malum, quia de malis, de uanis, de turpibus. Gaudium de malis est gaudere in malitiis: gaudium de uanis est gaudere in diuitiis, quae uanitas sunt: gaudium de turpibus est gaudere de luxuriis. De primo, prou. 2. Latantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. De secundo, psal. 48. In multitudine diuitiarum suarum gloriatur. De tertio, Job. 21. Gaudent ad sonitum organi. Iac. 5. Epulati estis super terram, & in luxuriis enutristis corda uestra. De istis tribus Aug. Quid est seculi gaudium? breuiter dico, seculi nequitia est impunitas malitiae, in spectaculis nugari, luxuriari, oblectari, ingurgitari, & turpitudine fectere: gaudere:

Sermo. S. Tho. Aquin. B autem

SERMONES DOMINICALES.

autem in Domino est gaudere, quia est potens ad saluandum, quia est misericors Dominus ad iustificandum: Quia largissimus ad remunerandum. Pro modico enim seruitio dat uitam æternam & regnum cæleste. Gaudendum est sine dubio in tali domino, qui saluat seruos suos redimendo; dimittit omnia debita iustificando; coronabit æternum regnum conferendo. De primo, psal. 3. Dominus rex noster ipse ueniet, & saluabit nos. Matth. 1. Ipse Saluator saluum faciet populum suum a peccatis eorum. De secundo, Ro. 5. Iustificati gratis per gratiam ipsius. De tertio, Apoc. 2. Ego fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam uitæ. De his tribus, Isa. 61. Gaudens gaudebo in Domino. Et quare? Quia induit me uestimento salutis, ecce primum: & indumento iustitiæ circumdedit, ecce secundum: quasi sp̄s fam decorauit me corona, ecce tertium. Ad quam nos perducatur &c.

De eadem epistola.

MODESTIA uestra, nota sit omnibus hominibus. Philip. 4. Hortatus est Apostolus superius ad interiorē sanctitatem: hic uero hortatur ad conuersationis honestatem, ibi. Modestia uestra nota sit omnibus hominibus. Ponit autem hic duo. Primo, hortatur ad honestam conuersationem: secundo, subiungit rationem. Primum, ibi. Modestia uestra: secundum, ibi. Dominus prope est. Sunt autem tria quæ nos mouere debent ad modestiam. Primo, creaturæ documentum. Omnia, n. sicut dicit in lib. de trin. Aug. seruant modum, speciem, & ordinem. Sap. 1. Omnia in ordine, numero, & mēsurā disposita sunt. Secundo, magni quod in eadem est confortamentum: est enim fructus spiritus ualde suauis. Gal. 5. Fructus autē spiritus est charitas & post, modestia &c. Tertio, magni quod de eius absentia provenit nocumentum. Seneca. Si mediocritas sunt utilia, inutilia uere sunt semper nimia, superflua enim nocent. Est autem habenda modestia in ore, in corde, in manu. In corde, ut refecet cogitationum superfluitatem: in ore, ut refecet uerborum inutilitatem: in manu,

INFRA OCT. EPIPHANIE. 10

manu, ut refecet excessum in opere. De primo, Sene. Magni animi est magna contemnere, & media magis uelle quam nimia. De secundo, prou. 10. Qui moderatur labia sua, prudentissimus est. De tertio, Ro. 12. Rationabile sit obsequiū uestrum. Rationem autem horum duorum subiungit dicens. Dominus prope est. Est autem Dominus prope pauperi, ut indulgeat oranti, ut exaudiat tribulationes patienti, ut subueniat. De primo, Ezech. 18. Quacunque hora conuersus fuerit peccator, & ingemuerit &c. De secundo, psal. 144. Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum, & Isa. 65. Erigite, antequam clament ego. exaudiam. De tertio, psal. 90. Cum ipso sum in tribulatione, & in Apoc. 22. Ecce uenio cito, & merces mea mecum est retribuere unicuique secundum opera, malis poenas æternas; & iustis uitam æternam, Ad quam nos perducatur qui uiuit in secula. Amen.

De eadem ex euangelio.

Vox clamantis in deserto. Dirigite uiam Domini sicut dicit Isaias propheta Ioan. 1. In præcedēti euangelio ponitur qualiter Christus Ioannem multipliciter commendauit: in isto, quomodo se ipsum humiliauit. Moraliter per desertum mundus iste intelligitur. Deut. 8. Ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, in qua erat serpens flatu adurens, i. superbiat scorpio id est luxuria: dyblas id est auaritia. In isto deserto clamat creatura, Christus, iustus, & prædicator. Creatura clamat tria, primo ut Deum cognoscamus: secundo, ut ipsum diligamus: tertio, ut laudes ei debitas reddamus. De primo, Aug. Omnia clamant, Deus me fecit. De secundo, idem. Cælum, & terra, & omnia quæ in eis sunt, undique mihi dicunt ut amē te, nec cessant dicere omnibus, ut sint inexcusabiles. De tertio, idem. Mirum est quod homo cessat a laude Dei, cum omnes creaturæ inuident ad laudandum eum. Christus clamauit similiter tripliciter. Primo, miracula faciendo: secundo, utilia prædicando: tertio, pro nobis moriendo. De primo, Ioan. 11. voce magna clama-

SERMONES DOMINICALES.

uit, Lazare ueni foras. De secundo, idem 7. Stabat Iesus & clamabat. Si quis sitit, ueniat ad me, & bibat. De tercio, Matth. 27. Christus clamans voce magna emisit spiritum. In primo, apparuit eius potentia: in secundo, eius sapientia: in tercio, ineffabilis eius bonitas & charitas. Hæc tria erant necessaria ad redemptionem nostram, ut posset redimere, ut sciret, ut uellet. De his tribus. 1. Cor. 1. Nos autem prædicamus Christum Dei uirtutem, & Dei sapientiam Christus unctus, & ideo bonus: uirtus, & ideo potens: sapientia, & ideo sapiens. Iustus clamat similiter tripliciter. Primo orando, secundo confitendo, tercio laudando. De primo, psal. 76. Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudiuit me. De secundo idem, psal. 31. Dixi confitebor aduersum me in iustitiam meam Domino, & tu remisisti &c. De tercio, Clamabo ad Deum qui bene fecit mihi, supple, laudando illum: quia pro beneficiis ei debemus gratias agere, prædicator similiter tria debet clamare. Primo hominum scelera: secundo, fragilitatis humanæ miseriam: tercio, ut præparetur Domino uia. De his omnibus. Isa. 58. De primo, Clama ne cesse: & post. Annuntia populo meo scelera eorum: De secundo. Isa. 40. Vox dicentis, clama: & dixi, Quid clamabo? Omnis caro scænum. De tercio ibidem. 40. Vox clamantis in deserto, parare uiam Domino. Præparat autem Domino uiam scilicet puritas, humilitas, & æquitas. De primis duobus. Isa. 42. Præparate uia: & subdit modum præparandi. Planum facite iter, montuositatem superbix remouendo, quod fit per humilitatem. Eligite lapides, cætera peccata remouendo, quod pertinet ad puritatem. De tercio, Ioan. 1. Dirigite uiam Domini, & aspera in uias planas, per puritatem. Humilitas ordinat nos ad Deum, æquitas ad proximum, puritas ad nos ipsos. Rogemus &c.

Dominica infra oct. Natiuitatis.

M 1. 1. Deus filium suum natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, Ad Gal. 4. Sciendum quod Christus nos redemit a multis, primo, ab iniquitate. Tim. 2. Ut

nos

INFRA OCT. EPIPHANIE. 11

nos redimeret ab omni iniquitate. Secundo, a diabolo, Deut. 7. Redemit nos de manu pharaonis idest diaboli. Tercio, de morte, Osee. 13. De manu mortis redimam eos. Quarto, a legis seruitute & maledictione, Galat. 3. Christus redemit nos de maledicto legis &c. Nota quod bonitas Christi apparuit in nostra redemptione in multis. Primo, quia sine meritis. Isa. 52. Sine argento redimemini &c. Secundo, quia redemit magnis expensis. 1. Pet. 1. Non corruptibilibus auro & argento redempti estis de uana uestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati &c. Tercio, quia ex sola abundantia charitatis. Isa. 63. In dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit nos. Nota quod Dominus quinque requirit a nobis pro redemptione nostra. primo, ut a peccatis ad eum reuertamur. Hier. 4. Reuere ad me, quia redemi te &c. Secundo, ut eum diligamus. Aug. Miser ego quantum deo diligere Deum meum qui me fecit, cum non essem: redemit cum perieram, & abieram, & in peccato uenditus eram: venit ille & redemit me, & tantum dilexit me, quod pretium sanguinis sui dedit pro me. Tercio, ut ipsi soli seruiamus. 1. Cor. 6. Empri estis pretio magno glorificate, & portate Deum in corpore uestro &c. Quarto, ut tantum beneficium ubique prædicemus, uel diffundamus. Isa. 48. Auditum facite, hoc efferre illud usque ad extrema terræ. Quinto, ut pro tanto beneficio gratias agamus. psalm. 140. Labia mea & anima mea quam redemisti &c.

De eadem ex euangelio.

V A M ipse animam pertransibit gladius, Luc. 2. Verba ista prophetica sunt de passione Christi: & notantur tria in uerbis istis. primo, magna beata Virginis ad Christum compassio, ibi. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Et sciendum quod quatuor maxime fecerunt amaram passionem Christi beatæ Virginis. Primum, filii bonitas. 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit nec dolus inuentus est in ore eius &c. Secundum, crucigentium crudelitas: quod uel ex eo patet, quod morien

B 3 ti saltem

SERMONES DOMINICALES.

ei saltem aquam dare noluerunt, nec a matre, quæ diligenter dedisset, dari permiserunt. Tertium, penæ vilitas. Sap. 2. Morte turpissima condemnemus eum. Quartum, tormenti crudelitas. Tre. 1. Quos omnes qui transiit per viam, at tendite, & videte si est dolor, sicut dolor meus. &c. Secundo, amara Christi passio, ibi. Tuam ipsius animam pertran- sivit gladius. Sciendum, quod crux eius fuit gladius acutus. Ezech. 21. Gladius acutus & limatus. Acutus fuit, quia ma- xime pupugit & vulneravit. Item, fuit splēdidus idest splē- dens fuit, eo quod in ea pependit splendor mundi. i. Dei pa- tris. Heb. 1. Qui cum sit splendor gloriæ, &c. Item, fuit gla- dius gloriæ. Deut. 33. Scutum virtutis tuæ, & gladius glo- riæ tuæ. Dicitur autem gladius gloriæ, quia per ipsum ac- quisivit nobis gloriā. Isto gladio fuit a malis percussus per crucem, tamen percutiet malos gladiis suis. Primus est pœ- niæ præsentis aduersitas. Ezech. 11. Gladiū meruistis, & gla- dium inducam super uos, dicit Dominus. Secundus iudi- cialis sententia. Apoc. 1. Ex ore eius gladius: utraque par- te acutus exibat &c. Tertius, infernalis penæ acerbitas. Isa. 1. Gladius deuorauit, quia os Domini locutum est. Gen. 3. Constituit gladium flammeum & uersatilem &c. Tertio, passionis consecutio, ibi. Ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Quod cogitatur, reuelatur aut sacerdoti in confessione. psal. 36. Reuela Domino uiam tuam &c. Aut in iudicio ad damnationem, Osee. 2. Reuelabo scelera tua &c. Nota, quod in præsentī debemus peccata reuelare pro- pter quatuor. Primo, quia tali reuelatione dimittuntur peccata. pro. 28. Qui abscondit scelera sua non dimittetur, qui autem confessus fuerit ea, & reliquerit ea, misericordiā consequetur. Secundo, quia a Deo absconduntur. Aug. Si reuelas, ego celo; & econuerso, si celas, ego reuelo. Tertio, quia gratia infunditur. Quarto, quia ex ea uita æterna ac- quiritur. De his duobus. Eccl. 4. Est confusio adducens gra- tiam & gloriam. Nota quod in futuro reuelabuntur om- nia, qui non reuelat ea hic. Reuelabuntur autem a tribus. Primo, a cælis. Iob. 20. Reuelabunt cæli iniquitatem eius &c. Secundo, a se ipsis. Ro. 2. Testimonium reddente illis cō- scientia ipsorum &c. Tertio, a Deo. 2. Cor. 3. Illuminabit abscondita

INFRA OCT. EPIPHANIE. 12

abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Reuelabitur autem ira Dei super omnes, qui hic nolunt reuelare. Ro. 1. Reuelabitur autem ira Dei super omnem impietatem, a qua ira liberet nos Dominus, qui uiuit & regnat in sæcula. Amen.

Dominica infra oct. Epiph. ex epistola.

N O L I T E conformari huic sæculo, sed reforma- mini in nouitate sensus uestri, ut probetis quæ sit uoluntas Dei, bona, bene placens & perfecta, Ro. 12. In istis uerbis ad tria hortatur Apost. in quibus consistit tota perfectio hominis. Primo, ut sæculi forma deponatur: secundo, ut forma nouæ uitæ assumatur: tertio, ut Dei uoluntas agnoscat. primum, ibi. Nolite cō- formari huic sæculo. Secundum, ibi. Sed reformamini in nouitate sensus uestri. Tertium, ibi. Ut probetis quæ sit uoluntas Dei. Circa primum sciendum, quod triplex est for- ma sæculi. Prima est terrenorum cupiditas: secunda, carna- lis concupiscētia: tertia, uitæ superbia. De his tribus. 1. Io. 2. Omne quod est in mundo, concupiscētia carnis est, & concupiscētia oculorum, & superbia uitæ. Sciendum, qd ista triplex forma dat triplex esse: quia prima forma dat esse terrenum, secunda animale, tertia diabolicum. Auaritia facit hominem terrenum: concupiscētia carnis animalē: superbia etiam similem facit diabolo. De his tribus, Iaco. 3. Non est ista sapientia desuper descendens, sed terrena, ani- malis, diabolica. Primo modo conformantur huic sæculo auari: secundo, gulosi & luxuriosi: tertio, superbi, ideo pe- reunte sæculo peribunt & ipsi. Gregorius. Qui labenti in- nititur, necesse est ut cum habente ruat. 1. Io. 2. Nolite dili- gere mundum, quare? quia transit mundus, & concupiscē- tia eius. Circa secundum notandum, quod forma uitæ nouæ est assumenda tripliciter. prima uoluntatis sanctitas, secunda locutionis ueritas, tertia operis æquitas. Prima in- format cor, secunda os, tertia manus. De primo. Eph. 6. Fa- cientes uoluntatem Dei ex animo cum bona uoluntate. De secundo, Eph. 4. Loquimini ueritatem unusquisque cū

SERMONES DOMINICALES.

proximo suo. De tertio. Gal. 6. Dum tempus habemus ope-
remur bonum ad omnes. De his tribus, Eph. 5. Fructus au-
tem lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate: in bo-
nitate cordis, in veritate locutionis, in iustitia operis. Prima
forma dat esse angelicū, secunda dat esse diuinum, tertia
dat esse calicum. Per bonitatem homo fit similis angelis,
per veritatem Deo, per iustitiam sanctis. De his tribus in
ista epist. Ro. 2. Vt exhibeatis corpora vestra hostiam ui-
uentem, sanctam, Deo placentem. Viuentem per iustitiam
qua homo uiuit Ro. 1. Iustus ex fide uiuit: sanctam per ui-
tam: bonam: sancta enim idem est quod munda: Deo placē-
tem per veritatem, quia Deus veritas est. *Tertium membrū
quare in sequenti processu.*

De eadem.

VT probetis quæ sit voluntas Dei bona, bene pla-
cens & perfecta Ro. 12. Hoc est totum bonum ho-
minis, ut conformet se voluntati diuinæ. Et di-
stinguitur hic triplex voluntas Dei, prima bona,
secunda placēs, tertia perfecta. Et intelligitur pluribus mo-
dis, sed modo tripliciter. Moraliter bona fuit voluntas Dei
creando, beneplacens recreando, perfecta glorificando. Bo-
na conferendo esse naturæ, beneplacens conferendo esse
gratiæ, perfecta largiendo esse gloriæ. De primo, Apoc. 4.
Dignus es Domine accipere gloriam, & honorem, & vir-
tutem, quia tu creasti omnia, & uoluntate tua erāt, & crea-
ra sunt. Erant enim in idea in mente diuina, creata sunt in
proprio esse. De secundo, psal. 29. Domine in uoluntate tua
præstitisti decori meo uirtutem. Recreando enim decorem
diuinum in nobis reparauit, & in uirtute Spiritus sancti
roborauit. De 3. Io. 12. Volo pater, ut ubi ego sum, illic sit
& minister meus, quod erit in gloria, psal. 72. In uoluntate
tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Secundo mo-
do intelligitur sic. Voluntas Dei bona, in nostra ab omni
in puritate mundatione: beneplacens, in misericordiæ ex-
hibitione, perfecta, in charitatis seruire. De primo. 1. Thef.
4. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio idest mundatio ves-
tra. De secundo, Matth. 9. Misericordiam uolo, & non sa-
crificia.

INFRA OCT. EPIPHANIAE 13

rificium. De tertio, Luc. 12. Ignem ueni mittere in terrā,
& quid uolo nisi ut accendatur? per ignem charitas intelli-
gitur: Tertio modo intelligitur sic. Voluntas eius bona est
in coniugatis, beneplacens in continentibus, perfecta in pla-
tis, qui tenentur ad perfectionem. Voluntas enim Dei in
coniugatis est facere opera misericordiæ: in continentibus,
facere bonum continentis: in prælatis, pro fratribus ani-
mam ponere. De prima uoluntate potest intelligi illud psal.
142. Doce me facere uoluntatem tuā. De secunda. 1. Thef.
4. Hæc est uoluntas Dei, ut sciat unusquisque uestruū suum
uas possidere in sanctificatione & honore, scilicet alienum,
ab immunditia, quod sit maxime per continentiam. De ter-
tia, psal. 102. Ministri eius qui faciunt uoluntatem eius.
Præmium illius uoluntatis est uita æterna, psal. 29. Et uita
in uoluntate eius, Ad quam nos conducatur &c.

De eadem ex euangelio.

EGO & pater tuus dolētes quærebamus te, Luc.
2. In isto euangelio multa docentur secundum
literam, sicut pater: sed in isto uerbo docemur
quærere Deum, ad quod monemur frequenter
in scriptura. Notantur autem in istis uerbis tria. Primo,
quærentes: secundo, modus quærendi: tertio inquirendus,
vel quæstus. primum, ibi. Ego & pater: secundum, ibi. Do-
lentes: tertium, ibi. Quærebamus te. Quærentes erant Ma-
ria & Ioseph, per quos duo genera hominum designantur,
a quibus quæritur Dominus: quæritur a contemplatiuis in
contemplatione, & ab actiuis in actione. Maria interpreta-
tur illuminata, & significat contemplatiuos, qui in contē-
platione suscipiunt diuinas illuminationes. Ioseph inter-
pretatur augmentum, & significat actiuos, qui debent ha-
bere augmentum operum misericordiæ: ab istis quæritur
Dominus, de utroque, psal. 85. Lætetur cor quæretium Do-
minum: quærit a dominum, & confirmamini. Primum per-
tinet ad contemplatiuos, qui sunt in continua lætitia & in-
bilo: secundum, ad actiuos qui quandoque multum indi-
gent confirmari. Vel per Mariam stellam maris designabi-
tur

SERMONES DOMINICALES.

tur fides, & per Ioseph augmentum charitatis. Fides inquit Deum in quantum patrem nostrum, charitas in quantum summum bonum. De his duobus Canticorum. 5. Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Quæsiui, & non inueni. In quantum loquitur, in tantum quæsiui, nam fides est ex auditu: in quantum dilectus charitas quærit, quæ est vita copulans diligentem cum dilecto, ut dicit Aug. Sed plane si per charitatem hic quæritur, post inuenietur. Circa modum inquirendi, nota quod septem modis debet inquireri, sicut potest colligi ex textu. Primo, cum mentis puritate, ut simus ab omni labe peccati depurati. 1. 1. 6. Omnes qui se separauerant a coinquinatione gentium terræ ut quærent Deum. Secundo, cum intentionis simplicitate. Sap. 1. In simplicitate cordis quærite illum. Tertio, quærendus est ex toto corde, ut solum eum cogitemus. Quarto, ex tota uoluntate, ut eum solum velimus. De his duobus. Paral. 1. 5. In omni corde suo, & in omni uoluntate sua quæserunt dominum, & inuenerunt. Quinto, quærendus est cum festinatione, antequam transeat tempus in quo inueniri possit. Isa. 55. Quærite dominum dum inueniri potest. Sexto, quærendus est cum perseverantia sine cessatione. psal. 104. Quærite faciem eius semper. Septimo, quærendus est cum dolore peccatorum. Mich. 4. Dole, & satage filia Sion quasi parturiens, quia redimet te dominus de manu inimicorum tuorum &c. Luc. 2. Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Circa tertium sciendum est, quod debemus quærare deum: unde dicit, Quærebamus te. Est autem inquirendus propter quatuor. Primo, quia iustus: secundo, quia mansuetus: tertio, quia bonus: quarto, quia uita. Iustus, ut inquirentibus se offerat. In hoc enim est iustitia eius, quia nullus quærit, sicut quærere debet, quod non inueniat. Mansuetus est, ut quærentes se benigne suscipiat. De his duobus. Soph. 2. Quærite deum: & post, quærite iustum, quærite mansuetum. Bonus est, ut quærentes se magnificet & remuneret. Ezech. 3. Bonus dominus speracibus in se, animæ quærenti illum. Vita est, quia quærentes se facit æternaliter vivere. psal. 68. Quærite dominum, & uiuet anima uestra. Ad quam nos perducatur &c.

Domi-

INTRA OCT. ET PENTHECOSTE. 14

Dominica prima post Epiphaniam.

HOSPITALITATEM sectantes &c. Ro. 12. In ista epistola cum sit tota moralis, hortamur ad multam hospitalitatem, ad quam præcipue debent nos quatuor mouere. Primo, domini præceptum: secundo, sanctorum exemplum: tertio, si non fiat, nocumetum: quarto, si fiat, multiplex profectus. Circa primum sciendum, quia Dominus triplici lege præcipit hospitalitates. Scilicet naturæ, lege ueteri, lege noua. Lege naturæ quæ præcepit ut sicut ab aliis hospitalitates nobis exhiberi volumus, ita exhibeamus aliis. Matth. 7. Omnia quæcunque uultis ut faciant uobis homines ita & uos facite illis. Lege ueteri. Isa. 58. Egenos uagosque induc in domum tuam. Et deut. 26. Ut comedas tu, & peregrinus, & aduena tecum. Lege noua. Heb. 13. Hospitalitatem nolite obliuisci. Circa secundum sciendum, quod exempla sanctorum tria docent nos circa hospitalitatem. Primo, ut hospites quasi ad nos cogamur intrare: secundo, ut eos ab iniuriis defendamus: tertio, ut cum hilaritate, & festinatione, & abundanter eis necessaria ministremus. De primo, Lu. ult. Et coegerunt illum dicentes, Mane nobiscum, quoniam aduerspera scit, & inclinata est iam dies. De secundo, Gen. 19. Nolite quæso, inquit, fratres mei, nolite hoc malum facere, quoniam ingressi sunt sub umbra culminis mei: unde dicatur quod 1. mos erat hospites ab iniuriis defendere. De tertio, Gen. 18. Obsecro, declinare ad fetuum uestrum: & post, Et dixit Sara, Accelera, tria sata farinæ commisce &c. & ipse cucurrit ad armentum, & tulit inde vitulum tenerimum & optimum &c. ut doceamur hilariter, & festinanter, & abundanter hospitibus ministrare. Circa tertium sciendum, quod tria mala incurrunt hi qui nolunt hic hospitalitatem sectari. Primo, quia hic a domino puniuntur: secundo, quia in iudicio confundentur: tertio, quia in malum hospitium includuntur. De primo, Sap. 19. Alii quidem ignotos non recipiebant aduenas, alii autem bonos hospites in seruitutem accipiebant. Et non solum hoc, sed & alius quidem erat aspectus eorum, quoniam inuiti recipiebant extraneos: & post. Percussit

SERMONES DOMINICALES.

percussus sunt cecitate. De secundo, Matth. 25. Hospes fui, & non collegistis me. De tertio, Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Circa quartum sciendum, quod propter tria debemus festari hospitalitatem. Primo, quia ex hoc gratiam acquiritur: secundo, quia frequenter sanctos & angelos recipimus: tertio, quia in æternum caeleste & gloriosum hospitium recipiemur. De primo & secundo, Heb. 13. Hospitalitatem nolite obliuisci: per hanc enim quidam placuerunt, angelis hospitio receptis. De secundo, exemplum de quadam Domina, quæ credidit recipere pauperem, & recepit Christum. De tertio, Matth. 25. Hospes fui, & collegistis me: & post. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod paratum est uobis ab origine mundi. Ad quod &c.

De eadem ex euangelio.

In tertia nuptia factæ sunt in Cana Galilææ, & erat mater Iesu ibi, Ioan. 20. Quatuor nuptiæ leguntur in scriptura. Primæ historicæ, secundæ allegoricæ, tertiæ tropologicæ, quartæ anagogicæ. Historicæ, inter uirum & uxorem carnalem. allegoricæ, inter Christum & Ecclesiam: tropologicæ, inter Deum & animam: anagogicæ, inter Deum & Ecclesiam triumphantem. De primo, Hester. 2. Fecit conuiuium præparari pro coniunctione Hester & nuptiis. De secundis, Matth. 22. Simile est regnum celorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. De tertiis, Osee. 2. Sponsabo te mihi in fide. De quartis, Matth. 25. Et quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias. Primas nuptias in paradiso dominus ordinauit, uerbo confirmauit, præsentia decorauit, & miraculo illustrauit. De primo, Gen. 2. Crescite, & multiplicamini, & replete terram. De secundo, Matth. 19. Quos deus coniunxit, homo non separet. De tertio & quarto hic. Vocatus est autem Iesus, ecce tertium: ut autem gustauit architrachelinus aquam uinum factam, ecce quartum. In istis nuptiis debent esse tria bona, fides, ut torus non uioletur: proles, ut filii Domino generentur: sacramentum, ut nec uir ab uxore, & econuerso, sicut

nec

INFERA OCT. EPIPHANIÆ. 15

nec Christus ab Ecclesia separetur, ut primo uiuente alteri non copuletur. De primo, 1. Cor. 7. Vir potestatem sui corporis non habet. De secundo, 1. Tim. 2. Saluabitur autem per filiorum generationem si permanerit in fide, & dilectione & sanctificatione cum sobrietate. De tertio, Ephe. 5. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & Ecclesia. Primum bonum destruunt adulteri: secundum, qui procurant uenena sterilitatis, vel qui filios ad Dei cultum & seruicium non instruunt: tertium, qui uiuente uxore alteri coniunguntur. De primo, Heb. 13. Fornicatores & adulteros iudicabit Deus, id est, condemnabit. De secundo, Isa. secundum aliam translationem. Maledicta terra quæ non parturit. De tertio, Rom. 7. Si uiuente uiro fuerit cum alio, uocabitur adultera. Potes hic prosequi de impedimento istarum nuptiarum. De nuptiis uero inter Deum & animam, quæ intelligitur per istas nuptias, quæras in sequenti processu &c.

De eodem.

In tertia nuptia factæ sunt in Cana Galilææ, Io. 2. Tria notantur in istis uerbis circa nuptias. Primo, tempus celebrationis ponitur: secundo, locus in quo sunt celebratæ subditur: tertio, persona inuitata ad ipsarum commendationem subiungitur. Primum, ibi. Die tertiæ: secundum, ibi. In Cana: tertium, ibi. Et erat mater Iesu ibi. Moraliter per istas nuptias intelligitur coniunctio Dei ad animam, in quibus nuptiis tria concurrunt, primo iudicium, secundo iustitia, tertio misericordia. De his tribus, Osee. 2. Sponsabo te mihi in iudicio, iustitia, & misericordia. Iudicium quo ad se ipsum, iustitia quo ad Deum, misericordia quo ad proximum. Iudicium quo ad se ipsum consistit in tribus. Primo, ut omne malum deferat: secundo, ut omne bonum faciat: tertio, ut aduersa patienter sustineat. De his tribus in epistola quæ cum hoc euangelio legitur. De primo, ibi. Odientes malum: de secundo, ibi. Adherentes bono: de tertio, ibi. In tribulatione patientes. Iustitia quo ad Deum consistit similiter in tribus.

Primo

SERMONES DOMINICALES.

Primo, ut homo in Deum tamquam in summam veritatem super omnia credat. Secundo, ut in eum tamquam in summam potestatem super omnia speret. Tertio, ut eum tamquam summam bonitatem propter se, & super omnia diligat. Per primum coniungitur rationali, per secundum irascibili, per tertium concupiscibili. Primum fit per fidem, secundum per spem, tertium per charitatem. De his tribus in epistola hodierna. Primum, ibi. Secundum rationem fidei: secundum, ibi. Spes gaudentes. Tertium, ibi. Dilectio sine simulatione. De his tribus. 1. Cor. 13. Nunc manent fides, spes, charitas, tria hæc &c. Misericordia quo ad proximum similiter confituitur in tribus. Primo ut ignorantem doceat: secundo, ut indigentibus subueniat: tertio, ut eum offendentibus indulgeat. De his tribus in eadem epistola. De primo, ibi. Qui docet, in doctrina. De secundo, ibi. Qui misereatur, in hilaritate. De tertio, ibi. Nulli malum pro malo reddentes. Ro. 12. Hæc omnia notantur in euangelio præmisso, quæ ordinant nos ad Deum. Nota, In die tertio. Primus dies fides, secundus spes, tertius charitas, & in isto sunt nuptiæ, quia per eam copulatur anima Deo. Dicit Augustinus. Quid est charitas nisi vita copulans amantem cum amato? Tria quæ ordinant ad proximum. Nota. In Cana Galilææ. Cana interpretatur zelus, vel possessio, Galilæa volubilis. In zelo, notatur, zelus doctrinæ: in possessione, opera misericordiæ. Illa enim vere & sine timore amissionis possidemus, quæ pauperibus largimur. Matth. 6. Thesaurizate vobis thesauros in cælo, ubi neque arugo, neque tinea demolitur: nec fures effodiunt, nec furantur &c. In volubilitate promptitas ad indulgendum. Illa quæ ordinatur ad se ipsum notatur ibi. Erat mater Iesu ibi. Maria enim interpretatur illuminata, & stella maris, vel amarum mare. Illuminatur autem homo a malo recedendo, egressus enim a vitis virtutis operatur ingressum, ut dicit Ambrosius. Stella maris est bona operatio quæ illuminat. Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est. Amarum mare est passionum tolerantia. Qui sic celebrat nuptias istas, celebravit æternas, de quibus dicitur Apo. 19. Beati qui ad cœnam nuptiarum,

Agni

POST OCT. EPIPHANIAE. 16

Agni vocati sunt. Ad has pducatur nos Iesus Christus, Amen.

Dominica secunda ex epistola.

NOLITE esse prudētes apud vos metipsos, Ro. 12. In verbis istis secundum suam duplicem expositionem prohibentur duo mala, scilicet malum superbiæ, & avaritiæ. Primo modo exponitur sic. Nolite esse prudentes apud vos metipsos, id est, vos sapientes & prudentes reputantes, quod fit per superbiam. Isa. 5. Væ qui sapientes estis in oculis vestris. Alio modo exponitur sic. Nolite esse prudentes, id est, prudentiam vestram non tantum vobis teneatis, sed aliis communicetis. Vnde glossa. Ne prudentiam vestram apud vos tantum, sed erga proximos magis exerceatis. Et a malo superbiæ tria debent præcipue dissuadere. Primo, quia deordinat a Deo: secundo, quia a proximo: tertio, quia a se ipso. A Deo deordinatur homo tripliciter. Primo, a Deo apostatando: secundo, eum impugnando: tertio, aduersus eum se erigendo. De primo. Eccl. 10. Initium superbiæ hominis est apostatare a Deo. De secundo, psal. 27. Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper. De Tertio, Iob. 15. Cucurrit aduersus eum extenso collo &c. Ideo Dominus armatus est semper ut resistat superbiæ. Iac. 4. Deus superbis resistit. A proximo de ordinatur similiter tripliciter. Primo, eum iniuriis perturbando: secundo, malitiis vexando: tertio, eum cōtēnendo & despiciendo. De primo, Prou. 13. Inter superbos semper iurgia sunt. Idem, Semper iurgia quarit malus, id est, superbus, qui dicitur malus. De secundo, Isa. 14. Contriuit Dominus brachiū impiorum, virgam dominantium cædentem populus in indignatione plaga insanabili subicientem in furore gentes, persequentem crudeliter. De tertio, Iob. 12. Deridet iustā simplicitas: lampas contempta apud cogitationes dinitum, id est, superbiorum. A se ipso deordinatur similiter tripliciter. Primo, se ipsum decipiendo: secundo, se ipsum stultum faciendo: tertio, se ipsum confundendo. De primo, Isa. 49. Superbia tua, & arrogantia tua ipsa decepit te. De secundo, Prou. 21. Superbus & arrogans vocatur in doctus. De tertio,

SERMONES DOMINICALES

io, Prov. 11. Vbi fuerit superbia, ibi & contumelia. Eccl. 10. Qui tenuerit eam, idest, superbiam, implebitur malis, & in fine subruet eum. A malo autem auaritie dissuadet creator, creatura, & natura. Et nota quod dissuadet creator prohibendo; creatura se & sua dando; natura cohibendo. De primo, Luc. 12. Attendite vobis ab omni auaritia. De secundo, Augustinus. Magnum inditum diuinae bonitatis est, quod quaelibet creatura cogitur dare se ipsam. De tertio, Tob. 3. Quod tibi non uis, alteri ne feceris. Isti sunt duo infirmi curati in euangelio, quod legitur cum ista epistola. Leprosus, superbus est qui tunc paralyticus, est auarus propter multa, curatur autem per duo bona, ad quae hortatur nos Apostolus in eadem epistola. Primum, ibi. Cum omnibus hominibus pacem habentes, ubi prohibet superbiam; superbus enim cum nullo pacem habet. Secundo, ibi. Promittentes bona, ubi prohibet auaritia, quae non uult bona providere &c.

De eadem ex euangelio.

C c b leprosus ueniens, adorabat eum dicens. Domine, si uis, potes me mundare. Matth. 8. Per istum leprosum moraliter intelligitur peccator; & hoc propter quatuor quae considerantur in lepra. Primo, quia lepra est corruptio; secundo, quia consumptio; tertio, quia infectio; quarto, quia separatio. Primo, est corruptio humorum, secundo, consumptio membrorum, tertio, infectio aliorum, quarto, separatio hominum. Est ergo primo peccatum consumptio naturalium, secundo amissio gratuitorum, tertio infectio proximorum, quarto separatio a gaudiis sanctorum & angelorum. Primo enim corripit naturalia: unde Aug. Peccatum est corruptio modi, & speciei, & ordinis. Aufert gratuita, quia gratia non potest si mul esse cum peccato mortali. Sap. 1. Non habitabit in corpore subdito peccatis. Inficit proximos & creaturas in sensibiles. psal. 105. Contaminata est terra in operibus eorum. Hier. 3. Corrupti sunt terra in fornicationibus tuis. Item, separatur hominem a Deo & angelorum consortio. Sap. 1. Peruersae cogitationes separant a Deo. Et deusis quatuor similiter. psal.

POST OCT. EPIPHANIAE. 2 17

ter. psal. 13. Corrupti sunt, ecce naturalium corruptio: abominabiles facti sunt, ecce separatio, ponitur causa pro effectu, abominatio enim est causa separationis: non est qui faciat bonum, ecce gratiae amissio, amissa enim gratia nemo potest bonum meritorium facere: sepulcrum patiens est guttur eorum, ecce infectio. Leprosus enim maxime anhelat inficere. Ista quatuor dicuntur de leproso in Leuiti. 13. Qui cumque maculatus fuerit lepra, habebit uestimenta dissoluta, & caput nudatum, os ueste contextum, & habitabit extra castra. Leprosus, idest peccator, habet uestimenta dissoluta, quia est in naturalibus dissolutus, & diffusus: caput, idest mentem nudum a gratia: os debet habere contextum, quia inficit: extra castra manere, quia separatur a castris Dei, idest ab habitatione angelorum & sanctorum. *Quomodo curatur iste leprosus, quare in sequenti processu &c.*

De eodem.

Respiciens eum Iesus, dixit duo, Volo, mundare. Circa curationem vero istius leprosi tria concurrunt. Primum est, Christi de monte descensio: secundo, leprosi ad eum accessio: tertium, Christi iussio. Circa primum sciendum quod per montem intelligitur coelum. psal. 23. Quis ascendet in montem Domini? & de isto monte descendit Dominus in incarnatione visibilis apparendo: descendit in iudicio orbem iudicando. In primo descensu mundauit a lepra culpae: in secundo, liberauit a lepra poenae. De primo, Apoc. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo: & sic lepra mundatur sanguine innocentis. De secundo, Apo. 21. Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum. Nota autem hic quatuor circa leprosum, quae debent esse in conuersione peccatoris. Primo, ipsius ad Christum accessio: secundo, adoratio: tertio, exclamatio: quarto, humiliatio. Primum, ibi. Veniens: secundo, ibi. Adorauit eum &c. Tertium, ibi. Domine. Quarto, modum loquendi, ibi. Si vis, quali dicar, ex tua voluntate & bonitate faceres, non meis meritis. Per accessum intelligitur peccatoris ad Deum conuersio: per adorationem, satisfactio: per exclam.

Serm. S. Tho. Aquin.

C exclam.

SERMONES DOMINICALES.

exclamationem, confessio: per quartam, humiliationis satisfactio. Quatuor enim sunt necessaria ad conversionem peccatoris, scilicet contritio, confessio, satisfactio, & humilitas. De primo, Hierem. 6. Luctum vnguenti fac tibi planctum amarum. De secundo, Iaco. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra. De tertio, Mat. 3. Facite fructus dignos penitentiae. De quarto, Luc. 17. Cum omnia benefeceritis, dicite, quia serui inutiles sumus. Ista quatuor notantur in illis verbis. Vade, & ostende te sacerdoti, & offer munus tuum. In vade, contritio: in ostende, confessio: & in munus, satisfactio, in quo & notatur humilitas. Circa Christum similiter quatuor concurrunt, factus, locutio, voluntas, curatio. Primum, ibi. Terigit eum: secundum, ibi. Dicens: tertium, ibi. Volo: quartum, ibi. Mundare. In tactu notatur eius humilitas, in locutione sapientia, in voluntate bonitas, in facto obedientia. Per hec enim quatuor operatus est salutem nostram & redemptionem, per potentiam, per sapientiam, per bonitatem, per humilitatem incarnationis & mortis. De istis quatuor. 1. Cor. 1. Qui factus est nobis sapientia, & ideo sciuit: & iustitia, & ideo potuit: & sanctificatio, volendo, & redemptio faciendo. Rogemus ergo &c.

Dominica tertia ex epistola.

DILIGES proximum tuum sicut te ipsum, Roma. 13. Quatuor facit Dominus in verbis istis. Primo, dilectionem proximi praecepit. Secundo, quid diligendum sit, ostendit. Tertio, causam dilectionis adiungit. Quarto, modum dilectionis subiungit. Primum, ibi. Diliges: secundum, ibi. proximum: tertium, ibi. Tuum: quartum, ibi. Sicut te ipsum. Circa primum sciendum quod tria maxime debent mouere ad dilectionem. Primo, necessitas: secundo, utilitas: tertio, inexcusabilitas. Necessitas est, quia in aeterna lege sancitum est, quod qui non diligit, ultimo supplicio puniatur. 1. Io. 3. Qui non diligit, manet in morte. Utilitas est quia in eadem lege sancitum est, ut diligens aeternum regnum, bonum inexcusabile assequatur. 1. Cor. 3. Oculis non vidit, & auris non audiuit, quae

POST EPIPHANIAM. 18

quae preparauit Deus diligetibus se. Aug. Vbi charitas est, quid est quod esse non possit? Inexcusabilitas est facilitas implendi a quolibet. Nullus enim pauper, nec diues, nec quisquam poterit se excusare ab impletionem istius praecepti per impotentiam. Deut. 30. Mandatum quod ego praecepit tibi hodie, non supra te est. Circa secundum quod hic innuitur, quod tria debet homo diligere, Deum, se ipsum, & proximum. Dilectio Dei intelligitur in dilectione proximi, & dilectio proximi in dilectione sui. Dilectio proximi praecepit ibi. Proximu. Dilectio sui, ibi. Sicut te ipsum. Innuit enim quod debet homo seipsum diligere, quod non facit peccator. psal. 10. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Primum debemus diligere Deum per se & super omnia, secundo nos, tertio proximum: & hoc est totum bonum hominis ordo istius amoris, & totum malum est peruersio istius amoris, sicut dicit Aug. Peccatum est priuatio speciei, modi, & ordinis. Cant. 2. Ordinauit in me charitatem. Circa tertium sciendum est, quod tria debent nos mouere ad diligendum proximum. Primo, quia hoc praecepit creator: secundo, quia suadet natura: tertio, quia suggerit scriptura. De primo, Io. 13. Mandatum nouum do vobis, ut diligatis inuicem. De secundo, suadet natura, quia omne animal diligit sibi simile, & ois homo simile sibi: sic videtur quod deterius sit homo qui non diligit cunctis animantibus. De tertio, suggerit scriptura, ut homo diligat fratrem suum: omnes autem homines sunt fratres. Mal. 2. Numquid non vnus est pater omnium nostrum? Omnes homines voluit esse ex vno patre Adam, ut diligerent se sicut fratres. Est autem inter omnes homines fraternitas carnalis & spiritualis. Apost. Omnes enim fratres sumus in Christo. Circa quartum sciendum, quod triplici modo praecepit scriptura, ut homo diligat proximum. Primo, sicut membrum: secundo, sicut homo se ipsum diligit, tertio, sicut Christus nos dilexit. De primo, Rom. 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum sumus in Christo. De secundo, Mat. 22. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. De tertio, Ioan. 13. Hoc est praeceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos &c.

SERMONES DOMINICALES.

De eadem ex euangelio.

Ascendente Iesu in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius. Mat. 9. Quatuor dicuntur in isto euangelio. Primo, Christi & discipulorum in nauem ascensio: secundo, maris conturbatio: tertio, discipulorum oratio: quarto, ad Christi præceptum tempestatis cessatio. Primū, ibi. Ascēdens: secundum, ibi. Et ecce motus magnus factus est in mari: tertium, ibi. Domine, salua nos: quartum, ibi. Tunc surgens imperauit ventis & mari. Docemur moraliter ad quatuor. Primo, ad vitam sanctitatis ascendere: secundo, tentationes post ascensum insurgere: tertio, ad Dominum in tentatione clamare: quarto, tranquillitatem ad eius voluntatem expectare. Primū, docemur in ascensione nauis. Nauim ascendit, qui vitam sanctam aggreditur. Matth. 9. Ascendens Iesus in nauiculam, transfretauit, & venit in ciuitatem suā, quia per vitæ sanctitatem peruenit homo ad ciuitatem celestem. Quare autem vitæ sanctitas dicatur nauicula, quare in sequenti processu. Maris turbatio, est per aggressione sanctitatis tentationes infringere. Ecclesi. 2. Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Discipulorum in tempestate clamatio, est sanctorum in tribulationibus, & tentationibus oratio. psal. 119. Ad Dominum dum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Tempestatum maris cessatio, est tentationū cessatio. Tob. 3. Post tempestatem tranquillitatem Deus facit. Ista quatuor notantur, psal. 68. Veni in altitudinem maris: per nauiculam sanctitatis, ecce primum: & tempestas demersit me, ecce secundum: laboraui clamans, ecce tertium: salus tua suscepit me a tentationibus, scilicet liberando, ecce quartum, scilicet exauditio orationis discipulorum. De secundo in sequenti processu queramus. Circa secundum sciendum, quod in mari surgit tempestas a ventis. Ponit autem Scriptura quatuor ventos, a quibus surgit tempestas, & tribulatio sanctorum. Primo, surgit ab infestatione demonum: secundo, a peruersitate hereticorum: tertio, a crudelitate tyrannorum: quarto, a malignitate falsorum christianorum. Primus est ventus frigidus, Ecclesi. 4. Frigidus ventus a quo lo flauit,

INFRA OCT. EPIPHANIE. 19

lo flauit, & gelauit crystallus ab aq. Secundus ventus vres, Gene. 41. Spicæ tenues & percussæ vredine oriebantur deuorantes omnium priorum pulchritudine. Tertius vehemens, Iob. 1. Ventus vehemens irruit a regione deserti. De quarto vento, Ecclesi. 11. Qui obseruat ventum, numquam seminat. Itē, de istis quatuor ventis, Dan. 7. Et ecce in mari magno pugnant venti quatuor. Circa tertium vero sciendum, quod in oratione Apostolorum tria fuerunt quæ mouerunt Dominum ad auxiliandum. Primo, quia instanter perierunt: secundo, quia humiliter: tertio, quia rem vtilem. Primum, ibi. Suscitauerunt eum: secundum, ibi. Domine: tertium, ibi. Salua nos. Hæc tria debent esse in omni oratione. De primo, Coloss. 4. Orationi instantes. De secundo, Ecclesi. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & c. Ioan. 15. Petite, ut gaudium vestrum sit plenum. De his tribus, Matth. 7. Petite & accipietis, querite & inuenietis, pullate & aperietur vobis. Petite humiliter, & accipietis: querite vtiliter, & inuenietis: pullate instanter, & aperietur vobis regnum æternum. Ad quod nos perducatur Iesus Christus. Amen.

De eodem.

Ascendens Iesus in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius. Moraliter per nauiculam intelligitur sanctitas vitæ, sicut dictum est supra, triplici ratione. Primo, ratione materie: secundo, ratione forme: tertio, ratione finis. Ratione materie constat nauis ex ligno, ferro, stupa, pice. Per lignum intelligitur iustitia, quia per Christum fit iustitia. Sap. 14. Benedictum lignum per quod fit iustitia. Per ferrum propter soliditatem intelligitur fortitudo. Per stuppam qua alligantur vulnera, intelligitur temperantia, qua vulnus carnalis concupiscentiæ alligatur, unde de quibusdam qui non faciunt, dicitur Isa. 1. Vulnus & liquor, & plaga tumens non est circūligata, nec curata medicamine, neque fata oleo. Iudic. 19. dicitur de Samlone decepto a Dalida. Qui rupit vincula, quomodo si rumpat quis filum de stupa tortum. Per piceem intelligitur charitas, quæ est nexus animarum. Gene. 6. Bitumine linies inteiūs & exteriūs: quia quod facit vir sanctus, debet informari charitate.

SERMONES DOMINICALES.

1. Cor. 16. Omnia opera vestra in charitate fiant. Item, ratione formæ. In forma enim navis quinque considerat, scilicet arctitudo principii, latitudo medii, altitudo finis, strictitudo fundi, & amplitudo oris. Arctitudo principii est dolor de peccatis præteritis: latitudo medii spes de æternis gaudiis: altitudo finis est timor de æternis suppliciis. Vir enim sanctus & dolet de malis quæ fecit, & timet de suppliciis quæ meruit: sed ne in timore & dolore per desperationem deficiat, spes est in medio ut temperet. De primo, Hier. 6. Luctum vni genitui fac tibi planctum amarum. De secundo Roma. 12. Spe gaudentes in tribulatione patientes. De tertio, Mat. 2. Facite fructus dignos penitentiae. Arctitudo fundi est humilitas ex consideratione propriæ fragilitatis. psal. 21. Ego autem sum vermis, & non homo. Amplitudo oris est consideratio tuam bonitatis. psal. 80. Dilata os tuum, & implebo illud. Ratione finis significat navis vitæ sanctitatem propter quatuor. Est enim finis navis quadruplex, sicut colligitur ex textu. Primus est homines trans mare ferre: secundus est, mercimonia portare: tertius est, in eis belligerare: quartus, in eis pisces capere. Hoc debemus facere in sanctitate. Primo, contra demones pugnare. 2. Mach. 15. Elektas fecit naues bellicas. Eph. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem sed aduersus principes & potestates aduersus rectores tenebrarum harum &c. Secundo, poma deportare est odores bonarum operationum de nobis undique diffundere. Iob. 9. Dies mei transierunt quasi naues poma portantes. Corin. 9. Bonus odor Christi sumus in omni loco. Tertio, debemus pisces capere, id est homines ad deum convertere. Mat. 4. Venite post me, faciam vos pisces hominum. Quarto, debemus cum sanctitate de mari, id est de mundo ad Deum transire, siue ad cælum. Sap. 14. Modico ligno credunt homines animas suas, & transeuntes mare per peraram liberati sunt, peruenientes ad portum cælestis civitatis, Ad quam nos perducatur &c.

Dominica quarta ex epistola.

ND VITE vos sicut electi Dei, sancti & dilecti, vi scera misericordiae, Col. 3. Tria facit Apost. hic. Primo,

POST EPIPHANIAM. 20

Primo, ut induamur præcipit: secundo, causam qua debemus indui, subiungit: tertio, quid debemus induere, ostendit. Primum, ibi. Induites, secundum, ibi. Sicut electi Dei, sancti & dilecti: tertium, ibi. Viscera misericordiae. Quare debemus indui, Quare in prima Dominica adueniens.

Omnia in nomine Dei facite. Col. 3. Circa nomen Dei sciendum, quod in nomine eius est ambulandum, orandum, loquendum, operandum, sperandum. De primo, psal. 119. Nos autem in nomine domini Dei nostri inuocabimus. De secundo, Io. 12. Siquid perieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. De tertio, & quarto Colos. 3. Omne quodcumque facitis siue in verbo, siue in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite. De quinto, psal. 39. Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius. Item, nota quod nomen eius est in corde retinendum, in ore habendum, in aure audiendum, in manu ferendum, & in fronte scribendum. In corde retinendum quia gaudium, in ore quia iubilus, in aure quia melos, in manu quia virtus, in fronte quia honor. Item, nota quod nomen Dei, sicut colligitur ex textu, habet multiplicem virtutem: sed hic nominantur octo. Primo, quia in eo omnia creantur: secundo, quia in eo demones fugantur: tertio, quia in eo omnes infirmitates curantur: quarto, quia in eo peccatores iustificantur: quinto, quia in eo mæsti lætificantur: sexto, quia in eo tentati adiuuantur: septimo, quia in eo iustis gratia augmentatur: octavo, quia in eo omnes vocari saluantur. Item nota, quod illud nomen illuminat rationalem, confortat irascibilem, delectat concupiscibilem: hoc nomen debent inferi formidare, terrestres adorare, cælestes laudare. Inferi, quia sunt in eo expoliati: terrestres, quia in eo liberati: cælestes, quia in eo exaltati. Quare in circuncisione Domini inter festiuos.

De eadem ex euangelio.

Colligite primum zizania, & alligate in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum, Mat. 13. In istis uerbis quatuor notantur. Primo, iniquorum

C 4 malitia:

SERMONES DOMINICALES.

malitia: secundo, eorū supplicia: tertio, iustorū bonitas: quarto, bonorū gl'ia. Primū, ibi. Zizania: s'm, ibi. Ligatē ad cōburēdū: tertiu, ibi. Triticum: quartū, ibi. Congregatē in horreū meū. Maledicuntur zizania, quia sunt lolium per luxuriā, vitia per auaritiā auena per superbiā. Lolium. n. puerit statū rationis, & luxuria s'fr. Eze. 23. Insanuit libidine. Osee. 4. Fornicatio, & uinū, & ebrietas auferunt cor. & .1. Reg. 11. De Salomone, Et auerterunt mulieres cor eius. Vitia, quae amare est, significat auaritiā, quae miro modo affligit auaros. Eccle. 5. Dinitiae congregatē in malum domini sui, pe-reunt in afflictione pessima. Mala afflictio est in congregando, peior in custodiendo, pessima in perdendo, uel relinquēdo. Auena pp uanitatē significat superbiā. Iob. 11. Vir uanū in superbiā erigitur, uere ergo sunt mali zizania. Eorū pēna notatur, ibi. Ligatē in fasciculos. Et notantur hic tria circa eorū supplicia. Primū supplicium erit, quia aeternis uinculis cōstringētur: s'm, quia ad inuicē cōprimētur: tertiu, quia aeterno igne cōburētur. Primū, ibi. Ligatē: s'm, ibi. In fasciculos. Qui. n. i. fasce sunt, ad inuicē cōstringūtur: tertiu, ibi. Ad cōburēdū. De primo & secundo, Sap. 17. Vna in catēna tenebrarum oēs erant colligati. De tertio, Isa. 56. Ignis eorū nō extinguetur. In quinq; at notatur magnitudo pēne isti ignis. Primo, q'a cōburit, & nō cōsumit. Secundo, q'a cōtrariū suscipit frigē, & calorē secū patitur. De primo, Sap. 11. Ignis suae uirtutis oblit. Virt' ignis ē cōsumere qd' assumit. De secundo, Mat. 13. Mittēt eos in caminū ignis, ibi erit flet', & stridor dētiū. Flet', dicit glosa, prae nimio calore, stridor dētiū prae nimio frigore. Tertio, q'a acerbissime affligit qd' patet, quia sicut dicit Au. Tāto calidior est noster igne, quāto nō ignis picto. Quarto, quia est etern', Mat. 25. Ite maledicti i ignē aeternū. Quito, quia est ardor sine splēdore, pla. 28. Vox Dñi ite: cidētis flāmā ignis. In flāmā duo sunt, splēdor & ardor. Intercidet Dñs flāmā ignis, quia ibi solū est ardor sine splendore. Bonitas sanctorū notatur, ibi. Triticum pp multa, ad pñs at pp tria. Primo, quia albi pp puritatē: secundo, quia rubei propter charitatem: tertio, quia ponderosi per motum honestatem. De primo, & secundo, Cant. 5. Dilectus meus candidus, & rubicundus. De

tertio

21 POST EPIPHANIAM.

21

tertio, psalm. 34. In populo graui laudabo te, Sancto-rum gloria notatur, ibi. In horreum meum, spaciolum pro-pter amenitatem, delitiosum propter incontinentiam, perpe-tuum propter eternitatem. De primo, psal. 25. Domine, di-lexi decorem domus tuę. De secundo, psal. 111. Gloria, & di-uitiae in domo eius. De tertio, 2. Cor. 5. Domum non manu factam eternam in celis. Item, est optimum horreum ideo, quia ibi est abundantia frumenti, vini, & olei. Vinum est gaudium de uisione patris, frumentum gaudium de uisione filij, oleum gaudium de uisione Spiritus sancti. De primo, psal. 103. Vinum latificat cor hominis. De secundo, psal. 80. Ex adipe frumenti satiat te. Io. 12. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet &c. De tertio, psal. 14. Vixit te Deus tuus oleo latitiae prae cō-sortibus tuis, id est Spiritu sancto. De his tribus. 2. Para. 11. Ciborumque horrea, posuit in his frumentum, vinum, & oleum. De his tribus. Gen. 27. Det tibi Deus de rore celi, & pinguedine terrae abundantiā frumenti, vini, & olei &c. Amē.

Dominica in Septuagesima ex epistola.

Sic currite, ut comprehendatis. 1. Corint. 9. Duo facit Apostolus in verbis istis. Primo, mo-net ad currendum: secundo, ad perseverandum in cursu. Primū, ibi. Currite. secundum, ibi. Ut comprehendatis. Circa primum sciendum est, quod tri-plex est curs. Primus est cursus naturae. Iob. 9. Dies mei ve-lociores fuerunt cursore: secundus, culpa. Hier. 24. Factus est cursus eorum malus: tertius, gratia. 1. Cor. 9. Sic curro non quasi in incertū. Cursus naturae est triplex: tripliciter enim currunt creature naturaliter. Primo, currūt homini ser-uiendo. 2. Esdr. 4. Velox cursus solis: currit enim sol ut seruiat homini. Secundo, malos puniendo, Sap. 5. Exarde-scet in illos aqua maris, & flumina current duriter, contra illos stabit virtus spiritus, & turbo venti diuidet illos. Na-turaliter autem erunt creaturae ad puniendum rebelles crea-tori suo. Sap. 16. Creatura tibi factori deseruiens, exardescet aduersus iniustos, & leuior ad beneficiendum fit pro his qui in te confidunt. Tertio, currunt ad nihilum tendendo; cum creaturae

SERMONES DOMINICALES

creaturæ sine ex nihilo, naturaliter ex se tendunt ad nihilū. Aug. Quid est vita præsens nisi quidam cursus ad mortem? Cursus culpæ, est similiter triplex. Primus, superbiæ. Job. 15. Cucurrit aduersus Dominū extento collo, & pingui ceruice armatus est. Secundus, auaritiæ. Pro. 1. Pedes eorum ad malum currunt, loquitur enim ibi de auaris. ps. 49. Si videbas furem, currebas cum eo. Tertius, luxuriæ. Eccl. 7. In ueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagina cor eius, & vincula manus illius &c. Quasi bos ad victimam ducuntur homines ad luxuriam. Cursus gratiæ est similiter triplex. Primus, doctrinæ. Galat. 2. Contuli cum eis euangelium quod prædico in gentibus, seorsum autem his qui videbatur aliquid esse, ne forte in vacuū currerem, aut cucurrissem. Secundus, misericordiæ. Gen. 18. Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum &c. quem vitulum hospitibus præparauit. Tertius, perseverantiæ. 2. Timot. 4. Bonum certamen certavi, cursum consummaui: de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. Circa secundum notandum, quod tripliciter debet currere qui vult brauium apprehendere, ad cuius similitudinem monet Apost. nos hic currere. Primo, debet currere caute, ne cadat: secundo festinanter, ne alius præueniat: tertio perseveranter, ne cursum deserat, sic debemus currere ad brauiū vitæ æternæ. Primo caute, ne in foueam peccati corruamus, Eph. 5. Videre quomodo caute ambuletis: secundo festinanter, ne pigritia torpeamus, Heb. 4. Festinemus ingredi in illam requiem: tertio perseveranter, ne a bene agendo deficiamus, Mat. 24. Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Perseverare autem in cursu isto maxime facit patientia, per quam homo libenter tolerat omnes molestias quæ sibi possent occurrere in mundo isto. Hebr. 12. Deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorē fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, atque ad dexteram Dei sedet &c.

De ea-

IN SEXAGESIMA

23

De eadem ex euangelio.

Egressus circa horam tertiam inuenit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis. Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis. Mat. 20. In istis verbis norantur quatuor. Primo, Domini bonitas, ibi. Egressus scilicet in salutem populi sui. Quod enim Christus exiit ad condudum homines in vineam iustitiæ, actus fuit infinitæ bonitatis. Habacuc. 3. Egressus est in salutem populi sui. Secundo, hominis stultitiam, ibi. Inuenit alios stantes in foro otiosos. Nihil enim stultius quàm in præsentī vitā, ubi homo debet sibi operari ut in æternitate uiuat, in otio viuere. Eccl. 2. De stercore bouum lapidatus est piger, & omnes loquuntur super aspernationem eius. Tertio, operandi in vinea Domini necessitas, ibi. Ite & vos in vineam meam. 2. Thess. 3. Qui non laborat, non manducet. Quarto, laboris utilitas, ibi. Et quod iustum fuerit, dabo vobis. Apoca. ult. Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Circa primum notandum, quod Christus dicitur egredi quinque modis. Primus egressus fuit in principio mundi, sicut seminator creaturas seminando. Luc. 8. Exiit qui seminat seminare semen suum. Secundus egressus fuit in natiuitate mundi illuminando. Isa. 62. Donec egrediatur ut splendor iustus eius. Io. 16. Exiit a patre, & venit in mundū. Tertio, in passione sua suos a potestate diaboli, & ab omnibus malis saluando. Isa. 15. Prope est iustus meus, & saluator meus egressus est. Quarto, egreditur familiæ suæ & rebus prouidendo sicut paterfamilias. Mat. 20. Simile est regnum cælorum homini paterfamilias, qui exiit primo mane cōducere operarios in vineam suam. Quinto, egreditur in iudicio tripliciter, sicut uisitor districtam inquisitionem super impios faciendo. Isa. 26. Ecce egreditur Dominus de loco sancto suo, ut uisitet iniquitatem habitatores terræ contra eum. Secundo, egreditur sicut fortissimus pugil rebelles suos de vincendo. Isa. 42. Dominus uisitor fortis egreditur, sicut uir præliator &c. Tertio, sicut iudex maledicos puniendo pro meritis. Mich. 1. Egreditur Dominus de loco sancto suo, & calcabit super excelsa terræ.

SERMONES DOMINICALES

terraz. Circa fm notandum, q pp quinque magna stulticia est uiuere in otio in uita presentia. Primo, quia homo ad laborem nascitur. Iob. 5. Homo nascitur ad laborem. Secundo, quia ab otiositate tamq a mala magistra, mala scientia addiscitur Eccl. 30. Multa milita docuit otiositas. Tertio, quia frequenter horribile peccatum committitur. Ezech. 26. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodoma superbia saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius. Quarto, quia egestas aeterni boni per otium incurritur Prou. 6. Paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias, & ueniet tibi quasi uiator egestas. Quinto, quia labor aeternus pro bene otio acquiritur. psal. 27. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, sed cum demonibus. psal. 48. Laborabit in aeternum, & uiuet adhuc in fine. Circa tertium sciendum, q uinea ista, in qua mittuntur labores, iusticia est, in qua sunt tot palmites, quot sunt uirtutes, sicut dicit Chrysost. In ista uinea debemus laborare quinque modis. Primo, ipsam bonis operibus & uirtutibus plantando. psal. 106. Plantauerunt uineam, & fecerunt fructum uirtutis. Pro. 31. De fructu manuum suarum plantauit uineam. Secundo, spinas, idest uicia eradicando & extirpando: sic contra dicit de stulto. Prou. 24. Per agrum pigri hoministrantui, & per uineam hominis stulti, & ecce torum repleuerat urtica. Tertio superfluos palmites amputando. Can. 2. Tempus putationis aduenit. Ioa. 15. Oem palmitem qui fert fructum purgabit eum, ut fructum plus afferat. Quarto, ab ipsa uulpecula, idest a demonibus cohibendo. Cant. 2. Capite nobis uulpes paruulas, quae demolitur uineam. Quinto, a furibus, idest a ludibus hominum, & distractionibus custodiendo. Cant. 5. Posuerunt me custodem in uineis. Circa quartum notandum, q pretium laborum in uinea ista est denarius, sicut dicitur in euangelio, qui ualeat mille argenteos, & hoc est quod dicitur, Ista. 8. Uinea fui pacifico, uice eius tradidit pro ea mille argenteos. Mille argentei sunt mille gaudia eternitatis, q significantur p denarium ad quem &c.

Dominica in Sexagesima ex epistola.

N laboribus plurimis. Prater labores corporales, quos sancti habent cum aliis communes, sancti sunt in septem laboribus continuis. Primus labor

bor

IN SEXAGESIMA

23

bor sanctorum est tentationes demonum superare. 1. Tim. 5. Labora sicut bonus miles Christi. Labor militis est hostem debellare. Deut. 25. Memeto quid fecerit tibi Amalec. id est diabolus, quando egrediebaris de Aegypto, quomodo occurrerit tibi, & extremos agminis tui, qui lassum residebant, ceciderunt: quando tu eras labore & fame confectus, & non timuerunt Dominum: & post sequitur. Delebis nomen eius sub caelo, caue ne obliuiscaris. Secundus, iniquorum persecutiones tolerare. Numer. 30. Nosti omnem laborem, qui apprehendit nos, quomodo patres nostri descenderunt in Aegyptum, & habitauimus ibi, affligeruntque nos Aegyptii & fratres nostros. Tertius, Dei praecepta obseruare. psal. 93. Qui singis laborem in praecepto. Quartus, orationibus instare. psal. 68. Laboraui clamans rauca facta sunt faucibus mei &c. Quintus, pro peccatis suis & aliorum prole. Hier. 45. Laboraui in gemitu meo, & requiem non inueni. psal. 6. Laboraui in gemitu meo: laudabo per singulas noctes letitiam meam. Sextus, proximis praedicando. 2. Tim. 5. In omnibus labora, opus fac euangelistae. 1. Tim. 5. Qui bene praedicant, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in uerbo & doctrina. Septimus, uigiliis, & ieiuniis, & orationibus carnem macerare. Istos septem labores enumerat Apost. in ista epistola. Debet autem homo istos labores sustinere propter quinque. Primo, quia per eos intus a peccatis mundatur. psal. 24. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte uniuersa delicta mea. Secundo, quia per istos labores homo ex conuersatione honestatur. Sap. 10. Honestauit illum in laboribus, & copieuit labores illius &c. Tertio, quia qui est in istis laboribus, a Domino spiritualiter cibo in presentiatur. Matt. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & honorati estis, & ego reficiam uos &c. Quarto, quia per istos labores homo quietus est terra lucratur. Eccl. 4. Vide q modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Quinto, quia fructus aeternae gloriae pro laboribus istis datur. Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus. ibidem. 10. Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum &c. Apoc. 14. A modo iam dicit spiritus ut requiescat a laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos &c.

De ca

SERMONES DOMINICALES

De eadem epistola.

In laboribus plurimis. Quadruplicem laborem ponit Scriptura. Primus est labor naturæ, quo homo laborat ad sustentationem naturæ destitutus. Iob. 2. Homo nascitur ad laborem. Secundus est labor culpæ, quo laborat homo ad faciendum peccatum. Hierem. 9. Vt inique agerent, laborauerunt. Tertius gehennæ, post quā nulla sequitur quies. psal. 48. Laborauit in æternum, & viuet adhuc in finem. Quartus labor est gratiæ, quo laborant iusti ad operandum bonum. Circa laborem naturæ sunt quinque attendenda. Primo, quia pro peccato infligitur, unde patet quod homo debet odire peccatum, propter quod est in tantis laboribus. Gen. 3. In labore vultus tui comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Secundo, quia si sustineret in charitate æterna, per ipsum beatitudo acquiritur. psal. 127. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Tertio, quia frequenter a bestiis, pestibus, vel hostibus propter peccatum cōsumitur, ideo debet homo a peccato cauere. Deut. 18. Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedat populus, propter quod contrarium dicitur de iustis, Isa. 62. Si dero triticum tuum ultra cibū inimicis tuis, & si biberint filii alieni vinum, in quo laborasti, qui qui congregabunt illud comedent, & laudabunt Dominum &c. Quarto, quia omnes ad laborandum tenentur, & qui non laborat, comedere prohibetur. 2. Thes. 3. Qui non laborat, nō manducet. Quinto, quia qui non vult laborare, æterno supplicio puniatur. psal. 72. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, sed cum dæmonibus. Item, circa laborem culpæ nota quod scriptura ponit quinque labores. Primus, auaritiæ. Ecclesia. 4. Vnus est, & tamen laborare non cessat, nec satiatur &c. Prouerb. 28. Noli laborare ut dieris. Secundus, superbiæ. Eccl. 3. Quid ergo prodest quod laborauerit in vā? Ventus superbia est. Tertius luxuriæ. Eccl. 9. Perfructe vitam cum uxore quam diligis, & post hæc omnia tua in labore tuo, loquitur i persona stultorum. Quartus, maleficiorum. Isa. 47. Sta cum incātoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti

IN SEXAGESIMA.

24

laborasti ab adolescentia tua. Quintus, gula. Eccl. 6. Omnis labor hominis in ore eius, vt comodat quis & bibat, & fruatur læticia ex labore suo, & loquitur in persona gulosi. Circa laborem gehennæ possunt tria notari. Primo, immensitas. Tren. 3. Circundedit me felle, & labore. Secundo, acerbitas. Eccl. 10. Labor stultorum affligit. Tertio, æternitas. psal. 48. Laborabit in æternū, & viuet adhuc in finem, A quo labore liberet nos Dominus noster. Amen.

De eadem ex epistola.

Scio hominem siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit &c. 2. Cor. 11. Tria sunt necessaria cuilibet viro sancto ad perfectionē, quæ notant in ista epistola circa Paulum. Primo, aduersariorum tolerantia: secundo, bona operatio: tertio, cælestium contemplatio. Debent enim viri sancti primo aduersa tolerare patientissime: secundo, bona opera excellentissime consummare: tertio, cælestia gaudia cōtemplari. Primum notatur, ibi. In carcere abundātius. Rom. 12. In tribulatione patientes. Secundum, ibi. In labore & ærumna. Gal. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei. Tertiū, ibi. Scio hominem raprum vsque ad tertium cælū &c. 2. Cor. 3. Nos autem reuelata facie gloriā Domini speculantes &c. Circa primum notandum, quod in quatuor specialibus ostenditur mira patientia Pauli in ista epistola. Primo, in sustinentia carnalium tormentorū, ibi. Ter virgis cæsus sum semel lapidatus, ter naufragiū feci &c. 1. Cor. 4. persecutionem patimur, & sustinemus. Secundo, tolerantia diuinorū iudiciorum, ibi. Ter naufragium feci. Tertio, tolerantia detractionum, ibi. periculis in falsis fratribus, qui eum persequebantur detrahendo in opere. 1. Cor. 4. Maledicimur, & benedicimus. Quarto, in tolerantia tentationum, ibi. Datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ. 1a. 1. Beatus vir qui suffert tentationem &c. Circa secundum notandum, in quatuor notatur maxime bona operatio Apostoli, in quibus debemus eum imitari. Primo, in manuum labore, ibi. In laboribus plurimis, gl. Manuum tuarum labores manducabis, beatus es, & bene tibi erit. 2. Tim. 3. In labore & fati-

SERMONES DOMINICALES.

& fatigatione. Item, alibi. Nocte & die in profundo maris fui. Secundo, in ieiuniorum, & vigiliarum obseruatione, ibi. In vigiliis, in ieiuniis multis. Tercio, in sollicita predicatione, ibi. Instancia mea quotidiana. Mat. vlt. Euntes in mundum uniuersum predicate euangelium omni creaturæ. Quarto, in oratione, ibi. Propter quod ter Dominum rogauit. Ro. 12. Orationi instantes. Oratio ordinabat eum Dominum, predicatione ad proximum, labor manuum ad seipsum. Circa tertium notandum, quod quatuor sunt modi contemplationis, qui notantur in ista epistola circa Paulum, in quibus debemus illum imitari. Primus modus versatur circa considerationem scripturæ, qui intelligitur per raptum in paradysum, ibi. Scio hominem raptum &c. Dionysius. Palsemus in hortum optimum paradisi scripturarum, qui odoriferis, qui dulcibus, qui speciosissimis, qui omnimode intellectualem desiderarum uolucrum cantilenis circumsonat aures nostras, qui tangit quidem cor nostrum, & contribulatum, & iustificat quidem, iratum autem subtemperat, & latitia eterna multiplici implet. Secundus modus versatur circa considerationem creaturæ incorruptibilis, qui intelligitur per primum cælum, ps. 8. Quoniam uidebo celos tuos &c. Ad litteram loquitur de cælo materiali. Tertius modus versatur circa considerationem creaturæ spiritualis, considerando ordines angelorum ad Deum, ad nos, ad seipsos, qui intelligitur per raptum usque ad tertium cælum. Aug. Nimirum cælum cæli, quod in principio fecisti, creatura est aliqua, intellectualis, quæ non tibi trinitati coæterna, participes tamē æternitatis tuæ ualde immutabilitate sua prædulcedine felicissimæ contemplationis tuæ cohibet, & sine lapsu ullo ex quo facta est mercedo, tibi excedit omnem uolubilem uicissitudinem temporum. Quartus modus versatur circa considerationem diuinitatis, qui intelligitur per raptum in tertium cælum. 2. Cor. 3. Nos autem reuelata facie gloriæ Domini speculantes &c. Bernardus. At omnium maximus, qui spreto usu rerum, & sensuum, quantum quidem humanæ naturæ fragilitati fas est non ascensionis gradibus ad illa sublimia aduolare interdum contemplando consuevit: & hæc contemplatio cum perfecta fuerit, erit summa beatitudo. Aug. Introducis ad me, Domine, aliquando quan-

IN QVINQVAGESIMA. 25

do quandam nescio quam dulcedinem, quæ superscitur in me, nescio quæ sit uita æterna, si illa non est, Ad quam perducere &c. Amen.

De eadem ex euangelio.

OLYCVRES cæli comederunt illud, Luc. 8. Per uolucres intelliguntur demones, per semet ipsas iustitias; unde secundum mysticam expositionem possunt in istis uerbis notari tria. Primo, demonum ad male faciendum uelocitas, ibi. Volucres. Secundo, eorum secundum naturam dignitas, ibi. Cæli. Tercio, eorum secundum culpam iniquitas, ibi. Comederunt. Circa primum sciendum quod demones comparantur uolucris propter tria. Primo, propter uolatus sublimitatem; secundo, propter uolandi uelocitatem; tertio, propter rapacitatem. Demones enim uolant in altum. Numeri 24. Si in petra posueris nidum tuum, inde detrahā te, dicit Dominus. Item, uolant cito per malefaciendi festinationem. Tre. 4. uelociore fuerunt persecutores aquilis cæli. Item, uiuunt de raptu per animarum deuoracionem. 1. Pet. 5. Ad uersarius noster diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret &c. Eze. 18. Aquila grandis magnarum alarum. Circa secundum notandum, quod propter tria dicuntur demones aues cæli. Primo, propter originem: fuerunt enim facti in cælo empyreo. Secundo, propter sublimitatem: unde de his duobus, 11. 4. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris &c. usque altissimo. In eo quod dicitur de cælo cecidisse, notatur ibi origo, quia fuit in cælo creatus: in eo quod dicitur, Lucifer, notatur naturalium perspicacitas & speciositas. Tercio, dicuntur aues cæli propter habitationem. Eph. 6. Contra spiritualia nequitia in cælestibus, & propterea accipite armaturā Dei, ut possitis resistere in die mala, & in omnibus perfecti stare. Circa tertium notandum, quod triplex est semen quod comedunt demones. Primum est uerbum Dei. Matth. 13. Semen est uerbum Dei. Luc. 8. Aliud cecidit secus uiam, & uenerunt uolucres cæli, & comederunt illud. In eodem. Verbo. S. Tho. Aquin. D. nit

SERMONES DOMINICALES.

nit malus, & rapit quod seminatum est in corde eius, hoc est, quod seminatum est secus uiam. Secundum est semen iustitiae. 2. Cor. 9. Qui parce seminat, parce & metet: qui autem &c. Tertium semen est quodlibet bonum opus. ps. 25. Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua &c. Aug. Ibi semina nostra sunt, quicquid boni fecimus. Semen uerbi Dei tollunt demones errorem in corde hominis seminando. 2. Cor. 4. In quibus Deus huius saeculi excauit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio euangelii glorie Christi, qui est imago Dei. Semen iustitiae tollunt demones ad iniustitiam pertrahendo. Io. 8. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere. Tertium semen boni operis tollit diabolus, homines gloriari de bono opere faciendo. Matth. 6. Cum facis elemosynam, noli tuba canere ante, sicut faciunt hypocritae, ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis receperunt mercedem suam &c. Et ideo pater, quod semen est a uolucris, id est, demonibus custodiendum, ut possit afferre fructum centesimum. Fructus centesimus est gaudium aeternitatis, Ad quod nos perducere dignetur &c.

Dominica in Quinquagesima ex epistola.

In linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habuero, nihil sum &c. 1. Cor. 13. In ista epistola inuitamur ad charitatem, ideo commendatur hic multipliciter, & notantur hic quinque circa charitatem. Primo, eius pretio sitas: secundo, damnum in eius absentia: tertio, utilitas in eius praesentia: quarto, ipsius aeternitas: quinto, ipsius dignitas. Primum, ibi. Charitatem: eo enim ipso quod uirtus illa charitas dicitur, chara & pretiosa ostenditur. Secundum, ibi. Factus sum uelut aes sonans &c. Tertium, ibi. Charitas benigna est &c. Quartum, ibi. Charitas numquam excidit. Quintum, ibi. Maior autem horum est charitas. Circa primum notandum quod charitas dicitur chara res propter quatuor. Primo, quia non potest haberi nisi ab uno solo, & a summo bono donetur. Ro. 5. Charitas Dei diffusa est in

cordibus

IN QVINQVAGESIMA. 26

cordibus per Spiritum sanctum qui datus est nobis &c. Secundo, quia solum a bonis habetur. Aug. Charitas est fons proprius, cui non communicat alienus. Tertio, quia cum ipsa bona omnia possidentur. Aug. Attende quantum bonum est charitas, quae si absit, frustra habetur cetera: si autem adsit alicui, habentur omnia. Quarto, quia qui habet eam nimis charus a Deo habetur: sicut qualitas est secundum quam quales dicimur, sic charitas est secundum quam chari dicimur. Vnde Dominus in charitate existentes uocat charissimos. Ca. 5. Comedite amici, & inebriamini charissimi. Circa secundum notandum, quod triplex damnum contingit, ex absentia charitatis, sicut ostendit hic Apostolus. Primum est, quia bonum naturae consumitur, ibi. Factus sum uelut aes sonans: aes enim sonando seipsum consumit. Aug. in libro de ciuitate Dei. Si naturae bonae non essent eis uitia non nocerent: nam quid eis nocendum faciant, nisi adimere integritatem, pulchritudinem, salutem, & pacem? Secundum quia anima sine charitate separata a Deo moritur, ibi. Nihil sum, id est mortuus sum, quod est a uero esse separatus, sine quo homo nihil est. 1. Io. 3. Qui non diligit, manet in morte. Tertium est, quia omne opus sine charitate inutile efficitur, ibi. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum &c. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest &c. Ambr. Qui charitatem non habet, omne bonum amittit, quod a nobis auertat &c.

De eadem ex euangelio.

AE C Y S sedebat secus uiam, Luc. 18. Moraliter per caecum illum intelligitur peccator. Sopho. 1. Ambulabunt ut caeci, quia Domino peccauerunt. Sicut enim caecus non uidet corporaliter, ita peccator non uidet spiritualiter. Sunt autem septem quoque uisum corporalem impediunt, & significant septem mortalia uitia quae spiritualiter excaecant. Primum est faciei inflatio, & haec est superbia. August. Nimis inflata facies mea me uidere non sinit. Secundum est

D 2 aeris

SERMONES DOMINICALES.

aeris obtenebratio, hæc est inuidia: unde inuidus dicitur quasi non uidens. Sap. 2. Ex cæcavit eos malitia eorum. Dicitur de Iudæis inuidis. 1. Reg. 18. Iam non rectis oculis aspicebat Saul David &c. Tertium est oculorum conturbatio, hæc est ira psal. 30. Conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & uenter meus. Quartum est pulueris, uel alius grossi superiectio, hæc est auaritia. Pulvis enim temporalis sunt quæ ex cæcant. Aug. Defluxi ad temporalia, & obscuratus sum. Quintum est oculorum clausio; cum enim quis claudit oculos, aut non uult aperire oculos, non uidet, hæc est accidia. Accidiosus enim ex sola pigritia aperiendi oculos intellectuales non potest uidere bona spiritualia. Boetius. Nequeunt oculos tenebris asuetos ad lucem ueritatis se attollere, similesque sunt auibus, quarum nox intuitum illuminat, ex cæcat dies. Sextum, sanguinis & humorum circa oculos multiplicatio, hæc est gula. Prou. 23. Cuius patris uis? cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa uulnera? cui suffusio oculorum? nonne his qui commorantur in uino, & student calicibus epotandis? Ad literam, oculos etiam spirituales & corporales nimia potatio uini excecet. Septimum, panniculi obumbratio: nascitur enim aliquando quidam panniculus in oculo, siue nubecula, & ex cæcatur homo, hoc fit per luxuriam. Aug. Ascendebant nubeculae de limosa concupiscentia carnis, & obnubilabant, & obfuscabant cor meum, ut non discerneret. Sinceritas dilectionis a caligine libidinis: & sicut sunt septem quæ ex cæcant animam, ita septem sunt quæ illuminant. Primum, est fides. Luc. 18. Respice, fides tua te saluum fecit. Aug. Fides est illuminatio mentis, qua mens illuminatur a prima luce ad uidendum bona spiritualia. Secundum, humilitas. Io. 9. Ego in iudicium in hunc mundum ueni, ut qui non uident, videant, id est qui se uidere non existimant, quod est humilium. Tertium, est amaritudo poenitentiae. Tob. 6. Fel ualet ad ungendum oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur. In felle amaritudo significatur. Quartum, est dilectio proximi. Apoc. 3. Collyrio inunge oculos tuos ut videas. Quintum, est abundantia lacrymarum: hoc probatum est in cæconato, qui lauit oculos suos in natatoria Siloe, quod inter-

interpretatur missus. Abiit ergo, & lauit, & uenit uidens. Io. 9. Vade ad natatoria Siloe. Sextum est deuota oratio, Matth. 20. Et clamauerunt dicentes. Domine, miserere nostri fili David: & post. Misertus Iesus tergit oculos illorum, & confestim uiderunt. Septimum, est deuota sanctorum scripturarum auditio. Isa. 20. In die illa audient surdi uerba libri signati, & oculi cæcorum videbunt &c. Amen.

Dominica prima in Quadragesima ex epistola.

Cum nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. 2. Cor. 6. In istis uerbis duo notantur. Primo, presentis temporis commendatio prior, ibi. Ecce nunc tempus acceptabile. Secundo, causa commendationis subiungitur, ibi. Ecce nunc dies salutis. Circa primum sciendum, quod tempus præsens dicitur tempus acceptabile propter octo. primo, quia est tempus Dominum requirendi. Osee. 10. Tempus autem requirendi Dominum, cum uenerit qui docebit iustitiam &c. Secundo, quia est tempus Domino placendi. psal. 68. Tempus beneplaciti Deus. Tertio, quia est tempus mores corrigendi. Heb. 9. Usque ad tempus correctionis impositi sunt iustitiæ Iudæorum &c. Quarto, quia est tempus uitæ, & superflua refecti. Cant. 2. Tempus putationis aduenit. Quinto, quia est tempus diuinam misericordiam suscipiendi. psal. 101. Tempus miserendi eius, quia uenit tempus. Sexto, quia est tempus tribulationem patiendo. Hier. 20. Tempus tribulationis est Iacob, & ex ipso saluabitur. Septimo, quia tempus salutem acquirendi. Eccl. 4. Ne retineas uerbum in tempore salutis. Octauo, quia est tempus benefaciendi. psal. 118. Tempus benefaciendi Domine. Circa istud ultimum notandum, quod tempus Quadragesimæ est tempus benefaciendi spiritualiter, ad quod inuitat nos octo. primo, scriptura, quæ in isto tempore legitur. Modo enim leguntur euangelia & epistola, quæ inuitant nos ad orandum, ad ieiunandum, ad faciendas elemosinas, ad iustitiam faciendam, & poenitentiam, & cetera huiusmodi: unde sardus videtur esse qui modo non bene operatur. Videtur enim non

SERMONES DOMINICALES.

audite uoces tot scripturarum quæ modo leguntur, quæ ad bonum hortantur. Secundo, inuitat nos ad hoc Creator, qui creditur in isto tempore fecisse mundum: unde ualde incuriale est non facere aliquod bonum pro Deo, cum ipse tot bona fecerit pro nobis. Tertio, inuitat nos ad hoc creatura, quæ tempore hyemali ab opere cessauit, modo re incipit operari, sicut patet in herbis, plantis, & animalibus. Hiere. 8. Milauis in celo cognouit, operando, scilicet tempus suum. Quarto, inuitat ad bene operandum Christi exemplum, qui in isto tempore bona fecit nobis. Ber. Qui me totum & semel dicendo fecit, in reficiendo & dixit multa, & fecit mira, & pertulit dura. Quinto, inuitat Ecclesiæ ordinatio, quæ instituit uideos cōfiteretur, & ieiunaret, & Ecclesiæ frequentarent: unde qui hæc non facit, transgreditur præceptum matris Ecclesiæ, Prou. 1. Ne dimittas legem matris tuæ. Sexto, multorum prouocatio & cōsuetudo. Modo enim multi incipiunt bene operari, unde debet uerecundari solus cum paucis remanere. Heb. 12. Ideoque & nos tantam habentes nubem impositam testium, deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen & consummationem fidei Iesum &c. Septimo, diuinæ gratiæ abundans effusio. Credibile est enim quod Deus, qui tot bona largitus est nobis, istis diebus modo gratiam abundantius effundat: unde in epistola legitur. Hortamur uos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis &c. Octauo, debet nos hortari ad bonum magni paschatis expectatio: qui enim expectat magnū festum, debet facere magnam uigiliam, ideo modo cantat Ecclesiæ. Non sit uobis uanum mane surgere ante lucem, quia promissit Dominus coronam uigilantibus. Item, corpus Christi recipere expectamus, quod nullus debet recipere nisi purgatus. 1. Cor. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat &c. Unde sic digne celebrando Quadagesimam istam in presenti, perueniemus ad montem Dei Horeb, idest ex euangelio ad mensam caelestem, Ad quam &c.

De

IN QVINQVAGESIMA. 28

De eadem ex euangelio.

Vm ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea eluriiit &c. Matth. 4. Sicut Aug. dicit. Summa religio est imitari quod colimus: unde cum Dominus noster ieiunauerit, debemus eum imitari in ieiunando. Sunt autem quatuor quæ debent nos mouere ad ieiunandum. Primum est Dei præceptum: secundum, Christi exemplum: tertium, multiplex, quod non ieiunantibus prouenit, nocumentum: quartum multiplex, quod ex ieiuniis prouenit, emolumentum. Circa primum sciendum, quod Dominus præcepit ieiunium quadrupliciter. Primo, per se ipsum Adæ & Eux in paradiso, cum præcepit ut ieiunarent, idest abstinerent a ligno scientiæ boni & mali, ne comederent. Secundo, præcepit ieiunium per legem Moysi. Leu. 16. Sabbathum requietionis est, affligetis animas uestras religione perpetua &c. Tertio, per prophetas. Ioel. 2. Sanctificare ieiunium &c. Quarto, per Apostolos. 2. Cor. 11. In fame & siti, in ieiuniis multis. Unde patet quod transgressor præceptorum gratia est, qui non uult ieiunare. Circa secundum notandum, quod Dominus quatuor docuit nobis esse necessaria in ieiunio. Primo, ut ab omnibus peccatis mundemur: secundo, ut ieiunantes a fauoribus hominum occultemur: tertio, ut lōganimiter & perseueranter ieiunemus: quarto, ut tentationes dæmonū superemus. Primum docuit in hoc, quod baptizatus ieiunauit: sic & qui uult bene ieiunare, primum debet per penitentiam & confessionem lauare. Matth. 6. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua ne uidearis hominibus ieiunans. Secundum docuit quod ieiunaturus desertum petiit: unde docuit quod cum ieiunamus, & bona operamur, a laudibus hominum nos abscondamus. Matth. 6. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: & post, Ut non uideamini &c. Tertium docuit in hoc, quod quadraginta diebus & noctibus ieiunauit. Aug. Carnem uestram domate ieiuniis ab esca & potu, quantum ualeat: do permittit. Quartum docuit in hoc, quod diabolo tentanti non credidit, ubi. Non in solo pane uiuit homo: & ibi. Va-

D 4 de

SERMONES DOMINICALES.

de Satana. Eccl. 2. Fili, accedens ad seruitutem Dei sta in timore & iusticia, & prepara animam tuam ad tētionē. Circa tertium sciendum, quod quatuor mala proeniunt eis qui nolunt ieiunare cum debent. primum est malum culpæ. Ezec. 26. Hæc fuit iniquitas sororis tuæ Sodoma, saturitas panis, & abundantia &c. Secundum est malum dāni: qui non vult ieiunare, hic a fructu æternæ vitæ perpetuo ierunabit. Hoc significatur in Gen. 3. vbi dicitur quod Adā noluit abstinere a fructu ligni vetitū: vnde dixit Dominus. Videte ne forte sumat de ligno vitæ, & comedat, & uiuat in æternum: & emisit eum Dominus de paradiso uoluptatis &c. Tertium est malū poenæ præsentis. Eccl. 27. Propter crapulam multi perierunt &c. Quartum est poena famis & sitis in inferno perpetua. Qui enim non vult modo ieiunare, famem & sitim perpetuo sustinebit Isa. 45. Ecce serui mei comedent, & uos surietis &c. quod patet in diuite epulante, qui nolebat ieiunare, sed quotidie splendide comedebat, ideo non potuit habere guttam aquæ &c. Luc. 15. Circa quartum notandum, quod quadruplex bonū prouenit ex ieiunio. primum, est victorum mortificatio: secundum, mentis in Deum eleuatio: tertium, virtutum acquisitio: quartum, æternæ beatitudinis præmium. De his quatuor Greg. Qui corporali ieiunio vitia comprimis, ecce primum: Mentem eleuas, ecce secundum: Virtutem largiris, ecce tertium: Et premia, ecce quartum. Ad quod &c.

Dominica secunda in Quadragesima ex epistola.

ROGA MUS vos fratres, & obsecramus ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, sic & ambuletis magis. 1. Thes. 4. In ista epistola hortatur nos Apostolus ad quinque. Primo, ut secundum Deum ambulare studeamus ibi. Quemadmodum oporteat uos ambulare. Secundo, ut Deo placeamus, ibi. Et placere Deo. Tertio, ut sancti, id est mundi efficiamur, ibi. Est enim voluntas Dei sanctificatio uestra. Quarto, ut iniuriam proximo non faciamus, ibi. Ne quis supergrediatur aut superueniat in negotio

IN QVADRAGESIMA. 29

tio fratrem suum &c. Quinto, ut a peccato luxuriæ caueamus, ibi. Ut abstineatis vos a fornicatione. Circa primum sciendum, quod Apostolus docuit duodecim modos ambulandi: hic quæras quinque, alios quæras in sequenti Dominica. Debemus enim primo ambulare in humilitate, ne in flati superbia per arctam uiam ingredi non ualeamus. Secundo, in patientia, ut labores viæ & aduersa libenter sustineamus. Tertio, in mansuetudine, ut comites in uia habeamus, & eos in itinere non turbemus. Quarto, in charitate, ut uerba bona sociis communicemus. Quinto, in compassionē, ut sanctorum infirma supportemus. De his quinque Eph. 4. Ut digne ambuletis cum omni humilitate, ecce primum: & mansuetudine, ecce secundum: cum patientia, ecce tertium: supportantes inuicem, ecce quartum: in charitate, ecce quintum. Circa secundum sciendum, quod quinque sunt nobis necessaria ut placeamus Deo. Primo, ut eum tamquam omnipotentem & iustum super omnia timeamus. Secundo, ut in eum tamquam in liberatorem super omnia speremus: De his duobus, psal. 149. Beneplacitum est Domino super timentes eum, ecce primum: & in eis qui sperant super misericordia eius, ecce secundum. Tertio, ut eum tamquam summum bonum super omnia diligamus. Prou. 8. Ego diligentes me, diligo. Quarto, ut tribulationes pro eo libenter sustineamus. Iud. 8. Omnes qui Domino placuerunt, per multas tribulationes transierunt. Quinto, ut carnis delectabilia pro eo de spiciamus, & secundum spiritum uiuamus. Ro. 8. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt: vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si tamen spiritus Christi habitat in uobis. Circa tertium sciendum, quod propter quinque maxime debemus studere ut sancti, id est mundi efficiamur. Primo, ut Deo assimilemur. 1. Per 1. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Secundo, ne Christo, qui multo labore & expensis nos mundauit, iniuriam faciamus. Apoc. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Tertio, ne ab ingressu cœlestis ciuitatis prohibeamur. Apoc. 21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. Quarto, ut sapientiæ susceptibiles efficiamur. Sap. 7. In animam sanctam se transfert, & amicos Dei

SERMONES DOMINICALES.

Dei prophetas constituit. Quinto, ut Deum uidere mereamur. Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt: quod nobis præstet Christus &c. Abstineatis uos a fornicatione. Multæ causæ sunt quare homo debet abstinere a fornicatione. *Quære in Quadragesimalibus in secunda Dominica.*

De eadem ex euangelio.

ILLA mea male a dæmonio uexatur, Matth. 15. Moraliter per istam dæmoniacam intelligitur anima peccatrix: & notantur hic duo mala, quæ acquirit homo per peccatum mortale. primum est, quia possidetur a dæmonio: secundum est, quia male uexatur. Circa primum sciendum, quod anima peccatrix possidetur a septem dæmonibus. primum dæmonium est immoderata sciendi cupiditas, hoc est dæmonium meridianum, psal. 90. A dæmonio meridiano. Secundum est immoderata habendi auaritia, hoc est dæmonium mutus. Luc. 11. Erat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutus. Tertium est dominandi ambitio, hoc est dæmonium. Asmodeus nomine. Tob. 3. Dæmoniū nomine Asmodeus, interficiebat eos, Asmodeus, qui interpretatur iudicium facturæ, significat ambitionem, quæ appetit habere potestatem iudicandi homines, qui sunt factura Dei. Quartum dæmonium carnalium voluptatum delectatio, hoc est dæmoniū cæcum. Matth. 12. Tunc oblatus est ei homo dæmonium habens cæcus & mutus, hæc est carnalis concupiscentia quæ excæcat oculos mentis. Aug. Ascendebant nebulæ de limo fa concupiscentia carnis, & obnubilabant, & offuscabant cor meum, ut non discerneret sinceritas dilectionis a caligine libidinis. Quintum dæmonium est nocendi crudelitas, hoc est dæmonium seuum. Matth. 8. Et occurrerunt ei duo homines dæmonia habentes sæui nimis. Sextum est detrahendi malignitas, de hoc Apoc. 16. Vidi tres spiritus in mundos in modum ranarum exisse, qui sunt tres species dæmoniorum. In rana intelligitur detrahendi loquacitas, quia tres sunt modi detrahendi. primus, est bona diminuere:

IN QUADRAGESIMA 30

nuere: secundus, est mala exaggerare: tertius, falsa crimina imponere. Septimum dæmonium est desperatio, ex qua sequitur omnne malum. Istud dæmoniū vocatur legio, quia multi dæmones intrant in animam post desperationem. Martii. 5. Quod tibi nomen est? Respondit, Legio. De istis autem septem dæmoniis, Luc. 8. Maria quæ vocatur Magdalena, de qua exierant septem dæmonia. Ab istis dæmoniis possidetur anima peccatrix. Circa secundum sciendum, quod dæmonia ista hominem, quem possident, vexant septem modis. primo, cæcum faciendo. Secundo, loquelam auferendo. De his duobus, Matth. 12. Habens dæmonium, cæcus & mutus. Tertio, affligunt ignem cupiditatis accendendo. Quarto, in aqua luxuriæ submergendo. Quinto, mutationes rerum mirabilium immutando. De his tribus Matth. 17. Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est: nam sæpe cadit in ignem, crebro in aquam peccator dicitur lunaticus, quia ut luna cum temporalibus crescit & decrescit, & sæpe cadit in ignem cupiditatis, & aquam luxuriæ. Sexto, affligit gelu spiritualium, indumenta uirtutum auferendo. Luc. 8. Occurrit illi uir quidam, qui dæmonium habebat iam temporibus multis, & uestimento non induebatur &c. Septimo, vexat doloribus & angustis, quas sæpe patiuntur peccatores affligendo. Marc. 5. Occurrit ei de monumens homo in spiritu immundo: & post, Concidens se lapidibus. Hier. 2. Vide quam malum & amarum est reliquias te te dominum Deum tuum &c. Valent autem ad liberationem huius dæmoniacæ quinque, quæ notantur circa mulierem Chananæam. Primo, humilitas, ibi. Nam & catellæ edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum &c. Secundo, patientia, quæ notatur in hoc quod tam patienter portauit improprium sibi a Domino illatum. Tertio, oratio, ibi. Miserere mei fili David &c. Quarto, perseverantia, quod notatur in hoc quod non cessauit, donec obtinuit quod volebat. Quinto, fides, ibi. O mulier, magna est fides tua. Si ista quinque habueris, ab omni dæmonio, id est peccato liberaberis, Quod nobis præstet Christus, Amen.

Dominica

SERMONES DOMINICALES.

Dominica tertia in Quadragesima ex epistola.

T filii lucis ambulate &c. Eph. 5. In istis uerbis tria facit Apostolus. Primo, ad ambulandum inuitat, ibi. Ambulate: secundo, modum ambulandi demonstrat, ibi. Vt filii. Tercio, causam assignat, ibi. Lucis. Nam ex quo lux est, ambulandum est. Io. 12. Ambulate dum lucem habetis, ne vos tenebræ comprehendant. Circa primum sciendum, quod quadruplex est ambulatio hominis. Prima naturæ, secundum quod ambulat homo ad mortem properando. Iob. 16. Semitâ, per quam non reuertitur, ambulo. Secunda culpæ, secundum quam ambulat homo de malo in malum transendo. psalm. 11. In circuitu impij ambulant. Tertia gratiæ, secundum quam ambulat homo de bono in melius proficiendo. Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus. Quarta gloriæ, secundum quam ambulant sancti post Christum eundo. Apoc. 3. Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. prima est sustinenda, secunda est fugienda, tertia est faciendâ, quarta desideranda. Ad tertiam hortatur hic Apostolus. Eph. 4. Obsecro vos ut ambuletis digne Deo &c. Circa modum ambulandi notandum, quod duodecim modos docet nos Apostolus. Ambulandi in suis epistolis: quinque positi sunt in præcedenti Dominica, septem uero hic. Sciendum est ergo quod debemus ambulare in uitæ nouitate. primo, peccati vetustatem abiciendo. Ro. 6. In nouitate uitæ ambulate. Secundo, carnem spiritui subiiciendo, & secundum spiritum uiuendo. Gal. 5. Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Tercio, in dilectione, Deum & proximum diligendo. Eph. 5. Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit vos &c. Quarto, honeste & bene inter homines conuersando. 1. Thess. 4. Vt honeste ambuleis ad eos qui foris sunt. Quinto, in sapientia dulcibus sermonibus & utilibus aliis edificando. Col. 4. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt. Sexto, in Christo eum sequendo & imitando. Col. 2. Sicut accepistis Christum, in ipso ambulate. Septimo, in luce debemus ambulare nihil reprehensibile faciendo, de quo hic, Vt filii lucis ambulate. Io. 11. Qui ambulat in die, non offendit.

In

IN QVADRAGESIMA 31

In istis septem modis ambulant boni: mali autem ambulant septem aliis modis. Primo, secundum carnem carnis desideria perficiendo. Iudæ. 1. Post carnem in concupiscentiis ambulant. Secundo, ambulant secundum sæculum sæculariter uiuendo. Eph. 2. In quibus ambulastis aliquando secundum sæculum mundi huius. Tercio, ambulant in vanitate, quæ uana sunt diligendo. Eph. 4. Sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris habentes obscuratum intellectum &c. Quarto, inordinate, & inhoneste, & dissolute uiuendo. 2. Thess. 4. Vt subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum traditionem quam accepistis a nobis. Quinto, ambulant in desideriis faciendo quodlibet. Sexto, in luxuriis, luxuriose uiuendo. Septimo, ambulant in gulotitate, comestationibus, & ebrietatibus uacando. De his tribus. 1. Pet. 4. Qui ambulauerunt in luxuriis, desideriis, uolentiis, & comestationibus, potationibus, ebrietatibus, & illicitis idolorum cultibus. Istis modis non est ambulandum, quia qui sic ambulant, peribunt. Iob. 6. Ambulant in vacuum, & peribunt. Sed qui primis modis ambulant, peruenient ad gaudia uitæ æternæ, Quæ donet nobis Christus, Amen.

De eadem ex euangelio.

E RAT Iesus eiciens demonium, & illud erat mutum, Luc. 11. In istis uerbis circa eiectionem istius demonii, per quam significatur eiectionis diaboli ab anima, notantur hic tria. Primo, eiciens di frequentia, ibi. Erat Iesus eiciens demonium, ubi notatur quod frequenter eiciebat. Secundo, eiectionis nequitia, ibi. Et illud erat mutum. Tercio, eiectionis utilitas, ibi. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus. Circa primum notandum, quod Dominus eiecit demonem frequenter. Primo, de cælo proiciendo. Ezech. 28. Eieci te de monte sancto meo. Apoc. 12. Proiectus est accusator fratrum nostrorum. Secundo, eiecit eum de paradiso, ipsum maledicendo. Gen. 3. Quia hoc fecisti, maledictus eris inter animantia & bestias terræ. Tercio, eiecit eum de monte, ipsum ignominio-

se

SERMONES DOMINICALES.

se repellendo. Matth. 4. Vade retro Satana &c. Quarto, eiecit eum de animabus, eum ab ipsis repellendo. Aug. 10. Qui pertransit bene faciendo, & liberando omnes oppressos a diabolo. Quinto, eiecit eum de corporibus obsessis, ab eo liberando. Luc. 4. Exibant autem demonia a multis &c. Sexto, eiecit eum de mundo, ipsum ab eius potestate eripiendo. Io. 12. Nunc princeps huius mundi ei eiecit foras. Septimo, deiecit eum in infernum, æternis incendiis deputando. Isa. 14. Veruntamen ad infernū detraheris ad profundum lacī &c. Circa secundū notandū, quod triplex malum intulit demonium isti obfesso, per quod significatur triplex malū quod provenit ex peccato. Primū fuit quod ipsum possedit: secundum, quia ipsum excecavit: tertium, quia loquelā ei abstulit. Habuit, n. homo iste tria mala, quia & dæmoniacus fuit, & cæcus, & mutus: & significat tria mala quæ incurrit homo per peccatū. Primū est, quia a dæmonio possidetur. 1. Tim. 2. Ut respiciant a laqueis diaboli, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. Secundū est, quia cæcus efficitur. Soph. 2. Ambulabunt ut cæci, quia Dominus peccaverunt. Tertium malum est, quia mutus ad laudandū, Deū, & confitendū peccata sua efficitur. Isa. 56. Vniuersi canes muti, non valentes latrare. Circa tertium notandū quod tres utilitates subsecutæ sunt ex eiectione istius dæmonis. Prima fuit ipsius ab obsessiōe dæmonis liberatio: secunda, visus restitutio: tertia, loquelæ reintegratio, & significat tria bona quæ sequuntur animam in iustificatiōe. Primū est, quia a potestate diaboli eripitur. Col. 1. Qui nos eripuit de potestate tenebrarū. Secundū, quia lumen gratiæ sibi restituitur. psal. 145. Dominus illuminat cæcos. Tertium est, quia loquela ad laudandū Deū, & confitendū peccata sua ei redditur. ps. 50. Libera me de sanguinibus. i. peccatis, & exaltabit lingua mea iustitiam tuam &c.

Dominica quarta in Quadragesima ex epistola.

Libera autem quæ sursum est Hierusalē, libera est quæ est mater nostra. Gal. 4. In istis verbis commendatur ciuitas Dei, quæ regnat in cælis, in tribus. Primo, in situ, ibi. Quæ sursum est: secundo

IN QVADRAGESIMA. 32

enndo, in nomine, ibi. Hierusalem: tertio, in libertate, ibi. Libera est. Circa primū notandū, quod in hoc quod dicitur esse sursum, commendatur in quatuor. primo, a puritate: immunditiæ enim non sunt in alto, sed tēdunt ad valles, hoc est in ciuitate cælesti, ubi nihil est immundum. Apoc. 22. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum faciens abominationem. Secundo, a sanitate: ciuitas enim in alto sita est, hoc est in cælesti ciuitate, vbi nullus languor est, nec dolor &c. Apoc. 21. Et mors ultra non erit, neque clamor, neque dolor. Tertio, a securitate. Ciuitas enim in alto sita securior est. psal. 40. Mirificauit Dominus misericordiā suā in ciuitate munita. Quarto, a spatio: terra enim quæ deorsum est, habet se sicut punctus in sphaera, cælum vero sicut circumferentia. Aug. Quod autem in angustiis miraris latitudinem cælorum se non coarctantium, ab ylimis Hispaniæ finibus usque ad vicos paucissimorum dierum spatia iacent, si nauem ferat ventus: at illa cælestis regio per triginta annos velocissimo syderi præstat iter.

Circa secundum notandū, quod in hoc quod dicitur, Hierusalem, commendatur a multis ciuitas cælestis: multa. n. dicuntur de Hierusalem in scriptura, quæ intelliguntur de Hierusalem cælesti, & notantur hic decem. Primum, est admirabilis pulchritudo & spaciositas. Cāt. 4. pulchra es amica mea, & suavis, & decora sicut Hierusalem &c. Secundū, est ineffabilis amor & charitas. Isa. 31. Dixit Dominus, cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem. Tertium, est delectabilis splendor claritas. Tob. 12. Luce splēdida fulgebis, & omnes fines terræ adorabunt eam. Quartum, est murorum, & uiarum, & portarum speciositas. To. 13. Et portæ Hierusalem ex sapphiro, & smaragdo ædificabuntur &c. Quintum, omnium rerum abundantia. Isa. 33. Oculi tui videbunt Hierusalem habitationem opulentam &c. Sextum, omnium deliciarum affluentia. Isa. ultimo. Lætami in Hierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete in ea gaudio vniuersi qui logebatis super eam, ut fugatis & repleamini ab uberibus consolationis eius: ut mulgeatis, & delitiis affluatis ab omnimoda gloria eius. Septimum, est perpetua & continua lætitia. Otiuum,

SERMONES DOMINICALES.

uum eternus honor & gloria. Isa. 60. Super te Hierusalem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Nonum eternæ pacis felicitas. Isa. 66. Ecce ego declinabo super Hierusalem quasi fluium pacis. Decimum, beatæ lucis æternæ iucunditas. Tob. 13. Per omnes plateas Hierusalem. Alleluia cantabitur. Ecce ego do Hierusalem exultationem, & populo eius gaudium &c. Circa tertium notandum, quod erit ibi libertas a quinque. Primo a dæmonum vexatione. Isa. 14. Et erit in die illa cum requiem dederit tibi Dominus a labore tuo, & a concussione tua & a seruitute dura qua ante seruiisti sumes parabolam istam contra regem Babylonis, & dices. Quomodo cessauit exactor, quieuit tributum? Contriuir Dominus baculum impiorum &c. Secundo, ab omni mali afflictione. Tob. 13. Liberabis Hierusalem ciuitatem tuam sanctam a cunctis tribulationibus suis. Tertio, a creaturarum corruptione. Quarto, a morte corporis de his duobus. Ro. 7. Quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum &c. Quinto, erit ibi libertas a seruitute peccati. Ioan. 8. Si filius vos liberauerit, vere uos liberi eritis. Beata est ergo illa ciuitas, ubi nullum est malum, & est ibi omne bonum, Ad quod bonum &c.

De eadem ex euangelio.

B I T Iesus trans mare Galilæe quod est Tyberiadis. Io. 6. Tria principaliter sūt, quæ fecisse dicitur Iesus in hoc euangelio. Primum est, quia mare transiit, ibi. Abiit Iesus trans mare. Secundum est, quia in montem ascendit, ibi. Subiit ergo in montem. Tertium est, quia turbas pauit, ibi. Accepit ergo Iesus panes. Circa primum notandum, quod tria fecit Iesus circa mare. Primo, ipsum placauit: secundo, per ipsum siccis pedibus ambulauit: tertio, ipsum transmeauit. Hæc tria facit Christus in mundo. psalm. 103. Hoc mare magnum, & spatiosum. primo, ipsum placauit Deo patri reconciliando: secundo, siccis pedibus super ipsum ambulando, nihil mundanum diligendo: tertio, transmeauit de mundo ad cælum ascendendo. De primo. 2. Cor. 5. Deus erat in Christo,

sto, mundum reconcilians sibi exposuit in nobis uerbum reconciliationis &c. De secundo, Ioan. 13. Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. De tertio, Io. 16. Relinquo mundum, & vado ad patrem. Circa secundum notandum, quod septem fecit Christus in monte, sicut legitur in euangelii. Primo, in monte diabolum superauit: secundo, in monte discipulis prædicaui: tertio, in monte se transfigurauit: quarto, in monte frequenter orauit: quinto, in monte discipulis apparuit: sexto, in monte turbas pauit: septimo, de monte cælos ascendit. De primo, Matth. 4. Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi &c. De secundo, ibidem 5. Videns autem Iesus turbas, ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperies os suum docebat eos &c. De tertio, ibidem. 16. Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius & duxit illos in montem excelsum valde: & transfiguratus est ante eos. De quarto ibidem. 18. De quinto, hic. De sexto, Matth. ult. Ascendens in montem sedebat Iesus, & accesserunt ad eum turbæ: & subditur. Accipiens Iesus septem panes & pisces, & gratias agens fregit, & dedit discipulis suis &c. De septimo, Luc. ult. Eduxit aut eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis benedixit eis, & recessit ab eis, & ferebatur in cælum. Circa tertium notandum, quod Dominus in duabus vicibus pauit homines duodecim panibus, & significat duodecim, quibus ipsos pascit qui sequuntur ipsum in uia ista. Primus panis est charitas, secundus gaudium, tertius pax, quartus patientia, quintus longanimitas, sextus bonitas, septimus benignitas, octauus mansuetudo, nonus fides, decimus modestia, undecimus continentia, duodecimus castitas. Isti sunt duodecim panes propitiationis, de quibus dicitur in Exodo. 25. Super mensam panes propositionis erunt semper. De his omnibus Gal. 5. Fructus autem spiritus sunt charitas gaudium pax &c.

De Beata Virgine ex euangelio.

E A T V S venter qui te portauit & vbera quæ suxisti &c. Luc. 11. Nota, quod venter beatæ Virginis dicitur beatus propter octo. Primo, quia portauit

SERMONES DE MORTVIVIS.

tauit eum qui in seiplo summe beatus est. 1. Tim. 6. Beatus & solus potens, rex regum & Dominus dominantium. Secundo, propter summam beatitudinem & trinitatem quā habuit: fuit enim sponsa patris, & mater filii, & habitaculum spiritus sancti, iuxta illud. Salve mater pietatis, & totius Trinitatis nobile triclinium. Tertio, quia concepit sine corruptione. Quarto, quia portauit eum sine labore. Quinto, quia peperit eum sine dolore. De his, Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te, & ideo concipies sine dolore & corruptione: & virtus altissimi obumbrabit tibi, & ideo portabis sine labore & corruptione: ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, & ideo paries sine dolore. Sexto, quia portauit pretium redemptionis, Num. 20. Domine, aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. Septimo, quia habuit de omni statu: de statu virginis, integritatē; de statu coniugatoris, secunditatem; de statu continentium, castitatem. Octauo, quia debet frequenter ab omnibus benedicī, id est beata prædicari. Luc. 1. Beatam me dicent omnes generationes. Nota, quod vbera beatæ Virginis dicuntur beata, quia lactabant eum qui est cibus & potus angelorum & sanctorum: vnde illud, Ipsum regem angelorum sola Virgo lactauit vberē de celo pleno &c.

De mortuis.

MORTVO non prohibeas gratiam, Eccl. 7. Quadruplicem gratiam debemus mortuis. Primo, eū debitis obsequiis sepelire. Eccl. 38. Fili, in mortuū produci lacrymas, & quasi dira passus incipe plorare, & ne despicias sepulturam illius. Secundo, pro eis orare. Tertio, pro eis elemosynas facere. 2. Mach. 12. Iudas collatione facta duodecim millia dragmas argenti misit Hierosolymam offerri eas ibi pro peccatis mortuorum. Quarto, pro eis sacrificium altaris offerre. Exemplum Gregorii in fine dialogorum ante penultimum capitulum lib. 3. qui pro monacho quodam fecit dici triginta Missas, & statim fuit a pœnis liberatus. De his duobus August. Neque neque

DE MORTVIVIS. 34

mus animas defunctorum pietate suorum viuientium releuari, cum pro eis officium mediatoris offertur, vel quod pro orationes sunt in Ecclesia. Circa primum sciendum, quod debemus mortuos propter tria cum obsequiis sepelire. Primo, vt nos morituros cogitemus Ecclesi. 7. Melius est ire ad domum luctus quā conuiuii: ibi enim finis cunctorum admonetur hominum. Aug. de ciu. Dei. Et si corpus humanum propter fidem resurrectionis debito honore sepeliendum, tamen & si sepultura careat, diuina providentia credendum est. Tertio, vt meritum pro eo, cum sit opus misericordiarum, recipiamus Tob. 12. Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & dereliquebas prandium tuum, & mortuos per diem abscondebas in domo tua, & nocte sepeliebas, obruli orationem tuā Domino: & quia acceptus eras Deo necesse fuit vt tentatio probaret &c. Circa secundum sciendum, quod propter tria debemus orare pro mortuis. Primo, vt nostram charitatem eis demonstramus. Iob. 19. Misere mei, misere mei, saltem vos amici mei quia manus Domini tetigit me. Secundo, vt pœnas eorum mitigemus. Tertio, vt a pœnis eos liberemus. De his duobus Aug. ad Laurētiū. Cum pro defunctis baptizatis orationes fiunt, aut ad hoc valent, vt fiat plena remissio, aut tolerabilior fiat damnatio. i. pœnæ purgatorii. Circa tertium sciendum, quod tria debent nos mouere ad faciendas elemosynas pro mortuis. Primo pœnarum quas patiuntur acerbitas: libenter autem faciunt homines elemosynas leprosis, & his qui patiuntur magnas pœnas, & infirmitates. Minor, n. pœna purgatorii est maior omnibus pœnis præsentis vite, sicut dicit Aug. Secundo, magna eorum necessitas. Quia n. vident hoies valde mendicos, libenter faciunt eis elemosynas: illi autē qui sunt in purgatorio, sunt in maxima paupertate, quia nihil possunt mereri, cum nō sint in statu merendi. Tertio, debet nos mouere nostra vtilitas. Cū, n. oramus pro illis qui sunt in purgatorio, & elemosynas facimus, quā liberant, & sunt in patria, libenter orāt pro nobis. Circa quartum sciendum, quod tria debent nos mouere ad celebrandum pro mortuis. Primum est, quia dicit Aug. quod pro illis qui sunt in purgatorio, est propitiatio. Secundo, quia pro

SERMONES DE MORTVIS.

illis qui sunt in patria, est gratiarum actio. Tercio, quia illis qui peregrinantur in mundo, est consolatio. Ergo virtutem huius sacramenti sentiunt qui sunt in purgatorio, qui sunt in celo, qui sunt in terra. i. in mundo. De his tribus Aug. Cum sacrificia altaris pro baptizatis offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde bonis propitiationes sunt: pro valde malis, & si nulla sunt adiumenta mortuorum, tamen sunt viuorum consolationes. ergo non prohibeas mortuo quadruplicem gratiam.

De mortuis ex euangelio.

Factum est autem ut moreretur medicus, & portaretur ab angelis in sinu Abrahæ, Luc. 16. In verbis istis duo notantur. Primum est angelorum benignitas, ibi. Portaretur ab angelis. Magna enim benignitas est, quod mendicos non dedignantur portare, cum sint principes cæli. Secundum, paupertatis pretiositas, ibi. In sinu Abrahæ. Satis patet quod pretiosa res est paupertas, cum per eam acquiratur regnum celorum, quod per sinum Abrahæ significatur. August. Venale habeo, & quid? regnum celorum. Quanti emitur? paupertate regnum, luctu gaudium, morte vitam. Circa primum nota, quod tria bona facit angelorum benignitas hominibus bonis morientibus. Primum, quia a demonibus, qui ibi ad sunt, vel in aere obuiant, liberant. psal. 33. Immitter angelus Domini in circuitu timentium eum & eripiet eos. Secundo, solemnes exequias celebrant eis. Aug. Præclaras exequias purpurato illi diuini turba exhibuit famulorum: sed multo clariores pauperi vlceroso ministerium præbuit angelorum, qui eum extulerunt non in marmoreum tumulum, sed in Abrahæ gremium. Tercio, inducunt eos in regna cælestia, ut hic. Et portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Circa secundum, quod tria magna bona consequitur pauper in morte. Primo, ab iniqua hominum oppressione liberatur. Iob. 5. Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem. secundo, regnum celorum ei datur. Mat. 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Tercio, cum principibus cælestis curiæ collocatur. 1. Reg. 2. Suscitans de puluere

DE MORTVIS. 35

uerè egenum, & de stercore erigēs pauperem, ut sedeāt cum principibus, & solium gloriæ teneat, Ad quam &c.

De mortuis.

Dies mei velociores cursore transeunt, quasi naues poma portantes, Iob. 10. In istis verbis duo notantur. Primo, vitæ præsentis velocitas, ibi. Dies mei velociores. Secundo, vitæ sanctorum fragrantia, ibi. Transierunt quasi naues. 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus Deo. Circa primum notandum, quod ex tribus potest considerari præsentis vitæ velocitas. Primo, ex mensurantis temporis velocitate: secundo, ex dierum vitæ hominis breuitate: tertio, ex comparatione temporis ad æternitatem. Ista tria satis ostendunt quam velociter transit. Primo, sicut velociter mouet primum mobile, quo mensuratur tempus: tempus enim est mensura motus primi mobilis. Sicut enim velociter circuit cælum ad occidentem, & sol ad occasum, sic velociter transit ad mortem. Homo enim præsentis quasi viator & cursor, qui quotidie complet cursus sui diætam, quia dies completur ex reuolutione cæli & solis. Aug. Quid est præsens vita nisi cursus ad mortem? Secundo, consideratur ex temporis breuitate. Iob. 14. Breues dies hominis sunt. Tercio, ex comparatione ipsius ad æternitatem. Si enim comparatur tota præsens vita æternitati, non est nisi momentum, vel nihil. Aug. de ciui. Dei. Nihil est diuturnum, in quo est ad extremum peruenire: & omnia singulorum spatia diffinita, si æternitati interminabili comparentur, non exigua sunt, sed nulla. Circa secundum notandum, quod poma quæ sancti portant per naues, significatæ sunt virtutes & opera virtutum. Cant. 7. Omnia poma noua & vetera seruauit tibi. Dicuntur autem poma virtutes, & bona opera propter tria. Primo, propter eorum decorem: secundo, propter odorem: tertio, propter refecionem. Hæc tria. n. sunt in pomis, quia & decora sunt visui, & odorifera olfactui, & refectiua gustui. Sic sancti viri propter decorem virtutum sunt delectabiles ad videndum. Cant. 1. Ecce tu pulcher es, dilecte mi. Secundo, propter odorem bonæ famæ: alliciunt alios ad imitandum. Cant. 7. Mandragoræ dederunt odorem suum. Tercio, virtutes ipsæ animam

SERMONES DE MORTVIS.

animam mira dilectione reficiunt. Cant. 2. Fructus eius dulces gutturi meo. Apoc. vlt. Et lignum affert fructus duodecim per singulos menses: & de refectione istorum pomorum transeunt sancti ad refectionem pomorum, quæ nascuntur in ligno vitæ. Apo. 2. Qui vicerit, dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei, Ad quam &c.

De mortuis ex euangelio.

Verum manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, Io. 7. Satis ostendit hic Dominus, quod qui sument corpus Domini digne, cum moriuntur, non debemus contristari de morte eorum, sed potius letari, quia scimus eos habere vitam æternam, sicut hic dicitur. Sciendum est autem, quod Dominus voluit dare corpus suum fidelibus suis ad manducandum propter tria. Primo, propter ostendendam suam charitatem. Matth. 26. Hoc facite in meam commemorationem, id est vt recordemini meæ charitatis, qua pro vobis mori volui. Secundo, propter figuram corporis sui iustitiam, id est Ecclesiæ unitatem. 1. Cor. 10. Panis autem quem frangimus, nonne participatio corporis Christi est? quoniam vnus panis, & vnus corpus multi sumus, omnes qui de vno pane & de vno calice participamus. Tertio, propter efficientiam in vnoquoque fidelium & multiplicem utilitatem. Notantur autem hic septem utilitates, quas efficit corpus Christi, cum digne sumitur. Prima, peccatorum remissio. Ambrosio. Paratus assiste, vt corpus Domini edas, in quo est remissio peccatorum, & postulatio diuinæ reconciliationis. Secunda, a demonibus liberatio, Ambr. Suscipe Dominum Iesum tuæ mentis hospitio, & cum viderit diabolus hospitium tuum occupatum, & celesti fulgere præsentia, intelliget locum tentationi suæ interclusum per Christum. Tertia, ineffabilis spiritus delectatio. Sap. 16. Panem de cælo præparatum præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem. Quarta, ipsius animæ in sanctitate confirmatio. psal. 103. Panis cor hominis confirmet. Quinta, ad præliandum & moriendum pro amore Dei confortatio animabus est valde necessaria

SERMONES DE MORTVIS. 36

cessaria ad desiderium martyrii cum magna ac magna sustentent. 1. Mach. 6. Ostenderunt elephanti sanguinem vultus & mori. Sexta, æternæ animæ viuificatio. Io. 6. Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: & hoc est quod hic dicitur. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, Ad quam nos &c.

De mortuis ex euangelio.

Enit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filii Dei & qui audierint viuent, Io. 5. In istis verbis tria notantur. Primo, resurrectionis velocitas, ibi. Venit hora: fiet enim in momento horæ. 1. Co. 16. In istu oculi, in nouissima tuba. Secundo, vocis Dei potentia, ibi. Omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filii Dei. psal. 67. Dabit voci suæ vocem virtutis. Tertio, resurrectionis veritas, ibi. Et viuent. Iob. 19. Et in nouissimo die de terra surrecturus sum. Isa. 26. Viuent interfecti tui, mortuique mei resurgent. Circa primum notandum, quod tria fient in hora resurrectionis. Primo, Christus de cælo descendet: secundo, mortui resurgent: tertio, obuiam Christo occurrent. De his tribus. 1. Thess. 4. Ipse Dominus in iussu, & in voce archangelis, & in tuba Dei descendet de cælo, ecce primum: & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, ecce secundum: deinde nos qui viuimus, simul rapiemur cum illis in nubibus, ecce tertium. Circa secundum notandum, quod tria faciet tunc virtuosa vox Christi. Primo, mortuos suscitabit, vt hic. Omnes qui in monumentis sunt, audient vocem eius. Secundo, impios condemnabit. Matth. 25. Tunc dicet his qui a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem æternum &c. Tertio, sanctos glorificabit, ibidem. Tunc dicet his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei. Possidete regnum &c. Circa tertium nota, quod tria ostendent resurrectionem esse veram. Primo, quia resurgent illi qui vere mortui sunt, quod notatur hic. Qui in monumentis sunt, audient vocem eius. Secundo, quia resurgent in eadem carne, in qua bene, vel male vixerunt. Iob. 19. In carne mea viuent

SERMONES DOMINICALES.

debo Deum Salvatorem meum. Tercio, quia de cetero non morientur. 1. Cor. 15. Et mortui resurgent incorrupti, Cumque beatæ æternitatis participes nos faciat Christus.

De mortuis.

EST o fidelis usque ad mortem, Apoc. 2. Satis ostenditur in verbis istis, quod quâdoque aliquis bene moritur, non est dolendum, sed potius gaudeadum, quia transit de miseria mortis ad coronam vitæ. Facit autem Dominus tria in verbis istis. Primo, præcipit quid facere debeamus, ubi. Esto fidelis usque ad mortem. Secundo, præmittit præmium quod appetimus, ubi. Dabo tibi coronam vitæ. Circa primum notandum, quod quatuor sunt, quibus promittitur corona triumphalis. Primum est mētis & corporis castitas. Sap. 4. O quam pulchra est casta generatio cum claritate: & post. In perpetuum coronata triumphat. Secundum, tentationū sufferentia. Iac. 1. Beatus uir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitæ. Tertium est iustitia, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Quartum est in fide & iustitia usque ad mortem perseuerare, ut hic. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam uitæ &c. Circa sēc. notandum, quod quadruplex corona dabitur sanctis. Prima argentea, secunda aurea, tertia stellata, quarta gemmea. De his quatuor inueni in Biblia. Corone argentea, quia clarum est argentum, erit corporis claritas, quia corpus mirabiliter decorabit. Isa. 61. Sicut sponsum decoratum corona. Zach. 6. Sume tibi argentum, & facias tibi coronam. Stella, erit perfecta omnium scientia. Apoc. 12. Et in capite eius corona stellarum duodecim. Eccl. 6. Coronam gratulationis supponē: tibi. Aug. Habemus unum doctorem in cælis, quem semel uidisse, totum didicisse est. Gemmea erit in omnibus istis æternitas. Isa. 20. Posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Istis quatuor coronis coronabuntur boni: mali autē coronabuntur quatuor aliis. Primo, coronatur corona rosea, quæ

consistit

DE PASSIONE. 37

consistit in carnis voluptatibus. Sap. 2. Coronemus nos roseis antequam marcescant. Secundo, corona florea, quæ consistit in sæculi vanitatibus. 2. Mach. 6. Cogebantur hedera coronari Libero circuire Isa. 38. Væ coronæ superbix &c. Tercio, corona aurichalca, quæ consistit in diuitiis corporalibus. Apoc. 1. Habebant coronas similes aurichalco Quarto, corona spinea, quæ fabricatur de pœnis æternalibus. Isa. 30 Coronas coronabit te Dominus, A qua liberet &c

De duplici manu Dei ex euangelio.

ET ille singulis manus imponens sanabat omnes, Luc. 4. Notandum quod duæ sunt manus Dei, quibus sanant omnes, scilicet potentia & misericordia. psal. 61. Semel locutus est Deus, duo hæc audiui: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Prima manus Dei habet quinque digitos. Primo, quia eius potest nemo potest resistere. Iob. 9. Deus, cuius iræ nemo resistere potest. Idem. Quis resistit ei, & pacem habuit? Secundo, quia eam nullus potest effugere. Eze. 17. Et qui dissoluit pactum, numquid effugiet? Aug. Superius erit iudex iratus, subius horrendum chaos inferni, a dextris peccata accusantia, a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia, intus conscientia vrens, extra mundus ardens. O miser peccator sic deprehensus, quo fugies? latere impossibile, apparere intolerabile est: unde psal. 46. Neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montibus, quoniam iudex est. Tercio, quia nullus poterit sustinere Isa. 30. Ecce nomen Domini venit de loquino, ardens furor eius, & grauis ad portandum. psal. 129. Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? De his tribus. Isa. 27. Visitabit Dominus in gladio suo duro, & ob hoc intolerabili: forti, & ob hoc inuincibili: grandi, & ob hoc incurabili. Quarto, quia potentia iudicis non poterit corrumpi neque muneribus, quia dicit psal. 7. Deus iudex iustus. Prou. 3. Zelus & furor viri non parcat in die vindictæ. Quinto, nec falsis allegationibus, quia fortis est & patientes, 10. sap. 2. Secunda manus est misericordia, quæ habet quinque digitos. Primus digitus est considerare, quia nobis dedit si-

lium

SERMONES DOMINICALES.

lium suum vnigenitum. 1. Io. 4. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam vnigenitum filii suum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiatione pro peccatis nostris: nā omnes mortui eramus, ideo dicitur Eccl. 3. Eleemosyna patris non erit in oblivione. Exemplum Elisei quomodo viuificauit filium Sunamitis. dic histor. Eliseus Christus, Giezi Moyses, baculus lex. Nec Moyses, nec lex potuerunt viuificare genus humanū, donec ipse Eliseus, idest, Christus accepit formam nostram, quia incuruauit se in vtero Virginis, Secundus, quia omnia nobis bona communicat. Matth. 4. Solem suum oriri facit super bonos & malos. & psal. 135. Qui dat escam omni carni. Tertius est, quia non statim punit, sed longanimitate expectat ad penitentiam. Sap. 11. Dis simulans peccata hominum propter penitentiam. Isa. 46. Vsq̃ ad senectutem ego portabo. Quatus in recipiendo: exemplum de filio prodigo quomodo recepit illum pater, Luc. 15. Quintus, quia semper in omni hora recipit, quia postquam recepit, nūquam peccatorum recordatur. Ezech. 18. Quacumque hora peccator reuersus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor. Hinc quilibet tenetur & esse debet misericors, vt se ipsum det Deo, & de bonis suis pauperibus, & quod non statim puniat, & omnes iniurias dimittat &c.

In dominica de Passione ex epistola.

VANTO magis sanguis Christi qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatū Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruandū Deo, viuenti &c. Heb. 9. In ista epistola quatuor principaliter facit. Primo, ostendit Christum pontificem fuisse, ibi. Christus assistens pontifex. Secundo, commendat pontificatum eius, ibi. Futurorum bonorum. Tertio, ostendit quod obtulit, ibi. Qui semel seipsum obtulit. Quarto, monstrat utilitatem, siue effectum oblationis eius, ibi. Emundabit conscientiam nostram

DE PASSIONE. 38

stram. Circa istud vltimum nota, quod septem utilitates fecit nobis sanguis, Christi. Prima, fuit peccatorum nostrorum ac sordium emundatio. Apo. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Heb. 13. Vt sanctificaret per suum sanguinem populum. Secunda, nostra redemptio. Apoc. 5. Redemisti nos, Domine, in sanguine tuo. 1. Petri. 1. Redempti estis de vana vestra conuersatione &c. Tertia, nostra cum Deo & angelis pacificatio. Colo. 1. Pacificans omnia per sanguinem sui sue quæ in caelis sunt, siue quæ in terra &c. Quarta, testamenti de hereditate æterna confirmatio. 1. Cor. 11. Hic calix noui testamenti: & testamentū in morte confirmauit. Quinta, sumentū potatio & inebriatio. Matth. 26. Bibite ex hoc omnes: hic calix &c. Deuter. 32. Vt sanguinem vux biberet meracissimū. Sexta, ianua celestis apertio. Heb. 10. Habentes itaque, fratres, fiduciā in introitu sanctorū in sanguine Christi, continua pro nobis ad Deum oratione clamant, n. quotidie pro nobis sanguis ad patrem. Heb. 12. Sed accessistis ad sanguinis aspersione melius loquere q̃ Abel. Sanguis Abel clamauit vindictā: sanguis Christi clamat indulgentiā. Septima, de inferno sanctorum adductio. Zac. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo, nō erat aqua &c.

De eadem ex euangelio.

QUOD est ex Deo, verba Dei audit &c. Ioan. 8. In verbis istis quatuor notatur. Primo, sanctorum magna gloria, ibi. Qui est ex Deo. Quid, n. gloriosius potest esse q̃ ex Deo esse? Io. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Secundo, magna ipsorum sapientia, ibi. Verba Dei audit. psal. 18. Testimoniū Dñi fidele, sapientiā præstans paruulis. Tertio, reproborum stultitia, ibi. Propterea, vos nō auditis. Prou. 1. Sapientiā recti dogmatis atq; doctrinā puræ conuersationis: stulti, vt pharisæi dicta & facta Christi despiciūt. Quarto, magna ipsorum miseria, ibi. Quia ex Deo nō estis. Quid infelicius esse potest q̃ ex Deo nō esse? Osee. 7. Vx eis qui recesserūt a me. Circa primū notandū, q̃ sancti tribus modis dicuntur esse ex Deo. Primo, per creationem

SERMONES DOMINICALES.

tionem sicut effectus ex causa. Rom. 1.1. Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Secundo, per iustificationem, sicut splendor ex luce. Eph. 5. Fuistis aliquando tenebrae, nunc aut lux in Domino. 1. Io. 3. Qui natus est ex Deo, non peccat. Tertio, per imitationem siue assimilationem, sicut exemplum ex exemplari. 1. Io. 1. In hoc scimus quoniam in Deo sumus, si in ipso perfecti erimus. 1. Ioan. 1. Qui dicit se in Christo manere, debet ambulare sicut & ipse ambulauit. Circa hunc notandum, quod triplex est verbum Dei, quod libenter audiunt sancti. Primum est aeternale. Io. 1. In principio erat verbum. Secundum est metale. Iob. 4. porro ad me dictum est absconditum verbum. Tertium vocale. Matth. 4. Non in solo pane viuunt homines sed ex omni verbo quod procedit ex ore Dei &c. Primum audiunt per fidem. Io. 11. Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuere. Secundum per inspirationem. psal. 84. Audiam quid loquatur in me dominus Deus. Tertium, per praedicationem. Luc. 8. Qui habet aures audiendi audiat. Circa tertium notandum, quod stulti sunt qui non audiunt verbum Dei, maxime per duo. Primo, quia ex auditu verbi Dei vitatur omne malum. Secundo, acquiritur omne bonum. De his duobus, Prou. 1. Qui me audierit, absque terrore quiescet. scilicet quia in hac vita nullis terretur aduersis, & in morte de ingressu vitae aeternae letatur, & abundantia perfruetur malorum timore sublato. scilicet in presenti abundantia beatorum operum ablato timore eorum qui corpus occidunt. In futuro abundantia gaudiorum ablato timore alicuius defectus, vel aduersitatis. Circa quartum notandum, quod non esse ex Deo magna miseria est propter duo. Primo, quia qui sunt extra Deum, habent omnia mala. Aug. Vnde scio quia male est mihi praeter te non solum extra me, sed etiam in meipso, & omnis copia quae Deus non est, egestas est. Secundo, quia qui est ex Deo, habet omnia optima. Aug. Qui intrat in gaudium Domini sui, & securus est, & habebit se optime in optimo &c.

De eodem.

SI quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in aeternum, Ioan. 8. Duo facit Dominus in verbis istis. Primo, monet ad observationem sui sermonis, ibi. Siquis sermonem meum seruabit. Secundo, ponit utilitatem observationis, ibi. Mortem non gustabit in aeternum.

DE PASSIONE. SERMONES 36

In aeternum. Circa primum notandum, quod sermo Domini seruandus est sex modis. Primo, intellectu per cognitionem. psal. 36. Lex Dei eius in corde ipsius. Secundo, in affectu per dilectionem. psal. 118. Ignitum eloquium tuum vehementer &c. Tertio, in memoria per iugem meditationem. psal. 118. In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccet tibi. Deute. Audi Israel mandata vitae, & ea in cordo tuo quasi in libro scribe. psal. 118. Meditabor in iustificationibus tuis semper. Quarto, in aure propter frequenter ipsius auditionem. Mat. 55. Inclinate aures vestras, & venite ad me: audite &c. Mat. 13. Qui habet aures audiendi, audiat. Quinto, in ore per iugem de Deo locutionem. psal. 118. In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui. Exo. 13. Lex Dei semper sit in ore nostro. Sexto, in manu per operationem. psal. 118. Leuaui manus meas ad mandata tua quae dilexi. Circa secundum notandum octo utilitates ex observatione verbi Dei. Prima est, quod ab omni morbo sanat. Sap. 16. Non herba, neque malagma, sed sermo tuus Domine qui sanat omnia. psal. 106. Mihi verbum suum, & sanauit eos. Secunda, quia animam mundificat. Io. 1. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Tertia, quia mentem letificat. Hier. 15. Factum est verbum Domini in gaudium & letitiam cordis mei. Quarta est, quia Deus trinitas in corde ipsius inhabitat. Io. 14. Siquis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum. Quinta, illuminat. psal. 118. Declaratio sermonum tuorum illuminat. Sexto, in bono conseruat. Sap. 6. Sermo tuus, Domine, eos qui in te confidunt conseruat. Septima, liberat a morte aeterna, ut hic. Siquis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in aeternum. Octaua, perducit ad aeternam vitam & gloriam. Io. 6. Respondit ei Simon Petrus Dominus, ad quem ibimus? Verba vitae aeternae habes: & nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei uiu: verba vitae aeternae habes, Ad quam perducas nos &c.

Dominica in ramis palmarum ex epistola.

V cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est se esse equalem Deo; sed semetipsum exinanivit &c. Phil. 2. Tria facit Apostolus in epistola ista

SERMONES DOMINICALES.

ista Primo, agit de Chři maiestate, ibi. Qui cū in forma Dei esset. Secūdo, de ipsius humilitate, ibi. Semetipsum. Tertio, de humilitatis vtilitate, ibi. Propter quod & Deus exaltauit illū & donauit illi nomē qđ est super omne nomen &c. Circa primum tria facit. Primo, ostendit ipsius diuinitatem, ibi. Qui cū in forma Dei esset. Deitas si erat in forma Dei, ergo Deus erat. Act. 9. Verbum misit Deus filiis Israel annuntiās pacem per Iesum Christum: hic est omniū Deus. Secundo, ostendit diuinitatis eius virtutem, ibi. Non rapinam. i. In veritate fuit Deus, non p rapinā, sicut esse voluit diabolus. Ro. 9. Quorum patres ex quibus est Christus Em carnem, qui est super omnia Deus benedictus in ſæcula, amen. i. vere. Tertio, ponit ipsius eternitatē, ibi. Se esse equalem Deo. Ioan. 1. In principio erat verbum &c. Circa Em similiter ostendit, quod in tribus apparuit eius humilitas. Primo, in seruilis forme susceptione, ibi. Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens &c. Secundo, in perfectē obedientie exhibitione, ibi. Factus obediens usque ad mortem. Io. 6. Non veni facere uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui misit me &c. Tertio, in turpissimæ mortis toleratione, ibi. Mors autem crucis. Sapient. 2. Morte turpissima condemnemus eum. Circa tertium notādum, qđ utilitas humilitatis eius fuit exaltatio eius: post mortē eius apparuit exaltatus super omnes creaturas. Ponit autem exaltationem eius tripliciter. Primo, in comparatione ad angelos, ibi. Vt in nomine Iesu omne genuflectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum. Heb. 1. Et adorent eum omnes angeli: secundo, in comparatione, vel in operatione ad homines, ibi. Terrestrium. Col. 1. Vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Tertio, in comparatione ad demones. Heb. 2. Vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, i. diaboli. Aug. Manus inimicis & affixa cruci debellauit aereas potestates, Christus, n. per mortem suam subiecit sibi demones, homines, & angelos. Heb. 2. Omnia subiecasti sub pedibus eius: nihil dimisit non subiectum ei. Qui ergo uoluerit saluari, discat primo humiliari. Luc. 14. Qui se humiliat, exaltabitur. Iob. 2. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria, Ad quam nos conducatur &c.

De

DE PASSIONE. 40

De eadem ex euangelio.

Item in hominis tradetur ut crucifigatur. Matth. 25. Circa passionem Dñi duo debemus cōsiderare. Primo, passionis qualitatem: secundo, passionis virtutem: tertio, passionis vtilitatem. Circa primum notādum, qđ passio Christi fuit valde amara propter tria. Primo, propter patientis bonitatem: secundo, propter passionis vilitatem: tertio, propter inferētium crudelitatem. Patientis bonitas patet ex tribus. Primo, quia nulli nocebat. 1. Petri. 2. Qui peccatum nō fecit nec inuentum est dolum in ore eius &c. Secundo, quia illatas iniurias patientissime sustinebat. 1. Petri. 2. Qui cum malediceretur, non maledicebat &c. Hier. 11. Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Tertio, quia omnibus bene faciebat. Act. 10. Qui pertransiit bene faciendo & sanando omnes oppresso a diabolo &c. Ioan. 10. Bona opera ostendi vobis, propter quod horum vultis me lapidare &c. Vilitas mortis patet ex tribus. Primo, quia fuit voce omniū tamqđ sceleratissimus iudicatus. Luc. 23. At illi clamabant, Crucifige, crucifige eum. Secundo, quia multipliciter opprobriatus est. Matth. 27. Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in pratorio congregauerunt ad eum vniuersam cohortem, & exuētes eum, clamydem coccineam circumdederunt ei, & plectētes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextra eius, & genuflexo ante eum, illudebant ei dicentes. Ave rex Iudaeorum, & expuentes in eum acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius &c. Tertio, quia morte turpissima condemnatus est. Sapient. 2. Morte turpissima condemnemus eum. Marc. 15. Et cum iniquis deputatus est. Circa tertium notādum, qđ crucifigentes fuerunt valde crueles tripliciter. Primo, ante mortem eum crudeliter flagellando. Matth. 27. Iesum vero flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur &c. Secundo, eum in morte cum aceto & felle potando. Ioan. 19. Vas ergo positum erat aceto plenum. psal. 68. Et in siti mea potauerunt me aceto. Tertio, post mortem iam mortuum vulnerando. Ioan. 20. Vnus ergo militum lancea latus eius aperuit.

SERMONES DOMINICALES.

aperuit. Circa virtutem passionis notandum, quod virtus passionis eius apparuit in tribus. Primo in celo, qui ei lumen abstulit. Luc. 23. Et tenebræ factæ sunt super vniuersam terram usque ad horam nonā, & sol obscuratus est &c. Secundo in terra quæ tremuit. Matth. 27. Terra mota est. Tertio, in inferno qui mortuos reddidit. Matth. 27. Multa corpora sanctorum &c. Virtutem ergo passionis Christi cælū clamat, terra prædicat, infernus nuntiat. Phi. 2. Christus factus est obediens usque ad mortem &c. & post. Vt in nomine Iesu omne genuflectatur cælestium, terrestrium & infernorum. Circa utilitatem passionis, consecuti sunt utilitatem de passione Christi, cælestes, terrestres, & infernales. Per passionem ergo Christi cælestes reparati sunt, homines terrestres de manu diaboli liberati, & sancti patres qui erat in inferno, inde extracti. De primo, Colo. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius quæ in celo sunt, siue quæ in terra &c. De secundo, Ioan. 11. Nunc iudicium est mundi, nunc princeps mundi huius eicietur foras. Col. 1. Expoliatus & potestates. De tertio, Zacha. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu &c. Item, nota septem virtutes in morte Christi. *Quare in sermone, Apparebit &c. Dicite filiæ Sion &c. Quare utrumque in Quadragesimalibus, ibi, Fructus arboris pulcherrime.*

In festo Resurrectionis ex epistola.

RASCAL nostrum immolatus est Christus &c. 1. Cor. 5. Dominus noster Iesus Christus tripliciter exhibuit se nobis in esum. Primo sacramentaliter. Matth. 26. Accipite & manducate ex hoc oēs. Hoc est. n. corpus meum. Secundo spiritualiter. Aug. Vt quid paras dentem & ventrem? crede & manducaſti. Tertio eternaliter. Aug. Ibi de te me satiabis satietate misericordie. Secundum hoc triplex pascha fecit nobis. Primum corporale, secundum spirituale, tertium æternale. Hæc sunt tria paschata mystica, quæ celebraverunt filii Israel. Primum in exitu de Aegypto, Exo. 12. Secundum in deserto, Numeri. 9. Tertium in terra promissionis, Iosue. 5. Ad celebrandum primum pascha,

IN FESTO RESURRECTIONIS. 41

ſcha, in quo comedimus agnum immaculatum pro omnibus immolatum, offerdit Apostolus in ista epistola quinque esse necessaria. Primo, ut expurgemur a carnali concupiscentia, ibi. Expurgate vetus fermentum. Vetus fermentum est carnalis concupiscentia, quæ a primo parente incœpit corrumpere massam naturæ humanæ. 1. Cor. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Secundo, ut expurgemur a superbia, ibi, Non in fermento malitiæ. Malitia dicitur superbia antonomastice, quia est initium omnis malitiæ. Eccl. 10. Initium omnis peccati superbia. Tertio, monet expurgari a malo avaritiæ, ibi. Et nequitia. Avaritia dicitur nequitia, quia vult quod nequit: vult enim omnes divitias mundi, quod numquam erit. Eccle. 10. Nil nequius quam amare pecuniam. Quarto, necessaria est mentis munditia, ibi. Sed in azymis sinceritatis. Qui enim vult celebrare istud solemne pascha, oportet eum esse mundissimum. Num. 18. Qui mundus est in domo tua, vescetur eis. Quinto, necessaria est vitæ veritas, ibi. Et veritatis. Eph. 4. Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia qui est caput Christus &c. Qui ergo vult celebrare istud ineffabile pascha, expurgetur a malo carnalis concupiscentiæ, a malo avaritiæ, a malo superbiæ, & delectetur in mentis puritate, in veritate vitæ, & veniet ad pascha quod non sequitur quadragesima, sed erit ibi iugis & æterna sollemnitas, Ad quæ perducatur nos Deus Iesus, Amen.

De eadem ex euangelio.

IESVM queritis nazarenum crucifixum, surrexit. Matth. 24. In his verbis quinque notantur. Primo, infinita Domini nostri Iesu Christi bonitas: secundo delectabilis ipsius speciositas: tertio, admirabilis ipsius charitas: quarto, iucunda Dei sollemnitas: quinto, seruens mulierum charitas. Primum ibi, Iesus, Iesus enim interpretatur Saluator: quod enim mori voluit ut sua morte saluaret, infinita fuit utique bonitatis. Vere hodie apparuit Saluator propter tria. Primo, quia hodie nos saluavit a dæmonibus, quos hodie expoliavit. Sermo. S. Thom. Aquin. F. Col.

SERMONES DOMINICALES

Col. 2. Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso &c. Secundo, quia hodie nos saluauit a morte, quam hodie debellauit. Greg. Deus qui hodierna die per vnigenitum tuum eternitatis aditum deuicta morte reserasti &c. 1. Corin. 12. Absorpta est mors in victoria. Hodie enim victoriosus Christus victa morte resurrexit. Tertio, quia saluauit nos de inferno, quem hodie catenauit. psalm. 106. Contriuit portas areas, & vestes ferreos confregit &c. Speciositas resurgentis notatur ibi. Nazarenus. Nazarenus interpretatur floridus, in floribus autem pulchritudo consistit. Cant. 2. Ego flos campi, & liliū conuallium. Fuerunt autem in Christo tria genera florum, primo flores rubei, secundo nigri, tertio candidi. Flores rubei sunt guttę sanguinis: nigri, liuores vulnerum: candidi, splendores glorificati corporis. De primo & tertio, Cant. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus. De secundo, 1. Pet. 2. Cuius liuore sanati sumus. Fuit ergo Iesus totus floridus, quia circumdatus rosis, idest, guttis sanguinis: ornatus violis, idest, liuoribus vulneris: vallatus liliis, idest, splendoribus glorificati corporis. Cant. 2. Flores apparuerunt in terra nostra. Charitas resurgentis, ibi. Crucifixum. Hęc enim vere fuit inextimabilis dilectio charitatis, quam nullus hominum capere potuit. Ephe. 3. Scire etiam supereminentem scientię charitatem Christi, &c. Ioan. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet quā ut animam suam ponat quis pro amicis suis &c. Voluit autem mori morte crucis maxime propter tria. Primo, ut se mortuum vere fuisset, & per hoc vere resurrexisse manifeste omnibus demonstraret. Omnibus enim patuit quod fuit uere mortuus, cum crux in alto posita eum mortuum demonstraret. Actuum 10. Secundo, ut sicut arbor mortis fructū produxerat: sic arbor fructus uitę suę omnes viuificaret. Grego. Qui salutem humani generis in ligno crucis constituit &c. Tertio, ut de diabolo, qui hominem per lignum vicerat, per lignum similiter triumpharet. Grego. Et qui in ligno vincebat, per lignum quoque vinceretur. Quartum, scilicet presentis diei festiuitas, notatur ibi. Resur-

IN FESTO RESURRECTIONIS. 42

Resurrexit. Resurrectio enim dominica fecit nobis hunc diem solemnitatis & lætitię. psalm. 116. Hęc dies quam fecit Dominus. Fecerunt autem istum diem solēnem tria. Primo cælum, angelum transmittendo. Matth. 28. Angelus Domini descendit de cælo &c. Secundo, terra præ gaudio exultando. Matth. 28. Et ecce terrę notus factus est magnus. Tertio infernus, sanctos restituendo. Matth. 27. Multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Ergo cælum, terra, infernus testimonium reddiderunt resurrectionis Iesu Christi. Quintum, scilicet mulierum charitas, notatur ibi. Queritis. Docent autem nos istę sanctę mulieres quærere Iesum exemplo suo, si volumus eum inuenire. Quæritur autem Iesus tripliciter. primo fide, secundo spe, tertio charitate. glo. super illud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei dicit, quod Christus est quærendus fide, spe, & charitate. Fide quærit eum rationalis, quæ quærit lucem suę veritatis: spe quærit eum irascibilis, quæ quærit gloriam suę maiestatis: charitate quærit eum concupiscibilis, quæ quærit dulcedinem suę bonitatis. istę sunt tres Marię, de quibus dicitur in euangelio hodierno. Dominus Iesus faciat nos quærere & inuenire, Amen.

Hęc dies quam fecit Dominus. *Quære inter festiuos. Surrexit Dominus vere.*

Feria secunda post pascha ex euangelio.

DE Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta potēs in opere & sermone &c. Luc. vlti. In istis uerbis tria dicunt de Domino Iesu Christo. Primo, magna ipsius bonitas, ibi. De Iesu Nazareno. Secundo, ipsius potentia, ibi. Qui fuit potens in opere. Tertio, ipsius sapientia, ibi. Sermone. Secundum membrum prosequaris, circa quod notandum, quod quatuor sunt opera Christi, in quibus apparuit potentia eius. Primum opus eius est opus creationis. psalm. 103. Omnia in sapientia fecisti, idest in filio. In isto opere apparuit potens tripliciter. Primo secundum materiam, quia de

SERMONES DOMINICALES.

nihil fecit omnia, Gene. 1. In principio creauit Deus cælum & terram: creare est de nihilo aliquid facere. Secundo secundum modum, quia verbo fecit omnia. psal. 148. Dixit & facta sunt. Tertio secundum causam, quia magna fecit. psal. 111. Magna opera Domini. Sap. 8. A magnitudine creaturæ cognoscitur creator cognoscibiliter &c. Secundū opus eius fuit opus recreationis, in quo apparuit potens tripliciter. Primo, in passione: secundo, in resurrectione: tertio, in ascensione. In passione apparuit potens, quia potestates aereas debellauit. Col. 1. Expolians principatus, & potestates traduxit confitentes palam triumphans illos in se metipso. In resurrectione apparuit potens, quia propria uirtute de morte triumphauit. 1. Cor. 15. Abiorta est mors in uictoria. In ascensione apparuit potens, quia propria uirtute ad cælos transuolauit. Luc. ultim. Eleuatis manibus suis benedixit eis: & factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cælum. Tertium opus fuit opus admirationis, s. opus miraculorum, in quo apparuit potens tripliciter. Primo, quia fecit multa & magna miracula. Matth. 11. Cæci vident, claudi ambulant &c. Secundo, quia fecit solo uerbi potentia. Matth. 8. Qualis est hic, quia uenti & mare obediunt ei? Tertio, quia faciebat auctoritate propria. Marc. 1. In potestate spiritibus immundis imperabat, & obediabant ei. Quartum opus eius erit opus retributionis. psal. 110. Opera manuum eius ueritas & iudicium. In isto opere apparebit opus eius tripliciter. Primo, in omnium creaturarum commotione. Sap. 5. Armabit creaturā ad ultionem inimicorum. Secundo, in mortuorum resurrectione. 1. Cor. 15. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Tertio, in reproborum & dæmonum condemnatione. Matth. 25. Tunc dicet & his qui a sinistris eius erūt. Discedite a me. Pater ergo quod timendus est Dominus, qui tantam habet potentiam. Hiere. 5. Me ergo non timebitis, & a facie mea non dolebitis &c. Tres sunt qui testimonium dant in cælo. 1. Io. 5. *Require inter festinos in festo Trinitatis. &c.*

Dominica

POST PASCHA.

43

Dominica in octaua Paschæ ex epistola.

Res sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, sanguis, & aqua. 1. Ioan. 5. Necessè est quod credamus Christum Deum uerū, & uerum hominem, & ideo uoluit Christus multis testimoniis probare quod esset Deus & homo: utrumque habemus hic. s. de testimonio diuinitatis eius dicit supra. Tres sunt qui testimonium dant in cælo. De testimonio humanitatis dicit hic. Tres sunt qui testimonium dant in terra. Circa primum notandum, quod duodecim testimonia habuit Christus quod esset uerus Deus. Primo, testificatus est pater, secundo filius, tertio Spiritus sanctus, quarto miraculorum operatio, quinto sancti, sexto angeli, septimo cælum, octauo aer, nono aqua, decimo terra, undecimo infernus, duodecimo ignis. *Quere omnia in dominica infra ost. Ascensionis.* Circa secundum notandum, quod triplex testimonium ponit hic beatus Ioannes de humanitate eius, in quibus maxime apparuit charitas eius ad nos. Primum, fuit sanguinis effusio, secundum aquæ emanatio, tertium spiritus emissio. De primis duobus. Io. 20. Et continuo exiuit sanguis & aqua. De tertio, Matth. 27. Et inclinato capite emisit spiritum. In sanguinis effusione quinque bona nobis fecit. *Quere in dominica de passione.* Circa secundum notandum, quod triplicem aquam dedit nobis Dominus Iesus. Primo, aquam baptismi ad peccatorum absolutionem. Ezech. 28. Effundam super uos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis uestris. Secundo, aquam sapientiæ ad sitis spiritualis extinctionem. Eccl. 15. Aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Ioan. 4. Siquis biberit ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam &c. Aug. dicit, Siquis biberit de aqua paradisi, de quo una gutta maior est quam oceanus, restat ut in eo extinguatur sitis cupiditatis mundanæ. Tertio, aquam Spiritus sancti ad refrigerationem. Ioan. 7. Si quis sitit, ueniat ad me, & bibat. *Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuæ: hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erant credentes in eum &c.* Circa

F 3 ca

SERMONES DOMINICALES.

ca tertium notandum quod emisit spiritum ad tria. Primo, ut nos viuificaret, Io. 10. Ego animam meam pono pro ouibus meis. Secundo, vt sanctos de inferno liberaret, Spiritus enim Christi cum diuinitate descendit ad inferos, & eduxit sanctos, qui tunc erant ibi. Zach. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu &c. Tertio, vt eritendi spiritum nobis exemplum daret. Quicunque enim sequi Christum desiderat, oportet quod omnino relinquat spiritum suum. Luc. 9. Siquis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. 2. Cor. 5. Pro omnibus mortuus est Christus, vt qui viuunt, iam nō sibi viuunt, sed ei qui pro omnibus mortuus est. Qui sic moritur, veniet ad vitam, vbi nullus moritur, Ad quam nos conducat Christus uita nostra, Amen.

De eadem ex euangelio.

PAx vobis. Ioan. 21. In isto euangelio inuenitur quod tripliciter obtulit. Dominus pacem discipulis suis, ad demonstrandum quod tripliciter est nobis necessaria. Primo, cum Deo, de quo Io. 16. In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem. Secundo, pax in nobis, de qua Iob. 5. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum. Ber. Pax vobis a vobis sit, & quicquid exterius minari videtur, non timebitis, quia non nocebit. Tertio, pax cum proximis est necessaria. Rom. 12. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Circa primam pacem notandum, quod tria sunt ei necessaria, qui vult habere pacem cum Deo. Primo vt Deum timeat. Eccl. 1. Corona sapientie timor Domini replens pacem & salutis fructum. Item in eodem. Timor Domini expellit peccatum. Secundo, vt in eodem spem suam habeat. Isa. 26. Facies pacem nobis, quia in te sperauimus. Tertio, vt mandatis eius obediat. Isa. 48. Vtinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua &c. Circa secundā pacē nota, quod tria sunt necessaria homini qui vult habere pacem secum. Primo, ut Deo se totum subiciat. Iob. 22. Aquiescito ei, & habeto pacem.

POST PASCHA. 44

cem. Secundo, ut bonam voluntatē semper custodiat. Luc. 3. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Tertio, vt omnes motus animi & corporis secundum prudentiam spiritus regat. Ro. 8. Prudentia spiritus, uita & pax. Marth. 5. Beati pacifici quoniam filii Dei uocabuntur. Glo. Pacifici sunt omnes qui motus animi componunt, & rationi subiiciunt, & in his non repugnant. Circa tertiam pacem nota, quod tria sunt homini necessaria, qui vult habere pacē cum proximis. Primo, vt quæ placita sunt Deo, faciat. Pro. 16. Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuerteret ad pacem. Secundo, ut nulli iniuriam faciant. 2. Cor. 6. Nemini dantes ullam offensionem. psal. 110. Pax multa diligentibus legem tuam. Lex Dei est, ut quæ nolumus fieri nobis, aliis ne faciamus: quæ autem nobis fieri volumus, similiter aliis faciamus. Tertio, ut omnibus beneficiat. Ro. 2. Gloria, honor, pax omni homini operanti bonum. Sunt autem tria quæ maxime destruunt pacem. Primo, superbia. Iob. 9. Quis restitit ei, & pacē habuit? Secundo, iracundia. Eccl. 26. Homo iracundus incendit litem, & uir peccator turbat amicos, & in medio pacem habentium mittet inimicitias. Tertio, quælibet iniquitas. Isa. 28. Non est pax impiis, dicit Dominus. Debet ergo ille ista tria remouere, qui vult pacem habere in præsentibus cum Domino, secum, & cum proximo, & pacem æternitatis in futuro, Ad quam perducatur nos Dominus &c.

Dominica prima post octauam Pasche ex epistola.

CH R I S T V S passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. 1. Pet. 2. In ista epistola quatuor notantur. Primo, notatur Domini nostri innocentia, ibi. Qui peccatum non fecit. Secundo, maxima ipsius patientia, ibi. Cum periretur, non cōminabatur. Tertio, ineffabilis ipsius charitas, ibi. Qui peccata nostra ipse portauit in corpore suo super lignum &c. Quarto, multiplex ex his tribus nostra utilitas, ibi. Cuius liuore sanati sumus. Circa primū notādū, quod eius innocentia ostenditur in tribus. Primo, quia peccatū nō fecit. He.

SERMONES DOMINICALES.

7. Talis decebat ut esset nobis pontifex, sanctus, innocens segregatus a peccatoribus &c. Secundo, quia nullum decepit, ibi. Nec inuētus est dolus in ore eius. 2. Cor. 1. Dei enim filius Iesus Christus, qui in uobis per nos prædicatus est, per me, & Siluanum, & Timotheum, non fuit in illo. Est, & Non, sed Est in illo fuit &c. Tertio, quia nulli iniuriam intulit, ibi. Qui cum malediceretur, non maledicebat. Isa. 43. Quasi agnus coram tondente se obmutescere &c. Circa secundum notandum, quod eius potentia ostenditur in tribus. Primo, quia passioni se sponte obrulit, ibi. Tradebat autem iudicanti se iniuste. Isa. 53. Oblatus est quia ipse uoluit. Secundo, quia iniuste iudicatus patientissime sustinuit, ibi. Iudicanti se iniuste: hæc enim est vera patientia, quando quis iniuste iudicatus, hilariter sustinet. Io. 10. Multa bona opera ostendi uobis, propter quod horum uultis me lapidare? 1. Per. 2. Hæc enim est gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniuste. Tertio, quia nec cruci gentibus minas intulit, ibi. Cum pateretur, non comminabatur. Hier. 1. Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad uictimam. Pro eis orauit Isa. 53. Et pro transgressoribus rogauit ut non perirent. Circa tertium similiter notandum, quod ostenditur charitatem eius magnam fuisse in tribus. Primo, quia peccata nostra ipse abstulit. Io. 1. Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. Secundo, in modo oblationis, quia in corpore suo penas peccatorum nostrorum ipse pertulit, ibi. In corpore suo. Isa. 53. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra &c. Tertio, quia tam crudelem mortem pro peccatis nostris auferendis sustinuit, ibi. Super lignum, id est, crucem. Phil. 2. Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Circa quartum ostendit, quod triplicem utilitatem contulit nobis mors Christi. Primo, quia nos liberauit a malo culpa, ibi. Pro peccatis mortuus. Tit. 2. Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate & mundaret sibi populum acceptabilem, scilicet bonorum operum &c. Secundo, quia restituit nobis bonum gratiæ, ibi. Iustitiæ uiuamus. Rom. 5. Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi,

POST PASCHA.

49

multi, ita per unius obedientiam iusti constituentur multi &c. Ioan. 1. Et de plenitudine eius omnes accepimus, gratiam pro gratia. Tertio, ostendit quod sanauit nos a corruptione, ibi. Cuius liuore sanati sumus. Isa. 53. Vere linguas nostros ipse tulit. Ista sunt tria vestigia, in quibus debemus illum sequi. Primo, in innocentie puritate. Leuit. 11. Sancti estote, quia ego sanctus sum. Matth. 5. Beati mundo corde quoniam ipsi Deum uidebunt. 1. Pet. 1. Et ipsi sancti in omni conuersatione sitis, quoniam scriptum est. Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. Leu. 11. Sanctificamini, & estote sancti, quoniam sanctus sum ego, dicit Dominus. Secundo, in patientie firmitate. Luc. 21. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Heb. 12. Recogitate eum qui tantum aduersus semetipsum sustinuit contradictionem. Tertio, in charitate. Ioan. 15. Hoc est præceptum meum ut diligatis inuicem sicut dilexi uos &c. Iob. 30. Vestigia eius secutus est pes meus &c. Qui sequitur enim per ista vestigia, perueniet ad æternæ beatitudinis gaudia. Io. 8. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ, Ad quod nos perducatur Christus lux & uita, Amen.

Christus passus est pro nobis &c. Duo notantur hic. Primo, magna Christi patientia, ibi. Christus passus est. Secundo, de passione ipsius utilitas, ibi. pro nobis. *De passione Christi. Quære in Dominica de ramis palmarum: de utilitate, in Dominica de passione &c.*

De eadem ex euangelio.

BONUS pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Ioan. 10. In istis uerbis tria notantur. Primo, magna Domini nostri Iesu Christi bonitas, ibi. Bonus pastor. Secundo, magna ipsius charitas, ibi. Animam suam dat. Tertio, electorum ipsius sanctas, vel bonitas, ibi. Pro ouibus suis. Circa primum sciendum, quod Christus dicitur bonus pastor propter tria. Tria enim sunt officia boni pastoris. Primum est oues defendere: secundum est in bonis pascuis tenere & pascere: tertium est errantes requirere. Sic Dominus noster Iesus Christus

SERMONES DOMINICALES

Christus, primo oues suas defendit a leonibus, idest dæmonibus: a lupis, idest tyrannis: ab ursis, idest hæreticis. Ezec. 24. Pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarum: & post. Libera- bo gregem meum. Io. 10. Non peribunt in æternum, & nō rapiet eas quisquam de manu mea &c. Secundo, oues sua in prato scripturæ gratia & gloriæ pascit. Ezec. 34. In pa- scuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel erunt pascuæ earum. Errantes sollicitè requirit. Luc. 15. Quis ex vobis homo qui habet centum oues &c. Ezec. 34. Et ecce ego ipse requiram oues meas &c. Circa secundum notandum, quod tria nobis dedit Christus, in quibus appa- ruit magna eius charitas. Primo, corpus in cibum, Matth. 26. Accipite & manducate. Hoc est corpus meum. Secun- do, sanguinem in potum. Ibidè 26. Accipite & bibite &c. Tertio, animam in pretium. Ioan. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei, quia animam suam pro nobis posuit. Ioā. 10. Animam meam pono pro ouibus meis. Circa tertium notandum, quod tres sunt actus bonitatis. Primus est nul- li nocere. 2. Cor. 7. Nemini dantes vllam offensionem. Se- cundus est iniurias patienter ferre, Rom. 12. Nulli malum pro malo reddentes &c. Tertius est sua & se omnibus libe- ter tribuere. Dion. Bonum est suis ipsius diffusum. 1. Ioā. 3. Et nos debemus pro fratribus animas ponere. Propter hæc tria dicuntur sancti oues. Primo, quia oues nemini in iuriam faciunt: secundo, quia mansuete mala sufferunt: ter- tio, quia se, & sua ad vsum hominum tribuunt: qui sic sūt oues Christi, peruenient sine dubio ad ouile Christi, quod est cœleste regnum. Matth. 25. Statuet oues quidem a dex- tris &c. & post. Venite benedicti patris mei, percipite re- gnum, Ad quod nos perducat. Amen.

Dominica secunda ex epistola.

BESERO vos tamquàm aduenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam conuersationem au- tem vestram inter gentes habentes bonā &c. 1.

Pet. 2

POST PASCHA.

46

Pet. 2. Quatuor notantur in verbis istis. Primo, indicitur carnalium vitiorum abstinentia, ibi. Abstinete vos a carna- libus desideriis. Secundo, ostenditur abstinentiæ necessi- tas, ibi. Quæ militant aduersus animam. Tertio, præcipi- tur conuersationis honestas, ibi. Conuersationem inter gē- tes habentes bonam. Quarto, subiungitur bonæ conuersa- tionis vtilitas, ibi. Vt in eo quod detrahant de vobis tam- quàm de malefactoribus, ex bonis operibus vos confide- rantes, glorificent Dominum in die visitationis. Circa pri- mum notandum, quod tria sunt genera desideriorū, a qui- bus scriptura præcipit abstinere. Primo a desideriis sæcu- laribus: secundo a desideriis nociuis & inutilibus: tertio a desideriis carnalibus. Desideria sæcularia sunt, cum de- siderantur honores sæculares. Tit. 2. Apparuit gratia Sal- uatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abne- gantes impietatem & sæcularia desideria, sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc sæculo. Desideria nociua sunt, cum desiderantur diuitiæ temporales. 1. Tim. 6. Qui volunt di- uites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli & desideria multa inutilia, & nociua quæ mergunt ho- mines in interitum & perditionem &c. Desideria carna- lia sunt cum desiderantur delectationes carnales. Rom. 13. Carnis curam ne feceritis in desideriis. Circa secundum notandum, quod carnalia desideria tripliciter militant ad- uersus animam, & ideo habemus necesse abstinere ab eis. Primo, militant aduersus eam continue impugnando. Iob. 6. Militia est uita hominis super tetram: tota uita hominis quasi pugna quædam est. Secundo, mortaliter per cul- pam vulnerando. Prouer. 21. Desideria occidunt pigros: noluerunt manus eius quicquam operari. Tertio, æter- nam perditionem & interitum infligendo. 1. Tim. 6. De- sideria multa inutilia, quæ mergunt hominem in inte- ritum. Desideria enim carnalia occidunt per culpam hic, & in futuro occidunt per mortem æternam. Circa ter- tium notandum, quod bona conuersatio consistit in tribus. Primo, in mentis puritate. 2. Corin. 1. Gloria no- stra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, quod in sim- plicitate cordis, & synceritate Dei, & non in sapiētia car- nali

SERMONES DOMINICALES.

malis, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo. Secundo, in motum honestate, siue sanctitate. 2. Petr. 3. Cum igitur omnia dissoluenda sint, quales vos oportet esse in sanctis conuersationibus & pietatibus expectantes & properantes in aduentum diei Domini &c. Tertio, in caelestium gaudiorum continua auditate. Philip. 3. Nostra conuersatio in caelis est. Circa quartum notandum, quod tripliciter ponit utilitatem de bona conuersatione. Prima est detractorum confutatio, vel cohibitio, ibi. In eo quod detractant de vobis. 1. Petri. 2. Hæc est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam &c. Secundo, honorificatio, ibi. Ex bonis operibus uos considerantes, glorificent Deum in die visitationis. Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut uideant opera vestra bona, & glorificent patrem uestrum, qui in caelis est &c. Tertio, magna bene conuersantium remuneratio, ibi. In die visitationis, gloriola, ibi. In die visitationis, id est, in tempore retributionis. Quanta sit gloria donanda nobis, solus Deus cognoscit, Ad quam nos perducatur Dominus Iesus, Amen.

De eadem ex euangelio.

MVNDVS gaudebit, uos autem contristabimini: sed tristitia uestra vertetur in gaudium, Io. 16. Tria notantur in istis uerbis. Primo, mundanorum stultitia, ibi. Mundus gaudebit. Eccl. 2. Risum reputaui errorē, & dixi gaudio, quid frustra deciperis? Secundo, sanctorum sapientia, ibi. Vos autem contristabimini. Eccles. 7. Cor sapientis ubi tristitia, cor stultorum ubi lætitia. Tertio, futura sanctorum lætitia, ibi. Tristitia uestra vertetur in gaudium. Luc. 6. Beati qui lugeris, quoniam gaudebitis &c. Circa primum notandum, quod tria ostendunt lætitiā mundanorum esse stultam. Primo tempus, quia modo non est tempus gaudendi, sed flendi. Eccl. 1. Tempus flendi, & tempus ridendi. Præmittit tempus flendi, subiungit tempus ridendi, ut ostenderet, quod tempus flendi est præsens, & futurum erit ridendi: unde quidam.

POST PASCHA.

47

quidam. Nunc est tempus flendi, nunc tempus peccata lugendi. Secundo locus, quia mundus iste locus est tristitiæ, & non lætitiæ. psal. 83. Ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in loco quem posuit. Iudicum. 2. Angelus Domini ascendit de Galgala ad locum flentium. Tertio causa, quia gaudent de malis. Prou. 2. Letantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Satis ergo patet quod stultum est gaudium mundanorum, cum gaudeant in tempore tristitiæ, in loco miseriæ, in perpetratione malitiæ. Aug. Quid est sæculi gaudium, breuiter dicam. Impudicitia, nequitia, in spectaculis nugari, turpitudinem facere, ebrietas ingurgitari. Circa secundum notandum, quod est sapientiæ tristari propter tria. Primo, quia per tristitiam corripitur hominis malitia. Eccles. 7. Per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Secundo, quia per momentaneam tristitiam euadit homo æterna supplicia. Greg. Sancti præsentem uitam lucrum putant, quia per hæc æternā euadere non ignorant. Naum. 1. Affixi te, & non affligam te amplius. Tertio, quia per modicam tristitiam acquirunt æterna gaudia. 2. Cor. 4. Id enim quod in præsentem est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ non videntur, æterna. Circa tertium notandum, quod futura sanctorum lætitia dicitur esse in tribus. Primo, in diuinæ præsentis consolatione, ibi. Iterum autē videbo uos. Aug. in libro de ciuitate Dei. Primum erit ipse Deus, qui erit omnia in omnibus, qui erit nobis salus, honor, & gloria, pax & gaudium, & omnia bona. Gen. 14. Ego merces tua magna nimis. Secundo, in summa cordis exultatione, ibi. Et gaudebit cor uestrum. Isa. 35. Gaudium & lætitiā obtinebunt. Tertio, in æternitatis allevatione, ibi. Gaudiū uestrum nemo tollet a uobis. Isa. 15. Veniet in Sion cū laude & lætitiā sempiterna super capita eorum, Ad quam lætitiā perducatur nos Christus, Amen.

Domi-

SERMONES DOMINICALES

Dominica tertia ex epistola.

IN omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum & tardus ad iram. Iaco. 1. Apostolus Iacobus monet nos in istis verbis, vt prouiores simus ad audendum quam ad loquendum, & debent nos ad hoc mouere tria. Primo, naturæ documentum: secundo, nocumentum: tertio, emolumentum. Natura tripliciter docet nos vt plus audiamus quam loquamur. Primo, quia natura dedit homini duplex instrumentum audiendi, & tantum vnum loquendi, vt hoc ipso ostendatur quod in duplo homo debet audire quam loqui. Secundo, quia natura dedit pluribus animalibus auditum, loquelam non dedit nisi homini animali rationali, vt ex hoc ostenderetur quod locutio debet esse rationalis. Colum. 4. Sermo vester semper sit sale conditus. Tertio, quia natura dedit instrumenta audiendi semper aperta, sed instrumentum loquendi clausit sub duobus claustris, vel muris. Homo enim semper habet aures apertas, sed linguam clausam sub labiis & dentibus: est enim lingua quasi mala monacha, & ideo reclusit illam Deus sub pluribus claustris. Michæ. 8. Custodi claustra oris tui. Circa secundum sciendum, quod triplex nocumentum provenit ex multa locutione. Primo, malum culpæ. Prouer. 10. In multiloquio non deerit peccatum. Secundo, malum poenæ. Eccles. 20. Qui multis vtitur verbis, affligit animam suam. Tertio, malum infamiæ. Prouer. 18. Qui respondet antequam audiat, stultum se esse demonstrat, & dignum confusione. De his tribus Iac. 3. Lingua enim est vniuersitas iniquitatis, ecce primum: lingua est inquietum malum plena veneno mortifero, ecce secundum. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, ecce tertium. Circa tertium notandum, quod triplex utilitas provenit homini qui multum audit & parum loquitur. Primo, bona gratiæ. Eccles. 32. Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Secundo, bona sapientiæ. Eccles. 6. Si inclinaueris aurem tuam, excipies doctrinam &c. Tertio, iucunditas mentis & tranquillitas. Pro.

31. Qui

POST PASCHA.

48

31. Qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam &c.

Dominica quarta ex epistola.

IQVIS putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam sed reducens eam suam, huius uana est religio &c. Iac. 1. In istis verbis monet beatus Iacobus ad refrenationem linguæ. Sunt autem tria quæ debent mouere ad refrenandam linguam. Primo, quia qui non refrenat linguam suam, cadit in multa peccata. Secundo, quia multa mala poenæ incurrit. Tertio, quia qui refrenat linguam suam, multa bona acquirit. De primo Pro. 3. In multiloquio peccatum non deerit. De secundo, Eccl. 20. Qui multis vtitur verbis, affligit animam suam. De tertio, Pro. 18. Qui respondet priusquam audiat, stultum se esse demonstrat. Circa primum notandum, quod scriptura ponit multas linguas, per quas significantur diuersa peccata, quæ committuntur per linguam, & tales linguæ sunt refrenandæ. Prima est lingua dolosa, quæ est in duplicibus & proditoribus. psal. 19. Libera me a lingua dolosa. Hier. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & in occulto ponit ei insidias. Secunda est lingua magniloqua, quæ est in superbis & arrogantibus. psal. 11. Disperdat Dominus uniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Tertia est lingua serpentina & uenenosa, quæ est in inuidis & detractoribus. ps. 139. Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum alpidum sub labiis eorum. Quarta est lingua mendax in perjurantibus, mentiētib, & falsis testibus. Prou. 16. Sex sunt quæ odit Dominus, oculos sublimes, & linguam mendacem &c. Quinta est lingua blanda, quæ est in mentiētib. Pro. 6. Vt custodias te a muliere mala, & a blanda lingua extranea. Sexta est lingua tertia, quæ est in lenis, & lenonibus. Eccles. 28. Lingua tertia mulieres uiratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Prima lingua in opere luxuriæ est hominis diligentis mulierem. secunda mulieris dilectæ: tertia est lingua nuntii, vel nuntia portantis uerba dilecti ad dilectam, & dilectæ ad dilectum. Septima est lingua

SERMONES DOMINICALES

lingua iniqua, quæ est in adulatoribus. Prou. 14. Malus obedi-
dit linguæ iniquæ. Lingua iniqua est quando facit malum
adulatoribus prouocantibus. Octaua est lingua gladiosa,
quæ est in iracundis & furiosis, qui conuitiis & opprobriis
occidunt multos. psal. 56. Filii hominum dentes eorum, ar-
ma & sagitta, lingua eorum gladius acutus. Nona lingua
fallax, quæ est in malis mercatoribus & deceptoribus: qui
fallunt simplicem, merces suas mendaciis præcommen-
dando, vel falsis ponderibus, numeris, & mensuris decipien-
do. Pro. 26. Lingua fallax non amat veritatem, idest Chri-
stum, & os lubricum operatur ruinas. scilicet corporis & animæ.
Prou. 21. Qui congregat thesauros lingua mendacii. in
operatione, uanus & excors, idest sine corde & discretione,
& impingitur ad laqueos mortis, scilicet velit nolit. Deci-
ma est lingua blasphemæ, quæ est in eis qui Deum & san-
ctos suos blasphemant. Vndecima est lingua acharis, idest,
sine gratia, quæ est in histrionibus & derisoribus in eis qui
verba otiosa libenter loquuntur. Eccles. 20. Homo acharis
quasi fabula vana. Circa secundum notandū, quod mul-
tas penas incurrit, homo, qui nō refrenat linguam suam.
Primum est ruina, pro. 12. Propter labiorum peccata ruina
proximamalo. Eccles. 10. Labia stulti præcipitabunt eu.
Secundum est, quia nihil habere potest in uita ista pro-
sperum. psal. 139. Vir linguosus non dirigetur in terra. Ter-
tium, labor. Quartum, dolor. psal. 9. Sub lingua eorum la-
bor & dolor. Quintum, ipsius peruersa destructio loquen-
tis. Sextum, ipsius de uita æterna repulsio. psal. 51. Dilexisti
omnia verba præcipitationis lingua dolosa, propterea Deus
destruet te in finem &c. Septimum, est ipsius malæ linguæ
arefactio. Isa. 41. Lingua eorum siti exaruit. Octauum, eius
denique malæ linguæ in igne infernali cruciatio. Luc. 16.
Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam
ut refrigeret linguam meam &c. Nonum eiusdem linguæ
commanducatio. Apoc. 16. Commanducabunt linguas suas
præ dolore. Decimum est mors æterna. Prou. 18. Mors & ui-
ra in manu linguæ, idest, in operatione, uel operibus lin-
guæ. Qui refrenat linguam suam, habebit uitam æternam:
qui non, habebit mortem æternam. Vndecimum, sentiet
omne

POST PASCHA. 49

omne malum. Prou. 17. Qui vertit linguam suam, scilicet
nigrum in candidum vertit ad libitum audientis, incidet
in malum, scilicet gehennæ. Prou. 15. Qui custodit os suū,
custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad lo-
quendum, sentiet mala, scilicet æterna. Circa tertium
notandum, quod multa bona contingunt ex refrenatione
linguæ. Primum est, vitæ perfectio. Iaco. 3. Siquis in verbo
non offendit, hic perfectus est vir. Secundum est, mentis in
Deum eleuatio. Tre. 3. Sodebit solitarius, & tacebit &c.
Tertium est, vitæ æternæ acquisitio. psalm. 33. Quis est ho-
mo qui uult uitam? diligit dies videre bonos? Cohibe lin-
guam tuam a malo &c.

De eadem ex euangelio.

Rever mundum de peccato, de iustitia, & de
iudicio. Ioan. 17. In istis uerbis tria ponuntur,
de quibus Spiritus sanctus arguet mundanos.
Primo, arguet de peccato, quod debent fugere:
secundo, de iustitia quam debent facere: tertio, de iudicio
quod debent expauescere. Primum, ibi. De peccato: secun-
dum, ibi. De iustitia: tertium, ibi. De iudicio. Circa primū
notandum, quod peccatum fugiendum est propter multa,
sed maxime propter tria magna mala quæ facit homini.
Primo, quia ponit hic peccatores in multa miseria. Prou.
14. Miseros facit populos peccatum. Secundo, quia priuat
hominem æterna gloria. Isa. 27. Secundum aliam litteram
Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Tertio, quia ducit
hominem ad æterna supplicia Matth. 25. Ibunt hi in sup-
plicium æternum. Circa secundum notandum, quod ius-
titia est facienda maxime propter tria. Primo, quia ponit
hic hominem in multa lætitia psal. 18. Iustitiæ Domini re-
de & lætificantes corda. Secundo, quia liberat hominē a mor-
te perpetua. Prou. 11. Iustitia. scilicet opera iustitiæ, liberabit a
morte. scilicet æterna. Prou. 25. Qui sequitur iustitiam & miseri-
cordiam, inueniet uitam. Tertio, quia ducit hominem ad
æterna gaudia. Matth. 25. Iusti autem ibunt in uitam æter-
nam. Circa tertium notandum, quod futurum iudicium.
Sermo. S. Tho. Aquin. G maxime

SERMONES DOMINICALES.

maxime est timendum propter tria. Primo, propter iudicis æquitatem, psal. 7. Deus iudex, iustus, fortis, & patiens. Secundo, propter iudicis severitatem. Iudic. 6. In die iudicii visitabit illos, & dabit ignes & vermēs &c. Tertio, propter sententiæ irrevocabilitatem. Matth. 25. Discedite a me maledicti in ignem æternum. Æternum dicitur quod finē nō habet, A quo igne liberet nos Deus, Amen.

De eadem ex euangelio.

VM venerit paraclitus, ille arguet mundū de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Io. 6. Duplīter arguet Dominus peccatores in præsentī & in futuro: in præsentī tripliciter. Primo, per luminis Spiritus sancti infusionem, ut dicitur Ephes. 5. Omne quod arguitur, a lumine manifestatur. Secundo, per prædicationem. Iudæ. 2. Illos autem redarguite iudicatos, 1. Tim. 4. Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina &c. Tertio, per consciētiæ remorsionem Iob. 13. Verum tamen vias meas in conspectu eius arguam, & psal. 49. Arguam te, & statuam contra faciem tuam, id est, conscientiam tuam. In futuro tripliciter redarguentur peccatores. Primo, arguet eos sua malitia se ipsam manifestando. Hierem. 2. Arguet te malitia tua. Secundo, omnis creatura eos increpando. Sap. 5. Pugnabit cū illo orbis terrarum contra insensatos. Tertio, arguet eos Christus iustissime condemnando in canonica Iudæ. 2. Ecce venit Deus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt. Arguet autem tripliciter. Primo, in æquitate nullatenus a iustitia declinando. Isa. 11. Arguet in æquitate pro mansuetis terra. Secundo, in furore squisissime impios puniendo, psal. 6. Domine, ne in furore tuo arguas me. Tertio, arguet vniuersaliter nulli impio indulgendo, in Can. Iudæ. 2. Ecce venit Dominus cū sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguet omnes impios, A qua argutione liberet nos Deus, Amen.

De eodem

POST PASCHA. 50

De eodem euangelio.

EXIUIT a patre, & venit in mundum: iterum relinquit mundum, & vado ad patrem Ioan. 16. Quatuor ponit in verbis istis. Primo, suum a patre exitum, ibi. Exiui a patre. Exire suum a patre fuit se visibilem facere. Secundo, suum in mundum aduentum, ibi. Et veni in mundum. Tertio, suum a mundo discessum, ibi. Iterum relinquo mundū. Quarto, suum ad patrem ascensum, ibi. Et vado ad patrem. Circa primum notandum, quod Christus exiuit a patre propter tria. Primo, ut eum mundo manifestaret. Ioā. 1. Deum nemo vidit vquam: vnigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarrauit &c. Secundo, ut eius voluntatem nobis declararet. Io. 15. Omnia quæcumque audiui a patre meo, nota feci vobis. Tertio, ut eius charitatem nobis manifestaret. 1. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum ut vnigenitum suum daret &c. Circa secundum notandum, quod venit in mundum propter tria. Primo, ut ipsum illuminaret. Ioā. 8. Ego sum lux mundi. Secundo, ut ipsum deo patri reconciliaret. 2. Cor. 5. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Tertio, ut eum a potestate diaboli liberaret. Ioan. 12. Nunc iudicium est mundi, nūc princeps mundi huius eiicitur foras. Idem. 3. Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Circa tertium notandum, quod deseruit mundum Christus propter tria. Primo, propter ipsius malignitatem. 1. Ioan. 5. Totus mundus in maligno positus est. Secundo, propter ipsius ingratitude peruersitatem. Ioan. 5. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Que potuit esse maior ingratitude & peruersitas quam odire eum, qui venerat saluare mundum? Tertio, ut relinquendi mundum nobis exemplum daret. Ioan. 20. Vos non estis de hoc mundo, sed ego elegi vos de mundo. 1. Io. 2. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Circa quartum sciendum, quod Christus ascendit ad patrem propter tria. Primo, ut eum pro nobis rogaret. Ioan. 14. Ego rogabo patrem &c. Secundo, ut Spiritus

G 2 tum-

SERMONES DOMINICALES

sanctum nobis destinaret. Ioan. 16. Si enim non abiero, paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Tertio, ut nobis locum apud patrem pararet. Io. 19. Vado parare vobis locum, Ad quem locum nos conducat &c. Amen.

In rogationibus ex epistola.

MULTUM valet deprecacio iusti assidua. Iac. 5. Sex modis potest ostendi quod multum valet deprecacio iusti. Primo, in comparatione ad Dominum tripliciter. Primo, quia iram mitigat. Sapient. 18. Proferens feruitutis suae scutum orationem &c. Secundo, quia quicquid ab eo petit, impetrat. Matth. 21. Quaecumque in oratione petieritis credentes, accipietis. Tertio, quia inclinat eum ad hominis obedientiam. Iosue. 10. Non fuit antea tam longa dies, nec postea, obediens Domino voci hominis. Secundo, in comparatione ad angelos tripliciter. Primo, quia orantibus angeli assistunt. Dan. 9. Adhuc me in oratione loquente, ecce vir Gabriel &c. Secundo, quia orationes Deo offerunt. Tertio, quia exauditione orationis referunt. De his duobus, Tob. 12. Quando orabas cum lacrymis, ego obtuli orationem tuam Domino, & nunc misit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui a daemonio liberarem. Tertio, in comparatione ad omnes tripliciter. Tria enim potest facere oratio iusti hominibus. Primo, a malis liberare. Secundo, veniam impetrare. De his duobus, Iac. 5. Oratio fidei saluabit infirmum, & si in peccatis sit, dimittetur ei. Tertio, aeternaliter saluare. Iac. 5. Orate pro invicem ut saluemini. Quarto, in comparatione ad daemones tripliciter. Primo, quia daemones orationibus fugiunt. psalm. 6. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei: unde de quodam demone dicitur in vitis patrum fugisse, quem emittebat Iulianus apostata. Secundo, quia orationes iustorum eos de corde expellunt. Matth. 17. In nomine meo daemones efficiunt. Tertio, quia orationibus iustorum obediunt. Matth. 23. Amen dico vobis, si habueritis fidem

IN ROGATIONIBUS. 51

dem, & non hesitaveritis, diceris huic monti, id est diabolo. Tollere, & iacta te in mare. ita fiet. Quinto, in comparatione ad omnes creaturas, & hoc septem modis. Primo, quia potest oratio iusti solem sistere. Ios. 10. Tunc locutus est Iosue Domino, dixitque. Sol contra Gabaon ne movearis, & luna contra vallem Aialon. Steteruntque sol & luna. Secundo, quia potest ignem de caelo deponere. 4. Reg. 1. Si homo Dei sum, descendet ignis de caelo, & deuoret te. Tertio, quia potest caelum aerem claudere. Ia. 5. Elias homo erat similis nobis, & oratione orauit ut non plueret annos tres, & menses sex. Quarto, quia potest aquas currentes immobiles facere. 4. Re. 2. Et dixit, ubi est Deus Eliae etiam nunc, & aquae diuise sunt huc atque illuc, & transiit Eliseus? Quinto, quia potest fertilitatem terrae reddere. Iac. 5. Et rursum orauit, & caelum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Sexto, quia potest mortuos de purgatorio educere. Eccl. 4. Quis potest similiter gloriari tibi, qui substulisti mortuos ab inferis de forte mortis in verbo Domini Dei? Septimo, quia potest bestias ferocissimas mansuetas facere. Dan. 6. Adduxerunt Danielem, & miserunt eum in lacum leonum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi quia contra eo iustitia inuenta est in me. Vnde sancta Lucia dixit. Mihi si feras promittis, audito Christi nomine mansuescunt. Patet ergo quod magna est potentia orationis iusti, quae potentiam habet in Deo, in angelis, in daemonibus, in caelo, in igne, in aere, in aqua, in terra, in bestiis, & omnibus creaturis &c.

In rogationibus ex epistola.

SORTI prudentes, & vigilate in orationibus. 1. Petri. 4. Beatus Petrus in ista epistola ad tria monet. Primo, ad orationem, ibi. Estote prudentes, & vigilate in orationibus. Secundo, ad dilectionem, ibi. Ante omniam mutuam in vobis metipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Tertio,

SERMONES DOMINICALES.

ad rectam intentionem, ibi. Siquis ministrat &c. Circa primum tria facit. Primo monet orare prudenter, idest fideliter, ibi. Estote prudentes &c. gl. Non deficientes a fide. Iaco. 1. Siquis indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluenter & nō impropertat. Matth. 11. Et omnia quaecumque petieritis in oratione, credite, & accipietis. Secundo, monet orare arde, ibi. Et vigilate. glo. ne animus cogitet aliud præter id quod precatur: cum ad orandum stamus, omnis carnalis cogitatio abscedat, adsistat intētio cordis sincera, Deū non sōno vocis, sed sensus mentis creti. Tertio, monet orare frequenter, ibi. In orationibus. Pluraliter dicit, vt notet frequentiam orandi. Luc. 18. Oportet semper orare, & nunquam deficere. Circa secundum similiter tria facit. Primo, monet ad exhibendam dilectionē, q̄ est in affectu cordis, ibi. Ante oīa mutuā in vobis metip̄is charitatem habētes &c. 1. Tim. 4. Finis præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Secundo, ad dilectionem, quæ est in affectu operis, ibi. Hospitales inuicem sine murmuratione. Heb. 12. Hospitalitatem nolite obliuisci: per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis &c. Tertio, ad dilectionem quæ est in affectu sermonis, ibi. Siquis loquitur quasi sermones Dei. Quilibet enim tenetur proximum corde diligere, & opere subuenire, & ore docere, Heb. 3. Videte, fratres, ne quando sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis recedendi a Deo viuō: sed adhortamini vosmetip̄os p̄ singulos dies, donec hodie congnominatur, vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati &c. Circa tertium similiter tria facit. Primo, monet vt omnia bona a Deo nos habere cognoscamus, ibi. Siquis administrat, tamquam ex virtute quā administrat Deus. glo. Eleemosynam, vel quodlibet bonum opus humiliter impēdat motus a solo Deo. Isa. 16. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. Secundo, monet, vt omnia ad honorem Dei faciamus, ibi. Vt in omnibus honoretur Deus. Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est. Tertio, monet nos vt gratiam & gloriam Domino referamus. 1. Tim. 5. Deo in omnibus gratias

IN ROGATIONIBVS.

52

gratias agite, cui est honor, & gloria & imperium per sæcula. Amen.

De eodem ex epistola.

Hospitales sine murmuratione. 1. Pet. 4. Quatuor sunt quæ monent nos ad hospitalitatem faciendam. Primo, præceptum Domini. Secundo, sanctorum exemplum. Tertio, supplicium, si non fiat. Quarto, multiplex si fiat emolumentum. Quare in secunda dominica post octauam Epiphania.

In die Pentecostes ex euangelio.

VM venerit Paraclitus, quem mittam vobis a patre, ille testimonium perhibebit de me. Io. 15. In istis verbis tria notantur. Primo, personarum trinitas, ibi. Paraclitus. Secundo, trinitatis charitas, ibi. Mittam. Tertio, charitatis utilitas, ibi. Testimonium perhibebit de me. Circa primum. Primo, ponitur spiritus sanctus qui mittitur, ibi. Paraclitus: secundo, filius qui mittit, ibi. A patre. gl. Ecce tota trinitas. Spiritus sanctus veniens, filius mittens a patre. Quomodo appareat ista beata trinitas in creaturis, quere inter festinos trinitatis. Charitas trinitatis ad homines apparet in hoc, quia parata est paraclitum nobis mittere. Dedit autem nobis trinitas. Primo, consolatorem filium, eum hominem faciendo. Isa. 51. Spiritus Domini super me: & post, vt consolaret omnes lugentes &c. Secundo, dedit & dat spiritum sanctum, eum in corde sanctorum transfundendo: ideo dicitur paraclitus, idest, consolator. Act. 9. Ecclesia quidem per totam Iudæam, & Galileam, & Samariam habebat pacem, & edificabatur ambulans in timore Domini &c. & post. Consolatione spiritus sancti replebatur. Tertio dabit nobis consolatorem Deus trinitas, se nobis largiendo in premium. Isa. ultimo. Quomodo si mater blandiat, ita & ego consolabor vos &c. Item dabit nobis tres advocatos. Primo, filium. 1. Io. 1. Advocatum habemus apud patrem Iesum Christum &c. Secundo, spiritum sanctum. Ioan. 15. Paraclitus autem spiritus sanctus

SERMONES DOMINICALES.

ritus sanctus &c. Paraclitus enim aduocatus interpretatur. Tercio, beatam Virginem, unde cantamus ei. Eia ergo aduocata nostra &c. Circa tertium notandum, quod testimonium de Christo quod esset uerus Deus, perhibuit primo pater, secundo filius, tertio spiritus sanctus. 1. Io. 5. Tres sunt qui testimonium dant in celo, pater, uerbum, & spiritus sanctus. Quarto, sancti, ibi. Et uos testimonium perhibebitis de me. Perhibuerunt autem sancti testimonium de Christo tripliciter. Primo, uenturum predicando. Ioan. 5. Scrutamini scripturas, quia uos putatis in ipsis uitam eternam habere, & ipsa sunt quae testimonium perhibent de me. Secundo, praesentem demonstrando. 1. Io. 1. Hic uenit ut testimonium perhiberet de lumine. Tertio, uenisse predicando. Actum. 2. Hunc Deus suscitauit, cuius nos testes sumus. Quinto, testimonium perhibuerunt de Christo miracula, quae nullus posset facere nisi Deus. Ioan. 5. Opera quae ego facio, ipsa testimonium perhibent de me. Sexto, perhibuerunt testimonium angeli. Primo, nasciturum nuntiando. Luc. 1. Missus est angelus Gabriel a Deo &c. Secundo, natum predicando. Luc. 2. Ecce angelus Domini stetit iuxta illos &c. Tertio, resurrexisse affirmando. Matth. 28. Angelus Domini descendit de celo. Quarto, eum uenturum ad iudicium praenuntiando. Act. 1. Ecce duo uiri assiterunt iuxta illos &c. Quinto, perhibuit testimonium creatura corporalis, & hoc septem modis. Primo, celum quadrupliciter. Primo, in nativitate stellam emittendo. Matth. 2. Vidimus stellam eius in oriente &c. Secundo, in ascensione eius, ipsum gloriose suscipiendo. Eph. 4. Qui descendit, ipse est qui ascendit &c. Tertio, in baptismo se super eum aperiendo. Matth. 2. Cali aperti sunt super eum. Quarto, in passionem, solis lucem auferendo. Luc. 23. Et obscuratus est sol. Secundo, testimonium perhibuit aer. Tertio, aqua ei obediendo. Matth. 8. Qualis est hic, quia uenti & mare obediunt ei? Quarto, terra. Matth. 28. Et terra mora est, & ecce terrae motus factus est magnus &c. Quinto, infernus mortuos restituendo. Matth. 28. Multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Sexto, ignis super discipulos apparendo. Act. 1. Apparuerunt illis dispersitae linguae

IN ROGATIONIBVS.

53

linguae tamquam ignis &c. Cum ergo creator, & omnis creatura testimonium de Christi diuinitate perhibeant, credamus omnes, & imitando colamus ipsum Dominum super omnia benedictum in saecula saeculorum, Amen.

De eodem ex euangelio.

PARACLITVS quem mittit pater in nomine meo ille uos docebit omnia &c. Ioan. 14. In istis uerbis praedicat Dominus se missurum Spiritum sanctum, quod fuit hodierna die completum.

Circa quam missionem tria notantur. Primo, mittentis charitas, ibi. Quem pater: secundo, missi benignitas, ibi. Paraclitus: tertio, missionis utilitas, ibi. Ille uos docebit. Circa primum notandum, quod tria misit nobis Deus pater, in quibus apparet magna charitas eius. Primo, filium ad nostram redemptionem. Rom. 8. Deus mittens filium suum in similitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum &c. Misit Deus spiritum filii sui in corda nostra clamantem, Abba pater. Secundo, spiritum sanctum ad nostram confirmationem. Gala. 4. At ubi uenit plenitudo temporis, misit Deus filium suum natum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret. Tertio, mittit spiritus angelicos ad nos ad nostram protectionem. Heb. 1. Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiant salutis? Circa secundum notandum, quod spiritus sanctus dicitur paraclitus, i. consolator, quia consolatur nos in tribulationibus nostris. Consolatur autem nos tripliciter. Primo, caelestes consolationes largiendo. 1. Thess. 1. In tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti. Secundo, dona charismatum nobis in tribulationibus augmentando. Rom. 5. Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio uero spem, spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Tertio, quanta sint gaudia, quae recipimus pro istis modis

SERMONES DOMINICALES.

dicis tribulationibus demonstrando. Rom. 8. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei: si autem filii, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: & post. Existimo enim quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Item. 2. Cor. 4. Id enim quod in præsentia est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis non contemplantibus nobis quæ temporalia sunt, sed quæ æterna. Circa tertium notandum, quod Spiritus sanctus docet nos tria valde vtilia. Primo, veritatem cognoscere. Ioan. 15. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnia &c. Secundo, orare vtiliter. Ro. 8. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, id est, postulare facit & docet. Tertio, voluptates carnales despicere. Grego. Gustato spiritu, desipit omnis caro. Translati sumus de morte ad vitam. 1. Io. 3. Quintuplex est translatio. Prima admirabilis: secunda est amabilis: tertia est detestabilis: quarta, formidabilis: quinta, desiderabilis. *Quare in translatione beati Dominici inter festiuos.*

Dominica prima post Pentecosten ex epistola.

DILIGAMUS Deum, quoniam ipse prior dilexit nos &c. Siquis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. 1. Io. 4. In istis verbis tria facit Ioannes Apostolus. Primo, monet ad dilectionem, ibi. Diligamus Deum. Secundo, assignat causam dilectionis, ibi. Quoniam ipse prior dilexit nos. Tertio, ad dilectionem proximi, ibi. Siquis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. Circa primum notandum, quod tribus modis debemus diligere Deum. Primo, ut totum cor nostrum amore eius impleamus. Deute. 6. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Secundo, ut nihil nisi propter eum diligamus. Augustin. Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Tertio, ut nullis

POST PENTECOSTEN. 54.

nullis aduersis ab eius charitate auertamur. Rom. 8. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia &c. Circa secundum notandum, quod propter tria maxime debemus diligere Deum. Primo, propter eius bonitatem. Ber. Causa diligendi Deum, Deus est. Tanta. n. bonitas est Dei, quod si nihil boni homini fecisset, vel facturus esset, deberet tamen eum semper diligere. Secundo, propter eius charitatem, ut hic. Diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Aug. Miser ego quantum diligere debeo Deum meum, qui me fecit cum non eram, redemit cum perieram, qui in peccatis meis veditus eram: venit ille pro me, & iactum dilexit me, quod pretium sanguinis sui dedit pro me. Tertio, debemus Deum diligere propter nostram vilitatem. Præparauit enim bona, quæ dici non possunt, his qui diligunt eum. 1. Cor. 2. Oculis non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt quæ præparauit Deus his qui diligunt illum. Circa tertium notandum, quod debemus diligere proximum propter tria. Primo, propter præceptum. Ioan. 15. Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem. Secundo, propter naturæ documentum: videmus enim quod omnia naturaliter diligunt similia. Eccle. 13. Omne animal diligit simile sibi: sic & omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad simile sibi sociatur. Tertio, propter nocumentum quod consequitur qui non diligit proximum: quia incurrit mortem culpæ & gehennæ. 1. Io. 3. Qui non diligit, manet in morte, a qua morte liberet nos &c. Am.

De eadem ex euangelio.

RECORDARE, fili, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Luc. 16. Quatuor notantur in verbis istis. Primo, reproborum in præfenti prosperitas, ibi. Recordare, quia recepisti bona in vita tua. Secundo, iustorum brevis in hoc mundo aduersitas, ibi. Lazarus similiter mala. Tertio, æterna iustorum felicitas, ibi. Nunc autem iste consolatur. Quarto, impiorum perpetua

SERMONES DOMINICALES.

perpetua calamitas, ibi. Tu vero cruciaris. Circa primum notandum, quod temporalis prosperitas consistit in tribus, quæ habuit iste dives. primo, in divitiis temporalibus, ibi. Homo quidam erat dives. psal. 48. In multitudine divitiarum suarum gloriatur. Secundo, in honoribus sæcularibus, ibi. Induebatur purpura & bysso. Iac. 4. Exultatis in superbiis vestris. Tercio, in voluptatibus carnalibus, ibi. Epulabatur quotidie splendide. Iob. 21. Ducit in bonis dies suos, & in puncto ad infernum descendunt. Dicitur Amos. 6. Væ qui comeditis agnum de grege, & vitulos de armenti medio &c. Circa secundum notandum, quod aduersitas sanctorum in presenti consistit in tribus, quæ habuit Lazarus. Primo, in rerum paupertate, ibi. Erat quidam mendicus. Tob. 2. pauperem quidem vitam gerimus, sed habebimus multa bona, si timuerimus Deum, & recesserimus a peccato, & fecerimus bona &c. Secundo, in contemptu vilitate, ibi. Iacebat ad ianuam. 1. Cor. 4. Tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripluma usque adhuc. Tercio, in tribulationum & afflictionum asperitate, ibi. Visceribus plenus. Iudith. 4. Omnes qui placuerunt Domino, per multas tribulationes transierunt. Circa tertium notandum, in quibus consistit felicitas sanctorum in alio sæculo. primo, in gloria & honore, ibi. Ut portaretur ab angelis. Aug. præclaras exequias purpurato illi diviti turba exhibuit famulorum: sed multo præclariore in conspectu Dei placeat illi pauperi ministerium præbuit angelorum, qui eum extulerunt non in marmoreum tumulum, sed in Abraham sinu. psal. 20. Magna gloria eius in salutari tuo. Secundo, in celestis regni possessione, ibi. In sinu Abraham, per quem intelligitur requies paradisi. Matth. 5. Beati pauperes spiritui, quoniam ipsorum est regnum celorum. Tercio, in æternarum deliciarum & consolationum perfectione, ibi. Nunc autem iste consolatur. psal. 30. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timenti-bus te &c. psal. 15. Delectationes in dextra tua usque in finem. Circa quartum notandum, quod tria ponuntur hic, in quibus consistit futura malorum calamitas. primum est, summa de omnibus bonis carentia: & hoc notatur in hoc, quod

POST PENTECOSTEN. 55

quod non potuit habere guttam aquæ. Iob. 18. Apprehendet eum quasi aqua inopia. Secundo, penarum acerbitas & multiplicitas, ibi. Cum esset in tormentis. psal. 10. Ignis, sulphur, & spiritus porcellarum pars calicis eorum. Tercio, summa confusio & ignominia, ibi. Sepultus est in inferno. Quæ potest esse maior ignominia, quam tali sepultura sepeliri? Hiere. 22. Sepultura asini sepelietur. Hiere. 20. Confundentur vehementer, quoniam non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nulla obliuione delebitur. præsens igitur prosperitas est contemnenda: præsens aduersitas hilariter sustinenda, damnatorum calamitas fugienda, & sanctorum felicitas cum omni studio appetenda, Ad quæ perducat nos &c. Amen.

Dominica secunda ex epistola.

Ite vrs. habuerit substantiam huius mundi & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? 1. Ioan. 3. In istis verbis monet nos. B. Ioannes Apostolus ad faciendam eleemosynam propter tria. Maxime enim tria bona acquirit qui facit eleemosynam. primo, bonum temporale: secundo, bonum spirituale: tertio, bonum æternale. Circa primum notandum, quod homo acquirit tripliciter bonum temporale per dationem eleemosynæ. primo, diuitiarum augmentationem. Honora Dominum, id est, eius laudem querere, non tuam, non mundi: de tua substantia scilicet, quæ recte possides, non de rapinis, non de aliena: & de primitiis fructuum tuorum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate scilicet in futura satietate. Non esurient, neque sitient amplius: & uino torcularia redundabunt. Gloss. Qui thesaurizant in cælis, veras ibi delicias inuenient: quorum horrea implebuntur saturitate, quia satiabitur cum manifestabitur gloria eius, & torcularia redundabunt uino, quia interna suauitas æternorum corda fidelium in laudes

SERMONES DOMINICALES.

in laudes conditoris accendit: & qui terrena subsidia pauperibus largitur, ditior dando celesti remuneratione redditur. Secundo, ab inimicis defensionem. Eccle. 17. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso: quia merces iustitiae in aeternum, & gratiam hominum & vitam aeternam quasi pupillam conservabit. Item, Super scutum potentis, & super lanceam adversus inimicum pugnabit, glo. Magis valet eleemosyna contra inimici iaculum quam arma terrena. Tercio, vitae praesentis prologationem. 1. Tim. 4. pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est, & futurae. Circa secundum notandum, quod triplex bonum spirituale acquirit homo per eleemosynam. Primo, peccatorum remissionem. Dan. 5. peccata tua eleemosynis redime. pro. 6. Misericordia & veritate redimitur iniquitas, scilicet, omne peccatum. glo. Misericordia redimitur iniquitas peccatorum, cum dat & dimittit aliis. Veritate, id est, iustitia cum seipsum de iniquitate accusat, & poenitet. Secundo, orationum exauditionem. Eccle. 29. Eleemosyna in sinu pauperum concludit, & ipsa pro te orabit, ab omni peccato scilicet remouendo. Glo. Bene monendo, bene consulendo in corde absconditur eleemosyna. Tercio, gratiae conservacionem. Eccle. 17. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso &c. & gratiam hominis quasi pupillam oculi conservabit, ut supra. Circa tertium similiter notandum, quod triplex bonum aeternale acquirit homo per eleemosynam. Primo, a morte aeterna liberationem. Tob. 4. Eleemosyna ab omni peccato & a morte liberat &c. Secundo, vitae aeternae possessionem. 1. Tim. 4. pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est, & futurae. Tercio, praemii aeterni augmentationem. 2. Cor. 9. Qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet vitam aeternam, Ad quam nos perducatur &c.

De eadem ex euangelio.

HOMO quidam fecit cenam magnam, Luc. 13. per cenam istam, sicut dicunt sancti, intelligitur, beaticum do celestis. Dicitur autem cena ista magna propter tria. primo,

POST PENTECOSTEN. 56

Primo, propter celebrantium ipsam cenam multipliciter: secundo, propter ferculorum quae ibi dabantur copiositatem: tertio, propter ipsius coenae aeternitatem. Propter primum dicitur magna triplici ratione. Primo, ratione facientium. Facientes sunt pater, & filius, & spiritus sanctus: immensus pater, immensus filius, immensus spiritus sanctus, & ideo immensam faciunt cenam. Isa. 25. Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiae, pinguium medullarum, vindemiae de caetate. Hest. 1. Tercio anno imperii sui rex Asuerus fecit conuiuium cunctis pueris & principibus suis &c. Secundo, ratione ministrantium, qui sunt millia millium. Dan. 7. Millia millium ministrabant ei. Tercio, ratione conuiuantium, qui erunt decies centena millia. Dan. 7. Decies centena millia assistebant ei. propter secundum dicitur magna cena illa, quia erunt ibi millia millium ferculorum. Fercula in vita aeterna sunt gaudia: & quia sunt ibi millia millium gaudiorum, erunt ibi millia millium ferculorum. possumus autem hic assignare tria magna fercula. primum ferculum erit gaudium de omnium malorum absentia. Secundo, de omnium bonorum praesentia. De his duobus. Deute. 8. Ibi absque vlla penuria bonorum omnium abundanter perfrueris. Isa. 55. Gaudium & letitiam obtinebunt, & fugiet dolor, & gemitus. Tercium, continua de divina laude letitia. psal. 33. Beati qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te. De his tribus Augustinus in libro de ciuitate Dei vlti. O quanta erit illi felicitas, ubi nullum malum erit, nullum latebit bonum, vacabit internis laudibus, & Deus erit omnia in omnibus. Circa tertium notandum, quod cena ista dicitur aeterna propter tria. primo, quia nunquam terminabitur. Ioa. 6. Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Cenare enim est gaudere. Secundo, quia nunquam a cenando cessabitur. Apoc. 4. Requiem non habebunt die ac nocte dicentia. Dominus Deus omnipotens qui est, & qui erat, & qui venturus est: clamantia & dicentia Sanctus, Sanctus, Sanctus. Laudare enim ibi est idem quod cenare. Tercio, dicitur aeterna, quia tota simul manducabitur. Boetius. Dicitur aeternitas vitae beatae

SERMONES DOMINICALES.

beatæ possessio tota simul &c. Apoc. 19. Beati qui ad cœnam nuptiarum agni uocati sunt, Ad quam cœnam perducat nos Iesus Christus, Amen.

Dominica tertia ex epistola.

HUMILIAMINI sub potenti manu Dei, ut uos exaltet in tempore tribulationis. 1. Petri. 5. Tria facit in his uerbis beatus Petrus. Primo, hortatur ad humilitatem: secundo, ostendit humilitandi necessitatem: tertio, ponit humilitatis utilitatem. Primum, ibi. Humiliamini: secundum, ibi. Sub potenti manu Dei, qui potest humiliare inuitos: tertium, ibi. Ut uos exaltet in tempore tribulationis. Circa primum notandum, quod triplex est humilitas. Prima, culpæ. Eccle. 19. Est qui nequit se humiliat, cuius interiora plena sunt dolore. Secunda, pænæ. psal. 105. Tribulauerunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum. Tertia, gratiæ, Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Prima, est fugienda: secunda, sustinenda: tertia, appetenda. Circa s̄m notandum, quod Deus ostendit potentiam suam superbis tripliciter. Primo, eis resistendo: secundo, eos deiiciendo: tertio, æternaliter puniendo. De primo, Iaco. 4. Deus superbis resistit. De secundo, psal. 72. Deiecisti eos dū alleuarentur. De tertio, Ioel. 2. Ascendet fœtor eius, & ascendet putredo eius, quia superbe egit. Baruc. 5. Constituit Dominus humiliare omnem mentem excelsam. Circa tertium notandum, quod triplicem utilitatem acquirit homo de humilitate. Prima est bonum gratiæ: secunda, bonum scientiæ: tertia, bonum gloriæ. De prima, Iaco. 4. Humilibus dat gratiam. De secunda, Matth. 11. Abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. De tertia, Iob. 22. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria.

Deea-

POST PENTECOSTEN.

57

De eadem ex euangelio.

AVDIUM est coram angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente, Luc. 15. Duo notantur in uerbis istis. Primo, angelorum dignitas, ibi. Angelis Dei. Secundo, eorum benignitas, ibi. Super uno peccatore penitentiam agente. Magna est dignitas angelorum, quod sunt nuntii Dei: & magna benignitas, quod gaudent de conuersione unius peccatoris. Circa primum notandum, quod angeli dicuntur angeli Dei, sicut dicuntur hic: & angeli nostri, sicut dicitur Matthæi. 18. Angeli eorum in cælis semper uident faciem patris mei qui in cælis est. Et per hoc notatur in eis duplex virtus: habent enim duplicem uirtutem, assistendi, & ministrandi. Assistunt enim Deo & ministrant nobis. Deo assistunt tripliciter. Primo, contemplando, Matth. 18. Angeli eorum in cælis semper uident faciem patris mei qui in cælis est &c. Secundo, amando. 1. Petri. 2. In quem desiderant angeli prospicere. Aug. Tanta est diuini plenitudo aspectus, ut numquam possit uideri sine amore. Tertio, laudando. Damasc. Opus enim angelorum est hymnis Deum laudare. Nobis ministrant tripliciter. Primo, purgando: secundo, illuminando: tertio, proficiendo, sicut dicit Dionysius. Purgant enim a malis liberando. Isa. 6. Et volauit ad me unus de Seraphim, & in manu eius calculus &c. Illuminant docendo. Dan. 10. Et ecce Michael unus de principibus primis, uenit in adiutorium meum, & ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te quæ uentura sunt populo tuo &c. Proficiunt ad bonum prouehendo. 3. Reg. 19. Et ecce angelus Domini tetigit eum dicens, Surge. & comede gradis enim adhuc tibi restat uia &c. Circa secundum notandum, quod propter tria angeli gaudent de peccatorum conuersione. Primo, propter sui ministerii impletionem: sunt enim ministri, ut moneant nos ad penitentiam. Heb. 1. Nonne omnes sunt ad ministratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Secundo, propter demonum confusionem. Demones enim confunduntur, quando aliquis ad penitentiam conuertitur, quod est gaudium angelis. Apo. 12. Proiectus est Sermo. S. Tho. Aquin. H draco

SERMONES DOMINICALES.

Draco ille magnus, serpens antiquus, qui uocatur diabolus & satanas, qui seducit uniuersum orbem, proiectus est in terram, & angeli eius cum eo missi sunt: & post. Propterea letamini celi, & qui habitatis in eis. Tertio, propter Dei honorem. Peccator. n. cum conuertitur, honorat Deū, quod est gaudium angelis. Iosu. 7. Fili mi, da gloriam Deo, confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas &c.

De eodem.

VT erant appropinquantibus ad Iesum publicani, & peccatores ut audirent illum. Luc. 15. In isto euangelio notantur tria principaliter. Primo, magna Domini nostri Iesu Christi benignitas. Secundo, magna penitentiae utilitas. Tertio, magna uere penitentis sanctitas. Circa primum notatur magna Christi benignitas in tribus. Primo, quia pro peccatoribus suscepit humanæ naturæ infirmitatem, ibi. Nemo accendit lucernam. Grego. Lucernam accendit, qui humanam naturam lucis suæ diuinitatis impleuit. 1. Tim. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quoniam Christus Iesus uenit in hunc mundum peccatores saluos facere &c. Secundo, quia peccatoribus ostendit specialem familiaritatem, ibi. Quia peccatores recipit, & manducat cum illis. Rom. 5. Vbi abundabit delictū, superabundauit & gratia. Tertio, quia pro peccatoribus suscepit crudelis mortis acerbiteriam, ibi. Imponit humeris suis gaudens. 1. Petri. 2. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Circa secundum notandum, quod triplex utilitas penitentiae notatur in isto euangelio. Primo, quia Christus letatur in ea, ibi. Congratulamini mihi quia inueni orem meam. Luc. 15. Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est. Secundo, quia in ea angeli letantur, ibi. Gaudium est angelis Dei. Tertio, quia per eam homo a perditione liberatur, ibi. Vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam. Luc. 14. Nisi penitentiam habueritis, omnes simul peribitis. Ezech. 18. Conuertimini, & agite penitentiam

POST PENTECOSTEN. 58

tiam ab omni iniquitate, & non erit uobis in ruinam iniquitas. Magna uero penitentis sanctitas notatur, ibi. Gaudium est angelis Dei. Magis enim gaudet Dominus super uno peccatore uere penitente, quam super multis iustos qui numquam peccauerunt: quia isti frequenter magis negligentes sunt, isti feruentiores, sicut exponit Gregorius. Sunt autem octo necessaria ei qui uult de penitentia sua magnum gaudium facere in celo. Primo, in amore Dei feruenter inardescere: secundo, in magnis uirtutibus se exercere: tertio, cuncta difficilia sancti certaminis petere: quarto, omnia mundi relinquere: quinto, honores fugere: sexto, receptis contumeliis latari: septimo, magno desiderio ad cœlestem patriam anhelare: octauo, damna præcedentia lucris sequentibus compensare. De his omnibus Gregorius. Plerumque ii, qui se oppressos nullis peccatorum molibus sciunt, pigri remanent: at e contrario omnes ii, qui se illicita aliqua egisse meminerunt, ipso suo dolore compuncti in amorem Dei inardescunt, se se in magnis uirtutibus exercent, cuncta difficilia sancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumeliis letantur, ad cœlestem patriam anhelant: & quia se errasse a Domino considerant, damna præcedentia lucris sequentibus compensant. Qui iustam penitentiam egerint, absque dubio peruenient ad regnum cœlorum. Matth. 3. Penitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum, Ad quod &c. Amen.

Dominica quarta ex epistola.

EXPECTATIO creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat, Rom. 8. Apostolus in ista epistola intendit ostendere quod omnes creaturæ suo modo desiderant aduentum gloriæ sanctorum. Sunt autem quatuor creaturæ quæ desiderant aduentum gloriæ sanctorum. Primo, creatura angelica: secundo, creatura cœlestis: tertio, creatura terrestris: quarto, creatura humana, & ideo forte quater nominat creaturam in ista epistola. Circa primum notandum, quod angeli desiderant propter tria. Pri-

H 2 mo,

SERMONES DOMINICALES.

mo, propter plenam de inimicis suis uictoriæ consecutio-
nem. Apoca. 12. Proiectus est draco ille magnus, serpens
antiquus, qui vocatur diabolus & satanas, qui seducit uni-
uersum orbem, & proiectus est in terram, & angeli eius cū
illo missi sunt. Et post. Lætamini cæli, & qui habitatis in
eis. Secundo, propter ministerii sui completionem. 1. Cor.
13. Cum euacuauerit omnem principatum, & potestatem,
& uirtutem. Oportet autem illum regnare donec ponat
omnes inimicos sub pedibus eius. Tertio, propter perfectā
ciuitatis suæ reparationem. psal. 109. Iudicabit in nationi-
bus, implebit ruinas. & Eph. 1. In quo proposuit restaurare
uniuersa siue quæ in cælis sunt, siue quæ in terra. Circa
secundum notandum, quod creatura cælestis desiderat pro-
pter tria. Primo, propter seruitutis sui indignis subtractionē
Isidorus. Sol & luna post iudicium non descendent ad oc-
casum, nec impiis sub terra positus seruiet lux eorum. Se-
cundo, propter amissæ pulchritudinis recuperationē. Isa.
37. Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis lucebit sep-
templaciter. Tertio, propter suam a motu repaulationem.
Abacuc. 3. (Secundum aliam translationem.) Sol & lu-
na steterunt in ordine suo, sol in oriente, luna in occiden-
te, sicut in creatione ordinati sunt: hæc enim tria bona cō-
sequuntur corpora cælestia. Item, creatura terrestri deside-
rat propter tria. Primo, propter suam a peccatis impiorum
emundationem. Modo enim impii contaminant ter-
ram iniquitatibus. psalm. 105. Contaminata est terra in
operibus eorum, sed tunc purgabitur per ignem. 2. Pe-
tri. 3. Elementa uero calore soluentur: terra uero, & ea
quæ in eis sunt, igne comburentur. Secundo, propter suam
a corruptione liberationem: modo enim corrumpitur ut fiat
generatio, sed tunc cessabit corruptio, quoniam non erit
necessaria generatio. Rom. 8. Ipsa creatura liberabitur a
seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.
Tertio, propter suam renouationem. Isa. 64. Ecce ego creo
calum nouum, & terram nouam, & non erunt in memo-
ria priora, sed gaudebitis & exultabitis in eis, quæ ego
creo usque in sempiternum. Homo similiter desiderat pro-
pter tria. Primo, propter suam a malo liberationem: secun-
do,

POST PENTECOSTEN. 59

do, propter suam in omni bono repletionē: tertio, propter
æternitatis conseruationem. Hæc tria consequetur homo
in die iudicii, qui sic uiuit hic ut ad illam mereatur perue-
nire. De his tribus Aug. in libro de ciuitate Dei. Vna erit
igitur illius ciuitatis in omnibus & inseparabilis & singu-
laris libera uoluntas liberata ab omni malo, repleta omni
bono, quod bonum non deficiet in æternum, si uens inde-
ficienter iucunditate æternorum gaudiorum, Quod nobis
Christus concedat. Amen.

De eadem ex euangelio.

ISTE misericors, sicut & pater uester mi-
sericors est, Luc. 6. Duo facit Dominus in uer-
bis istis. Primo, inducit ad misericordiam, ibi. Esto
te misericors. Secundo, dat miserendi regulam,
ibi. Sicut & pater uester. Circa primum notandum, quod
tria maxime debent nos mouere ad faciendam misericor-
diam. Primo, necessitas: secundo, utilitas: tertio, congruitas.
Necessitas est, quia qui non facit misericordiam, non
inueniet misericordiam. Iaco. 2. Iudicium sine miseri-
cordia fiet ei qui non fecit misericordiam. Utilitas est, quia
qui facit misericordiam, inueniet misericordiam. Matth.
5. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam con-
sequuntur. Congruitas est, quia cum misericordiam ab
omnibus creaturis recipiamus, satis congruum est quod a-
liis misericordiam faciamus. Sumus enim pleni mis-
eria, & nisi creaturæ misererentur nostri dando se nobis &
sua beneficia, subsistere non possemus. Si enim sol, uel ignis
subtraheret lumē suum & calorem, & terra fructus suos,
quid faceret miser homo? Satis ergo congruum est, cum ho-
mo indigeat misericordia, quod aliis faciat misericordiam.
Prouer. 19. Homo indigens misericors est: & qui indiget
misericordia, debet aliis facere misericordiam, uel alio-
rum misereri. unde creaturæ arguunt quodammodo in-
misericordes. Circa secundum notandum, quod in tri-
bus præcipue apparet misericordia Dei. Primo, in filiis

H 3 sui

SERMONES DOMINICALES.

fui donatione: magnum fuit donum, magna misericordia, de qua Luc. 1. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris & c. Secundo, in iustorum glorificatione. psal. 108. Suavis est misericordia eius. psal. 35. Domine, in celo misericordia tua. Tertio, in peccatorum iustificatione. psal. 85. Misericordia tua, Domine, magna est super me. Propter primam misericordiam debemus illum laudare & amare: propter secundam debent secure, quantumcunque sint magni peccatores, ad Deum confugere. Isa. 45. Derelinquat impius viam suam, & uir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Propter tertiam debemus ad Deum cum festinatione currere. Heb. 4. Festinamus ingredi in illam requiem & c.

Hypocrita, ecce primo trabem de oculo tuo, Luc. 6. Hic reprehendit Dominus peccatum hypocrisis, & frequentem in euangelio plus aliis reprehendit: unde satis patet quod multum displicet ei, & ideo debet quilibet ipsam fugere. Est autem fugienda ipsa hypocrisis propter multa mala quæ proueniunt ex ea. Primo, prouenit ex ea multiplex malum culpæ. Secundo, multiplex malum pœnæ. Tertio, multiplex malum damni. *Quære inter festinos in festo sancti Hippoliti.*

Dominica quinta ex epistola.

DECLINET autem a malo, & faciat bonum, inquirat pacem, & persequatur eam. 1. Petri. 3. Dux sunt partes iustitiæ, ad quas inquit nos beatus Petrus in uerbis istis. Prima est fuga mali, ibi. Declinet a malo: secunda, delectatio boni, ibi. Et faciat bonum. Circa primum notandum, quod malum fugiendum est maxime propter tria. Primo, propter multam amaritudinem quam inducit: secundo, propter damnum quod adducit: tertio, propter pœnam ad quam conducit. De primo, Hi. 2. Vide quam malum est & amarum dereliquisse dominum tuum, & non esse timorem mei apud te & c. Inducit autem multam amaritudinem peccati propter tria. Primo,

POST PENTECOSTEN. 66

Primo, quia Dominus aduersatur peccato. Deut. 25. Auersatur omnem iniustitiã. Ibidem. 31. Inueneruntque eum omnia mala & afflictiones, ita ut dicat in illa die. Vere quia Dominus non est mecum, inuenerunt me hæc mala. Secundo, quia homo per peccatum ualde in se inordinatur. August. Iussisti Domine, & uere sic est, ut pœna sit sibi omnis inordinatus animus. Iob. 7. Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi metipso grauis & c. Tertio, quia omnis peccator ab omni creatura iusto Dei iudicio impugnatur. Sap. 17. Creatura tibi creatori deseruiens, exardescit in tormentum aduersus iniustos. Circa secundum notandum, quod triplex damnum incurrit peccator per peccatum. Primum est, quia per ipsum peccatum multiplex bonum amittitur. Aug. in libro de ciuitate Dei. 12. Si naturæ bonæ non essent, eis vitia non nocerent: nunc autem quid eis faciunt nocendo, nisi sibi adimere integritatem, pulchritudinem, & salutem. Secundo, propter peccatum, bonum gratiæ amittitur. Sap. 1. In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Tertio, propter peccatum, bonum gloriæ perditur. Isa. 26. Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Circa tertium notandum, quod peccatum ducit homines ad multas penas: sed hic notantur tres pœnas. Prima erit continua in anima tristitia. Is. 13. Toriones & dolores tenebunt eos, quasi parturiens dolebunt. Iob. 20. Cum satiatus fuerit, ardebitur, & omnis dolor irruet in eum & c. Secunda, continua in corde inedia. Matth. 13. Mittet eos in caminum ignis. Tertia, erit in utroque æternitas. Matth. 32. Discedite a me maledicti in ignem æternum & c. De his tribus, Isa. ult. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur & c. Vermis notat dolorem in anima: ignis dicit ardorem in corde: inextinguibilitas ignis notat æternitatem in utroque, a quo igne liberet nos Christus & c.

De eadem.

COERCEAT linguam suam a malo. 1. Petri. 3. Cohibenda est lingua propter tria. Primo, quia quod non cohibet, multa peccata committit: secundo, quia

H 4 multas

SERMONES DOMINICALES.

Multas penas incurrit; tertio, quia qui cohibet, multa bona acquirit. *Quare in Dominica prima post octavas Ascensionis.*

De eadem.

INQUIRAT pacem, & sequatur eam. Triplex pax quilibet debet inquirere. Primo, pacem sui ad Deum: secundo, sui ad proximum: tertio, sui ad seipsum. *Quare in Dominica prima post trinitatem.*

De eadem ex evangelio.

SEDENS docebat de nauicula turbas, Luc. 5. Moraliter per nauiculam intelligitur sanctitas uitæ, in qua debet sedere qui alios vult docere. Significatur per nauiculam sanctitas uitæ tripliciter. Primo, ratione materiæ: secundo, formæ: tertio, finis. *Quare in Dominica tertia post octavas Epiphaniæ.*

De eodem.

RELICTIS omnibus sequuti sunt eum, Luc. 5. Duo sunt nobis necessaria ad sequendum. Primo, ut a bono commutabili auertamur, ipsum despiciendo. Secundo, ut ad bonum incommutabile conuertamur, ipsum diligendo & imitando. Hæc notantur hic. Primum, ibi. Relictis omnibus: secundum, ibi. Sequuti sunt eum. Circa primum notandum, quod quatuor debemus relinquere, si uolumus sequi Christum. Primo, mundana, ipsa contemnendo. Luc. 14. Nisi quis renuntiauerit omnibus quæ possidet, non est me dignus. Secundo, cognationes & parentes propter Deum relinquendo. Matth. 10. Siquis uenit ad me, & non odit patrem suum & matrem suam, non est me dignus. Tertio, corpus suum, ipsum mortificando. Quarto, uoluntatem propriam, ipsam abnegando. De his duobus, Luc. 9. Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur

POST PENTECOSTEN.

61

itur me. Circa secundum notandum, quod in quatuor oportet nos imitari Christum. Primo, in humilitate. Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Secundo, in pietate. Luc. 6. Estote misericordes, sicut & pater uester misericors est &c. Tertio, in charitate. Ioan. 13. Hoc est praeceptum meum ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos &c. Quarto, in tribulationum asperitate. 1. Petri. 2. Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius &c. Istæ sunt duæ uiae rectæ, per quas currit homo ad regnum celorum. Sap. 10. Iustus deduxit Dominus per uias rectas, & ostendit illi regnum Dei &c.

Dominica sexta ex epistola.

IENIM complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus, Rom. 6. Duo facit in istis uerbis Apostolus. Primo, ponit meritum quod habere debemus, ibi. Facti sumus similitudini mortis eius. Hoc est meritum nostrum, ut habeamus in nobis similitudinem mortis eius, scilicet Christi. Secundo, ponit quod pro merito recipimus, ibi. Simul & resurrectionis erimus. Hoc enim est premium, ut habeamus similitudinem resurrectionis Christi.

Circa primum notandum, quod sex fuerunt in morte Christi, in quibus debemus eum sequi. Primo, humilitas: secundo, obedientia. De his duobus, Philip. 2. Humiliabit semetipsum, factus obediens usque ad mortem. Ad primum inuitat Dominus, Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Ad secundum, Ioan. 13. Si diligitis me, mandata mea seruare. Tertium fuit in morte Christi ineffabilis charitas. Ibidem. Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis: & in hoc debemus assimilari sibi. Ibidem. Hoc est praeceptum ut diligatis inuicem sicut dilexi uos &c. Quartum, patientia. 1. Petri. 2. Cum pereretur, non comminabatur: & in hoc debemus habere similitudinem eius. Hebr. 12. Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum, qui propositum

SERMONES DOMINICALES.

posito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Quintum, perseverantia: quia qui in his omnibus usque ad mortem perseveraverit, saluus erit. Philip. 2. Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Debemus autem in perseverantia habere similitudinem mortis eius. Matth. 10. Qui perseveravit usque ad finem, hic saluus erit. Circa secundum notandum, quod in septem consistit gloria corporis nostri, cum configuratum erit corpori claritatis Christi. Primo, erit amabilis omnium membrorum congruentia. Aug. in li. 22. c. 19. de civi. Dei. Proinde nulla erit deformitas, quam facit incongruentia partium, ubi & quæ parva sunt, corrigentur: & quod minus quam decet, unde creator novit, inde supplebitur: & quod plus est quam decet, materiam servata integritate detrahetur. Secundo, erit mira coloris in toto suavitatis. Aug. Coloris suavitatis quanta erit, ubi iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui? In his duobus consistit omnis coloris pulchritudo. Aug. Omnis corporis pulchritudo est congruentia partium cum quadam coloris suavitatis: erit autem tunc in corporibus omnis pulchritudo. Philip. 3. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Tertio, erit movendi velocitas. Aug. Vbi voluerit spiritus, ibi erit protinus & corpus. Quarto, erit plena liberatio ab omni indigentia. Quinto, erit plena & summa felicitas. De his duobus. Aug. Omnia membra & viscera incorruptibilibus corporis, quæ nunc videmus per usus necessitatis varios distributa, tunc sic non erunt: sed hæc necessitas, ipsa plena & certa securitas & sempiterna elicitas proficiet Dei laudibus. Sexto, erit impassibilitas, & immortalitas, & æternitas. Aug. Restituetur quicquid de corporibus vivis, vel post mortem de cadaveribus perit, vel in sepulcro remansit, in spiritualis corporis novitate ex animalis corporis vetustate mutatum, resurget in incorruptione atque immortalitate uestitum. Septimo, erit plena corporis & spiritus pax & concordia. Aug. Erit spiritui caro subdita spiritualis, sed ea tamen caro non spiritus. Quam felices erunt ergo qui digni ista resurrectione habebunt? certe non nisi illi qui hic moriuntur cum Christo.

POST PENTECOSTEN.

Christo. 1. Col. 3. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum illo in gloria. Ad quam gloriam perducatur nos Deus, Amen.

De eadem ex evangelio.

Is 1 abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum celorum, Matth. 5. In isto evangelio quatuor facit Dominus. Primo, ostendit quid faciamus, ibi. Nisi abundaverit iustitia vestra: ostendit enim quod debemus habere abundantem iustitiam. Secundo, ostendit quid appetamus, ibi. Regnum celorum: ad hoc enim debemus facere iustitiam, ut per ipsam ad regnum perveniamus. De utroque, Matth. 6. Primum querite regnum Dei, & iustitiam eius. Tertio, ostendit quid fugiamus, ibi. Non occides &c. Ostendit autem quod debemus fugere triplex peccatum. Primo, peccatum operis, ibi. Non occides: per hoc prohibetur omne opus in quo læditur proximus. Ita. 57. Quiescite agere perverſe Levit. 1. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Secundo, prohibet peccatum cordis, ibi. Omnis qui irascitur fratri suo. Exod. 23. Aufer iram a corde tuo, & amove malitiam de carne tua. Tertio, peccatum oris, ibi. Qui autem dixerit fratri suo, Fatue Eph. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Quarto, ostendit quid timeamus, scilicet futurum iudicium, ibi. Reus erit iudicio. Ponit autem hic tria quæ debemus timere. Primo, iudicium, in quo omnes impii damnabuntur, ibi. Reus erit iudicio. Iudic. 16. Dominus omnipotens iudicabit illos in die iudicii, quando visitabit illos. Secundo, angelorum & sanctorum concilium, in quo omnes impii examinabuntur, ibi. Qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit concilio. Isa. 3. Dominus ad iudicium veniet cum senatoribus populi sui, & principibus suis. Mala. 4. Ne forte veniam, & percutiam terram anathemate. Tertio, ignem infernalem, ibi. In quo omnes impii in ignem æternum cruciabuntur, ibi. Reus erit gehennæ ignis. Iud. 19. Dabit ignes & vermes

SERMONES DOMINICALES.

mes in carnes eorum, vt urantur & sentiant vsque in sem-
piternum, A quo igne Christus nos liberet.

De eodem.

QUANTIS qui irascitur fratri suo, reus erit iudi-
cio, Matth. 5. Duo facit Dominus i uerbis istis.
Primo, monet nos vitare iram, ibi. Omnis qui
irascitur fratri suo. Secundo, ponit ire poenam,
ibi. Reus erit iudicio. Circa primum notandum, quod
ira ledit naturam tripliciter. Primo, ledit rationem per
obscurationem. Secundo, ledit memoriam per obliuio-
nem. Tertio, ledit uoluntatem per malam affectionem.
De his tribus psal. 30. Conturbatus est in ira oculus meus,
anima mea, & uenter meus. Oculus est ratio, anima uo-
luntas, uenter memoria. Circa secundum notandum,
quod ira tripliciter contraria est gratiae. Primo, quia facit
hominem indignum de Dei misericordia. Eccl. 23. Homo
homini seruat iram, & a Deo querit medelam? quasi dicat,
frustra querit, quia non habebit eam. Secundo, quia
non permittit hominem Dei iustitiam facere. Iaco. 1. Ira
enim uiri iustitiam Dei non operatur. Tertio, quia aufert
homini orandi fiduciam. 1. Timoth. 2. Volo uiros orare in
omni loco sine ira & disceptatione. Circa tertium no-
tandum, quod iracundus facile incurrit triplex homici-
dium. Primo, homicidium sui. Iob. 4. Virum stultum in-
terficit iracundia. Secundo, homicidium animae proximi,
quae prouocat ad discordiam & odium. Prouerb. 15. Vir
iracundus prouocat rixas: & qui patiens est, mitigat susci-
tatas. Prouerb. 22. Noli esse amicus homini iracundo, & ne
ambules cum uiro furioso, ne forte discas semitas eius. Ter-
tio, homicidium corporis proximi. Eccl. 8. Cum iracundo
non factas rixas, nec cum audace eas in desertum: quonia
quasi nihil ante illum est sanguis, & ubi non est adiuto-
rium, allidet te.

De

POST PENTECOSTEN.

63

De eodem.

REUS erit iudicio. Nota tripliciter iudicabitur
quilibet peccator in iudicio. Primo a seipso:
secundo, ab omni creatura; tertio a Deo. Pri-
mo, a sua conscientia. Rom. 2. Testimonium
reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem co-
gitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die
cum iudicabit Dominus occulta hominum secundum eu-
angelium meum per Iesum Christum. Secundo, a sua ma-
litia. Hierem. 2. Arguet te malitia tua. Tertio a magna, qua
in se ipsis habebunt, angustia. Apoc. 1. Tunc plangent se
super se omnes tribus terrae. Creatura iudicabit & pu-
niet eos tripliciter. Primo, eorum malitias reuelando.
Iob. 20. Reuelabunt caeli iniquitatem eius. Secundo,
expugnando. Sapient. 5. Accipiet armaturam zelus il-
lius, & armabit creaturam in ultionem inimicorum: &
post. Et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insea-
tatos &c. Tertio, eos cruciando. Sapient. 16. Creatura ti-
bi factori deseruiens exardescit in tormentum aduersus
iniustos, & leuior fit ad benefaciendum pro his qui con-
fidunt. Iudex puniet eos tripliciter. Primo, arguendo,
Iud. in can. Ecce uenit Dominus cum sanctis millibus suis
facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios.
Secundo, confundendo. psalm. 131. Inimicos eius in-
duam confusione. Hierem. 37. Domine, omnes qui te
derelinquunt, confundentur. Tertio, scruissime condem-
nando. Matth. 25. Discedite a me maledicti in ignem ae-
ternum, Ab isto iudicio liberet nos Deus noster Iesus
Christus. Amen.

Dominica septima ex epistola.

ICUT exhibuistis membra uestra seruire ini-
quitati ad iniquitatem, ita nunc exhibere mem-
bra uestra seruire iustitiae in sanctificationem.
Rom. 6. In ista epistola hortatur nos Apo-
stolus ad duo. Primo, ad fugam mali, ibi. Sicut exhi-
buis-
tibus

SERMONES DOMINICALES

huistis membra &c. Secundo, ad dilectionem boni, ibi. Ita nunc exhibere &c. Circa primum assignat Apostolus in epistola ista quatuor rationes, per quas peccatum fugiendum est. Prima ratio est, quia propter peccatum anima polluitur, ibi. Immunditia. Osee 8. Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt. Secunda est, quia per peccatum homo ignominiose seruituti subiicitur, ibi. Cum enim serui essetis peccati. Ioan. 8. Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Tertia est, quia magna confusio per peccatum acquiritur, ibi. Quem fructum habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis? Hierem. 18. Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur. Quarta, quia per peccatum homo ad mortem æternam deducitur, ibi. Stipendia peccati mors. psalm. 33. Mors peccatorum pessima. Circa secundum notandum, quod similiter ponit ibi quatuor, quare bonum est eligendum. Quatuor enim bona acquirit homo ex electione boni. Primo, mentis puritatem, uel sanctificationem, id est mundificationem. Matth. 3. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt &c. Secundo, uoluntatis æquitatem, ibi. Iustitia. Iustitia enim est recta uoluntas. Anselmus. Iustitia est rectitudo uoluntatis conseruata propter se. Tercio, spiritus libertatem, ibi. Liberi fuistis iustitiæ. 2. Cor. 3. Vbi spiritus Domini, ibi. Libertas. Ioan. 8. Si filius uos liberauerit, uere liberi eritis. Quarto, acquirit homo bene operando uitam æternam, ibi. Gratia autem Dei uita æterna. Ioan. 6. Et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem uitæ: qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Matth. 25. Ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam.

De eadem ex euangelio.

ACCIPIENTS Iesus panes, gratias agens fregit, & dabat discipulis suis ut apponerent, & apposuerunt turbæ: & habebant pisciculos paucos, & dedit illis, & iussit apponi. Matth. 8. Tripliciter pascit Dominus sanctos suos. Primo, panibus corporalibus. psalm. 102. Vt educaſ panem de terra. Secundo

POST PENTECOSTEN. 64

cundo, panibus spiritualibus. Prouerb. 20. Aperi oculos tuos, scilicet oculos cordis, ad uigilias sanctas: & satiare panibus, scilicet sacra doctrina, uel gaudiis celestibus. Tercio, panibus æternalibus. psalm. 131. Pauperes eius saturabuntur. Per istos septem panes intelliguntur septem, quibus pascit Dominus fideles suos, ne deficiant in uia iustitiæ: sed in fortitudine eorum perueniant ad mensam celestis gloriæ. Primus panis est dulcissima ex desiderio gloriæ lacrymarum effusio. psalm. 41. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte &c. August. Fluebant mihi lacrymæ, & bene mihi erat cum illis. Secundus, ineffabilis in uerbis Dei consolatio. Matth. 4. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Dei. Hierem. 15. Inuenti sunt sermones tui, & comedi eos, & factum est mihi uerbum tuum in gaudio & læticia cordis mei: quoniam inuocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum. Tertius est ineffabilis de sumptione Eucharistiæ delectatio. Ioan. 6. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita. Sapien. 16. Panem de celo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. Quartus, admirabilis de præsentia Christi dulcedo. Ioan. 6. Ego sum panis uiuus, qui de celo descendi. Constat enim Christum semper habitare in cordibus iusti. Quantum ergo gaudium habet qui semper Christum habet in corde? Ephes. 6. Vt det uobis secundum diuitias gloriæ suæ uirtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine, habitare Christum per fidem in cordibus &c. Quintus, æternæ beatitudinis præguſtatio. psalm. 77. Panem angelorum manducauit homo. August. Introducitur in trorsus nescio ad quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, nescio quid sit uita æterna nisi illa sit. Sextus, de omni uirtutum possessione gaudium: quale gaudium est habere tot dona Spiritus sancti? & illos duodecim fructus, quos memorat Apostolus ad Galat. 5. Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas: qui ideo dicuntur fructus, quia animam

SERMONES DOMINICALES.

animam delectabiliter reficiunt ultra quam dici possit. Prouer. 9. Venite uos, & comedite panem meum. Septimus panis est de conscientie testimonio exultatio. Prouer. 15. Secura mens quasi iuge conuiuium. 2. Cor. 1. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ Isa. 22. Panis ei datus est, dicitur de uiro iusto. Pisciculi sunt gaudia quæ habent iusti de præsentia sanctorum, qui sunt abstracti iâ de amarissimo mari huius sæculi, qui frequenter ueniunt, & consolantur iustos qui sunt in uia: qui quidem pisces assi sunt martyres, ut Laurentius, & alii qui ignibus & suppliciis diuersis afflicti ridebunt, & sic suo risu clamabant in hunc modum se habere intrinsecus delicias, propter quas exteriora supplicia contemnebant. 2. Corinth. 12. Complacere mihi, id est, uehementer (dicit interlinearis) in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. De isto conuiuium iustorum dicitur Matth. 23. Ecce prandium meum paravi, tauri mei occisi sunt. In istis epulis sunt iusti tota die, quas nescit impius. psalm. 67. Exultent iusti, & epulentur in conspectu Dei: sic epulantur sancti in præsentia. Sed quid erit in futuro? Beatus qui manducabit panem in regno cælorum, Ad quod nos perducatur Christus Iesus. Amen.

Dominica octaua ex epistola.

SI secundum carnem uiueritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Rom. 8. Tria facit Apostolus in uerbis istis. Primo, monet nos ut mortificemus carnis uoluptatem ibi. Si spiritu facta carnis mortificaueritis. Secundo, ponit necessitatem mortificandi, ibi. Si secundum carnem uiueritis, moriemini. Tertio, ponit mortificationis utilitatem, ibi. Viuetis. Circa primum notandum, quod tripliciter debemus mortificare carnem. Primo, eius carnalia desideria & uicia destruendo. Colum. 3. Mortificate membra uestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est

POST PASCHA. 65

est idolorum seruitus, propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis, in quibus & vos ambulastis aliquando, cum uiueretis in illis. Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore uestro: nolite mentiri inuicem, expoliantes uos ueterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum, qui innovatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit illum. Secundo, eam in ieiuniis & afflictionibus ad similitudinem passionis Christi macerando. 2. Cor. 4. Semper mortificationem Iesu Christi in corpore uestro circumspectes, ut uita Iesu in corporibus uestris manifestetur in carne uestra mortali. Tertio, eam in spiritualibus meditationibus affligendo Eccle. vlt. Frequens meditatio carnis afflictio est. Eccle. 31. Vigilia honestatis in studio virtutum ta beficiet carnes. Interlinearis. s. carnales uoluptates: cogitatus illius auferet sonum. s. pigritie tardium. In eodem. Cogitatus præscientie. s. qui præuidet præmia donorum, auerit sensum. s. ab omni concupiscentia mala. & infirmitas grauis. s. corporis, sobriam a delictis facit animam. Circa secundum notandum, quod necesse habemus mortificare carnem, quia si secundum carnem uixerimus, moriemur: sequitur enim ex uoluptate carnis triplex mors. Prima, mors culpæ: secunda, mors naturæ. Eccle. 37. Propter crapulam multi perierunt: tertia, mors gehennæ. Gal. 6. Qui in carne sua seminatur, de carne & metet corruptionem &c. psalm. 33. Mors peccatorum pessima. Circa tertium notandum, quod ex mortificatione carnis triplex uita acquiritur. Prima est prolongatio uitæ naturæ. Eccle. 37. Qui abstinentes est, abiiciet uitam. Secunda, uita gratiæ. Ro. 8. Prudencia spiritus uita & pax. Tertia est prolongatio uitæ gloriæ. 2. Cor. 4. Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumspectes, ut & uita Iesu manifestetur in corporibus nostris.

De eadem ex euangelio.

MNIS arbor bona fructus bonos facit: & omnis arbor mala malos fructus facit, Matth. 3. Tria genera arborum, quæ sunt in infusa huius mundi, posuit S. Thome Aquinas. I nit

SERMONES DOMINICALES.

Non Dominus in euangelio isto. Primo, ponit arborem facientem fructus bonos, ibi. Omnis arbor bona. Secundo, facientem fructus malos, ibi. Et ois arbor mala. Tercio, arborem facientem nullos, ibi. Omnis arbor quæ non facit fructus bonos. Primam arborem commēdat a tribus. Primo, a fructuum multiplicitate, ibi. Fructus. Pluraliter dicit, fructus, ut ostēdat quod iustus, qui hic dicitur arbor bona, debet fructus multos producere. Debet enim producere duodecim fructus. Primus fructus quem debet producere est charitas, secundus fructus est gaudium, tertius pax, quartus patientia, quintus longanimitas, sextus bonitas, septimus benignitas, octauus mansuetudo, nonus fides, decimus modestia, vndecimus cōtinentia, duodecimus castitas. De his omnibus Gala. 5. Fructus autem spiritus, charitas, gaudium pax &c. Secundo commendat eam a fructuum pretiositate, ibi. Bonos. Patet autem bonitas istorum fructuum, quia talibus fructibus acquiritur regnum Dei, & tales fructus faciunt arbores paradisi. Rom. 14. Regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Tercio, commendat eam a fructificandi assiduitate, ibi. Facit presentis temporis est, in quo ostenditur quod semper est in actu fructificandi. Hie. 18. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius: & erit quasi lignum quod trāspantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit æstus. Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Ezech. 47. Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet flos ex eo, & non deficiet fructus. De his tribus, Apoc. 22. Ex utraque parte fluminis omne lignum vitæ, ecce fructuum pretiositas, qui enim comedunt fructus istos, viuunt in æternum: afferens fructus duodecim, ecce fructuum multiplicitas: per menses singulos reddens fructum suum, ecce fructificandi continuitas. Circa secundam arborem ponit, tria mala. Primo, malorum fructuum multiplicationem, ibi. Fructus: in hoc enim quod pluraliter dicit, fructus, innuit quod malus homo qui hic dicitur mala arbor, facit multos malos fructus, id est, mala opera. Enumerat autem Apostolus decem

POST PENTECOSTEN. 66

decem & septem fructus malæ arboris. Gal. 5. Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates commestrationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut & prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Secundo, fructuum perueritatem, ibi. Malos. Matth. 12. Malus homo de malo thesauro profert mala. Tercio, malefaciendi assiduitatem, ibi. Facit. Osee 4. Fornicati sunt, & non cessauerunt. Circa tertiam arborem notandum, quod tria genera sunt arborum, quæ faciunt fructus nullos. Prima est quæ facit frondes sine floribus: ii sunt qui habent verba sine operibus. Matth. 23. Et videns Iesus ficulneam arborem vnam secus viam, venit ad illam, & nihil inuenit in ea nisi frondes, & ait illi. Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum; & arefacta est continuo ficulnea &c. Secunda, quæ facit flores sine fructibus: ii sunt qui faciunt in apparentia opera, sed non vere. 2. Tim. 3. Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Iob. 12. Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arefcit: sic vir hominum qui obliuiscuntur Dominum, & spes hypocritæ peribit. Tertia, quæ facit fructus, sed inutiles penitus. Sap. 4. Fructus eorum acerbi & inutiles ad manducandum. De talibus arboribus dicitur in Cam. Iudæ. Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ. Sed vñ talibus arboribus: nam excidentur securi diuini iudicii, & mittentur in æternum ignem inferni. Matth. 3. Iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis arbor quæ non facit fructus bonos, excidetur, & in ignem mittetur. A quo igne liberet nos Dominus, Amen.

Dominica nona ex epistola.

Non vobis idolatre efficiamini, sicut quidam ex ipsis &c. 1. Cor. 10. Duo facit hic Apostolus. Primo, monet ut caueamus ab idolatria spirituali, ibi. Neque idolatræ efficiamini. Loquebatur enim

I 2 fidelibus,

SERMONES DOMINICALES.

Adelibus, qui iam idola nulla habebant: unde patet quodd monebat cavere ab idolatria, quæ consiliet in vitiis. Secundo, comparat idolatriam spiritualem idolatriæ corporali, ibi. Sicut quidam ex ipsis, qui vitulum, & alia idola adorauerunt. Circa idolatriam corporalem nota, quodd triplex erat. Prima in astris. Secunda, in elementis. De his duabus, Sap. 13. Aut igne, aut citatu aere, aut nimia aqua, ecce idolatria in elemētis: aut gyrū stellarū, aut solē, aut lunā, rectores orbis terrarum Deos putauerūt, ecce in astris idolatria. Tertia, in animalibus. Rom. 1. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. &c. Idolatria in astris significat superbiam: unde primus superbus dixit, Esa. 13. In cælum conscendam, super alstra cæli exaltabo solium meum, sededo in loco testamenti, in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, & ero similis altissimo. Aug. Et putabant se exelos cum syderibus & fulgidos, & ecce ruerunt in terram. Idolatria elementorum significat idolatriam auarorum. Col. 3. Avaritia quæ est idolorum seruitus. Idolatria animalibus est carnalis concupiscentia, quæ est in carnis voluptatibus in Can. Iudæ. Quicumque naturaliter tamquam animalia norunt in his corrumpuntur. De his tribus Iacobi. 3. Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena per auaritiam, animalis per luxuriam, diabolica per superbiam. De septem idolis quæ adorabant Gentiles, *Quæ in sequenti Domica.*

De eadem ex euangelio.

REDDE rationem villicationis tuæ, Luc. 16. Istud verbum dicitur cuilibet in morte, vel in iudicio. Oportet enim quodd omnes ueniant ante tribunal Christi cælestis iudicis, vt reddant rationē de omnibus factis suis. 2. Cor. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus quisque propria corporis sui prout gessit, siue bonum, siue malum. Et ideo debet cuilibet homo cogitare quomodo tunc sciat rationem reddere. Debemus autem

tria

POST PENTECOSTEN.

69

tria cogitare circa rationem illam. Primo, reddendi rationē difficultatem. Secundo, testium, qui accusabunt malam rationem reddentes, veritatem. Tercio, sententiæ quæ dabitur contra eos, qui malam rationem reddiderunt, seueritatem. Circa primum notandum, quia erit difficile tunc reddere rationem de omnibus cogitatis. psa. 75. Cogitatio hominis confitebitur tibi. Sap. 5. Et in cogitationibus impij erit interrogatio. Secundo, de dictis. Matth. 12. Dico autem vobis, quodd de omni otioso verbo, quodd locutus fuerunt homines, reddent de eo rationē in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis enim tuis cōdemnaberis &c. Tercio, de omnibus factis. Eccle. 12. Cuncta quæ fiunt, adducet Dominus in iudicio pro omni abscondito siue bonū, siue malum. Circa secundum notandum, quodd tres testes veracissimi accusabunt impios in iudicio. Primus testis erit Deus. Mala. 3. Accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & perturbis, & qui calumniantur mercedem mercenarii, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum. Ego enim Dominus, & non mutor &c. Secundus, erit conscientia. Rom. 2. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, in die cum iudicabit Dominus occulta hominum secundum euangelium meum per Iesum Christum. Tercius, erit omnis creatura. Iob. 20. Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra aduersus eum confurget. Vnde quidam sanctus pater dixit. Redditiuri sumus rationem corā cælo, & terra, & tu rides? Circa tertium notandum, quodd in tribus apparebit seueritas sententiæ. Primo, quia omnibus bonis expoliabuntur. Aug. in lib. de ciuit. Dei. In extremo supplicio recte fit vt ini qui & impii naturalium bonorum damna in cruciatibus defleant, sentientes eorum ablatorem iustissimum Deum, quem contempserunt largitorem benignissimum. Iob. 20. Diuitias quas deuorauit, euomet, & de ventre illius extrahet eas Deus. Secundo, quia ardentissimi ignis incēdio cruciabuntur. Isa. vlti. Ignis eorum non extinguetur. Tercio, quia in æternum non liberabuntur. Matth. 25. Discedite a

1 3 me,

SERMONES DOMINICALES.

me, sine quo nō potest esse bonum, ecce primum: in ignem, ecce secundum: æternum, ecce tertium, A quo igne liberet nos Christus Iesus. Amen.

Dominica decima post festum Trinitatis ex epistola.

Nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. 1. Cor. 12. In istis verbis ostenditur quanta sit virtus nominis Iesu, quem nullus potest in veritate nominare, nisi in Spiritu sancto: & ideo istud nomen est semper in ore habendum, in corde custodiendum, in aure tenendum, in fronte scribendum, in manu ferendum &c. *Quere inter festinos in Circumcisione Domini.*

De eadem epistola.

SCITIS, quia cum gentes esseris, ad simulacra mura prout ducebamini euntes 1. Cor. 12. Septem simulacra adorabant gentiles ad honorem septem planetarum, quæ significant septem vitia, quæ adorant in mundo falsi Christiani. Primum erat simulacrum Saturni, & significat inuidiam propter tria. Primo, quia dicitur esse malevolus, sic inuidus quia malum proximi desiderat, & in eo lætatur: unde bene inuidia sic describitur. Inuidia est dolor alienæ felicitatis. Philosophus. Utinam inuidi in omni ciuitate haberent oculos, ut de bonis omnium torquerentur. Secundo, quia frigidus, sic est inuidus per carenciam caloris charitatis. Marth. 24. Quia abundauit iniquitas, refrigeret charitas multorum. Tercio, quia siccus, sic inuidus est siccus ab omni humore gratiæ: nihil enim plus euacuat hominem gratia, quam inuidia. Secundum simulacrum erat Iouis, qui significat gulam propter tria. Primo, quia ut dicebant, patrem de regno expulit, sic primum patrem humani generis expulit de regno, id est, de paradiso. Gen. 3. Qui comedit, & aperti sunt oculi amborum. & post. Emisit eos Dominus de paradiso voluptatis &c. Secundo, quia adulteria multa commisit, sic gula causa est multorum adulteriorum, Hiere. 5. Saturauit eos, & mæchati sunt, & in

POST PENTECOSTEN. 68

& in domum meretricis luxuriabantur. Tercio, quia est plaustrum humidus, & gulam generat & multiplicat humores, qui sunt causa putrefactionis. Ioel. 1. Putruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta in stercore putrescere, est carnales quosque in carnis luxuria vitam finire. Tercium est simulacrum Martis, quod significat ira propter tria. Primo, quia dicitur dominari in preliis, & ita discordiam & bella cõcit. Prou. 15. Vir iracundus concitat rixas. Eccl. 28. Homo iracundus incitat litem. Secundo, quia est planeta igneus propter nimium calorem, & ira procedit ex inflammatione cholerae circa cor. Ecclesi. 28. Sicut ligna syluæ, sic ignis exardescet, & secundum virtutem suam, sic iracundia illius erit. Tercio, quia & siccando, & calefaciendo efficit hominem impetuosum. Prou. 27. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor &c. Quartum erat simulacrum Solis, quod significat superbiam propter tria. Primo, quia solus lucet: & superbus se lucere existimat, & appetit. Luc. 18. Non sum sicut ceteri hominum, vox est Pharisei superbi. Secundo, propter ardorem ambitionis. Aug. Quid est superbia, nisi peruersus celsitudinis appetitus? Tercio, quia sicut sol obscurat alia lumina, sic superbus vult omnes alios obfuscare, ut solus appareat, sicut apparet in Phariseo superbo. Luc. 18. Non sum sicut ceteri homines adulteri, raptores, iniusti, velut etiam hic Publicanus. Quintum erat simulacrum Veneris. Venus autem significat luxuriam propter tria. Primo, quia est planeta calidus, secundo quia humidus: & hæc duo maxime sunt causa luxuriæ. De primo, Osee. 7. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. De secundo, Hiero. Venter mero æstuans, cito spumat in libidine. Tercio, quia est pulcherrimus planetarum: & pulchritudo est causa luxuriæ. Ezech. 16. Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es nomine tuo, & exposuisti fornicationem tuam cum tribus seculibus. poeta. Fœdera seruasti, si vere forma fuisset. Sextum erat simulacrum Mercurii, qui significat auaritiam propter tria. Primo, quia erat Deus mercatorum, & auaritia maxime in mercatoribus exercetur. Prou. 17. Qui mittit lapidem in acervum Mercurii. Glo. Mercurius est Deus mercatorum, & sic turbatur computatio per missionem lapidis

SERMONES DOMINICALES.

qui mittitur. Eph. 5. Avaritia quæ est idolorum seruitus. Secundo, quia est frigidus: & avarus est frigidus propter caritatem fraternæ dilectionis. Hier. 6. Omnis calumnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: & parum post. A minore usque ad maiorem omnes avaritiæ student. Tertio, quia est planeta maliuolus: & auaro quid nequius? Eccles. 19. Nil iniquius quàm amare pecuniam. Septimum est simulacrum Lunæ, & significat accidiam propter tria. Primo, propter mutabilitatem. Eccles. 37. Stultus vt luna mutatur. Item, in eodem. 26. Homo sapiens in sapientia sua manet sicut sol, nam stultus vt luna mutatur. Interlinearis, quia instabilis & inconstans. Secundo, propter pigritiæ frigiditatem. Proverb. 20. Propter frigus piger arare noluit.

De eadem ex euangelio.

CIRCUNDABUNT te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te &c. Luc. 19. In istis verbis prædicit Dominus aduersitatem quæ secutura est vanam huius mundi prosperitatem, circa quam tria notantur. Primo, ipsius aduersitatis vniuersalitas, ibi. Circundabunt te. Secundo, pœnarum quæ in ipsa erit, multiplicitas, ibi. Et coangustabunt te vndique. Multitudo est causa coangustationis. Tertio, eiusdem aduersitatis æternitatis, ibi. Ad terram prosternent te, id est, ita penitus destruet, quod numquàm poteris liberari. Circa primum notandum, quod ab octo partibus venient mala reprobis. Primo, a terra quæ eos deuorabit. psalm. 105. Aperta est terra, & deuorauit eos. Iob. 20. Et terra consurget aduersus eos. Secundo, ab aqua quæ eos suffocabit. Sap. 5. Excandescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. Tertio, ab ære qui eos fulgurabit. Sapient. 5. Ibunt directe emissiones fulgorum, & tamquàm a bene curuato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. Quarto, ab igne qui eos consumeret. psalm. 66. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit. Quinto, a sole, luna, & stellis quæ se

eis

POST PENTECOSTEN.

69

eis obscurabunt. Ioel. 3. Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt lumen suum. Matth. 24. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum. Sexto, a sanctis quis eos cõdemnabunt. Matth. 19. Sedebitis & vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel &c. Septimo, a Domino Iesu Christo qui eos iudicabit. Matth. 25. Tunc dicit rex his qui a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem æternum. Octauo, ab Angelis, qui eos in infernum portabunt. Matth. 13. Eriunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis &c. Circa secundum notandum hic octo pœnas malorum, quæ valde angustabunt eos. Prima erit summæ ignorantie cecitas ad tormentum rationalis. Greg. In tormentis positus, nihil præter tormenta scire licebit. Secunda erit cõtinaua odii & iræ angustia ad irascibilis tormentum. psalm. 111. Peccator videbit, & irascetur. Tertia erit omnis suauitatis ad penam concupiscibilis carentia. Greg. Quæ potest esse maior miseria, quàm semper velle quod numquàm est, & semper nolle quod semper erit? nil enim quod desiderat habebit impius. psalm. 111. Desiderium peccatorum peribit. Quarta erit continuus sonitus silentium & ululantium ad penam auditus. Iob. 15. Semper sonitus terroris in auditu eius est. Iac. 5. Agite nunc diuites, plorate, & ululate. Quinta erit continua ad penam oculorum effusio lacrymarum corpora comburentium. Luc. 5. Vt vobis qui ridetis, quia flebitis. Iob. 20. Luet quæ fecit omnia, nec tamen consumeretur. In vitis patrum. Oremus, filii ante quàm veniamus ad locum, vbi lacrymæ vrent corpora nostra. Sexta erit intolerabilis fœtor ad olfactus supplicium. Isa. 3. Erit pro suauitate odoris fœtor. Septima erit ad pœnam gustus, cibis & potus amarissimus. Hier. 16. Cibabo populum absynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Octaua erit ignis ardentissimi & perpetui incendii. Isa. ultimo. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur &c. Quantum ergo stulti sunt, qui ad tot mala perpetua obligant se pro momentaneis delectationibus? Grego. Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat.

Dominica

SERMONES DOMINICALES.

Dominica undecima ex epistola.

NOTUM vobis facio euangelium quod prædicaui vobis &c. 1. Cor. 15. In ista epistola tria facit Apostolus. Primo, commendat suam prædicationem, ibi. Notum vobis facio euangelium. Secundo, probat Christi resurrectionem, ibi. Tradidi enim vobis. Tertio, ponit gratiæ commendationem, ibi. Gratia Dei sum id quod sum. Circa primum tria facit. Primo, commendat suam prædicationem, ibi. Annuntio vobis. Euangelium dicitur bona annuntiatio, quia annuntiat bona æterna. Secundo, ab acceptione, ibi. Quod accepistis, id est, dignum acceptione iudicastis. Tertio, ab effectu. Ponit. n. duplicem effectum. Primum, quia per ipsum stat in bonis meritoriis, ibi. In quo & statis. Secundum, quia per ipsum digni sunt æternæ salutis habere præmia, ibi. Per quod & saluamini. Circa secundum notandum, quod resurrectionem Christi probat sex modis. Ponit enim hic sex apparitiones, tres factæ fuerunt personis, & tres multitudini. Prima Petro. Deinde visus est & Iacobo. Tertia, Paulo, ibi. No uissime autem tamquam abortiuo visus est & mihi. Quarta, vndecim discipulis, ibi. Post hæc vndecim discipulis. Quinta, quingentis. Deinde quingentis fratribus. Deinde Apostolis omnibus. Circa tertium quatuor facit Apost. Primo, dicit quod per gratiam apostolatū accepit, ibi. Gratia Dei sum id quod sum. Secundo, quod gratiam istam nō in vacuum accepit, ibi. Et gratia eius in me vacua non fuit, sed plus omnibus laboraui.

De eadem epistola.

GRATIA Dei sum id quod sum, 1. Cor. 15. In istis verbis tria notantur. Primo, magna Dei liberalitas, ibi. Gratia Dei sum id quod sum. Secundo, gratiæ vtilitas, ibi. Et gratia eius in me vacua non fuit. Tertio, liberi arbitrii debilitas, ibi. Non autem

POST PENTECOSTEN. 70

tem ego. Circa primum notandum, quod in tribus apparet magna Dei bonitas ad peccatores, quæ apparuit in Paulo. Primo, in magnorum peccatorum vocatione, ibi. Quia persecutus sum Ecclesiam Dei. 1. Timoth. 1. Iesus Christus venit peccatores saluos facere, quorum primus, id est maximus, ego sum. Secundo, in abundantioris gratiæ collatione, Rom. 6. Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Hæc notantur, ibi. Gratia Dei sum id quod sum, tam magnus Apostolus, talis, ac tantus. Tertio, in spiritualis familiaritatis exhibitione. Iob. 22. Si reuersus fueris ad omnipotentem, ædificabis, & elongabis iniquitatem a tabernaculo tuo: & post. Tunc super omnipotentem delitiis afflues, & eleuabis ad eum faciem tuam.

Circa secundum notandum hic multiplicem vtilitatem gratiæ. Prima est, quia mundat ab omni peccati macula. Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem ipsius. Secundo, quia ab omni miseria liberat. Rom. 7. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum. Tertio, quia in bono corroborat. Heb. 10. Optimum est enim gratia stabilire cor. Quarto, mentem illuminat. Iob. 35. Super quem non fulgebit lumen illius? Quinto, mētem delectat, vnde sic describitur. Gratia est delectatio cordis. Sexto, possessorem suum lætificat. psal. 103. Vt exilaret faciem in oleo. Vnde glosa, ibi. Gratia est quidam nitor animæ ad conciliandum sanctum amorem. Septimo, ducit hominem ad æternæ uitæ gloriam. Rom. 6. Gratia autem Dei vita æterna. Circa tertium notandum, quod in tribus apparet debilitas liberi arbitrii. Primo, quia pronum est ad male faciendum Genes. 8. Sensus hominis & cogitatio humani cordis proni sunt in malum ab adolescentia sua. Secundo, quia non est potens per se ad surgendum cum ceciderit in mortale peccatum. psalm. 77. Homo est spiritus uadens, & non rediens. Tertio, quia non est potens ad ali-quod bonum faciendum. 2. Cor. 3. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. Est ergo semper fungiendum

SERMONES DOMINICALES.

giendum ad adiutricem gratiam, quæ ultro se offert omnibus, & per quam omnia possumus, Quam Dominus det nobis &c. Amen.

De eadem ex euangelio.

VO homines ascenderunt in templum vt orarent, vnus publicanus & alter phariseus Luc. 18. In isto euangelio tria possunt notari. Primo, magna Pharisei superbia, ibi. Phariseus stans, hæc apud se orabat. Gratias ago tibi, quia nō sum sicut ceteri homines raptores, adulteri, iniusti &c. Secundo, vera Publicani humilitas, ibi. Publicanus a longe stans &c. Tertio, magna Dei iustitia in donum suum, ibi. Amen dico vobis, descendit hic iustificatus ab illo. Circa primum notandum, quod in tribus apparuit superbia Pharisei. Primum, quia simpliciter se iustum cogitabat, ibi. Non sum sicut ceteri homines. Interlinearis. Quasi solus iustus sum. Secundo, quia ceteros despiciebat, ibi. Raptores, iniusti, glosa. Despectis omnibus appetit singulariter videri habere quod non habet. Tertio, quia bona sua arroganter iactabat, ibi. Ieiuno bis in sabattho, glo. Qui ascendit orare, non orat, sed se laudat. Isti sunt tres actus superbiæ, sicut dicit glosa quæ sic incipit, Quatuor sunt tumoris species &c. Circa secundum notandum, quod in tribus apparuit humilitas Publicani. Primo, quia a longe tamquam indignus ingredi templum Dei, stabat, ibi. A longe. Secundo, quia indignum se videre templum iudicabat, ibi. Nolebat nec oculos ad cælum leuare &c. Tertio, quia se peccatorum iudicabat, & assecebat, ibi. Percutiebat pectus suum dicēs, Deus propitius esto mihi peccatori. Isti sunt tres actus humilitatis. Glosa. Sicut ibi habemus, nō audet humilis appropinquare, vt Deus appropinquet ei, ecce primum: non aspicit vt aspiciatur, ecce secundum: agnoscit, vt ipse Deus agnoscat, ecce tertium. Circa tertium notandum, quod in tribus apparet in isto euangelio iustitia Christi. Primo, in humilis Publicani iustificatione. Secundo, in superbi Pharisei cōdēnatione. Tertio, in oī superborum cōdemnatione & humilium exaltatione. Primum,

POST PENTECOSTEN.

71

mum, ibi. Descendit hic iustificatus: secundum, ibi. Ab illo. glosa. præ illo, ad comparisonem illius, vel plusquam ille. glosa. Ante ruinam exaltatur cor, quod pertinet ad Phariseum: & ante gratiam humiliatur, quod ad Publicanum. Tertium, ibi. Omnis qui se exaltat humiliabitur glosa. Posita Publicani & Pharisei controuersia, postea ponitur iudicis sententia, vt caueamus superbiam, teneamus humilitatem, quæ exaltat hominem in æterna gloria. Iob. 22. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria, Ad quam nos &c.

De eodem.

DE v s propitius esto mihi peccatori, Luc. 18. Ista, est oratio peccatoris quærentis misericordiam a Deo. Primo, ponit benevolentiam caprationem a Domino, ibi. Deus. Secundo, format suam petitionem, ibi. Propitius esto. Tertio, subiungit petitionis rationem, ibi. Mihi peccatori. Circa primum notandum, quod propter tria possumus firmiter sperare quod Deus det misericordiam omnibus patientibus eum. Primo, quia habet multum de misericordia. Eph. 1. Deus qui diues est in misericordia. Secundo, quia propriū est Dei misereri. Greg. Deus cui proprium est misereri semper & parcere. Ita. 55. Derelinquat impius viam suam &c. Tertio, quia longam habet consuetudinem miserendi. Ab æterno enim & vsque in ætērtū effundit misericordias suas super confugientes ad eum. psalm. 102. Misericordia Domini ab æterno & vsque in æternum super timentes eum. Circa secundum notandum, quod oratio quam formauit est multum bona propter tria. Primo, propter breuitatem. Matth. 6. Cum oratis, nolite multū loqui sicut Ethnici: putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Secundo, propter necessitatem: petitur enim hic venia quæ est omnibus necessaria. 1. Ioan. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Aug. Nil laudabile est in vita hominum, si remota misericordia discutias eum. Tertio, propter vtilitatem impetrandi peccatorum remissionem, & gratiæ infusionem: vnde sequitur, Descendit hic iustificatus ab illo. Circa tertium notandum,

SERMONES DOMINICALES.

randum, quod tria debet habere peccator qui vult sibi Deum habere propitium, quæ habuit iste Publicanus. Primo, magnam cordis humilitatem & contritionem, ibi. A longe stans, psal. 50. Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Secundo, peccatorum suorum confessionem, ibi. Hæc apud se orabat. Deus propitius esto mihi peccatori. Prou. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur &c. psal. 31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiâ meâ, Domino & tu remisisti impietatem peccati mei. Tertio, punitiorem, siue satisfactionem, ibi. Percutiebat pectus suum. Augu. Pœnas de se exigebat. Matth. 3. Facite fructus dignos penitentiae &c.

Omnis qui se exaltat, humiliabitur. *Quære in Dominica decima octaua post Pentecosten.*

Dominica duodecima ex epistola.

FIDUCIAM talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed omnis nostra sufficientia ex Deo est 2. Cor. 3. Apost. in ista epistola intendit commendare mysterium noui testamenti. Circa quod tria facit. Primo, agit de ministrandi utilitate, ibi. Fiduciam talem habemus. Secundo, de ministrorum idoneitate, ibi. Qui & idoneos nos fecit ministros. Tertio, de rei ministrandæ utilitate, ibi. Quod si ministratio. Circa primū tria facit. Primo, fiduciam ministrandi non sibi attribuit, ibi. Fiduciam talem habemus per Christum ad Deum. Secundo, dicit quod non est a se, ibi. Non quod sufficientes simus. Tertio, ostendit quod omnis sufficientia & voluntas operis est a Deo, ibi. Sed sufficientia nostra ex Deo est. Circa secundum similiter tria facit. Primo, dicit quod Deus fecit eos ministros noui testamenti, ibi. Qui idoneos nos fecit ministros. Secundo, ostendit dignitatem noui testamenti, quoniam non est in litera occidente, sed in spiritu viuificante, ibi. Non litera, sed spiritus. Tertio, ostendit quod facit eos ipsos ministros noui testamenti, scilicet quia confert vitam,

POST PENTECOSTEN. 72

eam, ibi. Litera occidit, spiritus autem viuificat. Circa tertium similiter tria facit: ostendit, n. quod res noui testamenti est dignior & utilior propter tria. Primo, quia illa erat pars mortis, hæc est spei, ibi. Quod si ministratio mortis deformata in lapidibus &c. Secundo, quia illa damnationis, hæc iustitiæ, ibi. Nam si ministratio damnationis &c. Tertio, quia illa transiens, hæc permanens, ibi. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte. Ecce propter excellentem gloriam. Si. n. quod euacuatur in gloria est, multo magis quod manet, in gloria est.

De eadem epistola.

FIDUCIAM talem habemus per Christum ad Deum, 2. Cor. 3. Apostolus tria facit in verbis istis. Primo, agit de fiducia sanctorum, ibi. Fiduciam talem habemus. Secundo, ostendit propter quod sit ei fiducia, ibi. Per Christum. Tertio, ostendit in quo sancti habuerunt fiduciam, ibi. Ad Deum. Nota quod duplex est fiducia. bona, & mala. Fiducia bona est sanctorum, vel bonorum: fiducia vero mala est fiducia malorum, siue peccatorum. Fiducia bonorum, sicut colligitur ex textu, consistit in septem. Primo, in Dei timore. Prou. 14. In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis eius. scilicet timoris, erit spes. Secundo, in oratione. 2. Paral. 16. Inuenit fiduciam seruus tuus, ut oret te. 1. Ioan. 3. Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quia quæ sunt placita coram eo facimus. Tertio, in sui ad Deum conseruatione. Iob. 11. Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis: miseriam quoque obliuisceris, & quasi aquarum quæ pertransierunt non recordaberis, & quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, & cum te consumptum putaueris, orieris ut lucifer, habebis fiduciam proposita tibi spe, & defessus securus dormies, requiesces & non erit qui te exterreat, & deridebuntur

SERMONES DOMINICALES.

precabuntur faciem tuam populi. Quarto, in eleemosynarum largitiones. Tob. 4. Magna erit fiducia corā summo Deo eleemosyna. Quinto, in legis diuinæ obseruatione. Pro. 23. Fili mi, inclina aurem tuam, & audi verba sapientum: appone autem cor ad doctrinam meam, quia pulchra erit cum seruaueris eam in corde tuo, & redūdabit in labiis tuis, vt sit in Domino fiducia tua, scilicet non in mūdo, vel in aliquo alio. Sexto, in sanguine Christi. Heb. 10. Habentes, fratres, fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi, qui inuiauuit nobis uiam nouam. Octauo, in die iudicii. 1. Io. 4. In hoc est perfecta charitas Dei nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Item fiducia malorum cōsistit in septem, sicut colligitur ex rextu. Primo, in diuitiis. Hi. 49. Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis. Secundo, in astutiis & malitiis. Isa. 47. Et fiduciam habuisti in malitia, & dixisti. Non est qui videat me. Sapientia tua, & scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo. Ego sum & præter me non est altera. Tercio, in falsa potentium formidine. Isa. 39. Vt filii desertores: & post. Sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis & habentes fiduciam in vmbra Ægypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, & fiducia vmbre Ægypti in ignominiam. Pharaon, princeps sæcularis: vmbra Ægypti, potentia sæcularis. Bene autem Pharaon erit vobis in confusionem, quia sæpe a quibus speratur auxilium, interuenit nocumentum. Vmbra quoque potentie sæcularis cedit in ignominiam. Iuxta quod Isa. 43. Confundātur omnes qui confidunt in sculptilibus, id est, simulacro potentie, & potēti. Quarto, in vana carnis pulchritudine. Eze. 12. Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo, exposuisti fornicationem tuam omni transeunti. Quinto, in turrim & murorum munitione. Deut. 28. Donec disperdat & coneruat in cunctis vrbibus tuis, & destruantur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Sexto, in demonum inuocatione. Deu. 22. Vbi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam? Septimo, in exteriori & apparenti conuersatione. Iob. 8. Et spes hypocritæ

POST PENTECOSTEN. 73

hypocritæ peribit. Non enim placebit Deo verecundia sua, & sicut tela araneorum fiducia sua, Ab illa fiducia liberet nos Christus.

De eadem ex euangelio.

DDUCCUNT ei surdum & mutum, & deprecabantur eum vt imponat illi manum, Mar. 7. Moraliter in isto euangelio tria norantur. Primo, quod magna sit & multiplex cuiuslibet peccatoris infirmitas, ibi. Surdum & mutum. Secundo, quæ sint ad eius curationem necessaria, ibi. Et deprecabantur eum. Tercio, quod multiplex sequatur ex eius curatione utilitas, ibi. Apertæ sunt aures eius. Circa primum notandum, quod tres graues infirmitates incurrit quilibet peccator, quando peccat mortaliter. Primo, cecitatem per mētis obtenebrationem. Sopho. 1. Ambulabunt vt cæci, quoniam Domino peccauerūt. Ephe. 4. Tenebris obcæcatum habentes intellectū, alienati sunt a via Dei per ignorantiam, quæ est in illis propter cecitatem cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operatione immunditie omnis in auaritiā. Secundo, surditatem per inobedientie rebellionem. Isa. 33. Quis cæcus nisi seruus meus, & surdus nisi ad quem nuntios misi? psal. 17. Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas. Tercio, mutitatem per peccatorum suorum occultationem. Isa. 56. Vniuersi canes muti non valentes latrare. Iob. 20. Cum dulce fuerit in ore eius malum, abscondit illud sub lingua. De his tribus, glosa istius euangelii. Genus humanum tamquam vnus homo varia peste absumptum in protoplausto cæcatur, dum videt cæcus sit, surdus dum audit, obmutescit dum loquitur. Circa secundum notandum, quod duo concurrunt ad curationem istius infirmi, & significant tria quæ sunt necessaria ad curationem peccatoris. Primo, sanctorum & ecclesie oratio, ibi. Et deprecabantur. 1. Ioan. 5. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat pro eo, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Secundo, donum

Serm. S. Tho. Aquin. K rum

SERMONES DOMINICALES

rum & gratiæ Spiritus sancti susceptio, ibi. Misit digitos in aures eius. Glosa. Digtos in auriculam mittit, cum per Spiritum sanctum aures cordis ad intelligenda & suscipienda verba salutis aperit. Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu. Tertio, penitentia operatio, quæ consistit in tribus. Primo, in cordis dolore, ibi. Suspirans in celum, ingemuit. Interlinearis. Gemere nos docuit pro nostris, vel nostrorum reatibus supplicantes, psal. 6. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Secundo, in oris confessione, ibi. Et solutum est vinculum linguæ eius. Vinculum linguæ soluitur peccatoris, cum peccatum confitetur. Iaco. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra. Tertio, in mandatorum Dei & sacerdotis adimplerione, ibi. Et aperta sunt aures eius. Aures peccatoris aperiantur cum præcepta Dei & sacerdotis adimplendo & satisfaciendo obedit. Heb. 13. Obedite præpositis vestris, & subiaceite eis ipsi enim perui-gilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Circa tertium notandum, quod triplex utilitas sequitur ex conuersione peccatoris. Prima est, quia ab omni infirmitate liberatur spirituali, ibi. Solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur recte. Hier. 3. Conuertimini filii reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Secunda est, quia Deus inde laudatur, ibi. Tanto magis plus prædicabant, psal. 50. Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ & exultabit lingua mea iustitiam tuam. Tertia, quia Dei potentia & bonitas declaratur, ibi. Bene omnia fecit: surdos fecit audire &c.

Dominica decimatercia ex epistola.

ABRAMÆ diu sunt promissiones, & semini eius, Gal. 3. In verbis istis ostenditur, quod illis sunt promissiones cælestes, qui Abraham student pro viribus imitari. Leguntur autem septem de Abraham, in quibus debet eum Christianus quilibet imitari. Primo, in fidei constantia. Ro. 4. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Heb. 11. Sine fide impossibile

POST PENTECOSTEN. 74

impossibile est placere Deo: credere enim oportet ascendentem ad Deum, quia est, & quod inquirentibus se, remunerator est. Secundo, in perfecta obedientia. Gen. 3. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. Deuter. 10. Numquid dominus Deus tuus requireret a te, nisi ut obedias ei ex toto corde tuo? Tertio, in despectu patriæ. Quarto, in contemptu profanæ. De his duobus. Gen. 12. Dixit Dominus ad Abraham. Egredere de terra, & de cognatione tua, & veni in terram quam monstrauero tibi. Quinto, in hospitalitate & misericordia. Gen. 18. Domine, si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pusillum aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore: ponam bycellam panis, & confortate cor vestrum, postea transibitis. Heb. 13. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim quidam plauerunt Deo. Sexto, in humilitate. Gen. 18. Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis, Verba Abraham ad Dominum. Matth. 11. Discite a me quia mitis sum, & humilis corde. Septimo, in Dei timore. Gene. 33. Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam: nunc cognoui quod timeas Dominum, & non pepercisti filio tuo vniogenito propter me. Et quid dominus Deus tuus requirit a te, nisi ut timeas Dominum ex toto corde tuo? Deuter. 2. In his monet nos imitari Abraham, Ioan. 8. Si filii Abraham estis, opera Abraham facite. His qui sic in his imitantur Abraham facit Dominus septem magnas promissiones, quas fecit Abraham. Primo, promissit ei quod suam benedictionem sibi daret. Secundo, quod ipsum magnificaret. Tertio, quod eius inimicos humiliaret. Quarto, quod eum in omnibus gentibus honoraret. De his quatuor. Gen. 12. Benedicam tibi, ecce primum: magnificabo nomen tuum, ecce secundum: maledicam maledicentibus tibi, ecce tertium: atque in te benedicentur vniuersæ cognationes terræ, ecce quartum. Quinto, quod eum in omnibus protegeret. Sexto, quod se ei in mercedem tribueret. De his duobus. Gen. 15. Factus est sermo Domini ad Abraham per visionem dicens. Noli timere Abraham, ego protector tuus sum, ecce primum: & merces

SERMONES DOMINICALES

tua magna, ecce secundum. Septimo, quod ei terram fluentem melle & lacte daret. Gen. 13. dixit Dominus ad Abraham. Leua oculos tuos a loco in quo nunc es ad aquilonem, & meridiem, & ad orientem: omnem terram, quam conspicias, tibi dabo, & semini tuo usque in sempiternum. Hæc septem bona facit Dominus his qui imitantur Abraham. Primo eos benedicit. Eph. 1. Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in celestibus in Christo. Secundo, eos magnificat Rom. 7. Quos autem vocauit, illos & magnificauit. Tertio, inimicos eorum humiliat, psal. 37. Super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam. Quarto, eos protegit, psal. 90. Quoniam in me sperauit, liberabo eum, protegam eum quoniam cognouit nomen meum. Quinto, honorat, psal. 138. Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus. Sexto, se eis dat ipse Deus in præmiu, qui erit oia i omnibus, qui erit salus & vita, honor, gloria, pax, gaudiu, & omnia bona. Septimo, dat eis terram fluentem lacte & melle. i. regnum calorum, gaudium humanitatis & diuinitatis letificans. Mat. 25. Venite benedicti patris mei, percipite regnum, Ad quod nos perducatur, Amen.

De eadem ex euangelio.

HOMO quidam descendebat ab Hierusalem in Hierico, & incidit in latrones, qui etiam eum despoliauerunt, & plagis impositis abierunt semi uiuo relicto, Luc. 10. In ista parabola tria sunt. Primo, multiplex peccatorum miseria, ibi. Homo quidam, descendebat ab Hierusalem. Secundo, ostenditur multiplex Christi ad peccatorem misericordia, ibi. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus viam, & videns eum misericordia motus est, & appropians alligauit vulnera eius infundens oleum & vinum, & imponens illum in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit. Tertio, datur nobis imitandi regula, ibi. Vade & tu fac similiter. Circa primum nota, quod quatuor miseras incurrit homines cum peccant. Primo, celesti gloria priuantur, ibi. Descende-

bat ab

POST PENTECOSTEN. 75

bat ab Hierusalem & c. glosa. Homo ille celestis Hierusalem prauicationis prolapsione ad miseras & defectum huius erumnosæ & mutabilis vitæ descendit. Isa. 26. Secundum aliam literam tollatur impius ne videatur gloriam Dei. Secundo demonibus subiungantur, ibi. Incidit in latrones. gl. In potestate demoniorum. 2. Tim. 2. Ne quando det illis Deus penitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant a diaboli laqueis, a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Tertio, bonis gratuitis expoliantur, ibi. Qui expoliauerunt eum. Glo. Indumenta gratiæ spiritalis aufert. Sap. 1. In malivolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Quarto, i bonis naturalibus vulnerantur, ibi. Vulnerauerunt, vulnera inferunt, id est, peccata, quibus integritas humanæ naturæ violatur. Aug. Si naturæ bonæ non essent, eis vitia non nocerent: nunc autem eis quid faciunt nisi adimere integritatem, pulchritudinem, & virtutem, & salutem. Circa secundum notandum, & quatuor misericordiæ Christi hic ponuntur, quas fecit peccatoribus. Prima, fuit humanæ naturæ susceptio, ibi. Samaritanus quidam iter faciens, venit secus eum, & videns eum, misericordia motus est. glosa. Samaritanus Christus est, qui propter nos homo factus, vitæ præsentis iter arripuit. Secundo, sacramentorum ad salutem peccatorum institutio, ibi. Alligauit vulnera eius. glosa. In baptismo. psal. 146. Qui sanatur contritos corde, & alligat contritiones eorum. Tertio, gratiæ Spiritus sancti infusio, ibi. Infudit oleum. glo. i. charisma Spiritus sancti. Ioan. Paraclitus autem Spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia quaecumque dixerō vobis. Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus gratiā pro gratia, quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Quarto, amaritudinem pro peccatoribus passionis tolerando, ibi. Imponens eum in iumentum suum. glosa. Iumentum caro sua est, in qua ponit saucia tum, quia peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Circa tertium notandum, quod quatuor misericordias debemus prænitentibus exhibere. Primo, supportationem. Gala. 6. Alter alterius onera portate. Secundo, orationem. 1. Ioan. 5.

K 3 Qui

SERMONES DOMINICALES.

Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. Iacobi. 5. Orate pro inuicem ut saluemini. Tertio, in instructione. Gal. 6. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Iacobi. 5. Fratres mei, si quis ex vobis errauerit a veritate, & conuerterit quis eum, scire debet quoniam qui conuer- ti fecerit peccatorem ab errore vite sue, saluabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum. Matth. 13. Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum &c. Quarto, venia donatione Matth. 18. Accedens Petrus ad Dominum dixit. Si peccauerit in me frater meus? quoties dimittam ei? vsque septies? dixit ei Iesus, Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies. Eccl. 8. Non spernas hominem. Intel. linearis. I. penitē- tem auertentem se a peccato, neque improper ei. Memento quoniam in corruptione omnes sumus.

Dominica decimaquarta ex epistola.

SPIRITV ambulate, & desideria carnis non perficietis, Gal. 5. Tria facit Apostolus in verbis istis. Primo, inuitat nos ad ambulandum, ibi. Ambulate Secundo, ostendit modum ambulandi, ibi. Spiritu. Tertio, ostendit utilitatem, ibi. Et desideria carnis non perficietis. *Quare in secunda Dominica & in tertia Quadragesima.*

De eadem epistola.

FRUCTVS autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia &c. Gal. 5. Duo facit Apostolus in ista epistola. Primo, dicit quod est fugiendum malum carnis, ibi. Desideria carnis non proficietis: caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Secundo, dicit quod est sequenda via spiritus, ibi. Quod si spiritu ducimini. Circa primum tria facit. Primo, dicit quod malum carnis est

POST PENTECOSTEN.

76

est fugiendum. Secundo, ostendit quomodo est fugiendum, quia per viam spiritus, ibi. Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Tertio, probat quod qui sequitur viam spiritus, fugit malum carnis, ibi. Si spiritu ducimini. Circa secundum similiter tria facit, probat enim quod sequendus est spiritus propter tria. Primo, quia a lege liberat, ibi. Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege. Secundo, quia ex carne sequuntur multa mala: & ponit decem & septem mala, ibi. Manifesta sunt opera carnis quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia, quæ prædico vobis sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Tertio, quia ex spiritu sequuntur multa bona, ponit duodecim bona, ibi. Fructus autem spiritus, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas: aduersus huiusmodi non est lex. Circa istud vltimum notandum, quod Dominus dat iustis suis virtutes, dona, beatitudines, & fructus spiritus virtutes ut bene agant, dona ut agant expedite, beatitudines ut agant iucunde. Dicuntur aut ista fructus, quia reficiunt hominem exterius & interius. Ad sensus pertinent tres, castitas ad tactum, continentia ad gustum, modestia ad cæteros sensus. Ad concupiscibilem, pertinent tres. Primo, charitas ad Deum: secundo, pax ad proximum: tertio, gaudium in seipso. Ad irascibilem duo, patientia, quæ facit aduersa delectabiliter tolerare: & longanimitas, quæ facit in bono delectabiliter perseverare. Alii quatuor fructus sunt in rationali. Consideratur enim rationalis dupliciter prout est regitiua virtutum, & sic tripliciter: vel prout regit seipsam, & sic habet bonitatem, quæ est dulcedo mentis: vel prout regit concupiscibilem ad proximum, & sic habet benignitatem, quæ est largitas: vel prout regit irascibilem, & sic habet mansuetudinem: vel prout est reductiua ad fidem, & sic habet fidem.

K 4 De

SERMONES DOMINICALES.

De eadem.

R VCTVS autem sunt charitas, gaudiū, pax, patientia &c. Gal. 5. Quilibet homo debet habere istos fructus maxime propter tria. Primo, propter necessitatem. Mar. 5. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Secundo, propter delectabilitatem, quia mentem ineffabili dulcedine reficiunt. Cant. 2. Sub umbra illius quem desiderauerā sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Tertio, propter utilitatem, quia multas utilitates conferunt. Primus fructus habet tres mirabiles virtutes. Prima est, quia homo qui comedit ipsam, inexpugnabilis efficit. Rom. 8. Quis nos separabit a charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? sicut scriptum est, Quoniam propter te mortificamur tota die, extimati sumus sicut oves occisionis: sed in his omnibus superamus propter illum qui dilexit nos. Secundo, quia omnia bona & mala prosunt ei, qui isto fructu reficit. Rom. 8. Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. glosa, bona & mala. Tertio, quia qui comedit talem fructum, in æternum non morietur. 1. Corin. 13. Charitas numquam excidit. Secundus fructus habet similiter tres magnas virtutes. Primo, quia esus huius fructus fortes facit homines ad vincendum omnes demones. B. Antonius. Unica est ratio vincendi inimicum, læticia spiritualis. Secundo, quia facit homines semper vivere. Eccle. 30. Iecunditas cordis hæc est, vita hominis. Tertio, quia ducit comedentes ad gloriam celestis regni. Rom. 14. Regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto: qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus. Tertius fructus similiter habet tres magnas virtutes. Prima, quia hominem ab omnibus malis protegit. Philip. 4. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo Iesu Domino nostro. Secundo, quia filium Dei efficit. Mat. 5. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Tertio, quia in lo-

POST PENTECOSTEN. 77

in loco ubi est iste fructus, Deus libenter inhabitat & quiescit. psal. 75. In pace factus est locus eius. Quartus fructus habet similiter tres magnas virtutes. Prima est, quia esus eius dat homini sapientiam. Prou. 18. Qui patiens est, multa gubernatur providentia scilicet futurorum. Ista dictio, multa, est accusatiuus pluralis, vel ablatiuis singularis. Secundo, quia animam hominis conseruat. Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Tertia est, quia facit amara dulcia, tanta est dulcedo eius. Iac. 1. Omne gaudiū existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet.

De eadem ex euangelio.

OCCURRERUNT ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe, Luc. 17. Moraliter in isto euangelio tria notantur. Primo, peccatorum multiplicitas, ibi. Ecce decem viri leprosi. Secundo, curationis remedia, ibi. Occurrerunt ei. Tertio, quæ sint curatis a peccatis remedia necessaria, ibi. Vnus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est. Circa primum notandum, quod decem leprosi possunt significare decem genera peccatorum. Primus leprosus est infidelis & hæreticus, qui a consortio fidelium separatur, & sanctorum. Numeri. 5. Locutus est Dominus ad Moysen, dicens. Præcipe filiis Israel, ut eiciant de castris omnem leprosum: & post. Fecerunt filii Israel & eiecerunt extra castra omnes, sicut locutus est Dominus Moysi. Secundus est blasphemator & detractor. Numeri. 10. Locuta est Maria & Aaron contra Moysen propter uxorem eius æthiopiissam, & dixerunt. Numquid propter solum Moysen locutus est? quod cum audisset Dominus, iratus est valde: & post dixit ad eos. Quare ergo non timuisti detrabere seruo meo Moysi? & post. Ecce Maria apparuit cande lepra quasi nix. Tertius gulosus, qui supra aerem foetidis eructationibus ex repletionie nimia procedentibus inficit. Leui. 12. Quicumque maculatus fuerit lepra, habebit os veste contactū, contaminatum

SERMONES DOMINICALES.

contaminatum ac sordidum se clamabit. Quartus est auarus, qui immoderato habendi desiderio semper stat: hæc est lepra Giezi. 4. Reg. 5. Nunc ego accepisti argentum, accepisti vestes, ut emas oliueta, oues & boues, seruos & ancillas & c. lepra Naamam adhærebit tibi. Quintus est superbus, qui per tumorem mentis contra Dominum & Christum se eleuat, & hæc est lepra Naamam regis Syriæ, qui erat diues valde, & fortis, sed leprosus. Sextus est ambitiosus, qui honores & dignitates desiderat: hæc est lepra Ezechie, qui ambit honorem summi sacerdotii Paral. 32. Eleuatum est cor eius, ingressus est templum, voluit adolere incensum: & post. Et statim orta est lepra in fronte eius. Septimus est hypocrita, vel vanegloriosus, qui bona sua inaniter iactat. Hic est leprosus Simonis pharisæi. Mat. 26. Cum autem esset Iesus in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti pretiosi, & effudit super caput eius recumbentis. Octauus leprosus est luxuriosus, qui fluxu immunditiæ suæ creaturas contaminat. Leu. 33. Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus, vel patiens fluxum sanguinis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi, donec sanetur. Non est homicida. Hæc est lepra Ioab, quæ imprecatus est ei Dauid, quia occiderat Abner. 2. Regum. 3. Non deficiet de domo Ioab homo leprosus tenens fenum. Decimus est obstinatus & desperatus, qui finaliter peccat. Leu. 13. Lepra perseverantis est in eodem, cumque color albus fuerit incute, & capillorum mutauerit aspectum, ipsa quoque caro viva apparuerit lepra verulissima iudicabitur. Hieronymus. Qui veniam de peccato desperat, plus se de desperatione quam commissio scelere obligat. Desperatio auget peccatum, & est maior omni peccato. Qui ab istis lepris vult curari, currat ad piscinam sanguinis innocentis, quam fecit nobis ineffabili charitate Dominus Iesus Christus, qui mundauit nos in ea, & mundabit omnes confugientes ad se a lepris omni in peccatorum. Apoc. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

POST PENTECOSTEN.

78

Dominica decimaquinta ex epistola.

ON efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem inuidentes, inuicem prouocantes. Gal. 6. Duo facit Apostolus in ista epistola. Primo, monet ut malū vitemus, ibi: Nō efficiamur inanis gloriæ cupidi. Secundo, ut bonum operemur, ibi. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, assistite huiusmodi in spiritu lenitatis. Circa primū tria facit. Primo, monet ut declinemus a malo vanitatis, ibi. Nō efficiamur inanis gloriæ cupidi. Secundo, ut vitemus iniuriam proximi in dictis & factis, ibi. Inuicem prouocantes.

Circa secundum docet triplex facere bonum. Primo, docet a bono quod debet prælatus subditis, ibi. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. Secundo, de bono quod debent subditi prælatis, ibi. Communicet autem his qui catechizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bonis. Tertio, de bono quod debent omnes ad inuicem, ibi. Boni autem facientes non deficiamus & c. Circa primū tria facit. Primo, monet ut prælati peccatores in mansuetudine instruant, ibi. Si præoccupatus fuerit homo & c. Secundo, ut supponent eorum onera, ibi. Alter alterius onera portate. Tertio, quare hoc facere debent, scilicet aliorum onera portare, ibi. Et sic adimplebitis legem Christi. Circa secundum facit similiter tria. Primo, dicit quod debent subditi prælatis ministrare temporalia, ibi. Communicet autem. Secundo, quod non debent se excusare aliqua fallacia, ibi. Nolite errare, Deus non iridetur. Tertio, probatur quod hoc facere debent, ibi. Quæ enim feminauerit homo, hæc & metet. Circa tertium similiter tria facit. Primo, dicit quod debemus benefacere, ibi. Benefacientes autem non deficiamus. Secundo, probat quod hoc debemus, ibi. Tempore n. suo metemus non deficientes. Tertio, ostendit quod bonum facere debemus, scilicet antequam transeat tempus benefacendi, ibi. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.

SERMONES DOMINICALES.

De eadem epistola.

ONVM autem facientes non deficiamus, Gal. 6. Tria facit Apostolus in verbis istis. Primo, monet ut bonū faciamus, ibi. Bonū autem facientes. Secundo, ut a bono opere nō deficiamus, ibi. Nō deficientes. Tertio, ponit prāmium, ibi. Tempore, n. suo metemus. Circa primum sciendum, q̄ debemus bonū facere maxime propter tria. Primo, quia oīa naturaliter docēt nos benefacere, & hoc tripliciter. Primo, quia omnia bona sunt, Gen. 1. Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Satis possunt erubescere peccatores in tanta multitudine creaturarum, quæ omnes bonæ sunt, & ipsi mali sunt. Secundo, quia omnia naturaliter bonū faciunt: quælibet, n. creatura dat seipsam, quod est inditium bonitatis earū & creatoris. Dionysius. Bonum est diffusivum sui. Aug. Magnum est iudicium bonitatis diuinæ, q̄ quælibet creatura cogitur dare seipsam Tertio, quia omnia naturaliter appetunt bonum, & ad bonum tendunt. Philosophus. Bonum est quod ab omnibus desideratur. Circa 2° docet q̄ tria sunt quæ maxime faciunt hominem perseuerare in bono. Primo, assidua & deuota oratio, qua homo implorat Dei auxilium ne in tentationibus succumbat. Luc. 20. Vigilate & orate ne intretis in tentationē. Secundo, cōtinuus timor: statim. n. ut hō securus sit, a bona operatione deficit. Eccl. 27. Si non timore Dñi tenueris te instanter, cito subuerteret dom⁹ tua. Interlinearis. Timor Dñi custodia vitæ: cito. i. ex ipso subuerteret dom⁹ tua. 3. terrenū habitaculū, vel spes terrenorū. Tertio, venialīū vitatio, quæ sunt occasio ad mortale, & frequenter subruunt ædificium bonorum operum. Aug. Vitasti grandia, caue ne obruaris arena. Eccl. 19. Qui minima negligit, paulatim defluit. Circa tertium notandū, q̄ tria facit Apostolus. Primo, ponit recipiendi prāmii cōgruentiā, ibi. Tēpore, n. suo. glo. hoc est tēpore cōgruo, vel cōuenienti: tempus congruum erit dies iudicii, in quo recipiet vnusquisque duod gessit, vnde in psal. 74. Cum acceperō tempus, ego iustitias iudicabo. secundo, ponit prāmii copiositatem, ibi. Metemus. In messione abundantia notatur. psal. 125. Venientes autem venient cum exultatione portantes

POST PENTECOSTEN. 79

portantes manipulos suos. 2. Cor. 19. Qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet vitam æternā. Matth. 5. Merces vestra copiosa est in cælis. Tertio, ponit prāmii æternitatem, ibi. Non deficientes. Ioan. 15. Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Mat. 25. Ibunt hii in supplicium æternum: iusti autem in vitam æternam.

De eadem ex euangelio.

NEMO post duobus dominus seruire, Mat. 6. Domin⁹ Iesus Christus in verbis istis ostendit quod soli Deo seruendum est, & nō alteri contraria Deo præcipienti, vel seruire Deo impediendi. Mat. 4. Dominum Deum tuū adorabis, & illi soli seruies. Debemus autē illi seruire propter quinque. Primo, propter congruitatem. Omnia enim seruiunt ei: vnde satis in congruū est quod homo non seruiat ei. ps. 118. Quoniam omnia seruiūt tibi, ordinatione tua per seuerat dies. Seruiunt autem ei omnia tripliciter. Primo, præcepta sibi a creatore data adimplendo. ps. 148. satuit ea in æternū, & in sæculū sæculi: præceptū posuit, & non præteribit. Secundo, rebelles creatori puniendo. Tertio, amicis eius benefaciendo. De his duobus, Sap. 16. Creatura tibi fautori deseruiēs exardescit in tormētum aduersus iniustos, & leuior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Secundo, debemus soli Deo seruire, quia ipse solus habet in nobis veri dominii proprietatem. psal. 115. Ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Possidet autem in nobis dominium tripliciter. Primo, iure creationis, psal. 4. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & non ipsi nos. secundo, emptionis. L. petri. 1. scientes quoniam non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra cōuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Christi. 2. Cor. 6. Empti enim istis pretio magno, glorificate, & portate. Deū in corpore vestro. Tertio, vitæ educationis. psal. 135. Qui dat escā omni carni. Tertio, debemus soli Deo seruire propter seruendi sibi dignitatem: confert enim triplicem magnam vtilitatem seruienti sibi. Primo, militiam triumphalem. 2. Tim. 2. Labora ut bonus miles Christi. Iob. 25. Numquid

SERMONES DOMINICALES.

Numquid est numerus militum eius? Secundo, dignitatem sacerdotalem. Tertio, maiestatem regalem. De his duobus Apo. 5. Fecit nos Deo nostro regnum, & sacerdotes & ambulabimus super terram: ipse gloria & imperium in sæcula sæculorum, Amen. 2. Pet. 2. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Nam seruire Deo regnare est. Quarto, debemus ei seruire propter necessitatem: imminet autem nobis triplex necessitas seruiendi Deo. Primo, quia qui noluerit seruire Deo, seruituti suorum hostium subicietur. Secundo, bonorum omnium penuriam patietur. Tertio, quia sub multiplici miseria penitus conteretur. De his tribus, Deu. 38. Eo quod non seruieris Domino tuo in gaudio cordisque letitia propter rerum abundantiam, serues inimico tuo quem immittet Dominus tibi, ecce primum: in fame & siti, & nuditate, & omnium penuria bonorum, ecce secundum: & imponent iugum ferreum super cervicem tuam donec conterat, ecce tertium. Quinto, propter utilitatem debemus seruire Deo: consequitur enim multas utilitates homo de seruitio Dei. Sed hic norantur tres. Prima est ab omnibus inimicis liberatio. 3. Regum. 7. Seruite illi soli, & liberabit vos de manibus inimicorum vestrorum. Secunda, ineffabilis cordis exultatio. psal. 99. Seruite Domino in lætitia. Tertia, æterna omnium deliciarum fructio. Isa. 65. Ecce serui mei comedent, & vos exurietis: ecce serui mei bibent, & vos sitietis: ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini. Ioan. 12. Volo pater ut ubi ego sum, illic sit & minister meus. Fuit n. Iesus in detris patris, hoc est, in prioribus bonis patris, & ibi ponet eos qui sibi seruiunt. Matth. 24. Beatus ille seruus, quæ cum venerit Dñs, inuenerit sic facientem, Amen dico vobis, super oia bona sua constituet eum. Matth. 25. Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Dñi tui, Ad quod gaudium &c.

Dominica decimasexta ex epistola.

VT possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, Eph. 4. In istis verbis norantur quatuor, quæ sunt nobis necessaria ad salutem. Primo, charitas, qua amicos & inimicos diligamus, ibi.

Quæ

POST PENTECOSTEN. 80

Quæ sit latitudo, glo. idest quanta debet esse latitudo charitatis quæ debet vique ad inimicos extendi. Secundo perseuerantia, ut in charitate finaliter persistamus, ibi. Longitudo. gl. quæ sit longitudo charitatis scilicet perseuerandi longitudo. Tertio intentio recta, ut solum Dominum nostrarum actionum præmium præponamus, ibi. Sublimitas: hæc est quæ cor sursum erigit, ut Deus in præmium expectetur. Quarto humilitas, ut in his omnibus per superbiam non euasceamus, ibi. Profundum: est enim humilitas, quæ hominem ponit in imo, quo ad hominem, sed in summo quo ad Deum. Luc. 18. Qui se humiliat, exaltabitur. Circa primum notandum, quod propter tria maxime debemus diligere inimicos. Primo, propter præceptum. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri qui in celis est. Secundo, propter Dei exemplum. Rom. 5. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est: & paulo post. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Tertio, propter commodum nostrum. Facit. n. charitas inimicorum filios summi Dei. Matth. 5. Orate pro persequentibus vos &c. Circa secundum notandum, quod propter tria debemus in bono perseuerare. Primo, propter vitandum vituperium. Valde enim vituperabile est incipere, & non perseuerare. Luc. 13. Quis ex vobis volens ædificare turrim, non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt si habeat ad perficiendum, ne postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes. Quia hic homo coepit ædificare, & non potuit consummare. Secundo, propter vitandum supplicium: maius enim supplicium meretur qui gustauit quam dulce est bene operari, & non perseuerauit. 2. Pet. 2. Melius illis erat non cognoscere viam iustitiæ, quam post cognitam retrorsum reuerti. Contingit enim illis illud verum pronerbum. Canis reuersus ad uomitum: & sus lora in voluptabro luti. Tertio, propter præmium acquirendum: sola

SERMONES DOMINICALES.

sola enim perseverantia meretur primum. Matth. 10. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Circa tertium notandum, quod debemus solum Deum expectare primum propter tria. Primo, quia ipse solus est verum primum. Gen. 15. Protector tuus & merces tua magna nimis. Aug. Primum erit omnia in omnibus, quia erit nobis vita & salus, virtus & copia, honor & gloria, pax & gaudium, & omnia bona. Tertio, quia erit primum æternum. Ioap. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Circa quartum notandum, quod humilitas tribus modis conservat hominem in bono. Primo, ab inimicis defendendo. psal. 14. Custodiens paruulos, Dominus, humiliatus sum, & liberauit me. Secundo, augmenta gratiæ promittendo. Iaco. 4. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Tertio, usque ad æternam gloriam perducendo. Prou. 39. Humilem spiritui suscipiet gloria, Ad quam nos perducatur &c.

Dominica decima septima ex epistola.

SOLLICITI servare unitatē spiritus in vinculo pacis, Eph. 5. Nota quod tria facit hic Apostolus in verbis istis. Primo, monet ut servemus unitatem, ibi. Servate unitatem. Secundo, ponit modum conservationis, ibi. In vinculo pacis. Tertio, monet ad sollicitudinem habendam in utroque, ibi. Solliciti. Circa primum notandum, quod triplex unitas est nobis necessaria. Prima, unitas intellectuū per fidei identitatem. Secunda, unitas affectuum per rectam concordiam voluntatem. De his duobus, Philip. 2. Idem sapiatis, quantum ad primum: eadem charitatem habentes, unanimis, id ipsum sentientes, quantum ad secundum. Tertia, unitas conversationis per uniformem morum honestatem. psalm. 67. Deus qui in habitare facis unanimes in domo. De his tribus. Actuum. 4. Multitudinis autem credentium erat eorum unum, quo ad unitatem fidei: & anima una, quo ad unitatem voluntatis: & erant illis omnia communia, quo ad unitatem morum. Circa secundum notandum, quod triplici vinculo debent

POST PENTECOSTEN. 81

debent ligari sancti. Primo, vinculo sapientiæ. Eccles. 6. Subice humerum tuum, id est actus tuos suppone magisterio illius, id est sapientiæ, & porta illam, & ne accideris in oculis illius, id est adiose & graviter ferens. Secundo, vinculo dilectionis. Colo. 3. Super omnia autem habere charitatē, quod est vinculum perfectionis. Tertio, vinculo pacis, ut hic. In vinculo pacis. Circa tertium notandum, quod qui volunt servare unitatem, quinque debent habere quæ Apostolus commemorat in epistola ista. Primo, humilitatem, ne alter alteri se præponat, quod est causa discordiæ. Proverb. 32. Inter superbos semper iurgia sunt. s. dissensiones, ibi. Cum omni humilitate. Secundo, debent habere mansuetudinem, ne alicui iniuriam faciant, quod est similiter causa dissensionis, Tit. 3. Omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Tertio, patientiam ut illas iniurias patienter sustineant, & per patientiam fratrem reuocent ad concordiam, ibi. Cum patientia. 1. Thess. 5. Patientes estote ad omnes, videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini ad invicem, & in omnes. Quarto, necesse est ut mores graves sociorum supportare sciant, ibi. Supportantes invicem. Gal. 6. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Quinto, debent habere charitatem, per quam invicem sibi servant: mutua. n. servitia nutritiva sunt charitatis in charitate, Gal. 5. Per charitatem enim spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur, Dilige proximum tuum sicut te ipsum, quod si invicem mordetis & comeditis, videte ne invicem consumamini.

De eadem ex evangelio.

YDROPICUS quidam stabat ante illum, Luc. 14. Tria notantur moraliter circa miraculum de curatione istius hydropici. Primo, notatur magna peccatoris infirmitas, ibi. Hydropticus. Secundo, magna Dei clementia, ibi. Et sanavit eum. Tertio, magna ipsius sapientia, ibi. Cuius vestrum bos, aut asinus in foveam cadit, & non continuo extrahet. Sermo. S. Tho. Aquin. L. illum

SERMONES DOMINICALES.

illud die sabbathi? Et non poterant ad hæc respondere illi. Sapientia. n. argumento confundit uersutiam Phariseorum. Circa primum notandum, quod per hydropisim significatur tria uitia, quæ sunt origines omnium uiciorum. Primo, quia hydropisis est morbus aquosus, qui significat luxuriam. Gen. 4. Effusus es sicut aqua: non crescas, quia ascendisti cubile patris tui. Secundo, quia nascitur ex uitio uesicæ cum inflatione turgente, & per hoc significat superbiam, quæ procedens ex uanitate cordis, facit hominem inflari inani ter. 1. Cor. 5. Et uos inflati estis. Tertio, quia facit hominem quanto plus bibit, tanto plus sitire, & per hoc significat avaritiam Eccl. 5. Avarus non impletur pecunia. 1. Ioan. 3. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia uitæ. Circa secundum notandum, quod Dominus sanauit istos tres languores, & sanat triplici remedio. Primo, morbum luxuriæ sanat remedio puritatis. Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Secundo, morbum superbiæ remedio humilitatis. Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Tertio, morbum avaritiæ sanat remedio uoluntariæ paupertatis. Luc. 6. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Circa tertium notandum, quod in tribus apparuit sapientia Christi in isto euangelio. Primo, quia conuenienti argumento respondit, quod pertinet ad logicam, ibi. Cuius uestrum asinus. Secundo, quia mores naturales instruxit, quod pertinet ad ethicam, ibi. Cum inuitatus fueris ad nuptias, ne recumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus. Tertio, quia bona opera pro regno cæli facere docuit, quod pertinet ad metaphysicam, siue theoricam. Dicebat autem & ei qui se inuitauerat. Cum facis prandium, aut cenam, noli uocare amicos tuos, nec fratres tuos, nec cognatos, nec uicinos diuites &c.

De eodem.

M N I S qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Quatuor facit Dominus in uerbis istis. Primo, hortatur ut superbiæ uitium caueamus,

POST PENTECOSTEN.

82

caueamus, ibi. Omnis qui se exaltat. Secundo, subiungit poenam superbientium, ibi. Humiliabitur. Tertio, hortatur ad humilitatis meritum, ibi. Qui se humiliat. Circa primum notandum, quod tribus modis exaltant se peruersi superbi. Primo, contra Deum se stulte erigendo. Iob. 15. Currit aduersus dominum extento collo, & pingui ceruicibus armatus est, & operuit faciem eius crassitudo, & de lateribus eius a ruina descendit: & in eodem. Quid timeat contra Deum spiritus tuus, ut proferas de corde tuo huiusmodi sermones? psalm. 73. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Secundo, inaniter sibi placendo. Aug. De ciuit. Dei. 14. lib. c. 13. Relicto itaque Deo esse in semetipso, hoc est sibi placere, non iam nihil esse est, sed nihilo propinquare: unde superbi secundum scripturas sanctas alio nomine appellatur, sibi placentes. Tertio, arroganter se aliis praeferendo. psalm. 23. Dum superbit impius, incenditur pauper. Aug. Quid est superbia, nisi peruersus celsitudinis appetitus. De his tribus, Iob. 15. Quid te eleuat cor tuum? te erigendo, ecce primum: & quasi magna cogitans, tibi placens? ecce secundum: attonitos habes oculos, ecce tertium. Circa secundum notandum, quod tripliciter superbi humiliabuntur. Primo, quia a superbia deiciuntur. psalm. 73. Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper. Secundo, quia coram omnibus creaturis confundentur. Osee. 4. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Idem. 17. Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur. Hier. 20. Confundetur uenter qui non intellexerit opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur. Et Osee. 10. Celsus Esraim capiet, & confundetur Israel in uoluntate sua. Tertio, quia æternaliter punietur. Apo. 18. Quantum glorificauit se, & in delictis fuit, tantum date illi tormentum pro glorificatione sua uana & lucrativa. pro delitiis, quia in corde suo dicit. Sedeo regina, & uidua non sum, & luctum non uidebo: ideo in una die ueniet plagæ eius, mors, luctus, & fames, & igne comburetur. Iob. 40. Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia. In eodem. Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contra impios in loco suo absconde eos in puluere simul, & facies eorum demerge in foueam.

L 2 Circa

SERMONES DOMINICALES

Circa tertium notandū, quia debemus tripliciter humiliari. Primo nos ipsos, quod nihil sumus cognoscendo. Grego. Humilitas est sensus proprii uacuitas. Secundo, de contemptu, si quis humilis potest prædicari, si uilis reputari: siquidem facile est uelum ante oculos ponere uiles uestes habere, demisso capite incedere, sed uerum humilem patientia probat iniuriæ. Tertio, debemus nos humiliare omnibus subiiciendo. 1. Pet. 3. Subiecti estote omni humane creature propter Deum, siue regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis ad uindictam malorum, ad laudem uero bonorum. Circa quartum notandū, quod qui se humiliat, tripliciter Dominus cum exaltabit. Primo, conferendo ei iudiciariam potestatem. Matth. 19. Respondens Petrus dixit, f. Iesu. Ecce nos relinquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? Iesus dixit. Amen dico uobis, quod uos qui secuti estis me, sper uiam humilitatis & paupertatis, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & uos iudicantes duodecim tribus Israel. Iob. 33. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria: quia humilibus retribuet iudiciariam potestatem. Secundo, conferendo regiam dignitatem. 1. Re. 2. Sulcitanus de puluere egenum, & de stercore erigens pauperem, idest humilem, ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. & Iob. 36. Non auferet a iusto oculos suos: reges collocat in solio in perpetuum, & illic eriguntur qui humiliantur & deprimuntur. Tertio, conferendo gloriæ æternitatem. Prouerb. 19. Humile spiritu suscipiet gloria. Iob. 5. Qui ponit humilem in sublimi, & morientes erigit spiritate &c.

Dominica decima octaua ex epistola.

GRATIAS ago Deo meo pro uobis in gratia Dei, quæ data est nobis in Christo Iesu, quia in omnibus diuites facti estis in illo. 1. Cor. 1. Per hoc quod Apollolus agit gratias, quod illi diuites facti erant in illo, ostenditur quod quædam diuitiæ sunt quæ sunt appetendæ. Per hoc uero quod Christus minatur diuitibus,

POST PENTECOSTEN.

83

uitibus, uere ostenditur quod quædam diuitiæ sunt fugiendæ: unde notandum quod sunt diuitiæ temporales, & sunt diuitiæ spirituales, & sunt diuitiæ æternales. De primis, ps. 61. Diuitiæ si affluant, noli te cor apponere. De secundis, Idem. Beatus uir qui timet Dominum: & post. Gloria & diuitiæ in domo eius. De tertiis, Prouerb. 6. Mecum sunt diuitiæ, scilicet poriora bona, & gloria, scilicet inestabilis, opes superba, scilicet excelsa, & iustitia, scilicet secundum meritum. Primæ diuitiæ, scilicet temporales, sunt contemnendæ maxime propter quatuor. Primo, propter eorum inutilitatem, Eccl. 5. Qui amat diuitias, fructum uitæ æternæ non capiet ex eis, sed florem in præfenti scilicet malorum Prouerb. 11. Non proderunt diuitiæ in die ultionis scilicet districtæ iræ, quasi dicat, Diuitiæ temporales non proderunt ad salutem homini in die iudicii, sed iustitia scilicet bona opera iustitiæ, liberabit a morte, scilicet æterna. Eccl. 5. Fili, noli attendere ad possessiones iniquas, & ne dixeris, Est mihi sufficiens uita: nihil enim proderunt in tempore uindictæ & obductionis. Nihil intulimus in hunc mundum, nihil inde auferemus. Secundo, relinquendi necessitatem, ps. 75. Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt omnes uiri diuitiarum in manibus suis. Iob. 20. Diuitias, quas deuorauit, euomet: & de uentre illius extrahet eas Deus. Tertio, quia ducent male possidentem ad perpetuam paupertatem Iob. 27. Nil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inueniet, & apprehendet eum quasi aqua inopia. Quarto, quia contemptus earum deducet ad uitæ æternitatem, Matth. 19. Omnis qui reliquerit domum, uel fratrem, aut sororem, uel patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit. Nota autem quod quatuor modis peccat homo in diuitiis. Primo, iniuste acquirendo. Pro. 28. Qui coaceruant diuitias usuris, & sœnore liberali, in pauperes congregat eas. Idem 33. Qui calumniatur pauperem, ut congreget diuitias suas, dabit ipsi ditiori scilicet mundo, & egebit. Secundo, a uare possidendo. Eccl. 5. Diuitiæ seruatur in malum, idest in periculo domini sui pereunt enim in afflictione pessima. Tertio, male expendendo. Prouerb. 11.

L 3 Ne

SERMONES DOMINICALES

Ne dederis mulieribus, idest corruptionibus uitiorum, substantiam suam, uel tuam, scilicet corpus & diuitias temporalium rerum: mystice. Cumulum uirtutum ne contamines corruptionibus uitiorum. Luc. 20. Adolescentior filius congregatis omnibus peregre profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam luxuriose uiuendo. Quarto, in eis confidendo, & de ipsis superbiendo. Prouerb. 11. Qui confidit in diuitiis suis, corruet scilicet a uita æterna. glo. Qui presentibus bonis inhians futura non cogitat, uel non attendit, in fine bonis æternis carebit. 1. Tim. 1. Diuitibus huius sæculi præcipe non sublimis sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo uiuo, qui præstat omnia abunde ad fruendum, bene agere, diuites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant uitam æternam, uel bonam. Diuitiæ spirituales sunt scientiæ & uirtutes. Isa. 33. Diuitiæ salutis scientiæ & scientia, timor Domini ipse thesaurus eius. Per timorem peccati est expulsio. Qui timent Deum, præparabunt corda sua, & in cōspectu illius sanctificabunt animas suas. Ecclesi. 1. Radix scientiæ timere Deum: nam qui sine timore Dei est, non poterit iustificari. Ibidem. Timor Domini expellit peccatum. Per scientiam est in nobis discretio & honesta conuersatio: est enim scientia scire qualiter homo se debeat habere ad Deum, ad proximum, & ad seipsum. Hanc scientiam docet nos Deus ab lactatos a lacte, auulsos ab uberibus uoluptatis & cupiditatis. Quærit Isaias 28. per spiritum sanctum Dominum dicens. Quem docebit scientiam, & intelligere faciet auditum? qui respondit. Ab lactatos a lacte, auulsos ab uberibus. Mirum cum homo in his uberibus amaritudinem inueniat & ardorem, quare non separatur ab eis, cum dicat August. Domine, delectationes meas resperxisti amaritudinibus, ut quærerem sine amaritudine uiuere. O tu homo, si uis a Domino doceri, separa te ab istis uberibus, quia dicitur Sapient. 5. In maliuolam animam non introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Per sapientiam est in nobis

POST PENTECOSTEN.

84

nobis Dei dilectio: unde Bernardus. Discat quantum uult, ego sapientem non dicam, dum non timebit, nec diligit Deum. Istæ diuitiæ sunt appetendæ propter tria. Primo, propter immensitatem. Sapientiæ. 7. Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitia Dei. In eodem. Neminem diligit Deus, nisi qui cum sapientia inhabitat. Prouerb. 3. Pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Glo. Non tantum terrenis, sed etiam cælestibus diuitiis, immo & ipsi angelorum cōspectibus charitas præfertur. Vnde non metuat de inopia quisquis opes acquisiuit sapientiæ. Secundo, propter utilitatem. Prouerb. 13. Redemptio animæ uiri diuitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem sustinet. Matth. 26. Ite in ignem æternum: uel non sustinet. Glo. Qui uult animam suam redimere a futura ira, congreget diuitias bonorum operum: quia qui eis carebit, increpationem districti iudicis sustinere non ualebit. Pauperes ibi non increpantur, sed benedictionem hereditatis participant. Tertio, propter dignitatem. Prouerb. 14. Corona, cæterna, pro uirtutibus sapientum. Diuitiæ eorum uere non est terrenum emolumentum, sed stultorum imprudentia. Glo. Sapientes & si terrenum aliquod emolumentum pro diuitiis habent, coronam tamen tamquam pro uirtutibus, in futuro participant. Sed stultorum stultitas maxima hæc est, quod pro inuidia æternorum de presentibus cōmodis gaudent. Imprudentia. n. est imprudentia dicitur. Diuitiæ æternales sunt appetendæ. Primo, pp eorū ueritatē; sunt. n. illæ ueræ diuitiæ. Ber. Si uere, fratres, diuites esse cupitis, ueras diuitias amate. Secundo, pp iucunditatē. ps. 149. Exultabunt sancti in gloria, & letabuntur in cubilibus suis. Isa. 3. Regem in decore suo uidebunt. Tertio, pp æternitatem. Sap. 5. Iusti autem in perpetuum uiuent. Luc. 1. Et regni eius non erit finis. Matth. 6. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furtantur. Per has tres species æruginem, tineam, & fures ostendit Dominus nihil tutum esse in terra in possessionibus diuitiarum. Quædā enim sunt quæ ærugo deuorat,

SERMONES DOMINICALES

sicut aurum, & argentum, & cetera metalla. Alia sunt quę nec ærugo, sed tinea corrodit & comedit, ut uestes sericas & pretiosas. Alia uero quę nec ærugo, nec tinea comedunt, sed fures furantur, & effodiunt, ut gemmas & lapides pretiosos: proinde incerta est omnis uita nostra substantia, & omnium rerum possessio. Suadet nos Dominus in calum thesaurizare dicens. Thesaurizate uobis thesauros in cælo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Quomodo autem quis in cælo thesaurizare possit, nisi diuitias ante seculates faciendo, premitat? Possumus per æruginem, tineam, & fures, spirituales nequitias intelligere. Ærugo enim superbiam demonstrat. Superbia enim mentes quas intus erit, a statu suę rectitudinis deperire facit. Ærugo enim semper in aperto se demonstrat: sic & superbia semper expandit ramos ad humanam laudem. Per tineam inuidia designatur: semper enim sicut tinea quę inuasit corrumpit, & ab omni integritate dirumpit. Per fures maligni spiritus intelliguntur, qui ad hoc uigilant, ut thesauros animę effodiant, & furentur. In cælo enim ærugo non est, quia in cælo superbia locum non habet, quia diabolus cum suis sequacibus iam inde deiectus est. Ibi tinea non est, idest inuidia, quia nullus inuidebit alterius beatitudini: ibi non sunt fures, idest dæmones, quia cum capite inde corruerunt. Chrysostomus. Vnus solus fur est qui furatur thesaurum positum in cælis. Sinanis gloria.

De eadem ex euangelio.

Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Matth. 22. In istis uerbis tria notantur. Primo, Domini nostri Iesu Christi diuinitas, ibi. Dixit Dominus Domino meo. Dicere enim Dei fuit generare sibi filium coequalē, non secundum quod de David natus fuit, sed secundum quod de patre semper fuit. Secundo, magna ipsius secundum humanam naturā dignitas, ibi. Sede a dextris meis, regna in potioribus meis.

POST PENTECOSTEN.

85

meis. Tertio, Dei potentia & iustitia, ibi. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Hoc enim pertinet ad iustitiam & potentiam Dei, ut puniat omnes inimicos Christi. Nota autem quod septem faciet Dominus contra inimicos: unde stulti sunt qui uolunt esse inimici eius, & qui sunt, qui non reconciliantur ei. Primo, contra eos cum toto mundo pugnabit. psalm. 109. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. glo. Donec subiciam uolentes, & nolentes. Tertio, suum furorem eis demonstrabit. Naum. 1. Ultiones Domini in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis. Quarto, eos seculis iudicabit. Deute. 33. Si aduero ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me retribuam. Quinto, tenebris infernalibus excabit eos. Naum. 5. Inimicos eius persequentur tenebre. Sexto, æternum eis supplicium dabit. psalm. 77. Percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternū dedit illis. Septimo, eos æternæ morti destinabit. Philip. 3. Nunc autem & sensus dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus. Luc. 19. Veruntamen illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me. Sunt autem inimici Christi omnes qui nolunt parere eius imperiis. Augustinus in lib. de ciuit. Dei. 12. Dicuntur autem inimici Dei qui non natura, sed tituli aduersantur eius imperiis, nihil ualentes ei nocere: sed sibi inimici sunt resistendi uoluntate, non potentia laedendis: quamquam qui sit inimicus, potest fieri amicus eius, si confugiat ad sanguinem Christi. Rom. 5. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salui erimus in uita ipsius, Ad quam nos perducatur &c.

Dominica decimanona ex epistola.

Non tunc locū dare diabolo. Qui furabatur, iam non furetur, magis autem laboret manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti, Ephe. 4. Nota quod Apostolus

SERMONES DOMINICALES.

Apostolus in ista epistola tria facit. Primo, monet fideles ne in corde suo locum diabolo faciant, ibi. Nolite locum dare diabolo. Secundo, monet nos cauere ab illis qui locum diabolo præparant, ibi. Qui furabatur, iam non furetur. Tertio, monet eos facere propter quod diabolus fugiat, ibi. Magis autem laboret &c. Circa primum nota, quod propter quatuor non debemus facere locum diabolo. Primo, quia serpens est uolens animam, quæ eum suscipit, ueneno malitiæ, uenenare. Apocal. 12. Proiectus est draco iste magnus antiquus serpens, qui uocatur diabolus, & sathanas qui seducit uniuersum orbem proiectus in terram, & angeli eius missi sunt in terram. Secundo, quia est leo quærens animas deuorare. 1. Pet. 5. Fratres, sobrii estote, & uigilate, quia aduersarius uester diabolus tamquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Tertio, quia est inuidus malum suo hospiti ordinando. Eccles. 3. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum: imitantur illam qui sunt ex parte eius. Quarto, quia est accusator, semper suos hospites accusando. Apocal. 12. Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat ante conspectum Dei nostri die ac nocte. Quinto, quia est fur, omnia bona gratiæ suo hospiti furando. Luc. 8. Inde uenit diabolus, & tollit uerbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Sexto, quia est homicida, hospites suos morte perpetua ingulando. Ioan. 8. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere: ille homicida erat ab initio, & in ueritate non stetit, quia non est in eo ueritas. Septimo, quia qui facit huiusmodi locum diabolo, locum habebit cum diabolo in inferno. Matth. 25. Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Pater ergo quod in multis plus stulti sunt, qui locum diabolo faciunt in corde suo, quam qui recipiunt serpentem, leonem, furem, homicidam in domo sua. Circa secundum nota, quod a seipsum peccatis præcipit nos Apostolus abstinere in ista epistola, quæ in corde hominis locum diabolo faciunt. Primo a furto, ibi. Qui furabatur, iam non furetur. Secundo,

POST PENTECOSTEN.

28

Secundo, a sermone malo, ibi. Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat. Tertio a tristitia, ibi. Omnis amaritudo. Quarto ab ira, ibi. Et ira. Quinto, ab indignatione, ibi. Et indignatio. Sexto, a contentione, ibi. Et clamor. Septimo, a blasphemia. August. Blasphemia est per quam de Deo falsa dicuntur: & ideo peius est blasphemia quam peccare periurando, quia periurando falsarie adhibetur testis: blasphemando falsa dicuntur de ipso Deo. Et ab omni malitia, ibi. Blasphemia tollatur a uobis cum omni malitia. Circa tertium notandum, quod similiter ad septem hortatur nos Apostolus in ista epistola, quæ diabolum ab anima fugant. Primo, ad mentis renouationem, ibi. Renouamini spiritu mentis uestre. Debemus autem quinque modis renouari. Primo, sicut aquila rostrum malæ linguæ deponendo: unde ibidem. Propter quod deponentes mendacium, loquimini ueritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. psalm. 102. Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua. Secundo, sicut ceruus cornua superbiæ deponendo. psalm. 41. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, dicit ibi gloss. Cernus est grauatus excellentibus pilis atque cornibus, serpentem naribus attrahit, siue haurit, quo hausto uenenum æstuat, unde fontem ardentissime desiderat, quo hausto cornua & pilos deponit. Isa. 53. Omnes sitientes uenite ad aquas. Tertio, sicut accipiter plumas uirtutum per gratiam Sancti Spiritus assumendo. Iob. 38. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandit alas suas ad austrum? Quarto, sicut serpens corium uetustæ conuersationis exuendo. Col. 3. Expoliantes uos ueterem hominem cum actibus suis, & induite nouum eum qui renouatur in agnitionem Dei secundum imaginem eius qui creauit eum. Quinto, sicut aurum, uel argentum rubiginem mali amoris auferendo. Iob. 23. Ipse uero scit uiam meam, & probabit me quasi aurum, quod per ignem transit. Secundo, monet ad honestum laborem, ibi. Magis autem laboret. Tertio, ad eleemosynarum largitionem, ibi. Ut habeat unde tribuas necessitatibus patienti.

SERMONES DOMINICALES

patienti. Quarto, monet loqui quæ sunt ad ædificationem fidei, ibi. Ut det gratiam audientibus. Quinto, ad benignitatis ostensionem, ibi. Estote autem inuicem benigni. Sexto, ad misericordie exhibitionem, ibi. Misericordes. Septimo, ad mutuam iniuriarum dimissionem, ibi. Donantes inuicem, sicut & Christus donauit uobis.

De eadem ex euangelio.

SCENDENS Iesus in nauiculam transiit, & uenit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto, & uidens Iesus fidem illorum, dixit paralytico. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua &c. Matth. 9. Allegorice ciuitas ista est ciuitas celestis, psalm. 86. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Ad hanc ciuitatem uenit, qui ascendit nauiculam, idest sanctam uitam, & trans mare huius mundi. Ascendens Iesus in nauiculam transiit, & uenit in ciuitatem suam, Matth. 9. Morali ter nauicula ista significat uitæ sanctitatem propter tria. Primo, ratione materie: secundo, ratione forme: tertio, ratione finis. Quare in tertia Dominica post octauas Epiphaniæ. Debet autem quilibet ad istam ciuitatem festinare. Primo, propter securitatem: secundo, propter amœnitatem: tertio, propter copiositatem. Circa primum nota, quod est securitas in ciuitate celesti propter tria. Primo, quia cælis solidissimis tamquam firmissimis columnis communitur, psalm. 30. Benedictus Deus, quia inificauit misericordiam suam in ciuitate munita. Secundo, quia ibi nullus malus qui securitatem & pacem eius perturbet, inuenitur, psalm. 72. Domine, in uirtute tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Tertio, quia æternitate stabilitur, psalm. 47. Sicut audiuius, sic uidimus in ciuitate Domini uirtutum, in ciuitate Dei nostri, Deus fundauit eam in æternum, Heb. 11. Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem, cuius artifex & conditor Deus.

Circa secundum notandum, quod amœnitas ciuitatis confurgit ex tribus. Primo, quia pulcherrimis mœniis decoratur. Prouerb. 9. Misit ancillas suas scilicet infirmos prædi-

POST PENTECOSTEN.

87

prædicatores, & despicabiles elegit ut uocarent qui suo uerbo & exemplo fideles populos ad arcem suam & ad mœnia ciuitatis ad superna celestis patriæ ædificia colligerent. Secundo, quia continuo lumine illustratur. Apocal. 21. Et ciuitas non eget sole, neque luna ut luceant in ea. Nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus, & ambulabunt gentes in lumine eius. Tertio, quia mirabilis temperies sine æstu & frigore semper continuatur. Apoca. 4. Non cadet super eos sol, nec ullus æstus, quoniam agnus qui in medio eorum est, reget illos, & adducet illos ad uitæ fontes, & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, psalm. 65. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.

Circa tertium notandum, quod ibi erit copiositas omnium bonorum, idest omnium gaudiorum. Isa. 33. Oculi tui uidebunt Hierusalem ciuitatem habitationem opulentam. Confurgent autem in gaudia ex tribus. Primo, ex diuinæ speciositatis uisione. Isa. 33. Regem in decore suo uidebunt. Secundo, ex pulchritudine & bonitate angelicæ societatis, qui sunt ciues eius, Hebr. 12. Accessistis ad montem. Sion, & ciuitatem Dei uiuentis Hierusalem celestem, & ad multorum millium angelorum frequentiam, & ad ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in cælis, & ad iudicem omnium Deum, & spiritum iustorum perfectorum. Tertio, ex continuatione æternæ solemnitatis. Isa. 33. Respice Sion ciuitatem solemnitatis uestre. Celebrant enim qui sunt in ista ciuitate continuum festum, qui nihil aliud faciunt nisi quiescere, uidere, amare, laudare, cantare, quæ conueniunt festo. August. in libro de ciuitate Dei. Si queratur quod est opus illius ciuitatis, dicimus, quod ibi uacabimus, & uidebimus, & amabimus, & laudabimus, & cantabimus. Nam quis alius erit noster finis nisi uenire ad regnum, cuius non erit finis? Ad quod nos perducit Dominus omnipotens.

Dominica

SERMONES DOMINICALES,

Dominica vigesima ex epistola.

VIDETE quomodo caute ambuletis, Ephes. 5. Apostolus in ista epistola admonet nos ad cautelam ambulandi, & ponit tria circa ipsam cautelam. Primo, ut ambulemus discretè, ibi. Non quasi insipientes. Secundo expedite, ibi. Nolite inebriari uino. Tertio humiliter, ibi. Gratiarum agentes semper pro omnibus in nomine Domini Iesu Christi. Circa primum ostendit discretionem ambulandi in tribus. Primo, in electione operandorum, ibi. Sed ut sapientes. Secundo, in comparatione electorum, ibi. Redimentes tempus. Tertio, in inclinatione ad debitum finem, ibi. Intelligentes quæ sit uoluntas Dei. Circa secundum ostendit expeditionem ambulationis esse in duobus. Primo, in timore impedimenti, ibi. Nolite inebriari uino. Secundo, in habitatione ad melius, ibi. Sed adimpleamini Spiritu sancto. Circa tertium ostendit humilitatem ambulationis spiritualis esse in duobus. Primo, in comparatione ad Deum, ibi. Gratiarum agentes. Secundo, in comparatione ad proximum, ibi. Subiecti inuicem in timore Christi. Videte quomodo caute ambuletis. Monet Apostolus in uerbis istis, scilicet ut caute ambulemus in uia iustitiæ propter quatuor. Primo, quia ambulamur in medio laqueorum, Eccles. 5. Ingredieris, & super dolentiũ arma ambulabis. Secundo, quia ambulamur in medio latronum. Osee. 6. Quasi fauces uirorum latronum particeps sacerdotum in uia interficientium pergentes de Sichæ. Job. 19. Simul uenerunt latrones eius, & fecerunt sibi uiam per me. Tertio, quia ambulamur in medio fouearum. Gen. 19. Vallis syluestris habebat puteos multos bituminis. Isa. 24. Formido, & fovea, & laqueus super te qui habitator es terræ: & erit, qui sugerit a facie formidinis, cadet in foueam: & qui se explicauerit de fouea, tenebitur laqueo. Circa primum nota, quod ambulamur in medio trium laqueorũ. Primus laqueus est superborum iniquitas. psalm. 139. In uia hac quam ambulabam, absconderunt superbi laqueũ mihi.

POST PENTECOSTEN. 13 88

mihi. Secundus auarorum cupiditas. 2. ad Tim. 6. Qui uolunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueũ diaboli, & desideria multa inutilia, & nocua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix omnium malorum est cupiditas. Tertius est detractorum peruersitas. Eccles. 5. 1. Liberasti corpus meum a perditione, & a laqueo linguæ iniquæ, & a labiis operantium iniquitatem. Circa secundum nota, quod similiter ambulamur in medio trium latronum. Primus est diabolus: unde Ioan. 10. Fur non uenit nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Secundus est adulator. Osee. 7. Fur ingressus est spoliens, latrunculus foris: fures intrinseci sunt adulatores extranei. Tertius est uana gloria. Grego. Quasi quidam latrunculus adiungit se in uia fauor humanus, & incautos quos reperit, spoliat. Igitur expoliari desiderat, qui thesaurum publice in uia portat. Idem. Quasi latrunculus quippe est appetitus laudis humanæ, qui recto itinere gradientibus ex latere iungitur, ut ex occultis educto gladio gradientium uita trucidetur. Chrys. Vnus solus fur est qui furatur thesaurum positũ in celis, uana gloria. Demones furantur animas, adulatores puritatem conscientie, uana gloria mercedem æternæ gloriæ. Circa tertium nota, quod ambulamur similiter in medio triũ fouearum. Prima est mulier, uel luxuria. Prou. 33. Fouea, idest, peccatum luxuriæ, profunda inferi, os alienæ, uerba & oscula meretricis, cui iratus est Dominus incidet in eam, scilicet iræ filius. Glos. Qui uerba, vel oscula meretricis amplectitur, quasi ianuam abyssi pulsatur, & nisi pedes retrahat, membra cohibens, in foueam pœnalem cadet, in qua nullus nisi filius iræ illabietur. Secunda gula & ebrietas. Prou. 23. Cuius instant fouea? scilicet uitiorum, cui sine causa, si ferri vulnera? cui suffusio oculorũ. i. amissio luminis? Nonne his qui cõmorantur in uino, & student calicibus epotandis? Tertia hypocritarũ, & maleficorũ dolositas. Isa. 34. Foueam habuit ericius, qui significat duplices, qui abscondunt intentiones sub spinis duplicitatis. Matth. 8. Vulpes foueas habent &c. Propter periculum laqueorum debemus ambulare, caute semper ad Dominum.

SERMONES DOMINICALES.

num: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos, August. Resisto seductionibus, ut non implicentur pedes mei, qui- bus ingredior uiam tuam; & erigo ad te inuisibiles oculos, ut tu euellas de laqueo pedes meos. Proinde tu euellas eosnam si illaqueantur, tu non cessas euellere, ego autem curro ubique sparsis insidiis. Propter periculum latro- num debemus ambulare caute spiritualibus armati armis gradiendo. Eph. 6. Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo. Propter periculum so- perarum debemus ambulare caute, semper cum gravita- re & luce gratiæ incedendo. Ro. 13. Sicut in die honeste ambulemus.

De eadem ex euangelio.

Issis exercitibus suis perdidit homicidas illos, Matth. 22. In istis uerbis parabolice lo- quitur Deus de perditione impiorum, quæ fu- tura est in iudicio. Et nota hic tria. Primo, ma- gna Dei potentia, ibi. Missis exercitibus. Secundo, seuera ipsius; iustitia, ibi. Perdidit homicidas. Tertio, peruersa re- proborum malitia, ibi. Homicidas illos. Circa primum nota, quod magnos exercitus mittet Deus in die iudicii ad perdendum malos. Primus exercitus angelorum. Mat- th. 13. Exibunt angeli, & separabunt malos de medio ius- torum, & mittent eos in caminum ignis. Secundus erit exercitus sanctorum, Isa. 3. Deus ad iudicium ueniet cum senioribus populi sui, & principibus eius. Tertius erit exercitus omnium creaturarum. Sapient. 5. Armabit crea- turam ad ultionem inimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Circa secundum no- ta, quod Deus perdet malos tripliciter. Primo uelociter, quia subita erit eorum perditio. Deut. 38. Mittet Deus super te famem, & esuriem, & increpationem in om- nia opera tua, quæ facies donec conterat te, & per- dat uelociter propter adinventiones tuas pessimas, in quibus reliquisti me. 1. Thess. 5. Cum enim dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superuenient in- exercitus

POST PENTECOSTEN. 89

exercitus & non effugient. Secundo, perdet uniuersaliter, quia nullus malus euadet. psal. 72. Perdes omnes qui fornicantur abs te. Luc. 17. Et dabantur ad nuptias usque in diem quæ intrauit Noë in arcam, & venit diluuium, & perdidit om- nes. Similiter sicut factum est in diebus Lot, edebant & bibe- bant emebant & vendebant plantabant & edificabant: qua die autem Lot exiit a Sodomis, pluit ignem & sulphur de cæ- lo, & omnes perdidit: secundum hoc erit in die qua filius ho- minis reuelabitur. Tertio, perdet æternaliter. Matth. 10. Eū timere qui potest corpus & animam perdere in gehennam. Circa tertium nota, quod Deus perdet malos. Matth. 21. Malos male perdet. Item, perdet mendaces, psal. 5. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Item, perdet homici- das, ut hic. Perdidit homicidas illos. Propterea hic tria nota- tur peccata. scilicet peccatum cordis in malitia, peccatum oris in mendacio, peccatum operis in homicidio: omnes. n. qui pec- cant corde, vel ore, vel opere, nisi penitent, perdunt a Do- mino in æternum, & ad diem furoris adducuntur. A qua nos liberet Dominus omnipotens, Amen.

Dominica vigesima prima ex epistola.

ACCIPITE armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfici stare, Eph. 6. Tria facit Apostolus in uerbis istis. Primo, mo- net ut armis spiritualibus nos armemus, ibi. Accipite armaturam Dei. Secundo, probat quod indige- mus, ibi. Ut possitis resistere in die malo. Tertio ponit, Et in omnibus perfecti stare. Circa primum nota, quod quin- que arma debemus accipere, quæ ponit Apostolus in ista epistola. Primum, debemus accipere balthæum cōscientiæ, ibi. State succincti lumbos vestros. Iob. 40. Accinge sicut vir lumbos tuos. Secundo, debemus indui lorica iustitiæ, ibi. Lorica iustitiæ. Isa. 59. Indutus est iustitia, ut lorica. Ter- tio, debemus assumere scutum fidei, psal. 90. Scuto circun- dabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno. 2. Petri. 5. Aduersarius uester diabolus tamquam leo rugiens cir-

Sermo. S. Tho. Aquin. M cu

SERMONES DOMINICALES

cuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Quarto, galeam spei, ibi. Galeam salutis assumite. 1. Thessal. 5. Induti lorica fidei & charitatis, & galeam spe salutis, quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Iesum Christum, qui mortuus est pro nobis. Quinto, gladium uerbi Dei, ibi. Gladium spiritus, quod est uerbum Dei, Heb. 4. Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabili, est omni gladio ancipiti. Circa secundum nota, quod quinque sunt dies mali, a quibus defendunt nos arma illa. Prima dies mala est iniquitas. Eccles. 7. In die bona, scilicet in presenti, qua mereri potes vitam æternam, frui bonis, scilicet operibus virtutum: & malam diem præcaue, scilicet futuram, in qua nulla datur boni operis facultas. Secunda, temporalis prosperitas. Hier. 1. Ecce ego non sum turbatus te pastorem sequens: & diem hominis non desiderauit, tu scis. Quod egressum est de labiis meis rectum fuit in conspectu tuo. psal. 40. In die mala liberabit eum Dominus. Tertia, temporalis aduersitas Matth. 6. Sufficit diei malitia sua. Quarta, est tentatio diabolica. psal. 48. Cur timebo in die mala, id est, in die tentationis? Quinta, est dies iudicii. Amos, 6. Qui separati estis in diem malam, & appropinquatis solio iniquitatis. Erit autem dies illa mala malis propter undecim, quæ tangit Sophonias. cap. 1. in vna autoritate. Primo, dies illa dies ira, dies tribulationis & angustie, dies calamitatis & miserie, dies tenebrarum & caliginis, dies nebula & turbis, dies tubæ & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos exelfos, & tribulabo homines, & ambulabunt ut cæci, quia Domino peccauerunt: effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercore. Circa tertium nota, quod in tribus debemus perfecti stare. Primo, in cordis & corporis munditia. 2. Corinth. 6. Has ergo habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus perficientes sanctificationem in timore Dei. Secundo, in mandatorum Dei obseruatione. Iac. 2. Si tamen legem perficitis recta secundum scripturam, Diliges proximum sicut te ipsum, benefacitis:

POST-PENTECOSTEN. 90

benefacitis: si autem personas accipitis, peccatum operamini redargui a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. Qui enim dixit, Non moechaberis, dixit & Non occides, quod si non moechaberis, occidas autem, factus es transgressor legis. Tertio, in linguae reformatione. Iaco. 3. Si quis in uerbo non offendit, hic perfectus est vir. Quarto, in Dei & proximi dilectione. 1. Io. 4. Perfecti charitas foras mittit timorem. Matth. 5. Ego autem dico vobis. Diligite inimicos vestros, benefacite his qui odunt uos, & orate pro persequētibz & calumniantibus uos, ut sitis filii patris vestri qui in celis est: & post. Estote ergo & vos perfecti, sicut pater vester perfectus est. Quinto in laude Dei, & gratiarum actione. psalm. 8. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, Ad quam laudem nos perducatur qui est benedictus in sæcula, Amen.

De eadem ex euangelio.

ER hora septima reliquit eum febris, Ioan. 5. Moraliter duo notantur in verbis istis. Primo, peccatoris infirmitas, scilicet febris, ibi. Febris. Secundo, quot sint ad curationem ipsius necessaria, ibi. Hora septima reliquit eum febris. Circa primum nota, quod peccatores laborant septem febribus. Prima, est continua, quæ est luxuria. Osee. 4. Fornicari sunt, & non cessauerunt, quoniam Deus dereliquerunt in non custodiendo. Secunda, quotidiana, quæ est gula in qua quotidie peccatur. Isa. 56. Comedamus & bibamus, & erit sicut in die, sic & cras multo amplius. Tertia, laborat tertiana, quæ significat iracundiam ex accessione caloris. Eccles. 38. Secundum enim ligna sylue, sic exardescet ignis, secundum virtutem suam exaltabit iram suam. Quarta, febris quartana, quæ significat accidiam quæ prouenit ex melencholia. Prouer. 25. Sicut tinea

M 2 uestimento

SERMONES DOMINICALES.

vestimēto & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Deuter. 28. Percutiat te Dominus egestate, febris & frigore, ardore, aestu, & aere corrupto, ac rubigine. Quinta ethica, quæ est auaritia, quæ difficile, vel numquam curatur. Hieron. Cum cetera vitia senescant in homine, sola auaritia iuuenescit. Sexta ephimera, quæ est superbia, quia cito deficit. psal. 72. Deiecisti eos dum alleuarentur. Iob. 24. Eleuati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur. Septima putrida, quæ est inuidia. Pron. 14. Vita carnis, sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Circa secundum nota quæ septem sunt, quæ sanant hominem ab istis septem febribus, sicut ex textu colligitur. Prima est deuota Dei auditio. psal. 106. Misit verbum suum, & sanauit eos. Sap. 16. Etenim nec herba, nec malagma sanauit illos, sed sermo tuus Domine omnipotens, qui sanat omnia, tu ex qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis & reducis. Secunda est peccati contritio. psal. 50. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. Tertia, deuota ad Deum exclamatio. psal. 29. Deus meus clamaui ad te, & sanasti me. Quarta est fidei infusio. Luc. 7. Dixit autem Dominus ad mulierem. Fides tua te saluam fecit, vade in pace. Quinta est misericordia exhibitio. Isa. 58. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Et tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria Dei colliget te. Sexta peccati desertio. Isa. 26. Si reuertamini & quiescatis, salui eritis. Septima perfectio cordis contritio, & plena hominis ad Deum conuersio. psal. 146. Qui sanat contritos cordes. Hier. 3. Conuertimini filii reuertentes & sanabo auersiones vestras. Idem in eodem. Vere in domino Deo nostro salus Israel. Hæc est septima hora, in qua febris omnino derelinquit peccatorem. Hæc autem omnia nullam habent efficaciam, nisi sumant effectum ab illa sancta medicina, quæ sanat omnes lāgores nostros, idest, a passione Christi Dei nostri. Petri. 2. Qui peccata nostra pertulit in corpore suo super ligum, cuius liuore sanati sumus.

Dominica

POST PENTECOSTEN. 91

Dominica uigesima secunda ex epistola.

Vitis synceri, & sine offensa in die Christi, Philip. 1. Ad tria hortatur nos Apostolus in ista epistola. Primo, ad mali uitationem, ibi. Ut sitis synceri. Secundo, ad omnem dilectionem, ibi. Repleti fructu iustitiæ. Tercio, ad rectam intentionem, ibi. In laudem & gloriam Dei. Circa primum tria facit. Primo, monet ad acquirendam mentis mundiciam, ibi. Ut sitis synceri. Matth. 5. Beati mundo corde. Secundo, ad uitandam proximi iniuriam, ibi. Sine offensa. 2. Cor. 6. Nemini dantes ullam offensionem. Tercio, ad habendum in utroque perseverantiam, ibi. In die Christi, idest, usque post mortem: quia tunc finitur dies hominis, & incipit dies Christi. Matth. 10. Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Hoc tangit glosa in verbo, syncere, idest, sine operibus corruptionis quo ad nos, & quantum ad proximos sine offensa, & hic perseverauerit usque ad diem Christi. Circa secundum similiter tria facit. Primo, monet ad mentis rectificationem, ibi. Iustitiæ. Anselmus Iustitia est rectitudo voluntatis seruata propter se. Secundo, ad habendam in bono delectationem, ibi. Fructus autem spiritus sunt pax, gaudium, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Tercio, ad habendam in bono perfectionem, ibi. Repleti. Matth. 5. Estote ergo vos perfecti, sicut pater vester cælestis perfectus est. Circa tertium similiter tria facit. Tripliciter enim debemus in qualibet actione dirigere oculum intentionis ad Deum. Primo, ut omnia bona tamquam a fonte omnis boni venire ab eo credamus per Iesum Christum Ioan. 1. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, gratiam pro gratia: quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Secundo, ut Deum in nostra actione laudari & honorari faciamus, ibi. In laudem Dei Matth. 5. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut videatur opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum qui in cælis est. Tercio, ut eternam gloriam in præmium nobis dari pro opere appetamus, ibi. Per gloriam Dei. Matth. 6. Nolite

M 3 thesaurizare

12 SERMONES DOMINICALES.

thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi erugo & tinea demolitur, & fures effodiunt, & furantur. Thesaurizate autem uobis thesauros in celis, ubi nec tinea, nec erugo demolitur, nec fures effodiunt, nec furantur.

De eadem ex euangelio.

SIMILE est regnum celorum homini qui uoluit rationem ponere cum seruis suis, Matth. 20. Hec ratio fiet in die iudicii circa quam debet hominibus cogitare quotidie. Primo, reddendi rationem difficultatem. Secundo, testium qui adducuntur, veritatem. Tertio, sententiam contra eos, qui malam rationem reddiderunt, seueritatem. *Quere supra in Dominica decima.*

De eodem.

RATVS Dominus eius tradidit eum tortoribus, quousque redderet uniuersum debitum, Matth. 18. Moraliter per seruum istum intelligitur peccator quilibet, cui irascetur Deus in iudicio, & tradet eum aeternis tormentis. Vnde nota tria in uerbis istis. Primo, iuxta Dei contra reprobos indignatio, ibi. Iratus Deus. Secundo, dura peccatorum damnatio, ibi. Tradidit eum tortoribus. Tertio, eiusdem damnationis duratio, ibi. Quousque redderet uniuersum debitum. Circa primum nota, quod quatuor sunt genera hominum, quibus irascetur Deus in iudicio. Primo, contra eos qui legem Dei spernunt. Isa. 5. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphemauerunt: ideo iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eos, & turbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum quasi fiercus in medio platearum. Secundo irascetur contra eos, qui in peccatis usque in finem perdurant, vel persistunt. Isa. 64. Ecce tu iratus es, & peccauimus, & in ipsis fuimus semper, & saluabimur. Tertio, contra

eos

POST PENTECOSTEN. 92

eos qui temporalibus diuitiis abutuntur. Zach. 1. Ego irascar super gentes opulentas. Quarto, contra eos qui proximis non compatiuntur. Luc. 2. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui noluit facere misericordiam: superexaltat autem misericordia iudicium. Hoc potest intelligi in isto seruo, qui noluit misereri conserui sui. Circa secundum nota quod peccator a quatuor tortoribus torquetur. Primo, a Deo. Mat. 8. Et cum uenisset transfretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes demonia de monumentis exeuntes secum nimis, ita ut nemo posset transire per uiam illam, & ecce clamauerunt dicentes. Quid nobis & tibi fili Dei? uenisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab illis grex multorum porcorum pascentium. Secundo, a conscientia. Augustinus. Iussisti Domine, & ita est, ut poena sua sit sibi omnis inordinatus animus. Tertio, a morte aeterna. Sapient. 3. Non tanger illos tormentum mortis, & dicitur de sanctis. Luc. 16. Rogo te pater ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis ne ipsi ueniant in hunc locum tormentorum. Quarto, ab omni creatura. Sapient. 16. Creatura tibi factori deseruiens exardescit in tormentum aduersus iniustos, & leuior sit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt. Circa tertium nota, quod debent reddere quadruplex debitum, scilicet quatuor quae dedit nobis. Primo, dedit nobis mundum cum creaturis. psalm. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Secundo, corpus cum sensibus. Tertio, animam cum uiribus. De his duobus, Gene. 2. Formauit Deus hominem de limo terrae, quo ad corpus: & inspirauit in faciem eius spiraculum uitae, quo ad animam. Quarto, gratiam cum uirtutibus. Heb. 13. Iam regnum immobile suscipiendes, habemus gratiam, per quam saluamur placentes Deo cum metu & reuerentia. Etenim Deus noster ignis consumens est. De mundo debemus ei reddere eleemosynam pauperibus subueniendo. Ecclesiast. 4. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacifice in mansuetudine. Idem, Fili, eleemosynam pauperibus ne fraudes, & oculos tuos ne transuertras a paupere

M 4 animam

SERMONES DOMINICALES.

animam esurientem ne despexeris, & ne exasperes pauperem in inopia sua. Idem. Cor inopis ne affligeris, & ne protrahas datum angustianti. Idem. Ab inope ne auertas oculos propter iram, & ne relinquo querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum qui fecit illum. Idem. Congregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam. Glo. In his autem commendatur mansuetudo & humilitas, quia mansuetudo neminem spernit: humilitas omnibus se subiicit. Docet autem christianum equalibus & inferioribus affabilem se facere & humilem. psalm. 130. Domine, non est exaltatum cor meum. De corpore debemus ei reddere, ipsum immaculatum restituendo. Sapien. 10. Repetitur animæ debitum quam habebat. Gratiam debemus ei reddere, cum ipsa ad honorem eius utiliter laborando. 2. Cor. 6. Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Qui ista debita non reddiderit, hic numquam poterit ei reddere in æternum: & idcirco in loco tormentorum tormenta patietur in sæcula sæculorum, A quibus nos liberet Dominus.

Dominica vigesima tertia ex epistola.

NOSTRA autem conuersatio in cælis est, Philp. 3. Apostolus in verbis istis docet quod conuersatio iustorum est in cælis: & propter hoc si volumus esse similes eius, non debemus conuersari in istis miseriis, sed in cælis. Conuersantur autem sancti in cælis propter tria. Primo, propter securitatem: qui enim conuersatur in cælis, est securus a periculis huius erumnosæ vitæ. Iob. 7. Libera me, & pone me iuxta te, & cuius vis manus pugnet contra me. Augustinus. Qui intrat in gaudium Domini sui, & securus est, & habebit se optime, & in optimo. Secundo, propter iucunditatem. Qui conuersabitur in cælis, habebit quasi continuū gaudium & lætitiā. Sap. 8. Non enim habet amaritudinē conuersatio

POST PENTECOSTEN. 93

conuersatio illius, neque triduum conuictus illius, sed lætitiā & gaudium. Seneca. Animus sapientis est quasi mundus supra lunā: semper enim in serenitate est. Tertio, propter mundanorum omnium transeuntium necessitatem: sciunt sancti omnia mundana hic cito transitura. 2. Pet. 3. Adueniet autem dies Domini ut fur, in quo cæli magno impetu transibunt, elementa calore soluentur, & terra & omnia quæ in ipsa sunt, exurentur. Cum hæc omnia dissoluenta sint, quales oportet nos esse in sanctis conuersationibus, expectantes & properantes in aduentum Dei, propter quæ cæli soluentur, & elementa ignis ardore tabescunt? Nouos vero cælos, & nouam terram secundum promissā ipsius expectamus, in quibus iustitia inhabitat. Conuersantur autem sancti in cælo tripliciter. Primo, semper de bonis cæli cogitando. Secundo, in cælo semper debent esse desiderando. De his duobus. Ille sanctus digne in memoriam vertitur hominū, qui ad gaudia transit angelorum: quoniam in hac peregrinatione solo corpore constitutus, in illa cælesti patria conuersatus est. Tertio, conuersantur sancti in cælo, secundum mores cæli viuendo. Glo. ibi. Nostra conuersatio in cælis est: & si viuimus in terris, est in cælis conuersatio nostra, quia ibi est spes nostra: quia viuendo & intelligendo sumus similes angelis. Est autem in tribus conuersatio sanctorum similis conuersationi angelorum. Primo, in puritate: secundo, in simplicitate sine dolo: tertio, in charitate. Hæc tria maxime sunt in angelis, simplicitas in essentia, puritas in natura, charitas in gratia. In tribus est conuersatio sanctorum. 2. Cor. 1. Nam gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: quia in simplicitate & sinceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo &c.

De eadem ex euangelio.

MA GISTER, scimus quia verax es, & viā Dei in veritate doces &c. Matth. 23. In tribus commendatur Dominus Iesus Christus in verbis istis. Primo,

SERMONES DOMINICALES.

Primo, a magisterii dignitate, ibi. Magister. Secundo, a doctrinae utilitate, ibi. Et viam Dei. Tertio, a docendi aequitate, ibi. Non enim accipis personas hominum. Circa primū nota, quod propter quatuor conuenit ei dignitas magisterii. Primo, quia veritas apud eum solum semper consistit. Io. 13. Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim. Secundo, propter docendi potestatem. Marci. 13. Sabbathis ingressus Iesus in synagogas docebat eos, & stupēbāt super doctrina eius: erat enim docens eos quasi potestatem habens, & non sicut scribæ & pharisæi. Tertio, quia solus potest docere de omnibus. 1. Io. 2. Vñctio eius docet nos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Nul- lus enim magister, qui possit docere de omnibus, nisi do- minus Iesus Christus. Eccl. 1. Omnis sapientia a domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante æuum. Quarto, quia solus potest docere interius. Matth. 23. Non vocemini magistri, quia magister vester vnus est Christus, glo. idest, quia solus dat intellectum. Circa secundū nota, quod qua- tuor vias valde viles docuit nos dominus Iesus Christus. Primo, viam penitentia, Matth. 6. Intrate per angustam portā, quia lata porta, & spatiosa est via, quæ ducit ad per- ditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angus- ta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam. Matth. 4. Cœpit Iesus prædicare. Agite penitentiam, appropinquabit enim regnum cælorum. Se- cundo, viam sapientia. Prou. 4. Viam sapientia monstro ibi, ducam te per semitas æquiratis, idest, consilia, quas cū ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens nō habebis offendiculum. Tene disciplinam, ne dimittas eam. Interlinearis, vt mali qui medio cursu offendūt. Glo. Actio- nes æquiratis cum inchoantur, arctæ videntur, sed cū profe- ctum capiunt, iam ex consuetudine spatiosæ videntur: & quia in praua actione desudant, offendiculum in medio cur- su reperiunt, quia ex tempore dum non prævident, rapiuntur ad pœnam. Tertio, viam obedientia. psal. 37. Viam iustifica- tionum instrue me. Quarto, viam charitatis mutua. Io. 13. Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem, sicut di- lexi vos. In hoc cognoscent, quia mei estis discipuli, si dilectionem

POST PENTECOSTEN.

94

dilectionem habueritis ad inuicem. 1. Cor. 13. Adhuc excel- lentiorē viam vobis demonstro. Si linguis hominum lo- quar & angelorum, charitatem autem nō habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. De istis qua- tuor viis, Isa. 2. Docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Circa tertium nota, quod in quatuor nō est ac- ceptio personarum apud Christum. Primo, in iustificando. Act. 10. Aperiens autem Petrus os suum dixit. In veritate comperio, quia non est acceptor personarum Deus, sed in omni gēte qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Secundo, in docendo, vt hic. Viam Dei in veritate doces. Tertio, in puniendo. Ro. 2. Non est personarum acce- ptio apud Deum. Quicumque in lege percauerunt, per le- gem iudicabuntur. Nō enim auditores legis iustificabuntur. Quarto, in remunerando. Eph. 6. Sciens quoniam vnus- quisque quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Domi- no siue seruus, siue liber: & personarum acceptio non est apud Deum.

Dominica vigesima quarta ex epistola.

Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnū filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem, & remissionem peccatorū per Iesum Chri- stum Dominum nostrum. Col. 1. Apostolus in istis verbis docet, vt gratias agamus Deo patri de tribus magnis bene- ficiis, quæ contulit nobis per Iesum Christum. Primum beneficium fuit nostra iustificatio, ibi. In partem sortis san- ctorum in lumine. Secundum, a potestate diaboli liberatio. ibi. Eripuit nos de potestate tenebrarum diaboli. Tertium, regni æterni collatio, ibi. Et transtulit in regnum filii dile- ctionis suæ. Circa primum nota, quod triplex est sortis san- ctorum, quam Deus tribuit sanctis suis. Prima est æterna prædeterminatio. Ephe. 1. In quo etiam & nos sorte voca- ti sumus, prædeterminati secundum propositum eius, qui om- nia operatur secundum consilium voluntatis suæ, vt simus in laudem

SERMONES DOMINICALES.

in laudē gloriæ ipsius, qui ante sperauimus in Christo. Secunda ipsorum iustificatio. Sap. 3. Dabit illi donum electū, & fors in Ecclesia Dei acceptissima. Et similiter hic. Qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Tertia æterna glorificatio. Sapien. 5. Ecce quomodo inter filios Dei computati sunt, & inter sanctos fors illorum est. Circa secundum nota, quod Deus eripuit nos de potestate diaboli tripliciter. Primo, a diaboli seruitute nos liberando. Hebr. 12. Vt per mortē destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant seruituti. Diabolus est princeps tenebrarum. Ephe. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus principes & potestates aduersus rectores tenebrarum harum. Secundo, tenebras nostræ ignorantie luce suæ doctrinæ illuminando. Isa. 9. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis. 1. Pet. 3. Qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumen suū: qui aliqui nō populus, nūc autē populus Dei: qui nō consecuti misericordiam, nūc autē misericordiam consecuti. Tertio, tenebras peccatorum nostrorum luce virtutū fugando. Ephe. 6. Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filii lucis ambulate. Circa tertium nota, quod tripliciter translationem facit Dominus de sanctis suis. Primo, transfert eos de tenebris exilij ad lumen visionis suæ claritatis. Eccl. 20. Henoch translatus est in paradysum. Paradysus enim dicitur quasi parans visum: quia parat visum, qui est beatitudo sanctorum & angelorum. Io. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscat te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Secundo, transfert eos de morte ad vitam æternitatem. 1. Io. 3. Nos scimus quia translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Tertio, transfert eos de sæculo nequam ad regnū celestis hereditatem, vt dicitur hic, Et transulit in regnum dilectionis filii sui &c.

De

De eadem ex euangelio.

Cecce mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur annis duodecim, accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius, Matthi. 9. Morali ter in miraculo isto notantur tria. Primo, peccantis animæ miseria, ibi. Ecce mulier quæ fluxum patiebatur. Secundo, peccantis humilitas, ibi. Et accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius. Tertio, vtilitas penitētis, ibi. Et conuersus Iesus videns eam, dixit ei. Confide filiā, fides tua te saluam fecit. Circa primum nota, quod peccator patitur fluxum sanguinis tribus modis. Primo, per nimium amorē cōsanguineorū. Mic. 3. Audite hoc principes domus Israel, qui abominamini iudicium, & omnia recta perueritis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Hierusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant & sacerdotes eius in mercede docebant, & prophete eius in pecunia diuinabant, & super Dominum requiescebant dicentes. Nūquid non Dominus in medio nostrum? Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur, & Hierusalē quasi aceruus lapidum erit. Sion propter fluxum carnalium delectationum. psal. 50. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ. Tertio, propter operationem quorumlibet peccatorū. Osee 4. Audite verbū Domini filii Israel, quia iudicium Domini cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. Maledictū, & mendacium, & homicidium, & furtum inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit, id est, peccatum. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea. Circa secundam nota, quod penitencia, quæ est effectus contritionis, in tribus consistit. Primo, in fide, ibi. Fides tua te saluam fecit. Act. 2. Fide purificans corda eorum. ps. 50. Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Secundo, in humilitate, quæ est confectrix confessionis, ibi. Retro. Berni. Nonus gradus humilitatis est confiteri peccata sua ei, cui debet. Iacobi. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Tertio, in labore satisfactiois, ibi. Tetigit fimbriam. Matthi. 3. Facite ergo dignum fluxum

SERMONES DOMINICALES.

fructum penitentiae. In eodem, Omnis ergo labor que non facit bonum fructum, excidetur, & in ignem mittetur. Grego. Quilibet ad cor redeat, & tanto maiora lucra sibi acquirat per penitentiam, quanto maiora damna sibi intulit per culpam. Circa tertium nota, quod triplex utilitas notatur hic, quae provenit ex penitentia. Prima, quia Deus ad peccatorem, qui erat aversus & iratus, convertitur, ibi. Convertitur Iesus. Zach. 1. Hæc dicit Dominus exercituum. Convertimini ad me, & convertatur ad vos, ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophetae priores dicentes. Hæc dicit Dominus exercituum, Convertimini ad me de viis vestris malis, & de cogitationibus vestris pessimis: & non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dominus. Patres vestri ubi sunt? & prophetae numquid in sempiternum vivunt? Secunda est, quod gratia Dei ei infunditur: unde respexit Iesus Petrum, & flevit amare, quem a crimine negationis liberavit, & ab apostolatus culmine non permisit cadere. Matth. 26. Et recordatus est Petrus verbi Iesu quod dixerat. Priusquam gallus canteret me negabis: & egressus foras, flevit amare. Est enim Dominus sicut sol, qui respiciens segetem, vivere eam & fructificare facit. psal. 24. Respice in me, & miserere mei. Tertia est, quod per penitentiam salus acquiritur, ibi. Et salvata est mulier. Isa. 45. Convertimini ad me, & salvi eritis.

Dominica nigesima quinta ex epistola.

CCC dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo David germen iustum, & regnabit rex, & sapiens erit, & faciet iudicium & iustitiam in terra, Hier. 3. In istis verbis prædicitur adventus Domini nostri Iesu Christi. Circa quod tria notanda. Primo, adveniendi congruitas, ibi. Ecce dies veniunt: congruum erat ut adventum Domini præcederent multi dies, in quibus præpararent se homines ad susceptionem eius. Secundo, vententis dignitas, ibi. Suscitabo David germen iustum, & regnabit rex, & sapiens erit. Tercio, adveniendi utilitas, ibi. Faciet iudicium & iustitiam in terra. Circa primum nota, quod quinque

POST PENTECOSTEN. 96

quinque dies spirituales venerunt ante adventum Christi. Prima dies fuit æterna patris præordinatio. Mich. 6. Egressus ab initio a diebus æternitatis. Secunda, patris facta promissio. Luc. 1. Infuriandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Tertia, in lege ipsius præfiguratio. Io. 5. Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me. Et ibidem. Si enim crederitis Moysi, crederetis forsitan & mihi. Quarta, ipsius a prophetis prædictio. Luc. 1. Visitavit & fecit redemptionem plebis suæ: sicut locutus est per os sanctorum. Quinta, ipsa Christi incarnatio. Iohel. 3. In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac. De istis quinque potest intelligi illud Iudith. 6. In diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. Circa secundam nota, quod ibi quinque tangit propheta quo ad dignitatem Christi. Primo, commendat eum a speciositate. Secundo, a fortitudinis potestate. Hic duo notantur, ibi. David, qui interpretatur visu desiderabilis, & fortis manu. Christus fuit visu desiderabilis propter suam admirabilem pulchritudinem. psal. 44. Speciosus forma præ filiis hominum. 1. Per. 1. In quem desiderant angeli prospicere. Fuit & manu fortis Christus propter admirabilem fortitudinem. Augustinus. Manu inermi & affixa cruci debellavit aereas potestates. Iob. 9. Si fortitudo quaritur, robustissimus est. Tertio, commendat ab innata sanctitate, ibi. Germen iustum, id est, in conceptione, quia solus sine peccato, Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Luc. 1. Quarto, a regali dignitate, ibi. Regnabit rex. Apocal. 5. Rex regum Dominus dominantium. Quinto, a sapientiae claritate, ibi. Et sapiens erit. Col. 3. In quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi. Circa tertium nota, quod Christus venit in mundum ut nos iudicaret, & remuneraret: hæc duo notantur hic. Et faciet iudicium, & iustitiam in terra. Iudicium incredulos reprobando. i. condemnando: iustitiam credentes iustificando, & salvando. De primo, Io. 3. Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filii Dei. De secundo, ibidem. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret,

SERMONES DOMINICALES.

daret, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum: qui credit in eum, non iudicatur. Debemus ergo in eum credere per fidem, quæ perducit & operatur vt saluemur. Debemus & malum fugere, ne damnemur. Matth. ult. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur, A qua condemnatione liberet nos &c.

De eadem ex euangelio.

Illi homines cum vidissent quod fecerat signum, dicebant: quia hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum, Io. 6. In istis verbis quatuor notanda. Primo, Christi potentia, ibi. Cum vidissent quod fecerat signum Iesus. Miraculum enim istud quod fecerat, actus fuit infinitæ potentæ. Dionysius. Miraculum est actus manifestus potentæ Dei ad optimum. Secundo, magna Christi sapientia, ibi. Hic est vere Propheta. Prophetia est actus infinitæ sapientæ. Deu. 18. Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Deus tuus, ipsum audies. Tertio magna iustitia, ibi. Qui venturus est in mundum. Venturus est enim Christus in mundum iudicare ipsum in iustitia. psalm. 9. Iudicabit orbem terrarum in iustitia.

Circa primum, notanda quatuor signa Christi. Primum signum fuit incarnatio Christi, quæ fuit signum infinitæ bonitatis. Isa. 7. Propter hos Deus dabit vobis signum. Ecce Virgo concipiet, & pariet filium. Secundum, miraculorum operatio, quod fuit signum infinitæ potentæ. Io. 20. Multa quidem, & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc: hæc autem scripta sunt, vt credatis quia Iesus est Christus filius Dei, & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius. Tertium signum est passio. Matth. 12. Responderunt quidam de Scribis, & Phariseis dicentes. Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabit ei nisi signum Ionæ prophætæ. Sicut enim

fuit

POST PENTECOSTEN.

97

fuit Ionas in ventres ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ita erit & filius hominis &c. Quartum, aduentus eius ad iudicium. Isa. 18. Habitatores terræ, qui moramini in terra, cum eleuatum fuerit signum in montibus, & videbitis, & clangorem audietis &c. Circa secundum, nota quod in quatuor apparet magna sapientia Christi. Primo, in doctrina sua, id est, in veritate. Mat. 22. Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Secundo, in profunditate. Prouen. 18. Aqua profunda, id est, doctrina spiritualis: verba ex ore viri, id est, Christi: & torrens redundans, quia tanta est abundantia in verbo doctrinæ præsentis vitæ, fons sapientiæ. Mystice aqua profunda ad vetus testamentum, torrens redundans ad nouum testamentum refertur: & vtriusque testamenti sacramentum Deus Christus, & Apostoli eius referant. Item, verba sapientum lauant mentes & rigant, ne peccatorum sorde deformes remaneant, vel ariditate deficiant. Et quia quædam mystice latent, quædam aperta sunt, recte hic aquam profundam, & torrentem redundantem esse dicit. Tertio, in unitate. Ioan. 5. Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Quarto, in æternitate. Luc. 27. Cælum & terram transibunt, verba autem mea non transibunt. Circa tertium nota, quod Christus venturus est in mundum ad quatuor. Primo, malos condemnaturus. In can. Iudæ. Ecce veniet Dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios. Secundo, bonos remuneraturus. Apoca. vltim. Ecce venio cito, & merces mea mecum reddere vniciuique iuxta opera sua. Tertio, mundum per ignem consumpturus, & renouaturus. psalm. 49. Deus manifeste veniet, Deus noster, & non silebit: ignis in conspectu eius exardescet. Quarto, solus ipse in perpetuum regnaturus: cessabit enim omne regnum. Solum regnum Christi manebit in perpetuum. Dan. 7. Aspiebam ego in visione noctis, & ecce cum nubibus celi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit eis potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus, & linguæ ipsi seruiant.

Sermo. S. Tho. Aquin.

N

Potestas

SERMONES FESTIVI

Potestas eius potestas æterna, quæ non auferetur, & regnū eius quod non corrumpetur &c.

De eodem.

ET cum gratias egisset, distribuit discumbentibus, Io. 6. Sicut dicit glo. Christus egit gratias, & docet nos agere gratias pro tribus beneficiis. Primo, pro beneficiis corporalibus: secundo, pro spiritualibus: tertio, pro æternalibus. Pro corporalibus tripliciter. Primum, quia creauit esse naturæ conferendo. Eph. 5. Gratias agens semper pro omnibus in nomine domini Iesu Christi, Deo & patri. Deus dicitur pater noster per creationem. Secundo, quia conseruat esse naturæ mala remouendo. Sap. 18. Et qui ante læsi erant, quia non lædebatur gratias agebant tibi: & ut esset differentia te Deum petebant, propter quod ignis ardorem columnam ducem habuerunt ignotæ viæ. tertio, quia nutrit cibo corporali reficiendo. 1. Tim. 4. Spiritus manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide, at tendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorum in hypocritis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, & abstinere a cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & iis qui cognouerunt veritatem: quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendū quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Pro spiritualibus beneficiis debemus similiter gratias agere Deo propter tria. Primo, quia nos sanctificat gratiam conferendo. Col. 1. Gratias agentes Deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit nos in regnum filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem peccatorum. Secundo, quia instruit verba sua docendo. 1. Thes. 2. Nos gratias agimus Deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis verbū auditus Dei, accepistis non ut uerbum hominum, sed (sicut est vere) verbū Dei, qui operatur in vobis qui credidistis. Tertio, quia reficit animam cibum Eucharistie tribuendo. Luc. 23. Et accepit panem gratias egit, & fregit & dedit eis dicens: Accipite, & manducate, quia hoc est corpus meum. In hoc enim quod Christus dedit corpus suum, cum gratiarum actione debemus istum cibum ineffabilem suscipere. Item, pro beneficiis æternalibus debemus gratias agere similiter tripliciter. Primo, pro iustorum ab æterna morte liberatione: Coloss. 1. Gratias Deo patri: & post. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum &c. Secundo, pro iusta reprobatorum damnatione. Tertio, pro summa & digna sanctorum glorificatione. De his duobus, Apoc. 1. 1. Viginti quatuor seniores, qui in conspectu Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, & adorauerunt Deum dicentes. Gratias agimus tibi Domine Deus, pater omnipotens, qui es, & qui eras, & qui venturus es: quia accepisti virtutem tuam magnam, & regnasti, & iratæ sunt gentes, & aduenit ira tua, & tempus mortuorum, indicari & reddere mercedem seruis tuis, & prophetis, & sanctis. Amen.

Expliciunt sermones de tempore.

INCIPIUNT SERMONES
FESTIUITOTIUS ANNI.

IN VIGILIA NATIUITATIS DOMINI.

PORTET præuenire solem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare, Sap. 16. Cras celebraturi sumus ortum solis æterni: ideo monemur in istis verbis præparari ad ortum eius. Et notantur hic duo. Primo, nasciturus commendatur. Secundo, quid sit nobis faciendū demonstratur. Christus commendatur in duobus. Primo, quia sol: secundo, quia lux. Duo etiam nobis facienda indicuntur. Primum præuenire, secundum adorare. Primum, ibi. Solem: secundum, ibi. Ad ortum lucis: tertium, ibi. Præuenire: quartum, ibi. Adorare. Præuenire hodie adorare cras. Circa primū sciendum, quod Christus dicitur sol. Malach. 3. Vobis timentibus Deum orietur sol iustitiæ. In hoc autem quod dicitur

SERMONES DOMINICALES.

Sol, notantur septem beneficia quæ exhibuit generi humano nascendo, sicut sol corporalis septem effectus exercet in corporibus. Primus effectus est generatio, secundus viuificatio, tertius nutritio, quartus augmentatio, quintus perfectio, sextus purgatio, septimus renouatio. De his omnibus sol ad generationem sensibilium corporum emittitur, & ad vitam ea mouet, nutrit, & auget, & perficit, purgat, & renouat: hæc fecit Christus nobis, nascendo. Generauit, filios Dei faciēdo. Io. 1. Quotquot autē receperūt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri. Iac. 3. Voluntarie genuit nos verbo veritatis. Viuificauit, vitam gratiæ & gloriæ largiendo. Ioan. 1. Vita erat lux hominum. Eph. 2. Et nos conuiuificauit in Christo. Io. 10. Et ego vitam æternam do eis. Nutrit, pane Eucharistiæ, & verbi diuini. Io. 6. Ego sum panis viuus qui de cælo descendit &c. Sapien. 16. Panem de cælo præstitisti eis &c. psal. 30. Educes me, & enutries me. Augmentauit, plenitudinem gratiæ & donorum largiendo. Io. 1. De plenitudine eius omnes accepimus. Eph. 4. Veritatem autem facientes in charitate, crescimus in illo. Perficit, statum perfectionis inducendo. Matth. 5. Estote perfecti, sicut pater vester perfectus est. Purgauit, sordes peccatorum auferendo. Heb. 1. purgationem peccatorum facies. Renouauit, vetustatem culpæ destruendo, & noua omnia faciēdo. De primo, Ro. 6. Verus homo noster simul crucifixus est vt destrueretur corpus peccati, & ultra non seruamus peccato. De secundo, Apoc. 21. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce noua facio omnia: sic fuit nobis sol, fuit & lux. Et nota, in hoc quod dicitur lux, sex alios effectus, quos fecit nobis nascendo. Sex enim sunt effectus lucis. Primus, illuminatio. Secundus, fecundatio: fecunditas enim est ab influētia lucis. Tertius, præseruatio: est enim lux præseruatiua. Quartus, ordinatio. Quintus ornatio. Diony. Lux confusum & inordinatum ordinat & ornat. Sextus, sui effusio: est enim lux effusua sui. Fecundauit, virtutum radios infundēdo, & ad bona opera commouendo. Isa. 58. Implebit splendoribus animam tuam: & post, Et eris hortus irriguus &c. Vbi nota, quod fecunditas est ex influētia lucis. Præseruauit, Io. 17. Ego seruabam eos quos dedisti mihi &c. Ordinauit, Cant.

2. Ordina-

POST PENTECOSTEN.

99

2. Ordinauit in me charitatem. Ornauit, Ecclesiast. 48. Ornauit tempora vsque ad consumationem vitæ. Iob. 25. Spiritus Domini ornauit celos, scilicet domini nostri Iesu Christi. Se ipsum effudit pro nobis moriendo. Gal. 3. Tradidit semetipsum pro me. I. Christus. Cum multis ergo bonis natus est nobis sol iste, & lux ista. Dignum est ergo præuenire ortum eius, & ad natiuitatē adorare. Præuenire autem debemus septē modis. Primo, ab omni nos peccati sordē ablundo. Secundo, omnem amorem terrenum excludēdo. Tertio, in amore ipsius firmiter persistendo. De his tribus, Numeri. 11. Sanctificamini hodie, & cras comedetis carnes. Sanctus enim idem est quod mundus, sine terra, & firmus. Quarto, diuinis laudibus insistendo. psal. 94. Præoccuramus faciem eius in confessione. Quinto, perseueranter, vt digni simus participes natiuitatis eius fieri orando. psal. 87. Mane oratio mea præueniet te. Idem. Præueni in maturitate & clamaui. Sexto, quanta beneficia largitus sit nobis diligenter meditando. psal. 118. Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Septimo, de tāto Deo gratias referendo. Hoc est quod dicitur præuenire ad benedictionem. Adorare debemus ad ortum lucis, i. natiuitatem Christi quinque modis. Primo, corde credendo. Secundo, ore confitendo. Tertio, opere quodam sacrificium eius deuote & digne sumendo. Quarto, largas elemosynas faciēdo. Quinto, noctes & dies in eius laudibus expendēdo. De primis duobus, Ro. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. De tertio, Ro. 12. Obscuro vos fratres per misericordiam Dei vt exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam uiuentem Deo placentem &c. De quarto, Isa. 28. Hæc est requies mea, reficite lassum, & hoc est meum refrigerium. De quinto, docent angeli qui hanc diē tam solemniter cantarunt. Luc. 2. Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum & dicentium. Gloria in altissimis Deo &c.

In Natiuitate Domini ex epistola.

PARVULVS natus est nobis, Isa. 9. In istis verbis tria notantur circa natiuitatem Domini. Primo, natus describitur. Secundo, ipsa natiuitas subditur.

N 3 Tertio,

SERMONES FESTIVI

Tertio, natiuitatis utilitas sequitur. Primum, ibi. Paruulus secundum, ibi. Natus est: tertium, ibi. Nobis. Natus est ergo paruulus? sed cuiusmodi paruulus? admirabilis, amabilis, ineffabilis, formidabilis, venerabilis, desiderabilis. De his hoc est quod postea sequitur. Et vocabitur nomen eius admirabilis, ecce primum: & amabilis, quia est consiliarius: ineffabilis, quia Deus: formidabilis, quia fortis: venerabilis, quia pater futuri seculi: desiderabilis, quia princeps pacis. Admirabilem istum celi enarrant, angeli clamant, magni nuntiant, pastores predicant, Caeli stellam emittendo, angeli laudando, magi adorando, pastores quæ viderant enarrant. De primo, Matth. 2. Vidimus stellam eius in oriente &c. De secundo, Luc. 2. Et facta est cum angelo multitudo &c. De tertio, Matth. 2. Et procidentes adorauerunt eum &c. De quarto, Luc. 2. Et reuersi sunt pastores glorificantes &c. Est admirabilis tripliciter, quia creator creatura efficitur, virginitas in sui partu non perditur, hoc ab homine rationali creditur. Hæc tria miracula fecit hodie Dominus. Primum, quod Deus factus est homo: secundum, quod Virgo peperit: tertium, quod cor humanum credidit. Est ergo admirabilis propter maiestatem, sed est amabilis propter bonitatem quæ apparet in tribus. Primo, ex sui effusione, seipsum hodie effundendo. Diony. Bonum est diffusivum sui. Io. 1. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis &c. Secundo, ex benignitatis suæ ostensione. Vnde cantamus in epistola ad Titum. 3. Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiens nos &c. Tertio, ex optimorum adductione. Diony. Optimi est optima adducere. Adduxit autem nobis tria optima, scilicet scientiæ, gratiæ, & gloriæ. De his in Euangelio tertie Missæ. Vidimus gloriæ eius, quo ad optimum gloriæ: plenum gratiæ, quo ad optimum gratiæ: & veritatis, quo ad optimum scientiæ: est ergo amabilis. Est & ineffabilis propter tria. Primo, propter æternitatem: secundo, propter eandem cum patre æqualitatem: tertio, propter diuinitatem. De his tribus Io. 1. In principio erat verbum, ecce æternitas: & verbum erat apud Deum, ecce æqualitas: & Deus erat verbum, ecce deitas. Est ergo ineffabilis. Est & venerabilis, quia omni creator, omni gubernator,

DE NATIVITATE DOMINI. 106

bernator, & omni recreator. Ista tria habentur in epistola. Per quem fecit & secula, ecce creator: portans omnia verbo virtutis suæ, ecce gubernator: purgationem peccatorum faciens, ecce recreator. est ergo venerabilis. Est etiam desiderabilis propter speciositatem, quæ speciositas est quidam partium situs cum quadam coloris suavitate. Omnis enim pulchritudo in duobus consistit. In luminibus, & characteribus, siue figuris & coloribus. Ista duo habentur in epistola, ibi. Qui cum sit splendor gloriæ, quo ad pulchritudinem coloris: & figura substantiæ eius, quo ad pulchritudinem figuræ. psal. 44. Speciosus forma præ filiis hominum. Quo ad pulchritudinem coloris. Cant. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus. est ergo desiderabilis. Sed est & formidabilis propter tria. Primo quia lux, vt omnia videat: secundo potens, vt omnia valeat: tertio iustus, vt de omnibus iustitiam faciat. De primo, Io. 1. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt &c. De secundo, Heb. 1. Seder ad dextram maiestatis in excelsis. De tertio ibidem, Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem &c. Debemus ergo eum admirari, vt obstupescamus: amare, vt inardescamus: ineffabilem cogitare, vt humiliemur: formidabile, vt timeamus: venerabile, vt laudemus: desiderabilem, vt ad eum festinemus. Circa natiuitatem sciendum hic quod triplex est eius natiuitas. Eternalis ex patre, temporalis ex matre, spiritalis ex corde, hoc significant tres Missæ in die natiuitatis. Circa utilitate breuiter sciendum, quod duplicem utilitatem cōsecutus est homo de eius natiuitate. I. malorum omnium remotionem, & bonorum omnium acquisitionem: hoc dixerunt angeli, Luc. 1. Annuntio vobis gaudium magnū, quo ad bono adeptionem: quia natus est vobis Saluator, quo ad malorum remotionem. II. quod nos saluabit ab omni malo opere. Ipse paruulus hodie natus faciat nos tanti gaudii participes, quod viuat & regnat in secula, Amen.

De eadem ex euangelio.

IT A erat lux hominum, Io. 1. In hoc euangelio puer ille qui natus est, vocatur verbum, lux, & vita. Primum, ibi. In principio erat verbum: secundum & tertium,

N 4 ibi.

601 **SERMONES FESTIVI**

ibi, Vita erat lux hominum. Et notatur per hoc multiplex
utilitas, quam in eius natiuitate consecutus est homo. Fuit
enim verbum hominem docendo, lux illuminando, vita
ad æternitatem perducendo. De primo, Matth. 4. Circu-
ibat Iesus docens. Docuit autem nos tria, scilicet rerū qua-
litate, scripturæ veritatem, vitæ sanctitatem. Rerū quali-
tatem, quia docuit mundum fallacem, diabolum mendacem,
Deum veracem, & huiusmodi. De secundo, Lucæ ultimo.
Aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. De tertio,
Matth. 5. Beati mites, beati pacifici &c. per totum. Et sic, in
primo docuit physicam, quæ inquit naturas rerum: in se-
cundo logicam, quæ probat verum: in tertio ethicam, quæ
docet honestatem morum. Io. 13. Vos vocatis me magister
& Domine, & bene dictis: sum etiam. Item, lux illuminā
de illuminat autem tripliciter, noctem culpæ expellendo,
diem gratiæ inducendo, luminaria magna, idest sanctos,
per mundum diffundendo. De primis duobus, Ro. 13. Nox
præcessit, dies autē appropinquauit. De tertio, Phil. 2. In-
ter quos lucetis sicut luminaria in mundo. Item, fuit vita,
vitam nostram reparando, vitam gratiæ largiendo, vitam
gloriæ tribuendo. De primo. Et vitam resurgendo repara-
uit. De secundo, Ioan. 11. Ego sum resurrectio & vita. De
tertio, Ioan. 10. Ego vitam æternam do eis, Ad quam per-
ducatur nos qui est benedictus in sæcula, Amen.

In festo sancti Stephani ex epistola.

STEPHANVS autem plenus gratia &c. Act. 6. Stephanus interpretatur coronatus, & di-
gnus fuit vt tali vocaretur nomine, qui pri-
mo meruit corona martyrii coronari. Ideo di-
citur protomartyr. i. primus martyr. Est autē ipse coronatus,
& coronant oēs sancti quadruplici corona, argentea, steller-
a, aurea, & gemmea. De prima, Zach. 6. Sume argētum, & fa-
cies coronam. De secunda, Apoc. 12. Et in capite eius coro-
na stellarum duodecim. De tertia, Eccl. 45. Corona aurea
super caput eius. De quarta, psalm. 20. Posuisti super caput
eius coronam de lapide pretioso. Argentea corona est cor-
dis

DE S. STEPHANI ET IOANNIS. 101

dis claritas, quæ corpus mirabiliter decorabit. Isa. 61. Sicut
sponsus decoratur corona. Stella corona est perfecta de
omnibus scientia, Eccl. 6. Corona gratulationis super te, di-
citur de sapientia. Aurea corona est ipsa de diuinitate iucū-
ditas. Isa. 38. In illa die erit tibi Dominus corona gloriæ.
Gemmea corona est æternitas. 1. Petri. 5. Percipietis immar-
cescibilem æternæ gloriæ coronam. Sunt autem octo pro-
quibus Dominus electos suos debet coronare. Primum,
Dei miseratio, psal. 102. Qui coronat te in misericordia, &
miserationibus. Secundum, puritatis conseruatio. Sapien-
2. O quam pulchra est casta generatio cum claritate: &
post subditur. Coronata triumphat. Tertium, carnis morti-
ficatio. Isa. 61. Dabo coronam pro cinere &c. Quartum, ius-
titie labor. 2. Timo. 4. De reliquo reposita est mihi corona
iustitiæ. Quintum, tentationum superatio. Iaco. 1. Beatus
vir qui suffert tentationem quoniam cum probatus fuerit,
accipiet coronam vitæ &c. Sextum, populorum conuersio.
1. Thess. 2. Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut coro-
nam gloriæ? Nōne vos ante Dominum nostrū Iesum Chri-
stum estis in aduentum eius? Vos. n. estis gloria nostra, &
gaudium. Septimum, bene administrata prelatio. Prou. 27.
Agnosce vultum pecoris tui &c. Octauum, tolerata pro
Christo passio. Apoc. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & da-
bo tibi coronam vitæ. Coronantur & mali aliis coronis. Co-
ronantur enim corona florea, frondea, aurichalca, spinea.
Florea in carnis voluptatibus. Sap. 2. Coronemus nos rosis.
Frondea, in mūdi vanitatibus. 2. Mach. 6. Coronati hedera.
Libero circuire cogebantur. Isa. 13. Vē coronæ superbix.
Aurichalca, in diuitiis secularibus, quæ videntur diuitiæ,
sicut aurichalcum videtur aurum, sed non sunt. Apoc. 9.
Habebat coronam similem aurichalco. Spinea in poenis æter-
nalibus. psal. 33. Coronans coronabit te tribulatione. Sunt
ergo istæ coronæ cauendæ, ille appetendæ &c.

In festo sancti Ioannis.

NON QVAD ad præceptum tuum eleuabitur aqui-
la. 1. Io. 39. Ista verba satis bene conueniunt ho-
diernæ festiuitati, in qua transitus beati Ioannis
de mor-

de morte ad vitam recollitur, circa quam tria in istis verbis notantur, modus transeundi, utilitas transitus, dignitas transitus. Primum, ibi. Numquid ad præceptum tuum? secundum, ibi. Eleuabitur tertium, ibi. Aquila. Circa primum sciendum quod quatuor præcepta fecit ei Dominus. Primum, ut nuptias dederet: secundum, ut post eum iret: tertium, ut statum utriusque ecclesie scriberet: quartum, ut relicta presentis vite miseria ad paradysum transiret. De primo, Hiero. in prologo super Ioannem, Quem de nuptiis volstem nubere vocat Deus, ut virginem virgo seruaret. De secundo, Matth. 4. Inuenit Iacobum Zebedei, & Ioannem fratrem eius &c. De tertio, Apoc. 1. Quod vides scribe in libro, & mitte septem Ecclesijs. De quarto, in legenda sua. Veni ut cum fratribus tuis epules. Circa secundum nota, quod quatuor modis fuit eleuatus in morte. Primo, ad eam voluntarie eundo. Secundo, dolorem mortis non sentiendo. Tertio, ab ea cito, sicut creditur, resurgendo. Quarto, de ipsa ad celum ascendendo. De primis duobus in prologo super Ioannem. Descendit in defossam sepulcrum, siue locum, & facta oratione appositus est ad patres suos, ecce primum: tam extraneus a dolore mortis, quam a corruptione carnis inuenitur alienus, ecce secundum. De aliis duobus in legenda. Circa tertium sciendum, quod beatus Ioannes dicitur aquila propter tria. Primo, propter videndi perspicacitatem. Secundo, propter volandi sublimitatem. Tertio, propter quadrangularem actionum proprietatem. Videndi perspicacitas in aquila consistit in duobus, quia videt splendidissima, quia solem in rota videt: remotissima, quia de celo leporem in terram. Sic beatus Ioannes videt solem in rota, id est, Christum in patre. Ioan. 1. In principio erat verbum. Vidit remotissima, quia quæ ventura sunt in fine mundi vidit in Apocalypsi. Item, volauit altissime dupliciter, scilicet contemplando, & scribendo. De primo, Apoc. 1. Fui in spiritu in dominica die, & audiui post me vocem magnam tamquam tubæ &c. De secundo, Ezech. 10. Facies aquilæ desuper ipsorum quatuor: quia Ioannes scribendo ceteros euangelistas transcendit. Aug. Si paulo alius intransisset, totus mundus eum capere non posset. Item, dicitur aquila propter du-

pter duplicis actionis proprietatem. Primo, pullos collat: ut in Deo. 1. Ioan. 4. Qui manet in charitate, in Deo manet. Secundo, petram in nido posuit, id est Christum. 1. Cor. 10. Petra autem erat Christus. De hac aquila patet in epistolis suis per totum. De ista aquila dicitur Ezech. 17. Aquila grandis magnarum alarum, ubi commendatur in multis. Moraliter, si volumus in alto eleuari, debemus esse aquila propter septem. Primo, ut de veteri statu in nouum mutemur. psalm. 102. Renouabitur ut aquila iuuentus tua. Secundo, ut in altum conuersando volumus. Philip. 3. Nostra conuersatio in celis est. Tertio, ut virtutum varietate plenumur. Ezech. 17. Plena plumis & varietatibus &c. Quarto, ut ad celum ire festinemus. 2. Regum. 1. Aquilæ velociores. Hebr. 4. Festinemus ingredi in illam requiem. Quinto, ut bona nostra per rectam intentionem occultemus. Prouer. 30. Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro. viam aquilæ in celo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentula. Attende te ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus &c. Sexto, ut petram, id est Christum, in nido cordis colloquamus. Ephes. 3. Christum habitare per fidem in cordibus uestris. Septimo, ut in bono opere usque in finem perseueremus. Isa. 40. Assument pennas ut aquilæ, volabunt, & non deficient &c.

De eodem ex epistola.

Cibauit illum pane vite & intellectus. Eccl. 1. In hac epistola ostenditur quod quatuor bona, quæ multum consueuerunt ab homine appeti, facit Dominus his qui diligunt eum & timet. Primum, deliciarum læticia: secundum, beatorum gloria: tertium, diuitiarum copia: quartum, iustis æternitate. Primum, ibi. Cibauit eum: secundum, ibi. In medio ecclesie: tertium, ibi. Lucunditatem & exultationem thesaurizauit: quartum, ibi. Et nomine æterno. Circa primum nota, quod tres delicias dat Dominus seruis suis in via. Primæ consistunt in corporis dominici sumptione. Secundæ, in sacre scripture lectione. Tertiæ, in diuinæ bonitatis prægustatione. Primæ notantur ibi. Cibauit illum pane

pane vitæ &c. Ioan. 6. Ego sum panis vitæ, qui de cælo descendendi. Secundæ, ibi. Intellectus. Prouer. 9. Edite panem meum. Tertiæ, ibi. Aqua sapientiæ &c. Sapientia enim dicitur a sapore. Sap. 17. Panem de cælo præstitisti eis omne delectamentum in se habentem: vere omne delectamentum, quia si quis gustauerit de eo, delicias mundi tamquam amarissimas despiciet. Greg. Gustato spiritu, despicit omnis caro. Circa secundum notandum, quod in tribus ponitur beatorum gloria. Primo, in eloquentia: secundo, in sapientia: tertio, in vestium gloria. Primum, ibi. In medio ecclesiæ aperuit os eius. Secundum, ibi. Et impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ. De his duobus. Luc. 21. Ego dabo vobis os & sapientiam. Tertium, ibi. Stola gloria induit eum: quæ est honesta exterior conuersatio, quæ intexitur ex filis bonorum morum. Isa. 6. Induit me vestimento salutis. Diuitiarum copia ponitur similiter in tribus. Primo, in eorum delectabilitate: secundo, in pretiositate: tertio, in gloriofate. Primum, ibi. Lucunditate intrinsecus & extrinsecus: sunt. n. iu cunde illæ diuitiæ non amaræ, sicut diuitiæ mundi. Secundum, ibi. Thesaurizauit. Thesaurus enim non fit nisi de pretiosis. Tertium, ibi. Super eum, quia totus repletus est diuitiis. ps. 111. Beatus vir qui timet dominum, & ibidem. Gloria & diuitiæ in domo eius. Circa tertium notandum, quod tria æterna promittit eis, æternitatem nominis, æternitatem hæreditatis, & æternitatem vitæ. Primum, ibi. Et nomine æterni. psal. 111. In memoria æterna erit iustus. Secundum, ibi. 1. Pet. 2. In hæreditate incorruptam, & incontaminatam. Tertium, ibi. Eum. Ioan. 10. Ego vitam æternam do eis. Sicut ergo duodecim bona quæ promittit Deus his qui timeant eum: & ideo optimum est timere eum &c.

In festo SS. Innocentium ex epistola.

CANTABANT sancti canticum nouum ante sedem Dei, Apoc. 13. Tria notantur hic. Primum, quia cantabant optimi cantatores, quia sancti. Secundum, quia cantabant optimam cantionem, quia canticum nouum. Tertio, ubi cantabant, quia in optimo

mo loco, quia ante sedem Dei. Circa primum notandum, quod bonos cantores faciunt tria scilicet bonæ vocis instrumentum, artis documentum, vsus exercitamentum. Bonæ vocis instrumentum tria faciunt, rennatis expurgatio, pectoris dilatatio, oris apertio. Primum est peccatorum expulsio. Eccl. 15. Non est speciosa laus in ore peccatoris. psal. 112. Laudate pueri Dominum. Secundum est amicorum dilectio. 2. Corinth. 6. Cor nostrum dilatatum est: dilatamini & vos. Exo. 15. Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est. Tertium est intentionis ad Deum directio. psal. 118. Os meum aperui. Item. Domine, labia mea aperies. Ad artis documentum sunt tria necessaria. Primo, vt scias vocem leuare. Secundum, deprimere. Tertio, concordare. Vox eleuatur per contemplationem. 1. Para. 10. Cantabant: & post. Resonabant sonitus lætitiæ in excelsis. Vox deprimatur per sui humilitationem. Dan. 4. Benedicite sancti & humiles corde Domino. Concordatio vocis fit concordia & vnitatis conseruatione. Ephes. 1. Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis: vel per mentis cum corde concordatione. 1. Corinth. 14. Psallam spiritu, psallam & mètre. Ad vsus exercitium sunt tria necessaria, vt cantet frequenter, diligenter, & fortiter. De primis duobus, Isa. 23. Bene cane, frequenta canticum, vt memoria tui sit. De tertio. psal. 97. Psallite Domino in voce tubæ. Tales debent esse cantores: sed quid debent cantare? canticum nouum. Canticum nouum catur quatuor modis. Primo, si cantet nouus homo. Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis vestræ. Secundum, si cantet noua scilicet spiritualia. Eph. 5. Cântantes in canticis spiritualibus. Tertio, si catur pro nouis i. p. æternis. Apoc. 20. Ecce noua facio omnia. psal. 95. Cantate Deo canticum nouum. Quarto, si cantet nouo modo, id est, delectabiliter. psal. 97. Iubilare Deo omnis terra: cantate & exultate, & p'allite. Ecce quod debemus cantare. sed ubi debemus cantare? ante sedem Dei, vt libenter audiat summus Pontifex, vt magnas præbendas cõferat: largissimus princeps, vt magna munera tribuat. De primo, Cant. 2. Sonet vox tua in auribus meis: & angeli libenter audiant. Ibidem. Amici auscultant te, fac me audire uocem tuam. De secundo, Apoc. 3. Faciam illum columnam in te

SERMONES FESTIVI.

in templo Dei. De tertio, Luc. 21. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum.

In festo Sancti Thomae.

E A T V S vir q in sapientia morabitur, Eccl. 14.

In his verbis notatur meritum sanctorum & premium. Primo, ibi. Qui in sapientia: secundo, ibi. Morabitur. Circa primum sciendū, quod duplex est sapientia in qua morandū est, increata, & creata. De prima, Eccl. 24. Ego ex ore altissimi prodigi. De secunda, Eccl. 1. Omnis sapientia a domino Deo est. In increata debemus morari tripliciter. Primo, per fidem secundum rationem in eius veritate: secundo, per spem secundum irascibilem in eius maiestate: tertio, per charitatem secundum concupiscibilem in eius bonitate. De primo, 102. 15. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quaecumque petieritis, fiet vobis. De secundo, Manete in dilectione mea. De tertio. 1 Ioan. 3. Deus charitas est. Istae tres necessariae sunt ad beatitudinem acquirendam. De primo, Heb. 10. Oportet accedentem ad Deum credere. De secundo, Roman. 3. Spe autem salvi facti sumus. De tertio, 1. Corint. 13. Si linguis hominum loquar & angelorum &c. Item, debemus in sapientia creata tripliciter morari. Primo, a malis recedendo: secundo, bona faciendo: tertio, in his perseverando. Ista est triplex sapientia sanctorum. De primis duobus, Iob. 24. Ecce pietas ipsa est sapientia, quo ad bene agendum: & recedere a malo intelligentia, quo ad malum. De tertio, Eccl. 17. Homo sanctus manet in sapientia: premium sapientiae est beatitudo. Beatitudo autem est status omnium bonorum aggregatione pfectus, sicut dicit Boetius. Est autem duplex beatitudo, in via, & in patria: utraque acquiritur per sapientiam. Nam in via habet quandam similitudinem illius quae est in patria, in qua sunt septem domes. Habent enim claritatem per vultus hilaritatem: ita & in via habet modo suo sapientia illas domes. Eccl. 8. Sapientia hominis luce in vultu eius: ista est prima dos. Secunda est impassibilitas, quam habet per patientiam, vel mansuetudinem.

dinem. Philosoph. Miris est qui non patitur, nec deducitur. Itē, glossa super Matth. Miris est, qui nullam amaritudinem animi sentit. Proverb. 14. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia. Tertia dos est subtilitas, quam acquirit sapiēs per occultorum penetrationem: nam sapienti omnia quasi patentia sunt. Eccl. 39. Occulta proverbia exquirat sapiēs. Prou. 14. Quomodo in aquis resplendet vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudētibus. Quarta, agilitas quam acquirit sapiēs per uelocem omnium apprehensionem. Sap. 8. Attingit a fine usque ad finem fortiter. Vel claritas acquiritur per prudentiam, impassibilitas per fortitudinem, subtilitas per sobrietatem, agilitas per iustitiam: quae quatuor habent qui in sapientia morantur. Sap. 8. Sobrietatem enim hac sapiētiā docet, & iustitiam & uirtutē, quibus nihil utilius est iuncta hominibus. Quinta dos est cognitio quae datur, quia docet omnem sapiētiā. Sap. 8. Et si multitudinem scientiae desideras quis: scit praeterita, & de futuris aestimat &c. Sexta dos est electio, quae est uere in sapiētiā. Prou. 8. Ego diligētes me, diligo. Sap. 7. Et sine invidia cōmunico. Septima dos est ois bonis fructio. Sap. 7. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa. Hanc beatitudinē acquirit qui in sapiētiā. i. in Christo, & gratia Christi moratur: sed in patria habebit ueram beatitudinem. Est autem beatitudo status omnium bonorum congregatione pfectus, ut dicit Boetius. Est enim ibi omne bonum, & nullū malum. Deuter. 8. Vbi absque ulla penuria comedes panē tuum, & rerum omnium abundantia perfrueris &c.

De eadem ex euangelio.

Vbi ego sum, illic & minister meus erit, Ioan.

12. Duo notatur in hoc, meritum & premium.

Premium, ibi. Minister meus: secundum, ibi.

Vbi ego sum &c. Circa primum notandum,

quod minister magni regis debet esse formosus in specie, intelligens in discretionē, fidelis in opere. Primo, formosus debet esse per mundicie puritatem, morum honestatem, vestium varietatem. Debet ergo minister Christi habere cordis puritatem. Prouer. 22. Qui diligit cordis mun-

SERMONES DOMINICALES.

dis munditiam propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem &c. psal. 100. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat &c. Morum honestatē. 1. Pet. 2. Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam &c. Vestitum, idest, virtutum speciositatem. Apo. c. 4. Ambulabunt mecum in albis. De his duobus, Exod. 40. Applica Aaron & filios eius, vt ministrēt mihi, & loros idueis sacris vestib⁹. In vestibus virtutū varietas, in vnctiōe morū honestas, ex qua exit odor bonæ famæ. 3. Reg. 10. Videns regina ordinē ministrorum, & vestes eorum &c. Item, debet esse in discre- tione intelligens, vt intelligat Domini voluntatem, seruien- di congruitatem, seruitiū vtilitatem. De primo, psal. 102. Ministri eius, qui facitis voluntatem eius. De secundo, Luc. 2. Quis putas es fidelis seruus, & prudēs, quem constituit dominus super familiam suam. De tertio, Rom. 12. Ratio- nabile obsequium vestrum. Idem sit de eo quod magis est vtile: hæc est pietas. 1. Timot. 4. Exerce te ipsum ad pietatē &c. Debet esse ergo minister intelligens, sed debet esse etiā fidelis, ne bona sua auferat, vel cum hostibus prodāt, nec ipsum deserat. Bona Dei auferit, qui de seruitio Dei glo- riam quærit, quam sibi soli seruauit. Isa. 42. Gloriam meā alteri non dabo. Hostibus prodit Dominum, qui in came- ram suā, i. animam suam introducit diabolus psal. 87. Tra- ditus sum, & non egrediebar. Item, psal. 40. Homo pacis meæ, in quo speraui magnificauit super me supplantatio- nem. Derelinquit etiam eum, Deutero. 32. Incrassatus, di- latatus, impinguatus dereliquit Deum factorem suum. Ta- lis debet minister esse, & sic consequitur primum. Sed quod primum? ibi. Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Vbi es, Domine Iesum patre. Io. 14. Ego in patre &c. In celo. Io. 3. Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de celo filius hominis &c. In dextera maiestatis Hebr. 1. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. In luce in accessi- bilis. 1. Timoth. 6. Lucem habitat inaccessibilem. In throno. Apocalip. 3. Sedenti in throno Dei. In princi- pio. Ioan. 1. In principio erat verbum. Per hoc quod dicitur, esse in patre, notatur gloria: in luce, claritas: in dextera Dei, iucunditas, idest, in potioribus bonis. Deitin

SS. INNOCENTIVM. ET S. THOMÆ. 105

Dei in celo, loci an ænitatis: in throno, dignitas: in princi- pio, æternitas. Promittit ergo Dominus ministris suis per hoc quod dicitur, Vbi ego sum, illic & minister meus erit, gloriam, claritatem, iucunditatem loci an ænitatem, dig- nitatem æternam, Ad quam nos perducatur &c.

In festo Sancti Syluestri.

C c sacerdos magnus, qui in diebus suis pla- cuit Deo, & inuentus est iustus. *Quare in festo Sancti Nicolai.*

De eodem ex euangelio.

O m o quidam peregre proficiscens vocauit ser- uos suos, & tradidit illis bona sua, Matth. 25. Ho- mo iste Christus est, qui peregre profectus est, in Incarnatione, in Passione, in Ascensione. In pri- ma peregrinatus est in mundo: in secunda in inferno: in ter- tia in celo. De primo. Genes. 12. Egressus est Abrahā ut peregrinaretur in Ægyptum. Abrahā Christus, Ægy- ptus mundus. De secundo, Lucæ ult. Tu solus peregrinus es in Hierusalem &c. dixerunt reuerso ab inferis. De ter- tio, Lucæ 19. Homo quidam nobilis &c. In prima peregrina- tione agressus est ad peregrinandum ad tria, ad addiscen- dum, ad negotiandum, ad orandum. Peregrinatur schola- ris ut addiscat, negotiatur ut acquirat, uir iustus ut oret: sic Christus peregrinatus est in mundo, ut disceret malum quod non sciebat per experientiam: hoc docetur in terra ista. Hebr. 5. Didicit ex his quæ passus est obedientiam &c. Item, ut negotiaretur: & constituit mirabiles nundinas, in quibus vendidit denario paupertatis regnum cælorum, de- nario uilitatis gloriam, denario mortis uitam. De his trib. August. Venale habeo, quid? regnum cælorum: quanti e- mitur? paupertate regnum, uilitate gloria, lucū gaudium morte uita, Matth. 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipso- rum est regnum cælorum, iure scilicet emptionis. Item, ad orandum. Luc. 22. Et factus in agonia prolixius orabat. In

Sermo. S. Tho. Aquin. O infernum

SERMONES FESTIVI.

infernum egressus est ad peregrinandum propter tria, ut prædam perditam recuperaret, ut hostem, idest diabolum superaret, ut civitatem fortissimam expugnaret: propter hæc tria reges & principes consueverunt exire peregre. De primo, Ephes. 4. Christus ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus &c. De secundo, Apoc. 20. Apprehendit diabolum, & ligavit eum in abyssu, idest in inferno. De tertio, Contrivit portas æreas. Infrā cælum peregre profectus est propter tria. Primo, ut regionem famis & omnis miserie desereret, ut habitaret in regione totius amoenitatis & abundantie, ut regnum sibi acquireret. Propter hæc tria consueverunt peregrinari homines. De primo, Ruth. 1. Fasta est fames in terra, abiitq; homo de Berthelem Iuda ut peregrinaretur &c. De secundo, Gene. 35. Venit Iacob in Mambre; hæc est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham & Isaac. Hebron interpretatur claritudo. Hebron visio sempiterna significat paradysum. De tertio, Luca. 19. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam. In prima peregrinatione apparuit eius humilitas, in secunda eius charitas, in tertia eius maiestas. De prima, Phil. 2. Qui cum in forma Dei esset &c. De secunda, Ioan. 15. Maiorem charitatem nemo habet. De tertia, Actuum. 1. Viri Galilæi quid admiramini aspicientes in cælum? psal. 8. Elevata est magnificentia tua. Est ergo in prima imitandus ut humiliemur. Matth. 10. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde &c. In secunda diligendus, ut eum reamemur. 1. Ioan. 4. Diligamus Deum, quia ipse prius dilexit nos. In tertia desiderandus, ut ad eum festinemus. Ioan. 14. Iterum veniam, & assumam vos ad meipsum &c. Heb. 4. Festinemus ingredi in illam requiem, Ad quam nos perducit, Amen.

In Circuncisione Domini ex epistola.

PARVIT benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria sobrie, & iuste, & pie vivamus in hoc seculo,

IN CIRCVNC. ET EPIPH. DOMINI. 106

culo, Tit. 2. Quoniam Dominus noster Iesus venit in mundum peccatores ad se trahere, attrahuntur autem maxime per benignitatem: ideo voluit benignus hominibus apparere. Et hoc est quod dicitur, apparuit. Apparuit autem benignitas eius tripliciter, in eius actionibus, locutionibus, & passionibus. In actionibus ostendit benignitatem quadrupliciter. Primo, pro peccatoribus carnem assumendo. 1. Timoth. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere &c. Secundo, specialem familiaritatem peccatoribus demonstrando. Luca. 15. Erant appropinquantibus ad Iesum Publicani & peccatores, ut audirent illum. Tertio, magnos peccatores, magnos sanctos faciendo; sicut patet in Mattheo, Magdalena, & Paulo. Quarto, languores infirmorum benigne curando, ut in leproso quem tetigit. Matth. 7. & Luca. 6. Sanabat omnes. Idem 4. At ille singulis manus imponens, curabat eos &c. In locutionibus ostendit similiter benignitatem quadrupliciter. Primo, omnibus benigne loquendo. Luca. 4. Mirabantur omnes in verbis gratie, quæ procedebant de ore eius &c. Secundo, peccatores ad se venientes dulciter alloquendo, sicut pater Ioan. 8. in aduletera, & Luca. 7. in Magdalena. Tertio, suum proditorum benigne alloquendo. Matth. 26. Amice, ad quid venisti? Quarto, pro ipsis crucifixoribus orando. Luca. 23. Dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt &c. In passionibus ostendit benignitatem similiter quatuor modis. Primo, ipsos crucifixores benigne recipiendo. Ioan. 18. Iesus autem sciens omnia quæ ventura erant &c. Secundo, ipsam passionem benignissime recipiendo. psal. 53. Sicut ovis ad occisionem ductus est Hieremias. 10. Ego quasi agnos mansuetus, qui ducitur ad victimam. Tertio, nulli iniuriando. 1. Pet. 1. Cum malediceretur, non maledicebat. Quarto, multos de suis crucifixoribus sanctificando, sicut Longinus, qui perforavit lancea latus eius, & postea fuit sanctus, sicut dicitur in Martyrologio. Et Act. 3. dicitur, quod tria millia qui consenserant in mortem eius, baptizati sunt una die. Debemus ergo ad tantam benignitatem recurrere, Ad quā nos perducit &c.

SERMONES FESTIVI.

De eadem ex euangelio.

NOMEN est nomen eius Iesus, Lucæ 2. Sicut dicit beatus Petrus. Non est aliud nomen datum sub celo hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi in isto. Act. 4. Vnde cum prædicator intendat hominem ad salutem inducere, debet de eo frequenter prædicare. Est nomen istud in corde retinendū, in ore habendum, in aure seruandum, in manu ferendum, in fronte scribendum. In corde quia gaudium, in ore quia iubilus, in aure quia melos, in manu quia uirtus, in fronte quia honor. De primis tribus Bernard. Iesus in corde gaudium, in ore iubilus, in aure melos. De quarto, psalm. 62. In nomine tuo leuabo manus meas. De quinto, Apocal. 14. Habentes nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus. In isto nomine est ambulandum, est operandum, est spatiandum, est operandum, & est loquendū. De primo, Micheæ. 4. Nos autem in nomine Dei nostri ambulabimus. De secundo, Ioan. 11. Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vos. De tertio, psalm. 39. Beatus uir cuius est nomē Domini spes eius. De quarto, & quinto, Coloss. 3. Omne quodcunque facitis in uerbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & patri per ipsum. &c. Est enim nomē istud admirabile, amabile, laudabile. Admirabile, quia in uirtute eius omnia creantur, demones fugantur, & omnes languores curantur. De primo, Apoc. 19. Et nomen eius vocabitur uerbum Dei: & in uerbo Dei facta sunt omnia. psalm. 148. Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. De secundo & tertio, Matth. ult. In nomine meo demonia eiicient, ergo est admirabile. Genes. 34. Cur quæris nomen meum quod est ineffabile &c. Est & amabile, quia peccatores iustificat, iustos lætificat, tentatos adiuuat, iustis gratiam augmentat, & omnes qui ipsum inuocant, saluat. De primo, Cant. 1. Oleum effusum nomen tuum. In oleo misericordiae, in effusione abundantia misericordiae. De primo, psalm. 99. Laudate nomen eius, quoniam suauis Dominus. De tertio, psalm. 123. Adiutorium

IN CIRCVNC. ET EPIPH. DOMINI. 107

utorium nostrum in nomine Domini. De quarto, Prouer. 18. Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam currit iustus, & exaltabitur. De quinto, Ioel. 3. Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit &c. Est ergo amabile, psalm. 5. Gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomē tuum. Est laudabile, quia gloriosum, quia sanctū, quia magnum, quia nouum, quia æternum. De primo, Dan. 4. Gloriosum nomen eius in sæcula. De secundo, Lucæ. 1. Et sanctum nomen eius. De tertio, psalm. 144. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua. De quarto, Isa. 61. Vocabitur tibi nomen nouum. De quinto, autoritas. Genuit puerpera regem, cui nomen æternum. Istud nomen illuminat rationalem, confortat irascibilem, deletat concupiscibilem. De primo, Zacha. 5. Oriens nomen eius, & unde procedit lux. Malach. ult. Vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitiæ &c. De secundo, Zacha. 10. Conforrabo eos in domino Deo suo &c. De tertio, psalm. 99. Laudate nomen eius &c. Istud debent inferi formidare, te restres adorare, cælestes laudare. Inferi debent formidare, quia in eo sunt expoliati: terrestres adorare, quia in eo sunt redempti: cælestes laudare, quia in eo sunt restaurati. De his Phil. 2. In nomine Iesu omne genuflectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum &c. Rogemus &c.

In Epiphania Domini ex epistola.

MENS de Saba venient, aurum, & tus deferentes. Isa. 60. Verba hæc exponuntur de Magis. Moraliter autem possunt exponi de peccatoribus a statu culpæ redeuntibus, & ad Deum reuertentibus. Et nota hic tria, quæ sunt peccatori necessaria. Primum est a peccato recessio, ibi. Omnes de Saba venient. Secundum est bona operatio, ibi. Aurum & tus. Tertio gratiarum actio, ibi. Laudem Domino &c.

Circa primum sciendum, quod Saba interpretatur captiua, uel captiuitas, & significat peccatum, in quo a demonibus anima captiuatur. Rom. 7. Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis

IN SERMONES FESTIVO

repugnante legi mentis meae, & captiuantem me in lege peccati, quae est in membris meis &c. Thre. 3. Venatione ceperunt me quasi auem inimici mei gratis. Dicitur autem peccator captiuus, quia a demonibus capitur, uinculo constringitur, in carcere ponitur, & multis aliis miseriis affligitur. De primo & secundo, Prouer. 5. Iniquitates suae capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. Isa. 3. Cadent & conterentur, & irretientur, & capientur. De tertio, Thren. 3. Circumadificauit aduersum me, ut non egrediar, aggrauauit compedem meum. psalm. 142. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi, & anxietus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum. De quarto, Hierem. 2. Vide quia malum, & amarum est reliquille te dominum Deum tuum, & non esse timorem eius apud te. Iob. 30. Egessate & fame steriles qui rodebant in solitudine, scelerentes calamitate & miseria &c. Saba ergo peccatum est. De Saba venire est de peccato recedere. psalm. 13. Avertit captiuitatem plebis suae. Hoc est primo poenitenti necessarium. Isa. 1. Quiescite agere puerile. Secundo, bona operari, I bidem. Discite benefacere. Hoc notatur, ibi. Aurum & tus. Sunt autem necessaria homini bona uita, & bona fama. Aug. Dux res sunt mihi necessariae, bona conscientia, & bona fama: conscientia propter me, bona fama propter proximum. Bona uita notatur in auro, fama in ture. Dicitur autem bona uita aurum propter quatuor. Est enim aurum pulchrum in colore, pretiosum in ualore, ponderosum in grauitate, incorruptibile in soliditate. Omnis pulchritudo consistit in luminibus & characteribus. Lumina sunt uirtutes illuminatiue ut perficiant intellectum, affectiue ut perficiant affectum. Cant. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus, caput eius aurum optimum: comae eius sicut elatae palmarum, nigrae quasi coruus. Pretiositas est humilitas. Isa. 13. Pretiosior erit uir auro, & homo mundo obrizo. Tanto magis quis ualet apud Deum, quanto magis se humiliat. Ponderositas est morum honestas. psalm. 34. In populo grati laudabo te. Incorruptibilitas est perseuerantia. Matth. 19. Non qui incoeperit, sed qui perseverauerit

IN CIRCUNC. ET EPIPH. DOMINI. 708

uerauerit usque in finem, hic saluus erit &c. Gene. 2. Aurum terrae illius optimum est. Haec quatuor faciunt bonam uitam, cordis puritas, morum grauitas, humilitas, perseuerantia. Aurum ergo uitam significat, tus significat bonam famam, quia est per sui fumum diffusiuum, vicini aeris immutatuum. Odor latius ex eo generatur, Domino immolatur: sic fama est diffusiuua, unde dicitur. Fama uolat. Matth. 3. Odor eius in totam Syriam: aerem vicinum, id est proximum ad bonum immutat per imitationem. 1. Thess. 2. Vos enim imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum Dei quae sunt in Iudaea in Christo Iesu &c. Odorem generat. Bernardus. Odor bonus fama bona. 2. Corinth. 2. Christi bonus odor sumus. Deo offertur, quia bona fama Deo debet offerri. Matth. 5. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona & glorificent patrem uestrum &c. Bona ergo uita, & bona fama notantur in ture & auro. Circa tertium scilicet gratiarum actionem sciendum, quod anima conuersa ad Deum, debet Deo quadrupliciter carmen decantare, scilicet carmen triumphale, nuptiale, ioculare, & festiuale. Triumphale, quia de demonibus triumphauit: nuptiale, quia Christus eam sibi copulauit: ioculare, quia munera magna uirtutum & donorum spiritualium rex caelestis donauit: festiuale, quia tota curia caelestis de conuersione eius festum solemne celebravit. De primo, Isa. 14. Erigam in die, cum requiem dederis tibi Dominus a labore tuo, & a concussione tua, & a seruitute dura qua ante seruisti. De secundo, Osee 2. Sponsabo te mihi in fide &c. De tertio, Ezech. 16. Vestiui te discoloribus, & calceauit te hyacintho. De quarto. Luc. 15. Gaudium est angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente.

De eodem ex euangelio.

BTYLERUNT ei munera, aurum, tus, & myrrham. Illi reges Magi uocantur, id est sapientes. Vere habuerunt multiplicem sapientiam, sicut ex textu hodierni euangelii colligi-

SERMONES FESTIVI.

tur. Habuerunt logicam, profundissimam quæstionem sciendi: astronomiam, astra cognoscendo: arithmeticam, numerum mirabilis virtutis eligendo: musicam, adorando. Musica enim est laus, & in adoratiõe laudatur Deus: ethicam, percipiendo ista. Est enim vere moralis scientia, scire humiliari. De primo, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? De secundo, Vidimus stellam eius in oriente, & uenimus adorare eum. De tertio, Obrulerunt ei munera. Cognouerunt. n. sicut arithmetici uim huius numeri, qui multiplex est. Dicit Philosophus in li. celi & mundi, per hunc numerum nos magnificare unum Deum creatorem, eminentem omnibus creaturis: loquitur de trinitate. De quarto. Adorauerunt. De quinto. Procidentes. Sciunt quoque metaphysicam, primam causam cognoscendo. Cognouerunt autem tria de prima causa, quæ confessi sunt per tria munera quæ obtulerunt. Cognouerunt enim illum puerum, qui est prima causa, omnium creatorem, omnium gubernatorem, omnium reparatorem. Creatorem confessi sunt in auro, ubi notatur potentia, sicut, cantat Ecclesia. In auro, ut ostendatur regis potentia, quæ apparuit in creatione tripliciter. In modo, in causa, in materia. In modo, quia uerbo fecit omnia, psalm. 31. Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. In causata, quia magna fecit. psalm. 110. Magna opera eius, exquisita in omnes uoluntates eius. In materia, quia de nihilo fecit. Genes. 1. In principio creauit Deus cælum & terram: terra autem erat inanis & uacua. Conservatorem confessi sunt, uel gubernatorem in myrrha, quia præseruatua est. Gubernat autem tripliciter, uniuersaliter omnia in esse conseruando: specialiter, omnia animalia educando: particulariter, indiuidua multiplicando. De primo, Sapient. 2. Quomodo aliquid permanere posset, nisi tu uoluisses &c. De secundo, psalm. 135. Qui dat escam omni carni. De tertio, psalm. 4. A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati sunt. Reparatorem confessi sunt in ture: ture immolatur Deo, Christus autem immolatus fuit in cruce pro expiatione totius mundi. psalm. 140. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo &c. Fecit autem tria sumus huius turis, diabolum

SS. FABIA. ET SEBAS. ET S. AGNETIS. 109

diabolum fugauit, peccatores purgauit, & mundum Deo reconciliauit. De primo, Tob. 2. Fumus eius extricat omne genus dæmoniorum. De secundo, Apoc. 1. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. De tertio, Ephes. 5. Et semetipsum oblationem & hostiam Deo obtulit &c.

In festo Sanctorum Fabiani, & Sebastiani ex epistola.

SANCTI per fidem uicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, Hebr. 11. In his uerbis tria notatur de his sanctis. Primo, inimicorum superatio: secundo, bona operatio: tertio, premii pro uictoria adeptio. Primum, ibi. Sancti per fidem uicerunt regna. Secundum, ibi. Operati sunt iustitiam. Tertium, ibi. Adepti sunt repromissiones.

Circa primum sciendum, quod sancti uicerunt quatuor regna, quæ significata sunt per quatuor regna mundi maxima, quæ significauerunt quatuor bestie in Daniele. 8. Primum regnum dæmoniorum: secundum, hereticorum: tertium, tyrannorum: quartum falsorum christianorum. De his quatuor, Ephes. 6. Quoniam non est colluctatio ad uersus carnem & sanguinem, sed ad uersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in cælestibus. Primum est regnum Chaldæorum, idest ferocium. Hoc est dæmonum, & istud significatur per leonem. 1. Pet. 6. Aduersarius uester diabolus. Secundum Persarum, idest tentationum. Hoc est tyrannorum, qui tentant patientiam sanctorum, quod significatur per ursum crudelem. Prouerb. 28. Leo rugiens, & ursus esuriens &c. Tertium Græcorum, idest ruinantium. Hoc est hereticorum, qui scripturas ore ruminant, sed nunquam ad intellectum ueniunt. 2. Tim. 3. Semper discites, & nunquam ad scientiam ueritatis peruenietes. Hi periti sunt. Hier. 13. Si potest pardus mutare pellem suam: quia uix hereticus conuertitur. Quartum regnum quod significatur per bestiam, quæ crudelior est omnibus, est regnum antichristianorum, Matth. 24. Surgit pseudo-

SERMONES FESTIVI.

prophetae, & pseudochristi, & dabunt signa magna, & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Eodem capitulo. Erit tribulatio qualis antea non fuit &c. & 1. Ioan. 4. Nunc autem antichristi multi facti sunt. Hoc circa primum. Circa secundum sciendum, quod sancti operantur quadruplicem iustitiam, quae colligitur ex eo verbo, Sancti. Prima est a malo recedere: secunda, omnia mundana contemnere: tertia, seipsos pro Christo crucifigere: quarta, in his usque ad finem persistere. De primo, Isa. 1. Quiescite agere perverso. De secundo, Iacob. 1. Qui nolunt esse amici huius mundi &c. De tertio, Galat. 5. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis &c. De quarto, Matth. 23. Non qui incedit sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit &c. Per primum est homo sanctus, id est mundus: per secundum est sanctus, id est sine terra: per tertium est sanctus, id est sanguine tinctus: per quartum est sanctus, id est firmus.

Circa tertium sciendum, quod sancti consequuntur septem promissiones, quas fecit Dominus victoribus suis in Apocalypsi, quae significantur per septem praemia vincetia. Primum premium est ab omni malo liberatio. Apoc. 2. Qui vicerit, non laedetur a morte. Secundum, corporum sanctificatio. Apo. 3. Qui vicerit, uestietur vestibus albis, id est dotibus corporis. Tertium, regni caelestis possessio. Apoc. 3. Qui vicerit, dabo illi sedere in throno. Quartum, de omnibus perfecta cognitio. Apoc. 2. Qui vicerit, dabo illi stellam matutinam, id est cognitionem bonorum omnium. Quintum, plena in visione hominis Christi dilectio. Apoc. 2. Qui vicerit, dabo illi coronam vitae, per quod intelligitur Christus. Sextum, perfecta divinitatis fruitio. Apoc. 2. Qui vicerit, dabo illi manna absconditum. Septimum, in istis omnibus aeternitas. Apoc. 3. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius. Amen.

De eodem ex evangelio.

BEATI pauperes, quia uestrum est regnum Dei, Luca. 6. Frequenter loquitur scriptura de pauperibus. Vnde sunt tria circa eos consideranda. Primum, quot

SS. FABIA. ET SEBAS. ET S. AGNE. 110

quot bona Dominus pauperibus faciat. Secundo, quot bona ipsa paupertas conferat. Tertio, quot bona fieri pauperibus ab aliis Dominus praecipiat. Circa primum sciendum, quod in sacra scriptura possunt colligi multa bona, quae Dominus facit pauperibus. a malis liberat, & bona donat. Liberat autem a malis tripliciter. Primo, ab inimicorum molestia, a tribulationum angustia, a necessitatibus inopia. De primo, Iob. 5. Eruct de manu violenti pauperem. De secundo, Iob. 33. Eripit pauperem de angustia sua. De tertio, psalm. 106. Adiuvit pauperem de inopia. Sic a malis liberato. Conferat autem multa bona, exaudit in precibus, exaltat in hominibus, satiat dilectionibus, ditat divitiis caelestibus, dat vitam aeternam in his omnibus. De primo, psalm. 9. Desiderium pauperum exaudivit Dominus. De secundo, Iob. 36. Iudicium pauperibus tribuit. De tertio, psalm. 21. Edent pauperes, & saturabuntur. De quarto, Matth. 5. Beati pauperes spiritu. De quinto, Eccl. 6. Quid vero pauperi nisi ut pergat illuc, ubi est vita? Circa secundum sciendum, quod paupertas facit hominem timoratum a malis removendo, disciplinatum bonis moribus ornando. De his duobus, Eccl. 10. Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum. Humilem in loquendo. Prouer. 18. Cum obsecrationibus loquitur pauper. Patientem, aduersa tolerando. Eccl. 14. Pauper laesus tacebit. Circa tertium sciendum, quod scriptura ostendit quid non sit pauperibus faciendum. Non sunt exprobandi in verbis, non sunt exasperandi in factis, non sunt opprimendi in iudiciis. De primo, Prou. 18. Qui exasperat pauperem exprobrat factori eius &c. De secundo, Eccl. 4. Non exasperes pauperem. De tertio, Isa. 3. Vae qui condunt leges iniquas: & post. Ut opprimant in viis pauperes: ecce quod non est eis faciendum. Sed quid est faciendum eis? Sunt expediendi in causis, elemosyna eis danda in necessitatibus, audiendi in precibus. De primo, Prouer. 31. Aperi os tuum, decerne quod iustum est, & vindica inopem & pauperem. De secundo, Eccles. 13. Et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. De tertio, Prouer. 21. Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur &c. Sunt autem quatuor maxime.

SERMONES FESTIVI.

maxime reprehensibilia in pauperibus, superbia, gloria, otiositas, & delicta. De primo, Eccl. 25. Tres species odit anima mea, pauperem superbum, & diuitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. De secundo, Eccl. 10. Qui aut gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? De tertio & quarto, Aug. Ne in monasterio, ubi quantum possunt, sunt diuites laboriosi, fiant pauperes delicati &c. Rogemus ergo Dominum &c.

In festo Sanctæ Agnetis ex epistola.

LIBERASTI me a lingua iniusta, iniqua co-
inquinata, Eccl. vlt. Verba sunt isti sanctæ Ag-
netis gratias agentis pro sua liberatione. Clamat autem se a triplici lingua liberatam. scilicet co-
inquinata, in uita & iniqua. Inquinata fuit lingua impii ad coinquinationem exhortantis, lingua iniusta prædis ad sacrificandum idolis imperantis, lingua iniqua turbæ ut occideretur acclamantis. Hæc lingua mala, secunda peior, tertia pessima. Possunt istæ tres linguæ significare tres linguas, quæ conueniunt ad destructionem mundi. Prima diaboli ab Eua querentis, secunda Eua dubitatie respondens, tertia Adæ imprudenter excusantis. Diabolus primo querens, secundo falsum conclusit, tertio mendacium subiunxit. Primo, ibi. Cur præcepit uobis Deus &c. Secundo, ibi. Nequaquam moriemini &c. Tertio, ibi. Eritis sicut dii &c. Eua quod pro certo sciebat, dubitatie posuit, ibi. Ne forte moriamur. Adam peccatum quod admisit imprudenter excusauit, ibi. Mulier quam dedisti mihi infociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Gen. 3. Istæ linguæ istis modis mortem in mundum uocauerunt. Sapient. 1. Deus mortem non fecit, & impii, idest diabolus, Adam & Eua manibus & uerbis accersierunt illam. Vel hæc sunt tres linguæ, quæ usque hodie mundum contundunt. Lingua coinquinata est lingua coinquinatoris, vel lenonis: iniqua, periurii vel blasphematoris: iniusta, detractoris. De prima Eccl. 37. Lingua multos fortes deiecit. De secunda, Prouerb. 17. Malus obedit linguæ iniquæ. Prouer. 7. Sex sunt quæ odit Dominus

SS. FABIA. ET SEBAS. ET S. AGNE. 111

Dominus, linguam mendacem &c. De tertio, Prou. 18. Sepi aures meas spinis &c. & Sap. 1. A detractione parcite linguæ &c. Rogemus &c.

De eodem ex euangelio.

MEDIA nocte clamor factus est. Ecce sponsus venit, exite obuiam ei &c. Matth. 25. Tria notatur in uerbis istis circa aduentum Domini ad iudicium. Primo, ueniendi necessitas: secundo, ueniendi congruitas: tertio, ueniendi dignitas. Primum, ibi. Media nocte. Nox enim erit in uersato mundo, & ideo necessarium erit tunc aduentus ueri solis, qui illuminet noctem illam horrendam. Secundo, ibi. Clamor factus est: congruum. n. erit ut aduentus tanti sponsi prænuntietur. Tertium, ibi. Ecce sponsus. Circa primum sciendum, quod tempus illud circa finem sæculi dicitur nox propter quatuor. Primo, propter errorum obscuritatem: secundo, propter soporis profunditatem: tertio, propter peccandi securitatem: quarto, propter charitatis frigiditatem. De primo, Matth. 22. Cum uenerit filius hominis putas inueniet fidem in terra? De secundo, Thess. 5. Qui dormiunt, nocte dormiunt &c. Matth. 25. Dormitauerunt omnes, & dormierunt. De tertio, 1. Thess. 5. Cum dixerint pax & securitas. De quarto, Matth. 26. Et quoniam abundauit iniquitas, refrigeret charitas multorum. Circa secundum sciendum, quod quadruplex clamor præcedet aduentum iudicis. Angelorum ad iudicium citantium, omnium creaturarum accusantium & impugnantium, malorum silentium & ululantium, bonorum gaudantium & exultantium. De primo, 1. Thess. 4. In uoce archangelis, & in tuba Dei descendet de cælo &c. De secundo, Abac. 2. Lapis qui de pariete clamabit &c. Sap. 5. Armabit creaturam in ultionem inimicorum. De tertio, Apoc. 1. Tunc plangent se super eum omnes tribus terræ &c. De quarto Isa. 65. Ecce serui mei clamabunt præ exultatione cordis. Circa tertium sciendum, quod magnus sponsus quatuor modis uadit ad magnam sponfam. Primo, cum multa societate: secundo, cum ornamentorum pretiositate: tertio, cum magna

SERMONES FESTIVI. 22

gna incunditate: quarto, cum multorum munerum largitate. Istis quatuor modis veniet Dominus ad iudicium ad bonos & malos. Malis apparebit iudex iratus: sed bonis, vel iustis sponfus benignus. De primo, Isa. 3. Dominus ad iudicium veniet &c. De secundo, Isa. 66. Gaudens gaudebo in Domino &c. De tertio, psal. 97. Flumina plaudēt manu, simul montes exultabunt &c. De quarto, Prou. 3. Longitudo dierum in dextera eius &c. Ista notantur in Evangelio. Mat. 25. Cum venerit filius hominis. Quia ergo venit placidus, debet exiri obviam ei cum amore: quia gloriosus, cum festinatione: quia largus, cum gratiarum actione &c. Rogemus &c.

In festo Sancti Vincentii.

INCENTI: dabo edere de ligno vitæ, Apocal. 3. Hæc verba possunt exponi de beato Vincentio: & notantur hic duo. Primo, eius martyrium: secundo, eius præmium. Primum, ibi. Vincentii, & secundum, ibi. Dabo edere de ligno vitæ.

Circa primum sciendum, quod beatus Vincentius fuit secundum nomen suum vicens triplex bellum. (hostile), ei vile, & intestinum. Bellum hostile est bellum dæmonum, bellum civile mundi, bellum intestinum carnis. De his tribus, Ephes. 3. Non est nobis colluctatio adversus carnem, supple tantum, ecce intestinum: sed adversus mundi rectores, ecce civile: contra spiritualia nequitia, ecce hostile. Bellum hostile vicit firmiter in fide persistendo. Bellum mundi ipsum principem vincendo: unde dixit. Victi sumus.

Circa secundum sciendum, quod arbor vitæ dicitur Christus, quoniam ab eo oritur fructus triplicis vitæ, scilicet vitæ naturæ, vitæ gratiæ, & vitæ gloriæ. De primo, Genes. 1. Inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ &c. De secundo, Ioan. 6. Verba quæ ego loquor vobis, spiritus & vita sunt &c. Faciendo enim spirituales conferunt vitam gratiæ. Ephes. 6. Coniunxit nos in Christo. De tertio, Ioan. 6. Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes &c. Ioan. 10. Ego vitam æternam do eis. Primo, beatus Vincentius

DE CONVERSIONE S. PAVLI. 112

centius comedit fructum vitæ naturæ, tandem gratiæ, finaliter comedit fructum gloriæ. Vel moraliter. Vincenti quatuor regna (de quibus dicitur in sermone, Sancti per fidem vicerunt regna) septem debentur præmia, de quibus dicitur Apoc. 3. Quæ in festo sancti Sebastiani &c.

De eodem.

DEATVS vir qui in sapientia morabitur. Irē, Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Requie virumque in festo Sancti Tho. Archiepiscopi &c.

In conversione Sancti Pauli.

As electionis mihi est iste, ut portet nomen meum coram gentibus & regibus, & filiis Israel &c. Act. 9. Verba ista sunt de beato Paulo, in quibus duo dicuntur de eo. Primum est, quod est vas electionis. Secundum, ad quid electum. Primum, ibi. Vas electionis: secundum, ibi. Ut portet. Circa primum sciendum, quod beatus Paulus fuit vas pretiosum, sponsum dilectum, electum. Pretiosum, quia argenteum, aureum, gemmeum, cælicum. Argenteum, puritatem munditiæ conservando. Prop. 15. Aufer rubiginem de argento. Aureum, charitate fervendo. Rom. 8. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio &c. Gemmeum, incorruptibilitatem in tribulationibus persistendo. Rom. 8. Certus sum quod neque mors, neque vita, neque angeli &c. separabunt nos a charitate Dei quæ est in Christo Iesu. De his duobus. Prouer. 20. Aurum & multitudo gemmarum & vas pretiosum, labia scientiæ. Vas cælicum fuit uniuersum orbem illuminando. Eccl. 43. Sol in aspectu nuntiano in excelsis. Vas admirabile &c. Illuminavit autem miraculis corruscando, verbis prædicando, exemplis demonstrando. De his tribus, Rom. 15. Non enim audeo loqui aliquid eorum, quæ per me non effecit Christus in verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum. Fuit ergo vas pretiosum. Fuit speciosum, quia mul-

tie

SERMONES FESTIVI.

est tuncionibus depuratum, opere diuino sanctificatum, omni lapide pretioso ornatum. De primo, 2. Corinth. 11. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius &c. per totum. 2. Timoth. 2. Si quis emundauerit se, erit vas sanctificatum ad omne opus bonum paratum. De secundo, Hierem. 18. Et conuersus fecit illud vas aliud, sicut placuit in oculis eius ut faceret Eccles. 43. Vas admirabile opus excelsum &c. De tertio, Eccles. 50. Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso. Fuit ornatum nouem lapidibus pretiosis. i. noue ordinibus angelorum, quorum officia exercuit, sicut patet in epistolis suis. Eze. 18. Omnis lapis pretiosus, operimentum eius &c. Fuit ergo uas pretiosum. Fuit electum ad augurandum ad potandum & ad portandum. De primo, & secundo. Genes. 44. Scyphus quem furati estis, ipse est in quo bibit Dominus meus, & augurari solet. De tertio, Act. 9. Ut porter nomen meum coram gentibus & regibus, & filiis Israel. Auguratus est Dominus in isto scypho futuras iniquitates iniquorum, resurrectionem mortuorum, penas reproborum, & gaudia beatorum. De primo, 2. Timoth. 3. Scio quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa &c. De secundo, 2. Corinth. 15. Seminatur corpus animale, resurget corpus spirituale &c. Item, Propinauit vinum mordicans corrigendo, lactificans consolando, inebrians predicando. De primo, psalm. 59. Potasti nos vino compunctionis. Gala. 3. O insensati Galatae &c. De secundo, psalm. 103. Vinum lactificat cor hominis, 1. Thessa. 4. Itaque consolamini &c. De tertio, Isa. 51. Calix aureus Babylon in manu Domini inebrians omnem terram. Item, fuit electum ad portandum tria munera Domino. Gen. 43. Sumite de optimis terrae frugibus in uasis uestris, & ferte tiro munera. Verbum est ad Patriarchas, i. Apostolos, quorum quilibet portauit munus suum. i. populum per se conuersum, sed maximum inter omnes portauit Paulus. Item, portauit thesaurum in uasis &c. Item, nomen Christi ut hic, ut porter nomen meum. Fuit et uas dilectum a Deo patre, eum consolando. 2. Cor. 1. Benedictus Deus & pater qui consolatur nos &c. Ab angelis, cum eis conuersatione. 2. Cor. 12. Scio hominem raptum usque ad tertium caelum &c. Philip.

IN PURIFICAT. B. MARIE 113

Philip. 4. Nostra conuersatio in caelis est. A sanctis eius gratiam admirando. 2. Pet. 3. Sicut charissimus fratrem nollet Paulus secundum datam sibi sapientiam scribit nobis. A peccatoribus, post eos currendo. Rom. 15. Ab Illyrico usque Hierusalem repleui euangelium Christi. Portauit autem Christum in corde semper de eo cogitando. Ephe. 4. Habita re Christum per fidem in cordibus &c. in fronte de eo glorizando. Roma. 15. Habeo igitur gloriam in Christo Iesu ad Deum &c. In ore, semper de eo loquendo. In manu, omnia in nomine eius faciendo. Col. 3. Quaecumque facitis siue in uerbo, siue in opere omnia ad gloriam Dei facite &c. In conuersatione, eum imitando. 1. Cor. 4. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi &c. In toto corpore mortem representando. 2. Cor. 4. Semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes &c. In calamo, semper de eo scribendo, Roma. 1. Paulus seruus Iesu Christi, Fere in omnibus epistolis suis scribebat Iesum Christum &c.

In Purificatione Beatae Mariae ex epistola.

STATIM ueniet ad templum sanctum suum dominator, quem vos queritis, Malac. 3. Haec uerba possunt exponi de aduentu Domini ad templum materiale. Secundo, secundum allegoriam de aduentu eius in uerum Virginis. Secundum primum notantur quatuor in his uerbis. Primo, ueniendi uelocitas, ibi. Statim ueniet. post quadraginta dies a natiuitate: noluit enim plus differre, quin statim templum uisitaret. Secundo, loci ad quem ueniet sanctitas, ibi. Templum sanctum. Tertio, aduenientis dignitas, ibi. Dominator & angelus: dominator, quia Deus: angelus, quia homo. 1. Tim. 2. Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Quarto, Simeonis, & Anna, & aliorum expectantium auditas, ibi. Queritis, & quem uultis: uultis, quo ad effectum: queritis, in affectu. Isa. 45. Querite Dominum dum prope est &c. Quinto, aduentus utilitas, ibi. Testamenti. Fecit enim nobis in aduentu suo testamentum de aeterna hereditate. Hab. 9. Ideo noui testamenti mediator est. Possunt autem haec intelligi de aduentu

SERMONES FESTIVI MI

In utrum Virginis. Ipsa enim est templum Dei mirabile præ omnibus Sanctis. Primo, quia mirabiliter magnum secundum longitudinem per latitudinem charitatis. Sicut enim plus habuit de fide, spe, & charitate quam aliqua creatura, sic plus habuit de magnitudine. 3. Reg. 6. Domus quam ædificauit Salomon, cubitos sexaginta longitudinis. Secundo, quia desiderabiliter pulchrum. 3. Reg. 6. Nihil erat in templo quod non auro tegetetur: quia nihil in Virgine quod non sanctitate plenum esset. Cant. 5. Tota pulchra es amica mea &c. Tercio, quia variis picturis depictum, quia omnium sanctorum & angelorum virtutibus decoratum. 3. Reg. 6. Fecit in templo Cherubin, & picturas. Quarto, quia columnis miris & magnis ornatum. Prou. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Per septem columnas possunt intelligi septem virtutes, quæ notantur in beata Virgine in hodierno euangelio. Quare in alio processu Quinto, opere totius trinitatis consecratum. psalm. 45. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te, Sexto, quia magna dignitate priuilegiatum est, ut omnes rei & malefactores, qui ad illum currunt, ex toto corde saluentur, sicut patet in Theophilo, & aliis pluribus. Bernardus. Ille taceat laudes tuas virgo, qui te in suis necessitatibus inuocatam defuisse senserit, & omnes orationes quæ in eo funduntur, exaudiuntur. 3. Reg. 8. Exaudias in celo orationes eorum. Septimo, quia ut Dei filius ibi fieret, ædificatum. Heb. 7. Sicut & Christus semetipsum non glorificauit, sed qui locutus est ad eum &c. In ista fuit rex & sacerdos. Adeamus ergo cum fiducia ad templum gratiæ, ut misericordiam inueniamus in tempore opportuno &c. Rogemus &c.

In eadem ex euangelio.

POSTquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moyli, tulerunt puerum in Hierusalem &c. Luc. 2. In isto euangelio possunt notari septem virtutes in beata Virgine. Prima, humilitas in purificatione, cum non indigeret.

IN PURGAT. B. MARIE. 214

indigeret. Secunda, amor puritatis in superabundanti purgatione: & ista duo ibi. Dies purificationis. Quarta, reuerentia ad filium in portatione, ibi. Tulerunt. Quinta, deuotio in locorum visitatione, ibi. In Hierusalem. Sexta, gratiarum actio in filii oblationem, ibi. Ut sisterent eum Domino: quia tibi Domine quem dedisti offerimus. Septima, paupertas in oblatione, ibi. Duos tortures &c. quæ erat oblatio pauperum. In hoc quoddam beata Virgo voluit purgari cum non indigeret, docuit quomodo nos qui indigemus, debeamus purgari. Debemus autem purgari septem modis, sicut potest colligi ex textu. Primo, a peccati coinquinatione Eccl. 47. Christus purgauit peccata. Heb. 1. Purgationem peccatorum faciens. Secundo, in cognitione quo ad intellectum. 1. Tim. 1. Ex corde puro, id est, intellectu sine errore, dicit glossa. Iac. 4. Purificate corda duplices animo. Tercio, in affectu quo ad dilectionem. 1. Tim. 5. Qui inuocant Deum de conscientia pura. Quarto, in mente per rectam intentionem. 1. Corin. 5. Expurgate vetus fermentum, id est, hypochrismum. Luc. 17. Attēdit a fermento phariseorum, quod est hypocrisis. Quinto in ore, quo ad locutionem. Prou. 15. Sermo purus pulcherrimus firmabitur ab eo &c. Sexto in manibus, quo ad operationem. 2. Tim. 2. Lenantes puras manus. Septimo in toto corpore, quo ad conuersationem. Isa. 1. Excoquam ad purum scoriā tuam, id est, conuersationem. Octauo in rebus, quo ad superfluum resecationem. Ioan. 15. Omnem palmitem in me ferentem fractum, purgabit eum ut fructum plus afferat &c. Rogemus.

In festo sanctæ Agathæ.

Ab o tibi vbera mea, Cant. 1. Possunt esse hæc verba beate Agathæ ad Christum. Commendatur in his verbis a tribus. Primo, a magna circa sponsum suum charitate, ibi. Tibi dabo. Quando quis dat id quod charum habet, signum est quod diligit. Secundo, ab intentionis puritate, ibi. Tibi, hoc est, ad honorem tuum dimittā mihi præcidi mamillas. Tercio, a patientiæ firmitate, ibi. Vbera mea. Vbera, n. sunt sensitiua doloris. Tñ in hoc quod

SERMONES FESTIVI.

quod libenter sustinuit in passione earum, commendatur eius patientia: unde in legenda. Ita ego delector in panis, sicut qui ad magnas epulas inuitatur. Moraliter autem per duo vbera, possunt intelligi intellectus, & affectus: ex illo fuit hac veritatis, ex isto lac bonitatis elicitur. Ista duo vbera debemus dare Domino, intellectum, scilicet & affectum. Intellectum quatuor modis. Primo, eum ab errore purgando: secundo, a curiositate inanis scientie abstinendo: tertio, eum sub fide Christi captiuando: quarto, eum totum in Dei contemplatione occupando. De primo, Ephe. 4. Hoc dico & testificor in Domino, ut iam non ambuletis sicut gentes ambulat in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei per ignorantiam, quae est in illis propter caecitatem &c. De secundo, Roma. 1. Euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. De tertio, 2. Cor. 10. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. De quarto psal. 45. Vacate & videte quoniam suavis est Dominus. Debemus ei dare affectum quatuor modis. Primo, eum ab omni malitia purgando. Hier. 4. Laua a malitia cor tuum. Secundo, omnem illicitum amorem ab eo excludendo. Tertio, licitum amorem, si non est propter Christum, ab eo expellendo. Aug. minus te amat, qui tecum aliud amat. Quarto, eum totum amore Christi replendo. Deut. 6. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, idest, nihil sit ibi vacuum ab amore Christi. Si autem sic dederimus Domino intellectum & affectum, vterque renumerabitur quatuor modis in futuro. Primum premium intellectus erit plena de omnibus cognitio, 1. Corinth. 13. Tunc cognoscam sicut & cognitus sum. Secundum, certa de omnibus comprehensio. Aug. Habemus vnum doctorem intellectus, quem semel vidisse, totum didicisse est. Isa. 50. Tunc videbis, & afflues, & dilatabitur cor tuum &c. Tertium perfecta de visione Christi exultatio: prorsus omni gaudio gaudium plenum erit, videre hominem hominis conditorem. Quartum, beata diuinitatis contemplatio. 1. Ioan. 3. Tunc videbimus eum sicuti est. Item primum premium affectus erit ab omnibus miseriis liberatio. Apoc. 21. Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum

IN PURIFICAT. B. MARIAE. 115

sanctorum, idest, omnem causam lacrymarum. Secundum, de cunctis creaturis exultatio. Genes. 18. Vide ad aquilonem & meridiem &c. Tertium, de visione suppliciorum damnatorum iucundatio. psal. 57. Latibitur iustus cum viderit vindictam impiorum. Isa. 64. Egredietur, & videbunt cadere. Aug. in lib. de ciui. Dei. Neque enim Deus illum, non dico angelum, sed verum hominem crearet, quem malum futurum praesciret esse, nisi pariter nosset, quibus eum beatorum vltibus accommodaret, unde ordinem saeculorum tamquam pulcherimum carmen quasi quibusdam antidotis honestaret. Quartum, de aeternis deliciis perfructio. Deut. 7. Reum omnium abundantia perfrui. 1. Cor. 15. Deus erit omnia in omnibus. Isa. 18. in die illa erit dominus exercituum corona gloriae, & festum exultationis residuo populi sui &c. Rogemus.

De eadem.

LIBERASTI me a lingua coinquinata, Quare in festo sanctae Agnetis. Item, Inuenta vna pretiosa margarita. Quare in festo sanctae Margaritae.

In cathedra sancti Petri.

BEATVS es Simon Bariona quia caro & sanguis non reuelauit tibi. Mar. 16. In hoc euangelio fit mentio de Christo, de Petro & de Ecclesia. De Christo dicuntur tria, eius humanitas, diuinitas, & aeternitas. Primum, ibi. Tu es Christus, secundum quod homo dicitur Christus, idest, vnctus. Damasc. Vnctio ad humanitatem pertinere nemo qui sane sapiat, dubitat: ipse enim inquantum homo, vnctus est olio spiritus. Secundum, ibi. Filius Dei, scilicet per naturalem & aeternam generationem: & sicut homo generat hominem, sic Deus Deum. Damasc. Generare est genus suum, vel maneriem alteri dare. psal. 2. Ego hodie genti te. Tertium, ibi. Viniuium enim proprie dicitur viniuium, quod numquam moritur, numquam desinit esse, quod soli trinitati conuenit Boetius Aeternitas.

SERMONES. FESTIVI.

nitatis est vitæ interminabilis tota simul &c. De Petro dicuntur etiam tria, sanctitas, ibi. Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis quæ polluunt, quod est contrarium sanctitati. Sapientia, ibi. Sed pater meus qui in cælis est, super te revelauit. Item, infra. Tu es Petrus idest, cognoscens. Dignitas, ibi. Tibi dabo clauis regno cælorum. De Ecclesia, similiter dicuntur tria. Primum, fundamenti soliditas, ibi. Super hanc petram. Secundum, eius dignitas, ibi. Ecclesiā, & non malignantium, sed meam, quæ est gloriosa, munda, & recta. De quibus tribus, Ephes. 5. Vt eam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ &c. Tertiū eius inleperabilitas, vel perpetuitas, ibi. Et porte inferi. Porte inferi sunt peccata. psal. 106. Appropinquauerunt usque ad portas mortis. Item, tyranni, psalm. ibidem. Portas ferreas confregit, idest, tyrannos humiliavit. Item, hæretici & demones: de quibus duobus, Iob. 38. Numquid aperte sunt tibi porte mortis? quo ad demones: aut ostia tenebrosa viuisti? quo ad hæreticos. Item, porte inferi. Isa. 37. Ego dixi indimidio die rum meorum: & post. Vadam ad portas inferi. Omnes iste porte non prævalent aduersus sanctos, quia in securo positi sunt. psalm. 83. Beati qui habitant in domo tuo Domine, in secula sæculorum laudabunt te Rogemus ergo.

In festo sancti Mathie Apostoli.

VENITE ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, Matth. 6. In his verbis quinque notantur. Primo, magna Dei benignitas. Secundo, magna eius bonitas. Tercio, magna eius largitas. Quarto, magna nostra necessitas. Quinto, magna eundi ad eum utilitas. Primum ibi. Venite. Magna prorsus benignitas, quod excelsus Deus vocat tam vilissimum seruum, sed ipse potest conqueri. Seruum meum vocauit ore proprio, & non respondit mihi. Secundum ibi. Ad me: bonum enim est, sicut dicit Dionysius, diffusum sui. vnde in hoc quod seipsum effudit, seipsum dat. Notatur magna bonitas eius. Gen. 5. Ego sum merces tua magna nimis. Tertium, ibi. Omnes: est enim infinita bonitas sua, ideo vult se

IN FESTO S. MATTIÆ. 116

in finibus & omnibus communicare. 1. Tim. 6. Qui vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis peruenire. Quartum, ibi. Qui laboratis, & onerati estis. Laboramus onerati sub multiplici onere in presenti. Primum est peccati grauitas, psal. 73. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum. Secundum, demonum malignitas. Deute. 26. Affligerunt vos Aegyptii, idest, demones, imponentes onera graua. Tertio, peccatorum austeritas. Matth. 22. Alligant onera graua & importabilia in humeros hominū &c. Quarto, corruptibilitas. Sap. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Quinto, terrenorum cupiditas. Gene. 13. Neque ibant habitare communiter, erant quippe onerati, dicit alia translatio. Zacha. 5. Iniquitas sedet super te. Sexto, tyrannorum, vel secularium principum crudelitas. Osee. 8. Quiescent paulisper ab onere regis & principum. Septimo, morum bestialium hominum grauitas. Ia. 46. Bestiis & iumentis onera vestra portauimus graui pondere usque ad lassitudinem &c. Octauo, mundi vanitas. Naum. 1. Onus Ninive, idest, mundi, dicit glo. Nono, peccatorum multiplicitas. Abacuc. 1. Onus quod uidit Abacuc. Et post loquitur de multis penis. Decimo, legum, constitutionum, obseruantiarum multiplicitas. Act. 15. Vt quid tentatis imponere onus, quod nec nos, nec patres nostri portare potuerunt? Undecimo, proximorum indigentia. Gal. 6. Alter alterius onera portate. Duodecimo, moriendi necessitas. Ecclesi. 40. Occupatio magna creata est hominibus &c. Sub tot laboribus pressi necesse habemus concutere ad Deum, qui nos liberare promittit, ibi. Ego reficiam vos &c. Quo cibo? Pane uitæ. Ioan. 6. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita: Manna abscondito. Apocal. 2. Dabo ei manna absconditum: Ligno uitæ. Apocal. 2. Vincenti dabo edere de ligno uitæ. Primum, est corporis sui preceptio. Secundum, spiritualis deuotionis dulcedo. Tertium, sancti arboris uitæ magnus in fructibus spiritus. Galat. 5. Fructus spiritus gaudium, pax, patientia &c. hæc in presenti. Sed in futuro quid? Quod dicitur Isa. 25. Faciet Dominus in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium uindemæ, pinguium

SERMONES FESTIVI.

medulorum, vindemiæ defecate, Ad quod nos perducat
Christus. Amen.

In festo sancti Gregorii ex euangelio.

AMEN dico vobis, super omnia bona sua consti-
tuet eum, Matth. 22. Dominus facit tria in isto
euangelio. Primo monet ut vigilemus. Secundo,
ut nos a fure obseruemus. Tertio, ut i bono ope
re perseveremus. Primum, ibi. Vigilate: secundum,
ibi. Beatus ille servus: tertium, ibi. Super omnia
bona sua constituet eum. Circa primum sciendum,
quod debemus vigilare quatuor modis. Deum inces-
santer diligendo, semper ipsum considerando, eum deuote
laudando, sollicite orando. De primo, Cant. 5. Ego dormio,
& cor meum vigilat, quasi dicat. Siue comedam, siue bibam,
siue dormiam, semper cor meum in amore sponsi mei vigi-
lat. De secundo, anima mea desiderat te Deus meus, ad te
de luce vigilo. De tertio, Ber. Consurge, lauda in principio
vigiliarum tuarum. De quarto. 1. Pet. 4. vigilate in orationibus
Lucæ. 22. Vigilate, & orate &c. Circa secundum sciendum,
quod debemus nos custodire a quadruplici fure. Fur est dia-
bolus animam furando, detractor famam rapiendo, inanis
gloria mercedem tollendo, dies Domini improbitus venien-
do. De primo, Ioan. 10. Fur non venit nisi ut furetur, &
mactet, & perdat. De secundo, Eccle. 20. Potior est fur quam
assiduitas viri mendacis. De tertio, Osce. 7. Fur ingressus est
spolians, latrunculus foris &c. De quarto. 1. Thess. 5. Dies
Domini sicut fur in nocte, ita ueniet &c. A diabolo debemus
nos custodire ei resistendo, Iaco. 4. Resistite diabolo, & fu-
giet a vobis. A detractore, bene conuersando. 1. Pet. 2. Con-
uersationem uestram inter gentes habentes bonam. Ab ina-
ni gloria. Matth. 6. Attendite ne iustitiam uestram faciatis
coram hominibus, ut videamini ab eis &c. A die Domini,
semper eam in sanctitate expectando. 1. Thess. 5. Vos autem,
fratres, non estis in tenebris: ut uos dies illa comprehendat.
Tertio, monet perseverare. Debemus perseverare a bono
non deficiendo, in bono proficiendo, spe mercedis non nisi in
aduentu

DE S. BENEDICTO.

117

aduentu Domini ponendo. De primo, Galat. 6. Bonum au-
tem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus
non deficientes. De secundo, psal. 83. Ibunt de virtute in vir-
tutem. De tertio, Iacob. 5. Patientes igitur estote fratres, us-
que ad aduentum Domini &c. Circa quartum sciendum,
quod bona Domini diuiduntur in tria, temporalia, spiri-
tualia, & æterna. Temporalia dat Dominus seruis suis ad
substantionem, spiritualia ad sanctificationem, æterna ad
glorificationem. De primo, 2. Cor. 9. Qui administrat semet
seminanti, & panem ad manducandum præstabit. De secun-
do, Heb. 2. Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex vno om-
nes. De tertio, ibi habetur, Super omnia bona sua consti-
tuet eum, Quæ bona det nobis Christus. Amen.

In festo sancti Benedicti ex epistola.

DILECTVS Deo & hominibus &c. Ecc. 45.
Hæc verba possunt exponi de beato Benedicto.
Leguntur secundum literam de Moyse, qui præ-
figurauit beatum Benedictum propter sex. Pri-
mo, propter desertionem Egypti. Secundo, propter erimi-
tationem. Tertio, propter multorum miraculorum opera-
tionem. Quarto, propter futurorum prædictionem. Sexto, propter inter-
pretationem. Patet hæc de Moyse, & de beato Benedicto. Ille
Egyptum deseruit, iste mundum: ille desertum dilexit, iste eremum:
ille filios Israel in desertum introduxit, iste monachos: ille de-
dit legem, iste regulam: ille multa miracula fecit, & iste ille fuit
Moyse re & nomine & iste Benedictus re & nomine: fuit
enim assumptus de aquis carnalis concupiscentiæ. Hæc de
Moyse in Exodo: & hæc de Benedicto in dialogo. Dicatur
ergo, Dilectus Deo & hominibus. Tria sunt enim quæ fa-
ciunt hominem dilectum Deo. Primum, est cordis puritas.
Prou. 22. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam &c.
Secundum, humilitas Iacob. 3. Humilibus autem dat gra-
tiam. Luc. 1. Respexit humilitatem ancillæ suæ. Tertium,
charitas, Prou. 8. Ego diligentes me diligo. Item, tria faciunt
hominem dilectum hominibus scilicet sapientia, benignitas
& dulcis,

SERMONES FESTIVI.

& dulcis loquela. De primo, Eccl. 20. Sapiens in verbis se amabilem facit. De secundo, Prouerb. 5. Mansuetis dat gratiam. De tertio, Prouerb. 7. Verbum dulce multiplicat amicos. Habuit ista beatus benedictus, ideo fuit delectus Deo & hominibus: sed cum omnes homines appetant diligi, debent studere habere ista tria, quæ faciunt dilectum Deo & hominibus.

De eodem ex euangelio.

Nemo accendit lucernam & in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum &c. Lucæ. 11. Moraliter, candelabrum est vir iustus. Exod. 21. Facies candelabrum ductile &c. Ductile dicitur, quia multis tribulationibus ad perfectionem ducitur. Act. 14. Per multis tribulationibus oportet introire in regnum Dei &c. Aureum totum, quia facit omnia in charitate. Col. 6. Omnia vestra in charitate fiant. Tres calami ex uno latere, tres partes penitentiarum, quæ respiciunt statum penitentiarum: tres ex alio, tres virtutes theologicas, quæ respiciunt statum gratiæ. Scyphi sunt beatitudines, alias fructus spiritus: sportulæ, dona Spiritus sancti. De beatitudinibus, Matth. 5. De fructibus spiritus, Gal. 5. De Donis Spiritus sancti, psal. 11. In isto candelabro ponentur septem lucernæ. Prima, 10. Iob. 8. Lucerna, quæ super caput eius est, idest, superior parte animæ, extinguetur, idest, obtenebrescet propter multa peccata. psal. 4. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine &c. Secunda, diuina inspiratio, Prouerb. 20. Lucerna Domini spiraculum hominis. Tertia, verbum & lex diuina, psal. 118. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Prou. 6. Mandatum lucerna est, & lex, lux. Quarto, virtus infusa, Iob. 29. Quis mihi tribuat? & post. Quando splendebat lucerna eius super caput meum, idest, in eum. Quinto, bona operatio, psal. 17. Tu illuminas lucernam meam Domine: quia a Deo est quod opera nostra luminosa sunt. Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus &c. Sexta, recta intentio. Matth. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus, idest, intentio. Septimum, Christus. Apoc. 21. Lucerna eius est agnus propter multa. Zach. 4. Vidi, & ecce candelabrum aureum

IN ANNUNTIATIA. B. MARIAE. 118

reum totum, & septem lucernæ eius &c. Rogemus.

In annuntiatione Beate Mariæ ex epistola.

EGGREDIETUR virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, Isa. 11. Hæc verba prophete fuerunt de conceptione Domini nostri Iesu Christi. Circa quam tria dicuntur in eis. Primo, dignitas concipientis: secundo, dignitas concepti: tertio, utilitas conceptionis. Primum, ibi. Egredietur. Secundum, ibi. De radice. Tertium, ibi. Requiescet. Circa primum notandum, quod beata Virgo est speciosa, gratiosa, gloriosa. Speciosa propter candorem virginitatis, ruborem charitatis, & rectitudinem sanctitatis, benignitatem humilitatis, propter flores desiderabilium morum, propter pulcherrima folia dulcium verborum. De primo & secundo. Cant. 1. Ecce tu pulchra es amica mea. De tertio, psal. 44. Virga directionis virga regni tui. De 4. Lucæ. 1. Respexit humilitatem ancillæ suæ. Cant. 3. Quæ est ista quæ ascendit sicut virgula fumi? De quinto & sexto, Iudith. 11. Non est talis mulier super terram in aspectu, quo ad pulchritudinem: in sensu verborum, quo ad locutionem, & de his similibus. Cant. 3. Ferculum fecit sibi rex Salamon de lignis libani, ecce candor puritatis: columnas eius, ecce rectitudo sanctitatis argenteas quæ cantum dulcem reddunt, ecce dulcedo locutionis, siue verborum: reclinatorium aureum, ecce humilitas: ascensum purpureum, ecce honestas morum: media charitate constravit, ecce charitas. Est ergo speciosa. Est & gratiosa propter multas utilitates, quæ sunt sex. Prima, quia mare nobis diuisit, idest, mundum, ut transeamus. Exo. 14. Tu leua virgam, & percuties &c. Secunda, quia de petra Christus nobis produxit aquam gratiæ, ut bibamus. Num. 20. Tolle virgam, & loquere ad petram coram eis, & illa dabit aquas &c. Tertia, quia mel dat nobis deuotionis, ut reficiamur. 1. Regum. 13. Extendit summitatem virgæ, & intinxit in fauam mellis. Quarta, quia per ipsam diabolum superamus. 2. Reg. 23. Cumque descendisset ad eum in uirga, ut extorsit hastam de manu Aegyptii. I. diaboli. Quinta, per ipsam diuinam cleme-
mentiam impetramus. Hesther. 4. At ille ostendit ei virgā,
in

in qua signum clementiæ monstrabatur. Sexta, quia per eam de manibus inimicorum omnium liberamur. psal. 109. Virgam virtutis tue emitret Dominus ex Sion. De his Cant. 4. Que est ista que ascendit per desertum &c. Est & gloriosa, quia floruit sine humore, fronduit sine corruptione, parturiuit sine laceratione. De his tribus Num. 17. Inuenta est virga Aaron. Item gloriosa, quia etiam a Magis prophetata, ab hominibus predicata, & ab omnibus generationibus beatificata. De primo. Num. 23. Orietur stella ex Jacob. De secundo. Isa. 15. Egredietur virga de radice Iesse &c. De tertio, Luc. 1. Beata me dicent omnes generationes. Est ergo ista Virgo speciosa, & gratiosa, & gloriosa. Egredius est flos, idest Christus, qui dicitur flos, quia fuit pulchritudo sanctitatis, odor benignitatis, medicina sanitatis. De primo & secundo. Can. 2. Ego flos campi, quo ad primum: & lilium conuallium, quo ad secundum. De tertio. 1. Petr. 3. Cuius liuore sanati sumus, ecce dignitas concepti. Sequitur utilitas conceptionis, quæ fuit omnium peccatorum destructio, idest. Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ ut destruat luxuriam, intellectus ut gulam, consilij ut auaritiam, fortitudinis ut accidiam, scientiæ ut inuidiam, pietatis ut iram, timoris ut superbiam &c.

De eadem.

BENEDICTA tu in mulieribus &c. A Deo patre, quia in eodem filio secum comunicas: a filio, quia dignum habitaculum ei præparas: a Spiritu sancto, cuius operatione Saluatorem mundi generas. De his tribus, Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te, quo ad Spiritum sanctum: virtus altissimi, quo ad patrem: ideoque quod nascetur ex te sanctum, quo ad filium. Ab angelis, quia eorum vitam in terra inchoas, eorum ruinam reparas, eorum te allocutionibus humilias. Inchoauit vitam angelorum, quia instituit vitam virginum. Hiero. Virginitas soror est angelorum. Idem, In carne præter carnem viuere, non est terrena vita, sed cælestis. Reparauit ruinas eorum, quia genuit eum qui reparauit. Ephe. 1. In quo proposuit instaurare omnia, siue quæ in cælis sunt, siue

ue quæ in terra. Eorum se allocutionibus consentiendo humiliauit. Luc. 1. Ecce ancilla Domini. Beata ergo ab angelis. Benedicta & a peccatoribus, quia eos de angustia liberat, in periculis adiuuat, & de peccatis veniam impetrat. De primo, Bernardus. Ille taceat tuas laudes, Virgo beata, qui te in suis necessitatibus inuocari defuisse sentierit. De secundo, Idem. In periculis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam inuoca. De tertio, recordare Theophilum liberatum. Item, exemplum fratris Martini Cisterciensis: exemplum Domine, cuius filius fuit captus: exemplum sororis regis Franciæ, quomodo postea habuit raptus. Item, benedicta a iustis, quia exaudis in precibus liberas in temptationibus, augmentas gratiam in virtutibus. De secundo & tertio in hymno. Pia mater & humilis, naturæ memor fragilis, in huius vite fluctibus, nos rege tuis precibus. Ber. O homo securum habes accessum ad Deum &c. De secundo. Num. 24. Consurget virga de Israel ex his, & percutiet duces Moab &c. Est ergo benedicta a iustis. Est & benedicta a mulieribus, quia eas ab inimicis liberat, quo ad virum excusas, quo ad Deum honoras. Mulieres enim per peccatum a diabolo tenebantur, a Deo aspernabantur: sed beata Virgo ab inimicis liberat, quia Christus filius eius diabolum destruxit. Heb. 2. Ut per mortem destrueret eum qui mortis habebat imperium, idest, diabolum. Quo ad virum excusat: si dicit vir. Propter te damnor: mulier potest respondere, per me saluaris. Item, honorauit quo ad Deum, quia idem est filius Dei, & filius mulieris. Galat. 3. Misit Deus filium suum natum ex muliere: propter hæc tria dicuntur de ea Iudith. 15. Tu gloria Hierusalem, tu latitudo Israel, tu honorificentia populi nostri. Es ergo benedicta a mulieribus, benedicta ab omnibus creaturis: quia eas a coinquinatione liberat: quia earum creatorem lactas in peccata mundas: quia eas in statum pristinum renouas. Filius enim quem genuit, creaturas omnes creauit, eas emundauit, ipsas renouauit. De primo, Ier. 1. Oia per ipsum facta sunt. De secundo, Apoc. 1. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. De tertio, psal. 103. Emitte spiritum tuum, quo, si virgo concepit: & renouabis faciem terræ &c. Apoc. 21. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce noua

SERMONES FESTIVI.

Te nota facio omnia. Benedicat te, Virgo beata, Deus pater, Deus filius, Deus Spiritus sanctus. Benedicant te angeli, peccatores, iusti, mulieres, & omnes creaturae &c.

De sancto Ambrosio.

ECCE examen apum erat in ore leonis, & fauui mellis, Iudic. 14. Possunt hæc verba exponi de B. Ambrosio. Et notantur hic tria ad commendationem eius. Primo, miraculosa apum in ore eius apparitio. Secundo, multiplex eius commendatio. Tertio, sanctarum scripturarum ab eo expositio. Primum, ibi. Ecce apparuit examen apum. Ad literam, quando iacebat in cunabulis, venit examen apum, & intrauit in os eius, & post visum est volare ad cælum, sicut dicitur in legenda sua. Secundum, ibi. In ore leonis. Dicitur autem leo B. Ambrosius propter septem, quæ sunt in leone. Primo, nobilitas in dignitate, quia est rex ferarum, & iste nobilis Romanus, & princeps Liguria. Secundo, fortitudo in virtute, & iste fortissimus: quia quasi torus mundus coniurauit contra eum, & obrinuit. Tertio, audacia in magnanimitate: aggreditur enim omnia ardua. Et iste audax, quia aggressus imperatorem & imperatricem, & pene vniuersum orbem. De his duobus. Prou. 30. Leo fortissimus bestiarum, ecce primum: ad nullius pauebit occursum, ecce secundum. Quarto, confidentia in securitate. Prou. 28. Iustus quasi leo absque terrore erit. Quinto, benignissimus valde, sicut dicitur in legenda sua. Sexto, ferarum timor in terribilitate. Leo enim in rugitu suo & terret feras idest hæreticos, & carnales terret rugitu prædicationis. Amos 3. Leo rugiet, & quis non timebit? Septimo, prudentia in vestigiis suorum occultatione: occultauit enim opera per bonam intentionem. Matth. 13. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis &c. Tertium nota, ibi. Et fauui mellis. Quadrupliciter fauum mellis fuit in ore eius. Primo, sanctarum scripturarum expositio. Prou. 18. Mellis fauus verba composita. Secundo, mentis deuotio. Prou. 24. Comede, fili mi, mel, & fauum dulcissimum. Tertium, dulcis allocu-

ria

DE S. AMBR. ET DE PASCHATE. 120

tio Cæt. 4. Mel & lac sub lingua tua. Tertio, diuinitatis fruitio. Prou. 15. Sicut qui mel multum comedit. Moraliter nota, illa septem quæ dicta sunt de leone, & quatuor de fauo, sunt necessaria cuilibet iusto. Debet enim quilibet studere quod habeat rectam intentionem in operatione, sanctum rugitum in oratione, pietatem in compassione, magnanimitatem in arduorum aggressionem, securitatem sine malo timore, fortitudinem in perseverantia, nobilitatem in bonis moribus, verbum Dei in ore, deuotionem in corde, dulcem allocutionem in lingua, perfruitionem diuinitatis in oratione æternitatis, Ad quam nos perducatur, Amen.

De eadem ex epistola.

ECCE sacerdos magnus qui in diebus suis placuit Deo. Quere in festo sancti Nicolai.

In festo Paschali.

HÆC dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. His verbis, primo solemnitas resurrectionis commendatur, ibi. Hæc dies quam fecit Dominus. Secundo, quid sit nobis faciendum indicatur, ibi. Exultemus &c. Circa primum nota, quia signanter dixit, hæc dies, cum pondere: quia dies admirabilis, amabilis, desiderabilis. Admirabilem cæli prædicat, terra demonstrat, inferi clamant. Cæli angelos transmittendo, terra contremiscendo, inferi mortuos restituendo. De primo, Matth. vlt. Angelus autem Domini descendit de cælo. De secundo, Ecce terramotus factus est magnus. De tertio, Matth. 26. Multa corpora sanctorum surrexerunt &c. Hæc est ergo dies admirabilis: quia in ea mors superatur, vita reparatur, aditus æternitatis referatur. De primis duobus Gregorius in præfatione. Qui mortem nostram moriendo destruxit & vitam resurgendo reparauit &c. De tertio. Idem in oratione. Deus qui hodierna die per vniuersum æternitatis aditum nobis deuita morte reuerasti &c. est ergo admirabilis. Est & desiderabilis a cælis, vt reparentur a terris, vt illuminentur.

SERMONES FESTIVI.

mentia mortuis, ut suscitentur: hac. n. die celi reparatur, terra illuminatur, mortui suscitantur. Celi reparantur, quia surrexit qui celi ruinas reparat. Ephes. 1. In quo proposuit instaurare vniuersa, siue quæ in cælis siue quæ in terra &c. Et hodie illuminat terra lumine solis, & lunæ, & stellarum. Sol Christus, luna angelus, stellæ Mariæ, quæ stellæ interpretantur. Sol enim illuminat hanc diem luce gloriæ, angelus claritatis suæ luce, Mariæ radiis lætitiæ. Christus. n. hodie gloriosus tamquam sol verus de sub terris egrediens, mundum sua gloria illuminauit: angelus de cælo descēdens, claritatē suā mundum illustrauit. Matth. vlt. Erat autem aspectus eius sicut fulgur. Mariæ tamquam stellæ surgentes tenebras tristitiæ de cordibus Apostolorum radiis lætitiæ fugauerunt. Io. 20. Mariæ Magdalene annūtiās discipulis &c. Terræ ergo illuminantur: led & mortui suscitatur. 1. Cor. 15. Nunc autem Christus surrexit a mortuis primitiæ dormientium &c. Exultemus & lætemur in ea: lætemur intus in anima, exultemus extra in corpore. Intus debemus lætari tripliciter. Primo, Christo resurgenti congaudendo. Secundo, a morte cū eo resurgēdo. Tercio, ī spe nostræ resurrectionis hodie inchoatē iubilādo. Primum docent nos Apostoli, Lucæ vlt. Gaudi sunt discipuli viso Domino. De secundo, Colo. 3. Si conresurrexistis cū Christo quæ sursum sunt quærite &c. De tertio, 1. Cor. 15. Si Christus resurrexit, & nos resurgemus. Debemus extra exultare tripliciter. Primo, in nouitate vitæ, quo ad morum honestatem ambulando: secundo, diem festum celebrando. tertio, Christo resurgenti laudes decantando. De primo, Rom. 6. Quomodo Christus resurrexit per gloriam patris: & post ista & nos in nouitate vitæ ambulemus. De secundo, Exod. 13. Celebrabitis hanc diem solemnem. Domino in generationibus vestris &c. De tertio, psal. 67. Psallite Deo, qui ascendit &c. Primo, super mortem, Greg. Neque fas est ut hac die sileat a diuinis laudibus lingua carnis, in qua caro resurrexit auctoris. Exultemus ergo & lætemur in die resurrectionis Christi, ut tandem cum eo lætemur in die resurrectionis nostræ.

In

INFESTO S. GEORGII.

121

In festo Sancti Georgij ex euangelio.

SI quis vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suā, & sequatur me &c. Lucæ. 9. Duo facit Dominus in his verbis. Primo, ad eundem post se inuitat. Secundo, quæ sunt necessaria ad hoc demonstrat. Circa primum notandum tria. Primum est euntium post eum paucitas: secundū, arbitrii libertas: tertium, magna Domini bonitas. Primum, ibi. Siquis, quasi dicat, rarus ē qui velit. Bernardus. Quam pauci sunt, Domine Iesu, qui post te venire velint, quamq̃ nonnulli qui ad te venire velint. Secundum, ibi. Tollat, quasi dicat, in voluntate hominis est ire & non ire: quia si faciat quod in se est habilitando se, Deus facit quod in se est gratiam infundēdo. Eccl. 15. Apposuit tibi bonum & malū &c. Tertium, ibi. Post me. Magna prorsus bonitas, quia omnes voluit facere de familia sua, & post seducere. Io. 5. Eū qui venerit ad me, non eiciā foras: non sic reges & principes mundi. Circa secundum sciendum, quod tria sunt necessaria euntibus post Christū. Primum est propriæ voluntatis abnegatio: secundum, carnis mortificatio: tertium, Christi imitatio. Primum, ibi. Abneget semetipsum, id est, propriā voluntatem. Secundum, ibi. Tollat crucem suā, id est, carnis mortificationem. Tertium, ibi. Sequatur me. Circa primum sciendum, quod maxime propter tria oportet nos relinquere propriam voluntatem. Primo, quia confundit: secundo, quia in manum inimicorum adducit: tertio, quia abnegatio propriæ voluntatis de inferno eripit. De primo, Osee. 10. Confundetur Israel a voluntate sua. De secundo, Eccl. 1. 8. A voluntate tua auertere: & post. Si præstes aīa tuæ concupiscentias eius faciet te in gaudium inimicis tuis. De tertio, Bernardus. Tolle propriā voluntatē, & nō erit infernus. Circa secundū, quod crucē debemus tollere in corde, ut de ea semper cogitemus: si frōte, ut de ea gloriemur: si toto corpore, ut mortificemur. De primo, Heb. 3. Recogitate eū qui aduersus semetipsum talē sustinuit contradictionē &c. De secundo, Gal. 3. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.

SERMONES FESTIVI.

Christi &c. De tertio, ibidem. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt. 2. Cor. 4. Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes &c. Circa tertium sciendum, quod in tribus maxime debemus eum imitari, in charitate, humilitate, & benignitate. De primo, Io. 11. Hoc est praeceptum meum ut diligatis inuicem. De secundo, Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde &c. De tertio, Ephes. 5. Estote inuicem benigni, domantes vobis inuicem, sicut Christus donauit vobis &c. Rogemus &c.

In festo sancti Marci ex euangelio.

PATER meus agricola est, Ioan. 15. Iesus dicit patrem suum agricolam, quia colit multiplicem agrum. Quatuor sunt agri, mundus, Christus, iustus, & celestis paradisus. De primo, Matth. 13. Ager est mundus. De secundo, psalm. 49. Pulchritudo agri mecum est. De tertio, Prou. 2. Diligenter exerce agrum tuum, idest, remetipsum, loquitur de viro iusto. De quarto, Prouerb. 3. 1. Considerauit agrum, & emit ipsum. Augusti. Inardescamus, obsecro, ad possidendum agrum illum, ubi tanta pulchritudo est. Primum agrum, idest, mundum colit iste agricola quatuor modis. Primo, diuersa semina, idest, multiplices creaturas in eo seminando. Secundo, eadem semina & creaturas multiplicando. Tertio, ne sata, idest, creaturae deficiant conseruando. Quarto, zizania supernascentia extirpando. De primo, Matth. 20. Seminauit bonum semen in agro suo. De secundo, Gen. 1. Germinet terra herbam virentem. &c. De tertio, Ioan. 1. Quod factum est, in ipso vita erat. Sap. 11. Quomodo aliquid potest permanere nisi tu voluisses? De quarto, Mat. 13. Coligite primum zizania &c. Primum facit in opere creationis, secundum in opere propagationis, tertium in opere gubernationis, quartum in opere retributionis. Agrum secundum Christum colit similiter quatuor modis. Primo, omnia virtutum semina in

IN FESTO S. GEORGII. 122

in eo seminando. Secundo, gratiarum aquis irrigando. Tertio, ipsum fodi permittendo. Quarto, simum sputorum & opprobriorum poni dimittendo. De primo, Gene. 27. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni &c. De secundo, Gene. 2. Fluuus egrediebatur de loco voluptatis &c. Secundo, Christus quidem diuiditur in quatuor capita, quia de plenitudine eius omnes accepimus. Ioan. 1. Vidimus gloriam eius &c. De tertio, psalm. 21. Foderunt manus meas & pedes meos &c. De quarto, illud psalm. 68. Infixus sum in limo profundi. & Tren. 3. Saturabitur opprobriis. Agrum tertium, idest, iustum colit similiter quatuor modis. Primo, fructificationem vitiorum extirpando. Secundo, aratro contritionis scindendo. Tertio, semina uirtutum seminando. Quarto, aquis lacrymarum irrigando. De primo, Boetius. Qui serere uolet ingenum agrum, liberet arua fructibus. De tertio, & secundo, Isaia. 28. Numquid quotidie arabit arans? & post. Seret gith, & cyminum. De quarto, Eccles. 24. Rigabo hortum meum. Agrum quartum, idest, paradisum, colit quatuor modis. Primo, malas herbas extirpando, idest, demones. Secundo, arbores pulcherrimas, idest, ordines angelorum in ea plantando. Tertio, flores pulcherrimos, idest, lilia virginum, & rosas martyrum & violas confessorum in ea plantando. Quarto, fluminibus gaudiorum irrigando. De primo, Apoc. 12. Proiectus est draco ille magnus &c. Propterea letamini caeli & qui habitatis in eis. De secundo, Ezech. 31. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei. De tertio, Cant. 2. Flores apparuerunt in terra nostra. Cant. 4. Dilectus meus qui pascitur inter lilia. De quarto, Ezech. 45. Ecce aqua redundat &c. Primus fluuus est gaudium de creatura corporali. Secundus, de societate angelorum. Tertius, de Christo homine. Quartus, de gloria diuinitatis: & istud non potest transcurari, quia infinitum est &c. Rogemus &c.

SERMONES FESTIVI

De eodem ex euangelio.

IN domo patris mansiones multæ sunt, Ioan. 16. Domus ista vita æterna, psal. 121. In domum Domini latantes ibimus. In hac domo possumus distinguere sex mansiones. Tres sunt angelorum, & tres sanctorum. In prima mansione stat superior hierarchia, quæ continet tres cameras. In prima calor, in secunda splendor, in tertia quies: quia in prima Seraphim, in secunda Cherubim, in tertia Throni. In secunda mansione stat media hierarchia, quæ continet tres cameras. In prima exhibetur regi reuerentia, in secunda dantur regis imperia, in tertia sunt milites qui exercent prælia. In prima principatus, qui docent reuerentiam: in secunda dominationes, quæ distribuunt dominia: in tertia potestates, quæ arcant potestates aereas. In tertia mansione est tertia hierarchia, quæ continet tres cameras. In prima, declaratur regis maiestas: in secunda, reuelantur eius secreta: in tertia, nuntiat eus voluntas. In prima sunt virtutes, quæ miracula faciunt: in secunda archangeli, qui maiora secreta prædicant: in tertia angeli, qui Dei voluntatem nuntiant hominibus. Istæ sunt mansiones angelorum. Sunt ibi & mansiones sanctorum. In prima stant milites, quorum fortitudine Ecclesia defensa: in secunda sapientes, quorum consiliis gubernatur: in tertia domicelli & domicellæ, quorum pulchritudine decoratur. In prima sunt martyres, in secunda confessores, in tertia virgines. In prima mansione militum sunt tres camere. Alii pugnant pro amore regis, alii pro defensione regis, alii pro zelo iustitiæ. Quidam sunt martyres pro fide, quidam pro doctrina, quidam pro iustitia. Primi mortui sunt pro Christi amore, ut Stephanus, & alii plures, isti pertinent ad Seraphim: quidam pro doctrina ut propheta, isti pertinent ad Cherubim: quidam pro iustitia, ut Ioannes Baptista, & plures alii, isti pertinent ad Thronos, ad quos pertinet iustitia. In secunda mansione continentur similiter tres mansiones. Confessorum enim quidam sunt religiosi, quidam prælati, quidam coniugati. Primi pertinent ad principatum, secundi ad dominationes, tertii ad potestates. In tertia autem mansione sunt similiter tres camere. Virgines enim quædam

DE INVENT. S. CR. VCIS. 123

quædam sunt mulieres, quidam homines, & quidam pueri: mulieres ad virtutes, homines ad archangelos, pueri ad angelos pertinent. Videat quilibet in quo ordine est, & quam cameram habebit in cælo. Sunt autem sex, quæ nos debent mouere ut curramus ad domum istam. Primo, magnitudo. Baruc. 3. O Israel, quàm magna est domus Dei. Secundo, pulchritudo. psal. 23. Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis suæ. Tertio, abundantia gloriæ. psal. 111. Gloria & diuitiæ in domo eius. Quarto, læticia. psal. 121. In domum Domini latantes ibimus. Quinto, laus continua. psal. 83. Qui habitent in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Sexto, æternitas. 2. Cor. 5. Domum habemus non manu factam, æternam in cælis &c.

In Inuentione sanctæ Crucis ex epistola.

IN 1 aut absit gloriari nisi in cruce Dñi nostri Iesu Christi, Gal. 6. Gloriari oportet in cruce, tribus modis. Gloriari in cruce, in amore Christi, quem ostendit nobis in cruce: vel gloriari in cruce, in imitatione. Circa primum sciendum, quod in quinque ostendit maxime amorem suum nobis in cruce. Primo, quia dilexit nos plus quam matrem, cuius dolor pro nobis contempsit. Secundo, plusquam proprium sanguinem, quem pro nostra ablutione fudit. Tertio, plusquam animam, quam pro nostra redemptione posuit. Quarto, plusquam vitam suam, quam ut nos viuificaret dedit. Quinto, plusquam corpus proprium, quod percutienti, ne homo percuteretur, apposuit. De primo, Luc. 2. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. De secundo, Apoc. 2. Qui dilexit, & lauit nos in sanguine suo. De tertio, 1o. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. De quarto, Qui mortem nostram moriendo destruxit &c. De 5. Esa. 53. Propter scelus populi mei percussus est. Circa secundum sciendum est, quod quinque bona maxime fecit Christus in cruce. Primum est, quod ab inferno liberauit. Secundum, quia virtutem peccati debilitauit.

SERMONES FESTIVI

Tertium, quia diabolus expugnauit. Quartum, quia mortem superauit. Quintum, quia celum reuerit. De primo, & quarto Osee 13. Ego mors tua o mors &c. De secundo, Ro. 6. Verus homo noster crucifixus est &c. De tertio, Heb. 3. Ut per mortem destrueret eum qui mortis habebat imperium. De quinto, Isa. 23. Dabo ei clauem David, super humerum eius &c. David Christus, domus est paradisi, clauis est crux, quā ad literam portauit super humerum suum. Io. 19. Et baiulans sibi crucem exiuit in locum &c. Circa tertium sciendum, quod quinque maxime ostendit in cruce, in quibus ipsum imitari debemus. Primo, in charitate. Io. 15. Maiorem charitatem nemo habet. Secundo, in humilitate. Tertio, in obedientia. De his, Philip. 2. Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem &c. Quarto, in patientia. 1. Petr. 2. Qui cum malediceretur, non maledicebat. Quinto, in mansuetudine. Hier. 12. Ego quasi agnus mansuetus ad occisionem ductus &c.

In festo sancti Ioannis ante portam Latinam ex euangelio.

Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, Ioan. ult. Commendatur in hoc euangelio B. Ioannes a sex. Primo, ab humilitate, ibi. Discipulum. Secundo, a Dei charitate, ibi. Quem diligebat. Tertio, a Dei familiaritate, ibi. Qui recubuit. Quarto, ab amoris suauitate, ibi. Sic eum volo manere, hoc est, sine martyrio transire. Quinto, a sapientie profunditate, ibi. Qui testimonium perhibet de his, scilicet tam profundis. Sexto, a testimonii veritate, ibi. Et scimus quia verum est testimonium eius. Moraliter vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, qui dilexit lectiones quas ipse docuit. Sunt autem nouem quae scriptura docet nos facere. Primum, a malo discedere. Deut. 4. Discant time re Deum. In timore autem Domini declinatur a malo, sicut dicitur Eccles. 1. Timor Domini expellit peccatum: nā qui sine timore est non poterit iustificari. Secundo, de malis praeteritis iustitiam facere, Isa. 26. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam. Grego. Iustus debet discere facere

re

IN FESTO S. BARNABAE. 124

re iustitiam. Tertio, bonum cognoscere, Deut. 6. Discite ea loquitur de mandatis. Quarto, in bono delectari. Prouer. 5. Discite sapientiam, quae est cognitio cum gustu. Quinto, bene operari. Isa. 1. Discite bene facere. Sexto, in omnibus bene conuersari. Eccles. 16. Audi me, fili, & disce disciplinam sensus. Septimo, in omnibus operibus rectam intentionem habere. Sap. 9. Quae tibi placent didicerint homines. Octauo, in omnibus bonis humiliari, Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum. Nono, regno Dei approximari. Matth. 23. Ab arbore sici discite parabolam. Ista nouem sunt necessaria, & sufficiunt ad salutem. Primo necesse est ut quis a malo recedat. Secundo, ut penitentiam agat. Tertio, quod bonum faciendum cognoscat. Quarto, quod bonum ipsum sibi sapiat. Quinto, quod bonum cognitum faciat. Sexto, quod bonus exterius conuerteretur. Septimo, quod in omnibus bonam intentionem habeat. Octauo, quod de bonis non superbiat. Nono, quod mercedem de istis omnibus accipiet, ne deficiat, recogitet. Beatus iste discipulus, qui ista didicerit. psal. 93. Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

In festo sancti Barnabae Apostoli ex epistola.

BARNABAS erat vir bonus, plenus Spiritu sancto, Act. 11. Duo sunt necessaria homini, terior perfectio, & exterior conuersatio. Primum propter se, secundum propter proximum. Interior perfectio consistit in duobus. In cognitione veritatis, & dilectione bonitatis. Primum est perfectio intellectus, secundum perfectio affectus. Exterior conuersatio consistit in duobus. In actu utilitate, & morum grauitate. Haec quatuor dicuntur in his verbis ad commendationem beati Barnabae. Intellectus illuminatio, affectus inflammatio. Actus utilitas, & morum grauitas. Primum, ibi. Plenus fide. Fides est lumen intellectus. Aug. Fides est illuminatio veritatis, qua quis illuminatur a prima luce ad videndum spiritualia. Secundum, ibi. Plenus Spiritu sancto. Spiritus sanctus dicitur amor & donum, in quo omnia dona donantur. Sicut dicit Aug. Recte dicitur ple-

Q 4 nus

SERMONES FESTIVI

aus Spiritus sancto, quia plenus charitate. Ro. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Tertium, ibi. Viri sapientes, grauis non puer leuis. psal. 34. In populo graui laudabo te. Quartum, notatur ibi. Bonus. Bonum est, sicut dicit Dionysius. Diffusum fuit unde propter hoc notatur utilitas actionis, in qua homo se effundit: dicitur enim bonum dupliciter, essentialiter, & per participationem. Primum, de creatore tantum, Matth. 19. Unus est bonus Deus, solum modo dicitur de creatore. Bonum per participationem dicitur de creatura, sex modis. Primum bonum vere, id est, rei secundum quod est. Secundum bonum ex genere, seu ex essentia respectu finis. Tertium bonum actionis ex debita circumstantia ad finem tamen in se. Quartum bonum actionis hominis. Quintum bonum gratiae, id est, meriti. Sextum bonum gloriae. Haec omnia bona habuit beatus Barnabas: unde proprie est dictus bonus vir &c. Rogemus &c.

In festo Ascensionis.

In Galilaei quid admiramini aspicientes in caelum &c. Act. 1. Tria faciunt angeli in verbis istis, tollunt admirationem, asserunt ascensionem praedicant reuersionem. Primum, ibi. Quid statis aspicientes in caelum? Circa quod notantur quatuor, aspicebant Apostoli, stupentes, dolentes, timentes, confidentes. Stupebant de ascensione, quae in tanta gloria & virtute fiebat, de quo etiam stupebant ipsi angeli. Isa. 43. Quis est iste qui venit de Edon tinctis vestibus de Bofra &c. Et nota hic virtutem ascensionis, & differentiam ab aliis qui assumpti sunt a terra. Dolebant de discessione, quia discedebat ab eis tantus consolator. Ioan. 16. Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Tob. 10. Heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum &c. & est vox ecclesiae hodie in persona Apostolorum Timebant de mundi persecutione, quia remanebant soli inter pressuras mundi, de qua praedixerat eis, Ioan. 16. In mundo persecutionem habebitis. Confidebant de promissione, Ioan. 14. Vado ad

IN VIGILIA PENTECOSTEN. 125

ad patrem, per corporalem subtractionem: & veniam ad vos, per Spiritus sancti missionem. Ioan. 14. Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis. Matth. vlti. Ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. Secundum, ibi. Hic Iesus qui assumptus est a vobis &c. Circa quod notantur quatuor in modo. Assumptus est enim videtur Apostolis, Actuum. 1. Videntibus illis eleuatus est. Ascendit angelis, Actuum. 1. Ecce duo viri asciterunt iuxta illos &c. Mediente nube, Actuum. 1. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Considerandum enim est unde assumptus, quia de terra: quo assumptus, quia in caelum: qua via, quia per aerem: quis assumptus, quia Iesus Christus, ut sic ex omni parte omnia attestentur merita assumptionis. Terra per apostolos, caelum per angelos, Deus per nubem, ipse Iesus per manuum eleuationem, ut ostenderetur quia iste idem ascendebat in carne, qui crucifixus fuerat, & resurrexerat. Et per haec quatuor potes similiter procedere ad adificationem communem. Tertium nota, ibi. Sic veniet. Circa aduentum ad iudicium nota quatuor, secundum illa quatuor ostensa in modo ascendendi. Vnde sic veniet, quemadmodum sic scilicet videntibus tam iustis quam impiis mediante nube, eleuatis manibus, ad percutiendum scilicet peccatores, ascendentibus angelis qui praecedent portando insignia passionis. Et congregabuntur ad iudicium omnes. Matth. 24. Et videbunt filium, ecce primum: venientem in nubibus, ecce secundum: cum virtute magna & potestate, ecce tertium: cum mitto angelos suos, ecce quartum: & praecedet super his dies iudicii &c.

In vigilia Pentecostes.

Spiritus Domini ornauit caelos, Iob. 26. Per caelos intelliguntur Apostoli propter tria quae sunt in caelis. Primo, propter motum continuum in caelis. Ita enim motus continuus in Apostolis fuit, quia per vniuersum orbem discurrerunt. Ioan. 15. Posui vos ut eatis & fructum afferatis & fructus vester maneat &c. Secundo, propter ordinem: est enim ordo in caelis. Iob. 13. Numquid non est ortus calis? Sic ordo fuit in Apostolis

SERMONES FESTIVI.

solis, quia omnia ordinate faciebāt, & nihil inordinatum.
1. Cor. 14. Omnia secundum ordinem fiant in vobis. Tertio,
propter concordiam: habent celi concordiam. Iob. 15. Qui
fecit concordiam in sublimibus suis: ita discipuli Domini
abrenuntiādo omnia. Actum. 4. Erat illis cor vnum, & ani-
ma vna. Istos celos ornavit spiritus Domini stellis: orna-
mentum enim celorum stellae sunt. Eccl. 43. Species cali-
gloria stellarum posuit enim in eis quinque ordines stella-
rum. Primus ordo, virtutes theologicae. 1. Cor. 13. Nunc ma-
net fides, spes, charitas, tria haec. Secundus, virtutes politicae.
Sapient. 8. Sobrietatem & sapientiam docebit & virtutem,
quibus nihil est in vita vtilius hominibus. Tertius, septem
dona spiritus. Isa. 11. Requiescet super eum spiritus domi-
ni, & cetera quae ibi sunt. Quartus, octo beatitudines. Mat-
th. 5. Beati pauperes, beati mites, & per totum. Quintus,
duodecim fructus Spiritus sancti Gala. 5. Fructus autem spi-
ritus sunt gaudium &c. Isti ordines virtutum designantur
per quinque ordines stellarum, de quibus dicitur. Iob. 9.
Qui facit arcum & orionem, hyadas, & interiora aultri.
De sexto, Iob. 38. Numquid coniungere valebit micantes
pleiadas &c.

In die Pentecostes.

PARACLETUS Spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo, ipse vos docebit, omnia,
& suggeret vobis omnia, Ioan. 14. In his verbis
circa missionem Spiritus sancti tria norantur.
Primo, mittentium eum autoritas, ibi. Quem mittet pa-
ter in nomine meo. Secundo, missi benignitas, ibi. Paracletus.
Tertio, missionis utilitas, ibi. Docebit suggeret. Cir-
ca primum ostenditur quod mittentes sunt pater & filius:
spirant. n. spiritum sanctum, & spiritus sanctus vna notione
procedit a patre & filio. Io. 16. Cum venerit paracletus quem
ego mittam &c. Si spirare est mittere eum, & pater mittit
& filius, vide ergo quod pater & filius spirant spiritum san-
ctum, & sic tota trinitas: pater mittens, & filius per quem
mittitur, & spiritus sanctus qui mittitur. Benignitas missi
noratur, ibi. Paracletus, quod interpretatur consolator, vel
advocatus

IN DIE PENTECOSTES.

126

advocatus: quia ista duo sunt specialiter officia bonitatis,
& bonitas attribuitur Spiritui sancto: ideo ipse dicitur con-
solator in miseriis, & advocatus in beneficiis. Advocatus in
beneficiis, quia lex divinae bonitatis quam Spiritus sanctus
allegavit pro nobis (quia sibi attribuitur bonitas) causa est,
qua fluunt in nos beneficia Dei. Desuunt autem tria bene-
ficia. Primo, naturae. psal. 103. Emitte spiritum tuum & crea-
buntur, in quo declaratur quia a Spiritu sancto fluunt be-
neficia naturae. Secundo, gratiae: charitas Dei diffusa est &c.
Tertio, gloriae. Rom. 14. Regnum Dei non est esca & potus,
sed gaudium in Spiritu sancto, advocat ergo in beneficiis.
Consolatur in miseriis tripliciter. Primo, caelestes consola-
tiones in tribulationibus largiendo. 1. Thess. 1. In tribula-
tione multa cum gaudio Spiritus sancti. Secundo, dona: cha-
rismatum in tribulationibus augmentando. Rom. 5. Glo-
riamur in tribulationibus, scientes quoniam tribulatio pa-
tientiae operatur &c. psal. 4. In tribulatione dilatasti mihi.
Tertio, quanta sint gaudia, qui pro istis tribuantur, de-
monstrando. Rom. 8. Non sunt condignae passionis huius te-
poris ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis &c. Tertium
est docere nos, ibi. Omnia suggeret. Duplex utilitas missionis,
prima bonum docet, secunda ad bonum movet. Prima, ut bonum
cognoscamus: secunda, ut faciamus. Primum, ibi. Docebit vos
omnia. Sunt autem quinque scientiae necessariae ad salutem. Primum,
Deum timere: secundo, a malo recedere: tertio, bona facere: quar-
to, mala pati: quinto, in his perseverare, ista est scientia sanctorum.
De primis duobus. Iob. 28. Ecce timor Domini ipsa est sapientia,
& recedere a malo intelligentia. De aliis tribus Aug. Sa-
piencia sanctorum est benefacere, & mala pati, & in his perseve-
rare. Secundum, ibi. Et suggeret &c. Monet ad bonum, & suggerit il-
lud tripliciter. Primo, quasi compellendo, Isa. 30. Spiritus eius
velut torrens inundans &c. 2. Cor. 5. Charitas Dei urget nos.
Secundo alliciendo. Sap. 12. Omne quod bonum & fructuosum est Dominus spiritus
tuus in omnibus. Tertio, seipsum pignus pro mercedis certitudi-
netribuendo. 2. Cor. 1. Qui dedit pignus spiritus in cordi-
bus nostris, quod pignus aequale est rei. Secundo, est de re,
ita quod qui habet pignus spiritus hereditatis, securus est
quod perveniet ad hereditatem caelestem, Ad quam &c.

In

SERMONES FESTIVI.

In festo sancte Trinitatis ex epistola.

Altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius &c. Rom. 11. Tria notantur in istis verbis, quæ considerantur in Deo scilicet diuinitas, vnitas, trinitas: vel sic, diuinitas & in diuinitate trinitas, & in trinitate vnitas. Diuinitas maiestatis, trinitas personarum, vnitas essentiæ: & hoc secundum quod tripliciter contigit errare circa Deum. Quidam enim errant circa diuinitatem eius non ponentes esse Deum. psal. 13. Dixit insipiens in corde suo, non est Deus &c. Vel quod Dei est attribuentes creaturæ, & colentes eam pro Deo. Roma. 1. Quidam circa trinitatem, negantes personarum trinitatem esse in Deo. Quidam circa vnitatem, ponentes multitudinem deorum. Primum ergo, scilicet diuinitas, notatur, ibi. O altitudo diuitiarum &c. Circa quod notandum, tria, quæ sunt in Deo. scilicet altitudo, plenitudo, & latitudo: & hæc secundum tria quæ sunt in Deo, scilicet natura, virtus, & operatio. Est quoque altus in natura, sic enim habitat lucem inaccessibilem. Et plenus in virtute, sic sunt apud eum diuitiæ sapientiæ. Latus & immensus in operatione, sic sunt iudicia eius incomprehensibilia, & viæ eius inuestigabiles. Iudicia quibus disponit, viæ per quas exequitur suas operationes: & ad hæc tria possunt referri tria quæ sequuntur post hæc verba immediate. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit ei, & retribuerit ei? Ad apta singula singulis. Secundum. Trinitas: quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Circa quod nota similiter quod tripliciter distinguuntur personæ diuinæ. Aliquando per propria personarum, ut cum dicitur pater & filius & spiritus sanctus, aliquando per appropriata patris, ut per potentiam intelligatur pater, per sapientiam filius, per bonitatem spiritus sanctus. Rom. 1. Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt &c. Aliquando per notas naturaliter ex adiuncto significantes distinctionem in personis, sicut hic, Ex ipso, &c. enim notat auctoritatem principii, & ideo ex ipso intelligitur pater, apud quem est fons & origo diuinitatis

DE S. IOANNI BAPTISTA. 127

nitatis. Per notat modum operationis, & ideo in hoc per ipsum intelligitur filius, per quem operationes operatur. In, notat conseruationem in esse, & ideo per hoc, in ipso, intelligitur Spiritus sanctus. Tertium, vnitas, ibi. Ipsi gloria, non dixit ipsis, sed ipsi. Circa quod similiter notanda tria, secundum quod similiter tripliciter debet sibi referri gloria, scilicet gloria cordis, gloria oris, gloria operis. Vel gloria vna propter creationem, gloria altera per redemptionem, gloria tertia per glorificationem &c.

De eadem.

RES sunt qui testimonium dant in cælo, pater, verbum, & spiritus sanctus. 1. Ioan. vii. Moraliter per cælum intelliguntur sancti, & dicuntur cælum propter septem. Primo, propter continuum motum de virtute in virtutem. psal. 83. Ibunt de virtute in virtutem. Secundo, propter concordiam. Iob. 26. Qui facit concordiam in sublimibus suis. Ephe. 3. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis &c. Act. 1. Erat illis cor vnum & anima vna in Domino. Tertio, propter ordinem. Iob. 33. Numquid nostri ordinem cæli &c. 1. Cor. 14. Omnia secundum ordinem fiant in vobis. Quarto, quia cæli filios. 1. Dei. 1. Cor. 4. Nescitis quia templum Dei estis? Quinto, propter conuersationem cælestem. Phil. 4. Nostra cōuersatio in cælis est. Sexto, quia semper habet cor in cælo. Matth. 7. Thesaurizate vobis thesauros in cælo. Item, Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Septimo, quia habent solem, & lunam, & stellas. Solem charitatis, lunam fidei, & stellas aliarum virtutum. In isto cælo dant testimonium pater, verbum, & spiritus sanctus tripliciter. Primo, secundum naturam in creatione. Secundo, secundum gratiam in iustificatione. Tertio, secundum gloriam glorificatione. In creatione pater per memoriam, filius per intelligentiam, spiritus sanctus per voluntatem vel notitiam, memoriam vel amorē. In iustificatione pater dat testimonium ponendo potentiam, filius sapientiam, spiritus sanctus benignitatem. Potētia sanctorum apparet in tribus, quia patētes ad pugnandum, & ad laborandum, & ad sperandum. De primo, Hebr. 11. Fortes facti sunt in bello. De secundo,

SERMONES FESTIVI.

secundo, Phil. 4. Oia possum in eo qui me confortat. De ter-
rio, Isa. 40. Qui aut sperat in Dño, mutabit fortitudinē &c
Sapiētia sctōrū apparet in tribus. Primo, in cōversatione. Ecc.
8. Sapiētia hoīs relucet in vultu eius. Secūdo, in locutione.
Eccl. 22. Sapiēs in verbis se ipsum amabilem facit. Pro. 15. Lin-
gua sapientis disseminat sapientiam. Tertio, in iniuriarum
perpeffione. Prou. 19. Doctrina autem viri per patientiam
dignoscitur. Bonitas sanctorum apparet in tribus. Primo, in
sui effusione. Diony. Bonum est sui effusium. Secundo, in
benignitatis ostensione. 2. Cor. 12. Libenter impēdam & su-
per impēdam ego ipse pro animabus vestris Tertio, in opti-
morum adductione. Dionys. Optimi est optima adducere.
In glorificatione pater dat testimonium in celo, idest, in san-
ctis per aeternitatē Matth. 19. Vitam aeternam do eis. Dan.
12. Fulgebunt iusti tamquam stellæ &c. Et per aeternitatem
dabit omnem scientiam Aug. Habemus vnum doctorem
in celis, quem semel vidisse, totū didicisse est Dabit & glo-
riam. ps. 83. Gratiā & gloriā dabit Dñs &c. Ad quā nos &c.

In festo sancti Ioannis Baptiste ex euangelio.

I V s putas puer iste erit? Luca. 1. Et potest re-
sponderi interrogationi, quia sponsus speciosus
& graciosus, & gloriosus. Sponsus speciosus pro-
pter virginitatis candorem, martyrii ruborem,
& admirabile circa Christum pulchritudinem, & similitu-
dinem, & figurationem. De primo, Luc. 1. Puer erat in de-
serto. De secundo, Matth. 6. Misso spiculatore fecit amputa-
ri caput Ioannis. Tertio, quod tantam habuit similitudinē
cum Christo, quod fuit creditus Christus. Luca. 3. Existi-
mante autem omni populo & cogitantibus omnibus in cor-
dibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus. est ergo
speciosus. Est & graciosus propter sanctitatem, propter hu-
militatem, & propter utilitatem. Sanctus enim fuit, quia
plenus Spiritu sancti gratia, Luca. 3. Spiritu sancto replebi-
tur adhuc ex utero matris suæ. Quia vestitus nimia vesti-
mentorū duritia. Luca. 1. Erat Ioānes vestitus de pilis ca-
melorum. Quia præditus nimia abstinentia. Luca. 1. Esca-
eius erat locusta &c. Humilis fuit in baptizazione. Matth. 3.

Ego

IN FESTVM IOANNIS ET PAVLI. 128

Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me? In sua phari-
sæis rñsione. Ioa. 1. Ego vos clamantis in deserto &c. In di-
scipulorum eruditione. Ioa. 3. Illum oportet crescere, me
autem minui. Vtilis fuit in baptizando, Matth. 3. Tunc exi-
bant ad eum omnes &c. Prædicando & conuersione. De
his duobus. Ioa. 5. Ille erat lucerna ardēs per exemplum,
lucens per verbum. Item, fuit gloriosus per dignitatē, quæ
apparet propter nouem. Primo, quia antea est pro-
phetatus. Malach. 3. Ecce ego mitto angelum meū, & præ-
parabit viam ante faciem meam. Secundo, quia ab angelo
nuntiatus. Luca. 1. Elisabeth vxor tua pariet tibi filium.
Tertio, quia miraculose generatus. Luca. 1. Et non erat eis
filius, eo quod esset Elisabeth &c. Quarto, quia in utero san-
ctificatus. Luc. 1. Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero
matris suæ &c. Quinto, quia cum multis miraculis natus.
Luc. 1. Apertum est autem illico os eius &c. Sexto, quia an-
te Dominum. Matth. 11. Hic est de quo scriptum est. Ecce
ego mitto angelum meum &c. Septimo, quia præcursor re-
gis. Luc. 1. Ipse præbit ante illum. Octauo, quia baptiza-
uit Christum. Matth. 3. Venit ibi ad Iordanem &c. Nono,
quia testis lucis. Ioa. 1. Hic venit in testimonium vt testi-
monium perhiberet &c. Moraliter autem si quis vult veni-
re ad gloriam aeternitatis, necesse est vt studeat esse puer. i.
purus. In tribus necessaria est puritas. Primo in corde, secū-
do in ore, tertio in manu. Puritas cordis est voluntatis san-
ctitas. De primo, Iacob. 4. Purificate corda duplices animo.
De secundo, Prouer. 15. Sermo purus pulcherrimus. De ter-
tio, 1. Tim. 2. Leuantes puras manus &c. Rogemus &c.

In festo Sanctorum Ioannis & Pauli ex epistola.

P R O P T E R te mortificamur tota die, æstimati
sumus sicut oues occisionis, Rom. 8. In verbis istis
quinque notantur. Primo, recta sanctorū intentio,
ibi. Propter te, non propter inanē gloriā, sicut hypocritæ.
Matth. 11. Exterminant facies suas vt videatur ab hoībūs.
Secundo, eorum mortificatio, ibi. Mortificamur. Mortificā-
tur autem sancti multis modis. Primo, cū vitiis seipsos ma-
cerādo. Col. 3. Mortificate mēbra vestra. Secūdo, carnē spi-
ritu

SERMONES FESTIVI.

ritui subiiciendo, Rom. 8. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Tertio, se Christi passioni configurando. 2. Cor. 3. Semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes. Quarto, de tractionem malignitatem tolerando. psal. 108. ubi loquitur de detractore. Conpūsum corde mortificare. Quinto, inimicorum persecutiones sustinendo. psal. 36. Considerat peccator iustum; & querit mortificare eum. Tertio, mortificationis continuatio, ibi. Tota die, hoc est, usque ad finem, non sicut illi, de quibus dicitur, Gal. 5. Sic stulti estis, ut cum spiritu caperitis, nunc carne consumamini? Quarto, eorum ab impiis irritio, ibi. Aestimati sumus sicut oues occisionis. Ovis occisa tota est utilis. Est enim utilis pellis ad vestiendum, caro ad victum, fibra ad musicum instrumentum. Quinto, ex magna mortificatione utilitatis consecutio, ibi. Occisionis. Est enim utilitas in pelle propter pauperum subuentionem. In carne, carnalis proximorum mortificatio. Gal. 5. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum uitiis & concupiscentiis. Fibra sunt potentie animae, ex quibus fit musicum instrumentum ad laudandum Deum. Ephes. 5. Cantantes & psallentes in cordibus uestris. Hæc omnia conuenire possunt, istis gloriosis sanctis &c.

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

SOL uertetur in tenebras, & luna in sanguinem, Joel. 3. Possunt hæc uerba exponi de beatorum Apostolorum Petri & Pauli festiuitate. Per solē intelligitur Petrus, per lunam Paulus. Gene. 1. Fecit Deus duo magna luminaria &c. Significat autem sol Petrum propter tria: quia sol est fons splendoris, fornax ardoris, & causa generationis. Fons splendoris fuit in cognitione, fornax ardoris in amore, causa generationis in prædicatione. De primo, Matth. 15. Beatus es Simon Bariona &c. De secundo, Ioa. ult. Domine, tu scis quia amo te. De tertio, Lucæ. 5. Ex hoc eris homines capiens: quot homines cepit, tot filios Domino genuit. Propter primum dictus est Petrus, i. cognoscens: propter secundum dictus est Simon, i. obediens. Mandatum enim spiritualiter datum, cuius

IN COMMEMORAT. S. PAULI. 129

cuius est obediendum, est obedientia, Ioan. 15. Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem. Propter tertium dictus est Cephas, idest caput Ecclesiæ, cuius generationis causa fuit prædicando. De isto sole dicitur Eccl. 43. Sol in aspectu annuntians in exitu &c. Conuersus autem fuit sol iste in tenebras tripliciter. Culpæ in negatione. Tunc cepit abnegare & derelictari, quia non nouit hominem. Mœstitiæ in ploratione. Matth. 26. Egressus foras, fleuit amare. Pænæ in passione. Cum autem senueris, alius præcinget te, & duces quot non uis &c. Paulus dicitur luna similiter propter tria, quia lux noctis, fons roris, & causa frigidationis. Lux noctis, erroris tenebras illuminando Rom. 3. Abiicite opera tenebrarum & induamur arma lucis &c. Patet per diuersas epistolas suas quàm diuersos errores expulerit. Fons roris, gratiam prædicando. Ephes. 2. Gratia enim estis saluati: patet quasi in omnibus uerbis suis gratiam prædicando. Causa frigidationis, uirginitatem commendando. 1. Cor. 7. De uirginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do &c. per totum. Item, fuit luna in se tenebras noctis & erroris expellendo. Fons roris gratiâ suscipiendo. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum. Causa frigidationis, uirginitatem, uel castitatem seruando. 1. Cor. 7. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum &c. Loquitur de castitate. Item, Eccl. 43. In omni tempore suo &c. Ista luna uersa fuit in triplicem sanguinem, homicidii in Stephani lapidatione, Actuum. 22. Et cum effunderetur sanguis Stephani &c. In sua flagellatione. 2. Cor. 11. Ter uirgis cæsus sum: & in capitis abscissione, ut patet in legenda sua. Morali ter sol intellectus, luna voluntas. Sol, idest intellectus conuertitur in tenebras erroris: luna, idest, voluntas in sanguinem peccati &c.

In commemoratione sancti Pauli.

BONUM certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauit: de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. 2. Tim. 3. In istis quatuor clausulis quatuor notantur in B. Paulo ad commendationem Sermo. S. Tho. Aquin. R. dationem

SERMONES FESTI VI.

ationem ipsius. Primum est probitas, ibi. Bonum certamen
certavi. Secundum uelocitas, ibi. Cursum consummaui. Ter-
tium fidelitas, ibi. Fidem seruaui. Quartum dignitas, ibi.
De reliquo reposita est &c. Circa primum sciendum est,
quod triplex certamen B. Paulus habuit. Primum hostile
paganorum. 1. Cor. 15. Aduersus bestias pugnaui Ephesi.
Secundum civile Iudaeorum. 1. Thess. 1. Sicut & ipsi a Iu-
daeis, qui & Dominum occiderunt Iesum, & prophetas, &
nos persecuti sunt. Tertium intestinum falsorum christia-
norum. 2. Cor. 11. Periculis in falsis fratribus. Circa secu-
dum sciendum, quod triplicem cursum consummauit: cur-
ruit enim primo in mundo predicando. Gal. 1. Contuli
cum eis euangelium, ne forte in vanum currerem &c. Se-
cundo, in caelo conuersando. Phil. 3. Nostra conuersatio in
caelis est. 2. Cor. 12. Scio hominem in Christo ante annos qua-
tuordecim (sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus
scit) raptum homini usque ad tertium caelum. Tertio, in para-
diso contemplantando, ibidem. Scio hominem, quoniam raptus est
in paradysum. Circa tertium sciendum est, quod in tribus ma-
xime apparuit, & seruauit fidem. Primo, se totum in serui-
tio Dei sui exponendo. Galat. 2. Mihi uiuere, Christus est,
& mori lucrum. Secundo, regnum eius fortiter augmentan-
do. Rom. 15. Usque Illyricum repleui euangelium Christi.
Tertio, omnia ei attribuendo. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id
quod sum. Circa quartum sciendum est, quod B. Paulus meruit
coronam auream, & aureolam. Auream, pro labore charitatis. 1.
Cor. 9. Omnis quidem qui in agone contendit ab omnibus
se abstinere: illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos
autem incorruptam &c. Aureolam meruit triplicem, uirginitatis,
martyrii, & praedicationis. Prima est meritum concupiscibilis:
secunda irascibilis: tertia, rationalis. Fuit, nam ipse uirgo, sicut
dicitur. 1. Cor. 7. Volo omnes homines esse sicut meipsum. Fuit
praedicator, unde 2. Tim. 1. dicitur magister gentium. In quo
positus sum ego praedicator & Apostolus, & magister gentium
in fide & ueritate. Fuit & martyr, sicut patet in legenda sua.
Nos quoque si bonum certamen certauerimus, cursum con-
summaueris, fidem seruauerimus, perueniemus ad coronam
aeternam. De qua corona require in festo sancti Stephani &c.
De

DE S. MARGARITA. 130

De beata Margarita.

INVENTA una pretiosa margarita, abiit & uen-
didit omnia quae habet, & emit eam, Matth. 13.
In his uerbis tria dicuntur. Primum, margaritae
inuentio: secundum, margaritae commendatio: tertium,
eiusdem margaritae emptio. Primum, ibi. Inuenta: se-
cundum, ibi. Pretiosa: tertium, ibi. Vendidit omnia &c. Per
margaritam istam intelligitur Dei filius: dicitur autem Christus
margarita propter quinque. Primo, quia paruus per humi-
litem. Matth. 11. Discite a me, quia mitis sum & humilis
corde &c. Secundo, candidus propter puritatem. 1. Petr. 2.
Qui peccatum non fecit. Tertio, quia solidus per sanctitatem.
Daniel. 9. Vngatur sanctus sanctorum. Pretiosus per deitatem.
Rom. 9. Qui est super omnia Deus benedictus in saecula.
Quinto, tore caeli conceptus, idest operatione Spiritus sancti.
Luc. 1. Quod incarnatum est, de Spiritu sancto est. Ta-
lis margarita est lapis paruus, inuenitur in profundo ma-
ris, in ventre piscis, & in mensa camporis. In his tribus lo-
cis consueuit inueniri margarita: sic Christus inuenitur in
mari, idest in Maria per incarnationem. Quod nasceretur ex
te sanctum, uocabitur filius Dei. Luc. 1. In pisce, idest in
Christo homine per unionem. 2. Cor. 5. Deus erat in Chri-
sto: In altare, per sacramenti transubstantiationem. Ego sum
panis uiuus &c. psalm. 22. Parasitum in conspectu meo men-
sam. De quinque primo dictis de hoc lapide Christo, dicitur
Hebraeorum. 7. Talis decebat ut esset nobis pontifex.
Sanctus, quo ad soliditatem: innocens, quo ad humilitatem:
impollutus, quo ad puritatem: segregatus a peccatoribus,
quo ad conceptionem, quia non sicut alii peccatores ex pec-
cato conceptus: excelsior caelis factus, quo ad pretiosita-
tem deitatis. Circa secundum nota, quod haec margari-
ta est pretiosa propter tria. Primo, propter pretiosita-
tem albedinis. Hebr. 1. Qui cum sit splendor gloriae &
figura substantiae eius &c. Secundo, propter utilitatem,
quia omne malum expellit. 1. Timoth. 4. Liberauit au-
tem me ab omni malo: & omne bonum inducit. Sapient.
7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa &c. Tertio,
R 2 propter

SERMONES FESTIVI.

propter incorruptionis æternitatē. Sap. 8. Clara est, & quæ nunquam marcescit sapientia. Circa tertium sciendum, quod margarita emitur triplici denario, scilicet æneo, argenteo, & aureo. Æneo est substantia mundi, argenteus corpus, aureus anima. Æneo emit qui dat diuitias pro ista margarita: argenteo, qui dat corpus: aureo, qui dat animā. Primum fit per renuntiationem diuitiarum: secundū, per corporis mortificationem: tertium, per propriæ voluntatis abnegationem. De primo, Matth. 9. Qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet. De secundo & tertio, Luc. 16. Si quis vult uenire post me, abneget semetipsum, quo ad propriæ voluntatis abnegationem: & tollat crucem suam, per corporis mortificationem. Possunt autem exponi de ista beata, quæ fuit pretiosa margarita propter speciositatis virginitatem, propter prædicationis utilitatem, & propter inseparabilem soliditatem, quam inuenit mercator cælestis, & emit sanguine suo Christus Deus noster, Qui est benedictus in sæcula, Amen.

In festo Sanctæ Mariæ Magdalene.

ARCUM meum ponam in nubibus cæli, & erit signum fœderis inter me & terrā, Gene. 9. Posunt hæc verba exponi de beata Maria Magdalena, quæ intelligitur per arcum cælestem propter tria, ratione formæ, ratione finis, ratione materiæ. Est enim materia arcus nubes aquosa radiis solis percussa. Nubes aquosa Maria lacrymosa. Lucæ. 8. Lacrymis cœpit tigare pedes eius. Sol Christus, radius gratia Christi, quæ nubem aquosam percussit cum Mariæ lacrymanti gratiam infudit. Ratione formæ, est enim triplex, cerulea, rubea, & uersus terram tenet brachia extensa. Color ceruleus est Mariæ humilitas, rubeus charitas. De primo, ibi. Stetit retro secus pedes Domini. De secundo, ibidem. Quoniam dilexit multum. Brachiorum usque ad terram extensio est magna, quam habet ad peccatores, misericordia. Est enim ipsa sancta interuentrix peccatorum, & aduocatrix eorum: dicit enim ex experientia peccatorum misereri. Prouerb. ult.

ET DE B. MARIA MAGDALENA. 131

ult. Manum suam aperuit inopi, id est peccatori, & palmas suas extendit ad pauperem. Ratione finis: est enim triplex finis eius. Primo, præteritum iudicium per aquam significatum, secundo, futurum iudicium per ignem pronuntiatum, Tertio, pactum quod est inter Deum & terram demonstrare, quia de cælo extendit brachia sua ad terram. Primum, in colore ceruleo: secundum, in rubeo: tertium, in uiridi. Sicut Beata Maria Magdalena est signum duplicis iudicii in peccatore penitente, unius quod fit per aquam compunctionis, alterius quod fit per ignem compunctionis. De utroque, psal. 67. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Item, est signum pacti inter Deum & terram, id est, peccatores. Est autem signum septemplex fœderis inter Christum & peccatorem. Primum, quia benigne recipit peccatores, qui ad Deum confugiunt: secundū, quia multum se familiarem eis exhibet: tertium, quia eos qui irident, confundit: quartum, quia pro eis aduocatur: quintum, quia eorum fidem multum commendat: Sextū, quia omnia peccata dimittit: septimum, quia eis dulciter loquitur. Hæc septem nota in euangelio per ordinem. Primo in hoc, quod eam in nullo increpat, contra nequitiam hypocritarum, qui videntur contra peccatores fulminare. Secundo in hoc, quod dedit pedes ad osculandum, ibi. Et osculari pedes eius. Tertio in hoc, quod Phariseum qui eum despiciebat, confudit, ibi. Simon habeo tibi aliquid dicere. Quarto in hoc, quod eam bonam conferendo & alligando probauit, ibi. Hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Quinto, ibidem. Mulier, fides tua te saluam fecit. Currant ergo omnes peccatores sedere ad fontem benignitatis &c.

In festo sancti Iacobi ex euangelio.

POTESTIS bibere calicem quem ego bibiturus sum? Matth. 20. Per calicem intelligitur passio Christi. Matth. 26. Pater, si possibile est, transeat a me calix iste &c. Calix iste est calix amaricans, inebrians, & sanans. De primo, psal. 68. Dede-

SERMONES FESTIVI.

runt in escam meam fel. De secundo, psal. 22. Calix meus inebrians quàm præclarus est. De tertio, psalm. 115. Calicem salutaris accipiam. Fuit autem amaricans, quia calix aceti, myrrhæ, & fellis. Ista tria dederunt ei bibere. Tria autem fecerunt passionem Christi amaram. Primum est, quia passus est ab impiis. Marci. 14. Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Secundum, quia pro beneficiis. Ioan. 8. Multa bona opera operatus sum in uobis, propter quod horum vultis me lapidare? Act. 8. Qui pertransiuit beneficiando & sanando omnes oppressos a diabolo &c. Tertium, quia in membris mundis. 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit: non enim habuit membra corrupta & mortificata per peccatum. Item, est calix inebrians tripliciter. Primo, præsentium obliuionem inducens. Tren. 3. Ad te quoque perueniet calix inebrians animam, diuitias relinquendo, nudum Dominum sequendo. Secundo, in sensibilem ad dolorem reddens. Bernar. Considerate dolores Domini nostri, & leuius dolores uestros portabitis. Greg. Si passio Domini ad memoriam reducatur, nihil est adeo durum, quod non æquo animo toleremus: hinc est quod sancti habitabant in petris. Tertio, animos nostros ad bella faciens. 2. Mach. 6. Ostenderunt elephantis sanguinem vuz & mori, ut animarent eos ad bellum. Item, calix sanans a triplici morbo. Primo, culpæ contractæ. Ephes. 2. Erasmus omnes filii iræ, per peccatum scilicet originale. Secundo, culpæ commixtæ. Isa. 53. Ipse attritus est propter peccata nostra: & post. Eius liuore sanati sumus. Tertio, pænæ inflictæ. Isa. 53. Vere languores nostros ipse tulit &c. De his trib. 1. Pet. 2. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Peccata dicit in plurali, ubi nota originale & actuale, cuius liuore sanati sumus, quo ad pænæ inflictionem. Rogemus ergo &c.

In festo sancti Petri ad vincula.

DIRUPISTI Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiā laudis, psal. 115. Satis patet quomodo possunt hæc uerba exponi de uinculis sancti Petri. Et notantur in his uerbis tria. Primo,

SANCTI PETRI AD VINCULA. 132

mo, uinculorum eius disruptio, ibi. Dirupisti vincula mea. Secundo, gratiarum actiones, ibi. Tibi sacrificabo hostiā laudis. Tertio, diuini nominis inuocatio, ibi. Domine.

Circa primum sciendum est, quod ligatus fuit tribus generibus vinculorum. B. Petrus. Primo, uinculis iniquitatis in negatione. Prou. 5. Funibus peccatorum suorum unufquique constringitur. Matth. 26. Antequam gallus canteret me negabis. Secundo, uinculis pœnalitatum in corporis passione. Io. vlt. Cum autem senueris alius cinget te & ducet quo tu non uis &c. Tertio, uinculis materialibus, in sui incarceratione. Actuum. 12. Erat Petrus uinctus catenis duabus. Vincula peccatorum suorum disruptit Christus gratiā conferendo. Matth. 26. Respexit Iesus Petrum, idest gratiā infudit. Vincula materialia disruptit angelum transmittendo. Actuum. 12. Angelus autem Domini assistit. Vincula pœnalitatum disruptit æternam gloriam conferendo. Matth. 19. Vos qui secuti estis me, dixit Dominus Petro, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Circa s̄m sciendum, quod sancti ficauit ei triplicem hostiā. Primo hostiā contritionis. psal. 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Secundo, hostiā laudis. psal. 49. Immola Deo hostiam laudis. Tertio, hostiā proprii corporis. Ro. 12. Obsecro uos ut exhibeatis corpora uestra hostiā &c. Primo, hostiā immolauit amare flendo, siue plorando post Christi negationem. Matth. 26. Egressus foras, fleuit amare. Secundo, laudando post suā de carcere liberationē. Actuum. 12. Nunc scio quia misit Dominus angelū suum, & eripuit me de manu Herodis. Tertio, corpus Deo immolando in passione. Io. 13. Animam meam pono pro te. Circa tertium sciendum, quod ipse inuocauit nomen Domini Iesu tripliciter. Primo, prædicando. Actuum. 2. Baptizetur unusquisque in nomine Domini nostri Iesu Christi. Rom. 14. Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Secundo, orādo. Matth. 14. Saluos nos fac Domine, perimus. Tertio, laudando. Act. 3. Nō est aliud nomen sub cælo datū hominibus &c. Est autē in-

SERMONES FESTIVI.

uocandum nomen Domini. Primo, quia peccatores iustificat. Secundo, quia iustos vocatos saluat, & propter alia plura &c. *Quere in Circumcisione.*

In festo sancti Dominici.

SOL illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius, Eccl. 42. Possunt hæc uerba de B. Dominico exponi: & notantur ibi duo. Primo B. Dominicus laudatur, ibi. Sol illuminans. Secundo, eius opus, idest, prædicatorum ordo commendatur, ibi. Et gloria Domini plenum est opus eius. Circa primum sciendum, quod B. Dominicus dicitur sol propter septem. Sol enim corporalis septem exercet in corporibus. Et primo, sol typicus septem in spiritibus. Primus effectus est generatio, secundus uiuificatio, tertius nutritio, quartus augmentatio, quintus perfectio, sextus purgatio, septimus renouatio. De his dicimus in una auctoritate. Sol ad generationem sensibilium corporum committitur, & ad uitam ea nutrit, & auget, & perficit, & purgat, & renouat. Ista septem fecit B. Dominicus spiritualiter. Primo generauit prædicando, ut diceret cum Apost. 1. Cor. 4. In Christo Iesu per euangelium ego uos genui: patet quod generauit. Secundo uiuificauit, ad uitam gratiæ reducendo. Iac. 5. Si quis conuerterit peccatorem ab errore uigæ suæ, saluabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum: patet quod reduxit de morte ad uitam. Tertio nutriuit, in statu gratiæ conuersando. Thessa. 1. Tāquam si nutrix foueat filios suos: testatur quasi uiderit eū, quanta benignitate fouebat quos generauit. Quarto augmentauit, de uirtute in uirtutem attrahendo. Eph. 4. Veritatem autem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus. Quinto perfecit, statum perfectionis instituendo. Matth. 19. Si uis perfectus esse, uade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ueni sequere me. Sexto purgauit omnia, superfluas & minimas negligencias dure corripiendo. Ioan. 15. Et omnem qui fert fructum purgabit eum, ut fructum plus afferat. Septimo, renouauit,

S. LAUR. ET IN ASSVMPT. B. MARIE. 133

noua uir, ad statum nouitatis reducendo. Eph. 4. Renouamini spiritu mentis uestræ, & induite nouum hominē, quæ secundum Deum creatus est.

In festo sancti Laurentii ex epistola.

DISPERSIT dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi 2. Cor. 9. In his uerbis notantur quinque ad commendationem B. Laurentii. Primo, prudentia, ibi. Dispersit dedit. Sunt autem dispergenda diuitiæ. Primo, quia si congregantur, sunt possessoribus suis in tormentum. Secundo, quia si congregantur, pereunt. Tertio, quia ducunt ad æternum supplicium. De quibus tribus, Eccl. 5. Diuitiæ congregatæ in malum domini sui, ecce primum: pereunt enim, ecce secundum. in afflictione pessima, ecce tertium. Afflictio enim mala est cum congregantur, peior cum relinquuntur, pessima cum pro eis auari æternaliter puniuntur. Iacob. 5. Agite nunc diuites plorate & ululate in miseriis quæ aduenient uobis &c. Congregare ergo stultitia est, sed dispergere est prudentia propter tria. Primo, quia dispersæ, sunt semina quæ multiplicata resurgunt. Secundo, quia uita æterna acquiritur. De his duobus. Matth. 19. Omnis qui relinquerit domum, uel fratres, &c. Tertio, quia non possunt amitti eo quod in tuto loco sunt positæ. Matth. 6. Thesaurizate uobis thesauros in cælo &c. Secundo notatur largitas, ibi. Dedit. Inuitat autem ad dandum tria, creator, creatura, & scriptura. Creator, quia dedit cælum cum sideribus, terram cum bestiis & arboribus, corpus cum sensibus, animam cum uiribus, filium cum tormentis, mundum cum elementis, Spiritum sanctum cum donis. Dicit Aug. Erubescat homo auarus esse, cum tantam largitatem experitur creatoris. Inuitat creatura, quia omnis creatura dat se ipsam & quicquid habet. Sol dat se totum, & lumen suum totum, terra similiter. Omnis ergo creatura inuitat ad dandum. Inuitat scriptura, quæ ex hoc tanta promittit. Matth. 7. Date, & dabitur uobis. Tertio nota fidelitas, ibi. Pauperibus, & fuit fidelitas dare pauperibus propter tria. Primo, quia bona

SERMONES FESTIVI

bona ecclesie sunt bona pauperum. Hieron. Bona ecclesie bona pauperum sunt, quicquid propter uictum, vel necessarium reservasti, sacrilegium commisisti. Secundo, quia hoc precepit Dominus, qui habet generale dominium in omnibus. Tercio, quia ab eis non expectatur ulla retributio. De quibus duobus, Lucæ 14. Cum facis prandium, aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque vicinos divites &c. Quarto nota, ibi. Iustitia eius manet in seculum seculi. Consistit autem iustitia in tribus. Primo, in recte uoluntatis conseruatione propter se. Secundo, in iustorum susceptione. Aug. Iustitia est in miserando miseris. Tercio, in iuris sui unicuique redditione. Isido. Iustitia est uirtus ius suum unicuique tribuens. De primo patet, quomodo primum B. Laurentius conseruauit, quia nulla peccata potuerunt eum a rectitudine remouere. De secundo patet, quia thesaurum ecclesie dedit pauperibus. De tertio patet, quia reddidit maioribus obedientiam, minoribus utilitatem, paribus æqualitatem. Quinto notatur perseverantia, ibi. In seculum seculi. Et fuit laudabilis perseverantia eius propter tria. Primo, quia fuit flagellis probata: secundo, fide consummata: tertio, quia in igne fuit examinata, & ideo meruit peruenire ad uitam æternam. Matth. 24. Non qui incoeperit, sed qui perseverauerit, hic saluus erit &c.

In assumptione B. Mariæ Virginis ex epistola.

V A S I. cedrus exaltata sum in libano &c. Eccl. 24. Per sex arbores quibus comparatur exaltatio Beatæ Virginis in ista epistola. Intelligi possunt sex ordines beatorum. Cedrus significat angelos propter naturæ sublimitatem. Ezech. 31. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei, id est, angeli non fuerunt sublimiores naturæ lucifero. Cypressus significat patriarchas & prophetas per odoris suauitatem: unde de vno dictum est Gen. 27. Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Palma significat apostolos propter gloriosum de universo mundo triumphum. Palma et significat uictoria. Apoc. 6. Et palmæ in manibus eorum. Rosa signi-

5. LAVR. ET IN ASSVMPT. B. MARIÆ. 134

significat martyres per effusionem sanguinis, qui habet colorem rubeum. Eccl. 39. Et quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificata. Oliua significat confessores propter oleum. psal. 51. Ego autem sicut oliua fructifera. Platanus significat uirgines propter frigiditatem libidinis incendiū extinguentē, crescit. u. iuxta aquas. In aqua frigiditas notatur. Sicut cinamomū & balsamū aromatizans odorē dedit suauitatis. Eccles. 24. Quanto subtilius, tanto melius est, & magis odoriferum: & per hos intelligitur humilitas. Balsamū autē quanto grauius & ponderosius, tanto melius, unde probatur in aqua, & si cito descendat ad fundum, habetur probatum. Per hanc proprietatem potest intelligi grauitas morum. Hæc autem duo dant odorē suauitatis. Est ergo sensus, quod Virgo est exaltata, sicut angeli, patriarchæ, & prophetæ, apostoli, martyres, confessores, & uirgines: & est liptote qui pauca dicit, significatq; magna. Fuit enim exaltata super choros angelorum, & super omnes sanctos: nec mirum si est exaltata, sicut angeli, patriarchæ &c. habuit. n. meritum angelorum angelice viuendo. Hiero. In carne propter carnē uiuere, non terrena uita est, sed celestis. Idem. Virginitas soror est angelorum: habuit. n. meritū prophetæ prophetando. Luc. 1. Beatam me dicent oēs generationes: uidit. n. spiritu prophetico, & prophetauit quod debebat beatificari ab omnibus gentibus, & quod omnes gentes debebant recipere filium Dei, & suum. Habuit meritū apostolorum, & euangelistarum docendo. Multa enim scripta sunt & prædicata, quæ non potuerunt sancti nisi per reuelationem eius scire, sicut de ingressu angeli in conceptione, & aliis pluribus. Habuit meritum martyris mortē crucis cum filio patiendo, Lucæ. 2. Et tuam ipsius animam pertransiuit gladius. Habuit meritum confessorum, deuotō Domino confitendo. Luc. 1. Magnificat anima mea Dominum. Habuit meritum uirginum, inchoando uirginitatem & conseruando. Luc. 1. Ingressus est angelus Gabriel ad Mariam Virginem: & sicut habuit meritum omnium & amplius, ita congruum fuit, ut super omnes ponatur hic sermo. Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora, consergens &c. ordines cælestium.

In festo

SERMONES FESTIVI

In festo B. Bernardi.

V R V M & multitudo gemmarum, & uas pretiosum labia scientiæ, Prouer. 20. Possunt hæc uerba exponi de B. Bernardo, & commendatur hic ab humilitate prædicationis. Prædicauit autem tria principaliter, de Deo, de moribus & uirtutibus, & de dulcedine contemplationis & deuotionis. Hæc tria notantur in his uerbis. Primum, ibi. Aurum: secundum, ibi. Multitudo gemmarum: tertium, ibi. Vas pretiosum labia scientiæ. Aurum fuit omnibus os eius de Deo loquendo. Multitudo gemmarum de moribus & uirtutibus, loquendo de dulcedine contemplationis & deuotionis. Fuit ergo os eius uas pretiosum, os aureum, os gemmeum, & os pretiosum: quia per aurum intelligitur diuinitas, ideo dicitur Cant. 5. Caput illius aurum optimum. Gregorius. Caput Christi est Deus: & caput aureum, ergo aurum est diuinitas. Quod per gemmas intelligantur uirtutes, habetur Apocal. 21. Ibi glosa per duodecim lapides intellexit duodecim uirtutes. De tertio, Hier. 51. Calix est aureus Babylon in manu Domini inebrians omnem terram. Patet quomodo uino dulcedinis inebriauit totum mundum. Fuerunt ergo labia eius aurea, gemmea, & pretiosa. Vel aurum fuit beatus Bernardus per uoluntatis sanctitatem: multitudo gemmarum per morum honestatem, & uirtutum multipliciter: uas pretiosum per uirginitatis puritatem. Hæc tria cā dantur de eo. B. Bernardus quasi uas auri, ecce aurum solitum, ecce pretiosum ornamentum omnium lapidum prehensorum, ecce multitudo gemmarum. Fuerunt autem in laoc nouem gemmae, de quibus dicitur Ezech. 27. Omnis lapis pretiosus operimentum, sardium, topatium &c. Lapidis isti significant nouem ordines angelorum, quibus fuit oratus B. Bernardus, quia habuit in se uirtutes & officia summum ordinum angelorum, sicut dicitur in libro, ubi tribuntur acta eius &c.

In festo

SANCTI BARTHOLOMÆI. 137

In festo Sancti Bartholomæi.

I C V M meam decorticauit, albi facti sunt rami eius, Iocel. 1. Possunt hæc exponi de B. Bartholomæo, & passione ipsius: circa quam notantur tria. Primo passus describitur ibi. Ficum meam. Secundo, eius passio exprimitur, ibi. Decorticauit. Tertio, ipsius præmium subiungitur, ibi. Albi facti sunt rami eius. Intelligitur B. Bartholomæus per ficum propter tria, quæ sunt in ficu. scilicet lignum, folia, & fructus. In ligno intelligitur eius cordis sanctitas: in foliis, locutionis ueritas: in fructibus, actuum eius suauitas. In ligno sunt tria, medulla, lignum, & cortex. In medulla est candor: in ligno, fortitudo: in cortice, utriusque obseruatio. Sic tria sunt necessaria ad cordis suauitatem. scilicet candor fidei, siue sapientiæ, quo ad rationalem: fortitudo spei, quo ad irascibilem: conseruatio, quæ est in charitate, quo ad concupiscibilem. De primo, Sap. 7. Candor est lucis æternæ & speculum sine macula. De secundo, Isa. 30. In silentio & spe erit fortitudo uestra. De tertio, Ro. 8. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia &c. Ergo in ligno notatur cordis sanctitas, in foliis uero locutionis utilitas. Sunt autem tria in foliis. scilicet laetitia in humore, uiriditas in colore, & asperitas in palpatione, & significant tria quæ sunt necessaria in locutione. scilicet puritas, delectabilitas, & utilitas. Puritas in ueritate, delectabilitas in honestate, & utilitas in uerborum bonitate. Laetitia per candorem. scilicet puritatem: uiriditas, quæ est color delectabilis, propter delectabilitatem: asperitas significat utilitatem. Sicut enim blandus sermo est noxius, quia seducit: sic asper utilis, quia corrigit. Quod hæc sint necessaria, patet. De primo, Prouerb. 15. Purus sermo pulcherrimus &c. De secundo, Prouerb. 16. Fatus mellis uerba composita. De tertio, Ephes. 4. Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat &c. Sic ergo nota in foliis locutionis utilitas, in fructu autem nota actionis sanctitas. Considerantur autem tria in fructu, intus rubicunditas, extra uiriditas, in gustu uero suauitas, & significant hæc tria quæ necessaria sunt ad salutem. Oportet enim quod actio

estio fiat in charitate, quæ intelligitur in rubore: in medietate, ut nō accedat ad extrema, ne fiat plus uel minus, hoc intelligitur in uiriditate. Est enim uiriditas color medius. Item, ut fiat in humilitate, quæ intelligitur in nigredine. Item, ut fiat cum hilaritate, quæ intelligitur in gustus suauitate. Hæc sunt necessaria in actione. De primo, 1. Cor. 16. Omnia uestra in charitate fiant. De secundo, Rom. 8. Rationabile obsequium uestrum, ne fiat. s. plus, uel minus. De tertio, Luc. 17. Cum omnia feceritis, dicite quia serui inuiles sumus &c. Greg. Qui ceteras uirtutes sine humilitate congregat, in uentum puluerem portat. De quarto, 2. Cor. 8. Non ex tristitia, aut ex necessitate. Hilarem enim datorum diligit Deus. Hæc omnia habuit B. Bartholomæus, & ideo congrue est significatus per ficum, ergo passus describitur, sed in decorticatione passio exprimitur. Fuit enim ipse excoriatus propter tria. Primo, ut Deo tanquam uerus agnus in holocaustum offerretur. Leui. 1. Detrahaque pelle hostiæ artus in frustra concident, & subiicient in alta rignem, strue lignorum ante composita &c. Secundo, ut ab omni humore exsiccaretur, sic decoriatur arbor ut siccat. De hac ficu, Matth. 7. Nunquid colligunt de tribulis ficus &c. Item, fuit excoriatus ut sicut serpens in æternitate renouaretur, Matth. 10. Estote prudentes ut serpentes. Prudentia serpentis est corium deponere, ut renouetur. Primum subiungitur, ibi. Albi facti sunt rami eius. Rami animæ memotia, intelligentia, & uoluntas: rami uero corporis sensus corporis. Memoria dealbabitur per comprehensionem æternitatis: intelligentia, in cognitione omnis ueritatis: uoluntas, in perfruitione omnis desiderabilis. Rami corporis, idest sensus dealbabuntur, quia quilibet sanctus recipiet iucunditatem. Dealbari ergo potentias animæ & sensus corporis nihil aliud est, quam glorificari in receptione albæ stolæ. Apoc. 8. Lauerunt stolæ suas, & candidas eas fecerunt in sanguine agni &c. Ad quam perducatur &c.

De

De B. Augustino.

ROBYNDA quoque fluuiorū scrutatus est, & abscondita in lucem produxit, Iob. 28. Satis proprie conueniunt hæc uerba B. Augustino: & notantur hic duo. Primo, secretorum persecutatio: secundo, eorum manifestatio. Primum, ibi. Profunda quæ fluuiorum scrutatus est. Secundum, ibi. Et abscondita produxit in lucem. Circa primum sciendū, quod B. Augustinus scrutatus est profunda quatuor fluuiorum, scripturæ, creaturæ, culpæ, & gratiæ. Scrutatus est autem profunda triplicis scripturæ, scilicet philosophorum, hæreticorum, & sanctorum. Propter primum fuit philosophus, propter secundum fuit hæreticus, propter tertium fuit catholicus. De primo, Hier. 2. Quid tibi uis in uia Assyriorum, ut bibas aquam fluminum? De secundo, ibidem. Quid tibi in uia Aegypti, ut bibas aquam turbidam? De tertio, psal. 92. Eleuauerunt flumina Domine eleuauerunt flumina uocem suā &c. idest scripturæ. Quod scrutatus sit ipse libros philosophorum, dicit ipse in lib. confessio. ubi dicit, quod ab utroque doctore didicit omnes libros, & artes quas liberales uocant: quod libros hæreticos, dicit ipse in eodem libro: quod catholicos, testatur ibidem. Scrutatus est quoque profunda triplicis creaturæ, spiritualis, corporalis, & compositæ, hoc est, angelicæ, humanæ, corporeæ. Primum patet in libro, quem fecit de hierarchia angelica: secundū, in libro de spiritu & anima: tertium, in libro Gen. ad litteram. Sic patet quod scrutatus est profunda fluminis creaturæ. Dicitur autem creatura fluuius, quia fluit semper de esse ad non esse per corruptionem: & de non esse ad esse per generationem. Apoc. 17. Aquæ multæ populi multi. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur. Scrutatus est etiam profunda tertiū fluminis, idest, culpæ: & triplicis, scilicet originalis, actualis, mortalis & uenialis. De primo, dicit in lib. 1. confessio. De secundo, a secundo libro usque ad nonum. De tertio, in decimo libro. De his fluminibus dicitur in psalm. 136. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Item, scrutatus

SERMONES FESTIVI.

seruatus est profunda quarti fluminis, hoc est, gratiæ triplicis, scilicet præuenientis, subsequenter, & perficientis; unde loquitur in libro de gratia de his omnibus. Similiter loquitur in enchiridio de his fluminibus. Io. 8. Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aquæ uiuæ: & sic commendatur hic a diligenti secretorum persequutione. Secundo, commendatur ab absconditorum manifestatione, ibi. Abscondita produxit in lucem, scilicet cognitionis absconditæ, trinitatis, cælestis ciuitatis, & scripturæ veritatis. Primum, patet in lib. de Trinitate: secundum, in libro de ciuitate Dei: tertium, in expositione Isaie, Ioannis, Canticorum, & Genesis, & aliorum multorum. Multa quoque alia abscondita produxit in lucem cognitionis, sicut patet in libris multis quos fecit &c.

In Decollatione Sancti Ioannis Baptiste.

INSTRVVS de angustia liberatus est, Prou. 11. Iustus dicitur B. Ioannes Baptista propter tria. Primo, propter omnium uirtutum possessionem. Secundo, propter carnis mortificationem. Tertio, propter liberam malorum correptionem. His tribus modis sumitur iustitia. De primo, Luc. 1. Spiritus sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. De secundo, Matth. 1. Erat indutus de pilis camelorum. De tertio, Matth. 3. Genimina uiperarum quis uos docuit fugere a uenura ira? &c. Marci. 6. Ioannes arguebat Herodem. Fuit liberatus hodie a triplici angustia, scilicet carceris, corporis, & sæculi. De primo, Marci. 6. Decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ & puella dedit matri suæ. De secundo, psal. 141. Educ de custodia animam meam. Verbum potest esse B. Ioannis Baptiste. Ro. 7. Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? De tertio. 1. Ioan. ult. Totus mundus in malo positus est. Io. 15. In mundo pressuram habebitis. psalm. 136. Super flumina Babylonis &c. Impius fuit Herodes specialiter propter tria in decollatione eius. Primo, quia innocentem & sanctum condemnauit, Marci. 6. Sciens

IN EXALTATIONE S. CRVCIS. 137

6. Sciens eum virum iustum & sanctum & custodiebat eum, & multa audito eo faciebat, & libenter audiebat eum. Secundo, quia eum qui salutem suam procurabat, decapitauit. Ibidem. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Tertio, quia caput prophetæ Dei donauit pro vno saltu. Marci. 6. Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, & saltasset, & placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puellæ. Pete a me quod vis &c. Fuit autem traditus Herodes in triplicem angustiam pro B. Ioanne, in angustiam regni amissionis, incarcerationis, & æternæ damnationis. Tradit enim Iosephus quod parum post decollationem B. Ioannis, exhereditatus regis Archelai eum regno priuauit, & captum ligauit, & post modum eum Deus æternis tormentis damnauit: ideo malum est esse impium. Prou. 16. Impium quoque ad diem malum. Sed pium est esse iustum. Prou. 10. Iustitia uero liberabit a morte &c.

In natiuitate Beate Mariæ.

EGREDIETUR virga de radice Iesse, Isa. 11. *Quare in Annuntiatione Beate Mariæ.*

In exaltatione sanctæ crucis.

IGO si exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum &c. Ioan. 12. In his verbis duo notantur, scilicet modus patiendi, & utilitas ipsius passionis. Modus dicitur ibi. Si exaltatus fuero. Utilitas, ibi. Omnia traham &c. Philp. 2. Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen. psal. 109. De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput. Tertio, quia merito suæ passionis exaltauit nos cum essemus vilissimi & abiectissimi. Hierem. 2. Quam uilis facta es nimis, iterans uias tuas, & ab Ægypto confunderis sicut confusa es ab Assur. psal. 117. Dextera Domini fecit uirtutem, dextera Domini exaltauit me super angelos. psal. 8. Eleuata est magnificentia tua super cælos. Ioan. 12. Volo pater ut ubi sum ego, illis & minister meus sit &c.

Sermo. S. Tho. Aquin. S Quarto

SERMONES FESTIVI.

Quarto, ut ostendatur quia quod vile est in conspectu hominum, exaltatum est in conspectu Dei: & contra, humilis in conspectu hominum, exaltatum est in conspectu Dei. Quinto, ut ostenderet modum exaltationis, quia per humilitatem: unde humiliavit se formam servi accipiens, Luc. 14. Qui se humiliat, exaltabitur. Sequitur. Omnia traham ad meipsum. Attractio naturaliter fit sex modis. Primo, per quandam assimilationem, sicut faciunt aucupes: ita Christus suscepit formam hominis ut ad se traheret. Rom. 8. Deus mittens filium suum in similitudinem carnis peccati &c. Homos enim erat in regione dissimilitudinis, unde dixit ironice. Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis. Secundo, per quandam concavitatem sicut spongia aquam. Concavitas Christi eius humanitas fuit. Matth. 11. Venite ad me omnes: & statim subiungit. Discite a me quia mitis sum, & humilis corde. Tertio, per colligationem Dominus attraxit nos miserabilibus funibus. Osee. 9. In funiculis Adam traham te. Quarto, per dulcem affectionem. Ioan. 6. Verba vite æternæ habes. & Idem. Numquam sic locutus est homo. Augusti. in lib. confessionum. Vulnerasti cor meum verbo tuo, & amavi te. Quinto, per repromissiones. Dan. 12. Et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates. Matth. 20. Ite vos in vineam meam. Sexto, propter naturalem appetitionem, sicut ignis extendit se sursum, terra vero deorsum: unde quia centrum est sursum, numquam potest quiescere deorsum. Unde Ioan. 18. In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem. Aug. in li. confes. Suspensus erā ad te &c. Greg. Cū oīa sint facta ad quærendū Deū, nihil humanæ menti sufficit quod non sit Deus. Aug. Tantæ siquidem dignitatis est humana cōditio, ut nullum bonum, præter summum, possit ei sufficere: unde ex ipso verbo ipse probat peccatores non esse. Cum exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum, id est, peccatores: & non fuerunt tracti. ergo peccatores nihil sunt. Homo dicitur omnia, quia est finis omnium, quia ultimo factus, quia propter eum facta sunt omnia. ps. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius vel quia est capax omnium, vel quia habet participationem

IN FESTO S. MATHÆI. 138

icipationem cum omnibus, sicut dicit. Grego. super illo verbo. Prædicate euangelium omni creaturæ, Rogemus ergo Dominum. *Require in Inventione sanctæ Crucis.*

In festo sancti Mathæi Apostoli.

I D I T Iesus hominem sedentem in telonio, Mathæi nomine, Matth. 9. In isto euangelio tria notantur. Primo, magna Domini nostri Iesu Christi benignitas. Secundo, B. Mathæi sanctitas. Tertio, magna phariseorum cæcitas. Magna Dei benignitas notatur in quinque. Primo, in Mathæi sanctificatione. Secundo, in eius ad apostolatam vocatione. Tertio, in familiaritate cum eo & cum aliis publicanis commestione. Quarto, in phariseorum peccatorum confutatione. Quinto, in ipsius misericordiæ cōmédatione. Magna. n. benignitas fuit, quod tam magnum peccatorem iustificavit, vel sanctificavit, quod ad apostolatam vocavit, quod cum eo tam familiariter mādūcavit, quod phariseus peccatores qui cōtēnebat confutavit quod tantum diuinam misericordiam commendavit. Primum, ibi. Vidit. Deus eum vidit quadruplici oculo, scilicet gratiam infundēdo. Eccle. 11. Est homo marcidus egēs recuperatione: & post. Oculi Dei respexit illum in bono quod totum satis bene exponitur de B. Mathæi vocatione. Secundum, ibi. Vocavit eum. Isa. 41. Vocavi te, & non cognovisti &c. hoc est, non cognoscebas, cum esses magnus peccator: & vocavi te ad Apostolatam. Tertium, ibi. Et factum est cum discumberetur in domo. Quartum, ibi. Non est opus valentibus medico, sed male habentibus, quasi dicat, vos non me indigeris, quia vos sanos reputatis. Quintum, ibi. Euntes discite quid est quia misericordiam volo, & non sacrificium. Sanctitas Mathæi notatur similiter in quinque. Primo, in omnium desertione: secundo, in veloci obedientia: tertio, in Christi imitatione: quarto, in hospitalitatis exhibitione: quinto, in omnium peccatorum suorum manifestatione. Primum, ibi. Relictis omnibus, Luc. 5. Secundum, ibi. Surgens: statim enim Domino præcipienti obediuit. psal. 17.

SERMONES FESTI VI.

In auditu auris obediuit mihi. Tertium, ibi. Secutus est eu imitando. Eph. 5. Imitatores Dei estote. Hoc est totum bonum hominis, sicut dicit Augustinus, vt imitetur Christu, vt fugiat quæ ipse contemplit, & eligat quæ ipse elegit. Quartum, ibi. Fecit ei conuiuium magnum. Heb. 11. Hospitalitatis nolite obliuisci: per hanc enim quidam placuerunt Deo angelis hospicio receptis, quanto magis recepto ipso Domino? Quintum, ibi. Publicanus Matthæus nomine. Cui enim fuerit binomius, voluit se vocari illo nomine quo magis erat notus, vt sic magis cognosceretur peccatum suu. Alii autem euangelistæ vocauerunt eum nomine suo. Pharisæorum cæcitas notatur in quinq; Primo, quia peccata sua grauiora non videbant. Secundo, quia aliorum minus grauiora iudicabant: habebant enim in corde suo superbiam, quæ est maximum peccatorum omnium: & inuidiam, vel auaritiā, vel luxuriā, quæ sunt minora, contemnebant. Mat. 7. Hypocrita eice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui &c. Tertio, quia quem laudare debebant, vituperabant. Laudandus est quis de misericordia & benignitate corporali, hæc reprehendebant. Prouerb. 22. Nouit iustus, idest Christus, animas iumentorum suorum, tamen per prædestinationem: viscera autem impiorum, idest, pharisæorum hypocritarum crudelia. Quarto, quia vnde debebant gaudere, inuidebant. Inuidebant Deum misericordem. psalm. 88. Misericordias Domini in æternum cantabo. Quinto, quia vnde debebant illuminari, excæcabantur: quoniam de Dei misericordia detractabant. Eccles. 36. Ostende nobis lucem miserationum tuarum, hæc fiebant ibi. Et mirabantur pharisæi dicentes, quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis &c. Pharisæorum cæcitas est fugienda, Matthæi sanctitas imitanda, & Dei benignitas diligenda, & laudanda &c. Rogemus. *Quare in festo sancti Io. Apost. Cibiuit illum pane vitæ & intellectus &c.*

In

IN FESTO S. MICHAELIS. 139

In festo Sancti Michaelis.

IN omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Prou. 15. In his verbis notantur tria. Primo Dei prouidentia: secundo, eius bonitas. tertio, ipsius iustitia. Primum, ibi. In omni loco: secundum, ibi. Bonos: tertium, ibi. Et malos. Circa Primum sciendum, quod in triplici loco cōtemplatur Dñs, & in quod in triplici loco contingit esse rationabilem creaturam, in loco luminoso, in loco tenebroso, & in loco luminoso & tenebroso. Locus luminosus est cælus empyreus, vbi est lumen sine tenebris: locus tenebrosus est infernus, vbi sunt tenebræ sine lumine: locus luminosus & tenebrosus est iste mundus, vbi est lumen & tenebræ. Primus locus intrinsecus, secundus extrinsecus, tertius medius. In primo cōtemplatur tantum bonos, in secundo tantum malos, in tertio bonos & malos. De primo, Gen. 2. Fons egreditur de loco voluptatis. De secundo, Luc. 17. Ne ipsi veniant in locum tormentorum. Deut. 32. Inuenit eum in terra deserta, & in loco horroris & vastæ solitudinis. De tertio, Iob. 34. Deus dedit eis locum penitentiae &c. Propter hoc enim ponitur homo in mundo isto, vt agat penitentiam. Iudic. 2. Ascendit angelus Domini de Galgala in locum flentium. Est autem timenda visio Dei maxime ex quatuor. Primo, quia iudicat: secundo, quia videt tenebras: tertio, quia nemo se potest a visione eius abscondere. Abscondita, quia nullus potest post parietes latere: occulta videt, quia omnes cogitationes cordis. De his omnibus Eccles. 34. Oculi eius multo lucidiore sole. Sic ergo hic notatur Dei prouidentia. In hoc ergo quod addit, bonos, significat ad bonum. Videt autem eos primo, vt ab omni malo eripiat. Secundo, vt orationes eorum exaudiat. Tertio, vt misericordiam exhibeat. Quarto, vt bonum gratiæ conferat. Quinto, vt in omnibus protegat. Sexto, vt bonum gloriæ tribuat. De primo, psalm. 32. Oculi Domini super metuentes eum. De secundo, psalm. 33. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum &c. De tertio, Hierem. 24. Et ponam super eos oculos meos ad plantatum. De quarto, Eccles. 11. Oculus Domini respexit illum.

S 3 lum

SERMONES FESTIVI.

lum &c. id est, in bonum. De quinto, psa. 32. Oculi Domini super timentes eum & sequitur, quis est protector scilicet. In eis qui sperant super misericordia eius. De sexto, Isa. 49. Glorificatus est in oculis Domini. Videt ergo bonos ex sua bonitate: videt autem malos ex sua iustitia. Videt autem eos quatuor modis. Primo, eorum opera considerando: secundo, super malis eorum indignando: tertio, condemnando: quarto, eis non parcendo: quinto, poenam velociter inferendo. De primo, Eccl. 29. Opera omnis carnis, i. carnalium coram illo: & non est quicquam absconditum ab oculis eius. De secundo, Isa. 59. Et vidit Dominus, & malum apparuit in oculis eius. De tertio, Amos. 9. Oculi Domini super regnum peccatoris, ut conterat illud. De quarto, Ezech. 21. Et non pepercit super bonum: videt ergo malum ex iustitia. Isti sunt duo oculi, bonitas qua respicit bonos: & iustitia, qua videt malos. In istis ergo notatur Dei providentia, & eius bonitas, & ipsius iustitia. Providentia reuerenda, bonitas diligenda, iustitia metuenda.

De eodem.

N G E L I eorum semper vident faciem patris mei, Matth. 18. In his verbis notantur tria de angelis. Primo, angelorum benignitas. Secundo, sanctorum angelorum iucunditas: tertio, iucunditatis aternitas. Primum, ibi. Angeli eorum: secundum, ibi. Faciem patris: tertium, ibi. Semper. Magna benignitas angelorum notatur in hoc, quod dicuntur nostri: & bene nostri, quia quam cito anima creatur, datur ei angelus, quia sine dubio maximum est tam nobilem creaturam servire homini peccatori & ingrato frequenter. Servire autem dicuntur nobis tripliciter, scilicet purgando, illuminando, & perficiendo. Istae enim tres operationes conveniunt omnibus hierarchiis, sicut dicit Dionys. Primum, pertinet ad malum remotionem: secundum, ad intellectus illuminationem: tertium ad affectus perfectionem. Primo enim a malis purgamur, in intellectu illuminamur, in affectu perficimur. Purgamur per remotionem pravitatis & dissimilitudinis: illuminamur

DE B. FRANCISCO.

140

minamur per susceptionem diuini luminis: perficimur per inflammationem diuini amoris. De primo, Dionys. Oportet purgandos puros effici, & ab omni liberari dissimilitudinis effusione. De secundo, ibidem. Oportet illuminandos impleri diuino lumine, & ad contemplandam placidissimam virtutem castissimis mentis oculis reducentes. De tertio, ibidem. Oportet instaurandos participes fieri sacramentorum perfectiue scientiae. Et quia nobis haec faciunt, dicuntur angeli nostri: quia faciunt nobis octo seruicia, de quibus quare in processu primae Dominicae Quadagesimae &c. Sic ergo notatur eorum benignitas. Beatitudinis eorum iucunditas notatur, ibi. Faciem patris mei. Facies quippe eius est admirabilis, delectabilis, amabilis, & desiderabilis. Admirabilis, propter maiestatis infinitatem: delectabilis, propter gratiarum multipliciter amabilis, propter ineffabilis pulchritudinis claritatem: desiderabilis, propter gloriae aternitatem. De primis duobus Hesther. 9. Valde es admirabilis Domine, & facies tua plena gratiarum. Aug. Tanta est iucunditas diuini aspectus, ut numquam videri possit sine amore. De secundo. 1. Pet. 1. In quem desiderant angeli prospicere. Satis iucundum est videre faciem tam admirabilem, tam delectabilem. Tertio, notatur beatitudinis aternitatis, ibi. Semper: & importat tria, quod sine intermissione, si ne sine, & tota iucunditas eorum erit simul. ergo sancti angeli, & si ad exteriora officia mittantur, ab intimis contemplationibus numquam recedunt. Boetius. Aeternitas est vitae possessio tota simul, Ad quam aeternitatem perducat nos &c.

De Beato Francisco.

V S T V M deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, Sap. 11. In his verbis notantur duo. Primo, sanctorum meritum, ibi. Iustitiam deduxit. Secundo, premium sanctorum, ibi. Ostendit illi regnum. Circa meritum notatur tria. Primo, causa a qua est meritum: secundo, in qua est meritum: tertio, secundum quam est meritum. Causa efficiens meriti est Deus, S 4 causa

SERMONES FESTIVI.

causa in qua est meritum est iustum, causa secundum quā est meritum est via recta: hæc est formalis. Primum, ibi. Dominus secundum, ibi. Iustum: tertium, ibi. Per vias rectas. Est autem Dominus causa efficiens meriti quatuor modis. Primo, faciendo idoneum ad merendum: secundo, movendo ad volendum: tertio, iuvando ad faciendum: quarto, conservando ad perseverando. Primum facit per gratiā prævenientem: secundum, per gratiā subsequenter: tertium, per gratiā proficientem: quartum, per gratiā consummantem. De primo. 1. Corint. 4. Deus est qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate. De quarto, Phil. 1. Qui cepit in vobis opus bonū, ipse perficiet usque in diem in Christi Iesu &c. De his. 1. Corint. 15. Gratiā Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit. Circa secundum sciendum, quod iustus dicitur multipliciter, secundum quod iustitia dicitur multipliciter. Iustitia enim dicitur innocentia. Glosa super illud Exod. 13. Occidit Dominus omne primogenitum. Mors primogenitorū est amissio iustitię naturalis, qua sibi hoīes sociales sunt. Secundo, dicitur iustitia humilitas. Matth. 3. Sic decet nos implere omnem iustitiam. glosa, idest, humilitatem. Tertio, dicitur iustitia bona voluntas. Anselmus. Iustitia est rectitudo voluntatis conservata propter se. Quarto, iustitia dicitur misericordia. Aug. Iustitia est in miserando miseris. Quinto, iustitia dicitur ius reddens unicuique quod suum est. Isidorus. Iustitia est virtus, qua redditur unicuique quod suum est. Sexto, iustitia dicitur gratia iustificans. Rom. 5. Iustificati gratis per gratiā ipsius. Septimo, iustitia dicitur omnis bonitas. Heb. 1. Dilexisti iustitiam. glosa, idest omnem bonitatem. Octavo, dicitur iustitia perseverantia in bono opere: unde in definitione. Iustitia est constans & perpetua voluntas animi &c. Iustus ergo dicitur, qui se servat innocentiam, qui habet gratiā iustificantem, rectam voluntatem, humilitatem, & misericordiam, qui reddit unicuique quod suum est, qui habet omnem bonitatem & perseverantiam in bonitate. Sequitur, Per vias rectas. Rectę sunt illę, per quas recte itur ad vitam æternam. Illę autem sunt quinque. Primo, charitas. 1. Cor. 13. Adhuc excellentiorem vobis viam

IN FESTO S. DIONYSIO. 148

viam demonstro. Secundo, paupertas. Matth. 5. Beati pauperes spiritu. Tertio, tribulationum tolerantia. Act. 13. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Quarta, obedientia. Greg. super illud Matth. 2. Per aliam viam reuerſi sunt in regionem suam &c. Per aliam viam redire monemur, ut qui propter inobedientiam a paradiso cecidimus, per obedientiam reuertamur. Quinto, veritas. Anselmus. Veritas est rectitudo sola mente perceptibilis. p. 24. Vniuersę vię Domini misericordia, & veritas. Sic ergo in præmissis notatur sanctorum meritum in sequentibus præmium ostenditur, ibi. Ostendit illi regnum Dei. Regnum Dei dicitur ciuitas cęlestis, siue beatitudo æterna, quę dicitur proprie regnum Dei, Ad quod nos perducatur &c.

De sancto Dionysio.

M I autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, Gal. 6. &c. *Require in Inventionem sanctę Crucis.* Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos. Matth. 11. *Quere in festo sancti Matthię Apostoli.*

De eodem.

Vocans ab oriente autem, & de terra longinqua virum voluntatis meę. Isa. 46. Possunt hæc verba exponi de B. Dionysio: & notantur hic tria ad eius commendationē. Primo, eis dignitas: secundo, sapientię ipsius claritas: tertio, contemplationis sublimitas. Primum ibi. Vocans: magna dignitas est vocari a rege cęli, a dominatore angelorum, a Domino omnium. Secundum, ibi. Ab oriente: tertium, ibi. Auem. Circa primum sciendum, quod Dominus vocauit B. Dionysium quadrupliciter. Primo, ad sanctitatem radiis virtutum eum illuminando. Secundo, ad prædicationis effectum, eum in episcopali dignitate sublimando. Tertio, a Græcia in Franciam deducendo, & eā per ipsum illuminando. Quarto, de mundo ad cælum eum gloria martyrii coronando. De primo, Act. 17. In quibus & Dionysius

SERMONES FESTIVI.

Dionysius Areopagita credidit. De aliis tribus in legenda sua. In hoc ergo quod dicitur, vocans, notatur eius dignitas: ab oriente, sapientiae claritas: & exponitur tribus modis. Primo, ad literam: ab oriente enim venit in occidentem, ut tamquam verus sol partes occidentis illuminaret. Secundo, ab oriente, id est ab Athenis. Oriens enim est principium luminis, cum ab eo veniat omne lumen, & Athenis principium & caput erat: tunc omnis philosophiae & sapientiae. Tertio, ab oriente, id est sapientis claritate: habuit enim multiplicem sapientiam, cum philosophus fuerit. Contemplationis eius sublimitas notatur, ibi. Auem: volauit enim tamquam avis altissima contemplando. Volauit autem tripliciter in celum. In celum humanae naturae, in celum angelicae naturae, in celum sanctissimae Trinitatis. In primo caelo vidit caelestem sub hierarchia: in secundo, vidit caelestem hierarchiam &c. De eodem. Sancti per fidem uicerunt regna. *Requie in festo sancti Fabiani.* De sancto Luca. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum &c. *Quere ibidem.*

De sancto Luca Euangelista.

ECCO ego mitto vos, sicut agnos inter lupos, Luc. 10. In his verbis tria norantur. Primo, datur sanctis confidentia: secundo, subiungitur eorum innocentia: tertio, subditur iniquorum malitia. Primum notatur, ibi. Ecce ego mitto uos, qui sum bonus, ut uelim defendere: sum sapiens, ut sciam protegere: sum omnipotens, ut possim eripere. Cum ego inquam sic bonus, sic sapiens, sic potens mittam uos, debetis in omnibus confidere. De primo, Ioan. 10. Ego sum pastor bonus: bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. De secundo, Ioan. 18. Cum essem cum eis, seruabam eos. De tertio, Isa. 40. In brachio suo proteget agnos. In potentia sua defendit eos. In brachio. In intelligitur fortitudo. Secundum uero, ibi. Sicut agnos. Agni dicuntur sancti propter tria. Primo propter innocentiam: secundo, propter simplicitatem: tertio, propter mansuetudinem. Sic sancti sunt innocentes malum non faciendo, sunt simplices intentionem

DE S. SIMONE ET IYDA.

142

nem suam ad Deum dirigendo, mansueti mala illata sine animi amaritudine sustinendo. De primo, 2. Cor. 6. Neminis dantes ullam offensionem. 2. Pet. 3. Satagite immaculati in ueniri. De secundo, Matth. 10. Effore simplices sicut columbae. De tertio, Hierem. 1. Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam &c. Iniquorum malitia norantur, ibi. Inter lupos: & dicuntur mali lupi propter tria. Primo, propter nequitiam: secundo, propter inuidiam: tertio, propter sauitiam. Lupus est animal rapax, ideo significat in malis nocendi nequitiam: habet visum corruptum, quia auferit homini uocem, si primo eum videat quam videatur ab eo, ideo significat inuidiam. Est animal crudele, ideo significat malorum sauitiam. De nocendi nequitia, Hierem. 5. Lupus ad uesperam vastauit eos. De inuidia, Gen. 27. Peiora pessima deuorauit filium meum Ioseph. 1. inuidia. De tertio, Sophon. 3. Iudices eius lupi uespere non derelinquebant in mane &c. Beatus iste sanctus sicut agnus innocens, similiter mansuetus in medio iniquorum cum dicta protectione, sapientia, & bonitate custoditus, reductus est quasi ad ouile uitae aeternae, Ad quam nos perducatur &c.

De eodem.

CIBARIUM illum pane uitae & intellectus, & aqua sapientiae salutaris potabit illum, & firmabitur in illo, Eccl. 15. *Quere in festo sancti Ioannis euangelista.*

De sancti Simone & Iuda ex euangelio.

VOS non estis de hoc mundo, sed ego elegi uos de mundo, propterea odit uos mundus, Ioan. 15. In his verbis norantur tria. Primo, sanctorum dignitas: secundo, Christi benignitas: tertio, mundi malignitas. Primum, ibi. Vos non estis de hoc mundo. Magna est dignitas sanctorum, quod non sunt ciues huius saeculi nequam, sed sunt ciues caeli. Ephes. 2. Estis ciues sanctorum & domestici Dei. Dicuntur autem sancti non esse de mundo propter tria. Primo, quia mundum, & omnia quae eius sunt despicunt. Secundo, quia mundus eos persequitur. Tertio, quia non secundum mores mundi uiuunt. De primo, Matth. 11. Ecce nos

SERMONES FESTIVI.

ce nos reliquimus omnia. 1. Ioan. 2. Nolite diligere mundum neque ea quæ in eo sunt Philip. 4. Omnia arbitratus sum vt stercora. De secundo, Ioan. 15. Si de mundo essetis, mundus quod suum est diligeret: quia vero de mundo non estis, propterea odit vos mundus &c. Item, non viuunt secū dum mores mundi. Mores mundi sunt gaudere, delitiis affluere: mores vero sanctorum sunt tristari, flere, & affligi. Ioan. 16. Mundus gaudebit, vos autem cōtristabimini. Item dicit Apostolus. Nostra conuersatio in cælis est, & non in mundo. Benignitas notatur in secunda clausula, ibi. Ego elegi vos de mundo. Primo, elegi tam viles seruos quā eligeretur. Ioan. 15. Non uos me elegistis, sed ego elegi vos &c. Elegit autem Dominus sanctos de mundo propter tria. Primo, propter ipsius mundi malignitatem: secundo, propter poenarum, quæ in eo sunt, multipliciter: tertio, propter per eundi necessitatem. De primo. 1. Ioan. 5. Totus mūdus in maligno positus est. De secundo, Greg. Contemnendus est hic mundus, etiam si rebus prosperis animum demulcet: nunc autem quia tot calamitatibus premit, quid aliud nisi vt contemnatur clamat? De tertio, 1. Ioan. 2. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Mundi malignitas notatur in tertia clausula, ibi. Propterea odit vos mundus: & apparet magna iniquitas, qua mundus odit sanctos, maxime propter tria. Primo, quia ab ipsis mundus illuminatur. Secundo, quia per ipsos a periculis liberatur. Tertio, quia per ipsos saluatur. De primo, Matth. 5. Vos estis lux mundi. Philip. 2. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. De secundo, Gene. 19. Si inuenero ibi decem iustos, parcam eis &c. vnde sequitur quod sancti sunt causa quod mundus non perit. Item, mundus per sanctos saluatur: vnde vni ex eis dictum est. Gene. 41. Vocauit nomen eius Saluatorem mundi, & Isa. 19. Mitter eis Saluatorem &c. Patet quod sanctis istis conueniant verba ista. Ipsi non fuerunt de mundo, sed electi a Deo, ideo mundus odiuit eos, & occidit: & propter hoc venerunt ad uitam æternam, Ad quam &c. De eodem. Propter te mortificamur tota die. *Quere in festo. SS. Ioannis & Pauli.*

IN FESTO OMNIUM SANCTOR. 143

In festo omnium Sanctorum ex euangelio.

IDENS Iesus turbas ascendit in montem. Matth. 5. In his verbis duo notantur, scilicet Dei bonitas, & ipsius maiestas. Vidēs Iesus turbas, quas Deus vidit diuersis temporibus oculis suæ bonitatis. Prima fuit turba angelorum, quam uidit in initio temporis, eos in beatitudine confirmando. Gen. 1. Vidit Deus lucem quod esset bona, idest, angelicam naturam, dicit Augustinus. Secunda patriarcharum, quam vidit eos fide illuminando. Osee. 9. In cacumine eius uidit patres eorum, idest in sublimitate sanctitatis. Tertia turba prophetarum, quam uidit prophetali radio illuminando. Hierem. 1. Priusquā te formarem in utero, nouite. Quarta turba apostolorum, quam vidit eos ad prædicationis officium mittendo. Matth. 4. Vidit duos fratres, & ait illis. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Quinta turba martyrum, quam uidit eos in passione consolando. psal. 33. Oculi Domini super iustos. Sexta turba confessorum, quam vidit eos luce scientiæ illuminando. psal. 32. Oculi Domini super timentes eum. Septima turba uirginum, quam vidit sibi inseparabiliter copulando: hi sunt autem qui cum mulieribus non sunt coinquinari &c. & post. Hi sequuntur agnum quocunque ierit. Iste sunt septem turbe, de quibus dicitur in euangelio. Primæ turbe conuenit prima beatitudo, scilicet Beati pauperes spiritu, idest, angeli humiles, qui pauperes extiterant superbia, qua diues & plenus fuit lucifer cum suis sequacibus. Secunda patriarchis, qui fuerunt mites, qui tot minis laceffi mansuetudinem seruabāt, & ideo data est eis terra promissionis. Tertia prophetis, qui propter mala quæ videbant, fletibus vacabant. Quarta apostolis, qui tantam habuerunt famem iustitiæ, quod vt satiari possent, eam per totum mundū quærebant. Quinta, scilicet misericordia martyribus, qui ita fuerunt pleni misericordia, vt eam suis persecutoribus impenderint. Sexta uirginibus, qui mundiciam corpore & mente seruabant. Septima confessoribus, qui vt pacifice possent viuere, ab omni inquietudine se segregabant. In uisione ergo turbarum

SERMONES FESTIVI

Turbarum apparet eius bonitas, sed in montis ascensione apparet eius maiestas. Ascendit in quàm in montem: ascendit in triplicem montem. Primus mons, patris diuinitas: secundus, matris virginitas: tertius, celi sublimitas. De primo, psal. 67. Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Dominus enim inhabitat inaccessibilem lucem æternitatis. 1. Timot. 1. Lucem inhabitat inaccessibilem. De secundo, Dan. 4. Lapis absconditus est de monte sine manibus, quia natus est Christus de Virgine sine opere humano. De tertio, psal. 23. Quis ascendit in montem Domini? Primum montem ascendit ab æterno in sua a patre generatione: secundum, in incarnatione: tertium, in ascensione. De primo. Matth. vlt. Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, hoc est, Ascendisse me ab æterno, modo apparet. De secundo, Isa. 19. Ascendit Dominus super nubem leuem &c. De tertio, Ephes. 3. In prima ascensione apparet æternitas, in secunda eius humanitas, in tertia eius gloria. In prima est adorandus, in secunda amandus, in tertia desiderandus &c.

De Sancto Martino.

CIDI PALLIUM meum, euulsi capillos & barbam, & sedi mœrens. Hesth. 9. Hæc verba possunt exponi de B. Martino. Et notantur hic tria, quæ fecit in triplici statu, scilicet in statu militis, in statu monachi, & in statu episcopi. Fuit enim miles, monachus, & episcopus. Miles pallium scidit ad literâ, & pauperi nudo dedit. Isa. 4. Cum videris nudum, operi eum. Monachus capillos euulsi, id est, temporalia reliquit, quæ per capillos designant. Episcopus mœrens sedit, quia ad episcopum pertinet peccata subditorum flere. Hierem. 11. Quis dabit capiti meo aquam &c. Moraliter in verbis istis notantur tria necessaria penitenti, scilicet contritio, confessio, & carnis maceratio. Primum, ibi. Mœrens. Est enim contritio dolor de peccatis, psal. 6. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo &c. Secundum, ibi. Euulsi capillos & barbam, id est, peccata mentis & carnis. Scarnalia & spiritualia, quæ radenda sunt nouacula confessionis.

DE S. CAECILIA.

144

Confessionis. Ezech. 5. Sume tibi gladium acutum radens pilum &c. Carnis maceratio pertinet ad satisfactionem, nota ibi. Scidi pallium. Per pallium intelligitur corpus. Cant. 5. Tulerunt pallium meum, id est, corpus. Vox est Martini &c.

De Sancta Cecilia.

MULIER diligens corona est viro suo, Prou. 12. Hæc verba possunt exponi de B. Cecilia: & notantur hic tria de ea. Primum, ipsius natura exprimitur: secundum, virtus subiungitur: tertium, virginitatis præmium exprimitur. Primum, ibi. Mulier: secundum, ibi. Diligens: tertium, ibi. Corona est viro suo. Circa primum sciendum, quod B. Cecilia fuit mulier speciosa, gratiosa, & gloriosa. Speciosa propter tria. Primo, propter virginitatis candorem: secundo, propter martirii ruborem: tertio, propter corporis decorum. Fuit ergo virgo, martyr, & pulchra. De primis duobus. Cant. 1. Ecce tu pulchra es amica mea. De tertio, in legenda sua. Gratiola fuit in tribus, Deo per humilitatem, angelis per puritatem, & hominibus per benignitatem. De primo. 1. Pet. 1. Humilibus dat gratiam. Gloriosa fuit propter tria, in rationabili, propter aureolam prædicationis: in irascibili, propter aureolam martirii: in concupiscibili, propter aureolam virginitatis. Fuit enim prædicatrix, martyr, & virgo. Patent hæc in legenda sua. Circa secundum sciendum, quod fuit diligens in quinq; quæ. Primo, in carnis maceratione: secundo, in Dei dilectione: tertio, in deuota oratione: quarto, in elemosynarum elargitione: quinto, in aliorum conuersione. De primo, Cilicio Cecilia carnem domabat. De secundo, Cantantibus organis Cecilia soli Deo decantabat. De tertio, Non diebus, nec noctibus a colloquutione Dei & oratione cessabat. De quarto, in legenda de pauperibus quos misit ad Urbanum. De quinto, patet in conuersione viri confratris: unde sequitur. Corona est viro suo in vita æterna: corona fuit viro suo moraliter. De coronis. Quære in festo Sancti Stephani &c.

D2

SERMONES FESTIVI.

De Sancto Clemente.

QUAE multae non potuerunt extinguere charitatem &c. Cant. 8. Satis patet quomodo haec uerba conueniunt. B. Clementi. Tanta enim fuit in eo charitas, quod omnes aquae maris non potuerunt eam extinguere. Notantur autem hic tria circa passionem eius. Primo, eius passionis acerbitas: secundo, per seuerantiae constantia: tertio, ipsius charitas. Primum, ibi. Aquae multae, id est marinae, quod est omnium aquarum congregatio, in quo fuit submersus beatus Clemens. Secundum, ibi. Non potuerunt extinguere. Nulla enim tribulatio eum potuit ab amore Christi separare. Rom. 8. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio &c. Tertium, ibi. Charitatem. Sunt enim quatuor actus charitatis specialiter, qui fuerunt in B. Clemente. Primus actus est unire diligenter cum dilecto, id est hominem cum Deo. Secundus vniificare: & de his duobus. Aug. in lib. de spiritu & anima. Quid est charitas, nisi vita copulans diligentem cum dilecto? Tertius diligere. Diony. Amorem, inquit, siue diuinum, siue angelicum, siue intellectualem, siue actualem dicimus quandam vnitivam uirtutem superiora mouentem ad inferiora providentiam aequiformem, in socialem vicissitudinem, nouissimam substantiam ad meliorum & superpositorum conversionem. Quartus actus charitatis est desiderare praesentiam dilecti continuam. Aug. in lib. de moribus. Charitas est rectissima animae nostrae conuersio, qua nos iugimur. Deo Cat. 2. Nutriate dilecto, quia amore laqueo &c.

De Sancta Catharina.

SAPIENS mulier aedificat domum suam. Prou. 14. Haec uerba possunt exponi de B. Catharina: & notantur hic duo. Primum, eius sapientia: secundum, utilitas. Primum, ibi. Sapiens mulier: secundum, ibi. Aedificat domum suam. Circa primum sciendum, quod beata Catharina significatur per tres mulieres sapientes, de quibus inuenitur in textu. Prima mulierem

DE S. CATHARINA.

145

lier sapiens Abigail. 1. Reg. 25. Erat autem mulier sapiens & speciosa. Secunda mulier Thecenis. 2. Reg. 14. Misit & tulit inde mulierem sapientem. Tertia mulier. Debora. Iudic. 5. Et clamauit mulier sapiens &c. Prima mulier fuit sapiens in ethica: miro enim modo philosophata est de moribus, sicut pater ibidem. Maliciam, inquit, uitae &c. Secunda mulier sapiens fuit in physica. Locuta est de naturis rerum. Omnes, inquit, morimur, & quasi aquae dilabimur, inter quas non reuertimur. Tertia mulier fuit sapiens in logica: est enim logica rationalis scientia inquirens verum. Ipsa rationabiliter loquendo respondebat veritatem. Haec est quae dicit. Nonne ego sum quae impedo veritatem &c. Et in ista triplici sapientia fuit B. Catharina sicut in legenda sua dicitur. Prima mulier liberauit Nabal per suam sapientiam, secunda Absalon, tertia ciuitatem. B. Catharina sua sapientia liberauit philosophos a damnatione perpetua ad Christi fidem conuertendo: liberauit fideles in fide Christi confirmando: liberauit ecclesiam a confusione, regem & philosophos conuertendo. Per Nabal qui interpretatur stultus, significatur illi, quorum sapientiam stultam fecit Deus. 1. Cor. 1. Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Per Absalon fideles interpretantur. Est enim patris luctus, vel amaritudo: Christus autem pro fidelibus fleuit, & passionem & amaritudines sustinuit. 2. Pet. 2. Christus passus est pro nobis &c. Thren. 3. Recordare paupertatis & transgressionis meae &c. Ciuitas vero figurat ecclesiam. psal. 121. Hierusalem quae aedificatur ut ciuitas. Fuit ergo sapiens mulier, scilicet quia utilitas sapientiae eius aedificauit eam tripliciter. Primo, lapides in eius aedificio construendo: secundo, constructos confirmando: tertio, destructori resistendo. Primum patet in philosophis, quos in edificationem ecclesiae collocauit: secundum pater in fidelibus, quos uerbis & exemplis confirmauit: tertium in rege, quem consutaui. Et praeter istas sapientias habuit quinque alias sapientias, quae sunt sapientiae sanctorum. Prima, est Deum timere. Secunda, a malo recedere. De his duobus. Iob 28. Ecce timor Domini, ipse est sapientia, ecce primum: & recedere a malo intelligentia, ecce secundum. Tertia sapientia sanctorum est

Serm. S. Tho. Aquin. T bona

SERMONES FESTIVI.

bona agere. Quarta, mala pati. Quinta, in his perseverare. Aug. Sapientia sanctorum est bona agere, & pati mala, & in his perseverare. In istis sapientiis studere debemus &c.

De Sancto Andrea ex euangelio.

T illi continuo relictis retibus secuti sunt eum, Matth. 4. Tria docent nos hic isti Apostoli exemplo suo. Primum, continuo Deo obedire: secundum, retia relinquere: tertium, post ipsum ire. Primum, ibi. Continuo. Secundum, ibi. Relictis retibus. Tertium, ibi. Secuti sunt eum. Circa primum nota, quod propter quatuor maxime debemus continuo Deo obedire. Primo, quia continuo definimus: secundo, quia continuo ueniet inobedientibus ira illius: tertio, quia continuo datur obedientibus premium: quarto, quia continuo sibi irrationales creature obediunt. De primo, Sap. 2. Et nos nati continuo definimus esse. De secundo, Eccl. 5. Subito ueniet ira illius. De tertio, Isa. 60. Ego sum, subito faciam illud: loquitur de premio sanctorum. De quarto, Matth. 20. Arrestata est continuo ficalnea, ex quo precepit ei Dominus. Circa secundum nota, quod quadruplex est rete quod est cauendum. Primum sunt diuitia seculares. Iob. 18. Misit in rete pedes suos. Secundum, mala mulier. Abacu. 1. Congregauit in rete suum. Bernardus de sorore sua ante conversionem dixit, quod erat rete diaboli. Tertium, adulator amicus proditor. Prou. 29. Homo qui blandis ficitur sermonibus loquitur amico suo &c. Quartum, ultio diuina. Osee 8. Expandi super eos rete meum. Circa quartum nota, quod Dominus promittit quatuor sequentibus se. Primo, vite claritatem. Io. 8. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. Secundo, iudiciariam potestatem. Matth. 19. Vos qui secuti estis me, sedebitis super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Tertio, thesaurum celestem. Ibidem. Veni, sequere me, & habebis thesaurum in celis. Quarto, loci amenitatem. Io. 1. Si quis mihi ministrat, me sequatur: & ubi ego sum, illic & minister meus erit. Primum est premium rationalis, secundum irascibilis, tertium concupiscibilis, quartum corporis. Ad quod perducatur nos Deus &c.

De

DE S. ANDREA, ET NICOLAO. 148

De eodem.

SCENDAM in palmam, & apprehendam fructus eius, Cant. 8. In his verbis tria notantur ad laudem B. Andreae, cuius verba hæc possunt esse. Primo, patiendi voluntas, ibi. Ascendam: secundo, passionis qualitas, ibi. In palmam: tertio, passionis utilitas, ibi. Et apprehendam fructus eius. Circa primum nota, quod octo sunt gradus ascendendi in palmam. i. In crucem. Primus gradus, persecutoris aggressus. Secundus, deuota martyrii processio: de his duobus in vita sua. Tertius, deuota de cruce predicatio. In legenda, ibi. O si scires virtutem crucis &c. Quartus, carceris toleratio, ibi. Iussit eum in carcerem detrudi. Quintus, populorum eum liberare volentium prohibitio, ibi. Nolite sanctum. Sextus, funium protestatio, ibi. Iussit eum funibus cædi. Septimus, deuota, ut pati mereretur, oratio, ibi. O beata crux. Eze. 40. Et septem graduum erat ascensus eius. Circa passionem notandum, quod passus est desideranter, ibi. Iam concupiscenti animo preparatus: confidenter, ibi. Securus: lætanter, ibi. Gaudens venio ad te: constanter, quia numquam a predicatione cessabat: longanimitate, ibi. Bi duo: gratanter, gratias agendo: perseveranter, quia numquam nisi mortuus descendere voluit. Circa tertium nota, quod ipse collegit duodecim fructus de palma illa, idest, duodecim gaudia paradisi. Apoc. 12. Et lignum afferens fructus duodecim per singulos menses &c.

De sancto Nicolao ex epistola.

CCE sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, Ecc. 44. In his verbis commendatur iste sanctus a sex. Primo, a diuina ad sacerdotium vocatione, ibi. Ecce, quia hic est quem Dominus elegit. Heb. 5. Nemo assumit sibi honorem, nisi qui vocatur a Deo. Secundo, a sacerdotalis officii executione, ibi. Sacerdos, idest, sacer dux, populum per bona exempla ad vitam æternam ducendo. 1. Timot. 4. Sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in chari

T 2 rate

SERMONES FESTIVI. 233

tate, in fide, in castitate &c. Vel sacra dans, sacramenta deuote tribuendo, Matth. vlt. Baptizantes eos in nomine patris &c. Vel sacra docens, doctrinam insinuando. 2. Tim. 4. Prædica verbum. Tertio, a virtutū splendore, ibi. In diebus suis. Habuit enim septem dies. Diem solis, idest, diem sapientie: diem lunæ, idest, donum intellectus: diem martis, idest, fortitudinis: diem mercurii, idest, consilii: diem iouis, idest, scientie: diem veneris, idest, pietatis: diem saturni, idest, timoris. De his septem diebus. Deut. 18. Septem diebus non apparebit fermentum, quia in istis diebus nihil habere debemus de hypocrisi, vel inani gloria. Lucæ 12. Attendite a fermento pharisæorum, quod est hypocrisis. Quartum, commendatur a recta intentione, ibi. Placuit Deo, non hominibus. Gal. 1. Si adhuc hominibus placere, Christi seruus non essem &c. Quinto, a sancta conuersatione, ibi. Inuentus est iustus, idest, apparuit. 1. Pet. 2. Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam. 2. Pet. 2. Aspectu enim & auditu iustus erat. Sexto, a deuota oratione, ibi. Factus est reconciliatio: per orationem enim fit reconciliatio. Sap. 18. Propter rans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis sue scutum orationem, & per incensum deprecationem alligans restitit iræ, & finem impotuit necessitatis. Nota. Qui in diebus suis placuit Deo. Illos dies debemus studere habere, qui expellunt septem noctes septem vitiorum. Timor expellit superbiam, pietas iram, scientia inuidiam, fortitudo accidiam, consilium auaritiam, intellectus gulam, sapientia luxuriam &c.

De Beata Lucia.

V1 gloriatur, in Domino gloriatur. 2. Cor. 10. Omnis rationalis creatura appetit gloriam, quia ad hoc creata est: ideo Apostolus docet hic ubi inuenitur vera gloria. Est enim gloria falsa in diuitiis temporalibus. psalm. 111. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Vana, in honoribus sæculi. psalm. 9. Gloriantur in simulacris suis. in sæculi dignitatibus. Hie.

re.

DE S. THOMA APOSTOLO. 147

re. 9. Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua &c. Stultus, in voluptatibus: stultus est, n. gloriari in elcīs mortalibus. 1. Tim. 5. Quæ in delitiis est, viua mortua est. Mala, in iniquitatibus. psalm. 51. Quid gloria is in malitia? Prima conuertetur in inopiam. Iob. 27. Diues cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inueniet &c. Secunda, in ignominiam. Osee. 9. Gloria eorum in ignominiam commutatur. Tertia, in luctus angustiam. Apocal. 18. Quantum se glorificauit, & in delitiis fuit, tantum dat ei tormentum & luctum &c. Quarta, in æterna tormenta. psalm. 20. Pluet super peccatores lacrimas. Isa. vltim. Vermis eorum non morietur &c. Vera gloria in Domino est gloriari in eius cognitione. Hierem. 9. In hoc gloriatur qui gloriatur scire & nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam, & iudicium, & iustitiam in terra. Item, in mirabilium eius consideratione. Eccl. 18. Gloriari in mirabilibus eius. Itē, in Dei dilectione. psalm. 5. Gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum. Item, in Dei laudatione. psalm. 105. Gloriamur in laude tua. Item, in Dei perfruitione. psalm. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua &c.

De sancto Thoma Apostolo.

Abyssus vocem suam: altitudo manus suas leuauit, Abacuc. 3. Possunt hæc verba exponi de beato Thoma. Et notantur hic duo. Primo, Thomæ fidelitas, ibi. Altitudo manus suas leuauit. Secundum, diuina bonitas, ibi. Dedit abyssus vocem suam. Abyssus dicitur Thomas propter tria. Primo, propter nominis rationem: secundo, propter etymologiæ significationem: tertio, propter diffinitionem. Propter nominis rationem, quia Thomas interpretatur abyssus. Propter etymologiæ significationem, quia abyssus dicitur ab a, quod est sine, & byssus quod est pannus candidus, idest, sine candore lucis: fuit enim aliquando sine candore & luce fidei. Propter diffinitionem, quia abyssus est profunda aquarum congregatio. Aquæ profundæ sunt verba profunda, quæ fuerunt in beato Thoma. Prou.

T 3

18.

SERMONES FESTIVI.

13. Aqua profunda verba ex ore viri. Hic abyssus dedit quintuplicem vocem. Prima fuit dilectionis. Io. 11. Eamus & nos, & moriamur cum illo. Secunda, dubitationis. Ioan. nis. 20. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Tertia, confessionis. Io. 20. Dominus meus, & Deus meus. Quarta obedientie. Domine, quomodo vis mitte me. Quinta, iustitiae, quando rogauit ut ille qui eum percussit, puniretur in praesenti. Dedit etiam & sextam vocem, scilicet praedicationis Iudeorum, & sponsi & spose conuersione. Bonitas Dei notatur, ibi. Altitudo manuum suarum leuauit. Altitudo Christus, quia tunc manus ad litteram leuauit, quando eas Thomae ad dandam fidem de sua resurrectione vera ostendit. Leuauit autem Dominus manus ad quatuor. Primo, ad offerendum sacrificium pro mundi expiatione. Ps. 140. Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Secundo, ad dandam benedictionem. Luc. vii. Eleuatis manibus benedixit eis. Tertio, ad potentiam suam ostensionem. Deut. 32. Et leuabo manus meas ad caelum. Quarto, ad malorum percussorem. Eccl. 3. Alleua manum tuam super gentes alienas. Pro prima alleuatione debemus eum diligere: pro secunda, ei gratias agere: pro tertia, eum timere: pro quarta, sibi obedire. De prima, Bernard. Super oia &c. De Secunda, Ephes. 1. Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus. De tertia, Matth. 10. Eum time-te, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam &c. De quarto, Deut. 18. Qui autem verba eius, quae loqueretur in nomine meo, audire noluerit, ego vltor existam, Ad quam benedictionem perducatur nos Christus. Amen.

Finis Sermonum Dominicalium & festiuorum Dni Thomae
de Aquino Doctoris Angelici, in Bibliotheca Vars.
cana nuperrime reperiuntur.

EIVSDEM

EIVSDEM. S. THOMAE
DE AQUINO DOCTORIS
ANGELICI

SERMONES DE VENERABILI
sacramento Altaris, qui etiam
habentur in tomo decimo-
septimo Opusculorum,
Opusculo. 58.

CAP. I.

De tribus causis institutionis sacramenti corporis Christi.

VENITE, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Prouerb. 9. His verbis Dominus nos inuitat ad salutare conuiuium, in quo praeparauit pretiosum cibum, scilicet corpus & sanguinem suum, iuxta illud Prouerb. 6. Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum ne reuelas extraneo. Res secreta est altaris sacramentum, quasi sacrum secretum, cuius causa non infidelibus, sed fidelibus est reuelanda. Nota quod causa institutionis est triplex. scilicet memoria Saluatoris, sacrificium altaris, cibis hominis. Haec tria disposuit in hoc sacramento diuina sapientia contra tria vetera mala, scilicet contra obliuionem Dei, contra debirum rapinae alienae rei, contra corruptiones pomi mortiferi. Primi enim parentes in haec tria mala inciderunt serpentina fraude decepti, & per eos successeurs sunt deprauati.

T 4 De

DE SACRAMENTO ALTARIS.

De primo, Ecclesiast. 10. Initium superbiæ hominis apostatæ a Deo, quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor eius scilicet per obliuionem in occupatione damnosæ negotiationis cum serpente: quod sæpe adhuc quibusdam stultis solet euenire. De secundo, Genesis 3. Videns mulier lignum quod esset bonum ad vescendum, & pulchrum, oculis, aspectuque delectabile, tulit de fructu, & comedit, & deditque viro suo, & sic ambo rapinam cõmiserunt. Huius rapinæ similitudinem faciunt, qui in vsu creaturarum & rerum per alium iustitiæ mensuram excedunt. De tertio, Genesis 3. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. In quacumque enim die comederis ex eo, morte morieris, & in bono immortalitatis corporis. psal. 13. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Sic qui peccati venenum in vsum sumunt, animas occidunt & corrumpunt. Igitur contra triplex vetus malum institutum est hoc sacramentum. Luc. 22. Accipite & comedite, Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Hoc facite, inquit, in meam commemorationem. Ecce prima causa, scilicet memoria Saluatoris contra obliuionem. Quod pro vobis tradetur, id est, vt agnus Dei offerretur. Ecce secunda causa, scilicet sacrificium altaris contra rapinam. Accipite & comedite Ecce tertia, scilicet cibus medicinalis contra corruptionem. Memoria ergo Saluatoris contra obliuionem est prima causa, vt hoc scilicet admoniti, totam mentem, & omnes sensus nostros quos a Deo auertimus, & cū prauis quandoque cogitationibus & delectationibus vagari permisimus, a noxiis abstrahentes integraliter ad Deum referamus. Hinc dicit, Hoc facite in meam commemorationem. Eusebius. Quia corpus assumptum Dominus ablaturus erat ab oculis, & illaturus lyderibus, necessarium erat vt die cœnæ sacramentum nobis sui corporis & sanguinis cõsecraret, vt offerretur iugiter per mysterium, quod offerebatur semel in pretium, & perennis victima viueret in memoria, & semper præsens esset in gratia. Nota, ad habendam semper memoriam Saluatoris cogunt nos tria argumenta suæ charitatis. s. remissio peccatorum, redemptio impignoratorum, continuatio beneficiorum. De primo, Isai. 43.

Ego

OPVSCVLVM LVIII. 149

Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum nõ recordabor, reduc me in memoriam. De secundo, Ecclesiast. 29. Gratiã fideiussoris tui ne obliuiscaris, quin. s. s. pro ea diligas, & quin orationibus & bonis operibus debitum ei reddas. Cant. 5. Aperi mihi foror mea, amica mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium. Aperi mihi. i. suscipe me in mentem tuam in memoriam & dilectionem, quia caput meum. s. diuinitas, plenum est rore. i. misericordia ad dimittendum peccata, & cincinnati mei. i. humanitas, guttis noctium. i. effusione sudoris lacrymarum, & sanguinis passionum, ad redimendum hereditatem tuam pro satisfactione peccatorum tuorum impignoratam. De tertio, Deute. 8. Obserua, & caue ne quando obliuiscaris Domini Dei tui, & negligas mandata eius, ne postquam comederis, & biberis, & satiatus fueris, habuerisque cunctarum rerum copiam. eleuetur cor tuum, & non reminiscaris Domini Dei tui. Glos. Eccl. 17. Sicut nullam momentum est quo nõ vtitur homo Dei bonitate, ita semper debet esse in memoria præsens. Secunda causa institutionis est sacrificium altaris contra quandam quotidianam delictorum nostrorum rapinam, vt sicut corpus Domini semel oblatum est in cruce pro debito originali, sic offeratur iugiter pro nostris quotidianis delictis in altari, & habeat in hoc ecclesia munus ad placandum sibi Deum super omnia legis sacrificia pretiosum & acceptum. Mala. 3 Placebit Domino sacrificium Iuda, & Hierusalem quasi regis & militiæ. i. Christi ecclesiæ Alexander Papa. Nihil in sacrificiis ecclesiæ maius esse potest quod corpus & sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior est, sed omnes piecellit, quæ pura conscientia Deo offerenda est, & pura mente sumenda. Et sicut potior est præ ceteris, ita potius venerari debet. Ad hoc sacrificium approbandum notatur triplex ratio mutandi vetus sacrificium. Prima authoris nostri sacrificii potestatis. s. Christi, qui nõ solum ex eo quod est Dominus & rex vniuersæ terræ, sed ex summi sacrificii ad eum translatione poruit & debuic suum in melius sacrificium commutare. Psal. 109. Iurauit Dominus, & nõ pernebit eum, &c. Non dicit secundum ordinem Aaron, vel secundum ritum Leuitarum,

DE SACRAMENTO ALTARIS.

tarum, qui obtulerunt carnes hircorum & taurorum, sed secundum ordinem Melchisedech, qui obtulit panem & vinum. Heb. 7. dicitur. Quodd fuit necessarium secundum ordinem Melchisedech alium exurgere sacerdotem, & non secundum ordinem Aaron. Translato enim sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat. Manifestum est autem quodd ex tribu Iuda ortus est Dominus noster, de qua secundum legem non erant sacerdotes. Secunda est debitorum nostrorum exigentia. Tam magnum enim erat debitum primorum parentum ex rapinae magnitudine, ex raptoris ingratitude, ex laesi. scilicet creatoris maiestate, quodd non solum legis sacrificia, sed totus mundus cum omni creatura non sufficit pro satisfactione. Ad Heb. 10. Christus ingrediens mundum dicit. Hostiam & oblationem nolui, corpus autem aptasti mihi. Glo. ingrediens, id est, homo factus dicit. Hostiam de animalibus, & oblationem de aliis rebus nolui. scilicet non placuerunt tibi: corpus autem quodd prae omnibus sacrificiis est, quia sine peccato, aptasti mihi. scilicet aptum & idoneum dedisti mihi viuendo, quodd pro omni redemptione valeat offerri. psalm. 58. Quae non rapui, tunc exolvebam, quando. scilicet pro debitis omnium sufficiens sacrificium in cruce offerebam. Tertia ratio mutandi est ipsorum sacrificiorum legis insufficientia. Et hoc probatur a tribus, quia. scilicet Deo non placuerunt, quia peccata non absterunt, quia gratiam non contulerunt. De primo, Hier. 6. Holocausta vestra non sunt accepta, victimae vestrae non placuerunt mihi. Osee. 6. Misericordiam volo, & non sacrificium. De secundo, psalm. 9. Holocaustum & pro peccato non postulasti. Ad Ro. 3. Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram Deo. Ad Hebr. 10. Impossibile est sanguine hircorum & taurorum auferri peccata. De tertio, Ezech. 20. Dedi praecepta non bona, & iudicia in quibus non viuunt: praecepta non bona, id est minus bona, & sacrificia. scilicet caeremonialia, in quibus non viuunt, quia vitam gratiae non conferebant. Ad Heb. 7. Reprobatio quoque fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius. & inutilitatem, quasi propter eius sterilitatem, quia non conferebat gratiam. Tertia institutionis causa est cibus hominis. Cibus, inquam, medicinalis contra pomi mortiferi corruptionem, quae tam praua in-

OPUSCULUM LVIII.

150

ua infusa est per primos parentes humano generi, ut esset incurabilis, nisi subueniret medicina optima, quam posset facere prudentia Dei. Ecc. 38. Altissimus de terra, id est, carne Virginis, creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Ambro. Corpus Christi medicina spiritualis est, quae cum reuerentia degustata sibi deuotos purificat. Ad cognoscendum rationem necessitatis medicinae corporis Christi, sciendum quodd serpens malignus infudit homini per venenum cibi vetiti triplicem corruptionem, in anima. scilicet tenebras ignorantiae, in corpore morbum prauae concupiscentiae, & mortem utrobique: contra hoc institutum est corporis Christi mendicamentum tenebras ignorantiae illustrans, morbum concupiscentiae sanans, & mortem nostram mortificans. Propter haec tria potest comparari triplici dulci cibo & medicinali. scilicet melli propter primum, ficui propter secundum, fructui vuae propter tertium. De primo Prou. 34. Commende fili mel, quoniam bonum est. Mel corpus Christi dulce significat. Hoc bonum est, quia tenebras mentis illuminat. 1. Reg. 14. Vidistis, quoniam illuminati sunt oculi mei, eo quod gustauerim paululum de melle? Esai. 7. Butyrum & mel manducabit omnis qui relictus fuerit, ut. scilicet sciat reprobare malum, & eligere bonum. psalm. 26. Dominus illuminatio mea & cetera. Accede ad eum, & illuminamini. De secundo Hier. 24. Ficus ficus bonas, bonas valde. Ficus bis dicitur dulce corpus Christi Dei & hominis significant. Haec bis bonae sunt valde, quia mentem & carnem a morbo prauae concupiscentiae sanant. 4. Reg. 20. Isaias iussit afferri massam ficorum, quam cum posuisset super vlcus regis, curatus est. Vlcus regis est concupiscentia carnalis, massa fico vero corpus Christi continens dulcedinem multorum bonorum ad medicinam malorum desideriorum. De tertio Lucae. 1. Benedictus fructus ventris tui, corpus. scilicet Christi, quodd est fructus vitae valens ad destructionem gehennae, & acquisitionem vitae aeternae. Prou. 3. Lignum vitae est his qui apprehenderint eam. scilicet sapientiam Dei incarnatam. Hinc dicitur Osee. 13. Ero mors tua o mors. Io. 6. Ego sum panis vitae & cetera. Qui manducat meam carnem & cetera. Qui manducat me, viuet propter me. Hilarius. Accepta carne Domini, & hausto sanguine, id efficitur ut nos in ipso, & ipse in nobis sit.

Hæc

DE SACRAMENTO ALTARIS

Hæc est ergo causa vitæ nostræ, quod in nobis carnalibus per carnem Christum, qui vere vita est, manentem habemus, victuri per eum ea conditione, qua viuunt ipse per patrem qui in eo est.

C A P. I I.

De prima causa institutionis per se, scilicet memoria Saluatoris, & de præparatione eius ad iudicium.

Venite comedite panem &c. causam tuam &c. Speciale. Item, in memoria æterna. Hoc facite in meam commemorationem. Lucæ 22. Thema. Item, Estote parati, quia qua hora. Lucæ 12. Prima causa institutionis sacramenti dominici corporis est memoria Saluatoris. circa quam tria posunt quaeri. **P**rimo, quid mali si quitur, si memoria Domini fuerit relicta. Et dicendum quod triplex. scilicet amissio gratiæ diuinæ, subiectio potestatis diabolicæ, magna deformitas culpæ. De primo, Deuteronomio 32. Deum qui te genuit, dereliquisti &c. Et ait, Abscondam faciem meam, & considerabo. id est subtraham gratiam. Vbi fons perit, riuus arefcit. Esaiæ 17. Eris deserta, quia oblita es Dei creatoris tui. Ecclesiastici vi gesimo. Oratio fatuorum effundetur. De secundo, Iudic. 4. Obliti sunt Dei sui, & tradidit eos in manus Sisare, id est, potestati diaboli. Thobias 6. Qui coniugia ita suscipiunt ut Deum a se, & a sua mente excludant, in his habet potestatem dæmon. De tertio ad Rome. Sicut non probauerunt, in noluerunt Deum habere in notitia, tradidit illos in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conueniunt. Et, heu, hoc sæpe fit vsq; ad mortem. Psal. 9. Non est Deus in conspectu eius &c. Ios. 1. Cõputauerunt iumenta in stercore suo. Iumenta impudica & insipientia sunt homines stulti, carnales. Deum præ oculis non habentes. Huiusmodi in stercore suo putrescere, est in luxuria, & aliis peccatis vitam finire. Secundo, quaeritur de quibus de nostro Salvatore memoria sit habenda. Et dicendum de tribus, de præterito, de præsentem, de futuro. De præterito, ut nostri redemptoris, quia propter nimiam charitatē a morte mala morte sua liberavit

OPVSCVLVM LVIII. 151

beravit nos. De præsentem, ut omnium inspectoris, qui per occultam præsentiam omnia nostra semper cernit. De futuro, ut iusti iudicis, qui per omnipotentiam suam omnem prauum incorrectum districte iudicabit. De primo, Trenorum 3. Recordare paupertatis meæ, & transgressionis, id est, maxime humiliationis. Absynthii & fellis, id est, amaræ passionis. Ezechiel. 9. Signa Thau super frontes virorum dolentium & gementium super cunctis abominationibus, quæ sunt in ciuitate hac. Thau, figurā crucis habet, id est, passionis Christi, quæ semper est bonis in mente ferenda. De secundo, Psal. 99. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus, omnia scilicet implens, omnia videns, ubique præsens. Hinc ait, Providebam dominum in conspectu meo semper. Psal. 5. Ecclesiasticus 39. Opera omnis carnis coram Domino, & non est quicquam absconditum ab oculis eius. Cant. 2. En ipse stat post parietem nostrum, id est, indutus parietem carnis nostræ: prospiciens per cancellos, quia licet intus degens occultus a nobis videri non possit, tamen omnia nostra videt. De tertio, Isai. 30. Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius & grauis ad portandum. Ecce venit, id est, attendite, quia cito veniet ad districtum iudicium. Matth. 24. Vigilate &c. Hieronymus siue comedo, siue bibo, siue aliquid aliud facio, semper intonat in auribus meis quasi tuba vehemens vox illa terribilis, Surgite mortui, venite ad iudicium. De omnibus tribus simul. Psal. 110. Memoriam fecit mirabilium suorum, quasi diceret. Dominus dedit nobis escam, scilicet se ipsum ad memoriam suorum mirabilium: præteritorum, quod nos redemit: præsentium, quod omnia nostra respicit: futurorum, quod districte tandem iudicabit. Tertio, quaeritur quid valeat memoria nostri Saluatoris. Dicendum ad tria. Primæ, enim rei memoria, scilicet passionis Christi valet ad cor nostrum eius amore inflammandum. Secundæ rei, scilicet eius continuæ inspectionis, valet ad nos a peccato custodiendum. Tertiæ rei, scilicet districti iudicis, valet ad excitandum nos ut præparemur contra futurum iudicium. Primum facit nos bonum diligere, secundum malum odire, tertium imminens periculum præcauere. De primo, Lucæ 12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut ardeat? Ignem veni,

DE SACRAMENTO ALTARIS.

veni, idest, causam amoris mihi in mundum beneficio passionis, quæ si pie recordata fuerit, amore magno cor accendit. Psalm. 38. Concaluit cor meum intra me &c. Bernardus. Super omnia te mihi reddit amabilem, Iesu bone, calix quem bibisti, opus redemptionis meæ. Idem, Quanto pro me Dominus factus est vilior, tanto mihi factus est charior. De secundo. Prouerb. 8. Timor Domini odit malum. Timor, inquam, quo mens semper Deum præsentem, & omnia videntem attendit, a peccato custodit: hinc econuerso. Ecclesiast. 23. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contemnens in animam suam dicens, quis me videt? tenebræ circumdant me, non intelligit, quoniam omnia videt oculus Domini, & expellit a se timorem Dei. Ezech. 8. Certe vidisti, fili hominis, quæ seniores faciunt in tenebris. Dicunt enim non videt Dominus. Gloss. Si Dominum præsentem, & omnia videntem, & iudicantem semper cogitarem, aut vix, aut nunquam peccarem. Boetius. Magna nobis indita est necessitas bene viuendi, cum agamus omnia ante oculos iudicis cuncta cernentis. De tertio, Exo. 19. Sanctifica populum, & sint parati in diem tertium: die enim tertio descendet Dominus coram omni plebe, quasi diceret. Mementote, quia Dominus terribilis descendet ad districtum iudicium, & ideo estote parati in diem tertium. Primus dies est dies nostræ natiuitatis: secundus, nostræ conuersationis: tertius dies mortis, vel aduentus districti iudicii. Luc. 12. Estote parati. In præparatione ad iudicium debent tria notari, scilicet modus, prouidentia non preparatorum poenam euadere, lucrum cum præparatis vitam æternam possidere. De primo, Ecclesiast. 18. Ante iudicium præpara iustitiam tibi, scilicet poenitentiam agendo. Matth. 3. Poenitentiam agite. Appropinquabit enim regnum celorum, idest, regis celestis iudicium iustum. Ioel. 2. Magnus dies Domini, & terribilis valde, quis sustinebit eum? Nunc ergo dicit Dominus, conuertimini ad me &c. quasi diceret. Apparate vos ad diem Domini poenitentiam agendo, & peccata mundi non faciendo. De secundo, Apocalyp. 18. Exite de Babilone popule meus, & ne participes firis delictorum eius, & de plagis eius non accipietis. Exite de Babilone. i. præparate

OPVSCVLVM LVIII.

352

parate vos ad iudicium poenitentiam agendo, & peccata mundi non faciendo: & per talem prouidentiam euaderis eius poenam. Luc. 12. Si sciret paterfamilias &c. Gloss. Nesciente paterfamilias, domum fur perdidit, quia dum a sui custodia spiritus dormit, improvisa mors carnis habitaculum irrumpt, & animam ad supplicia trahit. Furi autem resisteret, si vigilaret, & aduentum iudicis occulte præuenientem præcauens, iudici poenitentia occurreret, & sic utique dormientium, idest, non preparatorum poenam euaderet. De tertio, Matth. 25. Cum fatuæ virgines, idest, animæ non paratæ, irent emere ad forum diaboli cum Euæ, vel cum Dina, ubi pro modica reddant multa bona, venit sponsus, & quæ paratæ erant &c. Ecce triplex lucrum præparationis ad iudicium, scilicet possessio celestis regni, societas amabilis sponsi, delicta totius boni. Primum notatur ibi, Intrauerunt: secundum ibi, Cum eorum: tertium ibi, Ad nuptias. De primo, Matth. 25. Venite benedicti patris mei. De secundo, 1. Thessaloni. 4. Semper cum Domino erimus, sine quo nulli bene, cum quo nulli male esse poterit. Ioan. 17. Pater, quos dedisti mihi, volo &c. Ut videant claritatem quam dedisti mihi. De tertio, Isa. 66. Gaudere cum Hierusalem, idest, cum beatorum omnium pacifica & iucunda societate, ut repleamini ab vberibus consolationis eius.

C A P. III.

De secunda causa institutionis sacramenti Eucharistie, scilicet sacrificio altaris.

ENITE comedite &c. Item causam tuam &c. Thema proprium, Sacrificium Iuda, quasi regis, & militiæ, idest, Christi, & ecclesiæ, Malach. 3. Secunda causa institutionis sacramenti Domini corporis est sacrificium altaris. Circa quod sacrificium notantur tria. scilicet forma offerendi, quæstio de sacrificio legali, & excellentia nostri sacrificii. De duobus primis hic potest dici, de tertio in sequenti. Primo notatur forma,

DE SACRAMENTO ALTARIS

forma, & hæc est triplex. Prima in oblationum veterum præfiguratione, secunda in humanæ formæ veritate, tertia in panis & vini specie. Prima est synagogæ commendata sub lege, secunda charitatis diuinæ oblata in cruce, tertia fidelis animæ consecrata in mensa ecclesiæ. Prima data est in signum secunda in pretium, tertia in solatium. De prima Leuitici. 4. Si omnis Israel per ignorantiam peccauerit, offerat pro peccato suo vitulum, idest, Christum. dicit Gloss. Hoc autem non erat in persona, sed in figura, Exodi 12. Similiter agnus immaculatus, quem occidebant in Pascha, & eius carnes edebant, figura Christi erat, vt dicit Gregor. De secunda forma Isaia 53. Sicut ovis ad occisionem ductus, vulneratus est propter & cæter. Oblatus est, quia ipse voluit. Hoc vere secundum formam humanam in cruce Hebræorum. 10. Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel, scilicet in cruce. De tertia. Psalm. 109. Tu es sacerdos in æternum & cæter. Qui vt dicitur. Genesis 14. Obluit panem, & vinum, sic Christus dat corpus, & sanguinem suum in sacrificio altaris sub panis & vini specie. Matthæi 26. Accipit Iesus panem, & benedixit, & ait. Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, idest, vasculum cum vino, gratias egit dicens, Hic est sanguis meus & cæter. Secundo notatur breuiter quæstio de sacrificio legali, in qua tria sunt. Primo, contra insufficientiam quæ imponitur sacrificiis legalibus, opponitur: secundo, contrarietas soluitur: tertio, causa illius sacrificii assignatur. Primo contra insufficientiam, quod Deo non placuerant, & quod peccata non abstulerunt, secundum illud. Hierem. 6. Holocausta vestra non sunt accepta, victimæ vestræ non placuerunt mihi, & contra his similia opponitur. Leuitici 4. Si peccauerit autem quis de populo terræ, offeret capram immaculatam, & adolebit eam sacerdos super altare in odorem suauitatis Domino, & dimittetur ei. Ergo videtur, quod vetus sacrificium placuerit Deo, & propter hoc peccata dimisit. Hebræorum 11. Omnia pene in sanguine mundantur secundum legem, & per sanguinem animalium sacrificiorum remittuntur peccata delinquentium. Ergo illa sacrificia Deo

OPUSCULUM LVIII. 153

Deo placuerunt, & peccata dimiserunt. Secundo, horum contrarietas sic potest solui. In sacrificio semper tria fuerunt, scilicet ipsum sacrificium, personæ offerentium, peccatorum remissio. In singulis istorum duo attendebantur in sacrificio caro, & sanguis animalis quod offerrebat. Et præterea, multo melius scilicet res spiritualis quæ ibi figurabatur, ut in agno, uel uitulo Christus, in capra penitentia, in boue uita robusta & actiua, in aue sublimis & contemplatiua, & sic de cæteris. Item, personæ offerentium duæ sunt species, aliæ dignæ, aliæ indignæ. Indigni erant qui illa sacrificia tantum carnaliter attendebant. Digni autem qui ea spiritualiter attendebant, & in eis Christum figuratum, uel explicitè, uel implicitè credebant, & secundum intellectum spiritualem uitam suam regebant. Item, ibi erat remissio peccatorum, & hoc quantum ad duo, scilicet quantum ad prænam, idest, quantum ad legis irregularitatem: uel quantum ad culpam, idest, quantum ad conscientiæ maculam. His uisibilibus, facile soluntur quæ de sacrificiis in scripturis sacris contraria dici uidentur. Reuera enim illa sacrificia secundum se, scilicet opera operata, idest carnes & sanguis hircorum, nec placuerunt Deo, nec propter ea remisit culpam quantum ad culpam, idest, conscientiæ maculam: sed tamen apud homines remissa reputabantur quantum ad quandam legis prænam. Vnde cum Apostolus uno loco dicat. Impossibile est sanguine hircorum auferri peccata, & in alio. Omnia pene in sanguine mundantur secundum legem. Primum intelligendum est quantum ad animæ culpam. Secundum quantum ad carnis prænam: unde ad Hebræos. 9. Sanguis hircorum, & uitulorum, & cinis uitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. Glossa, sanctificat, idest, a peccato mundat, idest, a pœna legis, ad emundationem ualent non animæ, sed carnis. Veruntamen iustorum sacrificia non secundum se, ut dictum est, sed propter fidem Saluatoris, quem in illis uenturum, & pro redemptione mundi credebant, Deo placebant, & eis remissionem peccatorum quantum ad pœnam supradictam, & quantum ad culpam animæ ualebant, Ad Galat. 3. Ex operibus legis non iustificatur.

Opusc. S. Tho. Aquin. V

DE SACRAMENTO ALTARIS.

ificabitur homo, nisi per fidem Iesu Christi. Hebræorum 11. Fidem plurimam hostiam Abel, quam Cain obtulit Domino: plurimam, idest, acceptabiliorem, & plus sibi ualentem. Intellexit enim, & credidit in agno, quem Deo obtulit, hostiam meliorem, idest, Saluatorem, quod non Cain, & cæteri indigni. Genesis 10. Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius. Tertio, causa institutionis legalium sacrificiorum est assignanda. Cum enim a Deo instituta sint, qui nihil sine causa facit, & tamen mutanda erant, quæri potest causa institutionis eorum. Ad hoc breuiter dicendum, quod licet per se non ualuerat ad remissionem culpæ, tamen multum utilia fuerunt ad doctrinam sapientiæ. Data sunt quippe seruis ad tempus tamquam signa rerum meliorem, & quasi paruulis tamquam characteres librorum, in quorum proprietatibus, & modulis offerendi proficerent in disciplina ueræ fidei, ut adepta ueræ scientia, deficerent elementa, & collata ueritate cessarent umbræ, & signa. Deuteronom. 10. Ponite uerba mea in cordibus uestris, & suspendite pro signo in manibus, & scribite ea in postibus, & ianuis. Ponite in cordibus legalia, scilicet quantum ad moralia, quæ semper sunt seruanda: suspendite ea pro signo in manibus, quantum ad manufacta tabernacula, & huiusmodi, quæ pro tempore sunt tollenda: scribite in postibus, & ianuis sacrificia, scilicet oues, & boues quasi literas paruulorum, in quibus multa bona sunt discenda, & præcipue scilicet fides Saluatoris, forma de moribus, spes de cælestibus. Primum poterant discere de sacrificiis ouium: secundum in sacrificio taurorum: tertium in sacrificio animalium extra castra combustorum. De primo Isaia 53. Sicut ouis & cæter. Cum ergo ouis offerebatur, poterant tria de uerâ fide discere, scilicet Saluatoris innocentiam, mansuetudinem humani generis, per mortem Christi redemptionem. De secundo. Daniel. 3. In spiritu humilitatis & cæter. Sicut in holocaustis arietum, & taurorum. Cum ergo cornuta animalia in holocaustum, idest, per ardorem ignis in cinerem redigenda offerebantur, poterant de bonis moribus tria discere, scilicet ut dæmonibus, & uitiis resisterent

OPVSCVLVM XLVIII. 154
sterent, Dei & proximi amore arderent, cordis & corporis humilitatem in omnibus conseruarent. De tertio, Leuitici 4. Hebræorum 12. Quorum animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra, sanguis animalium significat animas iustorum. Cum hæc fiebant, poterant tria discere de spe obtinendæ cælestis gloriæ, quæ sunt penitentia uiuentium, Saluatoris officium, bonorum suffragium. Primum discimus in illo, quod corpora extra castra cremantur, quia ibi corpora cremare, est fideles extra delicias & uoluptates sæculi penitentiam agere. Secundum in eo, quod sanguis inferebatur per Pontificem in sancta sanctorum, quia hoc est animas iustorum post hanc uitam beneficio Christi in cælum assumi. Tertium in eo, quod sanguis per Pontificem in sancta delatus ualuit ad remissionem peccatorum hominum uiuorum: quia hoc est animas bonorum iam per Christum in cælum subleuatas intercedere pro peccatis exulorum adhuc in mundo relictorum. De primo secundæ Timoth. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus, scilicet agendo penitentiam: & uiuemus recipiendo uitam æternam: si sustinebimus, & conregnabimus, Ad Romanos. 8. Non sunt condignæ passionibus & cæter. Ecce quod penitentiam agere, & mala in hoc mundo sustinere, ualet ad spem obtinendæ cælestis gloriæ. De secundo, Ioannis 14. Iterum uenio, & accipiam uos ad me, ecce quod Domini pietatis officium ualet ad spem cælestium, Canticorum. 5. dicunt huiusmodi. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? respondit beata Virgo. Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascat in hortis, & lilia colligat, idest, animas beatas, uel castas de mundo assumat, & ad cælestia perducatur. De tertio, Osee. 1. Ego exaudiam cælum, & illi exaudiant terram, idest, sanctorum precibus qui sunt in cælis, saluantur qui habitant in terris: ecce orationes sanctorum ualent ad spem cælestium. Apocalypsis 8. Ascendit fumus aromatum de orationibus, scilicet de manu angelî coram Deo, quia scilicet sancti offerunt orationes pro nobis Christo, & Christo patri suo, ut

V 2 pecca-

DE SACRAMENTO ALTARIS.

peccatorum recipiamus remissionem, & ad eorum perueniamus societatem.

C A P. IIIL.

De tertio circa sacrificium notando, scilicet sacrificii nostri excellentia.

ENITE comedite &c. Tertio notatur nostri sacrificii, scilicet corporis Christi excellentia, quæ præcellit omnia legis sacrificia triplici ratione scilicet honestatis, quo ad seculum: dignitatis, quo ad Deum: uirtutis, quo ad suæ bonitatis effectum. Primo excellit ratione honestatis, quod probatur a tribus, ab exteriori specie, a uirginali origine, a spirituali dulcedine. Primo, probatur huiusmodi honestas ab exteriori specie, quia sub nulla alia qualitate cibi posset tam munde, tam pulchre, tam honeste ministrari, sicut sub specie panis & uini. Non enim sequuntur hoc inconuenientia multa, quæ sequebantur illa cruenta legis sacrificia, Pro uerbiorum 14. Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena uictimis cum iurgio. Buccella sicca est sacrificium nostrum sub munda specie panis, & honesta. Zachariae 9. Quid bonum, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & uinum germinans uirgines? Secundo, probatur honestas eius, quod a nulla corruptione, sed a uirginali flore sumpsit exordium. Ecclesiastici 24. Flores mei fructus honoris &c. Quasi diceret. Flores pudicitiae & uirginitatis uersi sunt in fructum nobilissimæ honestissimæ prolis. August. Nobilitas matris est ex deitate prolis, & nobilitas prolis ex uirginitate matris, Canticorum 3. Egredimini, glossa ab ignorantia infidelitatis, & uidete regem, idest, Iesum Christum, in diademate, idest, carne, quo coronauit eum mater sua, idest, honestauit in hoc quod est uirgo. Tertio probatur honestas huius sacrificii a spirituali dulcedine pietatis, qua cunctos christianos ad se attrahit. Ut enim dicit Tull. Honestum est, quod sua ui nos ad se trahit & allicit, ut scilicet res uirtuosa, maxime uero talis qui abundat

OPVSCVLVM LVIII. 155

dat dulcedine pietatis, & talis res est sacramentum dominici corporis, Eccles. 49. Memoria Iosæ in compositione odoris facta opus pigmentarii, memoria Iosæ est memoria le Saluatoris, uel sacrificium altaris. Hoc factum est opere pigmentarii, scilicet ex pretiosis operibus diuinitatis, & humanitatis suæ, ut suauissimo honestatis & pietatis odore ad se trahat fideles ecclesiæ, Canticor. 1. Oleum effusum nomen tuum. Hinc omnes qui uere credunt, ob spem gratiæ & deuotionis ad hoc sacrificium uidentum, & adorandum ad ecclesiam frequenter & feruenter accurrunt. Secundo excellit ratione dignitatis, quod probatur a tribus rebus pretiosissimis, ex quibus constituitur, scilicet ex carne Christi mundissima, anima iustissima, deitate altissima. Hæc tria in agno paschali figurata sunt, in nostro sacrificio uere perfectæ sunt, Exod. 12. Caput agni cum pedibus & intestinis uorabitis. Caput agni significat deitatem, intestina animam, pedes carnem: ecce in Christo Deus, anima, & corpus, propter quod dicitur. Aue salus mundi, deitas integra, uerus homo, ex carne scilicet & anima propter tantæ dignitatis excellentiam habet sacrificium nostrum præ aliis triplicem prærogatiuam. Deo namque secundum se acceptum est, angelis reuerendum, hominibus adorandum. Primum est propter animam iustam, secundum propter carnem mundam, tertium propter diuinitatem summam. De primo Malachiæ 3. Placebit Deo sacrificium Iuda, idest, Christi iusti regi. Sacrificium Iuda Domino placet, quia corpus Christi oblatum Deus pater approbat, in quo scilicet se maxime humiliauit usque ad mortem patri obediendo, de diabolo triumphando, & genus humanum redimendo. Eccles. 30. Sacrificium iusti acceptum est, & odor suauitatis in conspectu altissimi. De secundo, Matth. 22. Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ. Leo Papa. Circa corpus Domini aquilæ sunt quæ spiritualibus alis circumuolant, uel delictet angeli sancti, spiritus mundi, munditiam amantes, mundum corpus Domini uenerantes, & præfentes fideles protegentes. Greg. Quis fidelium dubium habere possit in ipsa hora immolationis celos aperiri, & in illo Christi mysterio angelorum adesse choros, summa & ima sociari. De

DE SACRAMENTO ALTARIS.

tertio Psal. 95. Adorate scabellum. Et Isa. 66. dicitur. Terra autem scabellum pedum meorum. Terra scabellum Dei significat carnem Christi, quæ originaliter de terra est. Hæc est nobis adoranda, quia sancta, quia Deo unita. August. Sciendum quia in Christo terra, idest, caro sine impietate adoratur. Qui enim terram adorat, non terram in tuetur, sed illum potius cuius scabellum est, propter quam adorat. August. Dicunt hæretici, quid est quod carnem illius, quam creaturam non negas, cum diuinitate adoras, & ei non minus quam diuinitati deferuis? Respondeo. Dominicam carnem perfectam humanitatem ideo adoro, quia a diuinitate suscepta, & diuinitati in unitate personæ unita. Si hominem separaueris a Deo, illi non credo, nec seruiro. Velut si quis purpuram, vel diademata regis per se iacens inueniat, numquam eam adorabit. Cum uero ea rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit, si eam cum rege adorare contempserit. Sic etiam in Christo humanitatem non solum, vel nudam, sed diuinitati unitam, scilicet unum filium Dei, verum Deum & uerum hominem si quis adorare contempserit, æternaliter morietur. Alexander Papa. Nihil in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & sanguis Christi. Tertio, excellit ratione uirtutis, idest, propter effectum suæ bonitatis. Habet enim triplicem bonum actum in triplici statu fidelium, in mundo, in purgatorio, in cælo. In primo statu peccata relaxat: in secundo penam grauem alleviat: in tertio gaudium magnum generat. Hinc est, quod tripliciter Missæ celebrari solent pro salute uiuorum, pro requie defunctorum, & pro gloria beatorum. Vnde & hostia in tres partes frangitur, ut uirtus sacrificii corporis Domini in prædicto triplici statu demonstretur. De primo, Leuitici 5. Anima quæ peccauerit per ignorantiam, offeret anetem immaculatum, idest, Christum. Gloss. Vnde canitur. Agnus Dei &c. Gregor. Dominus dedit nobis sacramentum salutis, ut quia quotidie peccamus, & ille iam pro nobis mori non potest, per hoc sacramentum remissionem consequamur. De secundo, Leuitici 17. Dedi uobis sanguinem, ut super altare meum expietis pro animabus uestris, & sanguis pro animæ periculo sit,

OPVSCVLVM XLVIII. 156

fit, & ideo caro & sanguis Christi recte pro animabus defunctorum offeruntur, ut a pœna purgatorii, qua pro reſi-
duo pœnitentiæ ligati sunt, absoluantur. Augultin. Ora-
tionibus, & elemosynis sanctæ ecclesiæ, & sacrificio salu-
tari non est dubium defunctorum animas releuari, ut cum
eis misericordius agatur a Domino, quam eorum peccata
meruerunt in hoc mundo. De tertio, Leuitici 10. Pectuscu-
lum sacrificii, quod oblatum est, edetis in loco mundissi-
mo tu, & filii tui, & filix tua tecum. Pectusculum, quod
scilicet optimum est & dulcissimum animalis, significat
dulcedinem corporis Christi, in quantum comeditur in lo-
co mundissimo, idest, in quantum delectat beatos in cælo,
in eo quod plurimum gaudent & congratulantur in hoc
sacrificio de memoria redemptoris, de aspectu nostræ salu-
tis, de admiratione diuinæ bonitatis. Vel certe pectuscu-
lum comederetur in loco mundissimo, quia dulcedine cor-
poris Domini, qua hic pascimur in uelamine & sacramen-
to, ea fruuntur beati uisione manifesta in cælo, Apocalyp-
sis secundo. Vincenti dabo manna absconditum. gloss.
meiplum, qui sum panis uitæ, quod manna & si nunc ma-
net absconditum, tunc fiet manifestum habens omnis
saporis suauitatem. Hinc dicit collecta. Perficiant in no-
bis, Domine, sacramenta quod continent, ut quæ specie ge-
rimus, rerum ueritate capiamus, idest, Christi corpore ma-
nifesta uisione perfruamur, secundum illud. Qui dili-
git me, diligitur a patre meo, qui est in cælis: in illa Do-
mini uisione erit nobis omnia boni plena fruitio. Psalm.
16. Adimplebis me lætitia cum uultu tuo, satiabor cum
apparuerit gloria tua.

C A P. V.

De tertia causa institutionis, qui est cibus hominis.

A R O mea uere est cibus. Thema propriū, quod
corpus datur in cibū. Tertia causa institutionis
est cibus hominis. Circa hoc quod Dominus
corpus suum dat in cibum, triplex potest ratio sa-
pientie

DE SACRAMENTO ALTARIS.

pietatis Dei assignari, scilicet diuinæ liberalitatis magnitudo. Cum enim summa sit bonus, summa eum decet liberalitas: sed nulla hac maior esse potest. Probatur autem eius liberalitas in hoc facto quantum ad tria. Primo, quantum ad magnificentiam doni: secundo, quantum ad nobilitatem dantis: tertio, quantum ad utilitatem accipientis. Primo, quantum ad magnificentiam doni, quia largitor omnium bonorum in hoc sacramento dat seipsum, & hoc largissime, quia dat proprium corpus in cibum, secundum quod dicit, Accipite & comedite. Hic est summus gradus diuinæ largitatis quantum ad donum. Hic gradus quidam proponi possunt diuinæ largitatis, quibus homini largitus est omnia bona sua, & sic parebit quod hic est summus. Primus gradus est, quod largitus est homini cælum & terram, & omnes irrationabiles creaturas ad seruiendum, Ecclesiastici 17. Deus creauit de terra hominem, & dedit ei potestatem eorum quæ sunt super terram, Genesis 2. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, Deuteronomio 4. Solem, & Lunam, & omnia astra cæli creauit Deus in ministerium cunctis gentibus. Matthæi 5. Deus solem suum facit oriri super bonos, & malos, Actuum 13. Deus non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens, de cælo dâs pluuias, & tempora fructifera, implens cibo, & læticia corda nostra, non sine testimonio se reliquit benefaciens, id est, per beneficia, & creaturæ se Deum & liberatorem testatus est, Psalmi 18. Quid est homo quod memor es eius. Secundus gradus est, quod homini largitus est illas nobilissimas creaturas rationabiles, & cælestes, scilicet sanctos angelos ad ministrandum, Hebræorum 1. Omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis, Matthæi 18. Angeli eorum semper uident faciem patris. Angeli dicuntur, quia unicuique a natiuitate datus est angelus ad ministrandum. Hinc leguntur hominibus sæpe obsequia impendisse, & faciunt quotidie peccatores conuertendo, multos a malis defendendo, iustos ad cælos deducendo. Exodus 14. Ecce ego mitto angelum meum, qui præcedet te, scilicet lumen uirtutum ostendendo, & cuiusmodi in uia, in igne purgatorii defendendo, & introducat te ad

OPVSCVLVM LVIII. 157

te ad sydera cælestis regni perducendo. Tertius gradus est, quod largitus est seipsum, Lucæ 1. Benedictus dominus Deus Israel. Dedit autem se multis modis. Primo, in socium nostræ peregrinationis. Baruch 3. Hic etiam Deus noster qui adinuenit omnem uiam disciplinæ, & tradidit illam Israel dilecto suo, & post hæc in terris uisus est & c. quasi diceret. Quia Deus fecit homini uias peregrinationis, dans mandata bonæ conuersationis ne deficiat, & ne uia homini uideretur grauis nimis, factus homo est Deus, & per hoc socius uia & peregrinationis Lucæ 8. Iter faciebat Iesus per castella, & ciuitates prædicans, & euangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo, & mulieres quæ erant curæ a spiritibus immundis, & Maria Magdalena, & Ioanna, & Susanna, & aliæ multæ, & turba multa uenit ad eum. Et uere bonus se dedit in bonum socium, quia socios uia lassos optimis uerbis confortauit, in periculis liberauit, infirmos curauit, mortuos suscitauit. Quartus gradus, quod dedit se in seruum nostræ necessitatis. Ad Philipenses 2. Exinanuit semetipsum formam serui accipiens & c. Hinc fructus portauit, esurientes paup, discipulorum pedes lauit. Matthæi 20. Filius hominis non uenit ministrari & c. Lucæ 22. Ego in medio uestrum sum, sicut qui ministrat. Quintus gradus est, quod dedit se in pretium redemptionis nostræ. Ad Philipenses 2. Christus dilexit nos, & tradidit se pro nobis hostiam & oblationem Deo in odorem suauitatis. Matthæi 20. Filius hominis uenit dare animam suam in redemptionem pro multis. Sextus gradus est, & summus, quod dat homini corpus suum in cibum, Osee 11. Ego quasi nutritus Esraim, & declinaui ad eum ut uesceretur, Ioannis 6. Panis quem ego dabo. Gregorius. Bonus pastor Dominus animam pro ouibus poluit, ut in sacramento nostro corpus suum, & sanguinem uerteret, & oues quas redemerat carnis suæ alimento satiare, & in hoc est expressio summæ largitatis, & præcipui amoris. Magnum est enim dare se in socium peregrinationis, & in seruum necessitatis, maius in pretium redemptionis, tamen tale donum adhuc est in aliqua separatione ab eo cui datur, sed cum datur in cibum, datur non ad separationem aliquam, sed ad omnino dan

DE SACRAMENTO ALTARIS.

dam unionem. Vniuntur enim in unitate corporis cibus & fumen, Ioan. 6. Qui manducat meam carnē, in me manet & cæt. Et sic apparet in tali dono summa largitas diuinæ bonitatis. Secundo, probatur excellens liberalitas Dei in hoc facto quantum ad nobilitatem dantis, quæ tam excellens est in hoc sacramento, ut corpus suum largiator large & diffuse, quia non solum dat illud dignis & amicis, sed non subtrahit indignis, malignis, & inimicis. Psal. 26. Appropriant super me nocentes, ut edant & cæt. Qui enim se permittit manibus malignorum semel crucifigi, permittit se sceleatorum manibus tractari, & inimicorum, & imundorum dentibus in sacramento lacerari. Hinc hosti, & traditori suo Iudæ in coena cum aliis dicitur corpus suū dedisse. Veritatem enim præsentis sue ad instar solis oriri facit super bonos & malos exhibens se in hoc sacramento dignis, & indignis, licet non ab omnibus effectus suscipiatur æqualis. Nam dignus effectus bonitatis Dei suscipit, in dignus severitatis, exemplum de sole, & oculo ægro & sano. Nota, quod magnum est dare magna dona proximis & amicis, maius dare seruis & ancillis, maximum ignotis & peregrinis, sed nimis inimicis. Vnde arguuntur de magna ingratitudine, Iob. 19. Quare me prosequimini sicut Deus, & carnibus meis saturamini? Ad Romanos 2. An diuitias bonitatis Dei, & patientiæ, & longanimitatis contemnitis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Copiosa bonitas, & benignitas, & liberalitas nobilitatis Dei, quæ inimicis, & multis contra eum peccantibus tot bona facit, maxime cum tales corpus eius sumere permittit, ut tanta eos liberalitate conuertat. Tertio, probatur quantum ad utilitatem suscipientis, quia in hoc sacramento digne suscipiens efficitur deiformis, idest, per gratiam bonitatis, siue per imaginationem imitationis Deo quodammodo similis. Ioan. 1. Quotquot autem receperunt eum & cæt, idest, per gratiam bonitatis Deo similes. Ambrosius. Quia dominus Iesus consors est diuinitatis, & corporis, & tu qui accipis carnem eius, diuinæ eius substantiæ in illo participas alimento, diuina substantia bonitas est. In hoc ergo alimento diuinæ substantiæ participare, est assimilari

OPVSCVLVM XLVIII. 158

milari per gratiam diuinæ bonitatis, Prouerb. 12. Qui bonus est, hauriet sibi gratiā a Domino: gratia uero est influentia diuinæ bonitatis in animam, per quam assimilata Deo fit ei gratia, & uitæ æternæ digna. Non enim sufficit liberalitati diuinæ, quod in sacramento, uel in cibo intellectū illuminat, quod effectum sanat, quod memoriam delectat, quod totum hominem in bono confortat, & corpori suo mystico associat, quin insuper Deo assimilet in præsentia per gratiam, & in futuro per gloriam: non enim potest ulterius promoueri.

CAP. VI.

De duabus alijs rationibus, quibus datur corpus Christi in cibum.

ENTES, comedite & cæt. & alia themata, ut supra. Secunda ratio quare Dominus corpus suū dat in cibū, est humanæ naturæ corruptio, quæ huiusmodi cibi exigebat medicamentū, & hoc quantum ad tria. Primo, quantum ad congruā curationis inchoationē, quia sicut initium corruptionis & mortis cœpit a cibo uetito, scilicet ligno scientiæ boni & mali, sic initium iustificationis & uitæ incipere debuit a cibo. scilicet ligno uitæ. in corpore dominico. De primo, Genes. 2. de ligno scientiæ & cæt. De secundo, Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis & cæt. Secundo, exigebat talem cibum quantum ad integram corruptionis curationem. Serpens enim malignus insudit homini per uenenū pomi tæti triplicē corruptionem, in anima tenebras ignorantie, in carne morbum prauæ concupiscentiæ, & mortē in utroque. Gen. 3. Serpens decipit me. De primo. Psal. 48. Homo cum in honore esset & cæt. Gene. 1. Tenebræ, idest, ignorantia erant super faciem abyssi, idest, humani cordis ex diaboli deceptione. De secundo, Ad Galat. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum; Ad Romanos 7. Video aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis meę. Lex in membris est morbus concupiscentię mouens membra ad actum malitię. De tertio, Sapient. 1. Inui-

DE SACRAMENTO ALTARIS.

1. Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. De omnibus Augu. Si angelus de proprio ruens paradiso non esset auditus, non precipitaremur in mortem, sed uenit de celo lassus serpens foris, & emisit uenenum de proprio, locutus est de suo, gustate, & eritis sicut dii, & illi appetentes quod non erant, amiserunt quod acceperant, scilicet uim intellectiuam, uitæ iustitiam, non moriendi possibilitatē. Quia ergo per cibum uenenosum triplicem infudit corruptionem, necesse fuit, ut ad integram curationē medicus, idest, saluator noster, cibum medicinalem contra hæc tria daret, & hoc est corpus suum, quod pie recipientium ignorantia tenebras illuminat, morbum prauæ concupiscentiæ sanat, & mortem destruendo triumphat. De primo. ps. 6. Dominus illuminatio mea &c. & Psal. 33. Accedite ad eum, & illuminamini. Corpus enim Christi est uerbū Dei, idest, uera lux in carne humana quasi in lucerna, qua illuminatur fidelis anima. De secundo. Psal. 77. Pluit illis manna ad manducandum &c. Exodi. 16. Mane ros iacuit in similitudine pruinæ super terram. Panis igitur cælestis in similitudinem pruinæ, torisq; apparebat, quia corpus domini a feruore prauæ concupiscentiæ refrigerat. De tertio. Ioan. 6. Patres uestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de cælo descendens, ut si quis manducauerit ex ipso non morietur, & sic iste cibus mortem destruit. De his tribus supra primo sermone circa finem actum est. Tertio, exigebat talem cibum quantum ad firmam sanitatis conseruationem. Quidam enim ad tempus de peccatis compunguntur, & quodammodo curantur, sed tempore tentationis per reciduum iterum corrumpuntur. Psalm. 37. Putruerunt, & corruptæ sunt &c. Ad conseruationem autem sanitatis animæ, & incorruptionis bonæ uitæ, ualet cibus iste, Cantic. 1. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Sicut enim myrrha incorrupta seruat corpora, sic corpus Domini pie sumptum corda. Tertia ratio sapientiæ Dei, qua Dominus dat homini corpus suum in cibum, est humanæ naturæ condicio quæ rationalis creata est, & corpori coniuncta. Rationalis autem creatura potest tribus modis considerari, & secundum hoc indiget triplici

OPVSCVLVM LVIII. 159

plici cibo. Primo modo, consideratur secundum quod est incorporea, & pure spiritualis, ut natura angelica. Secundo modo, secundum quod est corpori coniuncta, sicut dissimilis dissimili, spiritus carni. Tertio modo, secundum quod illæ duæ naturæ, scilicet corpus & anima in singulis personis hominum sunt familiari societate, miroque amore coniunctæ. Sed quocumque istorum trium modorum consideratur rationalis creatura secundum conditionem suam conuenienti indiget alimonia. Primo modo exigit alimentum, per quod uiuat & subsistat, scilicet uerbum Dei æternum secundum se incorporeum, quod est æterna Dei sapientia, Thob. 12. Ego cibo inuisibili & potu qui ab hominibus uideri non potest, utor. Prouer. 3. Lignum uitæ est his qui apprehenderint eam, scilicet Dei sapientiam, Ecclesiasti. 1. Fons sapientiæ uerbum Dei in excelsis reficiens, scilicet angelos in cælis. Secundo modo considerata rationalis creatura, ut est corpori coniuncta, sicut dissimilis dissimili, spiritus carni, pretiosum uili, secundum conditionem utriusque naturæ indiget pro utroque cibo conuenienti sibi, sed dissimili: quia spiritus spirituali ad modum angeli, corpus corporali ad modum bruti. De primo, Psal. 77. Panem angelorum &c. 1. ad Corinth. 10. Patres nostri omnes eadem escam spirituales manducauerunt &c. Sapientia. 9. Si quis erit consummatus inter filios hominum sibi ab illo effugerit sapientia tua, in nihilum computabitur: quia qui spirituali cibo, qui est Dei sapientia caruerit, a uita spirituali deficiet, Ecclesiasti. 15. Cibauit eum Dominus &c. De secundo, 2. Regum 12. Pauper quidam habebat ouiculam de pane suo comedens, Ecclesiasti. 39. Initium necessariæ rei uitæ hominum hoc & panis, mel & uua, & oleum, hæc omnia sanctis in bona, & impiis in mala conuerterentur. De utroque. Deutro. 8. & Matth. 4. Non in solo pane &c. Aug. Sicut anima uita est corporis, sed non uiuificat sine cibo corporali: ita Deus uita est animæ, sed non uiuificat illam sine cibo spirituali, idest, sine uerbo Dei, & sic hæc & illa natura hominis sibi dissimiles dissimilem cibum habuerunt, & alio modo, & longe ab inuicem comederunt, nec cibus corporis congruebat spiritui, nec cibus spiritus corpori.

DE SACRAMENTO ALTARIS.

pori. Tercio modo, considerata rationalis creatura secundū quod illa duæ naturæ, idest, corpus & anima, sunt in singulis personis hominum familiari societate & miro amore coniunctæ, tunc exigitur ad æternam saluationē utrorūq; unus cibus toti homini, idest, utrique naturæ conueniens spiritualis simul & corporalis, scilicet Verbum caro factū, quem simul sub quodam sacramento comedant, cuius uirtute anima de præsentī miseria ad uitam æternæ beatitudinis perueniat, & corpus ad modicum tempus seruatur in terra, ut tandem gloriose resurgat. De hoc cibo, Ioan. 6. Caro mea, idest, caro Dei, caro humana unita Dei uerbo, uere est cibus, scilicet totius hominis ualens animæ & corpori, Ecclesiastici. 1. Vnus est altissimus creator omnium, ipse creauit sapientiam spiritu suo, & secundum datum suum præbet illam diligentibus se. Creauit sapientiam spiritu suo, idest, uirtute sua, scilicet creaturam carnis de Virgine sumpsit, & sapientiæ suæ uniuit, & secundum datum suum, idest, liberalitatem præbet illam in cibum diligentibus se, scilicet fidelibus, ut profit, sicut dictum est, corpori & animæ. De hoc conuiuio corporis & animæ Isa. 9. Vitulus & uersus pascuntur simul. Vitulus significat corpus, quod in sacrificio Deo est manducandum: uersus spiritum, qui sicut uersus bestiis, sic terribilis esse debet bestialibus motibus & moribus. Hi pascuntur simul, scilicet uero cibo, idest, carne Christi, ut profit anima & corpori. De primo Ioan. 6. Qui manducat carnem meam &c. De secundo sequitur, Et ego resuscitabo eum &c.

C A P. VII.

De forma donationis, uidelicet qua ex causa datur uelatum hoc sacramentum.

MENTE comedite panem &c. Thema speciale, Quomodo potest nobis carnem suam dare &c. Thema proprium. Sacramentum regis abscondere bonum est, Thobias. 12. Secundum principaliter circa sacramentum dominicum notandum, est forma donationis,

OPUSCULUM XLVIII. 160

his, & circa hanc tria sunt consideranda. Primum, quod Dominus corpus suum dat uelatum: secundum, quod dat uelatum sub specie panis: tertium, quod dat uelatum sub specie panis triticeī. Circa primum sanctum, quod datur uelatum non nudum, secundum illud Apocal. 2. Dabo manna absconditum quasi cibum cælestem uelatum: sed quia hic humanus sensus hæsit, & miratur eū aliud uidetur, huius uelaminis quadruplex est ratio. Prima est indignitas malorum, quæ exigit ut uelatur, sicut æger oculus ut si bi sol, & quodlibet lumen tegatur & in hoc benignissime agit, eū eis misericordia Saluatoris, si prauū nudum aspicerent, & hoc a fidelibus manducari, ex ipso aspectu scandalizarentur, & tripliciter male perirent, uidelicet in corde per horrorem, in ore per detractionē, in anima per spirituales mortem. De primo, Io. 6. Vbi Dominus dicit, Caro mea uere est cibus, &c. Sequitur. Ex hoc multi discipuli abierunt retro, quasi abhorrentes uerba de humana carne comedenda. Ambr. Forte dices, Quomodo uerus sanguis? quia similiter dinē non uides carnis. Attende uerba Christi, Audientes, quod carnem suam daret manducare recedebant, solus Petrus dixit, Verba uitæ æternæ habes, ad quem ibimus? Ne ergo plures scandalizentur, & ne uelut quidam esset horror humanæ carnis, sed magis maneret gloriæ redemptoris, ideo in similitudine accipis sacramentum: sed ueræ naturæ gloriā uirtutemque consequeris. De secundo in eodem, ubi Dominus dixit, Panis quem ego dabo, caro mea est &c. Litigabant ideo Iudæi &c. Litigatio hæc murmur & detrahitio est, & ideo debuit uelari. Plal. 54. Si is qui oderat me &c. De tertio. Num. 4. Aaron & filius eius intrabunt, ipsique disponēt opera, idest, operiēt sacramenta, alii nulla curiositate uideant quæ sunt in sanctuario priusquam inuoluantur, alioquin moriuntur. 1. Regū 6. Percussit Dominus multos, eo quod uidissent arcam Domini, quia, si non licebat eis uidere eam directam. Arca significat corpus Christi, quod malignis est uelandum, ne spiritualiter moriantur si uideant: quia causa suæ cæcitatis putarent esse pharisaicū, Ecclesiastes 3. In pluribus operibus Dei non fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea quæ abscondita sunt uidere

DE SACRAMENTO ALTARIS.

videre oculis tuis. Secunda ratio quare uelatum datur, est fides bonorum, & hæc ratio potest in tria distingui, quæ exigunt hoc uelari, scilicet fidei, esse verum infidelitatis præuæ remedium, fidei meritum. Primo fidei esse uerum exigit ut uelatum detur corpus Christi. Ad Hebræos 10. Fides est rerum non apparentium, ut dicit August. Fides est credere, quod non uides, scilicet credere uerbis de re occulta quæ uere est, & tamen eam oculis non uides. Nam de re quam uidemus, scientiam potius quam fidem habemus, 1. Petri primo. Christus est in quæ non uidentes creditis. Secundo, infidelitatis remedium exigit ut uelatur corpus Christi, quatenus culpæ infidelitatis respondeat modus cõgruus satisfactionis. Vnde sicut primorum parentum incredulitas incepit ex auditu uerbi diaboli suadentis cibum habentem mortem uelatam, & in eo sunt sensus eorum uane delectati, sic congruit ut fides saluandorum incipiat ex auditu uerbi Saluatoris suadentis cibum habentem ueram uitam absconditam, & in quo nostri sensus pie sunt decepti præter auditum, ut sit fides ex auditu tantum, & nõ ex uisu, uel aliis sensibus, auditus autem per uerbum Christi. Hoc pulchre figuratur, Genes. 27. In benedictione Iacob, ubi sensus Isaac sunt decepti putantis sentire Esau, dum sentit similitudinem eius, qui uelatus erat, Iacob. Vnde sciendum, quod in illa figura dominici corporis quatuor erant personæ, scilicet Isaac, & Rebecca, quasi masculus, & femina significant duas naturas in nobis, idest, corpus, & animam, masculus qui magis solet esse manifestus, & exterioribus plus intendit, significat exteriorem hominem, corpus cum suis sensibus: femina, quæ boni residet & familiam regit, interiorem hominem, idest, animam quæ salutis suæ & aliorum gerit curam. Iacob bonus, & formosus habitans in tabernaculis, quem diligit Rebecca, idest, fidelis anima, significat uerum corpus Christi. Esau quem amabat Isaac, idest, corpus, eo quod de cibis suis uescitur, significat substantiam panis cum suis accidentibus, scilicet colore, sapore, & cæteris. Dum itaque Isaac quasi homo exterior, idest sacerdos benedicere debet, Esau, idest, substantia panis recedit, sed similitudo Esau scilicet

OPVSCVLVM LVIII. 161

scilicet vestes cum odore, pelles pilosæ, cibis cum sapore, idest, accidentia panis, siue similitudo, scilicet color, sapor, odor, durities manent circa Iacob, & sensus nostri falluntur. Ibi fallitur visus Isaac caliginosus, idest, debilis corporis nostri, quia putat præ oculis habere Esau, idest, panem, & tantum vestes eius, scilicet speciem panis, & sub illa latet Iacob uelatus, idest, corpus Christi. Ibi fallitur gustus, quia putat comedere cibum Esau, idest, panem, & gultat tantum similitudinem eius. Ibi fallitur olfactus, quia putat sentire odorem Esau, idest, panis, qui uere non est ibi: sed sentit odorem vestimentorum eius, idest, formam panis, quibus uestitus est Iacob, idest, corpus Christi. Sapiens erat Isaac, sed in iudicio cognoscendi Esau fallabatur, sic homo noster exterior in iudicio panis altaris fallitur, præter quam auditu, unde ait. Vox quidem uox, Iacob &c. Manus quas tango sunt Esau, nihil falsius: sed uox quam audio dicentem, ego sum, uox est Iacob, nihil uerius. Similiter sacramentum quod tango, substantia panis est, nihil falsius: uox Christi dicentis, Hoc est corpus meum, nihil uerius. Primo, igitur fidelitatis remedium exigit, quod corpus Christi uelatum detur, ut quia sensus primi hominis in cibo perditionis uane delectabantur, sensus nostri corporis in cibo benedictionis ad instar Isaac decipiantur, ita tamen quod Rebecca, idest, anima in fide sua non fallatur. Credit enim uere in benedictione sacra esse Iacob, idest, corpus Christi uelatum similitudine Esau, idest, specie panis. Tertio fidei meritum exigit, ut uelatur corpus Christi, quia ut dicit Greg. fides nõ habet meritum, cui humana ratio præbet expeimentum, sufficiens. Velatum dare uoluit Dominus corpus suum, quia in hoc potius credere uerbis suis quam sensibus nostris magnū habet meritum. Io. ult. Beati qui non uiderunt. Huius meritum fidei, siue fructus triplex est, scilicet spiritualium bonorum plena copia, temporalium abundantia, æternorum suffragia. Hinc ait Rebecca, idest, fidelis anima, In me sit ista maledictio fili mi, idest, hæc triplex benedictio. Det tibi Deus de rore cæli, quantum ad primam: & de pinguedine terræ abundantiam, quantum ad secundam: abundantiam frumenti, vini & olei, quantum ad tertiam, De primo Ioan.

DE SACRAMENTO ALTARIS.

7. Qui credit in me, flumina &c. Olee. 14. Ero quasi ros &c. De secundo ad Hebr. 11. Sancti per fidem adepti sunt re-promissiones, scilicet temporalium. Isaia. 1. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Matthæi 6. Primum querite regnum Dei, recte credendo: & iustitiam eius, iuste viuendo, & hæc omnia &c. De tertio 1. Pet. 1. Credentes in Christum quem non videtis, exultabitis lætitiâ, inenarrabili & glorificata reportantes finem fidei vestræ salutem animarum vestrarum. Prouerb. 1. Qui audierit, absque terrore requiescet, & abundantia perfuerit timore malorum sublato.

CAP. VIII.

De duabus alijs rationibus, quibus datur corpus velatum.

Venite comedite &c. Quomodo potest sacramentum regis. Tertia ratio, quare corpus suum dat velatum, est instructio morum. Iob. 28. Trahitur sapientia de occultis. Tria vero in hoc sacramento occultantur, in quibus mores instruitur, scilicet persona Saluatoris, pulchritudo magnæ claritatis, mirum opus omnipotentis. De primo, Isa. 45. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel saluator. De secundo, Isa. 7. Expectabo Dominum qui abscondit faciem suâ. De tertio, Ecclesia. 43. Multa abscondita sunt maiora his, pauca enim vidimus. In his discimus in nobis quandoque tria virtuosè abscondi posse, nostram personam, pulchritudinem corporalem, bonorum operum intentionem. Primum a persecutore furore, secundum a stultorum inspectione, tertium ab humano fauore. Primo discit iustus abscondere personam propter tria, vt scilicet persecutor quiescat, vt præceptum a Domino opus perficiat, vt gloriosiore coronam acquirat. De primo, Isa. 26. Vade popule meus abscondere modicum, donec petra transseat indignatio mea in persecutore, quod multi iustorum leguntur fecisse. De secundo, 2. Cor. 11. Damasci præpositus &c. Similiter Thobias cū eū rex iube-

OPVSCVLVM LVIII. 162

ret occidi, fugiēs nudus latuit, vt. Opera misericordie quæceperat, impleret. De tertio 1. Reg. 26. Cū fugeret Dauid a facie Saul, absconditus est in colle Achile, idest, in Domino. Achila interpretatur eum suscipiens, vnde Dominus susceptor meus. Absconditus est autem in Domino, vt per inclinata opera gloriosa regni sibi restaret corona. Io. 8. Tulerunt lapides iudei, vt iacerentur &c. Secundo discit iustus abscondere pulchritudinem corporalem ab omnium inspectione, quia exterior pulchritudo, & ornatus multis fuit occasio casus. Decor ergo corporalis absconditur tribus modis, per habitus vilitatem, per ieiuniorum austeritatem, per boni operis assiduitatem. De primo, Iob. 16. Sacum cineri super cutem meam, & operui cinere carnem meam. Gen. 24. Rebecca conspectio Isaac tollens piliū operuit se. 1. ad Cor. 11. Mulier debet habere velamē super caput propter angelos, idest, propter bonos. De secundo, Galat. 6. Mihi mundus crucifixus est, & ego mūdo, quasi diceret. Vilis est mihi mūdos propter poenam suā sollicitudinis, & ego vilis mundanis, propter corporis mei macerationem. Augus. Carnem vestram domate &c. De tertio, Psal. 38. Tabeſcere fecisti sicut araneam &c. Sicut aranea ex suis visceribus trahēs opus nature tabescit exinde, sic iustus frequentans opera laboriosa ex vera charitate maceratur, & palleſcit in corpore. Ecclesiastici. 33. Iugum, & lora curuant collum durum, & seruum inclinant operationes assiduas. Cant. 1. Nolite me considerare &c. Sol effectus ardoris, idest, opus amoris, Christus formam serui accepit, in qua claritatem diuinitatis abscondit. Vnde Isa. 53. Non est species ei, neque decor &c. & absconditus vultus eius, & despectus. Tertio, discit abscondere virtutum & bonorum operum intentionem ab humano fauore, Mat. 13. Simile est regnum celorum, gloria, idest, conuersatio iustorum, thesauri, idest, bono operi absconditi in agro, idest, in corde. Gregor. Sic sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, vt de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua soli Deo placere cupimus, semper optemus secretum. Triplex vero bonum præcipue debemus abscondere a fauore hominum, scilicet elemosynam, orationem,

DE SACRAMENTO ALTARIS.

nem, & ieiunium. De primo, Matth. 5. Cum facis elemosynam: noli tuba canere ante te, tuba tumoris & iactantiae, sicut hypocritae faciunt, ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosynam, nesciat &c. sinistra, idest intentio prava: dextera, idest dilectio pura, ut sit elemosyna tua in abscondito &c. De secundo, Matth. 5. Et cum oraveris, intra cubiculum &c. i. secretum mentis, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito intentionis, & reddet tibi. De tertio ibidem, cum ieiunas: unge caput tuum, idest, refice Christum operibus misericordiae quod tibi subtrahis, membris eius. i. patribus largiendo: & faciem tuam lava, peccata cordis, & sensum lacrymis penitentiae purgando, ne videaris ab hominibus ieiunans, sed patri tuo. Quarto, datur velatum ratione imbecillitatis nostrae. Hoc enim exigebat imbecillitas hominum: quod probatur tribus modis. Primo, a figura legali, Exodi. 30. Videntes filii Israel ex consortio domini cornutam faciem Moysi, timuerunt prope accedere, vnde posuit velamen super faciem suam, quando loquebatur ad eos. Facies enim Moysi tam magnam recepit radiositate ex frequenti & familiari appropinquatione ad diuinum lumen, quod videbatur humanis oculis quasi cornuta, vnde non poterat claritatem vultus eius sustinere nisi velatam: sic nimirum, immo multo magis corpus Christi in resurrectione eius glorificatum, & spiritale ac deiforme factum, nullus potest mortalibus inspicere oculis, nisi alia specie velatum. Secundo, probatur ex hoc quod accidit matri Dei Mariae, quae non potuit sustinere claritatem praesentiae filii, & gloriam, nisi esset obumbrata. Carne autem virginis velata, maiestas spiritus sancti operatione facta est possibilis a Virgine, & etiam a nobis videri, vnde verbum caro factum est. Sed carne illa post passionem per resurrectionem glorificata, & ad similitudinem Dei clarificata, secundum illud Io. 17. Clarifica me pater, facta est impassibilis ab oculis mortalium in propria forma nuda videri, nisi esset velata aliqua specie visibili. Eccl. 11. Mirabilia opera altissimi, & gloriosa, & absconsa, & immensa. Exodi 32. Non videbit me homo, & vinct, s. in specie propria. 1. ad Corinth. 13. Videmus nunc per speculum

OPVSCVLVM LVIII. 163

speculum, s. rationis, & in enigmate. i. figura panis. Tertio, probatur idem ratione naturali, quae est nimia dissimilitudo luminis oculi nostri ad claritatem luminis corporis Christi. Oculus enim noster angustus, aeger, & corruptibilis est. Illius vero claritas incorruptibilis, & quodammodo immensa, ut dictum est de informis. Haec est enim ratio visibilitatis omnis luminis similitudo aliqua videtur ad lumen. Et quanto maior similitudo ad lumen maximum, tanto limpidior, & dulcior est visio. Hinc est, quod sanus oculus potest aliquatenus videre nudum corpus solis, & non corpus Christi: quia cum illo habet aliqualem similitudinem luminis & corruptibilitatis, quam non habet corpus Christi. Nisi enim oculus ex aliqua parte caelesti lumini similis esset, nequaquam illud videre posset, sicut nec auris, aut digitus, aut etiam oculus caecus, s. propter nimiam dissimilitudinem. Quia ergo ob nostram imbecillitatem, & corporis Christi nimiam claritatem magnificatam, & usque ad incorruptionem roboratam non possumus videre dulciter oculo ad oculum dominici corporis claritatem, saltem oculo mentali. i. pura cordis intentione ipsum debemus respicere, secundum illud Lucae 11. Si oculus tuus simplex fuerit. i. intentio cordis pura, totum corpus tuum lucidum erit ad videndam claritatem Christi. 1. Ioan. 3. Scimus quoniam cum apparuerit, similes illi erimus, & videbimus eum sicuti est. Dignum quidem videtur per superiores oculorum fenestras veritatem intrare debere ad animam. Sed hoc nobis, o anima, servatur in posterum, cum videbimus eum facie ad faciem. Et haec visio erit vita aeterna.

CAP. IX.

De forma donationis, qua datur sub specie panis.

Venite comedite. Thema proprium. cibavit eum pane &c. Glo. interlinearis. i. corpore Christi. Secundo dat Dominus corpus suum sub specie panis propter tria. Propter collatam sibi praeter ceteris cibis habilitatem. Sub una enim alia specie cibi tam respectu ministrantium, quam accipientium posset

DE SACRAMENTO ALTARIS

actus exhiberi. Et hoc triplici consideratione. Primo, scilicet quantum ad inuentionem habiliorem est species panis, quam cibi alterius, quia omni loco, omni tempore facilius inuenitur quam alius cibus. Item, quantum ad conseruationem habiliorem est quia si debet leuari, portari, siue custodiri, commodius fit sub specie panis quam cibi alterius. Psal. 109. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec, qui nec oues, nec boues, nec capras, sed panem & vinum obtulit. Item, quantum ad administrationem habiliorem est, quia mundius & honestius tractari potest, in altari melius diuidi, conuenientius a sanis & infirmis sumi potest, quam alius cibus. Secundo, dat sub specie panis propter faciendum signationis sue cognitionem & fidem. Aug. Signum est res præter speciem quam ingerit sensibus, aliquid aliud ex se faciens in agnitionem venire. Signorum autem tria sunt genera, naturale, artificiale, sacramentale. Signum naturale secundum naturam significat, sicut fumus significat ignem, rubor cæli vespertinus significat futuram serenitatem. Matth. 16. Facto vespere dicitis serenum erit, rubicundum est enim cælum. Signum artificiale secundum impositionem hominis significat, & hoc est duplex. Aliud enim non continet quod significat, ut circulus vini. Aliud continet quod significat, ut pluuia tum continet pluuias & significat eas, pastillum significat carnes & continet. Signa sacramentalia secundum impositionem Dei significant, & tunc similiter duplicia. Alia enim non continent quod significant, ut sacramenta legalia, sicut serpens æneus erectus in eremo significabat quidem Saluatorem, sed non continebat eum sicut circulus suspensus ante domum significat vinum, quod tamen non est contentum. Numeri. 21. Fecit Moyses serpētem æneū & posuit eum pro signo, quem si percussit aspiciēbant, sanabātur. Sapient. 16. Habentes signum salutis non per hoc quod videbāt sanabantur, sed per te omnium Saluatorem. Similiter agnus paschalis, & circumcisio significabant rem figuratā, sed non continebant quia semel se non iustificabant. Ad Romanos. 3. Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro corā Deo. Item, alia sunt signa sacramentalia, quæ etiam secundum impositionem

OPVSCVLVM LVIIII: 164

positionem significant, ut sacramenta euangelica, sicut baptismus, & eucharistia. Hugo. Sacramentum euangelicum est materiale elementum foris sensibilibus propositum ex similitudine representans, & ex institutione significans, & ex sanctificatione continens aliquam gratiam specialem. Baptismus significat animæ purificationem, & continet eam, quia efficit quod figurat, scilicet remissionem peccatorum. Actuum 2. Petrus ait. Baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum. Similiter sacramentum altaris significat vere corpus Christi, & vere continet illud, quia post consecrationem panis sub specie eius, id est, sub illo signo panis, quod Deus posuit ad significandum corpus Domini, totus est Christus, sicut sub signo positio hominis, scilicet in pastillo, sunt occultatæ carnes. Matth. 26. Accepit Iesus panem, & benedixit, & ait. Hoc est corpus meum, significatum sub specie panis. Ioannis. 5. Filius hominis dabit vobis panem, qui permanet in vitam æternam. Hunc panem significauit Deus. Igitur si cum video signum posituum hominis credo ibi sub tenui pane esse carnes, multo magis cum video signum positum Dei, ut sacramentum altaris, credere debeo ibi sub specie panis esse verum corpus Christi propter rerum ibi significatarum similitudinem. Tres enim ibi res significantur, quarum species illa panis est sacramentum, id est sacrum signum, expressam habens in se illarum similitudinem. Prima res ibi significata est naturale corpus Domini, quod ibi continetur. Secunda res corpus eius mysticum, quod ibi significatur, & non continetur. Tertia res est effectus sacramenti in anima fidei. Primo, species panis primæ rei ibi significatæ, id est corporis Christi, habet similitudinem non ratione sui, sed ratione subiecti, quod habuit ante consecrationem, id est panis qui prius fuit. Sicut enim ex granibus & puris granis conficitur, sic corpus Christi ex pluribus membris puris & immaculatis consistit. Cant. 7. Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus liliis. Exo. 25. Arcam de lignis sethim compingit vallatus liliis. Exo. 25. Arcam de lignis sethim compingit. Glo. Arca corp⁹ Christi significat. Hec fit de lignis sethim, imputribilibus, quia corpus Christi consistit ex membris purissimis & ab omni vitio mundis. Secundo, species panis secundæ rei ibi

DE SACRAMENTO ALTARIS.

significata tenet similitudinē, idest, mystici corporis Christi significati, scilicet Ecclesie, quæ est vnitas fidelium. Sicut enim ex multis granis puris conficitur vnus panis, sic ex multis fidelibus puris a culpa mortali mundis, & vinculo charitatis vnitas ecclesiastica vnitas consistit. Primæ ad Corinth. 9. Hic est sciendum, quod in pane triplex vnio attenditur, per quam triplex fraternitas, siue causa & vinculum amoris, quod inter fideles esse debet, significatur. Primo, grana nobilia & similia colliguntur. Secundo, farina cōspargitur per aquam, & pasta conficitur. Tertio, vt panis solidus fiat, igne decoquitur. Primum, grana similia significat fraternitatem & amorem naturalem, quia omnes de vno, & primo parente sumus nati. Secundum, scilicet pasta, quæ est farina aqua perfusa, sacramentalem, quia vno sacramento baptismali sumus regenerati. Tertiū, scilicet panis igne solidatus, spirituale, quia vno spiritu, scilicet ad vnā Christianam religionem sumus congregati. De primo Gene. 22. Descenderūt fratres Ioseph vt emerēt frumenta in Ægypto, quia humiliauerunt se fideles, vt amorem naturalem omnium hominum acquirerent. Ecclesiasti. 13. Omne animal diligit sibi simile, & omnis homo diligit proximum suum. De secundo primæ ad Corinth. 5. Sitis noua conspersio, sicut estis azymii, idest, vnum quid per dilectionem sacramentalem. Primæ. Ioan. 4. Hoc mandatum habemus a Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suū. De tertio, Exodi. 12. Coxerunt farinam conspersam, & fecerunt panes, idest, profecerunt vtque ad dilectionem spirituale. Ioan. 14. Hoc est præceptum &c. August. Nō autem carnalis, sed spiritualis &c. Tertio, species panis secundum quod erat panis, habet in se similitudinem tertie rei ibi signatæ, idest, effectus sacramenti in anima fidei. Sicut enim panis tria facit, scilicet confortat, satiat, vitam conservat, sic panis sacramenti animam fidelem confortat ad peccatum dimittendum, satiat ad fastidium mundi faciendum, in vitam conseruat ad Deum semper laudandum. De primo, psal. 103. Panis cor hominis confirmet, ad omne vitium deuincendum. Vnde psal. 17. Diligam te Domine &c. qui scilicet præcinxisti me virtute ad bellum. De secundo, psal. 104. Pane cæli saturauit eos.

OPVS VCLVM LVIII. 165

uit eos. Ad mundi fastidium faciendum. Prouerb. 27. Anima saturata calcabit fauam. De tertio Ecclesi. 33. Panis egentium, vita pauperum est. Ad Deum laudandum, scilicet semper. Psal. 145. Lauda anima mea Dominū &c. 2. Paralypo. in fine. Laudabo te Domine semper omnibus diebus vite mee, quoniam te laudat omnis uirtus cælorum.

CAP. X.

De forma donationis, qua datur sub specie panis triticeī.

MENTE comedite. Thema proprium. Conuertentur, & viuent tritico, Osee. 14. Vel aliud simile de frumento, vel tritico. Tertio, circa formam donationis corporis considerandum est, quod Dominus dat illud sub specie panis triticeī, & non alterius, & hoc propter tria. Primo, propter huius grani præ cæteris naturalē nobilitatem. Quod probatur a tribus, quia hoc granum est purissimum, quia ad panem comunissimū, quia ad carnem maxime nutritiuum. Primo, granum tritici est maxime purum, quia hæc species sola inter alias attingit complementum, idest, summam puritatem. Nam vt dicunt Alehimici, idest, aurifices. in speciebus quibuscūq; licet multe species esse videantur, tamen vna est quæ attingit complementum, & aliæ sunt differentes ab ea quibuscūq; egreditur, sicut patet de auro. Nam omne metallum purgatione materie in aurum dicunt transmutari. Sic etiam videmus de granis, quod bonitate terræ purgatur siliigo, & in tritico nobilitatur. Et ideo simpliciter & absolute panis triticeus est panis propter excellentiæ puritatem, siue nobilitatem. Secundo, granum tritici est ad panem comunissimum, quia competit sanis & infirmis, immo omni animali panem comedit. Auius, vt patet in columbis: bestiis, vt catulis magis competit panis triticeus, quia libentius eo vescuntur, & ideo panis triticeus vere est panis propter communis conuenientiæ nobilitatem. Tertio, granum tritici est ad carnem maxime nutritiuū, quia puritate naturali, & comestibilitate communi, & viscositate sui maxime membris adheret.

DE SACRAMENTO ALTARIS.

adheret nutrimentum exinde sumptum, & quo ad hæc tria maxime nutrit & confortat: & sic panis triticeus est purus, & granum eius præcipue nobilitatis propter communis convenientiæ nobilitatem. Et hac ratione congruum est, ut nobilissimum corpus quasi nobilissimus panis filiorum Dei detur filijs sub specie nobilissimi panis. Secundo, dat corpus suum sub specie panis triticeo propter fidelium discretâ in eo significationem. Sicut enim triticum secundum triplicem statum habet considerari, sic fidelium universitas in tres status solet distingui. Tertium autem consideratur, secundum paleas, vel secundum quod iam purgata locantur in granariis. Similiter inter fideles tres differentie sunt, incipientium, proficientium, perfectorum. Primi significantur per triticum stans in agris: secundi, per grana quæ purgantur a paleis: tertii, per grana purgata quæ locantur in granariis. Primi desiderant doctrinam prædicatorum: secundi, frequentem purificationem: tertii, æternam requiem beatorum. De primo. Job. 37. Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum, quæ lustrant cuncta per circuitum. Greg. Electum sunt frumentum Dei celestibus horreis recondendi: frumentum nubes desiderat, quia electus quisque præsentiam sanctorum prædicatorum exoptat: lumen spargunt, quia prædicatores sancti exempla vitæ & bene agendo, & loquendo dilant. Nubes autem cuncta per circuitum lustrant, quia prædicationis luce mundi fines illuminant. De secundo. Iudicium 6. Cum Gedeon excuteret, & purgaret frumenta in torculari, ut fugerent Madiam, apparuit ei angelus Domini. Gedeon electum quemque significat, qui cum umbra sanctæ crucis rectitudine iudicii, confessionis virga, quasi cor suum a vitiorum paleis sequestrat, consolatio eum divina contra tentationes demonum confortat. Eccl. 2. Qui timeant Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. De tertio. Job. 5. In preparationem Domini ne reprobes, & ingredieris in abundantiam. Sepulcrum, id est locum in regno Dei præparatum, sicut inferitur acervus tritici in tempore suo, id est, cætera multitudo beatorum. Luc. 3. Veniet fortior me post me, cui

ius

OPVSCVLVM LVIII. 160

tus ventilabrum in manu sua, & congregabit triticum in horreum suum: paleas autem comburet igni inextinguibili. Tertio, dat corpus suum sub specie panis triticeo, propter corporis sui expressam similitudinem. Triticum enim potest considerari tribus aliis modis, scilicet ut iacens in acervo, ut cadens in agro, ut in panis complemento. Penes primum modum, significat corpus Christi in Virgine conceptum: penes secundum, ut in mundo pro nobis passum: penes tertium, ut in cælo glorificatum. In primo matris Christi multum honorificatur, in secundo peccator libefatur, in tertio beatus delectatur. De primo. Cant. 7. Venter tuus sicut acervus tritici, venter est corpus beatæ Virginis. Luc. 11. Beatus venter qui te portavit: acervus tritici, mundi membra Christi, ut conservata in vtero virginali lilia, decor omnimodæ castitatis, quo ornaatur membra & sensus beatæ Virginis. De secundo. Ioan. 12. Nisi granum frumenti &c. (usque multum fructum affert.) Christus enim per mortem suam genus humanum de æterna morte liberavit. Ad Romanos 5. Commendat suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Ex hoc quod Dominus dicit se granum frumenti, habet ecclesia quod sub nulla specie alia consecrat corpus Christi. De tertio, Zecha. 9. Quid bonum est, & quid pulchrum, nisi frumentum electorum, quia panis pulcherrimus, dulcissimus, & nobilissimus est corpus Christi in gloria beatorum. Hinc sciendum, quod beati habebunt in eo triplicem donum, omnium deliciarum præparationem, omnium desideriorum impletionem, omnium bonorum securam & æternam fructificationem. De primo. Genes. 49. Aser pinguis panis præbebit delicias regibus. Psal. 67. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Sap. 15. Paratum panem de cælo præstitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis sapientis suavitatem. Primæ Corinth. 2. Oculus non vidit, nec auris audiuit &c. De secundo. Psal. 147. & 103. Lauda Hierusalem Dominum &c. & Adipe frumenti satiat te. Item, Benedic anima mea Dominum. Hiere. 31. Inebriabitur animam, sacerdotis pinguedine, & populus meus bo-

nia

DE SACRAMENTO ALTARIS.

nis meis adimplebitur. Sap. 16. Sapientiam tuam & dulcedinem quam in filios habes, ostēdebas: & deferuiens vniuscuiusque voluntati, ad quod quisque volebat, conuertebatur De tertio, Luc. 14. Beatus qui māducat panem in regno Dei, scilicet propter omnium bonorum securam sine fine fructuonem. Isa. 62. Iurauit Dominus in dextra sua. Si dederō triticum tuum vltra cibum inimicis tuis, & si biberint filii alieni vinum tuum in quo laborasti, qui congregant illud comedent, & qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis. Hic comedunt mali cum bonis, ibi erūt mali sub æterno interdicto, & boni securo & æterno Christi conuiui. Plal. 15. Adimplebis me læticia.

CAP. XI.

De tribus mirabilibus quæ sunt in consecratione.

VENITE, comedite &c. Thema proprium. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscat nimis. Vel aliquid simile de mirabilibus operibus Dei, vel signis. Tertium principaliter notandum circa dominici corporis sacramentum, sunt mirabilia diuinæ operationis tanquā signa siue mirabilia diuinæ virtutis. Hæc mirabilia signa diuinæ operationis consideranda sunt in tribus. In dominici corporis consecratione: secundo, in eiusdem possessione: tertio, in perceptione. Primo enim corpus consecramus, secundo possidemus, tertio, percipimus. Primo in consecratione consideranda sunt & credenda tria mirabilia signa diuinæ operationis. Primum, quod ibi sub specie panis est verum corpus Christi. Secundum, quod tota substantia panis mutatur in corpus Christi. Tertium, quod mutatur in corpus Christi tota substantia panis, ita tamen quod manent accidentia panis. Primum est mirabile, sē mirabilius, tertium mirabilissimum. De duobus primis hic potest dici, de tertio in sequenti. Primum mirabile signum in consecratione sacramenti altaris est, quod ibi sub specie panis est verū corpus Christi, quod

OPVSCVLVM LVIII. 167

de Virgine sumpsit. Et hoc probatur tribus modis. Primo, probatur testimonio fide dignorum: secundo testimonio signorum positiuorum: tertio, demonstratione miraculorum. Primo, probatur primum mirabile testimonio fide dignorum, secundum quod lex dicit, Deutero. 19. In ore duorum, aut trium &c. Audiuntur ergo testes veraces, & idonei sufficientes. Augu. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum, hoc est, Dei verbum insitutum a Christo, proferatur super panem, & mox fit sacrum secretum, scilicet corpus Saluatoris sub specie panis. Item Augu. Hoc est quod omnibus modis probare contendimus, sacramentum ecclesiæ duobus constare, visibili elementorum specie, & inuisibili carne Christi & sanguine, sicut persona Christi constat ex Deo & homine. Ambro. Panem istum quem sumimus in mysterio, utique intelligo, qui manu sancti spiritus formatus est in utero Virginis, & igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum factus est cibus hominum. Greg. Magnum atque pauendum est mysterium, quia aliud videtur, aliud intelligitur. Figura panis & vini videtur, & faciente Domino corpus & sanguis Christi intelligitur. Eusebius. Vere vnica & perfecta Ecclesiæ hostia, fide æstimanda non spē, neque exteriori cōsēda visu, sed interiori intellectu, vnde celestis confirmat autoritas. Accipite, & comedite &c. Recedat ergo omne infidelitatis dubium, quia qui author muneris, ipse est testis veritatis. Secundo, probatur idem ratio signorum positiuorum: ratio autem eorum est remota esse vt signum. Est autem signum duplex, scilicet hominis, & Dei hominis artificiale, Dei sacramentale. Signum positiuum hominis secundum impositionem hominis significat, & est duplex. Nam aliud non continet quod significat, vt circulus vini: aliud continet quod significat, vt pastillum quod significat carnes, & continet carnes intus absconditas. Similiter signum positiuum Dei, quod est in sacramentis secundum impositionem Dei, significat, & est etiam duplex. Nam aliud non continet quod significat, vt sacramentalia, quæ non efficiunt quod figurant, sicut agnus paschalis, & similia. Et aliud continet quod significat, vt sacramentalia euāgelica, sicut Eucharistia. Significat enim secundum im-

DE SACRAMENTO ALTARIS

impositionem Dei rem sacram, scilicet corpus Christi, & continet illud. Vnde ait. Hoc est corpus meum. Signum manifestum foris, scilicet, species panis, & intus erat corpus Salvatoris. Ecclesiast. 3. Innova signa, & immuta mirabilia, quasi diceret. Quia vetera signa non continebant gratiam quam figurabant, fac nova, quæ continent quod figurant. Augustinus. Ideo dicuntur sacramenta quasi sacræ rei signa, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructum habet spirituale. In specie enim panis & vini quam videmus, res invisibiles carnem Christi & sanguinem honoramus. De hoc supra sermone. 9. circa medium. Tertio, probatur idem demonstratione miraculorum. Exo. 34. Signa facia, quæ nunquam sunt visa super terram, nec in vllis gentibus &c. Paschasius. Nemo qui sanctorum vitas & exempla legerit, ignorat quod saepe corporis Christi & sanguinis sacramenta aut propter duobus, aut certe propter ardentius amantes visibili specie in agni, vel pueri forma, aut in carnis & sanguinis colorem monstrata sint, ut quod latebat mysterio, patet in miraculo. Beato enim Basilio in die Paschæ mysteria celebranti. Hebraeus quidam se sicut christianus populo commiscuit, officii volens explorare mysterium: qui vidit infantem partiri in manibus Basilii, & communicantibus omnibus venit ipse, & data ei hostia vere caro est facta. Et seruans reliquias abiit in domum suam ostendens uxori suæ, narrans quæ propriis oculis viderat, credens ergo ait. Vere horribile, & admirabile est Christianorum sacramentum. In crastino venit ad Basilium, & baptizatus est cum omni domo sua. Idem. Quidam presbyter erat aegidius nomine, religiosus valde, qui cum sanctam duceret vitam, cepit piis precibus pulsare Deum, ut sibi monstraret naturam corporis & sanguinis Domini. Venit ergo dies ut idem more solito diuina celebraret, & post Agnus Dei procumbens genibus, Creator, inquit, & redemptor omnipotens Deus pande mihi exiguo in hoc mysterio naturam corporis Christi, ut mihi liceat eam prospicere in forma pueri, quem olim sinus matris tulit vagientem. Et ecce angelus de celo veniens affatur. Surge prope, si vis Christum videre. Adest præsens corporeo vestitus amictu,

21 OPVSCVLVM LVIII. 168
amictu, quem sacra purpura gessit. At presbyter paruus surgens vidit super aram, puerum sedentem, Cui angelus. Quia Christum uidere placuit, quem sub specie panis nobis sacrasti mysticis, nunc oculis inspicere, & tracta manibus. Tunc cælesti lumine sacerdos fretus (quod mirum dictum est) in ulnis tremantibus puerum accepit, & pectus proprium pectori Christi adiunxit, deinde perfolus in amplexus dat dulcia Deo oscula, & suis labiis præstia pia labia Christi. Quibus ita peractis restituit puerum in altari, & rursus humi prostratus deprecatur Dominum, ut dignetur ipse verti in speciem pristinam. Et surgens inueit corpus Christi remeantem in formam priorem, & sic sub specie debita communicaui eadem. Secundum miraculum in consecratione sacramenti altaris est, quod substantia panis mutatur in corpus Christi, quod sumpsit de Virgine, & hoc fit potestate verbi Dei, quod probatur tribus modis fieri posse, a potestate simili, a minori, a maiori. Primo a potestate simili, quia verbum Dei substantiam vnā in aliam commutauit. Hinc legitur Ioan. 2. quod Dominus ad nuptias aquam in vinum commutauit. sicut ergo potuit tibi, potest & hic. In similibus enim simile est iudicium: ubi similis præcipit virtus, similis obedit effectus. Secundo, probatur a minori, eo quod res quæ minus possunt quam verbum Dei, vnā substantiam mutant in alteram. Vnde sciendum, quod prouidentia Dei mutationes rerum tribus modis fieri voluit, præter quas verbo Dei facit, arte natura, gratia. Ars enim hominis vnā substantiam mutat in aliam, ut patet in utrifque, qui uilem cinerem mutat in præclarum & nobile vitrum. Ergo multo magis virtus verbi Dei potest panem in corpus eius, & vinum in sanguinem commutare. Ecclesiast. 8. Sermo Dei potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest, quare ita facis? Eusebius. Inuisibiles sacerdotes visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui uel bo suo secreta potestate facit, & commutat. Item, natura vnā substantiam mutat in aliam, sicut in vite aqua mutatur in uinum, & opera apum succus florum per secreta naturæ mutatur in fauum. Similiter in nobis ipsi panem, quem manducamus quoddam, per naturam

DE SACRAMENTO ALTARIS.

Non mutatur in carnē, ergo multo magis virtus verbi Dei mutare potest panem in substantiam corporis sui. Item: gratia hominis mutat unam substantiam in alteram. Hinc Moyses per gratiam specialem mutauit virgam in serpentem, & aquam in sanguinem. ergo multo magis virtus verbi Dei potest mutare panem in corpus suum, & vinum in sanguinem. Ambro. Virgam renuit Moyses, & proiecit in terram, & facta est serpens, & sic vides prophetica gratia mutat in esse naturam, & maioris esse potentia gratiam, quam naturam. Quod si tantum valuit benedictio humana ut naturā conuerteret, quid dicemus de ipsa consecratione diuina, ubi ipsa verba Saluatoris operantur? Si ergo quæris, quomodo potest quod panis est fieri corpus Christi. Respondeo, consecratione, quæ fit Christi sermone. Tertio probatur idem a maiori, quia verbum Dei multo facit maiora, & facere potest, quam quod panem in corpus Christi mutet. Vnde in principio erat Verbum (vlt; omnia per ipsum facta sunt.) Ambro. De totius mundi operibus legitur, quod ipse dixit, & facta sunt &c. Sermo ergo qui potest facere ex nihilo quod non erat, non potest ea, quæ sunt mutare in id quod non erat? Non. minus est dare rebus nouas quam mutare naturas, & sic quod erat panis ante consecrationem, iam corpus Christi factum est post consecrationem, quia sermo mutat creaturam. Cum itaque irrationalis creatura & inanimata, scilicet panis, mutatur in melius, scilicet in corpus Christi virtute verbi Dei, mirum quod peccator homo nec multis verbis, nec beneficiis nec comminatione, nec promissione conuerteri potest de mala vita in bonam.

C A P. XII.

De tertio mirabili quod fit in consecratione.

VENITE, comedite &c. Thema proprium. Mirabilia opera tua &c. Tertium mirabile, imo mirabilissimum signum in consecratione sacramenti altaris est, quod mutatur in corpus Christi tota substantia panis, sic tamen quod manent panis accidentia, id est,

id est color, sapor, & huiusmodi. Christi corpus, circumstantia & nostris sensibus obiecta. Quod enim in consecratione mutatur panis in corpus Christi, iam probatum est, & quod manent humanis sensibus accidentia, patet. Talis mutatio est supernaturalis, & dicitur proprie conuersio, siue transubstantiatio, quia similis ei per omnia non inuenitur in natura. Quod tamen ita fieri possit in hoc sacramento, triplici potest ostendi similitudine. Prima similitudo quod substantia panis possit mutari, ita quod accidentia maneant, sumitur de gratia prophetali. Hinc est quod d. 4. Regum. 2. Heliseus misit sal in aquas amaras, & conuersæ sunt in dulces: in qua conuersione quatuor consideranda sunt, scilicet continens & contentum, operans & operatum. Continens est illa species, siue claritas exterior, contentum amaritudo interior, quæ transit atque mutatur in quartum, scilicet operatum, id est in dulcedinem, & hoc per tertium, scilicet operans, id est per gratiam prophetalem. Sic est quodammodo in mutatione panis in corpus Christi. Primum, scilicet continens, id est species panis exterior manet. Secundum, scilicet contentum, id est substantia panis mutatur in quartum, scilicet in corpus Christi, & hoc per tertium, scilicet operans, id est per verbum Dei. Secunda similitudo eiusdem sumitur a conuersione spiritali, de qua. 1. Regum. 10. dicit Samuel ad Saul, qui significat peccatorem. Insiliet in te spiritus Domini, & mutaberis in virum alium, in qua conuersione, siue mutatione quatuor iam supradicta consideranda sunt, scilicet continens & contentum, operans & operatum. In statu enim peccati noster homo exterior pulcher & sanus: sed homo interior amaritudine & peccati veneno plenus est & ægrotus. Hic dum per spiritum Dei conueritur, specie corporis manente exterior amaritudo, & langor peccati interior in dulcedinem & sanitatem gratiæ commutatur. Primum, scilicet species corporis exterior manet: secundum, scilicet amaritudo peccati interior transit in quartum, scilicet in dulcedinem gratiæ. & hoc per tertium, scilicet per spiritum Dei, & sic fit, ut dictum est, in consecratione corporis Christi. Eugenius ad quendam conuersum. Quanta, & quam celebraua beneficia vis diuinæ bonitatis operatur, Serm. S. Tho. Aquin. Y & q. 6d

DE SACRAMENTO ALTARIS

& quod non tibi nouum & impossibile esse debeat, quod in Christi substantiam terrena conuertuntur, reipsum interrogat qui praterita uilitate deposita subito nouam inducus es bonitatem, in exteriori nihil additum, totum est in interiori mutatum. Tertia similitudo eiusdem sumitur de mutatione naturali. Videmus enim quod oua ponuntur sub aue, ut suo gallina, vel sub columba, & per naturam mutantur in carnem, imo in nauiculam uestram. In hac mutatione similiter illa quatuor, quae iam dicta sunt, possunt inueniri. Ibi enim est continens testa, quasi species ouis exterior, & contentum vitellum quasi substantia ouis interior, & operans, scilicet natura, & operatum, scilicet caro pulli. Primum testa species exterior manet, secundum vitellum, siue substantia interior transfit & mutatur in quartum, scilicet in corpus pulli uiui, & hoc per tertium, scilicet operantem naturam. Et mira similitudo, quia diebus aliquibus integra exterior uis videtur, quasi adhuc sit ouum, quod non est ouum, sed uiui pulli integrum corpus testa velatum. Sicut ergo in hac re columba per naturam, sic in sacramento altaris spiritus, scilicet per suam omnipotentem uirtutem. Si ergo sub aue ponis unum, vel duo, vel plura oua, vertit ea per naturam interior in carne testa manente exterior, quanto magis unam hostiam panis, vel plures in altari manente specie panis exterior, spiritus sanctus eas repente interior in corpus Christi sua uirtute conuertit? Nota uersus de corpore Christi, de hoc quod dicit de substantia panis, non quod sit materia corporis Christi, sed quod panis conuertitur in corpus Christi. Corpus de pane, corpus de Virgine natum. Primum conuersum, sed materiale secundum. Hic moraliter notandum est, cum irrationalis creatura, scilicet panis, per uerbum Dei & spiritus eius in melius conuertitur, quanta sit peccatoris duritia, qui multis uerbis, & spiritus sancti operationibus ad conuersionem non perducitur? Hieremie 5. Indurauerunt facies suas super petram, & noluerunt reuerti. Hae induratio finalis impenitentia est, cuius triplex est causa. Prima, longa consuetudo peccandi, secunda, incredulitas de iustitia Dei, tertia, seductio inimici. De primo Sapientiae 14. Inualecente iniqua consuetudine error tanquam lex custoditus est. Hieremie

OPVSCVLVM LVIII 170
mia 13. Si potest aethiops mutare pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos potestis bene agere cum didiceritis malum. glo. Consuetudo peccandi quodammodo in naturam transfit. Sed quod hominibus impossibile est, Deo possibile est, ut non aethiops, vel pardus, longaeui. Peccatores suam naturam per se mutare uideantur, sed Deus qui in illis operatur. Augu. Vocabas me Domine, & suspirabam ligatus non ferro alieno, sed mea propria uoluntate. Velle enim tenebat inimicus, & inde catenam fecerat & constrinxerat me, quippe ex uoluntate peruersa facta est libido, & dum seruitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. De secundo, Sopho. 1. Visitabo super viros defixos in facibus suis, qui dicunt in cordibus suis, non faciet bene Dominus, & non faciet male. Glosa. Tollunt Domini prouidentiam putantes quod nec bonis bona, nec malis mala possit reddere, sed omnia casu regantur. psal. 13. Dixit insipiens in corde suo, non est Deus, iustus iudex qui iudicat peccata. Vnde sequitur. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. De tertio Osee 5. Non dabunt cogitationes suas ut reuertantur ad Dominum, quia spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. Quasi diceret, quia spiritus malignus obsedit eos, & excecavit ut Dominum non agnoscant, & promissionibus falsis seducit, ideo conuerti non possunt. Ecclesiastici 29. Repromissio nequissima plurimos perdit. Gen. 34. Egressa Dina, ut videret mulieres regionis illius. Et vidit eam Sichem princeps terrae. id est diabolus, admauit, rapuit, dormiuit cum ea, & conglutinata est anima eius cum ea, tristemque blanditiis delinuiuit, quia mundi prospera, peccata leuia, longam vitam false promittit. Tertii Regum 22. Dicit Michaeas. Egressus spiritus ait, ego decipiam Achab. Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius, qui dicebant regi. Ascende in Ramoth Galaad, & vade prospere, & tradet Dominus inimicos tuos in manus tuas, & in hoc est deceptus. Ingressus enim prelium, quidam percussit eum casu sagitta inter pulmonem & stomachum, & grauiter vulneratus mortuus est uespere.

DE SACRAMENTO ALTARIS.

CAP. XIII.

De tribus mirabilibus, quæ considerantur in corporis possessione.

Venite, comedite. Mirabilia opera tua &c. Hic dicendum et de tribus mirabilibus, quæ sunt virtute & perfectione consecrationis, & attenduntur in eiusdem possessione, & post consecrationem adhuc nobiscum habemus. Primum mirabile signum, quod in possessione Domini corporis magna res, scilicet, corpus Domini continetur sub tantâ parua specie panis, cuius assignatur triplex ratio. Prima ratio est demonstratio magnitudinis sapientiae artificis tantæ rei, scilicet Spiritus sancti. Videmus enim quod artifices quanto sunt in arte sculpendi peritiores, tanto sculpiunt imagines subtiliores. Vnde si artificibus ostenditur gemmæ, vel metalli materia valde parua, & rogetur in ea imago fieri subtilissima, minus subtilis artifex respondebit quod eam facere non possit, quod maxime subtilis in arte facile facit. Sic ad demonstrandam sapientiam Spiritus sancti, sub minima specie sacramenti facile esse facit totum corpus Christi. Hinc Sapient. 6. Spiritus sanctus dicitur esse subtilis. Non enim potest ei tam subtilem partem panis proponere in altari, quin sciat & possit eam in verum corpus Christi convertere. Dama. Quomodo fiet hoc, ait Virgo, quoniam virum non cognosco. Respondit. Spiritus sanctus superueniet in te &c. & tu quæris quomodo panis fiat corpus Christi? Et ego dico tibi, Spiritus sanctus superueniet, & ipse faciet hæc quæ super naturam sunt, & super intelligentiam. Secunda ratio ad idem est similitudo potentiae Christi cum potentia Dei. Quicquid enim potest Dei filius per naturam, hoc potest filius hominis propter personæ unitatem. Mat. ultimo. Data est mihi omnis potestas &c. Ambrosius super illud. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Non ideo erit magnus, quod ante partum Virginis magnus non fuerit, sed quia potentiam, quam Dei filius ante tempora naturaliter habuit, hic erit ex tempore accepturus, quia sicut in vnam personam, ita in vnam potentiam cōueniunt Dei filius

OPUSCULUM LVIII.

171

filii & hoīs: sed Dei filius verbū patris illā habuit potentia, quod minima parte corporis opere Spiritus sancti de virtute separata se vestiuit, & illi se inclusit, & illud. Verbū caro factū est. ergo similē potestatem dedit hoī Christo. s. vt possit facere corpus suum esse sub minima panis specie, psalm. 98. Dominus in Sion magnus, Sion interpretatur speculū, vt dicit Papias, & August. Et dubium non est, quod magna imago tam expresse, tam integre apparet in paruo speculo, sicut in magno. Magnus ergo Dominus in Sion. i. in speculo esse dicitur, quia verum corpus Christi tam integraliter esse sub parua specie panis, sicut sub magna recte creditur. Tertia ratio ad idem, est sufficiens causa ad finem sacramenti. Finis sacramenti est animam fidelem spiritualiter cibare, & contra malum & ad bonum confortare. Causa huius efficiens est corpus Christi, & id potest tam plene esse sub specie panis parua, sicut sub magna, quia sub vtraque æqualiter vnitum est Deo, ex quo fluit omnis virtus in sacramento. Quantacumque enim parua sit species illa panis, ibi est totum corpus Christi per conuersionem, sanguis per conuersionem, anima per coniunctionem, & diuinitas integra per coniunctionem: vnde certum est quod habet plenam rationem cibandi spiritualiter, & confortandi animam. Exod. 16. Qui minus collegerat, non reperit minus de manna quam qui plus collegerat. Hilarius. Vbi pars corporis, id est, minima pars sacramenti, ibi est & totum corpus. Eadem enim ratio est in corpore Domini, quæ in manna, quod in eius figura præcessit, de quo dicitur. Qui plus collegit, non habet amplius: neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim æstimanda est quantitas in hoc visibilis, sed virtus spiritualis: vnde qui multum, vel magnum panem consecrat, non habet amplius quam verum corpus Christi ad salutem suam. Secundum signum mirabile est, quod unum & idem corpus est in pluribus locis, in pluribus hostiis, in pluribus portionibus: & hoc probatur tribus modis. Primo, per prophetā Malach. 1. ad Iudæos. Non est mihi volūtas in vobis: ait Dñs, & minus non suscipiam de manu vestra. Abortu. n. felis vique ad occasum magnum nomen meum in gentibus, & in omni loco sanctificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

DE SACRAMENTO ALTARIS.

da. Ecce loca plurima exprimit, & vnā oblationem munda-
dam fidelium dicit. Exod. 20. In omni loco, in quo fuerit
memoria nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. Me-
moriam nominis Domini sacrificium est altaris, scilicet cor-
pus Christi, quod fieri iussit in commemorationem eius,
hoc fit in multis locis, & in hoc venit vnus Dominus ad
benedicendum nobis. Secundo, probatur hoc per manife-
stam rationem, quæ est quod filius hominis participat po-
tentiam filii Dei propter personam unitatem. Ambrosius. Si-
cut in vnā personam, ita in vnā potentiam conueniunt
Dei & hominis filius. Vnde sicut Dei filius est essentialiter
in omnibus rebus: ita dedit filio hominis ut corpus eius sa-
cramentaliter esse possit in pluribus locis. Aug. Intelligen-
dum est corpus Christi esse in vno loco, idest, in cælo, vbi
ascendit ad dextram patris, idest, visibiliter in forma huma-
na. Veritas tamen eius, idest, diuinitas, ubique est. Veritas etiā
eius, idest, verum corpus in omni altari sacramentaliter est
ubi celebratur. Innocentius tertius. Disposuit cælestis alti-
tudo consilii, sicut tres personæ sunt in vnitatem essentia, sci-
licet, pater, & filius, & spiritus sanctus, ita tres essent substā-
tiæ in vnitatem personæ, scilicet diuinitas Christi, corpus, &
anima. Cum ergo Christus secundam naturam diuinam tri-
bus modis existeret in rebus, scilicet in omnibus per essen-
tiam, in solis iustis per gratiam, in homine assumpto per
vniōem, voluit vt idem ipse secundum humanam naturā
etiā tribus modis existeret. In cælo localiter, in verbo per-
sonaliter, in altari sacramentaliter. Vnde sicut secundum di-
uinitatem essentialiter est in omnibus rebus, ita secundum
humanitatem sacramentaliter totus est in pluribus locis. Ter-
tio, probatur idem per visibilem similitudinem, quæ cun-
ctis in speculo declaratur. Nam si faciei tuæ plura propo-
nas specula in omnibus æqualiter & integraliter vna appa-
rebit facies, & si vnum speculum in plura frustra etiam par-
ua cōstringas, perfecta tua facies in singulis erit. Et licet spe-
culum intrinsetur in plura, facies tua tamen manet in om-
nibus vna, nec mutatur. Sic est reuera in sacramento Chri-
sti, qui speculum dicitur, & imago bonitatis illius. Si ergo
speculū, id est, forma panis in partes plures diuidatur, in singu-
lis erit

OPVS CVLVM LVIII. 173

lis erit vnita Deo, id est, verū corpus Christi. Hieron. Singuli fi-
delium accipiunt Christum totum, & in singulis portio-
bus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrū se præ-
bet in singulis. Tertium mirabile est, quod corpus Domini
licet sit in pluribus locis, vel hostiis, aut portionibus, tan-
tū per partes non est diuisum, sed manet in se integrū & cōiū-
ctum. Primæ Corint. 1. Diuisus est Christus quasi diceret,
non est diuisus, quia licet sit in cælo localiter, in corde iusti
spiritualiter, in multis locis sacramentaliter, tamen manet
in se coniunctus: & est huius mirabilis rei ratio, ineffabilis
vniō hominis & Dei, carnis & verbi. Vnde sicut verbum Dei
vbique est, & totum replet cælū & mundū manens indi-
uisum, sic dedit corpori quod assumpsit de Virgine, & dedit
Apostolis. Diuinitas enim quæ vbique est, replet illud, &
coniungit, & facit vt sicut ipsa vna est, ita veritas corporis
Christi vnum corpus sit in veritate. Aug. Quando manduca-
mus Christum, partes de illo non facimus, sed in sacra-
mento fit hoc vnusquisq; qd accipit. Accipit vnusquisq; par-
tem suam in sacramento, & manet totus integer in seipso.
Manet integer totus in cælo, manet integer totus in corde
tuo. Totus enim erat apud patrem quando venit in Virgi-
nem, impleuit illam, non recessit ab illo. Venit in carnem,
vt cum homines manducarent, & manebat integer apud
patrem, vt angelos pasceret. Rogandus est ergo Dominus,
licet simus corporaliter ab inuicem diuisi, vt simus semper
spiritualiter. In charitate cōiuncti, & digne nos pascat in præ-
senti suo sacramento, & plena cum angelis sui visione in
futuro. Amen.

CAP. XIII.

De tribus mirabilibus in corporis Christi perceptione.

Veni e, comedite &c. Mirabilia opera tua &c. Hic est di-
cendū de tribus vltimis cōsiderandis in corporis Chri-
sti perceptione. Primū mihi ab le est, qd corpus Domini dum
manducatur, non minuitur: & hoc est contra hæreticos qui
dicunt, si corpus Domini oī monte maius esset, iā diu clerici
illud consumpsissent. Huius tam miræ rei, scilicet, incon-
sumptibilitatis

DE SACRAMENTO ALTARIS.

sumptibilitatis corporis Christi in manducatione triplex est ratio. Prima ratio est quotidiana potestas consecrandi: nam quia omnibus diebus, & omnibus fidelium locis, & sub tot hostiis quot sufficiunt fidelibus, verum & vnicum corpus Christi ex præcepto eius consecrare possumus, idcirco dum illud manducamus consumere, vel minuere non valeamus. Sicut enim in nobis causa salutis æternæ semper manet affectus illud manducandi, sic & potestas, & effectus consecrandi, & cum iam consecratum manducamus, nequaquam illud minuiamus: quia quoddam semper in se veraciter integrum perseverat, ne sacramentaliter in Ecclesia possit deficere, semper consecrando in forma panis, quasi sacramentum nutriendo & renouando consecramus: quod pulchre figuratum est in panibus propositionis. Exod. 25. Pone super mensam meam panes propositionis in conspectu meo semper. Et quomodo dicitur Leuit. 24. Accipies panes duodecim, & statues eos super mensam meam, ut sint panes in monumentum oblationis Domini, per singula sabbatha mutabuntur fœdere sempiterno. Similiter de igne dicitur. Leuit. 6. Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciens ligna mane per singulos dies. Ignis iste numquam deficiet in altari, sed mensa illa Iudeorum cum panibus, & ignis cum altari deficit. Quid ergo mentitus est Deus? Abiit, sed umbra defecit in synagoga, veritas manet, nec defecit in Ecclesia. Sacerdos enim noster semper sacramentum altaris consecrando nutrit, & corpus Christi, quod in illo semper idem est, numquam manducatione fidelium deficit. Secunda ratio est incorruptibilitas vera corporis huius, quod surrexerit glorificatum, immortale, immutabile, & impassibile, nec potest corrumpi psal. 15. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Vnde cum illud manducamus, non sicut alius cibus corrumpitur, nec mutatur in corpus nostrum, sed influit nobis sine corruptione sui spirituale nutrimentum. Hoc figuratur. 3. Regum. 17. Vbi pugilulus farinæ non defecit in domo viduæ per multos dies cibans familiam totam, iuxta verbum Eliæ. Augustinus. Qui manducat me, dicit Dominus, viuet propter me. Quando enim manducatur hic panis vita manducatur, nec occiditur

OPVSCVLVM LVIII. 173

ciditur quando manducatur: non occidit, sed mortuos viuificat. Viuit manducatus, quia surrexit occisus. Hinc etiam lapidi pretioso comparatur, de quo virtus exit, ut phantasmata fugandi, vel inflationes sedandi, vel alia sine diminutione sui. Deut. 32. Constituit hominem ut surgeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Petra autem erat Christus. 1. Corinth. 10. Sicut ergo gemma virtutem suam effundendo non minuitur, sic corpus Domini nos pascendo non minoratur. Tertia ratio ad idem, infinita causa pascendi: qui enim ad eum accedere possunt, pastum sufficienter inueniunt, hinc fons, & lux vera, dicitur. De primo Genes. 2. Fons ascendebat a terra, id est, Christus. Dicit glossa. Irrigans vniuersam superficiem terræ, id est, inspirans cordi vili & honesta. Hierem. 2. Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ. De secundo, Ioan. 1. Erat lux vera &c. Sicut ergo fons terram rigat, & sine sui diminutione herbas innumeras & arbores nutrit, sic Christus Ecclesiam pascit. Item, sicut sol non deficit toti mundo lumen suum communicando, sic nec Christus Ecclesiam totam pascendo. Item, exemplum de candela, in qua millesies tantus ignis sumi potest, quantus in ea est, nec propter hoc minuitur lumen eius. Igitur multo potius Dominus nos seipso pascit, nec tamē deficit. psal. 144. Oculi omnium in te sperant Domine. Idem. psal. 101. Tu autem ipse es &c. Secundum mirabile signum in perceptione corporis Domini est, quod si non manducatur, quodam modo minuitur. Ad intelligentiam tam miræ rei sciendum, quod duo sunt corpora mystica in hoc mundo, scilicet corpus mysticum Christi, & corpus mysticum diaboli, siue Antichristi, ad quorum alterum pertinent omnes homines mundi. Corpus mysticum Christi sancta est Ecclesia tamquam ipse mundus & fidelis sponsa, cuius ipse caput est, & singulæ personæ fidelium sine culpa criminali sunt ipsius membra: & omnes qui corpus eius digne sumunt, ipsius membra sunt. Primum ad Corinth. 12. Vos estis corpus Christi, & membra de membro. Sicut enim corpus vnum est, & multa habet membra, sic & Christus. Item. 1. Corinth. 10. Vnum corpus multi sumus, qui de vno pane participamus. Corpus diaboli vniuersitas est iniquorum, tamquam illius nutrix

DE SACRAMENTO ALTARIS.

nutrix adultera, cuius ipse caput est, & singulæ personæ
malorum eius membra. Iob. 41. Corpus eius scuta fulgilla
compactum squamis se prementibus. Grego. Corpus dia-
boli sunt omnes iniqui, qui quia per obstinationem duri
sunt, & per vitam fragiles, scutis fulgibus comparantur.
Sciendum, quod sicut Christus per se, & per suos semper
stundet membra diaboli præscindere, & suis membris in cor-
porare, secundum illud Act. 10. Surge Petre, occide & man-
duca: sic diabolus per se & per suos conatur membra Chri-
sti tollere, & membris suæ meretricis vilibus unire. Primæ
Pet. 5. Sobrii estote, & vigilate &c. Deut. 32. Populus iste
fornicabitur post deos alienos, & derelinquet me. Primæ
ad Corinth. 6. Nescitis quoniam corpora vestra membra
sunt Christi? Tollens ergo membra Christi faciam membra
meretricis? quasi diceret. Absit, ut faciam tantum nefas.
Quod tamen, heu, multi faciunt. Aug. Non possunt si-
mul esse membra Christi, & membra meretricis. Nec di-
cendi sunt manducare corpus Christi, scilicet spiritualiter,
& si manducant sacramentaliter. Sed non manducando
spiritualiter corpus Christi, & male viuendo, tollunt Chri-
sti membra & faciunt ea membra diaboli, & sic diminunt,
quantum in se est, corpus Christi. Quod enim diabolo in
animabus accrescit, Christo descrecit. Et sic corpus Chri-
sti mysticum diminuitur. Tertium mirabile signum in per-
ceptione Dominici corporis est, quod dum manducatur a
fidelibus, tunc augmentatur. Hoc probatur dupliciter, ra-
tione, & similitudine. Primo, probatur ea ratione, quod dū
manducatur corpus Christi non ipsum ut alius cibus in-
manducantem conuertitur, sed e conuerso vere manducās
in illud spiritualiter conuertitur & muratur. Nam manda-
cantem se Dominus sui corporis mystici membrum facit,
& sibi eum incorporans cum suo corpore, quod de virgine
sumpsit, quodammodo vnum efficit. Primæ ad Corin. 12.
Vnū corpus multi sumus, qui de vno pane participamus.
Idem 1. Corin. 12. Vos estis corpus Christi, & membra de
membro. Aug. Commendauit Christus in hoc sacramento
corpus & sanguinem suum, quod & fecit nos ipsos, ram &
& nos ipsi sumus facti corpus eius. Caro. n. nostra carni eius
vnita

OPVSCVLVM LVIII:

174

vnita & incorporata vnum cum illo efficitur. Osee vi.
Conuertetur sedentes in vmbra eius, viuēt tritico, quasi dice-
ret, fideles viuēt tritico, id est, Dominici corporis sacramen-
to. Quod sacramentum dicitur vmbra Christi, quia dat se
ibi non in sua luce, sed in velamine, quod sic comedentes co-
uertentur, quia in corpus Christi mutabuntur. Et sic patet
dum multi fidelium comedunt corpus Christi, & in illud
ipsi mutantur, & membra eius efficiuntur, quod corpus Chri-
sti dum manducatur, augmentatur. Secundo, probatur idem
similitudine humanæ scientiæ: nam quanto magis homo
scientiam suam aliis distribuit, tanto plus crescit Matth. 25.
Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quin-
que &c. Boetius. Scientia est nobilis animi possessio, quæ
auiarum dedignatur possessorem. Nisi enim publicetur, elab-
bitur, & distributa suscipit incrementum. Similiter diuina
sapiētia incarnata multis in cibum donata sapientes facit,
& in se quodammodo conuertit, & sic dum comeditur, non
minuitur, sed augmentatur Ecclesiast. 1. Creator omnium
creauit sapientiam spiritu, scilicet, incarnari fecit, & secun-
dum datum suum præbet illam diligentibus se. Et in hoc
sapientia Dei crescit, dum multos in sapientia crescere facit.
Ad Ephē. 4. Crescamus in illo per omnia, qui est caput no-
strum Christus, ex quo totum corpus compactum, scilicet,
per fidem, & connexum per charitatem, in mēsuram vniū
eiusque membri augmentum corporis facit in ædificatio-
nem sui in charitate.

C A P. X V.

De qualitate nostræ præparationis ad sacramentum.

VENITE, comedite &c. Thema speciale. Probet autē
seipsum homo &c. 1. Corin. 11. Probet, id est, præparet
se, examinet, purget. Item, aliud thema. Præparate corda ve-
stra Domino. 1. Regum. 7. Quartum principaliter circa sa-
cramentum Dominici corporis notandum, est qualitas no-
stræ præparationis. Nam valde iustum est, ut ad tam di-
gnum & venerandum cibum, scilicet, ad ipsum Dominum
omniū non incurate & indenote, sed aliquo competenti mo-
do præparati accedamus. Exod. 19. Sacerdotes qui accedū
ad Deū

DE SACRAMENTO ALTARIS.

ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos, similiter & alii. Præparatio nostra considerari potest in tribus. In dignitate ipsius corporis sacri. Nam quia mundissimum, & Deo viuo plenum & vnitum, necesse est illud suscipiendi per tria præparari, scilicet, per fidei plenitudinem, Ad Heb. 10. Accedamus cum vero corde in fidei plenitudine, cum vero corde, idest, cum vero intellectu sine errore. In plenitudine fidei, idest, in plena fide credentes quæ non videmus, scilicet, sub specie panis esse totum Christum, verum hominem, & verum Deum. Propter huius fidei magnum meritum, dicitur 2. Petri 1. Credentes in Christum quem non videtis, exaltabitur læticia inenarrabili. Secundum præparatum est munditiæ magnitudo, quia congruum est ut vas suscepturum corpus mundissimum, sit mundum. Exod. 21. Sume vas vnum, & mitte manum ibi. Vas vnum quasi singulariter & excellenter mundum. Hinc apostolus. Heb. 9. Vas istud dicit esse vnam auream. Decet enim cor quasi autum esse purissimum per magnam munditiæ, quod capere debet celestem panem. Alexander Papa. Nihil in sacrificiis maius esse potest quam corpus & sanguis Christi, nec ulla oblatio hac potior est, sed omnes præcellit, quæ pura conscientia offerenda est, & pura mente sumenda. Hugo, Pura conscientia est quando non habet de præterito iustam accusationem, de præsentis iniustam delectationem, sed de futuro iustam voluntatem. Matth. 27. Ioseph petiit a Pilato corpus Iesu. Et accepto corpore, inuoluit in sindone munda. Glos. Sindone munda inuoluit Iesum, qui pura mente eum suscipit. Hinc etiam mos Ecclesiæ habet, ut sacramentum altaris non serico, non panno tincto, sed puro linteo celebretur. In tribus vero quæ perducunt corporale lineum ad candorem, intelliguntur tria, quæ faciunt ad nostram mundificationem. Primo enim lauatur, secundo torquetur, tertio exiccatur. Si quis ad suscipiendum Dominum bene mundus vult fieri, primo debet per aquam lacrymarum mundari: secundo, per opera penitentie torqueri: tertio, per feruorem amoris Dei a carnalium desideriorum humore sicari. De primo ad Heb. 10. Accedamus aspersi corda a conscientia mala, & abluti corpus aqua munda, idest, mun-

dati

dati lacrymis a peccatis cordis & corporis. Exod. 30. Lauabunt Aaron & filii eius manus & pedes, idest, opera & cogitationes, aqua compunctionis, & confessionis, quando accessuri sunt ad altare ne moriantur. Hiere. 4. Laua a malitia cor tuum Hierusalem, ut salua fias, & vique morabuntur in te cogitationes noxiæ. psalm. 31. Lauabo per singulas noctes, idest, pro singulis peccatis lectum meum, inest conscientiam &c. De secundo, Exod. 26. Cortinas tabernaculi, idest ornatus animæ facies de bysso retorta, idest de operibus penitentiae, ieiuniis, orationibus, afflictionibus, & huiusmodi. Primæ ad Corin. 9. Castigo corpus meum &c. Ecclesiastici 33. Seruo maliuolo, idest, corpori, tortura & coedes, mitte illum in operationem ne vacet. ps. 33. Multæ tribulationes iustorum. De tertio, ps. 118. In sole posuit tabernaculum suum, scilicet ad siccandum per amorem diuinum, ut fiat valde mundum & pulchrum. Canticorum 4. Tota pulchra es amica mea &c. quia, scilicet bene lota, tora, & exiccata. Numeri 9. Sanctificamini, cras comedetis carnes. Tertium præparatum est orationis deuotio. ps. 104. Petierunt, & venit cornix, & pane cæli saturauit eos. Iob. 3. Antequam comedam, suspiro. Hinc Maria Magdalena, & alia deuotæ portabant aromata, dum quærebant corpus Domini, Lucæ 22. Sic nobis accessuris ad corpus Domini prælibanda est orationis deuotio, ut quod forte minus parati sumus per ieiunium, & confessiones, suppleat spiritualium aromatum, idest orationum oblatio. Secundi Paralip. 30. Magna pars populi quæ sanctificata non fuerat, comederat Phasæ, & orauit pro eis rex Ezechias dicens. Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt eum, & non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. August. Quamuis quis peccato mortali deatur veniali, peccandi tamen de cætero non habeat voluntatem, sati faciat lacrymis, & orationibus, & confidens de Domini miseratione accedat ad Eucharistiam inceptus & securus. Secundus modus nostræ præparationis consistit in hostia panis. Sicut enim grana frumeti arte humana gradatim proficiunt ad panis complementum, sic anima peccatrix gratia Dei proficit ad bonum statum, in quo licenter suscipit corpus Dominicum: grana ex quibus fit hostia,

DE SACRAMENTO ALTARIS.

Alia, signat statum peccatoris propter tria. Sunt enim dura & fursure operta, & ab inuicem distincta, sic peccator durus est in corde, qui non vult conuerteri ad dulcem Deum de sua iniquitate. Hier. 5. Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt conuerteri. Item, peccator opertus est quasi fursure peccati deformitate. Hier. 2. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Item, peccator diuisus est a proximo suo charitatis priuatione. Osee. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interierunt: sed grana ad statum in quo sunt in hostia per hunc modum sunt deducta. Primo, contrita est eorum durities per molam, & in minimas partes redacta: secundo a fursure sunt mundata: tertio, commista est farina ad inuicem per aquam, & per ignem decocta, & in panem solidata: sic peccator qui dignus erit sumere corpus Domini, debet se per tria quae in his signantur preparare, per cordis contritionem, per oris confessionem, per proximi dilectionem. De primo, Isa. 47. Tolle molam, mole farinam, quasi considerando misericordiam Dei, & iustitiam ad emolliendam cordis tui duritiam: misericordiam quasi superiorem lapide qui nunc operatur & circuit, sed post hanc vitam operari cessabit. psal. 85. Misericordia tua magna est super me &c. Item, considerando iustitiam quasi inferiorem lapidem, qui nunc iacet & quiescit, sed post hanc vitam eleuatur, operatur & circuit. Osee. 8. Iudicabo te iuxta vias tuas, non parcat oculus meus, & non miserabor. Matth. 23. Super quem ceciderit lapis iste, conteret eum. Roma. 11. Vide Dei bonitatem, & seueritatem. Job. 5. Deus emolliuit cor meum, & omnipotens conturbauit me. Deus cui proprium est misereri, omnipotens quem oportet iuste iudicare psal. 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus. De secundo. Amos nono. Ecce ego mundabo, & concutiam domum Israel, sicut concutitur triticum in cribro, ubi scilicet surfures separantur a nucleo, impurum a puro, sic per confessionem mundatur anima a vili peccato. psalm. 95. Confessio & pulchritudo &c. primi Mach. 3. Dixit Iudas & fratres eius, id est, confitentes. Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc munda re sacramenta nostra. Ecclesiast. 2. Qui timent Dominum,

prepara-

OPVS CVLVM LVIII. 176

Preparabunt corda sua, & in conspectu eius sanctificabunt animas suas. Glosa. Felix anima quae quo idie mundat cor suum, vt suscipiat habitare in Deum, cuius possessor nullus eget bono, quia omnium bonorum authorem in se habet. De tertio, Gen. 17. Accelera tria sata similia commisce, & fac sub. Ineritos panes, vt sic vitulum optimum cum illis comede. Qui enim vitulum optimum, id est, corpus Christi sumere vult, prius debet tribus sata similia panem igne coquendo solidare, id est, ad tres hominum differencias. scilicet superiores, aequales, inferiores veram dilectionem seruare. 1. Corinth. 10. Vnus panis, & vnum corpus, multi sumus: qui de vno pane & de vno calice participamus. Aug. Qui accipit mysterium vnitatis, & non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed contra se. Matth. 20. Intrauit rex vt videret discumbentes, & vidit vnum non habentem vestem nuptialem, id est, charitatem, & ait ministris. Ligatis manibus & pedibus &c. Item eiusdem. 5. Si offers munus tuum &c. Glo. Si fratrem laesisti, reconcilia te ei, etiam si aduersarius fuerit, esto beniuolus, vt fiat amicus, & tunc offeres munus tuum, vt sit Deo gratum. Propter praedicta in pane notanda dicitur Exod. 12. Azyma comedes, id est, panem sine fermento, & erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, quod scilicet significatur in eo quod dictum est, cordis contritio, oris confessio, proximi dilectio, quibus debemus nos preparare, vt digne possimus ad Christi corpus accedere.

C A P. XVI.

De preparatione nostra in tertio, scilicet agno paschali.

Venite, comedite. Itē. Probet autē seipsum homo. Thema spale. Sanctificamini, cras comederis carnes. Num. 9. Thema propriū. Ecce agnus Dei. Io. 1. Hic dicendū est qualiter ex figura agni paschalis consideretur nostrae preparationis modus, de qua Exod. 12. legimus. Hec figura in tres partes est diuidenda. Prima pars est ipse agnus edendus, secun-

da

DE SACRAMENTO ALTARIS.

da fercula cum quibus est edendus, tertia personarum edentium habitus. In prima discimus preparari per fidei integritatem, in secunda per animi virtuositatem, in tertia per vitæ honestatem. Prima pars istius est ipse agnus, qui secundum legem manducatur, & in hoc tria considerantur. Primo, quando comedendus est, quia in nocte, cum res plene non videtur, in quo credendum significatur quod corpus Christi in presenti nobis dari debuit non manifestum, sed in sacramento velatum. Thobias. 12. Sacramentum regis abscondere bonum est 3. Regum. 8. Dominus dixit ut habitaret in nebula. In secundo, si quod non comeditur ex eo crudum, significatur quod non debemus credere Christum esse hominem purum. Item, quod non comeditur aqua coctum, significatur quod non debemus credere Christum secundum communem hominum consuetudinem conceptum, aut natum. Item, quod comederunt eum tantum assum igni significatur, quod Christi incarnatio, & eius corporis consecratio credenda est celebrari per potentiam Spiritus sancti. In tertio, quod caput agni cum pedibus & intestinis vorari precipitur, significatur esse credendum quod in hoc sacramento totus Christus cum diuinitate & corpore & anima continetur & sumitur. Secunda pars huius figuræ sunt fercula tria, cum quibus solebant agnum manducare, scilicet lactuca agrestes, panes azymi, & sanguis agni. Exod. 12. Ederis carnes agni, & azymos panes cum lactucis agrestibus: & sument de sanguine agni, & ponent super utrumque postem, & in superliminibus domorum. Primum ferculum, scilicet lactuca agrestes, significant dolorem de peccatis: secundum, scilicet panes azymi, intentionem puram cum operibus bonis: tertium, scilicet sanguis agni, memoriam & imitationem dominicæ passionis, quibus preparari debet anima fidelis. De primo Gregor. super illud. Exo. 12. Lactuca agrestes valde amaræ sunt, carnes vero agni cum, his comedendæ sunt: quia cum corpus Christi accipimus, compungi pro peccatis debemus, ut amaritudo penitentiae abstergeat amorem perueritæ vitæ. Isa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos &c. De secundo. 1. Corinth. 5. Epulemur non in fermento veteri, id est, in corruptione superbiz, quæ fit in Deum:

DE SACRAMENTO ALTARIS. 177

Deum neque in fermento malitiæ, quæ fit in proximum, & nequitia quæ fit in seipsum, sed in azymis sinceritatis, id est in sinceritate a vitiis, & veritate bonorum operum, ut scilicet studeamus esse in nouitate vitæ sine omni fraude de fermento veteri. Gregor. Panes sine fermento comedit, qui recta opera sine corruptione inanis gloriæ facit de fermento malitiæ. Idem. Panes sine fermento malitiæ manducat, qui opera misericordiæ sine peccati admittance exhibet, ne per uerle rapiat, quod quasi recte dispensat: unde per Amos. 4. increpando dicitur. Sacrificate de fermento laudem. De fermento enim laudem immolat, qui Domini sacrificium de rapina portat de fermento nequitia. Exod. 12. Qui comederit fermentatum, peribit anima eius de coram Israel. Fermentatum comedere est delectari peccati corruptione, quod committitur in se. Psalm. 23. Dixit iniustus ut delinqueret &c. De tertio ferculo supradicto. Greg. Sanguis agni super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore mentis hauritur, & ad imitationem intenta mente cogitatur. Nam qui sic Redemptoris sanguinem accipit, ut imitari passionem nec dum uelit, in uno tantum postea sanguinem ponit. Item, in superliminibus ponendus est sanguis agni, quia non tantum in memoria, sed in manifesto portari debet crux passionis Christi. Gal. ult. Mihi absit gloriari &c. unde & stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Tertia pars huius figuræ est habitus, siue tria insignia illorum qui manducaverunt agnum, scilicet cingulus renum, calciamenta pedum, baculus manuum. Exo. 12. Sic manducabitis agnum. Renes uestros accingetis, calciamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus. Primum designat carnis & mentis continentiam, secundum exemplorum patrum custodiam, tertium victorum nostrorum correctionem, & exiguntur ad communicantium preparationem. Primum preparatiuum est mentis & carnis continentia in cingulo renum figurata. Grego. In renibus accipitur carnis delectatio, unde psalm. 25. Vre tenes meos, & cor meum. Qui ergo Pascha comedit, renes accingat: quia qui corpus Domini accipit, voluptatem domat, luxuriam refrenat: hæc preparatio continet

Opusc. S. Tho. Aquin. Z uiz

ut attendenda est quantum ad tria genera hominum, scilicet coniugatos, & de incontinentia penitentes, & spirituales. Primum ante sacram communionem continentiam debent seruare aliquantam, secundi logiorem, tertii continuam. De primo dicitur ad David. 1. Reg. 21. Si pueri mundi sunt maxime a mulieribus, manducant, scilicet panem sanctum: respondit David. Si de mulieribus agitur, continuum non ab heri & nudus tertius. Dedit ergo eis sacerdos sanctificatum panem. Exod. 19. Descendit Dominus coram omni plebe super montem Sinai, scilicet in igne, & nubis caligante. Estote ergo parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus uestris: Si talis continentia seruata est ad figuram, quanto magis seruanda est ad corporis Christi ueritatem? De secundo, Leu. 13. Homo qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, idest, peccans per innocentiam carnis, non uestetur de his quae sanctificata sunt mihi, donec sanetur, scilicet per penitentiam. Hinc statuti sunt ante Pascha. 40. dies penitentiae, ut his peractis in ieiuniis, & orationibus, & continentia, & bonis operibus, tunc possint communicare penitentes cum aliis bonis Christianis. Hinc super illud 1. Corin. 11. Si nosmetipsos diiudicemus &c. dicit Aug. Ab ipsa mente penitentis talis sententia profertur, ut se indignum iudicet participatione corporis & sanguinis Domini, ut ad tempus per ecclesiasticam disciplinam a sacramento caelestis panis separetur. Indigne. n. accipit, si tunc accipit, cum debet agere penitentiam. i. quando incipit, ergo se prius iudicet, ut a se iudicatus non iudicetur a Domino. De tertio. scilicet de continentia continua & sempiterna. scilicet omnimoda & perpetuam castitatem conseruare. Leuit. 21. Sacerdotes sancti erant Domino suo, & non polluent nomen eius. Incensum. n. Domini & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt. Beda. Si ueteris testamenti sacerdotes secundum ordinem uicis suae intraturi templum ad offerendas legales hostias a propriis uxoribus oportuit abstinere, quanto magis nostri sacerdotes, quos ad consecrandum sacrosanctum corpus Domini paratos semper esse oportet, & continentiam, & sempiternam semper debent castitatem conseruare? Secundum praeparatum est exemplorum patrum cuncta

stodia per calciamenta pedum figurata. Greg. Calciamenta in pedibus habere, est mortuorum patrum uitam aspicere, & nostra uestigia a peccati uulnere custodire. Cant. 5. Quia pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis, gressus sunt profectus operum in calciamentis, idest, in consideratione uitae patrum. Tertium praeparatum est correctionis disciplina in baculis manuum figurata. Baculus. n. significat rectitudinem iustitiae, qua debemus nosmetipsos de nostris excessibus ante communionem iudicare. Psalm. 44. Virga directionis uirga regni tui &c. Apprehendite disciplinam &c. 1. Corin. 11. Qui manducat & bibit indigne, quod si nosmetipsos diiudicemus &c. Augu. Ascendas hic aduersus te tribunal mentis tuae, & constituto in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio, & testis conscientia, & carnis timor Domini, inde quidam sanguis animae consentientis per lacrymas profluat, & sic cessat uindicta diuina, cum confessio & correctio praecedat humana, & sic homo dignus erit ad sumendum corpus Christi nunc in sacramento, & perfecta fruitione in futuro. De primo, Deut. 8. Affixit te Dominus penuria, & dedit tibi cibum manna quod ignorabas: affixit te, idest, fecit ut affligeres te & corrigeres, penuria, idest, poena uoluntatis tuae, & uoluptatis carentia, & tunc dedit tibi caelestem panem corporis sui. De secundo, ad Hebr. 12. Omnis disciplina in praesenti non uidetur gaudii, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiae. Item, prae paratum ad corpus Domini suscipiendum esse potest manducatio spiritualis, secundum quod perfecti manducant ratione meditationis deuotae, de quo infra sermone de cimonono ante medium, & in medio.

CAP. XVII.

De triplici modo manducandi, & primo de sacramentali tantum.

VENITE, comedite &c. Thema proprium. Quicumque manducauerit panem hunc, & biberit calicem

SERMONE 503

cem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. 1. Corinth. 11. Quintum principale circa sacramentum Dominici corporis notandum, est modus manducationis, & hoc triplex, scilicet sacramentalis tantum, spiritualis tantum, sacramentalis & spiritualis simul. Ad hoc intelligendum sciendum, quod in cibo altaris duo sunt, scilicet sacramentum, & uirtus sacramenti. Sacramentum, ut dicit August. duobus consistit, uisibili panis & uini specie, & inuisibili carne & sanguine Christi. Virtus uero sacramenti est sanatio a damnatione mortis eternæ. Hanc uirtutem sacramenti crediderunt & gustauerunt spiritualiter omnes saluandi ab origine mundi, & quotidie gustant omnes boni Christiani. Secundo modo tam boni quam mali hoc modo dissimili, quia mali manducant sacramentum tantum, id est, sub uisibili specie panis corpus Christi: sed non uirtutem sacramenti manducant spiritualem, id est, salutem ad uitam eternam: boni uero manducant utrumque simul, scilicet sacramentum, & uirtutem sacramenti. Ex his patet triplex modus manducandi. Primus sacramentalis & spiritualis simul. Primo manducant mali Christiani, secundo omnes saluandi, tertio soli boni Christiani. Primi manducant & non manducant, secundi non manducant & tamen manducant, tertii manducant & manducantur. Primus modus manducandi corpus Domini est sacramentalis tantum, quomodo mali Christiani manducant, quia uenerandum corpus in peccato mortali ore polluto sumentes, cordis affectum ab influentia uirtutis bonitatis eius, peccatis suis immundis & duris quasi luto & lapide claudunt. Ezech. 14. Posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & idola, scilicet scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam. Isti manducant & non manducant, manducant quidem, quia corpus Domini sumunt sacramentaliter, sed tamen non manducant, quia uirtutem spiritualem, id est, salutem animæ non percipiunt. Eccles. 6. Est aliud malum quod uidi sub sole, & quidem frequens apud homines. Vir cui Deus dedit diuitias, & substantiam, & honorem, nec tribuit ei potestatem, ut comedat ex eo. Heb. ult.

DE SACRAMENTO ALTARIS. 179

ult. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt, id est, peccatis carnalibus. 1. Corinth. 10. Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum. Grego. Est quidem in peccatoribus & indigne fumentibus uera Christi caro, & uerus sanguis, uidelicet præsentia essentia, non salubri efficientia, August. Qui discordat a Christo nec manducat carnem eius, nec bibit sanguinem, & si tantæ rei sacramentum quotidie sibi sumat ad iudicium. Discordat a Christo qui cordis effectus ab eo auertens ad peccatum conuertitur, & talis uere miserabilis dici potest, ad quem tam magnum bonum frequenter uenit, & nullum exinde spirituale lucrum accipit, siue percipit. Hoc modo, scilicet sacramentaliter manducanti, tria sunt genera, primi maliuoli, secundi dolosi, tertii præsumptuosi. Primi sunt qui corpus Domini sumunt in peccandi uoluntate. Secundi sunt hypocritæ, qui foris boni apparentes occulte sunt prauis, & tanquam iusti accedunt ad altare. Tertii sunt qui maxime mali sunt, & tamen præsumunt communicare, de duobus primis potest hic dici, & de tertio in sequenti. De primo genere malorum communicantium, scilicet de maleuolis. Isaia. 19. Appropinquat populus iste ore suo, cor autem eorum longe est a me. Appropinquat ore per sacramenti susceptionem, sed cor longe est per peccandi uoluntatem. Tales tria mala sequuntur, peccati sui aggrauatio, a gratia Christi separatio, ad eternam penam condemnatio. De primo, Matth. 15. Non est bonum sumere panem &c. Canibus, id est maliuolis. Augu. Habentes uoluntatem peccandi, grauari magis dico Eucharistiæ perceptione, quam purificari. De secundo, Sapient. 1. Peruersæ cogitationes separant a Deo &c. De tertio. 1. Corinth. 11. Quicumque manducauerit hunc panem &c. Ambr. Indignus est qui non deuota mente accedit ad Eucharistiam, aut in uoluntate peccandi manens reus est corporis & sanguinis Domini, id est, ac si Christum occideret punietur. De secundo genere malorum communicantium, scilicet de dolosis, siue hypocritis. 2. Tim. 3. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipso amantes, habentes quidem

Z 3 speciem

speciem pietatis, uirtutem autem eius abnegantes, speciem pietatis, glossa id est, religionis, quia eadem sacramenta habent cum piis uirtutem pietatis, id est, charitatem abnegantes, multa scilicet mala occulte perpetrantes & manifeste fallaciter excusando. Tales similiter tria mala sequuntur, socii Iudæ traditoris efficiuntur, coram toto mundo confundentur, extra bonorum consortium proiciuntur. De primo Io. 13. Qui manducat panem meum, leuabit contra me calcanem suum. Hoc dicitur de Iudæ, & de suis similibus, scilicet fictis domini amicis. Vnde glossa: Qui manducat panem meum non ut proficiat, sed ut lateat; ille me concubabit, id est, tradet. Qui ergo uult latere in peccatis sub plena specie religionis & communicationis, similis efficitur & socius Iudæ traditoris. De secundo, Ecclesiastici 1. Ne sis incredibilis timori Domini, & ne accesseris ad eum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum, ne forte reuellet Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te, quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum est plenum dolo & fallacia. Naum. 3. Ecce ego ad te speciosa dicit Dominus, id est, anima foris pulchra hominibus speciosa, intus immunda: & releuabo pudenda tua in facie tua, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam, & proiciam super te abominationes tuas, & contumeliis te afficiam. De tertio, Matthæi 13. Vae uobis hypocritis, qui similes estis sepulcris dealbatis, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia, id est, putredine, & uerme, & forore: sic & uos a foris quidem apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisis & iniquitate: hypocrisis, id est, amore uanæ laudis: iniquitate, id est, cupiditate temporalium & odio ueritatis, & ideo præmittitur, Vae uobis, id est, extra bonorum consortium miserabilis proiectio. Leuitici 7. Anima polluta hypocrisis (dicit Interlinearis) quæ ededit de carnibus hostiæ pacificorum, id est, corporis Christi, quæ oblata est Domino, peribit de populis suis, id est, efficietur de saluandis ad damnationem æternæ mortis. Sed ecce contra tria magna mala dat leue remedium diuina clementia, quia spiritualis conclusio, scilicet bonum fieri de malo.

malo. Psalm. 33. Declina a malo, & fac bonum &c. Et ex frequenti bene agere fit homo bonus. Et cum bonus est, sequuntur eum tria bona, scilicet pænæ debitæ relaxatio, diuinæ gratiæ restitutio, æternæ gloriæ acquisitio. De primo 3. Regum 1. Si fuerit uir bonus, nec unus quidem capillus eius in terra eadet, id est, ab omni peccato erit immunis. Ezech. 33. Si dixero impio morte morieris, & egerit penitentiam de peccato suo, uita uiuet, & non morietur. De secundo, Psalm. 124. Bene fac Domine bonis & rectis corde. Prouerb. 12. Qui bonus est, hauriet sibi gratiam a Domino. De tertio, Matthæi 24. Euge serue bone &c. Euge, id est, bene gaude, serue bone, quia in pauca, id est, in bonis quæ tibi commissa sunt, bene negotiatus es: supra multa te constituiam, scilicet æterni gaudii bona. Intra in gaudium, ut scilicet ex omni parte perfruaris gaudio. Isa. 51. Veniant in Sion laudantes, & lætitia sempiterna super capita eorum, quia causa æternæ lætitiæ erit in Domini regis sui contemplatione. Hierem. 31. Venient, & laudabunt in monte Sion, & confluent ad bona Domini: tunc lætabitur Virgo beata Maria præcentrix in choro celesti, iuuenes, scilicet omnes beati: senes scilicet angeli, isti Deum laudabunt & in omnibus bonis, id est, sine fide gaudebunt.

CAP. XVIII.

De tertio genere indigne manducantium, scilicet de præsumptuosis.

ENIT, comedite &c. Item. Quicumque manducauerit hunc panem &c. De tertio genere malorum indigne communicantium est hoc dicendum, scilicet de præsumptuosis, qui non timeant communicare, vel celebrare in magnis criminibus & manifestis. De his 1. Corinth. 11. Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, id est, ualde malum est illi. Vnde sciendum quod duplex est effectus corporis Domini, scilicet bonitatis, quoad bonos: scilicet ueritatis, quoad malos, & tamen ipsum semper inmutabile

mutabile & bonum in se manet, sed iusto iudicio effectus eius muratur in his qui male eo utuntur. August. Sancta malis possunt obesse, quia qui manducat corpus Domini indigne, iudicium sibi manducat, non quod res illa mala sit, sed quia malus quod bonum est, male accipit: huius rei exemplum est in sole & in uino. Nam eandem solis lucem, quam oculus sanus ad delectationem & confortationem æger suscipit ad turbationem. Et uinum quod sanus homo ad iocunditatem & confortationem, febricitans accipit ad maiorem infirmitatem, vel certe ad mortem. Hinc est quod indigne communicantes tria mala sequuntur, scilicet magna culpa, Dei offensio, multiplex plaga. Primum malum presumptuose manducantium est magna culpa. Hier. 11. Nunquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas, quibus gloriata es? Isidorus. Qui scelerate uiuunt in ecclesia Dei, & communicare non desinunt putantes se tali communionem mundari, discant nil ad emendationem proficere sibi, dicente eodem propheta. Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa? nunquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas? quasi diceret. Non auferunt, sed augmentant. Huius triplex est ratio, scilicet peruersa intentio. Actio enim uoluntariæ triplex est radix, siue principium, uel natura, uel uirtus bona, uel libido. Omnis actio cuius radix est natura, uel uirtus bona est: cuius autem radix libido, mala est. Sed eius qui in peccato mortali est scienter, & sumit corpus Christi, non potest esse radix natura, neque uirtus aliquo modo diceret quod aliquis res tam pretiosam, ac uenerandam in loco, uel uase immundo poneret, unde peccatoris, qui corpus Domini sumens ponit in ore suo polluto & corpore, radix est libido, idest peruersa intentio, ut lucri temporalis, uel uanæ laudis, uel alii cuius deceptionis. Secunda ratio culpæ istorum est diuini præcepti transgressio. Sicut enim Dominus in statu innocentie lignum uitæ ad edendum concessit, & in statu culpæ prohibuit, sic nobis in statu bono corpus Christi conceditur, & in malo prohibetur. Matth. 6. Nolite sanctum dare canibus, idest immundis peccatoribus. Leuitic. 21. Homo qui habuerit maculam scilicet peccati, non offerat panem Domino.

Domino, nec accedat ad ministerium eius. Tertia ratio culpæ istorum est maxima ingratitude. Quæ enim potest esse maior quam si quis habens dominum, a quo accepisset quicquid boni haberet, & ipsum insuper morte sua de suspensio liberasset, eundem dominum in stabulum immundissimum inimici sui traditione duceret, & ibi conculeret, & rursus occideret? Tanta ingratitude peccant, qui corpus Domini sumunt in peccato mortali. Psal. 34. Retribuebant mihi mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Et iterum. Psal. 55. Conculcauerunt me inimici mei &c. Hebræo. 10. Quanta putatis deteriora merei supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est? scilicet in morte Christi. Ambros. Christum ille conculeat, qui libere peccat absque timore, & penitentia, et qui eo indigne participat. Idem. Qui indigne Christum sumit, idem est ac si interficiat. Aug. Quæ temerarium est, quamque nefarium est cruentis manibus intemeratæ Virginis tractare filium? Quis auditus sustineret aurium? quis oculus non confunderetur ad intuitum? cuius mens non raperetur in excessum, ubi mundi pretium mittitur in sterquilinum? Non enim minus est derestabile in os pollutum, quam in lutum mittere Dei filium. Secundum malum istorum est magna Dei offensio, Zachariæ. 1. Ita magna ego irascor super gentes opulentas, quia ego iratus sum parum, ipsi uero adiuuerunt in malum, quasi diceret Dominus. Parum irascor hominibus propter peccata quæ committuntur in proximum, sed maxime eo quod peccant in Deum. 1. Regum. 2. Si peccauerit uir in uirum, placari ei potest Deus: si autem in Deum, quis orabit pro eo? Gloss. Quanto maior gloria, tanto maior offensio. Malach. 1. Ad uos, o sacerdotes, qui despiciatis nomen meum, & offertis super altare meum pollutum panem. Gloss. Corripit sermo diuinus episcopos, & ministros ecclesiæ negligentes, & omnes qui Christi nomine censentur, cur non despiciant, quibus aperit causas offensæ, quod pollutum panem offerunt. Polluit enim panem, idest, corpus Christi, qui indigne accedit ad altare, & mensam Domini si non scelerata uoce, scelerato opere despicit, & dum sacramen

S E R M O N E S.

ta uiolantur, ipse cuius est sacramentum, uiolatur. Tertium malum istorum est multiplex plaga, & grauis est iusta Dei uindicta. Sicut enim ab antiquo filius Israel maximum erat peccatum, & pessimum causa maledictionum, quod per idolatriam Deum proiecerunt, & postea Iudæis impiis quod Christum non susceperunt: sic modo Christianis maximum est peccatum, & causa plagarum, quod corpus Saluatoris indigne suscipiunt. Grego. Creator omnium per incarnationis myste. ium Iudæam uisitare dignatus est: sed quia non cognouit tempus uisitationis suæ, ideo gentibus frequenter in prædam data, nouissime Romanis tradita est, & uenerunt super eam omnia genera maledictionum, quæ in libro legis scripta sunt: similiter his qui gratiam Dei ingrati accipiunt, certa est damnatio. Si enim quis irritam legem Moyfi fecerit, sine ulla miseratione moritur, quanto deteriora supplicia meretur qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit? Hæc supplicia possunt dici triplices plagæ, prima multa damna spiritualium bonorum: secunda, sterilitas terræ, siue caristia temporalium: tertia, pestes corporum, & flagra hominum. De prima Treno. 1. Manū suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius, quia uidit gentes ingressas sanctuarium tuum, de quibus præceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Gloss. Hostis antiquus ad desiderabilia ecclesiæ manū mittit, & spirituales ornatum auferit in membris suis, fidem contaminans, baptisma rescindens, idest gratiam in baptismo datam, doctrinā corruptens, corpus & sanguinem Christi indigne tractans, & uasa pretiosa, idest, oues Christi quasi lupus deuastans: & causa tanti mali redditur, quia gentes, idest, carnem amantes, & Christi circumcisionem non habentes, ministri altaris efficiuntur. De secunda plaga. Deuter. 28. Si audire nolueris uocem Domini Dei tui, ut facias omnia mandata eius, uenient super te omnes maledictiones istæ. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta bonum tuorum, & greges ouium. Mittet Dominus super te famem, esuriem, & iniectionem in omnia opera tua. Hæc plagæ uenient, si audire nolueris mandata Dei, scilicet

DE SACRAMENTO ALTARIS. 182

scilicet præcipue de corpore Domini indigne tractando, secundum illud Leui. 21. Homo qui habuerit maculam peccari, non offerat panem Deo, nec accedat ad ministerium eius, Genes. 3. Quia comediti de ligno, ex quo præcepi ne comederes, maledicta terra in opere tuo, spinas & tribulos germinabit tibi. De tertia plaga. 1. Corin. 11. Prober se ipsum homo &c. Qui enim manducat indigne, iudicium sibi manducat &c. idest, ad iudicium mortis se obligat: & multi alii propter scelus unius sæpe feriuntur, unde sequitur. Ideo inter uos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi, scilicet somno mortis, uel Dei uerbere, uel prætorum aduersitate. Numeri. 11. Adhuc carnes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini excitatus in populum percussit eum plaga magna. Sed ecce contra has plagas, & omnia iam dicta mala, triplex remedium, primum est emendatio uitæ per penitentiam uoluntariam: secundum est correctio malitiæ per superiorum disciplinam: tertium mutatio incorrigibilis personæ per iustitiæ distinctionem. De primo Iohel. 1. Depopulata est regio, luxit humus, idest, habitatores humi, quia perit mellis agri, idest, spiritualia & temporalia. Accingite uos, & plangite sacerdotes, ululate ministri altaris, ingredimini & cubate in faccis. Accingite uos sacerdotes & ministri cingulo penitentis, & plangite puro corde, ululate in confessione & oratione, ingredimini ecclesiam per penitentiam, unde existis per culpam, cubare in sacco, idest, delicias, quibus offendistis, per uitæ austeritatem recompensate, ut iram Dei possitis mitigare. De secundo, Mala. 3. Ecce ueniet Dominus quasi ignis conflans, scilicet per iustos prælatos, & purgabit filios Leui, idest, ministros altaris, & erunt Domino offerentes sacrificia, & sic utique plagatus mitigabitur ira eius. De tertio, Ezech. 21. Iudicabo uos dicit Dominus, & subiciam sceptrum meo, & eligam de uobis transgressores & impios, scilicet ad abiiciendum qui in malo perseverant, idest, incorrigibiles, dicit glossa, scilicet loco eorum iusti restituantur. Isa. 1. Conuertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriā tuam, & auferam omne stannum tuum, & restituiam iudices tuos, sicut fuerant prius

& consiliarios tuos, sicut antiquitus, scilicet tempore Moy
si, & Machabæorum, & Apostolorum. Post hæc uocaberis
ciuitas iusti, urbs fidelis. 1. Machabæorum 4. Cogitauit Iu
das de altari holocaustorum, quod prophanatum fuerat,
quid de eo faceret, & incidit ei consilium bonum, ut destrue
ret illud, ne forte esset illis in opprobrium, quia contami
nauerunt illud gentes, & demoliti sunt illud, & posuerunt
lapides in mōte domus in loco apto, quousque ueniret pro
pheta, & responderet de eis, & acceperunt lapides integros
secundum legem, & ædificauerunt altare nouum secundū
id quod fuit prius.

CAP. XIX.

De secundo modo manducandi spirituali tantum.

ENITE, comedite &c. Thema proprium, Pa
tres nostri omnes eandem spiritualem escā mā
ducauerunt. 1. Cor. 10. idest, omnes boni uete
res in manna cibum inuisibilem, scilicet Chri
stum spiritualiter intellexerunt, crediderunt, gustauerunt,
& ab æterna morte per eum sanati sunt. Secundus modus
manducandi Christum est spiritualis tantum, & isto modo
omnes saluati ab initio mundi manducauerunt, & saluan
di manducant Ambr. Non manducans manducat, & man
ducans non manducat, quia scilicet non manducans sacra
mentaliter, manducat spiritualiter, & econuerso, Eccl. 6.
Est uir cui dedit Deus substantiam & honorem, nec tribuit
ei potestatem ut comedat ex eo, sed homo extraneus uora
bit illud, scilicet cum magno desiderio spiritualiter man
ducandi. Circa spiritualement manducationem tria sunt con
sideranda, scilicet differentia personarum sic manducan
tium, ratio spiritualiter manducandi, effectus manducatio
nis. Huius primum est differentia personarum sic manu
cantium, quæ est triplex, incipientium, proficientium, per
fectorum. Matth. 15. Manducantium fuerunt quatuor mil
lia uirorum, exceptis mulieribus & paruulis. In paruulis
incipientes, in mulieribus proficientes, in uiris perfecti si
gnificantur.

gnificantur. Secundum est ratio, qua dicuntur iam dicti
spiritualiter manducare. Vnde sciendum, primi, scilicet in
cipientes, manducant spiritualiter ratione fidei salutaris:
secundi ratione bonæ conuersationis: tertii ratione deuotæ
meditationis. De primis Abacuc. 2. & ad Hebr. 10. Iustus
ex fide uiuit, tanquam ex cibo spirituali. August. Crede, &
manducasti. Credere enim in Christum, est credendo in eū
ire, ipsi corde inhærere, in ipso delectari, & per ueram cha
ritatem membris eius incorporari. Secundi, scilicet proficiē
tes, manducant ratione bonæ conuersationis. Io. 4. Ego ci
bum habeo manducare, quem uos nescitis: meus cibus est
&c. Eccl. 24. Qui timet Deum, faciet bonā cibauit eum pa
ne uitæ &c. Iste cibus conuersationis consistit ex tribus uir
tutibus quasi ex tribus ferculis, scilicet innocentia, pænité
tia, & misericordia. De primo. Psal. 101. Percussus sum ut
foenum, quia oblitus sum comedere panem meum. Sinno
centiæ, dum delectabar cibo malitiæ. Aug. Panem de alta
ri spiritualiter manducare, est innocentiam ad altare por
tare, debitoribus peccata dimittere. De secundo. Psal. 126.
Surgite postquam sederitis, qui māducat panem doloris,
scilicet pænitentiz pro peccatis. Thob. 1. Manducauit panē
in luctu & tremore memorans sermonum Amos. Dies festi
uestri, idest, gaudii in peccatis, conuertentur in lamenta
tionem & luctum. Psal. 101. Cinerem, scilicet pænitentia,
tanquam panem manducabam. De tertio. Prouer. 11. Bene
facit animæ suæ uir misericors, quia dum pauper ab eo re
ficitur, ipse multo magis a Deo spiritualiter pascitur. Apo
cal. 3. Ecce sto ad ostium, & pulso in paupere, si quis ape
ruerit mihi &c. Tertii, scilicet perfecti, manducant spiri
tualiter ratione deuotæ meditationis: & in hac manduca
tione tria erunt quæ in commensatione corporali consistūt,
scilicet appetitus, masticatio, & delectatio. Primo debemus
esuriere spiritualiter Christum cibum nostrum intimo cor
de desiderando: secundo, masticare magna distractione co
gitationis: tertio, in eo delectari dulcedinem eligendo. Pri
mo, debemus spiritualiter esuriere Christum ardentem desi
derando. Iob. 31. Si non dixerunt uiri tabernaculi mei, quis
det ut de carnibus eius satureremur? quasi optabant & desi
derabant

SERMONES DA 2 ED

derabant saturari. Eccles. 2. 3. Qui edunt me, adhuc esuri-
&c. Greg. In spiritualibus delitiis saturitas appetitum pa-
rit: quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius
cognoscitur, quod auidius ametur. Isa. 26. Domine nomen
tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ. &c. Psal. 37.
Ante te omne desiderium meum. Secundo, debemus spiri-
tualiter masticare totum Christum, scilicet membra & ca-
put, id est, nosmetipsos, & sanctos, & Salvatorem mundi di-
stricta discussione cogitare, nos ipsos diiudicando, sancto-
rum vitam ad imitandum pertractando, incarnationis Chri-
sti beneficia deuota mente ruminando. Primo, perfecti mas-
tificant se ipsos, diligenter se examinando & diiudicando.
1. Corint. 11. Probet se ipsum homo, id est, examinet & pur-
get, & non alium, se ipsum totum scilicet cor, linguam, ma-
num &c. & sic postea edat. Secundo, sanctos masticant mor-
tuos & bonos adhuc uiuentes, vitam eorum ad imitandum
considerando. Matth. 22. Ecce prandium meum parauit, tau-
ri mei & altilia &c. Tauri sunt prophete & Apostoli, qui
fortitudine fidei quasi cornu principibus mundi resistere-
unt, & ab eis passi uirtutum nobis exempla reliquerunt. Alci-
lia ab alendo dicta, pinguis sunt uolatilia, & significat san-
ctos interna charitate faginosos, & contemplationis penna
alta petentes, occisa sunt, uel ab eo quod per penitentiam,
uel per mortem carnis iam in requie posita: hæc nobis sunt
spiritualiter masticanda, id est, ad imitandum diligenter co-
sideranda. Deuterono. 14. Omne quod mundum est, co-
medite: quicquid morticinum est, ne uescamini ex eo. Om-
ne mundum, id est, honestis uerbis & moribus comedite, in
corde ponite imitandum: quod autem morticinum est,
id est, peccato contaminatum, ne uescamini ex eo consen-
tiendo, uel idem faciendo. Phil. 4. De cætero fratres, quæ-
cunque sunt uera, quæcunque pudica, quæcunque ius-
ta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcun-
que bonæ famæ, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate: quæ
audistis, & uidistis in me, hæc agite, & Deus pacis erit uo-
biscum. Tercio, perfecti masticant spiritualiter carnem
Christi, scilicet incarnationis eius sacramenta & benefi-
cia deuote meditando. Ioan. 6. Qui manducat carnem
&c.

DE SACRAMENTO ALTARIS. 184

&c. id est, spiritualiter masticat. Augu. Hoc pertinet ad uir-
tutem sacramenti, non ad uisibile sacramentum, qui scili-
cet manducat intus non foris, qui manducat corde non qui
premit dente, & hoc est quod Apostolus uigilanter dicit
tantum de bonis, Omnes eandem escam manducauerunt.
Tercio, debemus in spirituali manducatione delectari in-
terna dulcedine, quæ elicitur de Christi masticatione. Isa.
55. Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabi-
tur in crassitudine anima uestra, id est, in dulcedine spiritua-
lis gratiæ. Sap. 8. Intrans in domum meam, conuiuesca-
cum Dei sapientia, id est, cum Christo, qui est sapida scien-
tia. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec
regium conuietus illius, sed lætitiā et gaudium, & in ami-
citiā illius delectatio bona Psal. 36. Quam magna multi-
tudo dulcedinis tuæ Domine. Gustare, & uidere &c. Can-
tic. 3. Mel & lac sub lingua tua, id est, dulcedo spiritualis
in meditatione cordis, hæc dulcedo spiritualis est quedam
præ gustatio gaudii cælestis ualens contra tria mala quæ
sunt in mundo. Ibi est falsa dulcedo in delectabilibus uita-
dis, grandis amaritudo in aduersis sustinendis, tristis ima-
go in bonis faciendis. De primo, Proverb. 9. Aquæ furti-
uæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior: sed dulcedo
falsa est, quia animæ perditio. Iob. 34. Dulcedo illius uer-
mis. Eccles. 9. Sicut pisces hamo capiuntur, sic homines te-
pore malo. Esca foris delectat, sed aculeus intus perforat.
Iob. 21. Ducunt in bonis dies suos &c. De secundo, Psal-
m. 103. Hoc mare magnum et spatiosum, quia scilicet in hoc
mundo magna et multa amaritudo. Hier. 3. Cibabo po-
pulum istum absynthio, et potum dabo eis aquam fellis.
Iob. 13. Homo natus de muliere etc. De tertio, Matth. 9. di-
xit Dominus cuidam diuiti. Vade, quæcunque habes uende,
et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælis et sequere me,
qui contristatus in uerbo abiit mœrens. 1. Reg. 25. Dixerunt
pueri David ad Nabal, Quodcunque inuenerit manus tua,
da pueris tuis, et seruo tuo Dauid. Qui respondit. Tol-
la panes meos, et aquam, et carnes, et dabo uiris quos nescio
unde sint? Genes. 4. Factum est post multos dies, ut offerret
Cain de fructibus terræ munera Domino, et non respexit ad
cum

S E R M O N E S

eum Dominus, nec ad munera eius. Huius causa fuit, quia male obtulit, scilicet de tristi corde & facie. Contra hoc ualet dulcedo spiritualis, quia falsam dulcedinem mundi facit inspidam, grandem amaritudinem facit dulcem, tristem imaginem reddit iucundam. De primo, Prouerb. 27. Anima saturata calcabit fauos. Grego. Gustato spiritu desipit omnis caro. Philip. 3. Quæ mihi fuerunt lucra, arbitratus sum propter Christum detrimenta, propter quem omnia arbitratus sum ut stecora. De beato Aug. dicitur. Displicebat ei quicquid agebat in sæculo &c. De secundo, Deut. 33. Inundatione maris quasi lac sugent, idest, boni repleti dulcedine spirituali uincunt amaritudinem mundi. 4. Reg. 2. Heliseus misit sal in aquas amaras, & in dulces conuersæ sunt: sic Christus spirituali sapore sanat amaritudinem. Hinc Stephano lapides torrentis dulces fuerunt, & multis sanctis ardentis prunæ, candentes uestes uisæ sunt tanquam rosæ suauis, & multi sancti gaudent in tribulatione. De tertio, Danielis, idest. Post dies decem apparuerunt uultus eorum meliores præ omnibus pueris qui uescabantur cibo regio. Vultus eorum quos panis satiavit, qui de cælo descendit, dicit glossa apparuerunt meliores de core & hilaritate ad benefaciendum. Prouerb. 15. Cor gau dens exhilarat faciem, Secundæ ad Corinth. 9. Hilarem datorem diligit Deus. Tertium circa spiritualem manducationem notandum est effectus huius manducationis, & hic est triplex, peccatorum remissio, ab æterna morte sanatio, uera corporis Christi ad salutem æternam participatio. De primo. Panem nostrum quotidianum &c. idest, cibum spiritualem &c. Ambro. Qui manducant spiritualiter uirtutem carnis & sanguinis Christi, dicuntur sumere & uere manducare, quia ipsam corporis Christi efficaciam quotidie sumunt, idest, peccatorum remissionem. De secundo, Ioan. 6. Hic est panis de cælo descendens, si quis ex ipso manducauerit, non morietur, scilicet morte æterna. Aug. super Apostolum. Patres nostri eandem escam spiritalem manducauerunt, quam & nos: corporalem uero alteram, idest, manna, quod significabat Christum, & idem credentibus efficit. Alii uero qui non crediderunt, manducant, &

DE SACRAMENTO ALTARIS. 185

runt, & mortui sunt æternaliter, quod non Moyse & alii boni. Quare? quia cibum inuisibilem spiritualiter intellexerunt, spiritualiter esurierunt, spiritualiter gustauerunt, ut spiritualiter sanarentur, scilicet ab æterna morte. Similiter & nos spiritualiter manducando ab æterna morte liberamur. De tertio super illud, 1. Corinth. 10. Vnus panis, & unum corpus sumus, qui de vno pane participamus, dicit Aug. Nulli dubiū est, tūc quemque corporis sanguisque dominici participem fieri, quando membrum Christi effici tur, nec alienari ab illius panis cōsortio, etiam si antequam panem edat, de hoc sæculo in uitate corporis Christi constitutus abscedat, quia illius sacramenti beneficio non priuatur, quando ille cum hoc, quod sacramentum significat, inuenitur. Inuenitur autem hoc quod sacramentum significat quando membrum Christi efficitur, quando credendo & amando spiritualiter manducat, quia sic in corpus Christi vere conuertitur, ut cum ipso æternaliter uiuat.

C A P. X X.

De tertio modo manducandi, scilicet de Sacramentali, & spirituali simul.

VENITE, comedite. Accipite, & comedite. Luc. 22. Tertius modus manducandi corpus Christi est sacramentalis & spiritualis simul, quo boni Christiani communicant. Vnde circa hunc modum possunt tria notari. Primum est multitudo non communicantium, scilicet malorum. Cum enim triplex sit modus manducandi, scilicet sacramentalis tantum, quo mali Christiani manducant, & tamen non manducant. Spiritualis tantum, quo boni non manducant, & tamen manducant. Sacramentalis & spiritualis simul, quo soli boni Christiani manducant, & manducant. Restat ad diuisionis huius sufficientiam multitudo quædam malorum, qui nec manducant, nec manducantur, quia. scilicet corpus Christi non manducant, & ideo æterna morte peribunt. Istorum tres sunt species, siue turmæ. Primi infideles, secundi negligentes, tertii contemnent. Infideles sunt, quorum corda

Serm. S. Tho. Aquin. AA per

per malitiam fallente diabolo sic excæcata sunt, vt non possint credere, & cognoscere diuina sacramenta pro salute mundi mirabili sapientia Dei instituta. Negligentes sunt, qui temporalibus lucris, & secularibus negotiis in tantum se occupant, vt sacra communionem debito tempore sumere negligant. Contemptores sunt, qui sceleribus tanto amore inhærent, quod corpus Domini sumere paruipendant. De primis. Io. 6. Quomodo potest hic nobis carnem suam &c. quasi diceret, Non credimus quod possit dare. Sapien. 5. Errauerunt impii: excæcavit enim eos malitia eorum, & nescierunt sacramenta Dei. Io. 3. Qui incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. De secundis, Matthæi 22. Misit rex seruos suos vocare inuitatos ad nuptias dicens. Ecce prandium meum &c. Illi autem negligentes abierunt alii in villam suam, alii in negotiationem suam. Glof. In villam ire est terreno labori immoderate insistere: in negotiationem vero terrenis lucris nimis inhiare. Tales qui prandium diuini sacramenti negligunt, quamuis fide, & quedam opera charitatis habere videantur, tamen nisi peniteant, peribunt. Io. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis &c. super illud Ephe. 3. Oro vt possitis comprehendere quæ sit sublimitas, & profundum dicit glo. Profunda charitatis sunt ecclesiastica sacramenta, quæ sunt profunda & inuestigabilia, & sunt fundamentum charitatis, sine quibus non valet charitas. i. exteriora signa charitatis non valent ad salutem æternam sine sacramentis ea negligenteribus Num. 9. Si quis mundus est, & in itinere non fuerit. i. non habet impedimentum iustæ necessitatis, & non fecerit phasem, exterminetur anima illa de populis suis, quia sacrificium non obtulit Domino tempore suo, peccatum suum ipse portabit. De tertiis. 2. Paralipo. 30. Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis Ezechie imperio & principum eius, in vniuerso Israel prædicantes. Reuertimini ad dominum Deum vestrum, & venite ad sacrificium eius, scilicet ad faciendum phasem. i. ad suscipiendum corpus Domini. Et quidam viri acquiescentes consilio venerunt, aliis iridentibus atque subsannantibus eos. Io. 3. Hoc est iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem: erant. n. eo: um opera

opera mala, quasi dicat. Iusto iudicio excommunicantur, & condemnantur qui plus diligunt peccatis inherere, quam se præparare, & Christum suscipere. Canon. Qui pro scelerebus suis duobus, vel tribus, annis non communicant, excommunicandi sunt donec penitentiam agant. Luc. 14. Nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabunt cenam meam. Secundum circa hunc modum considerandum, est magnitudo felicitatis bonorum corpus Christi digne sumentium. Et hoc probatur a tribus, ab optimæ partis electione, a Spiritus sancti participatione, ab ipsius Christi certa inhabitatione. Primo, probatur felicitas digne communicantium magna ex optimæ partis electione, quia sicut beata Virgo sibi tribus propositis. scilicet esse matrem & non virginem, vel esse virginem & non matrem, vel esse virginem & matrem, ultimam & optimam, scilicet esse matrem & virginem simul elegit: sic inter tres modos corpus Christi manducandi elegerunt optimam partem. scilicet sacramentaliter & spiritualiter simul. Hanc ultimam partem. scilicet de primo modo comedere sacramentaliter, & de secundo modo comedere spiritualiter eligunt, & sic ex utraque parte quod melius est comedunt, & ideo multum felices sunt. Eccl. 2. Laudauit igitur lætitiā, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet, quasi dicat. Expertus sum plurima genera gaudiorum & delectationum carnis & mundi, & hæc omnia vanitas, & finis eorum mœror & luctus: unde laudauit præ omnibus lætitiā, scilicet veram, id est, testimonium bonæ conscientie, & quod non esset homini sub sole, id est, melius in hoc mundo, nisi quod comederet panem, scilicet qui de celo descendit, & biberet vinum quod lætificat cor hominis, scilicet sanguinem Domini. Secundo, probatur felicitas istorum magna: a Spiritus sancti vera participatione. Psalm. 80. De petra melle saturauit eos, quia scilicet felices de corpore Christi sugunt dulcedinem Spiritus sancti. Sapien. 12. Quam suavis est Domine spiritus tuus in nobis, qui scilicet fluit in nobis de tuo corpore. Augustin. Participatione corporis & sanguinis Christi homo uiuit non umens tantum sacramentum, quod & mali faciunt, AA 3 sed

sed pertingens vsque ad spiritus participationem, vt in corpore Domini tanquam membrum maneat, & eius spiritus vegetetur. Tertio, probatur ab ipsius Christi certa inhabitacione. Io. 6. Qui manducat carnem meam & c. Hilarius. Accepta carne Domini & hausto sanguine id efficitur, vt nos in ipso, & Christus in nobis sit. Est enim in nobis Christus per carnem, dum carnem eius accipimus, & in eo sumus, dum se cum hoc, quod nos sumus, in Deo est. Tertium circa hunc modum considerandum est ratio remanducationis digne manducantium, de qua remanducatione dicitur quod tales manducant, & manducantur. Et huius ratio est, quia dum corpus Domini digne a fidelibus manducatur, non ipsum vt aliis cibus in manducantem conuertitur: sed econuerso illud vere manducans in illud spiritualiter mutatur. Nam manducantem se Dominus sui corporis membrum facit, & sibi incorporans per charitatem vnit, & imagini suae bonitatis similem efficit. 1. Corint. 10. Vnum corpus multi sumus, qui de vno pane participamus. Item 12. Vos estis corpus Christi & membra de membro. Quod vere manducando corpus Christi non in nobis, sed nos in illo conuertimur, triplici similitudine probatur. Prima, sumitur de virtute amoris nostri. Hæc est enim vis amoris, transformari cor amantis in amatum, id est, amati fortunæ prospere & aduersæ assimilari. Hugo. Ea vis amoris est, vt talem te esse necesse sit, quale id est quod amas, & cui per affectum coniungaris in illius similitudinem ipsa quodammodo dilectionis societate transformaris. Cantic. 8. Pone me vt signaculum super cor tuum, super cor tanquam super ceram calidam, puram & mollem, aptam suscipere impressam imaginem. Super cor ergo calidum amore Dei, purum munditia sui, molle pietate proximi, corpus Christi vt sigillum ponitur, non vt ipsum quod immutabile est, in nos mutetur, sed nos in imaginem bonitatis eius transmutemur. Secunda similitudo ad id sumitur de virtute rei maioris. Nam si gutta aquæ in magnum vas vini fundatur, virtute multitudinis vini aqua ex toto in illud mutatur: sed virtus Domini corporis ineffabilis est magnitudinis, & nos multum exigui respectu illius. Psal. 146. Magnus Dominus & c. Idem, Substa

tia mea tanquam nihilum ante te. Isa. 40. Ecce gentes quasi fillæ situlæ. Magnitudo itaque virtutis & dulcedinis Christi insula exiguo & humili cordi nostro, vincit illud, & a se defecere faciens in illam conuertit, vt iam non mundanis hominibus non nobis ipsis, sed Christo in volutate sermonis, bona conuersatione similes simus. Psal. 118. Defecit in salutare tuum anima. Tertia similitudo ad id sumitur de virtute rami arboris. Hæc est enim proprietas furculi bonæ arboris, si trunco inseratur etiam sylvestri, quoddam naturali virtute præualens illius amaritudinem in suam dulcedinem & nobilitatem conuertit, & similem sibi bonum fructum proferre facit. Sic corpus Christi nobis insitum de fectus nostros euacuat, & in suam nos bonitatem trahit, vt quales ipse frondes, flores, & fructus iustitiæ facit, tales & nos per eum faciamus. Hinc Spiritus sanctus dicit Ezech. 17. Sumam de medulla cedri sublimis, & de vertice ramorum eius, & plantabo in montem excelsum, & rumpet in germine, & faciet fructum. Cedrus sublimis est Deus pater, rami eminentiores antiqui patres, vertex ramorum beata Virgo medulla cedri æterna Dei sapientia, pars de ramorum vertice, caro sumpta de Virgine. Spiritus ergo sanctus medullam cedri, & partem de suo ramo sumpsit, quia Christi incarnationem fecit, & hunc quasi furculum nobilissimum plantat in montem excelsum, cum fidelibus a terrenis desiderijs ad cælestia eleuatis Domini corporis tribuit sacramentum. Hinc fructus erupit, quia cor fidele propria amaritudine relicta vitiorum virtute corporis Domini similes Christo spirituales frondes, flores, fructus virtutum, & bonorum operum facit. Hinc dictum est Augustino. Cibus sum grandium. Cantic. 2. Trahe me post te, me scilicet mutando in te violentia meæ dilectionis magnitudine tuæ dilectionis, virtute firmæ insertionis, vt non maneat in me radix amaritudinis: sed præualeat operando in me virtus & dulcedo tuæ bonitatis. Gal. 6. Viuo ego, iam non ego & c.

SERMONES.

CAP. XXI.

De duodecim effectibus, siue fructibus corporis Christi contra nostros duodecim languores, & primo de quatuor primis.

Venite, comedite &c. Thema speciale. Pater meus vique modo operatur &c. Ioan. 5. Aliud. Altissimus de terra medicinam plasmavit. Eccl. 38. Thema proprium. Benedictus fructus ventris tui. Luc. 1. Ascendam in palmam, idest, in crucem, & apprehendam fructus eius. Cant. 7. Sextum principaliter circa sacramentum Dominici corporis notandum, est effectus bonitatis suæ siue virtus spiritualis. Nam quia parentes primi per vetiti a Deo pomi gustum corrupti multas infudere miseras suo generi, necessarium fuit medicamēto Saluatoris miseri s subueniri. Circa quod sciendum, quod nostræ miseriæ sunt tres generales, scilicet vincula culpæ, defectus gratiæ, mortis plagæ. De primo, psal. 118. Funes peccatorum circumplexi sunt me. 2. Paral. 36. in oratione Manasse. Incuruatus sum multo vinculo ferri, idest, peccati. De secundo, psal. 138. Imperfectum meū viderunt &c. Itē psal. 142. Anima mea sicut terra sine aqua tibi, idest, sterilis sine fluentia gratiarum & germine virtutum. De tertio, psal. 17. Circundederunt me dolores mortis. Item psal. 38. Amoue a me plagas tuas. Job. 16. Inimicus meus irruit in me, quasi gigas concidit me vulnere super vulnus. In qualibet istarum trium miseriærum generalium intelliguntur quatuor mala specialia, quasi xii. languores speciales, ad quos curandos ordinantur xii. dominici corporis effectus, siue fructus. Apoc. 22. Ostendit mihi angelus lignum vitæ afferens fructus xii. per singulos menses. i. ad curandos nostros xii defectus, siue languores. Pl. 102. Benedic anima mea Dominum, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis &c. Prima quatuor mala nostra, siue languores sunt quasi vincula culpæ, quibus stringuntur anime. 1. demonis tentatio, 2. fomitis repugnatio, 3. cordis macula, 4. creatoris offensa. Contra hæc valet fructus Virginis. scilicet corpus Saluatoris. De primo languore, ad Ephe. 6. Induite vos armaturam Dei

DE SACRAMENTO ALTARIS. 189

turam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Eccles. 21. Multæ sunt insidiæ dolosi. scilicet de diuersis vitiis, & multis modis tētat. Primæ Petr. 5. Vigilate, quia aduersarius vester &c. Glof. circuit tanq̃ hostis, clausos obsidēs muros, explorat an sit aliqua pars murorū minus stabilis, cuius aditu ad interiora penetret. Offert oculis formas illicitas, & faciles voluptates, vt vsu destruat castitatē, aures per canora tētat, vt Christianū molliat rigore, linguā cōuicio prouocat, manus iniuriis laceffentibus ad cædē instigat, honores terrenos promittit vt celestes adimat. Psal. 142. Persecutus est inimicus animā meā. De secūdo, Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus spiritū. Ad Roma. 7. Video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis meæ. Aug. Video aliam legē. i. fomitem peccati in membris meis, vt in oculo ad concupiscendū, in lingua ad maledicendum, in manu a maleficiēdum, & sic de aliis: repugnantem legi mentis meæ. i. legi Dei. De tertio, Hierem. 2. Si laueris te nitrō, tñ maculata eis in iniquitatibus tuis coram me. Prouerb. 20. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum a peccato? Eccles. 7. Nō est homo iustus in terra qui faciat bonum, & nō peccet. De quarto, Deuter. 9. Memento ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris dominū Deum tuum. Et quāto maior culpa, tanto maior contra peccatorem ira diuina. Zach. 1. Ego iratus sum parum, ipsi autem adiuerunt in malum. August. Iustitia Dei non sinit esse dedecus culpæ sine decore vindictæ. Contra hæc quatuor mala ordinantur quatuor dominici corporis fructus primi, qui nos liberant a vinculis culpæ: demonem fugat, fomitem refigerat, maculā cordis mudat, iram Dei placat. De primo fructu. Tob. 6. Si cordis particulā super carbones posueris, fumus eius extricat omne genus demonū. Flumen, in quo pisces sunt, significat mundum: omnes pisces eius, diuersa genera hominū: piscis ille magnus, gentē Iudaorum: cor pisces, quali membrum nobilissimū, & ex quo vita procedit, beatam Virginem: particula cordis significat corpus Saluatoris de Virgine sumptum. Hoc debet super carbones poni, idest, fidelibus accensum igne amoris donari: tunc fumus eius. i. virtus spiritualis, fugat tentationes dæmonū. Psal. 67. Exurgat Deus, & diffundatur

281 219 S E R M O N E S. 42 UC

pentur inimici eius &c. De secundo fructu, psa. eod. Selmon mons Dei, mons pinguis. Mōs Dei est Christus. Selmon interpretatur umbra: Christus igitur est umbra nostri refrigerii, quia ut dicit glo. De corpore Christi manat umbra gratiæ, quæ nobis defenlaculum est contra incentina vitiorū, & carnalis concupiscentiæ: unde dictum est de Virgine beata. Virtus altissimi obumbrabit tibi, i. umbram faciet tibi. Umbra enim fit de corpore & lumine: lumē est verbū Dei, corpus caro Christi. Accessit lumen corpori, i. verbum carni. Verbum enim caro factum est. Dum ergo fidelis corpus Christi sumit, spirituale refrigerium percipit quasi de umbra gratiæ, q̄ de ipso fluit. Osee 14. Ego quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. De tertio fructu, Isa. 6. Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus quem forcipe tulit de altari, & dixit, Ecce tetigi labia tua, & aufertur iniquitas tua, & peccatum tuum mūdabitur. Lapis iste præcisus sumptus de altari, significat corpus Christi, & dū eo os cordis tangitur, peccatum veniale mundatur. Grego. Dominus dedit nobis lacramentum salutis, ut qui quotidie peccamus, & ille iam mori pro peccato non potest, per hoc remissionem consequamur. De quarto fructu, Prou. 21. Munus absconditum extinguit iras. Levi. 2. Si de craticula fuerit oblatio similia conspersa oleo, tollit memoriale de ipso, & adolebit super altare in odorem suauitatis Domino. Pannis in craticula coctus, & oblatus, & aspersus oleo, Christus est in cruce pro nobis passus, et totus vnctus Spiritu sancto. Huius sacrificii memoriale est hostia, quæ offertur in memoriam passionis dominicæ. Hæc debet et super altari adoleri, i. accendi, quia in corde fideli cum seruire desiderii & deuotionis suscipi. Hic odor suauitatis est Domino, i. a gratia Deo, ut ob eius gratiam remittat iram suam, et nos libi reconciliet, et ad æternam pacem perducatur. Amen.

C A P. XXII.

De quatuor fructibus secundis.

Venite, comedite &c. Secunda quatuor mala nostra, siue languores, sunt quatuor defectus gratiæ, quibus multæ

DE SACRAMENTO ALTARIS. 189

multæ laborant animæ, scilicet defectus in cognitione sui, in dilectione proximi, in sapore spirituali, in consummatione boni. Contra hæc valet fructus ventris Virginis, corpus Saluatoris. De primo languore. Genes. 1. Tenebræ erant super faciem abyssi: quia ab antiquo cor hominis obvolutum fuit ignorantia sui. Hierem. 14. Præuū est cor hominis, & inscrutabile, quis cognosceret illud? Psal. 8. Delicta quis intelligit? &c. quibus. s. vel alios peccare feci, vel aliorū peccatis cōsensu. Matt. 7. Quid vides festucā in oculo fratris tui, & trabē in oculo tuo nō vides? De secūdo, Matth. 23. Qm̄ superabundauit iniquitas, refrigeret charitas multorum. Eccles. 43. Frigidus ventus Aquilo flauit, & gelauit crystal- lus ex aqua. Defectus amoris probatur ab exterioribus signis. 1. Ioan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessariam patientem, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Hier. 9. Vnusquisq; a proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantas supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem deridebit, & veritatem non loquetur. Prouerbiorū 10. Pondus & pondus, mensura & mensura vtrumque abominabile est apud Deum. Glos. Diferens pondus, & diuersam mensuram habet in domo sua, ut aliter sibi, aliter proximo metiatur, qui in suis semper actibus quæ laudentur, in proximi quæ vituperentur querit: sed qui in temporalibus sibi maiorem proximo minorem mensuram dare studet, quia defectum dilectionis habet, Deo displicet. Similiter est de eo qui malo verbo, vel facto proximum contristatur, ledit: vel damnificat. De tertio, Hier. 31. Omnis qui comederit vnam acerbam, obtupescēt dentes eius. Grego. Quid est vna acerbā, nisi peccatum? Vna quippe acerbā, est fructus ante tempus. Quisquis enim presentis vitæ delectationibus satiari desiderat, quasi fructus ante tempus comedere festinat. Sed qui vnam acerbam comedit, dentes eius obtupescunt: quia qui presentis vitæ, & mundi delectationibus pascitur, interni sensus eius ligantur, ut iam spiritualia sapere nequeant. Hoc figuratum est. Numeri 11. In populo Israel qui in Aegypto carnibus cum alio & cepis satiat

S E R M O N E S. 225

tiatus fuerat, & post in deserto talia concupiscens, panem caelestem, scilicet manna dulcissimum cum nausea respuebat. 1. Corinth. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt Dei. August. Animalis dicitur carnalis homo qui fertur dissoluta lasciuia animæ suæ. De quarto, Gal. 3. Sic stulti facti estis, ut cum spiritu cooperitis, nunc carne consummimini. Prouerborum 2. Relinquunt iter rectum, & ambulat per vias tenebrosas. Luc. 8. Qui supra petram, hi sunt qui cum audiunt verbum, cum gaudio suscipiunt, sed radicem non habent, scilicet stabilitatem firmæ voluntatis, quia ad tempus credunt &c. Cât. 7. Mane surgamus, & videamus si floruerit vinea, flores fructum pariunt, Glo. Non est intendum si vinea floret, sed si flores ad partum fructuum conualescent, quia scilicet non est mirum si quis bona inchoat, sed valde mirabile est si intentione bona in bono opere perseuerat. Contra hæc quatuor mala ordinantur quatuor secundi fructus corporis Domini, qui nos hic in gratia perficiunt. Intellectum enim ad se cognoscendum illuminat, voluntatem siue affectum in dilectione Dei inflamat, memoriam spirituali dulcedine delectat, totum hominem in bono confirmat. De primo fructu. Prouerborum. 24. Comede fili mel, quia bonum est. Mel est sapientia Dei increata in cibum dulcem nobis præparata. Hoc bonum est ad spiritualem medicinam, quia illuminat mentem. 1. Regum decimoquarto. Vidi distis quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustauerint paululum de melle? Isa. 7. Butyrum, & mel mādūcabit omnis qui relictus fuerit, & sciat reprobare malum & eligere bonum, Psalm. 26. Dominus illuminatio mea: accedite ad eum, & illuminamini, scilicet ad cognitionem vestri. De secundo fructu dicitur Isa. 6. quod angelus tulit calculum de altari, & tetigit os Isaie. Calculus est carbunculus sic dictus, quia ignitus ut carbo, & significat corpus Domini de altari sumptum, & charitate inflammatum, quia accendit amore corda fidelium. De tertio, Psalm. 33. Gustate, & videte, quoniam suavis &c. Ecclesi. 49. Memoria Iosue in compositione odoris facta opus pigmentarii in omni ore, quasi mel indolcabitur. Iosias qui interpretatur fortitudo Domini, significat Christum, dicit Glofa, Memoria Christi, idest

DE SACRAMENTO ALTARIS. 190

idest sacramentum corporis eius, quod in memoriam sui iussit consecrari, optus est odoriferum veri pigmentarii, idest, Spiritu sancti, qui illud composuit de preciosissimis speciebus, scilicet de carne virginali, & sapientia Dei. Hic quasi mel in ore cordis indulcoratur, si virtus eius in salutem humani generis pie cogitatur. Cant. 2. Sub umbra illius quem desiderabam sedi. Primo, fidelis anima Christum desiderat, & sicut spiritu & siti. Secundo, umbram desiderii in spe fructum obtinendi sentit. Tertio, sedet, expectat, orat ut se totum ad ipsam reficiendam & viuificandam fructus infundat. Quarto, infusam eius dulcedinem suauiter gustat. Nota. Sed diceret aliquis. Ecce sapius ut possum me præparo, corpus Domini sumo, sed nihil sentio solam spiritualis dulcedinis. Respōdeo. Cibus iste, siue fructus medicina est hominis: unde sicut medicus peritus quandoque quibusdam dat medicinam dulcem palato corporis & quædoque non sic, sed dulcem palato mentis, quæ quamuis nō gutturi, tamen bene sapit rationi, pro eo quod sanam mentem delectat. Sic Dominus dat suis fidelibus dulce semper corpus: sed dulcedinem suam alio modo istis, alio istis prout cuilibet expedire nouit. Hinc est, quod quidam dulcedinem istam sapiunt per affectum, & ardentiori delectantur deuotione, & alii eandem dulcedinem sapiunt per pium intellectum, & sufficienti reficiuntur utilitate in eo quod credunt, & intelligunt per hunc cibum sanctum ueram uitam obtinere. Igitur quæuis non sapit dulcedinem Domini primo modo, idest, per affectum firmæ deuotionis, sapit tamen secundo modo, scilicet per intellectum multæ utilitatis. De primo, Isa. 55. Audite audientes me, & comedite bonum. Ambros. Panis candidissime habens omne delectamentum, & omnis saporis suauitatem, qui nos semper reficit, comedat cor meum & dulcedinem saporis &c. Panis dulcissime sana pa. &c. ut sentiat suauitatem amoris tui. Sana illud &c. De secundo est illud. Fructus eius dulcis gutturi meo, idest, pie, & fidei mentis, quæ credit & intelligit hunc cibum sanctum sibi esse utilissimum. Glof. Dulcis fructus gutturi cordis, quia in eo intelligit causam uitæ, dum etiā corporaliter percipit. Hæc dulcedo

S E R M O N E S.

dulcedo valet contra tria mala quæ sunt in mundo. Requie supra sermone decimonono. Postmodum de quarto fructu. psalm. 103. Panis cor hominis confirmet, quia scilicet corpus Christi fideles suos in bona vita confirmat, & confortat. Finaliter, tertio. Regum decimonono. Comedit Helias panem quem angelus ministravit &c. Horeb interpretatur mensa. Mons ergo iste est mons mensæ Dei, & significat satietatem cælestis gloriæ. Panis itaque corporis Christi confortat nos in vita bona, & bono opere quadraginta diebus & noctibus, idest, toto tempore præsentis penitentia vsque ad mortem, & mensam Dei, idest, quousque veniamus ad altitudinem securitatis, & satietatem dulcedinis æternæ gloriæ. De his quatuor fructibus simul per figuram dicitur, quarto Regum 4. Eliseus incubuit super puerum, posuitque os suum super os eius, & oculos super oculos eius, & manus super manus eius, & calefacta est caro pueri. Per puerum fidelis anima, per Eliseum Dominus significatur, qui sicut sigillum ceræ, sic se coniungit animæ, oculos suos super oculos eius ponit, quia intellectum illuminat, carnem calefacit, quia affectum charitatis inflamat: os super os ponit, quia gustum memoriæ dulcedine spirituali delectat: manus super manus ponit, quia in bono opere vsque in finem conseruat, & sic totum hominem perficit, ut ad vitam æternam perducatur. Amen.

C A P. X X I I I.

De quatuor fructibus tertijs.

VENITE, comedite. Vel similia de effectu. Tertia quatuor mala nostra, siue languores, sunt quasi mortis plagæ, quibus multæ grauantur anime, scilicet debitum mortis æternæ, defluxus bonæ vitæ, exilium mundanæ miseriar, incineratio corporalis materiæ. Contra hæc valet fructus Virginis, corpus Saluatoris. De primo languore. Ad Romanos 6. Ego carnalis homo, venundatus sub peccato. Primi enim parentes vendiderunt se & suam progeniem ad perpetuam seruitutem diaboli, quod est ad æternam mortem

DE SACRAMENTO ALTARIS 191

mortem pro modica delectatione peccati. Gene. 2. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. In quacumque enim die comederis ex ea, morte morieris, idest, te & posteritatem tuam ad æternam mortem obligabis. Ad Rom. 6. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, idest, certitudo mortis temporalis, & debitum æternæ mortis, nisi subueniret redemptio Saluatoris. Ephe. 2. Erasmus natura filii iræ, sicut & cæteri debitores æternæ mortis. De secundo psalm. 101. Dies mei sicut umbra declinant. Item, psalm. 11. Saluum me fac Domine, quoniam defecit sanctus. Gene. 41. Dies peregrinationis meæ, centum triginta annorum, sunt parui & mali, & non peruenierunt ad dies patrum meorum. Item Genes. 6. Sensus & cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. De tertio, Genes. 3. Emisit Dominus Adam de paradiso voluptatis, ut operaretur terram. psalm. 119. Heu mihi, quia incolatus meus &c. Ad Hebr. 11. Iuxta fidem defuncti sunt omnes non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes, & salutantes, & confitentes, quia peregrini, & hospites sunt super terram. Qui enim hoc dicunt, significant se patriam inquirere, & siquidem illius meminissent de qua exierant, habebant utique tempus reuertendi: nunc autem appetunt meliorem, idest, cælestem. Hinc flens canit Ecclesiæ. Salve regina misericordiæ, Glossa super canonicam Iacob. Ne indignemini, si mali in mundo florent, si vos patimini, quia non est Christianæ dignitatis in temporalibus exaltari, sed deprimi potius. Mali enim nihil habent in cælo, vos nihil in mundo. Vnde spe illius boni, id quod tenditis, quicquid in via contingat, gaudere debetis. De quarto, Genes. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terram de qua assumptus es, quia pulvis es, & in puluere reuerteris. Iob. 4. Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me. Ecclesiastici 14. Omnis caro fenum, & sicut folium in arbore viridi. Glossa. Sicut fœnum in terra, & folium in arbore crescit, virefcit, marcescit, arefcit, & deicitur, ita caro nostra. Contra hæc quatuor mala ordinantur quatuor circumstantiæ fructus Dominici corporis, quæ saluam nos a plagis mortis. Ab æterna enim morte liberat merita bonæ vitæ

SERMONES.

vite multiplicat, ad patriam vite deducit, ad eternam vitam corpus resuscitat. De primo fructu. Io. 6. Ego sum panis vite: patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens, ut si quis ex ipso manducauerit, non moriatur, quia. scilicet non solum ab eterna morte, quæ est in inferno, sed et ab illa quæ fuit in limbo, virtute corporis Christi liberatur. Et insuper hæc brevis mors corporis in vitam eternam, quæ est in celo, eidem commutatur. Osee 13. De manu mortis liberabo populum meum. De secundo fructu. Io. 6. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita, quia pro multiplicandis meritis bonæ vite. Sicut. n. puer parturitus per cibum corporalem crescit magnitudine, robore, & decore, sic fidelis per cibum spirituales proficit meritis bonæ vite. Io. 10. Ego sum pastor bonus. & infra. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant, ps. 137. Multiplicabis in aia mea virtutem. Io. 14. Qui manet in me, & ego in eo &c. De tertio fructu. Io. 6. Ego sum panis viuus &c. i. deducam eum de exilio præsentis miserie ad celum. Ambrosius. Unicus corporis figura præcessit, quando Dominus in deserto patribus manna pluit, quia sicut ille panis populum per desertum ad terram promissionis duxit, hæc esca cælestis fideles huius sæculi desertum transeuntes in celum subuenit. Unde recte viaticum appellatur, quia in via reficiens in patriam usque perducit. Hierem. 12. Reducam virum ad hereditatem suam. Pro verbiorum 3. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. Glossa. sicut in paradiso fuit lignum vite, ita per sapientiam Dei, quæ est Christus, vivificatur Ecclesia, cuius nunc sacramento corporis & sanguinis vite eternæ accepit pignus. Si ergo corpus Christi sumptum pignus est vite eternæ, & pignus non dimittitur donec id pro quo impignoratur accipitur, profecto per hoc ad vitam eternam perducimur. De quarto fructu. Io. 6. Qui manducat carnem meam, & bibit meum &c. (usque in novissimo die.) Verum. n. hominem resuscitabit. 1. Corinthio. 15. Sicut per unum hominem mors. hominibus: ita per unum hominem, scilicet Christum, resurrectio mortuorum. Sed hoc valde dissimile, unde sequitur. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Ad Romanos 14. Omnes stabimus ante tribunal Christi &c. Primæ

DE SACRAMENTO ALTARIS 192

Primæ Corin. 15. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit siue bonum, siue malum: sed non omnes immutabimur, quia soli electi propter corporis Christi participationem, scilicet sacramentalem, vel spirituales, surgent splendidiore: reprobi vero resurgent infirmi, & deformes. Daniel. 12. Qui dormiunt in terra pulvere, evigilabunt alii in vitam eternam, qui & fulgebunt quasi splendor firmamenti: & alii in opprobrium, ut vivant semper, quos. scilicet dicitur Esa. 13. Tortiones & dolores ut parturientes tenebunt, & facies combustæ vultus eorum. Quale semen est quod cadit in terra, talis fructus surgit de terra. Similiter, qualis est vita tua dum morieris, talis erit tempore suo resurrectio tua. Seminatur zizania, & surgit ex ea deformis & odibilis herba: seminatur triticum, resurgit frumentum pulchrum. Hæc figurata sunt. Genes. 41. in somnio regis. Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ, & septem alix de stipula oriebantur tenues & percussæ vredine, id est, vento vrente, qui scilicet eas infirmavit, & denigravit. Septem spicæ deformes signant omnes reprobos cum magna deformitate in iudicio apparetes: septem pulcherrimæ, omnes electos cum gloriosis corporibus resurgentes. De primo, Naum. 3. Ecce ego ad te malefica. i. universitas damnatorum, dicit Dominus, & revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam genti nuditatem tuam, & regibus ingnominiam tuam. De secundo, philosophos. 3. Salvatorem expectamus &c. 1. Corinth. 15. Seminatur corpus corruptibile, surget incorruptibile: seminatur in infirmitate, surget in gloria: seminatur corpus animale, surget spirituale: seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Amen.

CAP. XXIIII.

De tribus effectibus principalibus.

Venite comedite &c. vel alia similia de effectu, vel fructu. Sacro sanctum corpus Domini tres habet effectus principales

SERMONES.

cipales. Primus, est peccatorum destructio. Secundus, bonorum spiritualium largitio, vel augmentatio. Tertius, animarum confortatio, vel vite æternæ collatio. De primo, Dan. 2. Videbam donec abscisus est de monte lapis sine manibus, & percussit statuam, id est, figmenta peccatorum, & comminuit eam. 1. Ioan. 3. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli. De secundo, Proverbiorum 12. Qui bonus est, auriet sibi gratiam a Domino, quia ipse fons totius gratiæ. Ecclesiast. 24. In me omnis gratia vite est (vsque ad me omnes). De tertio, psalm. 103. Panis cor hominis confirmet, Gē. 18. Ponam buccellam panis, & confortate cor vestrum. Primus effectus principalis corporis Christi est destructio peccatorum, & hoc ad tria, ad dealbandum maculam cordis, ad mitigandum stimulum carnis, ad resistendum cogitationibus prauis. De primo, psalm. 67. Nive dealbabitur in Selson. Selson mons Dei est, & interpretatur umbra, & sicut dicit glo. corpus Christi significat, quia sicut umbra fit de lumine & corpore, ita in corpore Christi est lumen diuinitatis, & caro humanitatis. In hoc monte umbroso super niuem dealbabitur fideles, quia virtute corporis Christi incommensurabiliter a macula peccatorum emundantur. Isa. 43. Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me. De secundo, Exod. 17. Mane ros iacuit in similitudinem pruinæ super terram. Glo. Panis cælestis in similitudinem rotis & pruinæ semper apparebat, quia corpus Christi a feruore peccatorum refrigerat. psalm. 88. Tu dominaris potestati maris, mare significat multas misérias hominis, motus fluctuum stimulum carnis. De tertio, Cap. 1. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Myrrha seruat corpora a vermibus in corruptione, sic corpus Christi corda fidelium a prauis cogitationibus illæsa, quia cum dilectum Dominum suscipimus, si fasciculum myrrhæ, id est, amaritudinem passionis eius pia mente cogitamus, vermes malarum cogitationum a nobis repellimus. Secundus effectus principalis est bonorum spiritualium augmentatio, & hoc ad tria, ad decorem castitatis, ad feruorem charitatis, ad saporem suauitatis. De primo, Dan. 1. Apparuerunt vultus eorum meliores per omnibus pueris, qui vesebantur cibo regio. Glo. Vultus eorum quos panis

DE SACRAMENTO ALTARIS. 193

nis laciabat, qui de cælo descendit, apparuerunt meliores decore, scilicet castitatis. Vnde & puer illi casti fuerunt. Gāt. 7. Quam pulchra es, & decora charissima in delitiis. Sicut enim bonum nutrimentum facit ad decorem corporis, sic delitiæ cibi spiritualis ad pulchritudinem castitatis. Ezech. 36. Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer. De secundo, Ecclesi. 32. Gemmula carbunculi in ornamento auri. Glo. Ardentium gemmarum principatum tenet carbunculus sic dictus, quia ignitus vt carbo. Significat autem corpus Christi, quod cor accipientis & ornatur castitate, & inflamat charitate. psalm. 49. Ignis a facie eius exarsit, carbones &c. Hinc, 4. Regum. 4. Eliseus incumbens incuruauit se super puerum, & calefacta est caro pueri. De tertio, Genes. 49. Aser pinguis panis præbens delicias regibus. Sapient. 16. Angelorum esca nutriti populum, & panem de cælo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. Substantiam enim tuam & dulcedinem, quam in filios habes, ostēdebas. Cant. 5. Comedi fauum cum melle meo, id est, dulcedinem carnis Christi cum dulcedine diuinitatis: bibi vinum cum lacte meo, id est, dulcedinem sanguinis Christi cum dulcedine spiritualis consolationis. Tertius effectus principalis est animarum confortatio: & hoc ad tria, ad debellandum dæmonia, ad sustinendum aduersa, ad operandum bona. De primo, 1. Regum. 30. Inuenerunt viri David virum Ægypti in agro, & adduxerunt eum ad David, dederuntque ei panem vt comederet, & refocillatus est, & adduxit David ad latrunculos, & percussit eos. Vir Ægyptius significat peccatorem, quem prædicatores adducunt ad Christum per conversionem, qui pane Domini corporis confortatus fit dux exercitus Christi ad debellandos dæmones. Ephe. 6. Confortamini in Domino, & in potētia virtutis eius vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Primi Regum. 7. Factum est autem cum offerret Samuel agnum in holocaustum, exterruit Dominus Philistin, & cæsi sunt a filiis Israel. De secundo, 3. Regum 22. Mitte virum iustum in carcerem, & sustentatum pane tribulationis. In carcerem mittitur, qui in hoc mundo aduersa patitur. Panis tribulationis quo sustentatur, est

DE SACRAMENTO ALTARIS 194

tur, est panis vite eterne, quo ad sustinenda aduersa confortatur. Actum 24. Dicit Apostolus existensibus in periculo maris. Rogo vos accipere cibum pro salute vestra, & omnes sumperunt cibum confortari, & animi quiores facti sunt. Ad Philip. 3. Omnia possum in eo qui me confortat. De tercio, Prouerbiorum ultimo. Mulier fortis de nocte surrexit, deditque pradam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Mulier fortis est Ecclesia de gentibus: hæc de nocte surrexit, quia per auditum verbi de tenebris peccatorum ad Christum se conuertit. Pradam domesticis, & cibaria ancillis dedit, quia sacramenta Iudæe missa, quæ suscipere noluit, hæc cum omni desiderio rapuit, & de eis familiam suam, id est, fideles pascit. Et hoc ut eos ad tria bona confortaret, ad opera misericordiarum, ad lucrum animarum, ad emptionem celestium diuitiarum. Vnde sequitur post prædictum cibum. Considerauit agrum, & emit eum, de fructu manuum suarum plantauit vineam. Primum, notatur per fructum manuum: secundum, per plantationem vite: tertium, per emptum agrum. Primo, confortamur cibo Domini ad opus bonum. Ecclesia. 33. Cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus seruo. Sicut pabulum confortat asinum ad onera portanda, sic panis celestis seruum Dei ad opera bona perficienda. 2. Thimo. 1. Gratias ago ei qui me confortat in Christi Iesu. Qui enim vere considerat in hoc sacramento immensam circa se Dei liberalitatem, valde confortatur eum ad proximi pietatem. Secundo, confortamur ad lucrum animarum, ibidem. Vas electionis est mihi iste &c. nomen meum, scilicet Iesum Christum, quasi celeste oleum ad sanitatem animarum. Cant. 2. Oleum effusum nomen tuum, de corde Christi pleno fuit oleum gratiæ ad salutem anime. Tertio, confortamur ad emptionem bonorum celestium. Hinc supra dictum est, quod mulier fortis post cibum considerauit agrum, & emit eum, virtutibus scilicet, & bonis operibus. Hier. 32. Agri pretio emuntur, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur. Agri celestis hereditatis emetur pecunia virtutum & bonorum operum, & scribentur tamen agri quam emptores in libro vite, & imprimetur in corde emptoris, signum scilicet crucis Christi & lumen

DE SACRAMENTO ALTARIS 194

men imaginis Dei pro certo pignore, & adhibebitur testis, quia in die iudicii coram omnibus testis erit Dominus, & vere emisti regnum celorum pretio bonorum operum. Vel tertius effectus principalis dici potest vite eterne collatio, Ioa. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in eternum. Et hoc in tribus, in omnium delictarum preparatione, in omnium desideriorum impleione, in omnium bonorum secura & æterna fruitione. Require hoc in sermone decimo, in fine.

CAP. XXV.

De effectibus corporis Christi sumptis ex tribus eius vocabulis.

ENITE, comedite &c. vel alia vt supra, vel familia de effectu, vel de nominibus corporis Christi. Effectus Domini corporis possunt summi ex tribus nominibus, quæ solent eidem ascribi. Nominatur in quibus: verus panis, quibus sacramentum altaris quibus sacrum charitatis. De primo Ioa. 6. Pater meus dat vobis de celo panem verum. De secundo, Malac. 3. Placebit Deo sacrificium Iuda & Hierusalem. De tertio. 1. Tim. 3. Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestum est in carne, per partum Virginis: prædicatum est in gentibus, a sanctis Apostolis: creditum est mundo. concessum fidelibus in cibum salutis: vnde recte dicitur sacramentum charitatis. Primo, corpus Domini nominatur panis verus, & secundum hoc habet tres effectus. Sicut enim panis tria bona præcipue confert corpori, id est, satiat, confortat, vitam conseruat: sic panis iste satiat spiritum ad fastidium mundi faciendum, confortat animum ad malum culpe deuincendum, conseruat vitam ad Deum semper laudandum. De primo, psal. 131. Pauperes eius saturabo panibus. Complenda. Satiasti, Domine, familiam tuam muneribus sacris, & hoc ad fastidium mundi faciendum. Prouerbiorum. 22. Anima saturata calcabit faenum. Grego. Gustato spiritu desipit omnis caro. De secundo, psalm. 103. Panis cor hominis

minis confirmet ad malum, scilicet culpæ deuincendum, quia qui carent corroboratione huius panis, vincuntur a viris. 4. Regum 25. Rex Babylonis & exercitus eius obsedit Hierusalem, & non erat panis populo terræ, & omnes viri bellatores nocte fugerunt ad ortum Regis, idest, ad delicias carnis, & ad campestris solitudinis, idest, ad viam latam quæ ducit ad mortem. De tertio, Eccl. 34. Panis egētium, vitæ pauperis est. Io. 6. Ego sum panis viuus qui de celo descendendi. Ego viuo propter patrem, & qui manducat me, viuet propter me: & hæc est vita ad Deum semper laudandū, psalm. 145. Lauda anima mea Dominum &c. De his supra sermone 9. Secundo, corpus Domini nominatur sacramentum altaris, & secundum hoc habet triplicem effectum, scilicet in triplici statu fidelium, idest, in hoc mundo, in celo in purgatorio. In statu mundi peccata relaxat, in statu purgatorii poenā alleuiat, in statu cali gloriam augmentat. De primo, scilicet statu mundi. Leuit. 5. Anima quæ peccauerit per ignorātiā, offeret arietem immaculatum, scilicet Christum, sine quo non fit remissio. Nihil prodest capram, idest, austeritatem penitentis immolare, nisi studueritis in Christi immolatione plenā fideliā habere, Ioan. 1. Ecce agnus Dei, ecce &c. Paschalius. Licet omnia peccata in baptismo sint donata, infirmitas tamen peccati, idest, fomes in carne remanet. Et quia ex hoc quod quotidie labimur, saltem in venialibus, ideo Christus pro nobis quotidie immolatur, ut qui semel moriendo mortem deuicit, quotidie recidit a delictorum per hæc sacramenta relaxet. Amb. Sicut quod ubi quæ offertur vnum est corpus, ita & vnum est sacrificium, Christus semel in cruce hostiam pro omnibus obtulit, ipsam offerimus & nunc sed quod nos agimus, recordatio est sacrificii illius, nec causā suæ infirmitatis repetitur, sed nostra, quia quotidie peccamus. De secundo, Leuit. 17. Dedi vobis sanguinem, ut super altari meo expietis pro animabus vestris. In hoc figuratum est, quod sacrificium carnis & sanguinis Christi valet animabus in poena purgatorii. Hic sciendū quod tres turmæ animarum sunt decedentiū. Prima peccantium, secunda penitentium, tertia inuocentium. Primam sacrificium non adiuuat: secundam poena alleuiat: tertiam si

n e pœna

nē poena ad cælum subleuat. De primo, 1. Regum. 3. Iurauit Heli, quod nō expietur domus eius victimis & muneribus in æternū. Domus eius, i. oīum in peccatis persistentiū. Hier. 7. Quia locutus sum ad vos, & nō audistis: & vocaui vos, & nō respondistis, proiciā uos a facie mea. i. ab oī bono, quod est in celo & in terra. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem, idest, sacrificium laudis, & non abstinas mihi, quia non exaudiam te. Prouerb. 7. Qui adulter est, i. amans & adhærens creaturæ ultra mensurā iustitiæ, perdet animam suam, quia zelus & furor viri nō parcat in die vindictæ: nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima, quasi pretiosissimum Christi sacrificium. De secundo est illud supradictum. Dedi vobis sanguinem, ut super altari meo expietis pro animabus. Sanguinem, idest, sacrificium corporis & sanguinis Christi. Sanguis pro corpore simul & sanguine pars. pro toto, & quia sanguis in altari nō est sine corpore, nec corpus sine sanguine, pro animabus, scilicet quæ sunt in purgatorio. August. Orationibus & elemosynis sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari non est dubium defunctorum animas releuari, ut cū eis misericordius agatur a Domino, quā eorum peccata meruerunt in hoc mundo. Zacha. 13. Partes duæ in terra dispergentur & deficient, idest, infideles, & mali Christiani damnabuntur, & tertia pars relinquetur in ea, idest, penitentes: & ducam tertiam partem per ignem, idest, animas penitentium per purgatorium: & vram eos sicut vritur argentū & probabo eos sicut probatur aurū: ipse inuocabit nomen meum, & exaudiam eum. Ipse scilicet populus christianus in terra relictus, inuocabit me orationibus & elemosynis, & sacrificio altaris pro parte ducta per ignem, idest, pro animabus quæ sunt in purgatorio, & exaudiam eum, alleuiando scilicet poenam illorum, & abbreviando. De tertio, Prouerbio 31. Munus absconditum extinguit iras, iras. s. Dei, idest, poenas purgatorii quantum ad animas innocentes: & in presenti tribulationibus & flagellis satis purgatas. psal. 37. Domine in furore tuo arguas me neque in ira tua corripas me. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi &c. Furor Dei ardet in inferno, ira in purgatorio, sagittæ. siue

DE SACRAMENTO ALTARIS. 196

corruptio amoris in hoc mundo. Qui igitur sagittas domi-
nicæ correctionis patietur portat, furorem inferni, & iram
ignis purgatorii duce Domino illæsus euadet. Isa. 43. No-
li timere serue meus, cum transferis per ignem, tecum
ero: & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne,
non combureris, quia ego Saluator tuus. Daniel. 3. Ange-
lus Domini descendit cum Azaria, & sociis eius in fornaci-
cem, & fecit ignem fornacis quali ventum roris flantem: &
non tetigit eos omnino ignis, nec contristauit. Tunc lauda-
bant Deum dicentes. Benedicite Domino qui eruit nos de
inferno, & eruit nos de medio ardentis flammæ. Isa. 55. In
læticia egrediemini, & in pace deducemini: montes, & col-
les cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regio-
nis, plaudent manu. De tertio supranominato. Quod sacri-
fium altaris gloriam beatorum quodam modo in cælo
augmentat. Leuit. 10. Pectusculum sacrificii quod oblatum
est, edetis in loco mundissimo tu, & filii tui, & filia tecum.
Pectusculum sacrificii quod optimum & dulcissimum est
de animali, signat dulcedinem effectus corporis Christi, in-
quantum comeditur in loco mundissimo, idest, in quantum
delectat beatos in cælo: quia plurimum gaudent & congra-
tulantur in hoc sacrificio de memoria redemptionis, de
aspectu nostræ salutis, de admiratione diuinæ bonitatis.
Grego. Eodem momento rapitur in cælum ministerio an-
gelorum sociandum corpori Christi, & ante oculos sacerdo-
tis in altari videtur. Rapitur scilicet corpori Christi conso-
ciandum, idest, ad beatos iustificandum. Complenda. Sum-
plimus, Domine, diuina mysteria, quæ sicut sanctis tuis ad
gloriam, ita nobis ad vitam prodesse perficias. Tertio, cor-
pus Domini nominatur sacramentum charitatis, & secun-
dum hoc tres habet effectus, quia tria maxime bona ope-
ratur in nobis, scilicet, Spiritus sancti veram participatio-
nem, ipsius Christi certam inhabitationem, in similitudine
imaginis Dei transformationem. De primo, psal. 80. Et de
petra melle saturauit eos: quia fideles sugunt de corpore
Christi dulcedinem Spiritus sancti. Sapient. 12. O quam bo-
nus & suauis est Domine spiritus tuus in nobis, qui scilicet
de corpore tuo in nos fluit. Augu. Participatio corporis
& san-

DE SACRAMENTO ALTARIS. 196

& sanguinis Christi homo viuit, non sumens tantum sa-
cramentum, quod & mali faciunt, sed pertingens vsque ad
spiritus participationem, vt in corpore Domini tamquam
membrum maneat: & eius spiritu vegetetur. De secundo.
Ioan. 6. Qui manducat carnem meam &c. Hilarius. Acce-
pra carne Domini, & hausto calice id efficitur, vt nos in
Christo, & Christus in nobis sit. Est enim Christus in no-
bis per carnem, dum eius carnem accipimus: & sumus in
eo, dum secum hoc quod nos sumus, in Deo est. Ioan. 1. Ver-
bum caro factum est &c. Dum verbum carnem assumpsit,
in nostra carne habitauit: & dum nos verbum incarnatum
in cibum accipimus, ipsum etiam habitat in nobis. De ter-
tio. Ioan. 1. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis po-
testatem filios Dei fieri, idest, deiformes, & Deo secundum
imaginem similes: nec potest creatura ad maius promoue-
ri, quam quod assimilatur suo creatori. Assimilatur au-
tem homo Deo virtute corporis Christi in tribus. In inte-
riori cordis bonitate, in exterioris operis fertilitate, in su-
periori cælestis regni hereditate. De primo. 2. Pet. 1. Chri-
stus propria gloria sua & virtute, maxima & pretiosa pro-
missa nobis donauit, vt per hoc efficiamur consortes di-
uinæ naturæ. Maxima promissa, idest, seipsum. Vnde.
Iurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum
datum se nobis, vt efficiamur consortes diuinæ natu-
ræ, idest, diuinæ bonitatis: quia natura Dei bonitas est.
Ambros. Quia dominus Iesus consors scilicet est diuinitatis
& corporis, & tu qui accipis carnem eius diuinæ sub-
stantiæ in illo participans alimento, idest, vere bonus ef-
ficiaris ab eo. De secundo, Ezechiel. 12. Sumam de medul-
la cedri sublimis, & de vertice ramorum eius, & plantabo
in montem excelsum, & faciet fructum. Medulla cedri
sublimis est æterna sapientia Dei, alti rami eius sunt pa-
tres sancti, vertex ramorum est beata Virgo, pars de verti-
ce caro Christi sumpta de Virgine. Surculus igitur sumptus
de medulla & vertice, est corpus Christi plenum diuinitate.
Iste plantatus in montem excelsum, in cornu in cælum
elevator, facit simile Christo boni opera fructum. De vtroque
ad Gal. 2. Vivo ego iam nõ ego, viuit vero in me Christus,

S-E-R-M-O-N-E-S.

in me. *scilicet* assimilando interiori bonitate, & exteriori bono opere. Hinc dictum est Augustino. Cibus sum grandium, cresce, & māducabis me, nec tu me mutabis &c. De tertio. Ioan. 1. Quotquot autem receperunt eum, dedit ei potestatem filios Dei fieri, ergo & heredes. Ad Rom. 8. Si filii, & heredes, coheredes autem Christi. 1. Petr. 2. Benedictus Deus qui regenerauit nos, idest, de filiis diaboli filios Dei fecit, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem conseruatam in celis, Amen

CAP. XXVI.

De effectibus sumptis ex tribus alijs corporis Christi uocatulis.

Venite, comedite &c. Thema de effectū, vel de nominibus corporis Christi. Effectus Dominici corporis possunt sumi ex tribus illis nominibus eius iam supra dictis. Dicitur enim quandoque medicina spiritalis, quandoque manna, idest, panis celestis, quandoque Eucharistia, idest, bona gratia animæ fidelis. De primo, Ecclesiasti. 38. Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Augu. Suscepit Christus de terra terram, & de carne Mariæ carnem accepit, & ipsam nobis ad salutē māducandam dedit. De secundo, Apoca. 2. Vincenti dabo manna &c. quasi dicat. Qui se præparat per victoriā victorū, illi dabo manna. i. celestem panem. scilicet corpus meum, in quo secrete reconditum est multiplex bonum. Ioa. 6. Hic est panis qui de celo descendit. De tertio, Ecclesi. 32. Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. quasi dicat. Prepara te per auditum verbi Dei & obedientiā, qua taceas. i. celses a malo, & serues reuerentiā in benefaciendo: tunc dabitur tibi bona gratia, quæ Græce dicitur Eucharistia. i. corpus Christi, Magister. 4. Sententiarum. Sacramentum altaris excellēter dicitur Eucharistia, idest, bona gratia: quia in ea non solum est augmentum virtutum & gratiæ, sed ille totus ibi sumitur, qui est fons totius gratiæ. Primo, corpus

DE SACRAMENTO ALTARIS. 197

pus Domini dicitur medicina spiritalis: & secundum hoc habet tres effectus. Serpens ille malignus infudit humano generi per venenum pomi vetiti triplicem corruptionem, in anima tenebras ignorantie, in carne morbum prauæ concupiscentiæ, & mortem vtrique. Ad hæc tria curanda valet corporis Christi medicina. Ignorantiæ enim tenebras illuminat, morbum prauæ concupiscentiæ sanat, & mortem destruendo triumphat. De primo, psal. 131. Paraui lucernā Christo meo &c. Lucerna est lumē diaphano, idest, perlucido corpore: sic corpus Christi est verbum Dei, quod est lux vera in munda carne, quo scilicet pelluntur a nobis tenebræ ignorantie. Luc. 1. Viderunt oculi mei salutare tuum &c. psalm. 26. Dominus illuminatio mea &c. psalm. 33. Accedite ad eum, & illuminamini. De secundo, Isa. 38. Item. 4. Reg. 2. Iussit Isaias vt tollerent massā de ficis, & cathaplasma rent super vulnus regis, & sanaretur. Vulnus, siue vlcus regis est concupiscentia carnis. psalm. 6. Misere-re mei Domine quoniam infirmus sum &c. De tertio, Luc. 1. Benedictus fructus ventris tui, scilicet corpus Christi, quod est fructus vitæ valens ad curationem mortis æternæ. Prouerbiorum. 3. Lignum vitæ est his qui apprehenderint eam, scilicet sapiētiā Dei incarnatā. Osee 14. Ero mors tua o mors. De hac triplici corruptione & medicina, supra sermone sexto post principium. Secundo, corpus domini dicitur manna, idest, panis celestis, & olei. De duobus primis, Exod. 16. Gustus eius sicut similitudinis. De tertio, Numeri 16. Gustus eius quasi similitudinis cum melle. De quarto, Numeri 15. Fecerunt ex eo tortulas saporis quasi panis. De tribus simul Ezechi. 16. Gustus eius quia similitudinis, mel, & oleū comeditis: & secundum hæc tria habet corpus Domini triplicem effectum. Operatur enim morum honestatem, cordis suauitatem, proximi pietatem: primum significatur in frumento, secundum in melle, tertium in oleo. De primo, Zachariæ 9. Quid bonum eius, & quid pulchrum, nisi frumentum electorum? panis de frumento bonus est, & pulcher in se, & etiam in effectū, quia facit pulchrum: sic corpus Christi bonum & pulchrum facit honestatem morum. Daniel.

DE SACRAMENTO ALTARIS. 197

Daniel. 1. Apparuerunt vultus eorum meliores corpulentiores præ omnibus pueris, qui vefcebantur cibo regio, glo. vultus eorum, quos panis satiabat, qui de celo descendit. De secundo, Prouerbiorum. 33. Comede fili mel. quoniam bonum est, & fauum dulcissimum gutturi tuo. Sapien. 16. Paratum panem de celo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. De tertio, Iob. 29. Quis mihi tribuat vt sim secundum dies, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo, & petra fundebat mihi riuius olei, idest, gratiam pietatis ad bonum proximi. Prouerbiorum 21. Taurus desiderabilis, & oleum in tabernaculo iusti. Quarti Regum. 4. Offerebant vasa, & mulier infundebat oleum, & ait Helisæus, Vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem & filii tui viuite de reliquo. Ecce oleum, idest, opus pietatis proximum reficit, debita soluit, nos ipsos pascit. Primum intelligitur in eo quod fundebat oleum in vasa proximorum: secundum in eo quod reddidit per oleum debita creditoris: tertium in eo quod ipsa & filii de oleo vixerunt. Tertio, corpus Domini dicitur Eucharistia, idest, bona gratia: sicut autem dicunt magistri, Gratia est influentia diuinæ bonitatis in animam, per quam assimilata Deo fit ei grata, & vitæ æternæ digna: & secundum hoc corpus Domini habet tres effectus, similem Deo animam efficit, gratiam & charam Deo reddit, vitam æternam tribuit. De primo, 2. Pet. 1. Christus propria gloria & virtute maxima & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hoc efficiamur diuinæ naturæ consortes, idest, similes Deo per veram bonitatem. De secundo, Cant. 7. Quam pulchra es & decora in delictis, quasi diceret. Delicatus cibo & potu corporis Christi & sanguinis es nutrita, facta es multum decora, & idcirco grata Deo & chara. De tertio, Io. 6. Qui manducat carnem meam &c. habet vitam æternam. Item, corpus Domini dicitur Eucharistia, idest, bona gratia: et secundum hoc habet valde bonum effectum, scilicet cum illud manducamus, non ipsum vt alius cibus mutatur in nobis, sed nos in illo mutamur. Nam, quia, vt dictum est, gratia est influentia diuinæ bonitatis in animam, per quam similatur Deo, hæc bona gratia, scilicet corpus Christi, influit

DE SACRAMENTO ALTARIS. 198

influit nobis bonitatem suam, per quam non ipsum nobis, sed nos illi assimilamur, & in eius bonitatem mutamur. Hæc nostra in Christum mutatio potest probari similitudine tripli, prima sumitur de virtute nostri amoris, secunda de virtute rei maioris, tertia de virtute surculi arboris. Hæc require supra in sermone nigesimo ante suum.

CAP. XXXVII.

De consideratione sanguinis Christi tribus modis, & prima de primo vt in cruce funditur.

VENITE, comedite panem meum, & bibite vinum quod misui vobis. Prouerbiorum 9. His verbis Dominus nos inuitat ad salutem conuiuium, in quo præparauit pretiosum cibum & potum corpus & sanguinem suum, Dico itaque supra de corpore Christi, dicendum est hic de sanguine. Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus, 1. Ioan. 2. Item aliud. Calicem quidem meum bibetis. Matthæ. 26. Thema proprium. Dignus es Domine &c. quoniam redemisti nos Deus in sanguine tuo, Apoca. 2. vel aliud simile. Septimum principaliter circa sacramentum dominici corporis notandum, est consideratio sanguinis sacri Vnde sciendum, quod sanguis Domini tribus modis potest considerari. Primo, vt in cruce pro omni salute funditur: secundo, vt in sacramento a fidelibus sumitur: tertio, vt a saluandis spiritua-liter bibitur. Primo modo consideratus, ab inestimabili dignitate commendatur. Circa hæc pretiositatem quatuor precipue possunt notari. Primum est pretiositatis magnæ probatio: secundum, tanti pretii dandi ratio: tertium, virtutis sanguinis magnitudo: quartum, redemptorum sanguine multitudo. Primum circa pretiositatem sanguinis precipue notandum, est pretiositatis magnæ probatio: & hoc probatur a tribus, a virginali origine, a dignitate innocentie, a Dei unione. De primo, Ecclesiastic. 24. Ego quasi vitis fructificauit & c. fructus vitis, scilicet, beata Virginis vna & vinum, idest,

SERMONE SCALUT

idest, corpus Christi & sanguis. Vinum igitur honoris ortum de flore vitis, est sanguis Christi pretiosus natus de virginitate. Multum itaque commendat sanguinis Christi nobilitatem & pretiositatem, quod a nulla, ut alius sanguis, corruptione, sed a virginali flore sumpsit exordium. De secundo. psal. 93. Caprabant in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabant. Quanto sanguis innocentior, tanto charior & pretiosior. 1. Petr. 1. Non corruptibilibus auro, vel a gēto redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati Iesu Christi. De tertio. Hier. 17. Agglutinaui mihi omnem domū Israel, dicit dominus, idest, inseparabiliter mihi uniui totam hominis naturam, scilicet animam, corpus, & sanguinem. Ad Heb. 2. Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse Christus similiter participauit eisdem, idest, filius Dei pro salute hominis habentis carnem & sanguinem assumpsit carnem hominis & sanguinem, & ita uniuit ea sibi & hunc stauit, ut vere possint dici caro Dei & sanguis. Actuum 20. Posuit uos Spiritus sanctus rege & Ecclesiā Dei, quā acquisiuit sanguine suo, ergo sanguis Christi vere est sanguis Dei: ideo tam pretiosus, quod una gutta plus valet quam totus mundus. Secundum circa pretiositatem sanguinis Christi præcipue notandum, est tanti pretii pro homine dandi ratio: & hæc est triplex. Prima, magni debiti necessaria solutio. Secunda, magni amoris demonstratio. Tertia, magni boni periti recuperatio. Prima ratio tanti pretii dandi pro homine, scilicet pretiosi sanguinis Dei est magni debiti necessaria solutio. Maximo, n. debito obligatus est primus homo, quia renebatur Deo satisfacere pro se, & toto humano genere, quod raperat & occiderat pomum veritum comedendo, unde iussus est cum omni progenie mitti in gehennæ carcerem, donec redderet omne debitum per sufficientem hostiam. Testum est enim secundum peccati quantitatem, & læsæ maiestatis dignitatem fieri satisfactionem: & hoc potest tribus gradibus distingui. Pro minore, n. culpa minor, pro maiori maior, pro maximo satisfactio maxima est faciēda. Hinc statutum erat in lege pro transgressionē diuersorum mandatorum pecus aliquod offerri, vel occidi, & sanguinem

DE SACRAMENTO ALTARIS 199

nem eius fundi: sed pro maiori peccato, vel homicidio simplici ipsum homicidam occidi, & sanguinem eius fundi. Ex hoc sequitur, quod pro tot homicidiis primi parentis, qui omnes homines occidit, quia per eum omnes moriuntur, & pro læsæ per hoc maximi creatoris maiestate tā pretiosa hostia debeat offerri Deo, & occidi, & sanguis eius fundi, qui ad minus tantum valeat, quantum omnes homines qui sunt occisi: sed quia talis in omni creatura non poterat inueniri, necesse fuit ad soluendum tantum debitum, & ad liberandum de inferni carcere genus humanum, filium Dei hominem fieri omni creatura meliorem, & ipsum pro debito hominis occidi, & sanguinem eius fundi. De primo. Leuit. 4. Anima quæ peccauerit per ignorantiam in transgressionē, scilicet quorundam mandatorum Dei, offerat Deo vitulum, vel agnum, vel aliquid huiusmodi ad occidendum & sanguinem fundendum, ad Heb. 9. Omnia bene in sanguine mundantur sicut legē, & sine sanguinis effusione non fit remissio: De secundo. Gen. 9. Quicumque fuderit sanguinem hominis, fundetur sanguis illius: id imaginē quippe Dei factus est homo, Numeri. 35. Non aliter expiari potest, nisi eius sanguine, qui alterius sanguinem fuderit. De tertio. Osee. 13. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos pretio sanguinis. Dicit interlinearis, de morte, i. plaga & debito æternæ mortis. Bernardus. Filius Dei iubatur occidi, ut vulneribus nostris pretiosi sanguinis sui balsamo mederetur. Agnosce anima quā graua sunt illa vulnera, pro quibus necesse est dominum Iesum Christum vulnerari: nisi enim essent ad mortem æternam, numquam pro eis filius Dei moreretur. Secunda ratio tanti pretii dandi est magni amoris demonstratio. 1. Iaan. 5. Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Spiritus quem misit de corpore, aqua quæ fluxit de latere, & sanguis quem effudit de corde, testes sunt dilectionis maxime psalm. 129. Apud dominum misericordia &c. vt scilicet probaretur ad nos amoris eius magnitudo. Bernardus. Vere copiosa Christi redemptio, quia vndam sanguinis per quinque partes corporis largiter effudit, cum pro redemptione generis humani una gutta pretiosi sanguinis eius sufficeret: sed data est

SERMONES.

Est copia, vt magnitudine muneris virtus innotesceret diligentis. Vt enim ostenderet quantum te diligeret, non aliter voluit, quam moriendo te de morte liberare. Aug. O anima mea pretiosa non auro redempta, vel opibus, sed agni immaculati sanguine, attende quid valeas, quid pro te datum sit cogita. Noli temetipsam tradere in perditionem, pro qua Christus suum pretiosum fudit sanguinem. Tertia ratio tanti pretii dandi est magni boni per diti recuperatio: & hoc est triplex. Libertas a seruitute diaboli, introitus caelestis regni, hereditas filiorum Dei. De primo, Hier. 30. Redemit Deus Iacob, & liberauit eum de manu potentioris. Pretioso sanguine Christi. Io. 8. Si vos filii liberaueritis, liberi eritis. ps. 105. Redemit eos de manu inimici. Luc. 1. Benedictus Dominus Deus Israel &c. De secundo, Heb. 9. Christus introiit semel in sancta aeterna redemptione inuenta. & infra. 10. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi. Hiero. Sanguis Christi est clavis paradisi. In passione enim Domini caelum diu clausum, quasi soluto sanguinis eius precio est apertum. Io. 19. Vnus militum latus eius perforauit &c. Glo. Vigilanti verbo vsus est, non dixit vulnerauit, sed aperuit, vt illic vitæ quodammodo ostium panderetur, vnde sacramenta Ecclesie emanauerunt, sine quibus ad vitam non intratur. Sanguis, n. fusus est in remissionem peccatorum, aqua in lauacrum, humanum genus propter debita peccatorum & deformitatem a paradiso caelesti exclusum, necesse habuit ad reditum, & pretio sanguinis Christi a debito absolui, & aqua baptismi a sorde lauari. De tertio, Gen. 25. Si frater tuus vendiderit possessionem suam, si voluerit propinquus eius, potest redimere quod ille vendiderat: hoc fecit Christus pretio sanguinis sui. Hinc legitur Num. 25. quod homicidis expulsi de terra sua, non dabitur libertas redeundi, nisi post mortem summi Pontificis. Hier. 1. Reducam virum ad hereditatem suam. Ecclesiastici. 33. Seruus fidelis sit tibi quasi anima tua, quasi frater sic eum tracta: quoniam in sanguine anima comparasti eum tibi. Quod hereditatem tuam quam redimere non poterat sanguine tuo redemisti tibi, vnde tracta eum quasi fratrem, diuidendo secum hereditatem

DE SACRAMENTO ALTARIS 200

reditatem: hinc Luc. 32. Clamat de cruce latro. Domine memento mei, & dixit illi Iesus. Amen dico tibi, Hodie mecum eris in paradiso.

CAP. XXVIII.

De duobus aliis circa pretiositatem sanguinis Christi notandis.

HEMA de sanguine Christi, vt supra, vel similia. Tertium circa pretiositatem sanguinis Christi, vt consideratur in cruce fusus, precipue notandum est virtutis magnitudo: & consistit hæc in tribus, in diaboli destructione, in mundi redemptione, in Dei reconciliatione. De primo, Iob. 40. Secundum aliam litteram. Numquid capies Leuiathã hamo, supple, sicut ergo Leuiathã est diabolus hamus, siue aculeus in esca est Dei filius in carne humana assumpta absconditus. Isto hamo captus est diabolus, & deceptus, quia dum carnem innocentis Christi in cruce mordere, & effundere sanguinem iniuste præsumpsit, latens aculeus diuinitatis potestatem eius perforando destruxit. Amos. 5. Ego exterminavi Amorream. i. amarum inimicum, cuius altitudo cedrorum altitudo est, & fortis ipse quasi quercus. Hoc figuratum est. Dan. 14. Brat Draco magnus in Babylone, & tulit Daniel vicem, & adipem, & pilos, & coxas pariter, & fecit massam, & dedit in os draconis, & diruptus est. Pix & pili signiificant similitudinem carnis peccati: adeps, sanguinem Christi: massa ex his, sacra membra Saluatoris data in potestate hostis: sed dum hæc iniuste mordere nititur, iuste potestas eius destruit. De secundo, 1. Cor. 6. Empti estis pretio magno. Ad Eph. 1. Habemus redemptionem per sanguinem Christi, in remissionem peccatorum. 1. Pet. 1. Non corruptibilibus auro, vel argenti redempti estis &c. Hinc canit Ecclesia. Te ergo, quæsumus, tuis famulis subueni, quos pretioso sanguine redemisti. De utroque Heb. 1. Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse Christus similiter communicauit eisdem, vt per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, Diabolum. & liberauit eos. Aug. Quid fecit redemptor captiuorum

pruatori nostro? terēdit ei mūscupulā crucem suam, posuit
ibi escam corpus & sanguinem suum. Ille autem sanguine
fudit non debitoris, propter quod iustus est reddere debito-
res. Hinc canit Ecclesia. O crux gloriosa, per quam diabo-
lus est victus, & mundus Christi sanguine redemptus. De
tertio, Ephē. 2. Vos qui aliquando eratis longe, facti estis in
sanguine Christi prope. Ipse est enim pax nostra, idēst, fa-
ciens nobis pacem cum Deo. Ad Colo. 1. Christus est caput
corporis Ecclesię, pacificans per sanguinem crucis siue quę
in terris, siue quę in cęlis sunt. Hinc post pass onem & re-
surrectionem ostendit discipulis cruentas manus & laus
dicens. Pax vobis. Hęc pax cum Deo, siue reconciliatio fit
per sanguinem Christi triplici ratione. Ratione pretii suffi-
cientis, quod in eo pro nostris debitis soluit. Ratione formę
fatis, qua nos Deo gratos fecit. Ratione gratissimę chari-
tatis, quem in hoc facto demonstravit. De primo, Ps. 68. Per
secuti sunt me inimici &c. vsque ad mortem crucis, Quę
non rapui exolvebam. spretio sanguinis pro bono pacis,
Mat. 26. Sanguis pro vobis fundetur in remissionem pecca-
torum. De secundo, Eph. 5. Christus dilexit nos, & tradidit
semetipsum oblationem & hostiam Deo gratam ad effectū
nostrę reconciliationis causa nimię dilectionis. Nam si
Noe iustus, vt dicitur Ecclesi. 44. In tempore iracundię fa-
ctus reconciliatio propter iustitiā, multo magis Christus
propter nimiam charitatē, quia obtulit pro nobis Deo pro
prio sanguinē. De tertio, Ro. 5. Iustificati in sanguine Chri-
sti, idēst, de iustis, de scđis pulchri facti, salvi erimus ab ira
per ipsum, & glorificamur in Deo per Dominum nostrum,
per quē reconciliationē accepimus. Item, 1. c. Dilectis Dei,
vocatis sanctis i. sanguine Christi tinctis, gratia vobis &
pax. Ro. 13. Miste aquā in peluin. glo. Sanguinē in terra fu-
dit, & cepit lauare pedes discipulorū, quia. s. sanguine mun-
do mundans nos fecit pulchros, & Deo gratos. Apocaly. 1.
Dilexit nos, & lauaui nos a peccatis nostris in sanguine
suo, & fecit nos Deo nostro regnum, & sacerdotes. Ecce pec-
catores Deus sanguine suo lauit, formosos, roseos, & Deo
gratos fecit, & hic reconciliauit, vt in curia Dei principes
faceret. Quartum circa pretiositatem sanguinis Chri-
sti

si pręcipue notandum est, redemptorum multitudo. Tres
enim exercitus magni sanguine eius sunt redempti, scilicet
manifesti inimici, antiqui iusti, dubii amici. Primi de vin-
culo peccati, secundi de limbo inferni, tertii de dubietate
fidei: propter hęc tria effudit sanguinem de tribus locis, de
manibus, de pedibus, de vulnere lateris. Primo de manib⁹,
vt peccatores uirtute sanguinis a uinculis peccatorum ab-
solueret, absolutos ad se reuocaret. De primo, Eccl. 50. Por-
rexit sacerdos magnus manum suam in libationem, & li-
bavit in sanguine vñę, ut. s. peccatorum vincula solueret.
psalm. 115. Dirupisti uincula &c. Augu. Christus ob hoc
sanguinem suum fudit, ut peccata nostra deleteret. Vnde. n.
diabolus nos tenebat, deletum est sanguine redemptoris,
non autem tenebat nos nisi uinculis peccatorum. De secun-
do, scilicet, ut absolutos reuocaret. Esa. 44. Convertere ad
me, quoniam redemi te. gloss. sanguine: quod si feceris, cę-
lum, & terra, & omnia elementa in salute tua lætabuntur.
Econtra, si non feceris, omnia cōtra te pugnabunt. Sapient.
5. Armabit creaturam &c. Porrexit itaque Christus manū
in cruce, & libavit sanguinem, soluens omnes a uinculis
peccatorum, & adhuc quasi aufugientem manu cruenta
reuocat peccatorem. Esa. 46. Ego sum uocans ab oriente a-
uiem quasi de longe, scilicet de statu peccati reuocans insta-
bilem & refugam animam. Secundo, de pedibus fudit san-
guinem, ut antiquos iustos de limbo inferni educendos de-
monstraret, & ad patriam cęlestem deduceret. De primo,
Tren. 1. Torcular calcavit Dominus uirgini Iuda. Arbor
& tortura arboris significat passionem Christi in ligno cru-
cis: qui uero in torculari calcat, sanguinem vñę pedibus
fudit, ut multos ex eo lætos faciat. Christus ergo uirgini Iu-
da torcular calcavit, qui in passione crucis sanguinē effu-
dit, & iustos in fide corruptos de inferno liberans latifica-
uit. Zacha. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxi
sti uinctos de lacu, in quo non est aqua. s. cęlestis refrigerii.
De secundo, ut. s. deductos de inferno ad cęlestem patriā de-
duceret. Hebrę. 9. Christus assistens pontifex &c. (vsque
introiuit) & non solus, sed cum magno exercitu iustorum,
quos de inferno eruens secum duxit. Psal. 67. Ascendens in
Opusc. S. Tho. Aquin. CC altum

altum &c. Esa. 60. Dicunt angeli, Quis est ille qui venit de Edom &c. & post. Gradiens in multitudine virtutis suæ, idest, ascendens cum multis fidelibus, quos de inferis potenter secum duxit. Tertio, tudit sanguinem de vulnere lateris & cordis, ut discipulos in fide dubios, & alios multos in fide & bonæ vitæ stabilitate tentatos, & ideo frigidos, & quasi mortuos calefaceret & reuiuificaret, & reuiuificatis suo sanguine iter caeleste significaret, ut post ipsum ruenter currerent. De primo, Ioan. 19. Vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiit sanguis, qui scilicet est calidus, & in quo est vita hominis, ut eos frigidos in fide calefaceret, & quasi mortuos in vita bona reuiuificaret. psalm. 101. Similis factus sum pellicano solitudinis. Pellicanus auis est, quæ mox natos & contra eam se erigentes occidens, & mortuos triduo deplorans, cum rostro latus proprium sedit, & sanguinem in eos fondens reuiuificat: sic Christus frigidis in fide, & peccatis mortuis subuenit sanguine cordis. De secundo quasi viuificatis ad instar feræ vulnerata iter caeleste suo sanguine significat, & sequendum demonstrat. Cantico. 3. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, quia attēde me vulneratum propter te: vide sanguinem meum, & sequere me. Ioan. 20. Venit Iesus, & ostendit discipulis manus & latus, scilicet cruentum non solum ut eos in fide confortaret, sed ut per multas tribulationes monstraret. 1. Pet. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum &c. Hebræ. 13. Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus ergo ad eum extra castra, scilicet delicias carnis fugientes. & passionem eius imitantes. Cantico. In fine. Fuge dilecte mi, & assimulare capreæ hinnuloque ceruorum, quasi diceret. Curre coram nobis, ut fera corde vulnerata, & sanguine tuo caelestem semitam nobis ostendat, donec te comprehendamus, & in te delicias æternas capiamus. 1. Corin. 9. Sic currite, ut comprehendatis. Amen.

De consideratione sanguinis Christi secundo modo, scilicet ut in sacramento sumitur.

BIBITE ex hoc omnes, Hic est sanguis meus. Matth. 26. Sanguis Christi tribus modis potest considerari. Primo, ut in cruce ab infidelibus funditur: secundo, ut in sacramento a fidelibus sumitur: tertio, ut præter sacramentum a saluandis spiritualiter bibitur. Primo modo consideratus, commendatur ab inestimabili pretiositate. Secundo modo, a multiplici utilitate. Tertio modo, a spirituali suauitate. Quantum ad primum modum, semper est memorabilis: quantum ad secundum, venerabilis: quantum ad tertium, desiderabilis. De primo. Apoc. 5. Dignus es domine quoniam occisus es, & redemisti nos in sanguine tuo. De secundo, Matth. 14. Hic est sanguis meus noui testamenti. De tertio. 1. Corin. 10. Omnes patres nostri eundem potum spiritualement bibuerunt. De primo modo considerationis iam supra dictum est in duobus sermonibus: secundo itaque modo consideratur sanguis Christi, ut in sacramento a fidelibus sumitur, & circa hoc tria requiruntur. Primo, quare sacramentum datur sub specie duplici: secundo, quare populus non sumit sanguinem sicut sacerdos sub specie vini: tertio, quare sit utilitas sanguinis Christi, ut in sacramento a fidelibus sumitur. Primo, queritur quare sacramentum sumitur sub specie duplici cibi & potus, siue panis & vini: huius triplex est ratio. Prima ad regalis conuiuii perfectionem: secunda, ad redemptionis corporum nostrorum, & animarum simul saginationem: tertia, ad memoriam passionis dominicæ maiorem representationem. De primo, Hester. 1. Rex Assuerus tertio anno imperii sui fecit grande conuiuium cum cæcis principibus et pueris suis. Cibi inferebantur, vinum quoque ut magnificentia Regia dignum erat. Rex iste significat Christum, qui non primo, vel secundo anno, idest, ante legem, uel sub lege, sed tertio, idest, tempore gratiæ facit conuiuium magnis et pueris fidelibus cibi & CC 2 potus,

potus. Vt enim ornatum & perfectionem conuiuii sui & mensæ demonstraret, sub specie panis & uini simul sacramentum altaris administrat. Nam ubi alterum deesset, multum laudabile conuiuium non esset. De secundo, psal. 109. Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech, qui scilicet obtulit in signum panem & uinum. In pane significans futuram nostrorum corporum redemptionem, in uino animarum. Magister 4. Sententiarum. Quare sub duplici specie sumitur sacramentum altaris, cum sub altera totus sit Christus? Ideo, scilicet ut ostendatur totam humanam naturam, idest, corpus & animam assumpsisse, & totam simul redemisse. Panis enim ad carnem refertur, quam scilicet nutrit: uinum ad animam, quia uinum sanguinem operatur, in quo sedes est animæ, secundum phisicos. Vnde si sub alterius, specie tantum sumeretur, ad alterius tantum, idest, corporis, uel animæ, non ad utriusque pariter liberationem valere significaretur. De tertio. 1. Corinth. 11. Hic est calix noui testamenti in meo sanguine, hoc facite quotiescumque sumitis in meam commemorationem, idest, sanguinem meum bibetis in memoriam meæ passionis. Expressius enim Christi passio ad memoriam reducit per considerationem sanguinis quam corporis. Exod. 12. Erit sanguis uobis in signum in ædibus, in quibus eritis. In signum. Sicut enim agnus sine macula occisus est in liberationem Israel de Aegypto: sic sanguis Christi proprium & expressum memoriale est suæ passionis 4. Regum 3. Viderunt Moabitæ aquas rubeas quasi sanguinem, & dixerunt. Sanguis est gladii, pugnaverunt reges contra se, & cæsi sunt mutuo: reges, scilicet Christus & diabolus, ille humilium, hic superbiorum, pugnantes in passione Domini, ut quis eorum hominem ad suum seruitium obtineret, ambo sunt grauiter vulnerati. De primo, Iob. 16. Hostis meus irruit in me, quasi gigas, concidit me vulnerem super vulnus. De secundo, Esaiæ 51. Numquid non tu Domine percussisti superbum, vulnerasti draconem? Vulnerauit itaque vulnerem graui, qui cum Christi carnem innocentem mordere præsumpsit, latens aculeus diuinitatis potentiam malitiæ eius perforando eneruauit. Secundo queritur,

queritur, quare populus non accipit sanguinem sub specie uini sicut sacerdos: huius triplex est ratio. Prima est ad habendum vas congruum huius sanguinis contentium. Sicut enim uinum vas specialius & diligentius præparatum, in quo seruetur, exigit quam panis, sic sub specie uini sanguis Christi sumendum solum sacerdotibus conceditur, tamquam uasis Domini ad hoc specialiter consecratis, & sacra religione constrictis, & uirtutum pulchritudine excellentius præornatis, hinc triplici uasi electo comparatur in scripturis. Altari consecrato, cratere ligatæ, aureo scypho. De primo, Deut. 12. Carnibus hostiam ipse uesceris: sanguinem fundes in altari, idest, committes sacerdoti, qui debet esse vas specialiter consecratum, & sanctum, & altare dignum ad suscipiendum sanguinem Domini. Glo. Exod. 30. Altare holocausti significat uitam iustorum, qui carnem suam quotidie crucifigunt cum uitiis & concupiscentiis, atque in hostiam Deo uiuentem offerunt. Ad Romanos 12. Altare holocaustorum est fides pura, doctrina recta, & conuersatio bona Christi ministrorum. psalm. 83. Altaria tua Domine uirtutum &c. quasi dicat. O qui sancta, quam ornata, quam dilecta debent esse sanguinis Christi uasa. De secundo, Exod. 24. Tulit Moyses dimidiâ partem sanguinis uictimarum, & misit in crateras. Cratera est vas uinariū multis circulis circumligatum, significans religionem sacerdotum uitæ uirtutibus custoditam, ad Christi sanguinem suscipiendum aptam. Eccle. 6. Inice pedem tuum in compedes sapientiæ, & collum tuum in torques illius. Decor enim uitæ est in illa, & uincula illius alligatura salutaria. Item infra. Timor Domini scientiæ religiositas. Religiositas custodit & iustificabit cor, iucunditate atque gaudium dabit. De tertio, Ecc. 50. Sacerdos quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, idest, omni genere uirtutum. dicit Glo. Tale itaque vas exigitur speciale & electum, ad suscipiendum sub specie uini sanguinem Christi. Secunda ratio est uitandi periculum effusionis propter multitudinem, quæ se circa altare comprimit. Hinc est quod Dominus in cæna Apostolis paucis, & ut suis sacerdotibus non solum corpus in specie panis, sed & sanguinem in specie uini de-

dit. Multitudini hominum in deserto panem sine potu distribuit. Tertia ratio est ad præcauendum erroris periculum. Si enim populus rudis acciperet sanguinem sub specie vini, uix crederet illum esse sub specie panis; cum tamen ueraciter sit sub utraque specie. Nam sicut sub specie vini consecrati Christi est sanguis per transubstantiationem, ita ibi est corpus per annexionem: & sicut sub specie panis est corpus Christi per transubstantiationem, ita ibi est sanguis eius ueraciter per annexionem. Hic enim duo, corpus Christi & sanguis, immo hæc quatuor corpus, sanguis, anima, & deitas, tam uera non possunt separari: unde sicut sumit sacerdos sanguinem Christi sacramentaliter de calice, sic populus sumit eum intellectualiter sub specie panis de ipso corpore Christi, & est eis tam utilis, & tam dulcis, ut sacerdotibus qui sumunt eum sub specie vini de calice. Cantico. 1. Botrus Cypri dilectus meus mihi, duo sumo in botro, uiam scilicet corpus Domini in cibum, & ex uia sugo dulcem sanguinem in potum. Deuteronom. 33. Constituit eum Dominus ut sanguinem uiae biberet meracissimum. Per hunc potum rectificat Dominus animam, donec perducatur ad vitam æternam. Ioan. 6. Qui bibit meum sanguinem habet vitam æternam. De dulcedine huius sanguinis habetur infra sermone 32. circa medium.

C A P. XXX.

De tercio quod circa sanguinem Christi queritur, & de utilitate sanguinis digne sumpti.

VIA utilitas in sanguine meo, & similia ut prius. Qui bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Tertio, queritur de sanguine Christi, ut in sacramento sumitur a fidelibus, quæ sit utilitas, siue effectus. Ad hoc sciendum, quod sic sumptum possumus considerare tribus modis, scilicet ut potum aquæ uiuæ, ut uinum spirituale, ut sacrosanctum mysterium Ecclesie. De primo, psalm. 77. Percussit petram, & fluxerunt aquæ. Sicut petra significat Christi corpus, ita aquæ illæ sanguinem

sanguinem illius, qui uerus & uiuus est potus aquæ. De secundo, Prover. 9. Venite bibite uinum, quod miscui uobis, id est, sanguinem Christi multa dulcedine conditum. De tercio, Heb. 13. Iesus extra portam passus est, ut per suum sanguinem sanctificaret populum. ergo sanguis Christi res sanctificans est & sacrosancta. Complenda. Quæsumus, Domine, ut sacrosancta mysteria præfens remedium nobis esse facias & futurum, iuxta considerationem & similitudinem cuiuslibet istorum trium habet sanguis Christi triplicem effectum. Primo, potest considerari potus sanguinis Christi, ut potus aquæ uiuæ, sed potus aquæ, ut dicit Phisici, est humectatiuus aridorum, extinctiuus incelsorum, delatiuus ad membra ciborum. Similiter potus sanguinis Christi, ut significatur per aquam, tres habet effectus in anima fidei. Arida eius humectat & coniungit, male incensa refrigerat & extinguit, cibum uerbi Dei ad membra uehit, ut bene possint operari. De primo, Isa. 44. Effundam aquam super sitientem, & fluentia super aridam, ut scilicet anima quasi puluis arida ad fontale deflueret, & ad malum prona potus sanguinis Christi perfusa, coniungatur, conglutinetur, & roboretur ad bona. psalm. 1. Non sic impij non sic, sed tanquam puluis quem proicit uerus a facie terræ, quia tentatio diaboli spargit cogitationes, eorumque desideria, locutiones & opera per diuersa uicia. Exod. 17. Dispersus est populus per uniuersam terram Aegypti ad congregandas paleas, scilicet mundi vanitates. Contra. Ioan. 11. Iesus moriturus erat, supple, & sanguinem suum daturus, non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui dispersi erant, congregaret in unum, scilicet per cordis unionem, linguæ refrenationem, sensuum & morum disciplinam, uitæ religionem, & fraternam dilectionem. 1. Corin. 12. 1. Sicut estis azymi, id est, per baptismum a uitiis sinceri facti, ita sitis asperione sanguinis Christi quasi pasta in noua uita & bona compacti. De secundo effectus. psalm. 77. Percussit petram, & fluxerunt aquæ ad refrigerandum, scilicet, prauæ sitis ardorem. Ecclesiastic. 3. Ignem ardentem extinguit aqua, quia sanguis signatus per aquam destruit feruorem iræ, auaritiæ, & prauis amoris & concupi-

S E R M O N E S

scētīz. Aug. Scribe, Domine Iesu Christe, in corde meo vulnera tua pretioso sanguine tuo, vt legam in eis tuum dolorem ad sustinendum pro te omnem dolorem, tuum amorē ad contemnendum pro te omnem prauum amorem, quia sic apparet, quod sanguis Christi ad instar aquae contra male incensa in nobis valet. De tertio este. 3. Reg. 19. Helias comedit & bibit aquam, & ambulauit: potus cibum ad membra uehit, & ad eundum, siue operandum mouet, sic potus sanguinis Christi cibum verbum Dei siue praecepti ad corda defert, vt vires animae, & membra corporis secundum illud uiuant, & regantur, & bene operentur. Prouer. 9. Comedite bibite, relinquitte infantiam, & uiuite, & ambulate per vias prudentiē. Comedite cibum verbum Dei & praecepti, & bibite sanguinem Christi, qui. s. praeceptum ad cor, ad sensus, ad membra deferat, & praua relinquere, & bona perficere moneat. Secundo, potest considerari sanguis Christi vt vinum spirituale, & secundum hoc habet tres effectus, quia lauat, calefacit, lätificat. Lauat sordes culpae, calefacit corda charitate, lätificat spiritali dulcedine. De primo, Gen. 49. Expectatio gentium lauabit in vino stolam suam, & in sanguinem vinee pallium suum, idest, fidelem animam. 1. Ioan. 1. Si in lumine ambulamus, societatem habemus adinuicem, & sanguis Iesu Christi filii Dei emundat nos ad omni peccato. Ad Hebr. 9. Si sanguis hircorum, aut taurorum aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam vestram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo uiuenti. Apocalyp. 22. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni, vt sit potestas eorum in ligno uitae. De secundo, Deuter. 32. Constituit eum, vt comederet medullam tritici, idest, dulce corpus Christi, & sanguinem vinee biberet meracissimum, idest, purum & calidum, purum ad maculam iniquitatis, calidum in effectu. Hester. 1. Assuerus, scilicet beatus, post nimiam potationem incaluit mero, idest, accensus est charitate. Cantic. 2. Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Cella vinaria est Ecclesia, vbi propinatur calidum vinum sanguinis Christi ad accendendum corda dilectione Dei & proximi.

DE SACRAMENTO ALTARIS 205

ximi. De tertio, psalm. 103. Vinum lätificat cor hominis. Ecclesiast. 31. Exultatio animae & cordis vinum moderate potatum, idest, sanguis Christi cum mensura fidei. Cantic. 1. Botrus Cypri dilectus meus mihi, quia scilicet sumo cum suo sanguine dulcedinem spiritalis lätitiae ad obliuiscendum dolorem praesentis miseriae. Prouerbi. 31. Date siceram merentibus, & vinum his qui amaro sunt animo, bibant & obliuiscantur egestatis suae. Tertio potest considerari sanguis Christi vt sacrosanctum mysterium Ecclesiae, idest, vt res sacra & secreta, in qua magna virtus Dei est abscondita, & secundum hoc habet tres effectus supernaturales. Demones enim triumphat, gratiam impetrat, in bona vita conseruat donec ad vitam aeternam perducatur. De primo, Exod. 12. Cum videret Dominus sanguinem agni in superliminatio, idest, in mente fideli, non finet percussorem ingredi domus vestras, & ledere. Chrysostomus. Hic sanguis abigit demones, & longe facit esse. 1. Machab. 6. Ostenderunt elephantis sanguine vinee, & mori ad acuedos eos in praelium. Multo magis ergo per sumptum sanguinem Christi vincuntur spirituales inimici. Apocal. 12. Factum est praelium &c. Et post. Ipsi vicerunt eum propter verbum testamenti, & propter sanguinem agni. De secundo. 1. Pet. 1. In asperione sanguinis Iesu Christi gratia vobis ad Heb. 12. Accessistis ad montem Dei, & sanguinis asperionem melius loquentem quam Abel, quia scilicet sanguis Abel clamat ad Deum vindictam, sanguis Christi postulat & impetrat gratiam. Bernardus. O sanguinem Christi summe reuerendum, in altari poculum, in cruce pretium, in celo pro nobis ad patrem aduocatum. De tertio, Io. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobismetipsis, q. si biberitis bonam vitam habebitis. Leui. 17. Anima omnis carnis in sanguine est, anima. i. vita. Philosophus. Corruptio & senectus non nisi paucitas sanguinis est, & postquam corpus caruerit, corrumpitur corpus: hinc multi moriuntur propter vacuitatem sanguinis. Sicut itaque in sanguine nostro vita est corporalis, sic in sanguine Christi conseruatio vitae spiritualis, & perductio ad vitam aeternam.

mortalis. Ioan. 6. Qui bibit meum sanguinem habet vitam
æternam.

C A P. XXXI.

*De consideratione sanguinis Christi tertio modo, ut a fide-
bus spiritualiter sumitur.*

PATRES nostri omnes eundem potum spiritua-
lem biberunt, Cor. 10. Aug. Biberunt potum eun-
dem spiritualem quem & nos, corporale vero
alterum: quia aqua quæ fluxit de petra, fuit si-
gnum sanguinis Christi, quem nos etiam spiri-
tualiter bibimus. Tertio modo, consideratur sanguis Chri-
sti ut præter sacramentum a salvandis spiritualiter bibitur.
Et circa hoc possunt tria inquiri. Primo, locus ubi iste po-
tus inuenitur: secundo, usus, ad quem queritur: tertio, sua-
uitas gratiæ, quæ de usu eius exoritur. Primo queritur quis
sit locus, ubi potus spiritualis sanguinis inuenitur. Ad hoc
dicendum, quod tot sunt loca, quot Christi vulnera. psalm.
77. Percussit petram, & fluxerunt aquæ: sicut ex foraminibus
petræ aquam Iudæi, sic fideles ex vulneribus Christi
auriunt spiritualem eius sanguinem. Zach. 3. Quid sunt
plagæ istæ in medio manuum tuarum? Responso, ut si
sugamus ex eis sanguinem spiritualem. Isa. 12. Haurietis
aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, idest, de vulneribus
Iesu Christi sanguinem spiritualem ad sitim malorum ex-
tinguendam per piam passionis meditationem. Sed ad quid
est vulnus lateris? Isa. 40. Filii tui de longe venient, & filiæ
tuæ de latere surgent. Gloss. quia perforato in cruce latere
Christi, effluxit sanguis redemptionis. Filii ergo de longe
venient, quia electi de peccatis penitentiam agent, & filiæ
de latere surgent, quia deuotæ animæ de vulnere lateris
Christi spiritualem deuotionis sanguinem bibent per piā
passionis meditationem. Hinc in locis a dextris crucifixi
depingitur puella hilari vultu & pulchra facie: & coronata
designans Ecclesiam, quæ sanguinem Christi reuereat, in
calice suscipit, & a sinistris synagoga oculis panno ligatis
tristi

tristi facie inclinans caput, & corona decedente, quæ ipsum
sanguinem fundit, & adhuc continet, in quo figuratur, quæ
hæc, & omnis mortaliter peccans tria bona perdit. scilicet
gratiæ, gaudium conscientiæ, coronam gloriæ. Hinc dici-
tur. Tre. 5. Væ nobis, quia peccauimus, ideo obtenebrati
sunt oculi nostri, mortuum factum est cor nostrum, cecidit
corona capitis nostri. Puella in dextris sanguinem Christi
in calicem suscipit, quia fidelis anima cor mundum vulne-
ribus Christi ad plicans sanguinem eius spiritualiter cum
omni deuotione sumit, unde lumen in cordis gaudium &
æternæ gloriæ coronam acquirit. Secundo queritur quis
sit usus, ad quem sanguis Christi queritur. Et sciendum, quod
ad animam totam cum tribus potentiis suis, scilicet intellectu,
voluntate, memoria perfundendam siue potandam. Exod.
12. Fasciculū hyssopi tingite in sanguine, qui est i limine, &
aspergite ex eo superliminare, & utrumque postem. Fascicu-
lum hyssopi significat perfectionem & integritatem fidei:
limen domus est Christus, per quem conceditur ad cælum
introitus. Fasciculum autem hyssopi tingere in sanguine
qui est in limine, est per fidem rectam sanguinem passionis
Christi deuorare & confirmare: sed debemus eo utrumque
postem & superliminare aspergere. idest, intellectum, affectum,
& memoriam ita sanguine Christi perfundere, & spiritua-
liter inebriare, ut intellectus huius sanguinis circa genus
humanum virtutem regnoscat, affectus tam ingens erga se
beneficium diligendo sapiat, & memoria tanti amoris &
largitatis sacramentum nunquam obliuiscendo semper te-
neat. Tertio queritur, quæ sit spiritualis suauitas gratiæ, quæ
de tali usu, siue de perfusione predicta sanguinis huius exo-
ritur, & potest dici quod facit animā quasi paradisum Dei
de suauitate huius gratiæ. Primæ Petr. 1. In asperione san-
guinis Iesu Christi grā vobis & pax multiplicetur, gratia
virtutū, fertilitas pax, dulcedo cordis, atque serenitas. Huius
suauitas gratiæ per irrigationem sanguinis Christi compa-
ratur paradiso Dei. De suauitate huius gratiæ. Eccl. 14. Gra-
tia sicut paradisus in benedictionibus, idest, sicut hortus Dei
in variis deliciarum fructibus. Hier. 31. Erit anima eorum
quasi hortus irriguus, Irrigata enim anima dulcedine san-
guinis

guinis Christi profert triplicem suavitatem gratiæ, scilicet, dulces flores virtutum, frondes verborum, fructus operum. Primo ex spiritali effusione sanguinis Christi oriuntur in anima quasi in paradiso Dei dulces & varii flores virtutum. Nam sicut sanguis hominis triplicem habet colorem, sanus rubeum, coctus colorem album habet multum ut lac in mamillis: & maxime coctus nigrum, sic spiritalis influentia sanguinis Christi operatur in anima quasi in paradiso Dei flores virtutum varii coloris, scilicet rosas charitatis, lilia castitatis, violas humilitatis. De primo, Ecclesiastici. 50. Iustus quasi flos rosarum in diebus vernis, quia scilicet rutilat roseo sanguine Christi virtute charitatis. Cantico. 7. Come capitis tui sicut purpura regis, quæ scilicet tingitur sanguine cuiusdam animalis. Come capitis eius, idest, Christi sunt fideles bonis cum moribus decorantes. Hi sunt ut purpura regis, quia spiritali sanguine Christi perfusi rubent, ut rosa virtute charitatis. De secundo, Ecclesiastici. 50. Iustus quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, quæ scilicet cadunt castitate, & bene decocti in corde eius Christi sanguinis irrigatione. Apocalyp. Lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Cantico. 5. Oculi eius, idest, fideles, in futurum sibi providentes, sicut columbæ quæ lacte sunt lactatæ, idest, sicut simplicium qui bene excocti in mamillis cordis eorum Christi sanguinis irrigatione dealbati sunt, & casti facti. Osee. 14. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. De tertio, Cantico. 2. Iam hiems transiit, imber habuit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra flores primi post hyemem sunt violæ nigri coloris, pulchre boni odoris, & terre vicinæ. Hi flores significant animas humiles ex consideratione sanguinis Christi in passionem multipliciter quasi denigratos, idest, sibi viles & eorum superbis despectos, Ezechiel. 31. Nigrescere faciant stellas cæli, idest, ardentes spiritu charitatis & lucentes verbo veritatis, nigrescere faciam sanguine Christi, ut nigrae & pulchre violas virtute humilitatis. Cantico. 1. Nigra sum, sed formosa. De his tribus generibus & coloribus florum paradisi Dei. Tren. 4. Candidiores. Naza-

rei eius, idest floridi niue, nitidiores lacte, quia simulantur lilio in castitate: rubicundiores ebore antiquo, quia simulantur rosæ in charitate: sapphiro pulchriores, quia simulantur violæ in humilitate. Secundo, ex spiritali perfusione, siue potu sanguinis oriuntur in anima quasi in paradiso Dei frondes verborum bonorum & dulcium eloquiorum. Iob. 14. Lignum habet spem, si pretium fuerit, si sensuerit in terra radix eius ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est. Ecclesi. 39. Florete flores, & frondete in gratiam: quia scilicet electi non solum flores virtutum, sed etiam verborum bonorum proferunt ex potu sanguinis Christi ad triplicem gratiam, scilicet ad peccatorum conversionem, ad inimicorum reconciliationem, ad mortuorum consolationem. Hinc arbores irrigatæ triplicia proferre leguntur folia, scilicet medicinalia, pulcherrima, & viridia. De primo, Apocal. 22. Ezechielis. 47. Folia ligni paradisi Dei ad medicinam & sanitatem gentium, idest, peccatorum, quia aquæ eius de sanctuario egrediuntur. Aqua sanctuarii spiritali potus sanguinis Christi efficit verba sanctæ prædicationis ad salutem peccatoris. Malachie. 2. Lex veritatis fuit in ore eius, & multos auertit ab iniquitate. De secundo, Danielis. 4. Ecce arbor, & folia pulcherrima, & subter eam latitabant animalia & bestię, & in ramis volucres cæli, quasi diceret. Sub folio pulchro animalia sibi inimica, ut lupus & agnus, columba & ursus pacificata erant, quia verba sapientium inimicos reconciliant. Ecclesi. 40. Tibia, & psalterium suauem faciunt melodiam, idest, concordiam vocum: & super utrumque lingua sua faciet concordiam inimicorum. Item. 6. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua eucharis, idest, bonæ gratiæ, in bono homine abundabit. De tertio, Hierem. 17. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit tamquam lignum, quod transplantatur super aquas, & erit folium eius viride. Viridis color inspectus maxime in herbis & foliis oculos turbatos reparat & confortat. Vnde per huiusmodi folia bonorum verba significantur, quæ tristes & miseros consolantur. Ecclesiastic. 40. Gratiā & speciem desiderat oculus tuus, & super hoc virides

SERMONES

virides sationes. Prouer. biorum 27. Vnguento, & variis odoribus delectatur cor, & bonis amici confiliis anima dulcoratur. Ecclesiast. 48. Ezechias consolatus est lugēter in semipiternum. Iob 29. Cum sederem quasi rex, eram tamen morientis consolator. Tercio, ex spiritali potu sanguinis Christi oriuntur in anima quasi in paradiso Dei bonorum operum fructus. Ezechiel 24. Rigabo hortum plantationum, & inebriabo partus mei fructum. Rigabo sanguine Christi hortum animarum, inebriabo fructu bonorum operum celestis dulcedine, id est, irrigati potu sanguinis Christi faciunt dulcem fructum bonorum operum ad utilitatem proximi, quem etiam ipsi comedunt in retributione celestis. Amos. 9. Facient hortos, & comedent fructus eorum. De triplici fructu in sequenti sermone circa finem.

CAP. XXXII.

De triplici potu sanguinis Christi.

SANGVIS meus vere est potus. Io. 6. Alia tamen, ut supra de sanguine Christi. Potus sanguinis Christi triplex est, ut ex supra dictis iam patet, sacramentalis, intellectualis, spiritualis. Sacramentalis, qui a solis sacerdotibus sumitur sub specie vini de calice. Intellectualis, qui a populis Christianis sumitur sub specie panis de ipso Christi corpore. Spiritualis, qui ab omnibus saluandis sumitur de passione Christi pia meditatione. Primo modo sumptus, peccata quotidiana relaxat: secundo modo, fidelem mentem dulcedine sua delectat: tertio modo, totam animam irrigando fecundat. Primus potus sanguinis Christi est sacramentalis, quia solis sacerdotibus sumitur de calice altaris. Mat. 26. Accipies Iesus calicē benedixit &c. Bibite ex eo omnes. S. Apostoli, quasi soli sacerdotes. Ille potus digne sumptus peccata quotidiana relaxat, & hoc triplici ratione: quia tria mala sunt in peccato veniali. Squadā macula conscientie, quadā pena tristitie, & quadā aduersitas offensæ diuinæ. Contra hæc tria mala proprie valet potus sanguinis Christi, qui est purus,

DE SACRAMENTO ALTARIS. 168

rus, lenis, & pretiosus irratione puritatis lauat, ratione lenitatis sanat, ratione pretiositatis placat. Lauat dico conscientiam animæ maculam remouendo. Sanat poenam tristitie corda fidelium consolando. Placat offensam diuinæ iusticie pro nobis interpellando. De primo, Ad Hebræ. 9. Sanguis Christi emundabit conscientiam vestram. Gen. 49. Expectatio gentium latuit in sanguine vultus pallium suum, id est, animas nostras. De secundo, Zachar. 10. Latabitur cor eorum quasi a vino. Vinum est sanguis vultus, & significat sanguinem Christi, quem sumimus in altari. Ille potus cor bonorum larificat, quia conferendo solatium spiritualis lætitiæ sanat a tristitia culpæ. psalm. 22. Calix meus inebrians quæ præclarus est. De tertio, Ad Hebræ. 21. Accessistis ad sanguinis asperersionem melius loquentem quàm Abel, quia sanguis Abel clamat vindictam ad Deum, sanguis vero Christi postulat & impetrat indulgentiam. Bernardus. O sanguinem Christi summe reuerendum, in altari poculum, in cruce pretium, in calo pro nobis ad Deum patrem aduocatum. Sciendum, quod tria genera grauitur arguntur in scripturis, quæ nimis peccant in sanguine saluatoris. Primi sunt corpore immundi, secundi corde indurati, tertii procuratores prauis. Primi, sanguinem Christi in magis peccatis indigne sumunt: secundi, ad virtutem sanguinis Christi conuerti nolunt: tertii, lucrum de sanguine Christi ad prauos usus conuertunt. De primo 1. Corint. 10. Non potestis bibere calicem Domini, & calicem demoniorum. Calix diaboli est luxuria carnis & mundi. Deuterono. 32. Tel draconum vinum eorum. Qui hoc potu turbido & immundo inebriantur, & super eum sanguinem Christi pretium fundunt, quantum in ipsis est ipsum pollunt, & ideo graui poena digni sunt. Gen. 4. Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum super terram, id est, plus quàm caro tua. Ad Heb. 10. Irram qui faciens legem Moyli sine ulla miseratione duobus, vel tribus testibus moritur quanto puratis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritu sancto contumeliam fecerit. De secundo, Hier. 5. Indurauerunt facies suas supra petram,

S E R M O N E S

petram, & noluerunt reuerti, quasi diceret. Quidam pertinaces in sua malitia duriore sunt corde, quam petra, scilicet quam durus adamas, qui quamuis nulla re possit frangi, scinditur tamen sanguine hirci: sed illi duriore sunt, qui nec virtute sanguinis Christi emolliri possunt, nec a sua prauitate conuerti. Item, duriore sunt quam petra, scilicet quam quaelibet saxa dura, quia ad clamorem Christi in cruce & eius sanguinis effusione terra tremuit, & petra scissae sunt. Sed isti nec ad terribilem vocem praedicationis, nec ad virtutem sanguinis Christi possunt emolliri, & a sua prauitate conuerti. De tertio, Hieremia. 22. Vae qui aedificat domum suam in iniustitia, qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingit sinopide, scilicet rubro colore, idest, sanguine Christi, dicit Glo. Qui domum aedificat materialem de male acquisitis, vel ornat superflue de sanguine Christi, idest de rebus ecclesiae acquisitis sanguine Christi, grauer peccat: sed multo grauius qui domum spirituales, idest, familiam prauam, vt prauas mulieres, filios, filias, quasi partes domus vt fenestras, per quas diabolus & fures intrant, & laquearia quasi laqueos diaboli iniuste aedificat & pingit, idest, vestit, vel ornat sanguine Christi. His dicitur vae, idest, grauis increpatio, & aeternae poenae comminatio. Secundus potus sanguinis Christi est intellectualis, qui a populo Christiano sumitur sub specie panis de ipso corpore Saluatoris. Nam sicut sub specie panis consecrati corpus Christi est per transubstantiationem, & sanguis eius per annexionem: sic sub specie vini consecrati sanguis Christi est per transubstantiationem, & corpus eius per annexionem. Vnde sicut sacerdotes sumit sanguinem Christi sacramentaliter de calice, ita fidelis populus sumit ipsum intellectualiter. De ipso Christi corpore. Iob. 39. Pulli aquilae lambunt sanguinem. Pulli aquilae sunt subditi ecclesiae, hi lambunt sanguinem Christi non de calice, sed de ipso corpore Christi. Hic potus fidelem mentem dulcedine sua delectat. Cant. 1. Botrus Cypri dilectus meus mihi. In botro sunt duo, vna in cibum, & in vna dulcis sanguis in potum. psal. 80. De petra melle saturauit eos. Sicut petra corpus Christi incorruptibile,

DE SACRAMENTO ALTARIS. 209

bile, sic mel de petra significat dulcem sanguine Christi, quem sugunt fideles de corpore Christi. Haec dulcedo tria bona facit, scilicet contemptum vitiorum, gratiam bonorum eloquiorum, desiderium aeternorum. De primo, Proverb. 27. Anima saturata calcabit fauos. Qui enim de petra corporis Christi melle sanguinis eius saturati sunt, omnis peccati suauitatem contemnunt. Iudic. 9. Dicit arbore ficus, idest, fidelis anima. Nunquid deferere possum dulcedinem meam, vt inter caetera ligna promouear, quasi dicat. Contemno gloriam & delectamenta mundi pulchritudine Dei. De secundo, Cantico. 4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua, quasi dicat, quia sub lingua, idest, in corde plena es spirituali dulcedine, idcirco abundas vtili & dulci locutione. Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquitur, sicut de vase, sic est de corde. Vas plenum felle effundit amaritudinem, plenum melle, dulce dinem. Vnde Luc. 6. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, & e conuerso. De tertio, Ecclesi. 24. Qui bibit me, adhuc sitiet. Gregor. In corporalibus appetitus placet, experientia displicet, spiritualis uero dulcedo quanto magis bibitur, tanto magis sititur: quia dum ex pleno fonte stillatim mundo cordi degustando illabatur, eius plenitudo potanda magis desideratur. psalm. 64. In stillicidiis eius letabitur germinans. Idem. psalm. 41. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Tertius potus sanguinis Christi est spiritualis, qui ab omnibus saluandis sumitur de passione Christi pia meditatione. 1. ad Corin. 10. Patres nostri omnes eundem potum spirituales bibebunt. Sicut patres boni de foraminibus petrae aquam bibebunt, & in illa sanguinem passionis Christi crediderunt figuratum, & per fidem spirituales gustauerunt: ita boni Christiani de vulnerum Christi pia meditatione sanguinem eius solent bibere. Isai. 60. Filii tui de longe uenient &c. Hic potus totam animam quasi hortum Dei irrigando fructu bono fecundat. Ecclesi. 24. Rigabo hortum plantationum, & inebriabo partus mei fructum, idest, animae fideles irrigatque sanguine Christi facient fructum bonorum operum. Colossi. 1. In omni opere bono fructificantes.

cantes. Fructus bonorum triplex est, scilicet, honesta con-
uersationis, sacra deuotionis, & iucunda pietatis. De pri-
mo pascit homo seipsum de secundo Deum de tertio pro-
ximum. De primo. Ecclesia. 23. Ego quasi vitis fructificau
&c. Et flores mei fructus honoris & honestatis, idest, ho-
nesta conuersationis. Ad Ephē. 5. Fructus lucis est in omni
bonitate, & iustitia, & veritate. Quæ autem in occulto
fiunt a filiis tenebrarum, turpe est dicere. Matth. 7. Om-
nis arbor bona fructus bonos facit &c. Fructu bonæ vitæ
pascit quisque seipsum. Prouerb. 17. Qui seruat ficum, co-
medet fructum eius Isa. 3. Dicite iusto, quoniam fructum
ad inuentum suarum comedit. Prouerb. 15. Secura mēs
quasi iuge conuiuium; secura ex honestate uitæ. 2. ad Co-
rinth. 1. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie no-
stræ, quod in simplicitate & sinceritate Dei, & non in sa-
pientia carnali conuersati sumus in hoc mundo. De secun-
do. Cantico. 4. Hortus conclusus foror mea, emissiones tæ
paradisus malorum puniceorum &c. Emissiones istæ sunt
fructus deuotionis. Vnde sequitur. Nardus, crocus, cin-
namomum, quæ sunt species aromatica, & propter odorem
bonum & virtutem suam significant fidelium deuotionem.
Deo gratiam, quæ consistit in factis desideriis, in variis vir-
tutibus, gemitibus, & orationibus. His fructibus pascit fi-
delis anima Dominum; vnde sequitur ibidem. Veniat dilec-
tus meus &c. ut comedat fructus pomorum suorum. Exo-
30. Sume aromata boni odoris, faciesque thymiana. Pa-
pias, thymiana, est confectio boni odoris ad incensum cul-
tus Dei. Gregorius. Thymiana ex aromatibus facimus,
eum in altari cordis virtutum multiplicata redolemus.
Prouerbiorum 8. Delitæ sunt mihi esse cum filiis homi-
num, quia scilicet delectatur in amore & deuotione nostra
quiescere. De tertio fructu, scilicet pietatis, quo reficitur
proximus. Psalm. 51. Ego quasi oliua fructifera in domo
Dei. Oliua portat oleum aliis ad lucendum, sanandum, &
reficiendum, & significat opus pietatis quod impenditur
proximis. Prouerb. 21. Thesaurus desiderabilis, & oleum
in tabernaculo iusti ad refectionem, scilicet proximi. Luc.
19. Samaritanus quidam videns spoliatum quasi pauperem,
& vul-

& vulneratum quasi subsidio indigentem, misericordia mo-
tus est, & appropinquans alligauit vulnera eius, idest, sub-
uenit necessitatibus eius, infundens oleum & vinum qua-
si cibum & potum, & curam eius egit. 1. ad Tim. 4. Exerce
te ipsum ad pietatem. Pietas enim ad omnia utilis est pro-
missionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ, ad quam
nos perducatur qui est benedictus in sæcula. Amen.

F I N I S.

Series Chartarum.

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T
V X Y Z. A A B B C C.Omnes sunt quaterniones, Præter CC qui
est quinternio.

R O M A E,

Apud Iulium Accoltum. 1570.

I N D E X.

- Ieiunantibus quatuor sunt necessaria. Ibidem.
Ieiunantibus quadruplex bonum prouenit. Ibidem. pag. 2.
Ieiunare nolentibus quatuor mala proueniunt. Ibidem. p. 2.
Illuminat Christus tripliciter. fol. 100. pag. 2.
Illuminant septem. fol. 26. pag. 2.
Imitari debemus Abraham propter septem. fol. 73. pag. 2.
Impius Herodes propter tria. fol. 13. pag. 2.
Induere nos debemus propter quinque. fol. 3.
Induere plura docet scriptura. Ibidem.
Inuocatur nomen Domini tripliciter. fol. 132.
Intellectus & affectus purgandi & dandi Deo. fol. 104. p. 2.
Intellectus purgati premia. Ibidem.
Innocentia Christi in tribus. fol. 44.
Ineffabilis filius Dei. fol. 99. pag. 2.
Inimicis faciet Dominus septem. fol. 85.
Intentio sit recta tripliciter. fol. 51. pag. 2.
Intentionis oculus debet dirigi ad Deum propter tria. fol. 91.
Intelligere debet homo seruus tria. fol. 104. pag. 2.
Ioannis commendatio quadruplex. fol. 8.
Ioannes Baptista iustus propter tria. fol. 136. pag. 2.
Ioannes Baptista speciosus gratiosus & gloriosus. fol. 127. pag. 2.
Ioannes dicitur aquila propter tria. fol. 101. p. 2.
Iudicium in quibus consistat. fol. 15.
Iudicium futurum cur timendum. fol. 49.
Iudicabitur peccator in iudicio tripliciter. fol. 63.
Iudicii tempus cur nox dicatur. fol. 111.
Ira tripliciter naturam laedit. fol. 62. p. 2.
Ira gratiae Dei contraria. Ibidem.
Iracundus facile homicidium incurrit. Ibidem.
Irafcetur Dominus in iudicio quatuor generibus hominum. fol. 91. pag. 2.
Iustus quot modis clamat. fol. 10.
Iusto multa necessaria. fol. 120.
Iustitia quo ad Deum in quibus consistat. fol. 15.
Iustitia in tribus consistit. fol. 173. pag. 2.
Iustitia multipliciter dicitur. fol. 140. pag. 2.
Iustitia cur facienda. fol. 49.

Iusti-

INDEX.

Iusticia Christi in tribus apparuit. fol. 70. pag. 2.
Iustitiæ restitudo. fol. 91. pag. 2.
Iustitiam quadruplicem operati sunt sancti. fol. 109. p. 2.

L

L Abores cur sustinere debeamus. fol. 23.
Labores sanctorum septem. fol. 22. pag. 2.
Laborem quadruplicem ponit scriptura. fol. 23. pag. 2.
Laqueus triplex. fol. 87. pag. 2.
Latro triplex. fol. 88.
Lepra corruptio humorum. fol. 16. pag. 2.
Leprosi curatio. Ibidem.
Leprosi decem quid significant. fol. 77.
Leuauit Dominus manus ad quatuor. fol. 147. pag. 2.
Letari intus cur debeamus. fol. 120. pag. 2.
Libri duo scripti ad nostram doctrinam. fol. 4. pag. 2.
Libertas ciuitatis celestis. fol. 32. pag. 2.
Lingua cur refrananda. fol. 48.
Linguas multas ponit scriptura. Ibidem.
Lingua cohibenda. fol. 60.
Linguae tres ad destructionem mundi concurrentes. fol. 110. p. 2.
Liberatus. Io. Baptista a triplici angustia. fol. 136. pag. 2.
Loqui tarde natura docet. fol. 47. pag. 2.
Locutio moderata quid efficiat. Ibidem.
Locutio multa quid efficiat. Ibidem.
Locutionis moderatae utilitas. Ibidem. & fol. 135.
Locus ubi Dominus contemplatur. fol. 139.
Lucernæ septem ponuntur in candelabro. fol. 117. pag. 2.
Lunæ proprietates. fol. 129.
Lupi dicuntur mali. fol. 142.

M

M Agisterii dignitas. fol. 93. pag. 2.
Magdalena per quid intelligatur. fol. 130. pag. 2.
Magi cognouerunt puerum Christum creatorem. fol. 108. p. 2.
Malum fugiendum. fol. 59. pag. 2.
Mala reprobis cur veniant. fol. 68. pag. 2.
Malorum poenæ. fol. 69.
Mali a quibus recipient poenam. fol. 5. pagin. 2.
Mali dicuntur zizanias. fol. 20. pag. 2.

Malorum

INDEX.

Malorum poena triplex. Ibidem.
Mansuetus cur venerit Christus. fol. 4.
Mansuetudinem quæ suadere debeant. Ibidem.
Manere in sapientia quomodo debeamus. fol. 103. pag. 2.
Mansiones domus celestis sex. fol. 122. pag. 2.
Manus Dei duæ. fol. 37.
Margaritæ proprietates. fol. 130.
Matthæi sanctitas in quinque. fol. 138.
Meriti causæ quanam. fol. 140.
Minister magni regis debet esse formosus. fol. 104.
Ministri Christi cur esse debeamus. fol. 7. & fol. 104.
Ministros suos odit Christus propter tria. Ibidem.
Ministrari sibi Christus requirit tribus modis. Ibidem. p. 2.
Ministris suis tria promittit Deus. Ibidem.
Misericordia magna est ex Deo non esse. fol. 38. pag. 2.
Misericordia Dei magna. fol. 59.
Misericordiam quæ mouere debeant. Ibidem.
Misericordia Dei in quibus appareat. Ibidem.
Misericordia Dei multa, propria, longa. fol. 71.
Misericordiæ Christi quas facit peccatoribus. fol. 75.
Misericordia penitentibus exhibenda. Ibidem.
Misericordia quo ad proximum in quibus consistat. fol. 15
pag. 2.
Miracula Christi opera admirationis. fol. 42. pag. 2.
Miser. nobis Deus pater tria ut pacem habeamus. fol. 43. p. 2.
Missas pro mortuis celebrare & orare debemus. fol. 34.
Modestiam tria monent. fol. 9. pag. 2.
Modestia habenda in corde, ore, manu. Ibidem.
Morientibus bonis quæ fiant. fol. 34. pag. 2.
Morienti pauperi quæ fiant. Ibidem.
Mors Christi quam nobis utilitatem attulerit. fol. 44. p. 2.
Mortem Christi propter sex sequi debemus. fol. 61.
Mortificare carnem quam utile quor modis, & quid ex ea
acquirat. fol. 64. pag. 2.
Mors quæ sequitur ex carnis voluptate. fol. 65.
Mortuos cum obsequiis sepeliendos. fol. 34.
Mortificantur sancti multis modis. fol. 128.
Montem triplicem ascendit Iesus. fol. 143.

b 2

M. liers

I N D E X.

Mulieres tres sapientes. fol. 144. pag. 2.
Mundum deseruit Christus. fol. 50.
Mundorum lætitiā tria ostendūt esse stultā. fol. 46. pag. 2.
Mundus contemnendus. fol. 142. pag. 2.
Mundus a sanctis illuminatur. Ibidem.

N

Natiuitas triplex. fol. 100.
Natiuitatis Christi beneficia. fol. 98. pag. 2.
Natiuitatis Christi utilitas. fol. 100.
Natiuitatē Christi quot modis præuenire debemus. fol. 99.
Natus est paruulus admirabilis. Ibidem. pag. 2.
Naui constat ex quatuor. fol. 18. pag. 2.
Nauicula cur intelligatur per sanctitatem vitæ. fol. 19.
Nomen Christi admirabile. fol. 20. & fol. 106. pag. 2.
Nomen Domini multiplicem habet virtutē. fol. 20. & fol. 106. pag. 2.
Nomen Domini debent inferi formidare. Ibidem. & fol. 106. pag. 2.
Nominis Christi virtus. fol. 67. pag. 2.
Nomen Domini in corde retinendū. fol. 20. & fol. 106. pag. 2.
Nox erit cum venerit Dominus ad iudicandum. fol. 111.
Nuptiæ quatuor. fol. 14. pag. 2.
Nuptiarum tria bona. Ibidem.
Nuptiarum nomine intelligitur coniunctio Dei & animæ. fol. 15.

O

Obedire Deo debemus continuo. fol. 145. pag. 2.
Oculi Domini ad bonos. fol. 139.
Onerati sub multiplici onere laboramus. fol. 116.
Onus multiplex. Ibidem.
Operatio bona Apostoli quadruplex, & cur imitanda. fol. 24.
Opera Christi quatuor. fol. 42. pag. 2.
Optima Christus nascendo adduxit nobis. fol. 99. pag. 2.
Oratione Apostolorum cur motus est Dominus ad auxiliandum. fol. 19.
Oratio iusti multum valet. fol. 50. pag. 2.
Orare quomodo doceat Apostolus. fol. 51. pag. 2.

Oritur

I N D E X.

Oritur Christi quot modis præuenire debeamus. fol. 99.
Otiose viuere quā magna stultitia. fol. 22. pag. 2.
Oues cur dicuntur sancti. fol. 45. pag. 2.
Ovis occisa quā inutilis. fol. 128. pag. 2.

P

Panes duodecim, quibus pavit & pascitur Dominus fol. 33.
Panibus quinque pascit Dominus fideles. fol. 64.
Paradisus scripturarum. fol. 24. pag. 2.
Paradisus celestis colitur a patre celesti. fol. 121. pag. 2.
Pascit Dominus sanctos suos tripliciter. fol. 63. pag. 2.
Passio Christi cur amara. fol. 40.
Passionis Christi utilitas. Ibidem.
Passionis Christi crudelitas. Ibidem.
Passionis Christi virtus. Ibidem. pag. 2.
Passionis Christi utilitatem qui sint consecuti. Ibidem.
Passio Christi cur amara B. Virgini. fol. 131. pag. 2.
Pascha triplex. fol. 40. pag. 2.
Pascha digne celebrantibus quinque necessaria. Ibidem.
Pastoris boni officia. fol. 45.
Patientia Pauli in quibus fuerit. fol. 24.
Patientia facit perseverare in bono. fol. 21. pag. 2.
Patientia Christi in tribus ostenditur. fol. 44. pag. 2.
Pauper in morte quid consequatur. fol. 34. pag. 2.
Pauperibus quæ bona faciat Dominus. fol. 110.
Paupertas homini quid faciat. Ibidem.
Pauperibus quid non sit faciendum. Ibidem.
Pauperibus quid sit faciendum. Ibidem.
Pauperibus quæ sint reprehensibilia. Ibidem.
Pauperibus dare fidelitas est. fol. 133.
Paulus vas dilectum a Deo. fol. 112.
Paulus in quibus commendatur. fol. 119.
Pax triplex nobis necessaria. fol. 43. pag. 2.
Pacem tripliciter obtulit Dominus discipulis. Ibidem.
Pacem destruunt tria. fol. 44.
Pacis virtutes mirabiles. fol. 76. pag. 2.
Peccatum corruptio naturalium. fol. 16. pag. 2.
Peccatum tria mala facit in homine. fol. 31. pag. 2.

b 3

Peccatum

I N D E X.

Peccatum fugiendum propter tria. fol. 49.
Peccatum triplex debemus fugere. fol. 62.
Peccator quas incurrat infirmitates peccando. fol. 73.
Peccatori curatio tria necessaria. Ibidem.
Peccandi homines in quæ mala incurrunt. fol. 74. pag. 2.
Peccato anima captiuatur. fol. 107.
Peccati primi hominis processus & modus. fol. 110. pag. 2.
Peccata reuelare & confiteri propter quatuor. fol. 111. pag. 2.
Pena & calamitas malorum futura in tribus. fol. 54. pag. 2.
Pena malorum octo. fol. 68. pag. 2.
Pænitiæ utilitas. fol. 57. pag. 2.
Petrus intelligitur per solem. fol. 128. pag. 2.
Petri sanctitas, sapientia, dignitas. fol. 115. pag. 2.
Perseuerare in bono, quæ nam faciant, & cur. fol. 80. & fol. 116. pag. 2.
Perseuerantia laudabilis. fol. 133. pag. 2.
Perdet Dominus malos tripliciter. fol. 88. pag. 2.
Perfecti stare debemus in quinque. fol. 89.
Peregre profectus est Christus tripliciter. fol. 105.
Perfectio interior in quibus consistat. fol. 124.
Placere Deo volenti quinque sunt necessaria. fol. 29.
Planetarum proprietates & adaptationes ad vitia. fol. 68.
Poma cur dicantur virtutes. fol. 35.
Portæ inferi sunt peccata. fol. 115. pag. 2.
Portauit Paulus Christum in corde. fol. 113.
Potentia & potestas Dei cur timenda. fol. 37.
Prælati debent moneri a subditis. fol. 78.
Præmium verum magnum & æternum solus Deus. fol. 80. pag. 2.
Præmia quæ consequuntur Sancti victores. fol. 109.
Prædicauit Bernardus tria. fol. 134. pag. 2.
Prædicator tria debet clamare. fol. 10. pag. 2.
Præcepta quatuor fecit Dominus Ioanni Euangelistæ. fol. 100. pag. 2.
Prosperitas corporalis in quibus consistat. fol. 54. pag. 2.
Promissiones septem fecit Dominus Abraham. fol. 74.
Promissiones factæ victoribus. fol. 109. pag. 2.
Prope est Dominus pænitenti, oranti, & patienti. fol. 10.
Pi

I N D E X.

Pulcritudo in quibus consistat. fol. 100.
Purgari debemus septem modis. fol. 114. & ibidem. pag. 2.
Puritas necessaria in tribus. fol. 128.
Punitiori malorum conueniet creator & creatura triplex. fol. 5. pag. 2.

Q Verentes Dominum Maria & Ioseph quid significet. fol. 13.
Quæritur Dominus septem modis. Ibidem. pag. 2.
Quærendus Christus fide, spe, & charitate. fol. 42.

R Ationem reddendi difficultas. fol. 67.
Rami animæ & corporis. fol. 135. pag. 2.
Redemit nos Christus a multis. fol. 110. pag. 2.
Reddere debemus quadruplicem debitum. fol. 92.
Reficit nos Christus triplici cibo. fol. 116.
Regna quatuor vicere sancti. fol. 109.
Relinquenda sunt quatuor. fol. 60. pag. 2.
Renouari debemus quinque modis. fol. 36.
Reparauit nos Christus. fol. 108. pag. 2.
Resurrectionis hora tria sient. fol. 36.
Resurrectionis diem quæ fecerunt solemnem. fol. 42.
Resurrectionis opus potens tripliciter. fol. 41. pag. 2.
Resurrectione Christi probat Apostolus. fol. 59. pag. 2.
Resurrectionis dies admirabilis, amabilis, & desiderabilis fol. 120.
Rete quadruplex cauendum. fol. 145. pag. 2.
Rex clemens Christus. fol. 3. pag. 2.

Sacerdotis nomen interpretatur. fol. 146
Sacrificium Domino triplex hostia. fol. 132.
Saluti quatuor necessaria. fol. 79. pag. 2.
Saluator Iesus saluauit. fol. 41. pag. 2.
Sanctitas interior in quibus consistat. fol. 9.
Sancti dicuntur esse ex Deo tripliciter. fol. 38.
Sanctorum potentia & bonitas in tribus. fol. 127.
Sanctorum gloria optima. fol. 21.

Sancti

INDEX.

Sancti in quibus laboribus sunt continue. fol. 23.
Sancti, idest mundi, cur studere debemus esse. fol. 29.
Sanctus fit homo propter quatuor. fol. 109. pag. 2.
Sancti descripto. Ibidem.
Sancti cur celum dicantur. fol. 127.
Sanctorum potentia in tribus. Ibidem.
Sanguis Christi quor nobis utilitates fecerit. fol. 38.
Sanguinis fluxum patitur peccator tribus modis. fol. 95.
Sanctur homines a peccatis septem modis. fol. 90. pag. 2.
Sapientia Christi in quibus apparuit. fol. 81. pag. 2. & fol. 97.
Sapientia Christi magna. fol. 97.
Sapientia duplex creata & increata. fol. 103. pag. 2.
Sapientiam multiplicem habuerunt Magi. fol. 108.
Sapientia sanctorum in tribus. fol. 127. pag. 2.
Scriptura docet duo, bona & mala. fol. 5.
Scientia moralis est scire se humiliari. fol. 108. pag. 2.
Semen triplex comedunt demones. fol. 25.
Seruivit Christus tripliciter. fol. 7.
Sermo Dei seruandus est sex modis. fol. 36.
Sequentibus se Dominus promittit quatuor. fol. 145. pag. 2.
Sequi Christum in quatuor oportet. fol. 61.
Sequi imitari Christum in tribus. fol. 121. pag. 2.
Sequentibus se Dominus promittit quatuor. Ibidem.
Sententie seueritas in iudicio. fol. 67.
Seruire Deo debemus propter quinque. fol. 79.
Seruiunt Deo omnia tripliciter. Ibidem.
Seruiendo Deo dignitas triplex. Ibidem.
Seruiendi Dei necessitas. Ibidem. pag. 2.
Seruire Deo debemus propter triplicem voluntate. Ibid. p. 2.
Signum fœderis inter Christum & peccatores. fol. 131.
Signa Christi suere quatuor. fol. 96. pag. 2.
Solis proprietates. fol. 129.
Sol septem effectus exercet in corporibus. fol. 98. pag. 2. & fol. 132. pag. 2.
Sors sanctorum triplex. fol. 94.
Spiritus emisit Iesus ad tria. fol. 43. pag. 2.
Spiritus sanctus consolator, aduocatus. fol. 53.
Spiritus sancti missionis utilitas. fol. 53. & 126.

Spi-

INDEX.

Spiritus sequendus propter tria. fol. 53. pag. 2.
Sponsus magnus quot modis venit ad magnam sponsam. fol. 111.
Superbia ad quos deordinet. fol. 10.
Superbis ostendit Dominus suam potentiam tripliciter. fol. 56. pag. 2.
Superbia Pharisei in tribus. fol. 76. pag. 2.
Superbi tripliciter humiliabuntur. fol. 82.
Superbi exaltant se tribus modis. Ibidem.

T

Thomæ fidelitas. fol. 104. pag. 2.
Templum materiale, Templum mirabile. fol. 113. pag. 2.
Templum mirabile vterum Virginis. Ibidem.
Tempus Quadragesimale cur acceptabile. fol. 27.
Tempus benefaciendi. Ibidem.
Testimonium triplex de humanitate Christi. fol. 43.
Testimonium de Christo, quod esset Deus, perhibuere multa. fol. 52. pag. 2.
Testes veracissimi accusabunt in iudicio. fol. 67.
Timere debemus tria. fol. 62.
Tortoribus quatuor torquebitur peccator. fol. 92.
Tristari in presenti sapientie est. fol. 47.
Triticum sanctorum bonitas. fol. 20. pag. 2.
Traslacionem facit Dominus de sanctis tripliciter. fol. 94. pag. 2.
Turis proprietates. fol. 108.
Turbas diuersis temporibus vidit Iesus. fol. 143.

V

Vas pretiosum. fol. 112.
Vbera duo. fol. 114. pag. 2.
Venit Christus mansuetus propter quatuor. fol. 4.
Venit Christus in mundum propter tria. fol. 50.
Venit Christus ad duo. fol. 96.
Venturus, Christus in mundum ad quatuor. fol. 97.
Venientibus post Christum tria necessaria. fol. 121.
Veniet Dominus ad iudicium quatuor modis. fol. 111.
Vendit Christus denario paupertatis regnum. fol. 105.
Ventos quatuor ponit scriptura. fol. 18. pag. 2.

Verbum

I N D E X.

Verbum Dei triplex. fol. 38. pag. 2.
Verbum Dei qui non audiunt, stulti sunt. Ibidem.
Verbi Dei conservari utilitates. Ibidem.
Verbum Dei quot modis servandum. fol. 36.
Via recta quæ sint. fol. 140. pag. 2.
Vias utiles docuit Dominus. fol. 93. pag. 2.
Victoribus suis reddit Dominus promissiones septem. fol. 109. pag. 2.
Vigilare debemus quatuor modis. fol. 116. pag. 2.
Visum corporalem quæ nam impediunt. fol. 26.
Visio Dei timenda. fol. 139. pag. 2.
Videt Dominus bonos & malos. fol. 139. pag. 2.
Vidit Iesus turbas septem. fol. 143.
Virgo benedicta a Deo patre. fol. 118. pag. 2.
Virgo, virga, sponsa, gratiosa, gloriosa. fol. 118.
Virginis conceptionis utilitas. Ibidem.
Virginis Mariæ compassio ad Christum. fol. 11.
Virginis venter beatus propter multa. fol. 33.
Virginis virtutes septem. fol. 113. pag. 2.
Vir sanctus doler, sperat, & timer. fol. 19.
Vinculis premuntur iustus, impius, & damnatus. f. 8. pa. 2.
Vinculo triplici ligari debent sancti. fol. 80. pag. 2.
Vincula peccatorum quot modis solvuntur. Ibidem.
Vincula tormentorum vitanda. Ibidem.
Vinculis tribus ligatus Petrus. fol. 132.
Vinea iusticia est, in qua multipliciter laborandū. f. 22. p. 2.
Vitia mortalia septem spiritualiter exerceant. fol. 26. pag. 2.
Vitia tria significantur per hydropisim. fol. 81. pag. 2.
Vitia quæ sunt origines omnium vitiorum quot modis sanet Dominus. Ibidem.
Virtutes, dona, beatitudines, & fructus spiritus dat Deus. fol. 76.
Vitæ præsentis velocitas ex quibus consideretur. fol. 35.
Vitam nostram Christus reparavit. fol. 100. pag. 2.
Vitam bonam faciunt quatuor. fol. 108.
Vitæ triplicis fructus oritur a Christo. fol. 111. pag. 2.
Vnitas triplex nobis necessaria. fol. 80. pag. 2.
Vnitatem servare volentes, quid habere debeant. fol.

Vocari

I N D E X.

Vocari a rege cæli magna dignitas. fol. 141.
Voluntas Dei triplex distinguitur. fol. 12. pag. 2.
Voluntas Dei bona idest beneplacēs, & perfecta quomodo intelligitur. fol. 13.
Voluntatem propriam oportet relinquere. fol. 121.
Vox Christi virtuosa tria facit. fol. 36.
Vocis bonæ instrumentum faciunt tria. fol. 103.
Vfus cantandi requirit tria. fo. 103.
Utilitatem triplicem contulit nobis mors Christi. fol. 40. & 44. pag. 2.
Utilitas humilitatis Christi. fol. 39. pag. 2.
Xps. vide Christus.
Summarium capitalorum, seu sermonum de venerabili Sacramento Altaris.
DE tribus causis institutionis sacramenti corporis Christi. cap. 1. fo. 148.
De prima causa institutionis per se, & de præparatione Salvatoris ad iudicium. cap. 2. fol. 150. pag. 2.
De secunda causa institutionis sacramenti Eucharistia. cap. 3. fo. 152.
De sacrificii excellentia. cap. 4. fo. 154. pag. 2.
De tertia causa institutionis, ut est cibus hominis. cap. 5. fo. 156.
De duabus rationibus quibus datur corpus Christi in cibum. cap. 6. fo. 158.
De causa donationis sub velamine. cap. 7. & 8. fol. 159. pag. 2. & seq.
De forma donationis, qua datur sub specie panis & quidē triticeæ. cap. 9. & 10. fo. 163. & seq.
De tribus mirabilibus quæ fiunt in consecratione. cap. 11. & 12. fo. 166. pag. 2. & seq.
De tribus mirabilibus quæ considerantur in corporis possessione. cap. 13. fo. 170. pag. 2.
De tribus mirabilibus in corporis Christi perceptione. cap. 14. fo. 172.
De qualitate nostræ præparationis ad sacramentum. cap. 15. & 16. fo. 174. & seq.
De triplici modo manducandi, & primo de sacramentali cantum

I N D E X.

- tantum. cap. 17. fo. 178.
De tertio genere indigne manducantium. cap. 18 fo. 180.
De secundo modo manducandi spirituali tantum. cap. 19.
fo. 182 pag. 2.
De tertio modo manducandi scilicet sacramentali & spiri-
tuali simul. cap. 20. fo. 185.
De duodecim effectibus, siue fructibus corporis Christi co-
tra nostros duodecim languores, & primo de quatuor
primis. cap. 21. fo. 187. pag. 2.
De quatuor fructibus secundis. cap. 22 fo. 188. pag. 2.
De quatuor fructibus tertiis. cap. 23. fo. 190. pag. 2.
De tribus effectibus principalibus. cap. 24. fo. 192.
De effectibus corporis Christi sumptis ex tribus eius voca-
bulis. cap. 25. fo. 194.
De effectibus sumptis ex tribus aliis corporis Christi uoca-
bulis. cap. 26. fo. 196. pag. 2.
De consideratione sanguinis Christi tribus modis, & pri-
mo de primo ut in cruce funditur. cap. 27. fo. 198.
De duobus aliis circa pretiositatem corporis Christi notan-
dis. cap. 28. fo. 200.
De consideratione sanguinis Christi secundo modo, ut in sa-
cramēto sumitur. cap. 29. fo. 202.
De tertio, quod circa sanguinem Christi queritur, & de uti-
litate sanguinis digne sumpti. cap. 30. fo. 203. pag. 2.
De consideratione sanguinis Christi tertio modo, ut a fide-
libus spiritualiter sumitur. cap. 31. fo. 206. pag. 2.
De triplici potu sanguinis Christi. cap. 32. fo. 207. pag. 2.

F I N I S.

